

Voorjaarsnota 2024

Home

Pagina 1

De gemeente Rotterdam presenteert op deze website de Voorjaarsnota en Eerste Herziening 2024. In de Voorjaarsnota 2024 staan de plannen voor de jaren 2025 t/m 2028 op hoofdlijnen. De plannen gaan over het beleid en de financiën. In de Voortgang 2024 staat hoe de gemeente er in april 2024 voor staat.

Voor de opbouw van de website wordt verwezen naar de [leeswijzer](#).

Totaalbeeld

Pagina 2

Totaalbeeld

Het totaalbeeld van de Eerste Herziening 2024.

[Voortgang 2024](#)

[Bestuurlijke hoofdlijnen](#)

[Collegetargets](#)

[Financieel beeld 2024-2028](#)

[Coalitieakkoord](#)

[Raadsbehandeling](#)

[Commissies](#)

[Leeswijzer](#)

Voortgang 2024

Pagina 3

Voortgang 2024

De Voortgang 2024 geeft een totaalbeeld van de stand van zaken van de Eerste Herziening 2024. De Voortgang bestaat uit 3 algemene blokken: een Voorwoord, een Financieel beeld 2024 en Financiële bijstellingen per programma. Daarna is de Voortgang per programma in alfabetische volgorde opgenomen, deze is hetzelfde als de Voortgang per programma en tenslotte de Bedrijfsvoering.

Voorwoord

De gemeente Rotterdam staat voor grote uitdagingen en wordt in 2024 geconfronteerd met flinke, vooral incidentele, financiële tegenvallers. Verminderde rijksbijdragen voor bijstand en zorg en stijgende zorgkosten zetten de gemeentebegroting onder druk. Om de begroting sluitend te krijgen en te blijven investeren in de stad

lenen wij tijdelijk middelen van de Rotterdamse Investeringsmotor (RIM). Deze herziening resulteert in een positief saldo van € 55 miljoen. Dit is toegevoegd aan de Algemene reserve.

Met deze herziening houden we de voorzieningen in de stad op peil en verhogen we de lasten voor inwoners niet. Onze focus blijft gericht op het versterken van de bestaanszekerheid van onze inwoners en het blijven investeren in de toekomst van Rotterdam. We waarborgen het leveren van zorg en ondersteuning voor de Rotterdammers die dit het hardst nodig hebben, evenals op investeringen in betaalbare woningen en een groene, schone en veilige stad.

De Voortgang 2024 kijkt naar het lopende jaar 2024. Het geeft inzicht in de stand van zaken en belangrijkste ontwikkelingen en financiële bijstellingen per programma. Het helpt ons om de maatschappelijke en financiële opgave scherper te krijgen en om samen met onze partners te werken aan een veilige, leefbare en betaalbare toekomst voor alle Rotterdammers. Samen zijn we Eén Stad.

Maarten Struijvenberg, Wethouder Financiën, Organisatie, Dienstverlening en Grote Projecten

Financieel beeld 2024

Algemeen

Bij deze Eerste herziening 2024 wordt de begroting 2024 geactualiseerd. In 2024 zijn er flinke incidentele financiële tegenvallers. Om deze financiële tegenvallers op te vangen en voorzieningen in de stad op peil te houden is het voorstel om tijdelijk middelen te lenen van de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor (RIM) en ook de bestemmingsreserves van de BUIG en de WMO en Jeugdwet in te zetten door hieraan middelen te onttrekken. Daarnaast verwacht de gemeente voor 2024 ook meevallende baten uit dividend van de deelnemingen, een gunstig renteresultaat en lagere lasten op basis van ervaringen uit eerdere jaren. Het totaal aan voorgestelde bijstellingen telt op tot **€ 55,0 mln positief**, dit is inclusief een lening van de Rotterdamse Investeringsmotor (RIM) van **€ 100,4 mln**. Het positieve saldo van € 55,0 mln is toegevoegd aan de Algemene reserve.

Grootste mee- (+) en tegenvallers (-)

- Hogere lasten **Zorg - € 61,3 mln** door - € 41,3 mln hogere lasten Jeugdzorg en - € 20 mln lagere baten Wmo doordat de gesprekken met het Rijk hierover nog lopen. Dit wordt voor € 31,7 mln gedekt uit de Bestemmingsreserve Tweedelijns Wmo en Jeugdzorg (programma Zorg, welzijn en wijkteams)
- Hogere lasten - **€ 34,9 mln** door actualisatie van de **bijstandsuitkeringen (BUIG)**. Dit wordt gedekt door een onttrekking uit de Bestemmingsreserve BUIG voor hetzelfde bedrag. Tegelijkertijd wordt er ook € 29,2

mln toegevoegd aan de Bestemmingsreserve BUIG om de bestemmingsreserve op peil te houden (programma Werk en inkomen)

- Actualisatie van de **energiekosten - € 10,2 mln** (meerdere programma's)
- **Onderhoud Erasmusburg - € 9,5 mln** (programma Beheer van de stad)
- Verwachte meevaller op de lasten op basis van ervaringen uit eerdere jaren (**onderuitputting**) + **€ 14,0 mln** (programma Algemene middelen)
- Hoger verwachte **dividenden** van verschillende deelnemingen + **€ 12,1 mln** (meerdere programma's)

Weerstandsvermogen

Jaarstukken 2023: 0,6

Eerste herziening 2024: 1,1

Het weerstandsvermogen geeft aan of de gemeente in staat is om financiële tegenvallers op te vangen. Er wordt gestuurd op een weerstandsvermogen van minimaal 1,0, passend bij de financiële risico's die de gemeente loopt. Door onder meer een lening van de Rotterdamse Investeringsmotor (RIM), taakstellingen op de gemeenschappelijke regeling Jeugdzorg Rijnmond om de uitgaven niet verder op te laten lopen en inzet van andere ombuigingen blijft het weerstandsvermogen op pijl. Alleen in 2025 is het Weerstandsvermogen incidenteel onder de 1,0 en is dan 0,7.

Structureel exploitatiesaldo

Jaarstukken 2023: - € 87 mln

Eerste herziening 2024: - € 74 mln

Het structurele exploitatiesaldo geeft inzicht in de mate waarin de structurele lasten, inclusief de structurele toevoegingen aan reserves, gedekt zijn door structurele baten, inclusief de structurele onttrekkingen aan reserves. In 2023 t/m 2025 is het structureel exploitatiesaldo incidenteel negatief. Meerjarig is het structureel exploitatiesaldo positief en loopt op van € 90 mln in 2026 naar € 166 mln in 2028.

Wilt u meer weten over de financiële kengetallen, ga dan naar de [paragraaf Financiële kengetallen](#).

Financiële bijstellingen per programma

Belangrijkste financiële bijstellingen per programma in 2024

Hieronder worden kort de belangrijkste bijstellingen toegelicht voor de programma's waar die zich voordoen:

Programma Algemene middelen € 120,6 mln: lening van de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor (RIM) (+ € 100,4 mln), een verwachte onderuitputting (+ € 14,0 mln) en hoger dividend (+ € 7,1 mln).

Programma Beheer van de stad - € 5,9 mln: de grootste bijstelling is voor het onderhoud van de Erasmusbrug (- € 9,5 mln).

Programma Belastingen € 5,1 mln: de bijstelling komt vooral door nieuwe inzichten in de waardering van vastgoed en areaaluitbreiding voor ozb woningen en niet-woningen, én precariobelasting (+ € 4,5 mln).

Programma Energietransitie - € 15,6 mln: de grootste bijstelling is een toevoeging aan de bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget (- € 13,0 mln).

Programma Veilig € 5,9 mln: het gaat om een taakstelling Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (VRR) (+ € 3,5 mln) en incidentele ruimte in de personeelslasten handhaving (+ € 2,5 mln).

Programma Werk en inkomen - € 25,9 mln: de grootste bijstelling is het actualiseren van het BUIG-budget (- € 34,9 mln), een onttrekking (+ € 34,9 mln) en toevoeging (- € 29,2 mln) aan de BUIG-reserve.

Programma Zorg, welzijn en wijkteams - € 25,6 mln: de grootste bijstelling is voor Jeugdzorg (- € 41,3 mln) en voor Wet maatschappelijke ondersteuning (- € 20 mln). Voor een deel kan dit worden opgevangen door een onttrekking uit de bestemmingsreserve Tweedelijns Wmo en Jeugdwet (+ € 31,7 mln).

Financiële bijstellingen per programma x 1 mln

Algemene middelen	€ 120.615
Armoede, schuldhulpverlening, integratie en samenleving	- € 5.382
Beheer van de stad	- € 5.938
Belastingen	€ 5.088
Bestaande stad	€ 2.151
Bestuur	€ 690
Cultuur	€ 2.540
Dienstverlening	- € 47
Economische ontwikkeling	€ 517
Energietransitie	- € 15.589
Onderwijs	- € 105
Overhead	€ 1.917
Sport en recreatie	- € 853
Stedelijke ontwikkeling	- € 4.490

Veilig	€ 5.921
Volksgezondheid	- € 544
Werk en inkomen	- € 25.889
Zorg, welzijn en wijkteams	- € 25.618
Totaal bijstellingen	€ 54.984
<i>Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.</i> Voor een uitgebreide toelichting per programma zie het blokje Financiën onder dit programma.	

Kiezen voor Rotterdam

Kiezen voor Rotterdam is de bezuinigingsopgave voor de organisatie. Deze is gekoppeld aan een organisatieontwikkeling. De opgave is € 150 mln over de jaren 2024 – 2027 volgens de besluitvorming bij de Voorjaarsnota 2023. Deze organisatieopgave noemen we nu Kiezen voor Rotterdam. Voor 2024 is de besparing € 20 mln, waarvan € 800.000 al is verwerkt op het programma Overhead. De resterende taakstelling 2024 wordt nu vanuit het programma Algemene Middelen verdeeld over de programma's. Deze verschuiving komt bij alle programma's terug als "Kiezen voor Rotterdam 2024". Daarbij is het voorstel een bestemmingsreserve te vormen voor frictiekosten van € 2 mln. Een uitgebreide toelichting staat in de paragraaf [Bedrijfsvoering](#).

Programma Algemene middelen

Financiële positie

Het college stuurt op een weerstandsvermogen van minimaal 1,0 zoals in het coalitieakkoord is opgenomen. Eind 2024 is het weerstandsvermogen 1,13 en daarmee op norm. De paragraaf [Weerstandsvermogen](#) laat het meerjarig verloop van het weerstandsvermogen en de risico's zien.

Financiering

Door de hoger blijvende marktrente wordt de omslagrente investeringen vanaf 2025 verhoogd van 2,0% naar 2,5%. Ook de bespaarde rente die wordt berekend over de reserves en voorzieningen wordt vanaf 2025 verhoogd van 2,0% naar 2,5%. Door een wijziging in de regelgeving wordt het begrote interne omslagpercentage dat wordt toegerekend aan de bouwgronden in exploitatie (BIE) vanaf 2025 gelijkgesteld aan de omslagrente investeringen. Dit percentage stijgt daardoor vanaf 2025 van 1,2% naar 2,5%.

In deze Voorjaarsnota 2024 zijn de financiële effecten gemeentebreed verwerkt op het programma Algemene Middelen. In de Begroting 2025/Tweede Herziening 2024 gebeurt de verrekening op de betrokken programma's.

Gemeentefonds

Het Rijk verdeelt het gemeentefonds tussen de gemeenten op basis van verschillende maatstaven. Vanaf 2026 past het Rijk een nieuwe financieringssysteem toe. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) heeft het Rijk laten weten dat deze nieuwe financieringssysteem niet volstaat. Het gaat hier bijvoorbeeld over de korting van € 3 mld op het gemeentefonds waarmee de introductie van deze nieuwe systematiek gepaard gaat en de nieuwe indexeringswijze op basis van bruto binnenlands product (bbp) die niet aansluit bij de autonome ontwikkeling van de kosten verbonden aan de Wmo.

Zie voor een uitgebreidere toelichting het hoofdstuk [Gemeentefonds](#).

Financiële bijstellingen Algemene middelen (x 1.000)

€ 65.631

Kiezen voor Rotterdam	- € 19.154
Actualisatie kapitaallasten	- € 7.134
Bijstelling dividendramingen	€ 7.133
Dekking indexatie	- € 3.271
Gemeentefonds septembercirculaire 2023 indexering	€ 3.963
Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor	€ 101.283
Algemene reserve	- € 54.984
Stelpost Onderuitputting	€ 14.000
Actualisatie rente	€ 3.983
Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget	€ 12.983
Technische wijzigingen, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	€ 6.828

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

RET

Eind 2023 heeft de RET samen met de gemeente Rotterdam en de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) een plan opgesteld om de komende jaren weer financieel gezond te worden. Dat doet de RET door op meerdere aspecten maatregelen te treffen. Denk hierbij aan slimmer toezicht houden in de tram, een nieuwe aanpak om het ziekteverzuim te verminderen en slimmere invulling van het busnetwerk.

Onderdeel van de afspraken tussen RET, gemeente en MRDH is dat de gemeente een kapitaalstorting in RET doet, van ten hoogste € 25 mln. De verwachting is dat dit verwerkt wordt bij Begroting 2025/Tweede Herziening 2024.

Zie een uitgebreidere toelichting het hoofdstuk [Projecten](#).

Stedin

Voor de overgang naar schonere energie heeft netbeheerder Stedin extra vermogen nodig. Dit in aanvulling op € 200 mln die de gemeente Rotterdam en de overige aandeelhouders al in 2021 hebben gestort en € 251 mln aan winst vanuit de verkoop van een dochteronderneming die de aandeelhouders in Stedin hebben gelaten. Na een onderhandelingsproces is het Rijk in december 2023 toegetreden als aandeelhouder van Stedin. De inbreng van het Rijk was € 500 miljoen. In maart en april 2024 zijn de provincies Zeeland en Utrecht, en een aantal gemeenten uit die provincies ook ingestapt als aandeelhouder, voor zo'n € 32 mln. Met deze kapitaalinbreng heeft Stedin in ieder geval tot 2027 genoeg kapitaal om de benodigde investeringen te doen.

Zie voor een uitgebreidere toelichting het hoofdstuk [Projecten](#).

Kiezen voor Rotterdam

Bij de Voorjaarsnota 2023 meldde het college dat een doel is om te besparen op de kosten van de gemeentelijke organisatie. Deze besparing op de organisatie van € 150 mln komt bovenop de besparing op de organisatie die in het coalitieakkoord staat. De besparingen moeten zo min mogelijk ten koste gaan van de dienstverlening aan de Rotterdammers. Deze organisatieopgave noemen we nu Kiezen voor Rotterdam. Het doel is dat de last van stijgende kosten, zoals die van de cao, rente en schuldhelpverlening niet voor rekening is van de Rotterdammers. Voor 2024 is de besparing € 20 mln, waarvan € 800.000 al is verwerkt op het programma Overhead. De resterende taakstelling 2024 wordt nu vanuit het programma Algemene Middelen verdeeld over de programma's. Daarbij is het voorstel een bestemmingsreserve te vormen voor frictiekosten van € 2 mln. Een uitgebreide toelichting staat in de paragraaf [Bedrijfsvoering](#)

Programma Armoede, schuldhelpverlening, inburgering en samenleving

Armoede en Schulden

Collegetarget schuldhelpverlening: In deze collegeperiode vergroten we de instroom in de schuldhelpverlening door in totaal 15.750 intakes af te nemen en pakken we schulden aan door in totaal 8.200 schuldregelingen te starten

Realisatie 2023: **intakes 5.339, gestarte schuldregelingen 1.929**

Mijlpaal 2024: intakes 5.250, gestarte schuldregelingen 2.800

Realisatie januari t/m april 2024: intakes 1.699, gestarte schuldregelingen 763

In het jaarverslag van 2023 en de voortgangsrapportage Armoede & Schulden is het aantal intakes over 2023 vastgesteld op 5.326. Dit wijkt af van de hierboven genoemde 5.339 intakes, dat ook de Rekenkamer in haar rapport over de college targets heeft opgenomen. De verklaring voor dit verschil zit in de wijze van gegevensselectie. Deze andere gegevensselectie leidt tot een verschil in het aantal intakes over 2023. Vanaf nu zullen we in onze rapportages de gegevensselectie gebruiken die de Rekenkamer hanteert. Om die reden verandert ook het aantal intakes tot en met april zoals opgenomen in de voortgangsrapportage Armoede & Schulden.

Op basis van de resultaten van de eerste vier maanden van 2024 is het halen van de gestelde mijlpaal onzeker. Begin mei liepen zowel de intakes als de gestarte schuldregelingen nog achter op de planning. Voor de intakes richt de afdeling Grip op Geldzaken zich volledig op het bereiken van Rotterdammers met geldzorgen. Dat gebeurt onder meer via vroegsignalering en samenwerking met formele en informele partners in de stad. Om de in 2025 gestelde mijlpalen op intakes en schuldregelingen te halen, is er extra ingezet op het verhogen van instroom bij Grip op Geldzaken en het verhogen van de doorstroom naar de Kredietbank Rotterdam. Daarnaast wordt gewerkt aan het verbeteren van de gemeentelijke schuldenketen en van de informatievoorziening aan de Rotterdammer. Het is op dit moment onzeker of deze inzet voldoende zal zijn om aan het einde van deze collegeperiode de target te behalen.

Taal

Aantal trajecten basisvaardigheden

Realisatie 2023: 9.105 gestarte trajecten basisvaardigheden

Streefwaarde 2024: 6.350 gestarte trajecten basisvaardigheden

Realisatie t/m maart 2024: deze cijfers zijn naar verwachting het derde kwartaal van 2024 bekend

Op 2 februari 2023 stelde de gemeenteraad het beleidskader [Het beleidskader basisvaardigheden 2023-2026 Rotterdam Vaardig Verder. Beter in taal, rekenen en digitale vaardigheden](#) vast. Met een realisatie van 9.105 gestarte trajecten basisvaardigheden in 2023 ligt de realisatie ver boven de streefwaarde (6.350 gestarte trajecten basisvaardigheden). De ambitie voor de huidige collegeperiode is 25.000 gestarte trajecten basisvaardigheden.

Opvang vluchtelingen Oekraïne

De rijksoverheid bepaalt elk halfjaar hoeveel statushouders - vluchtelingen met een verblijfsvergunning - gemeenten een woning en begeleiding bij de inburgering moeten bieden. De Rotterdamse taakstelling voor de huisvesting van statushouders in 2023 (1.337) is gehaald, Rotterdam heeft 56 statushouders extra kunnen

huisvesten.

Het huisvesten van statushouders blijft echter een uitdaging, gezien de krapte op de woningmarkt en de toename van het aantal te huisvesten statushouders. De huisvestingsopgave statushouders is ook in 2024 een uitdaging:

Huisvestingsopgave statushouders 2024	
Taakstelling 1e helft 2024	637
693 - 56 voorsprong in 2023	
Taakstelling 2e helft 2024	628
Uitstroom Afspraken Silja - 2023 (UAS-2023)	286
Dit betreft het huisvesten van statushouders die in 2023 zijn meegeteld voor de taakstelling en die vóór 1 juli 2024 vanuit de Silja moeten doorstromen naar een woning	
Herhuisvestingsopgave in 2024	66
Dit betreft het herhuisvesten van statushouders die in tijdelijke huisvesting verblijven	
Totaal	1.617

Inburgering

Op 1 januari 2022 trad de Wet Inburgering in werking. De gemeente is sindsdien verantwoordelijk voor de begeleiding en biedt inburgeraars een programma inburgering aan op allerlei aspecten. Zo leren inburgeraars financieel zelfredzaam te zijn, leren ze de taal en de krijgen ze hulp in de toeleiding naar werk of onderwijs. Alle inburgeraars krijgen een inburgeringstraject op maat.

De rijksoverheid bepaalt elk halfjaar hoeveel statushouders - vluchtelingen met een verblijfsvergunning - gemeenten een woning en begeleiding bij de inburgering moeten bieden. De Rotterdamse taakstelling voor de huisvesting van statushouders in 2023 is gehaald, met een positief saldo van 56 personen.

Samenleven

Sinds januari 2024 geldt het actieplan Samenleven in één Stad (2024 – 2027) en bijbehorende subsidieregeling. Nu wordt volop ingezet op de uitvoering van het beleid, in totaal 85 acties. Een aantal acties vragen aanbesteding en inkoop, en zullen na het doorlopen daarvan starten. Een voorbeeld hiervan is de educatie voor leerlingen, jongeren en ouders over samenleven in een diverse stad. Ook de invulling van structurele stadsgesprekken Samenleven wordt momenteel uitgewerkt. We verwachten dit jaar circa 50 gesprekken te voeren, waarvan een aantal voor de zomer.

Ondertussen vragen organisaties subsidies aan. Eind april 2024 waren er 47 subsidieaanvragen ingediend. Daarvan waren er 21 toegekend en 14 nog in behandeling. Hiermee is ongeveer 40% van het totale subsidiebudget 2024 gebruikt.

De dag tegen discriminatie en racisme, 21 maart, is elk jaar het startpunt van de campagne Zie het. Zeg het. Meld het. Doel van de campagne is dat Rotterdammers zich meer bewust worden van discriminatie (zie het), zich uitspreken als bijvoorbeeld iemand wordt uitgescholden (zeg het) en het op de juiste plek melden (meld het). In vijf rondes besteden we in 2024 aandacht aan tegengaan van discriminatie en racisme. Dit doen we door zichtbare uitingen in de stad en op social media, het delen van ervaringsverhalen en interactie en activatie op verschillende plekken in de stad.

Onderdeel van de campagne was een tekenwedstrijd met als thema pesten en discriminatie voor de groepen 8 van St. Michaelschool, de school van de Kinderburgemeester. De drie winnende tekening zijn naar alle basisscholen verzonden in Rotterdam met het verzoek het gesprek over pesten te voeren in de klas.

Financiële bijstellingen Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving (x 1.000)

- € 5.382

Beleidskader basisvaardigheden	€ 112
Kiezen voor Rotterdam 2024	€ 114
Vrijval reserve inburgering	€ 500
Meer inzet schuldenketen	- € 564
Actualisatie afvalstoffenheffing	€ 572
Inkomensondersteunende maatregelen	- € 2.415
Terugdraaien verwachte Rijksbijdrage Inburgering	- € 1.763
Bestemmingsreserve Bijzondere bijstand studenten	€ 200
Bestemmingsreserve Gemeentelijk schuldenbeleid	€ 1.800
Technische wijzigingen, gemeentefondsmutaties, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 3.938

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Programma Beheer van de stad

Verminderen naastplaatsingen en zwerfafval

Collegedoelstelling: de gemeente vermindert zwerfafval en plaatsingen van vuilnis naast afvalcontainers (hierna naastplaatsingen) in de 20 wijken die het slechtst scoren. Doel in de huidige collegeperiode is een stijging van de CROW-score op plaatsingen naast containers en zwerfafval met gemiddeld 5 procentpunt. De CROW-methode is ontwikkeld om de kwaliteit van de openbare ruimte te meten, waarbij wordt gekeken naar onder mee onkruid, zwerfafval, onderhoud groen en verharding. Bijna alle gemeenten gebruiken deze methode.

Realisatie 2023: 82,49 % niveau B of hoger

Begroting 2024: 83,08 % niveau B of hoger

Realisatie 31 maart 2024: 79,87 % niveau B of hoger

Of de gemeente de doelstelling voor 2024 behaalt, is alleen in te schatten op basis van de resultaten van het eerste kwartaal 2024. Dat is: 79,87% niveau B of hoger. Dit is een stijging van 1,6% vergeleken met het eerste kwartaal 2023 (78,27%).

De gemeente vergelijkt alleen de scores van het eerste kwartaal, omdat het eerste kwartaal elk jaar bijzondere uitdagingen kent, zoals vuurwerk opruimen, gladheidsbestrijding en kerstbomen ophalen.

Op dit moment is het fijne zwerfafval op verharding de grootste zorg, omdat dit door het kleine formaat lastig te verwijderen is. Vanaf 2023 is extra ingezet op het behalen van de doelstelling van dit collegetarget door de wijkreinigingsteams.

Er zijn aanzienlijke verschillen tussen de wijken in de plaatsing van huisvuil naast containers en in zwerfafval. Dat benadrukt het belang van een wijkgerichte aanpak. In 2023 zijn er een aantal wijkgerichte maatregelen genomen, zoals extra publieksvoorlichting, meer knijperkasten, werving van meer containeradoptanten en promotie van het gebruik van schoonmaakpakketten. In 2024 continueert de gemeente dit verder.

De NietRNAast-aanpak heeft tot doel de plaatsing van afval naast containers te verminderen. Gebleken is dat deze aanpak succesvol is. De gemeente heeft de NietRNAast-aanpak in 2023 voor heel Rotterdam in uitvoering genomen. Twintig reinigers kregen in 2023 een opleiding tot controleur huisafval. Analyses van de registraties leiden in 2024 tot verdere verbetering van het werkproces.

Pop-up milieuparken

De gemeente realiseert jaarlijks minimaal 100 pop-up-milieuparken.

Realisatie 2023: 120 pop-up-milieuparken

Realisatie tot mei 2024: 46

De verwachting is dat de gemeente de doelstelling in 2024 ruimschoots behaalt.

Lachgascilinders

Sinds januari 2023 valt lachgas onder de Opiumwet. Een goede stap met het oog op de gezondheid. Maar de gemeente vindt de uitwerking hiervan terug in de openbare ruimte. Gebruikers dumpen de lachgascilinders in grote hoeveelheden in parken, op straat en in afvalcontainers. De gevolgen, risico's en extra kosten zijn groot. Sinds 1 augustus 2023 neemt de gemeente lachgascilinders in bij de milieuparken. Voor het opruimen van de vele gedumpte lachgascilinders in de buitenruimte wordt de inzet van een gespecialiseerd bedrijf opgeschaald en gaat

de gemeente, naast de huidige inzet van milieucontroleurs, met medewerkers van Schone Stad lachgascilinders opruimen. Het extra toegekende budget heeft betrekking op de inzameling en verwerking van deze cilinders. De gesprekken met AVR over de verwerkingskosten van lachgascilinders in het restafval zijn nog gaande.

Civiele Kunstwerken

Meerdere bruggen in Rotterdam zijn verouderd en aan groot onderhoud toe. De gemeente werkt aan het grootschalig bruggenprogramma 'Open/ Dicht' om een werkwijze te ontwikkelen waardoor de gemeente de beweegbare bruggen en sluizen de komende jaren van het benodigde onderhoud kan voorzien en toekomstbestendig kan maken. De gemeente werkt aan een definitief programmaplan. Ondertussen gaat het geplande onderhoud onverminderd door.

De conservering voor de Erasmusbrug (groot onderhoud) is gestart en wordt in 2024 afgerond.

Het constructief herstel van de brug Parkhaven Oostzijde is sinds februari 2024 in uitvoering.

Biodiversiteit

In 2024 zet de gemeente de ambitie voort om deze collegeperiode 40 hectare bijenlandschap te realiseren door bestaande grasvegetatie om te zetten. De strategische aanpak volgens de methode Groene Cirkels blijft gericht op het versterken, behouden en verbeteren van de ecologische structuur voor wilde bijen. Niet alleen gazons veranderen om te zorgen voor voedsel voor bijen, ook creëert de gemeente diverse verblijfs- en nestplaatsen die onderling verbonden zijn.

Met zorgvuldige locatiekeuze maakt de gemeente ecologische bijenzones op zowel de noordoever als de zuidoever mogelijk. Naar verwachting realiseert de gemeente ongeveer 10 hectare. In 2023 is bijvoorbeeld al een ecologisch bollenlint aangelegd in de wijk Zestienhoven, dat in het voorjaar van 2024 voedsel zal bieden voor de bijen.

Led-transitie

Het LED-transitieproject loopt van 2020 tot en met 2025. Het gaat om de vervanging van 92.000 armaturen (totaal ca. 106.000). Inmiddels zijn er 80.000 armaturen vervangen. In 2024 vervangt de gemeente ca. 6.800 armaturen; dat zijn vooral grondspots en specials. Eind 2024 zijn dan de meeste armaturen in de wijken en langs de hoofd- en verzamelwegen omgezet naar LED-armaturen.

Plaatsing wijkcontainers groente, fruit, etensresten (gfe) hoogbouw

Sinds maart 2024 kunnen bewoners in Kralingen-Oost en Struisenburg hun groente-, fruit- en etensresten scheiden. Er zijn 61 gfe-wijkcontainers geplaatst. De bewoners in deze wijken en in De Esch (37 wijkcontainers geplaatst in 2023) scheiden hun gfe zo goed, dat de containers inmiddels twee keer per week worden geleegd. Eind april hebben de huishoudens in Kralingen-West een startpakket inclusief afvaltag ontvangen, zodat ook zij hun gfe kunnen scheiden.

Wijkgerichte aanpak op schoon

Om de bereikbaarheid van de milieuparken te vergroten, kunnen Rotterdammers aanhangwagens en bakfietsen lenen om grof afval en herbruikbare goederen naar een milieupark te brengen. In het eerste kwartaal van 2024 zijn zowel de bakfiets als de aanhanger een groot succes gebleken.

Op alle milieuparken is nu een aanhangwagen te leen. Vanaf het voorjaar van 2024 zijn er ook aanhangwagens beschikbaar bij het wijkreinigingsteam in Hoogvliet en het milieupark in Rozenburg, waar de gemeente de afvalinzameling heeft overgenomen van Irado. Elektrische bakfietsen staan ter beschikking voor de Rotterdammers bij gemeentelijke locaties in Delfshaven, IJsselmonde, Noord, Charlois, Kralingen-Crooswijk en sinds april 2024 ook in Prins Alexander. Rozenburg krijgt ook een leenbakfiets.

Sinds augustus 2023 zamelt de gemeente op de noordoever als proef matrassen apart aan huis in, zodat ze schoon en droog blijven; een voorwaarde voor recycling. Rotterdammers maken een afspraak om de afgedankte matras in een specifiek tijdsvenster op te laten halen. Van augustus 2023 tot en met februari 2024 zijn ruim 2.600 matrassen opgehaald. In de loop van 2024 breidt de gemeente deze dienstverlening naar de zuidoever uit.

Zero-emissionvoertuigen

De doelstelling: een emissieloos wagenpark in 2030 ligt op schema. Per 1 januari 2024 waren de gemeentelijke personenwagens voor 100%* emissieloos, de lichte bedrijfsvoertuigen voor 57% en de zware bedrijfsvoertuigen voor 17%. In 2024 werkt de gemeente aan het verder emissieloos maken van het wagenpark, zodat de bestelvoertuigen en de vrachtwagens per 1 januari 2025 toegang hebben tot de Zero Emissie Zone voor Stadslogistiek. Voor een aantal zware voertuigen vraagt de gemeente ontheffingen (bijvoorbeeld emissieloos nog niet verkrijgbaar) of vrijstellingen aan.

*Op enkele hybride voertuigen na

Rotterdam Circulair

In het eerste kwartaal van 2024 heeft het college het herijkte programma Rotterdam Circulair 2023 – 2026 vastgesteld en is het in de gemeenteraad behandeld. In dit programma ligt de aandacht op de ketens en

gebruikersgroepen waar de gemeente de meeste invloed en impact op heeft. Dit zijn drie ketens: bouw, organische stromen en consumptiewaar(de). En drie gebruikersgroepen: gemeentelijke inkoop, ondernemers en Rotterdammers. Enkele voorbeelden van de voortgang in 2024: Materiaalpaspoorten die hergebruik van materialen uit bouwprojecten mogelijk maken, het inzamelen van schoon bladafval waarvan bokashi (goed organisch gefermenteerd materiaal) wordt gemaakt, tegengaan van voedselverspilling en de instelling van een circulair loket. Voorbeelden van lopende projecten: de ontwikkeling van materialendepots, hulp aan MKB-bedrijven en opkomende (bewoners)initiatieven.

Educatie

Door bewoners van jongs af aan te betrekken bij het grondstoffenvraagstuk, de resultaten en de effecten van het scheiden van grondstoffen, creëert de gemeente op jonge leeftijd al bewustzijn. Het educatieprogramma biedt workshops, activiteiten, gastlessen, voorstellingen en excursies aan. Het programma heeft zich in 2022 en 2023 voornamelijk op basisscholen gericht. In 2024 is de doelgroep van het educatieprogramma uitgebreid naar middelbare scholen, studenten en volwassenen. Educatie vindt niet uitsluitend op scholen plaats, maar ook in de wijken, bibliotheken, musea en op (sport)verenigingen.

Financiële bijstellingen Beheer van de stad (x 1.000)

- € 5.938

Kiezen voor Rotterdam 2024	€ 2.806
Tijdelijk minder budget voor beheer en onderhoud	€ 1.500
Actualisatie afvalstoffenheffing	- € 572
Actualisatie energiekosten	- € 3.939
Actualisatie kapitaallasten	€ 2.060
Onderhoud Erasmusbrug	- € 9.500
Onderhoudskostenregeling	- € 69
Opruimen en verwerken IJchgascilinders	- € 700
Aanpak en preventie zwerfafval	€ 2.104
Bestemmingsreserve Blauwalg Kralingse Plas	€ 100
Technische wijzigingen, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen	€ 273

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma

Programma Belastingen

Bijstelling van verwachte opbrengsten

Wanneer er meer gebouwd wordt in Rotterdam heeft dat effect op de belastingopbrengsten voor de gemeente. Ook nieuwe inzichten in de waardering van panden en investeringen die Rotterdammers en ondernemers uitvoeren, leiden tot hogere belastingopbrengsten.

Eind 2023 zag de gemeente als gevolg hiervan al hogere baten voor de onroerendezaakbelasting voor niet-woningen en woningen. Ook voor precariobelasting was dat het geval. Dit resultaat heeft een structurele doorwerking. Dat wil zeggen dat de gemeente deze baten ook voor de komende jaren verwacht. Daarom verwerkt de gemeente deze meeropbrengsten in de meerjarige begroting.

Financiële bijstellingen Belastingen (x 1.000)

€ 5.088

Besparen op terug te betalen invorderingsrente	€ 150
Kiezen voor Rotterdam 2024	€ 338
Meeropbrengsten belastingen	€ 4.550
Technische wijzigingen, gemeentefondsmutaties, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen	€ 50

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma

Zelf gemakkelijk belastingzaken regelen

De gemeente werkt aan het vereenvoudigen van de dienstverlening. Een voorbeeld hiervan is de vernieuwing van het digitaal loket voor het raadplegen van belastingaanslagen Mijn Loket – Belastingen. In dit digitale portaal kunnen Rotterdammers gemakkelijk hun belastingaanslagen inzien en sinds kort ook betalingsregelingen aanvragen. Zij kiezen zij zelf het aantal maanden waarin zij de aanslag betalen en de betaaldatum. Hiermee geeft de gemeente Rotterdammers de mogelijkheid om zelf hun zaken te regelen op het moment dat het hen uitkomt.

Warm incasseren

De gemeente helpt Rotterdammers en ondernemers die moeite hebben met het betalen van de belastingaanslag. Dat doet de gemeente door bijvoorbeeld schuldhelpverlening aan te bieden, een betalingsregeling af te spreken, en waar nodig een combinatie van beide. Voor deze manier van incasseren ontving de gemeente eerder al het keurmerk warm incasseren. De gemeente spant zich in om dit keurmerk te behouden, dat sluit aan bij het coalitieakkoord.

Momenteel wordt het inningsproces van de gemeente opnieuw beoordeeld. Hoewel de beoordeling nog niet is afgerond, kijkt de gemeente wel met vertrouwen naar de uitkomst.

Programma Bestaande stad

Het zorgen voor een toekomstbestendige gemeentelijke vastgoedportefeuille

Herijking IHP's, duurzaamheidsambities

Met de vervanging van de bestaande voorraad vanuit de IHP's wordt een deel van de duurzaamheidsambitie van de gemeente ingevuld. Met de inzet van het afwegingskader en de beschikbare financiële middelen worden de duurzaamheidsambities bij nieuwbouw, grote renovatieprojecten en onderhoud bepaald. De minimale inzet is en blijft daarbij Bijna EnergieNeutraal Gebouw (BENG). De langetermijndoelstellingen voor de hele portefeuille liggen daarmee nog niet binnen bereik.

Er is en wordt gewerkt aan 80 vastgoedprojecten in de diverse ontwikkelfases. In de IHP's is ook een 20-jaars aanpak meegenomen. Hiervoor zijn 38 gebouwen geselecteerd waarvan de levensduur met 20 jaar wordt verlengd. Er wordt met name ingezet op het toekomstbestendig maken op het gebied van functionaliteit en duurzaamheid. Dit zal vanaf nu tot en met 2028 worden uitgevoerd. Dit wordt gefinancierd vanuit de Rotterdamse InvesteringsMotor (RIM).

Verkoop

Er staan in totaal nog 100 objecten op de verkooplijst. Van deze verkooplijst worden er naar verwachting 64 objecten in 2024 verkocht en de resterende 36 in 2025. Het is mogelijk dat er nog enkele panden van de verkooplijst worden afgehaald. Het college kan besluiten dat deze panden toch nodig zijn voor de gemeentelijke taken en daarom niet worden verkocht.

Kadernota Vastgoed

Een nieuwe versie met een aantal technische wijzigingen is eind april voorgelegd aan de raad ter vaststelling.

Bouw- en Woningtoezicht

- Per 1 januari is de Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging voor het bouwen in werking getreden. De overgang naar deze wetten heeft de gemeente zo soepel mogelijk laten verlopen en de organisatie is hierop ingericht.
- Per 1 januari is ook de aanpak van goed verhuurderschap een reguliere taak van de gemeente. In de wijk Carnisse is met de komst van de Wet goed verhuurderschap de verhuurvergunning ingevoerd.
- In meerdere gebieden in Rotterdam worden bij niet-onderheide woningen de gevolgen van bodemdaling en klimaatverandering steeds duidelijker. De funderingsaanpak en andere programma's in het kader van toekomstbestendigheid moeten hierop anticiperen. In de wijk Bloemhof is hiermee een start gemaakt door eigenaren en bewoners te informeren over de problematiek.

Kiezen voor Rotterdam 2024	€ 451
Actualisatie kapitaallasten	€ 5.074
Actualisatie verkoopportefeuille	- € 906
Impact invoering Omgevingswet	- € 370
Vennootschapsbelasting	- € 2.653
Handhaven opkoopbescherming	- € 85
Technische wijzigingen, taakmutaties, reserves kasschuiven en kleine bijstellingen	€ 641

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Programma Bestuur

College

Het college van Leefbaar Rotterdam, VVD, D66 en DENK stuurt in 2024 op de uitvoering van het derde jaar van het coalitieprogramma '[Eén Stad](#)'.

Koers van de stad

Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren. Zo stelt het college voor volledig te stoppen met het project Koers van de Stad vanaf 2025. Voor 2024 zijn, als gevolg van besluitvorming van de raad uit september 2023, geen activiteiten gepland.

Financiële bijstellingen Bestuur (x 1.000)	€ 690
Ombuiging Koers van de stad	€ 500
Technische wijzigingen, gemeentefondsmutaties, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen	€ 190

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

De gemeenteraad en griffie

De gemeenteraad is het hoogste bestuursorgaan van de gemeente Rotterdam. De leden zijn gekozen door de stemgerechtigde inwoners van Rotterdam. De gemeenteraad bestaat in totaal uit 45 leden. Voorzitter is de burgemeester.

De griffie is de ambtelijke ondersteuning van de gemeenteraad. De medewerkers van de griffie bieden ondersteuning in brede zin, van advies tot het regelen van facilitaire zaken, en van communicatie tot het voorbereiden van vergaderingen. De griffiemedewerkers staan onder leiding van de raadsgriffier.

De gemeenteraad heeft voor de raadsperiode 2022-2026 6 commissies en 2 subcommissies ingesteld:

- Commissie Bestuur, Organisatie, Financiën en Veiligheid (BOFV)
- Commissie Zorg, Welzijn, Cultuur en Sport (ZWCS)
- Commissie Werk en Inkomen, Onderwijs, Samenleven Schuldhulpverlening, Armoedebestrijding en Nationaal Programma Rotterdam Zuid (WIOSSAN) + Subcommissie Bestuur Openbaar Onderwijs Rotterdam (BOOR)
- Commissie Bouwen, Wonen en Buitenruimte (BWB) + Subcommissie Bestemmingsplannen
- Commissie Mobiliteit, Haven, Economie en Klimaat (MHEK)
- Commissie tot Onderzoek van de Rekening (COR)

Naast de ambtelijke ondersteuning door de griffie krijgen raadsleden politiek-inhoudelijke ondersteuning door hun fractieorganisatie. Alle 14 raadsfracties ontvangen jaarlijks een vaste vergoeding voor het organiseren van hun ondersteuning.

Audiovisuele middelen

Na het zomerreces zijn alle audiovisuele middelen in de raadzaal volledig vervangen. Ook de koppelingen tussen het Raadsinformatiesysteem, het vergadermanagementsysteem en de audiovisuele middelen zijn dan volledig vernieuwd en geprofessionaliseerd.

Het laatste deel van het project: de vervanging van de audiovisuele middelen in de Suze Groenewegzaal wordt in 2025 uitgevoerd.

Programma Cultuur

Cultuur voor alle Rotterdammers

- De gemeente voert regelingen uit voor het ondersteunen van creatieve en culturele projecten van makers, platforms, organisaties en andere initiatiefnemers in de stad, zoals onder andere de projectsubsidieregeling. Deze projecten dragen bij aan de nabijheid van cultuur in de gebieden en aan innovatie en ontwikkeling in de culturele en creatieve sector. In het kader van de Impulsregeling worden in

2024 tien jonge Rotterdamse organisaties gecoacht in hun cultureel ondernemerschap, artistieke kwaliteit en publieksbereik. In het kader van Rotterdam onbeperkt werken vrijwel alle musea en presentatie instellingen aan de toegankelijkheid van mensen met een cognitieve, fysieke of mentale beperking. Zij werken hierin samen met o.a. Humanitas. Ook stelt de gemeente in 2024 dankzij middelen van het Rijk via een nieuwe subsidieregeling middelen ter beschikking voor de ondersteuning van culturele activiteiten voor en door jongeren van 14 tot 27 jaar oud. Rotterdam steunt hiermee zoveel mogelijk initiatieven die de cultuurdeelname van jongeren en hun welzijn bevorderen. Jongeren zelf moeten hierin een stem hebben. Vanaf 18 jaar kunnen ze ook zelf aanvragen.

- In de eerste helft van 2024 evalueren wij de projectregelingen, mede ingegeven door het nieuwe beleidskader '[Van onschatbare waarde. Uitgangspuntennota voor het cultuurbeleid 2025-2028](#)'.
- Om financiële ruimte te creëren stelt het college een aantal ambities bij. Dit betekent dat het budget voor de projectregelingen vanaf 2025 naar beneden gaat. Het totale budget voor het Cultuurplan en de RCB voor 2025-2028 blijft evenwel ongewijzigd.
- Goed werkgeverschap bij instellingen staat onder druk door de hoge inflatie en de stijgende energieprijzen en huren. De gemeente heeft middelen vrijgemaakt om bij te dragen aan een eerlijke beloning voor creatieven in de culturele sector. Platform Arbeidsmarkt Cultuur en Creatieve Toekomst (ACCT) heeft richtlijnen opgesteld, daar waar cao's ontbreken.
- In januari 2024 verscheen [Advies toegang tot cultuur op weg naar een nieuw bestel in 2029 | Advies | Raad voor Cultuur](#). De nadruk op het bereiken van alle Nederlanders sluit naadloos aan op ons streven om alle Rotterdammers deelgenoot te maken van kunst en cultuur. De spreiding van inzet en middelen is daarmee goed schaalbaar naar de grootstedelijke context, zoals wij in het nieuwe beleidskader toelichten, bijvoorbeeld als het gaat om het bereiken van light users: Rotterdammers voor wie het bezoeken of beleven van cultuur niet vanzelfsprekend is.

Een evenwichtig cultureel ecosysteem

- Er zijn vanuit het culturele veld vijf samenhangende New Deals opgesteld als uitkomst van [het advies van de Denktank New Deal Cultuur](#). Deze deals dragen bij aan de overgang (transitie) van de culturele sector naar een bloeiend geheel. De uitvoering van deze deals is in volle gang. Twee voorbeelden zijn de oprichting van Cultural Bridges (expertisenetwerk van, voor en door grassroots-organisaties) en de eerste Culture Mix Cafés die de waarde van samenwerking tussen culturele en andere sectoren voor het voetlicht brengen. Om financiële ruimte te creëren stelt het college een aantal ambities bij. Dit betekent dat de deals die zijn opgestart worden uitgevoerd. Het budget waarvoor nog geen deals waren opgesteld komt echter te vervallen.
- Per 1 februari 2024 heeft de gemeente ongeveer 140 subsidieaanvragen ontvangen voor de Cultuurplanperiode 2025-2028. Op 28 juni zal de Adviescommissie Cultuur onder voorzitterschap van Mei Li Vos haar advies inclusief een verdelingsvoorstel overhandigen aan het college. Bureau BlueYard organiseert en faciliteert deze adviescommissie. Na de zomerperiode neemt het college een besluit over Cultuurplan 2025-2028. In november stelt de gemeenteraad de begroting vast en wordt het Cultuurplan 2025-2028 inclusief verdelingsvoorstel definitief vastgesteld.

- Gemeente, culturele sector en andere belanghebbenden werken aan een veerkrachtige en toekomstbestendige sector. Om deze beweging te ondersteunen, is naast het in 2023 geformeerde kernteam Transitie per 1 januari 2024 een kwartiermaker gestart in een adviserende en organiserende rol. Zij maakte in april 2024 kennis met de raadsleden en zal de komende maanden met betrokkenen via werksessies de agenda van de transitie verder vormgeven.
- De gemeente Rotterdam ontwikkelt de 'Kennismarktplaats Cultuur' in afstemming met Rotterdamse en landelijke (kennis)instellingen en in samenwerking met de lokale cultuursector, met de drie intermediaire instellingen in het bijzonder. De Kennismarktplaats is als platform geschikt om kennis over cultuur en het ecosysteem breed te ontsluiten en om stakeholders op het gebied van data- en kennisontwikkeling aan elkaar te verbinden. Voor de Kennismarktplaats Cultuur geldt dat de gemeente de drie organisaties nadrukkelijk als partners in de ontwikkeling ervan beschouwt, vanuit hun eigen activiteiten op het gebied van verzamelen, benutten en toegankelijk maken van data en kennis van hun respectievelijke veld.

Aantrekkelijke en veerkrachtige stad

- We zien veel dwarsverbanden tussen cultuur en andere domeinen. Kunstenaars, ontwerpers en makers vormen veelal het vliegwiel voor economische groei. Daarom is er specifiek [beleid op Creatieve Industrie](#) en investeren we in deze zzp'ers, zoals door uitvoering van New Deals. Daarnaast maken we ons hard voor betaalbare werkruimte en vragen we werkgevers om eerlijke beloningen te bieden. De Creatieve Coalitie Rotterdam is hierin onze gesprekspartner en zij presenteerde in het eerste kwartaal 2024 een [Blauwdruk](#) die een voorbeeld is voor zowel Rotterdamse als landelijke belangenbehartigers voor creatieven.
- In het tweede kwartaal 2024 actualiseert de gemeente de locatieprofielen van de 20 bestaande evenementenlocaties. In de tweede helft van 2024 worden 3 nieuwe locatieprofielen opgesteld. Deze drie nieuwe locaties zijn: Binnenrotte, Eendrachtsplein en Heemraadsplein.
- Het iconische North Sea Jazz blijft voorlopig in Rotterdam.
- In het derde kwartaal wordt een campagne gestart om initiatieven uit de nachtsector een laagdrempelig 'loket' (de Nachtdienst) te bieden voor vragen van, voor en over de nacht. Concrete maatregelen voor het stimuleren van een levendigere nacht zijn inmiddels al opgenomen in het Uitvoeringsplan Horeca (zie [Horecabeleid | Rotterdam.nl](#)). Daarnaast wordt in het derde kwartaal een onderzoek opgeleverd naar de meerwaarde van nachtcultuur. Tegelijkertijd wordt het nachtplan gelanceerd.

Financiële bijstellingen Cultuur (x 1.000)

€ 2.540

Kiezen voor Rotterdam 2024	€ 8
Stoppen met verdere invulling New Deal	€ 1.780
Terugontvangen noodsteun Bibliotheek	€ 150
Terugvorderingen noodsteunregeling	€ 250
Bestemmingsreserve jaaroverstijgende cultuursubsidies	€ 931
Technische wijzigingen, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 579

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Programma Dienstverlening

De Wijk aan Zet

De afgelopen maanden hebben de wijkraden, samen met de wijk en de gemeente, de jaaractieplannen voor 2024 opgesteld met daarin doelen, resultaten en acties om de wijkopgaven te bereiken. Van de actieplannen van 2023 is 62% volledig uitgevoerd, het overige deel volgt grotendeels in 2024. De verwachting is dat het collegetarget van 75% wordt behaald.

De wijkraden hebben in maart 2024 voor het eerst een conferentie gehouden waarbij ze terugblikten op de eerste twee jaar Wijk aan Zet. De wijkraden presenteerden de uitkomsten aan aanwezige ambtenaren en raadsleden in de vorm van boodschappen. De belangrijkste uitkomsten zijn: de behoefte aan betere (digitale) ondersteuning, communicatie en beter kunnen volgen wat de gemeente doet met de adviezen van de wijkraden. Deze punten pakt de gemeente in 2024 op.

Collegetarget wijk aan zet: Het college realiseert (in deze collegeperiode) naar het oordeel van de wijkraad 75% van de acties die opgenomen zijn in de wijkplannen.

Realisatie 2023: 62%

Mijlpaal 2024: 75%

Realisatie 2024: de meting vindt eind 2024 plaats

Wijkhubs

In alle 39 wijken zijn voor januari 2024 de wijkhubs fysiek opgeleverd. Daarnaast is sinds eind 2023 de mobiele wijkhub vrijwel dagelijks in één van de wijken. In 2024 staat de versteviging van de wijkhubs centraal, waarbij de gemeente ontmoeting en uitwisseling faciliteert, werkt aan vragen uit de wijk en ambtenaren en partners gebruik maken van de werkplek in de wijk. De aandacht ligt hierbij de komende periode op een programmering die past bij het karakter van de wijk en een geregelde openstelling van de wijkhubs.

Meedenken, meedoen en meebeslissen

Met het [programma Betrokken stad](#) geeft het college Rotterdammers meer zeggenschap over hun stad en wijk. Naast het bieden van een beleidskader voor de samenwerking met Rotterdammers wordt hiermee ook gestimuleerd en ondersteund dat rotterdammers in een vroeg stadium worden betrokken bij ontwikkelingen en

nieuw beleid en dat dit een vast onderdeel wordt in de werkprocessen.

Hiervoor is in het eerste kwartaal 2024 een vernieuwd Kompas voor samenwerken met de stad opgeleverd voor de organisatie. Er lopen daarnaast twee pilots: de pilot Kinderburgemeester en de pilot wijknieuws voor de verdere ontwikkeling van MijnRotterdam. Beide pilots worden in het tweede kwartaal geëvalueerd. Verder werkt de gemeente in 2024 aan de totstandkoming van de 'participatieverordening'. Een participatieverordening kan bijdragen aan de ambities van Wijk aan Zet om meer samen met Rotterdammers te bouwen aan de stad. Het is belangrijk dat een participatieverordening niet alleen op papier duidelijke en transparante regels heeft, maar ook daadwerkelijk in de praktijk wordt toegepast.

Bewonersinitiatieven

Op 1 mei 2024 waren er 753 aanvragen voor bewonersinitiatieven ingediend. Dit zijn er ruim 100 meer dan op diezelfde datum een jaar eerder.

CityLab010

Op 14 februari heeft de feestelijke uitslagenavond van CityLab010 plaatsgevonden, waarbij wethouder Simons en de Stadsjury van CityLab010 de startbudgetten van CityLab010 2024 officieel bekend hebben gemaakt. Aan de 25 be kroonde initiatieven is een startbudget van €1 miljoen toegekend. De voorbereidingen voor de 10e editie van CityLab010 zijn in volle gang.

Programma Kleine Kernen

De uitvoering van de projecten die onder het Programma Kleine Kernen vallen, krijgt in 2024 verder vorm. Zo wordt er groen toegevoegd aan de Verblijfstrap in Rozenburg, wordt de sloop van sporthal de Rozet voorbereid en is het schrijven de Strandnota voor Hoek van Holland opgestart. De Voortgangsrapportage 2023 is opgesteld en besproken in de raadscommissie. De 2e tranche (RIM) investering is aangevraagd. Daarnaast is er begin april een klankbordgroep Kleine Kernen georganiseerd. Voor de zomer wordt er, net als in het najaar van 2023, een conferentie georganiseerd.

Financiële bijstellingen Dienstverlening (x 1.000)

- € 47

Dividendinkomsten RO!Entree B.V.	€ 1.000
Kiezen voor Rotterdam 2024	€ 1.213
Verminderde inzet op specifieke dienstverlening	€ 145
Basisdienstverlening op orde houden	- € 1.482
Wees geen dief van het Stadsarchief	- € 150
Bestemmingsreserve Menselijke maat	- € 975
Technische wijzigingen, gemeentefondsmutaties, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	€ 202

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Verkiezingen

Op donderdag 6 juni 2024 zijn in Nederland de verkiezingen voor de Nederlandse leden van het Europees Parlement. Op zondag 9 juni om 23:00 uur mag de uitslag van deze verkiezing worden gepubliceerd. In Rotterdam zijn op 6 juni 274 stembureaus open. Qua bemensing zijn voor de stembureaus en de centrale stemopneming in Ahoy op 7 juni 5.000 mensen nodig. De voorbereidingen zijn in volle gang en lopen voorspoedig.

Stadsarchief

In het eerste kwartaal van 2024 is de Canon van Rotterdam gelanceerd. Dit leverde veel media-aandacht op, onder andere in de Volkskrant en op NPO Radio 1. Voor het project om dagboeken en brieven van razziaslachtoffers aan de website oorlogslevens.nl te koppelen, zijn tot nu toe 1.000 minibiografieën geschreven en gepubliceerd. Op verzoek van Rotterdammers werden verder 615 inventarisnummers gedigitaliseerd en online geplaatst. In totaal ging het om 110.000 scans. Tot slot zijn in de eerste vier maanden van 2024 15 archieven toegankelijk gemaakt, materieel verzorgd en gepubliceerd op de website van het stadsarchief. Ook de beeldcollectie is uitgebreid met meer dan 9.000 beschrijvingen. Daar waar toegestaan, zijn de beelden te zien en zijn ze te downloaden van de website.

Tevredenheid conerndienstverlening

Collegetarget tevredenheid conerndienstverlening: We willen dat aan het eind van de collegeperiode 2023-2026 minder Rotterdammers ontevreden (6) zijn over hun contact met de gemeente Rotterdam. In 2025 is het percentage Rotterdammers dat ontevreden is over hun contact met de gemeente met 30% gedaald ten opzichte van 2020.

Realisatie 2023: - 5%

Mijlpaal 2024: - 20%

Realisatie januari t/m april 2024: -11%

In januari tot en met april is 13,4% van de Rotterdammers ontevreden (rapportcijfer 6 of lager) over het contact met de gemeente. In 2023 was dit nog 14,4%.

Per 1 januari 2024 heeft de gemeente een integraal eerstelijns klantcontactcentrum (KCC) opgericht waar Rotterdammers hun vragen kunnen stellen over alles wat de gemeente doet en biedt. Alle medewerkers van de vennootschap Ro!Entree B.V. zijn per 1 januari 2024 in dienst getreden van de gemeente. In dit klantcontactcentrum worden de eerstelijns contactkanalen samengebracht.

Naast de opgave om de dienstverlening te verbeteren, is 2024 het eerste jaar van de aangekondigde piek aan aanvragen van reisdocumenten. Om deze piek op te kunnen vangen, heeft de gemeenteraad middelen beschikbaar gesteld om de personele- en baliecapaciteit in de publiekslocaties te vergroten. Daarnaast wijst de gemeente Rotterdammers op de mogelijkheid om al voor de verwachte piek hun reisdocument te komen verlengen. Dit vlakkt de piek af en wachttijden worden zoveel als mogelijk voorkomen. Dit lijkt effect te hebben gehad.

% van de Rotterdammers dat tevreden / ontevreden is over het contact met de gemeente op de volgende onderdelen	Realisatie	2024	T1	T2
	2023		2024	2024
Norm ontevredenheid	- 7%	-20%		
Realisatie ontevredenheid	- 5%		-11%	
Algemene tevredenheid (ontevredenheid)	85,6% (14,4%)	87,9% (12,1%)	86,6% (13,4%)	

Zelfevaluaties BRP

Persoonsgegevens staan opgeslagen in de Basisregistratie Personen (BRP). Iedere gemeente is verplicht om zelfevaluaties uit te voeren op de BRP. Dit onderzoek kent onder meer een technisch onderdeel. Hier was de score in 2023 99,9%. Hiermee scoort de gemeente boven de norm van 99,6%. Ook kent het onderzoek een inhoudelijke controle. Hierbij worden 100 persoonslijsten gecontroleerd, circa 0,02% van het totaal aantal persoonslijsten. De score op de inhoudelijke controle was in 2023 69%. Dat is onder de zelfopgelegde norm van 80%. Dat komt vooral door kleine vormfouten, bijvoorbeeld dat de datum van de mutatie abusievelijk onjuist is overgenomen uit het brondocument. Dit betekent dus niet dat er een verkeerd adres in iemands persoonslijst zit. Er zijn verbeteracties ingezet om ook de kleine vormfouten weg te werken.

Programma Economische ontwikkeling

De Rijnmondse economie heeft het in de jaren na de coronapandemie goed gedaan. De economische groei was in 2021 en 2022 met ruim 4% stevig en de werkloosheid was laag: 4,5%. Voor 2023 wordt echter volgens de laatste cijfers een economische krimp geraamd van -1,1%. Dit is fors lager dan het landelijk gemiddelde waar nog een lichte groei van 0,1% te zien is (Bron: EUR/NEO, 2024). Dit verschil is voor een groot gedeelte te verklaren door de afname van de wereldhandel in 2023. Dit blijkt ook uit de cijfers van het Havenbedrijf waar de overslag met ruim 6% daalde. Deze krimp van de economie slaat dus met name neer in het Haven industrieel complex en de logistieke ketens rondom de haven, maar heeft ook uitstraling naar de stedelijke economie vanwege de

groeideverbondenheid met de stad zoals de maritieme dienstverlening. Door krapte op de arbeidsmarkt zijn er nog beperkte gevolgen voor de arbeidsmarkt en werkgelegenheid.

De verwachting is dat de economie in Rijnmond in 2024 en 2025 groeit, ook harder dan het landelijk gemiddelde. Er is sprake van inhaalgroei (bron: EUR/NEO, 2024). Dit wordt verklaard door een lagere inflatie, toenemend consumentenvertrouwen en een aantrekkende wereldhandel.

De belangrijkste gebeurtenissen en resultaten in 2024 zijn:

- In 2024 is de [Koersbrief economie 2030](#) vastgesteld door en besproken in de raad. De Koersbrief economie 2030 geeft op samenhangende wijze de visie van het college weer op de Rotterdamse economie, de opgaven voor de komende jaren en de bestuurlijke ambities voor deze collegeperiode. Bij vaststelling van de koersbrief is een motie aangenomen. Het college is gevraagd een tijdelijke denktank op te richten met de opdracht om het college en de raad te adviseren over de toekomstbestendige economie over 20 jaar en wat de gemeente en andere partners kunnen doen om dit te faciliteren.
- In februari 2024 werd samen met MKB Rotterdam Rijnmond de tweede editie van Ondernemen010Live gehouden, als onderdeel van het mkb Actieprogramma. In het Hulstkampgebouw vertelden verschillende Rotterdamse ondernemers over hun ervaringen en was er een informatiemarkt waar ondernemers informatie konden ontvangen over diverse activiteiten van de gemeente en andere dienstverlenende partners uit de stad. Ongeveer 250 deelnemers hebben dit evenement bezocht.
- Er is € 5,7 mln vanuit het Just Transition Fund (JTF) toegekend aan het Human Capital Coalitie Energietransitie (HCCE); een consortium van 12 partners waaronder de gemeente, Havenbedrijf, Deltalinqs en diverse onderwijsinstellingen. HCCE zet zich in om vertraging van de industriële energietransitie te voorkomen door de krapte op de arbeidsmarkt. Deze middelen worden onder meer gebruikt om te investeren in projecten die de bekendheid van de haven vergroten onder jongeren, het imago versterken van de haven, bestaande en nieuwe medewerkers te stimuleren hun leven lang te ontwikkelen, en om het beroepsonderwijs te vernieuwen en te verbeteren.
- In 2022 is in 29 gebieden gestart met de aanpak om winkelgebieden toekomstbestendiger en economisch vitaal te maken door ze om te vormen naar aantrekkelijker ontmoetings- en verblijfsgebieden. Daarmee is de doelstelling van deze indicator (25) behaald. Een van de instrumenten om winkelgebieden toekomstbestendiger en economisch vitaal te maken is het fonds vitale kerngebieden. In 2024 zijn drie panden aangekocht vanuit dit fonds in het centrum, Hoek van Holland en Slinge. In totaal zijn er nu vier panden aangekocht.
- In de eerste vier maanden van 2024 is vanuit de subsidieregeling winkelgebieden en bedrijventerreinen € 484.000 aan subsidie verleend, wat neerkomt op een investering in winkelgebieden van ongeveer € 1 mln. De subsidieregeling is daarmee na vier maanden openstelling al vrijwel uitgeput met een beschikbaar subsidiebudget van € 500.000.
- De terrasuitbreiding die geldt sinds 2020 wordt nog eenmaal verlengd voor het terrasseizoen van 2024. De gemeente stelt de duurzame terrasvlonders voor het laatst gratis beschikbaar om parkeerplaatsen te gebruiken als extra terras.

- Met steun van het Just Transition Fund (JTF) zijn verschillende bedrijven ondersteund die nieuwe innovaties in de haven ontwikkelen. Het bedrijf Battolyser Systems krijgt ruim € 2 mln uit het JTF voor de ontwikkeling van een pilotfabriek voor de eerste serie commerciële battolysers, batterijen die wanneer deze eenmaal volgeladen zijn, waterstof produceren.

Financiële bijstellingen Economische ontwikkeling (x 1.000)

€ 517

Circulaire economie	€ 200
Digitale economie, internationale handel en acquisitie	€ 350
Economische stimuleringsgelden	€ 300
Kiezen voor Rotterdam 2024	€ 123
Waterstofinnovaties	€ 300
Actualisatie energiekosten	- € 32
Beter Benutten Spaanse Polder	- € 400
Bestemmingsreserve Cofinanciering Europese subsidies	€ 487
Bestemmingsreserve Crisisdienstverlening	- € 500
Technische wijzigingen, gemeentefondsmutaties, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 311

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Collegetarget bedrijfsruimte: De doelstelling voor deze collegeperiode is behoud van voldoende bedrijfsruimte door te zorgen dat de omvang m² bedrijfsruimte blijft op het niveau van 1 januari 2022.

Realisatie 1 januari 2024: 4.272.299 m²

Mijlpaal 2024: 4.248.765 m²

Realisatie 2024: de volgende meting is bekend bij de Jaarstukken 2024

Na een stijging in 2022 is het aantal m² bedrijfsruimte in 2023 met ongeveer 16.500 m² afgenomen. Op basis van een aantal grote gebiedsontwikkelingen is de verwachting dat de komende jaren sprake zal zijn van een forse afname. Dit komt vooral door de transformatie van bedrijfsruimte naar woningen op enkele bedrijventerreinen in de binnenstad. Zo worden er bijvoorbeeld in de gebiedsontwikkelingen van Provimi en Codrigo forse aantallen m² bedrijfsruimte onttrokken. Daarbij is sprake van beperkte vervanging ter plekke of van compensatiemogelijkheden elders in de stad. Bij het opstellen van het collegetarget is voor deze collegeperiode rekening gehouden met

180.000m² aan afname door grote gebiedsontwikkelingen waar woningbouw gepland is. Deze ontwikkelingen variëren tussen hard en zacht planaanbod vanuit de woningbouw. Het tempo van de gebiedsontwikkelingen wordt door markmechanismen vertraagd of versneld.

Aanpak 25 winkelstraten om deze in deze collegeperiode de winkelgebieden toekomstbestendiger en economisch vitaal te maken door ze om te vormen naar aantrekkelijker ontmoetings- en verblijfsgebieden

Realisatie 2023 (cumulatief): 24

Realisatie 2024 (t/m mei, cumulatief): 29

Meting en monitoring vindt binnen het programma vitale kerngebieden plaats op basis van de gebiedsgerichte aanpakken en subsidieaanvragen aanpak Vitale Kerngebieden.

De start is meestal een afspraak tussen collectieve ondernemers, vastgoedeigenaren en de gemeente om een gezamenlijk document op te stellen. In zo'n document staat de ambitie en een strategie voor de straat beschreven. Dit gebeurt door voorgesprekken met vertegenwoordigers en belanghebbers in het gebied. De gemeente zet hiervoor kwartiermakers en bedrijfscontactfunctionarissen in.

10.000 keer mkb-ondernemers in 4 jaar van advies of informatie voorzien

Realisatie 2023: 5.662

Begroting 2024: 7.500

Realisatie 2024: de volgende meting is bekend bij de Jaarstukken 2024

De meting van deze indicator gebeurt aan de hand van het aantal klantcontacten met mkb-ondernemers. Het gaat om gebruikmaking van de ondernemersbalie en deelname aan bijeenkomsten of workshops, bijvoorbeeld over circulair ondernemen of digitalisering van bedrijfsvoering, koppeling van investeerders aan mkb'ers, en door netwerkevents als Upstream en BT010. De gemeente ligt goed op schema om de indicator te behalen.

Uitlokken van 1 miljard investeringen in Rotterdamse bedrijven en nieuwe vestigers, die banen opleveren

Realisatie 2023 cumulatief: € 2,62 miljard en 1.986 banen

Begroting 2024 cumulatief: 250 miljoen en 500 banen

Realisatie 2024: de volgende meting is bekend bij de Jaarstukken 2024

In deze indicator nemen we onder mee: financiering van Rotterdamse bedrijven door fondsen als IQCapital, UNIIQ, Energietransitiefonds Rotterdam, subsidie voor innovatie aan Rotterdamse bedrijven, en bedrijven die zich in Rotterdam vestigen met begeleiding door InnovationQuarter of Rotterdam Partners.

De doelstelling van deze indicator is op het onderdeel investeringen gehaald. En op het onderdeel werkgelegenheid vrijwel behaald.

Gegevens over 2024 zijn nog niet beschikbaar. Over deze indicator wordt jaarlijks gerapporteerd bij de jaarrekening.

Verhogen van de bezettingsgraad van de marktkramen op de warenmarkten naar minimaal 80%.

Realisatie 2023: 71%

Realisatie 2024: de volgende meting is bekend bij de Jaarstukken 2024

De bezettingsgraad van de marktkramen is gebaseerd op de inname van marktkramen door de vaste plaatshouder en de meelopers gemonitord gedurende de marktdag. Gebleken is dat de animo om als vaste plaatshouder op de markt te staan minder groot is dan aanvankelijk werd aangenomen. Om de inname van de marktplaatsen te stimuleren, is de meldplicht meelopers ingevoerd. Meelopers die op basis van hun inschrijving een goede kans maken op een dagplaats krijgen een oproep zich eenmaal in de veertien dagen te melden. Verder wordt er gewerkt aan een wervingscampagne om meer ondernemers als marktondernemer naar de Rotterdamse markten te trekken. Ondernemers die een artikel verkopen welke nog niet op die markt wordt verkocht krijgen voorrang bij de uitgifte van een vaste plaats.

Programma Energietransitie

CO2 breed

Collegetarget CO2-reductie: We zetten in op minimaal 25% CO2-reductie voor het stedelijk gebied ten opzichte van 1990.

Realisatie 2023: bekend najaar 2024

Mijlpaal 2024: -20%

Realisatie 2024: bekend najaar 2025

In 2022 was de CO2-reductie 18% ten opzichte van 1990. Dit was de laatste meting. Deze reductie was hoger dan de verwachte 10%. Een verklaring hiervoor is dat het aardgasverbruik sterk is verminderd door de hoge gasprijzen. Deze daling is deels ook het resultaat van de voltooide plannen van het Klimaat Actieplan Rotterdam (KAR). Het KAR laat ook zien welke nieuwe plannen er zijn om de reductie door te zetten naar de collegedoelstelling van 2025.

Om meer te lezen over de (afgeronde) plannen van het KAR, zie de gemeentelijke [website](#). De uitgebreide CO2-rapportages zijn te vinden op deze [website](#) van de DCMR.

Schoon, duurzaam en robuust energiesysteem

Op het onderwerp energiesysteem spelen uiteenlopende onderwerpen. De 'verstopping' van het elektriciteitsnet – 'netcongestie' – is zorgelijk voor de voortgang van de energietransitie in de haven en de kleine kernen. De komende jaren blijft deze ontwikkeling een probleem. Om deze congestie zo veel mogelijk tegen te gaan, is samen met Stedin een strategische actieagenda opgesteld. Ook werkt de gemeente mee aan de realisatie van een grote TenneT-elektriciteitsinfrastructuur in de haven en van de elektriciteitsinfrastructuur van Stedin in de stad. Daarnaast speelt een verkenning van twee eventuele kerncentrales en van aanlandingslocaties voor wind op zee. Het college ondertekende met netbeheerder Stedin een strategische actieagenda. Deze agenda moet de onderlinge samenwerking verder structureren. Verder maakt de gemeente het energiesysteem slimmer door Energy Hubs te ondersteunen en de rol van bi-directioneel laden en energieopslag te onderzoeken. Met de subsidieregeling Smart Energy Systems start de 7e ronde van de stimulering van innovaties in het energiesysteem.

Zonne-energie

- De hoeveelheid m2 zonnepanelen in Rotterdam wordt jaarlijks gemeten aan de hand van een luchtfoto. Deze foto wordt in het voorjaar van 2024 genomen. In de zomer is het resultaat bekend.

Windenergie

- Begin 2024 stonden er 88 windturbines op Rotterdams grondgebied. Het gaat om een totaal opgesteld vermogen aan windenergie van circa 340 megawatt. De gemeente werkt aan vier projecten uit de Visie Ruimte en Mobiliteit: Hoeksebaan, Landtong Rozenburg Oost, Beneluxplein, en Charloisse Poort. In het havengebied werkt de gemeente aan behoud en uitbreiding van het opgesteld vermogen.

Alternatieve warmte en koude oplossingen

- De gemeente bereidt zich voor op nieuwe wet- en regelgeving, namelijk de Wet collectieve warmte en de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie. Zo werkt de gemeente aan het Warmteprogramma, een verplicht programma onder de Omgevingswet vanaf 2026. Onderdeel hiervan is het actualiseren van de WAT-kaart. Deze kaart geeft inzicht in het alternatief voor aardgas en de bronnen, infrastructuur en bijvoorbeeld het isolatieniveau. Ook maakt de gemeente scenario's voor de ontwikkeling van het warmtesysteem. Bij dit alles betreft de gemeente steeds meer partners in de stad.

Energietransitie in de gebouwde omgeving

Energiebesparing en verduurzaming

- Voor zowel de bestaande bouw, nieuwbouw als voor het midden- en kleinbedrijf en horecagelegenheden richt de gemeente zich op energiebesparing en verduurzaming. Er komt een Energieloket. Verder start een wijkgericht aanpak voor isolatie. Vve's die willen verduurzamen, krijgen hulp en advies. Met corporaties gemaakte verduurzamingsafspraken worden omgezet in prestatieafspraken. Voor de nieuwbouw komt er

een plan van aanpak Duurzaamheid. Voor corporaties komt er een subsidie voor verduurzaming van sociale huurwoningen. Ondernemers kunnen gebruik maken van een Duurzaamheidsvoucher en ondernemers in de detailhandel krijgen hulp in de vorm van advies, energiebesparende maatregelen en het Klus-&-Coachtraject.

Geen fossiele energie in de woningvoorraad

- We werken gebiedsgericht aan het aardgasvrij maken van een aantal Rotterdamse wijken: Heindijk, Bospolder-Tussendijken, Pendrecht-Zuid, Reyeroord, Prinsenland – Het Lage Land en Rozenburg. Ook in Oude Noorden-Agniesebuurt onderzoeken we de mogelijkheid om een gebiedsaanpak te starten. In Ommoord en Schiebroek ondersteunen we twee marktinitiatieven op het gebied van aardgasvrij.

Betaalbaarheid energietransitie en energiearmoede

- We bieden hulp om de betaalbaarheid van de energietransitie te garanderen en energiearmoede tegen te gaan. Dit doet de gemeente door de inzet van energiekussers. Energiekussers voeren kleine energiebesparende maatregelen uit in huis en geven tips om het energieverbruik te verlagen. Woningcorporaties kunnen binnenkort projecten aanleveren die bijdragen aan lagere maandelijkse lasten voor hun huurders.

Schouders onder de energietransitie in mobiliteit

Om het gemotoriseerde verkeer uitstootvrij te maken, is de laadinfrastructuur uitgebreid. Daarnaast geldt per 1 januari 2025 de Zero Emissiezone voor Stadslogistiek. Ondernemers krijgen hierover informatie. Het gemeentelijk wagenpark wordt steeds meer emissieloos.

Na de ondertekening van het Schoon en Emissieloos Bouwen (SEB) convenant volgen stappen om de gemeentelijke inkoop in de buitenruimte en de bouw emissieloos te maken. Bij de werkgeversaanpak Duurzame Mobiliteit zijn bedrijven geworven om afspraken te maken over verduurzaming van het woon-werkverkeer en het zakelijk verkeer. Het is de bedoeling dit uit te breiden naar het gehele gebied van Zuid-Holland Bereikbaar.

Duurzame haven en industrie

Er lopen 117 haalbaarheidsstudies, die voor 80% door de gemeente worden gefinancierd naar walstroom voor bedrijven. Hamburg, Antwerpen en Rotterdam hebben een brief over walstroom geschreven aan EU-commissaris Sefcovic. De gemeente en het Havenbedrijf Rotterdam werken samen aan walstroom voor de Wilhelminakade (cruiseschepen) en de Parkkade.

Containerterminal Rotterdam World Gateway (RWG) heeft besloten om de gehele kade voor alle schepen te gaan voorzien van walstroom. Havenbedrijf Rotterdam en RWG hebben een intentieverklaring getekend waarin afspraken zijn gemaakt over het delen van kennis en data over de aanleg en het gebruik van walstroom en de benodigde civiele werkzaamheden aan de kademuren en fenders die uitgevoerd moeten worden.

Financiële bijstellingen Energietransitie (x 1.000)

- € 15.589

Kiezen voor Rotterdam 2024	€ 108
Uitvoering energietransitie (planfinanciering)	- € 1.200
Bestemmingsreserve Autoluwfonds	€ 1.173
Bestemmingsreserve Duurzaam	€ 34
Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget	- € 12.983
Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor	- € 843
Technische wijzigingen, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 1.878

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Programma Onderwijs

Schil om de school

Collegetarget Schil om de school: In het schooljaar 2025/2026 hebben 100 basisscholen en voortgezet onderwijs scholen, met een achterstandsscore hoger dan 0, een schil om de school waarin minimaal 1 van onderstaande interventies is opgenomen:

- Tutoren
- Mentoren
- Schoolzorgteams
- Preventief jongerenwerk op school
- Slim organiseren met kunstvakdocenten
- Expeditie Digitaal

Realisatie 2023: 94

Begroting 2024: 87

Realisatie 2024: de volgende meting vindt plaats op 1 november 2024 en wordt opgenomen in de Jaarstukken 2024

Het totaal aantal scholen is toegenomen van 61 in de 0-meting naar 94 scholen in 2023. Daarmee zitten we boven de gestelde mijlpaal van 87 scholen. 77 scholen namen één interventie af, 13 scholen namen twee interventies af en 4 scholen namen drie interventies af. We zien met name een stijging van de interventies Schoolzorgteams en Jongerenwerk. In 2024 onderzoeken we hoe we het bereik van onze interventies kunnen vergroten en de kwaliteit ervan verder kunnen optimaliseren.

Onderwijshuisvesting

De gemeente is verantwoordelijk voor goede huisvesting van scholen in het primair, voortgezet en speciaal onderwijs. In het Integraal Huisvestingsplan (IHP) staat hoe de gemeente de Rotterdamse schoolgebouwen renoveert of vervangt door nieuwbouw. Het Integraal Huisvestingsplan voor de periode 2024-2027 is 15 februari 2024 vastgesteld door de gemeenteraad. De voortgangsrapportage Integraal Huisvestingsplan informeert jaarlijks over de voortgang van het huidige IHP. Voor het jaar 2024 wordt de oplevering van dertien projecten verwacht. Een uitgebreidere toelichting op de voortgang van het IHP staat in de paragraaf 'projecten'.

Financiële bijstellingen Onderwijs (x 1.000)	- € 105
Kiezen voor Rotterdam 2024	€ 60
Actualisatie Energiekosten	- € 175
Niet activeerbare lasten integrale Huisvestingsplannen	- € 302
Technische wijzigingen, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen	€ 312
Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.	
Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financien onder dit programma.	

Nieuw Rotterdams Onderwijsbeleid (NROB)

Aanpak personeelstekort

In januari 2024 is, met ruim 200 bezoekers, weer een bijeenkomst geweest om potentiële zij-instromers voor onderwijs en kinderopvang te informeren. De volgende bijeenkomsten zijn gepland in mei en september. Om scholen te helpen bij het anders organiseren van het onderwijs is subsidie beschikbaar gesteld. Ook gaan we door met het project om (kunst)vakdocenten via een opleiding beter inzetbaar te maken op de scholen.

Vanaf schooljaar 2024 is de Rotterdampas en de lerarenbeurs ook voor de gehele sector kinderopvang in Rotterdam beschikbaar. De Rotterdampassen zijn vanaf maart 2024 beschikbaar. De lerarenbeurzen en schoolleidersbeurzen zijn beschikbaar voor het schooljaar 2024-2025. Daarnaast is de Rotterdamse regelgeving voor parkeervergunningen aangepast, waardoor scholen en kinderopvangorganisaties meer vergunningen kunnen aanvragen voor hun personeel.

Vergroten doelgroep bereik voorschoolse educatie (ve)

Investeren in het jonge kind is de meest effectieve aanpak om onderwijsachterstanden tegen te gaan of zelfs te voorkomen. Stedelijk is het de ambitie om ve gratis aan te bieden aan ouders van doelgroepeuters met een beperkt inkomen. Daarom starten we in NPRZ-gebied een pilot met het gratis aanbieden van ve aan peuters met een indicatie uit gezinnen met een inkomensgrens tot 130% van het wettelijk sociaal minimum. Het Rijk heeft hiervoor middelen toegekend. De verwachting is dat de regeling op 1 augustus 2024 van start kan gaan. Met deze aanpak zetten we in op het zo veel mogelijk wegnemen van de drempels die ouders ervaren om deel te nemen aan het ve-programma.

Subsidieregeling Nieuw Rotterdams Onderwijsbeleid (NROB)

De Subsidieregeling Nieuw Rotterdams Onderwijsbeleid is begin 2024 vastgesteld. Vanaf schooljaar 2024-2025 kunnen scholen hier gebruik van maken. De subsidies in de regeling blijven gericht op interventies die bijdragen aan gelijke kansen voor alle leerlingen en studenten in Rotterdam. Het gaat om onder meer om subsidies voor leraren, aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt en educatief partnerschap. Bijzondere aandacht krijgt het verbeteren van de onderwijsresultaten van taal, lezen en rekenen via de subsidie kwaliteit.

Programma Sport en recreatie

Collegetarget

Collegetarget toename sportdeelname: realisatie van 10% toename in de sportdeelname (inclusief urban sports) in de periode 2022-2026.

Realisatie seizoen '22-'23: 63%

Mijlpaal seizoen '23-'24: 64%

Realisatie seizoen '23-'24: 64%

Metingen vinden tweejaarlijks plaats in april en november. Het resultaat van seizoen '23-'24 is uitgekomen op 64%. Hiermee is de tussentijdse target gehaald.

Stimuleren sport en bewegen

Het Rijk heeft aan de gemeente Rotterdam de brede SPUK-regeling toegekend. Deze regeling houdt in dat de gemeente geld krijgt voor maatschappelijke versterking door sport en beweging, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026. Met deze regeling kan de gemeente een impuls geven aan de integrale aanpak preventie. Sport en bewegen is vanaf 2024 onderdeel van ketenaanpakken die bijdragen aan het terugdringen van gezondheidsachterstanden. Daarmee is een duidelijke link gelegd tussen sport, welzijn en zorg.

De gemeente zet intensief in op het verbeteren van het sporten en bewegen voor mensen met een beperking met het plan van aanpak Rotterdam Sport Onbeperkt.

De gemeente stelt meer sportparken open om meer publieke sportvoorzieningen te realiseren. Een voorbeeld hiervan is het sportcomplex aan de Folkert Elsingastraat. Zo worden openbare sportassen (inrichtingen van de buitenruimte die uitnodigen tot bewegen) gecreëerd met toegankelijke sporttoestellen die aansluiten op de behoefte in de wijk. Voor urban sports wordt, samen met de urban sporters en de aanbieders van urban sports, een uitvoeringsagenda opgesteld. De gemeenteraad wordt hier in het derde kwartaal 2024 over geïnformeerd.

De subsidieregeling Lekker Fit! primair onderwijs 2023-2024 wordt niet voortgezet. Een nieuwe aanpak voor kinderen met overgewicht en motorische achterstanden wordt uitgewerkt met partners in de stad.

Rotterdam heeft zichzelf ten doel gesteld om in 2026 het Global Active City (GAC) label te halen. Dit is een bevestiging van de werkwijze om meer domein overstijgend samen te werken aan het stimuleren van een gezonde en actieve leefstijl voor alle Rotterdammers. In het kader van deze ambitie heeft het college zich recentelijk aangemeld als partnerstad van het [Active Well-being Initiative](#), de organisatie die het GAC-label verstrekt. Hiermee komt Rotterdam in contact met het netwerk en is er toegang tot kennis en best practices van andere 'active cities'. Na het raadplegen van de beschikbare kennis volgt een verkenning en beoordeling op welke onderdelen Rotterdam zich verder moet ontwikkelen om het Global Active City-label te ontvangen.

Inspirerende topsport

De gemeenteraad heeft ingestemd met een voorbereidingskrediet voor de ontwikkeling van nieuwbouw naast het Topsportcentrum. Daarin moet het Nationaal Vechtsportcentrum definitief gehuisvest worden. De voorbereidende fase loopt tot begin 2025 en resulteert in een uitvraag voor een definitief uitvoeringskrediet.

Vitale en toekomstbestendige verenigingen

Het Actieprogramma Verenigingen 2018-2022 is geëvalueerd met de samenwerkingspartners Stichting Rotterdam Sportsupport, scoutingregio Rond de Rotte en de Stichting Buurt- en Speelwerk. De geleerde lessen zijn geborgd in de reguliere verenigingsondersteuning en worden gekoppeld aan de ambitie 'Alle kinderen verenigd sporten, spelen en scouten'. De gemeenteraad wordt rond de zomer 2024 geïnformeerd over de bevindingen uit de evaluatie en de vervolgstappen voor het komende jaar.

Goede sportaccommodaties

De uitvoering van het Integraal Huisvestingsplan Sport en van de Investeringsubsidieregeling voor verenigingen vinden plaats. Van beiden is inmiddels een herziene versie in concept gereed, waarvan vaststelling in de tweede helft van 2024 is gepland. Door de uitvoering van het plan van aanpak bezettingsgraad sportterreinen werkt het Sportbedrijf Rotterdam aan verhoging van het gebruik van buitensportterreinen. Op de uren dat deze niet benut worden door de hoofdgebruiker (vereniging) worden ze in overleg beschikbaar gesteld aan derden. Het streven is om jaarlijks 25.000 uren te realiseren aan gastgebruik, gemeten over alle sportterreinen.

Financiële bijstellingen (x 1.000)	- € 853
Compensatieportefeuille	€ 330
Kiezen voor Rotterdam 2024	€ 30
Steunfonds Energie	€ 900
Compensatie huuropbrengsten volkstuinen	- € 1.200
Niet activeerbare lasten integrale Huisvestingsplannen	- € 19
Recreatieoord Hoek van Holland	- € 750
Zwemvouchers voor ouderen	- € 300
Technische wijzigingen, gemeentefondsmutaties, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen	€ 156

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Programma Stedelijke ontwikkeling

Openbaar groen

Collegetarget meer groen: In deze collegeperiode komt er 20 ha groen bij, of de planvorming hiervoor wordt afgerond met de bedoeling uitvoering ervan uiterlijk in 2026 te starten.

Realisatie 2023: 8,1 ha

Mijlpaal 2024: 10 ha

Realisatie 30 april 2024: nog niet bekend

De gemeente werkt met een Groenagenda om de collegetarget te realiseren. Op 20 juni 2023 heeft het college het actieplan [Rotterdam gaat voor groen 2023-2026](#) naar de gemeenteraad gestuurd. Dit actieplan bundelt de inzet van de gemeente op vergroening, klimaatadaptatie (Weerwoord) en biodiversiteit. De [Voortgangsrapportage 2023](#) is afgerond en ter informatie aangeboden aan de gemeenteraad.

Groenagenda en klimaatadaptief

Meerdere projecten zijn in voorbereiding en uitvoering. Zo wordt bijvoorbeeld Ericaplein eind april 2024 opgeleverd en is het Driehoeksplein in uitvoering genomen.

Mobiliteit

Op 23 januari 2024 heeft het college de Rotterdamse Taxi Aanpak vastgesteld met als doel de kwaliteit van het taxivervoer van de opstapmarkt te verbeteren. De QR-stickers voor complimenten of klachten zijn inmiddels uitgedeeld en in de auto's aanwezig, de extra borden worden komende maand geplaatst en de rekentool is in ontwikkeling. Met het doorlopende mystery guest onderzoek en registratie van meldingen kan aan het eind van het jaar het resultaat van de maatregelen worden geanalyseerd.

Op 8 april 2024 is de HOV (Hoogwaardig Openbaar Vervoer) Maastunnel in gebruik genomen, in de vorm van eens sterk versnelde buslijn 44. Deze bus pendelt via de Maastunnel, grotendeels over de vrije rijstrook, 6 keer per uur heen en weer tussen Noord en Zuid. Met de nieuwe route van bus 44 reis je in 7 minuten van Rotterdam Centraal naar het Erasmus MC, de Hogeschool Rotterdam en Little C, en in ongeveer 23 minuten van Rotterdam Centraal naar Zuidplein.

Op 23 april heeft het college het verkeersbesluit Zero-emissiezone Rotterdam 2025 en het bijbehorende ontheffingenbeleid vastgesteld. De zero-emissiezone gaat in op 1 januari 2025 en betreft grofweg het hele stedelijke gebied van Rotterdam binnen de Ring. De huidige milieuzone voor vrachtauto's wordt per 1 januari 2025 opgeheven. Alleen uitstootvrije bestel- en vrachtauto's hebben straks toegang tot de zero-emissiezone. Hiermee zet Rotterdam een grote stap in het verder verbeteren van de luchtkwaliteit en het terugdringen van de uitstoot van CO₂.

Collegetarget verbeteren verkeersveiligheid: Verbeteren van de verkeersveiligheid in Rotterdam door effectieve maatregelen te treffen op de dertig meest verkeersonveilige locaties in de stad.

Realisatie 2023: 2

Mijlpaal 2024: 10

Realisatie 30 april 2024: 1

In 2024 is tot nu toe 1 locatie gereedgekomen. Voor 3 locaties starten de uitvoeringswerkzaamheden later dit jaar. Vanwege de benodigde planvoorbereidingstijd ligt het zwaartepunt van de uitvoering van de target in de jaren 2025 en 2026.

Wonen en bouwen

Afspraken samenwerking in de regio en met het Rijk voor verstedelijking en mobiliteit

Rotterdam werkt mee aan de Rijksprogramma's voor een goede ruimtelijke ordening, in aanloop naar de nieuwe Nota Ruimte van het Rijk. Onderdelen van de Rijksprogramma's zijn de uitwerking van het **NOVEX**-gebied Zuidelijke Randstad en het NOVEX-gebied Rotterdamse Haven. Deze uitwerkingen hebben een directe relatie met de toegekende Rijksmiddelen voor de **MIRT**-verkenning Oude Lijn en de nieuwe Stadsbrug.

Omgevingswet

- Gestart met de Uitvoeringsstrategie Omgevingsvisie, na de richtinggevende sessie met het college in december 2023.
- Gestart met het programma Rotterdams Havengebied samen met het Rijk, de provincie Zuid-Holland en het Havenbedrijf Rotterdam.
- Afronding Ontwikkelperspectief NOVEX Zuidelijke Randstad voor de nieuwe Nota Ruimte.
- Vaststelling Koers op Zuid als gebiedsuitwerking van de Omgevingsvisie.

Woningbouwproductie

Collegetarget bouw nieuwe woningen: Het college start in de komende 4 jaar met de bouw van 14.000 – 16.000 nieuwe woningen. Van deze woningen behoort 20% tot het sociale segment en 35% tot het middensegment. Een uitzondering daarop zijn de tijdelijke woningen.

Realisatie cumulatief t/m 2023: 6.140 woningen waarvan ongeveer 19% in het sociale segment, 26% in het middensegment, 27% in het hogere segment en 23% in het topsegment, de laatste 5% in de prijscategorie onbekend

Mijlpaal cumulatief tot en met 2024: 10.500 – 12.000

Realisatie cumulatief t/m 15 april 2024: 6.461 woningen waarvan ongeveer 20% in het sociale segment, 27% in het middensegment, 25% in het hogere segment en 23% in het topsegment, de laatste 5% in de prijscategorie is onbekend

De mijlpaal per jaar is tot en met 2023 niet gehaald door tegenslag in de bouw. De gemeente zet alle zeilen bij om de mijlpaal voor de hele collegeperiode te halen, met inzet van de maatregelen uit het Doorbouwakkoord en externe middelen zoals Startbouwimpuls. In 2023 zijn veel bouwvergunningen aangevraagd, de inzet is op de start van de bouw van deze projecten in 2024 en 2025.

Financiële bijstellingen Stedelijke ontwikkeling (x 1.000)	- € 4.490
Coöperatieve woonvormen	€ 200
Gebiedsontwikkelingen onvoorzien	€ 300
Kiezen voor Rotterdam 2024	€ 2.244
Aanpak van verkeersas's en misstanden taxichauffeurs	- € 850
Actualisatie energiekosten	- € 1.244
Knelpunt stedelijke bereikbaarheid	- € 1.080
Structurele aanpak Methaan-emissies	- € 1.100
Uitvoerbaarheid herstelbesluit bestemmingsplan Lijnbaankwartier Coolsingel	- € 874
Wet Open Overheid (WOO)	- € 1.200
Extra vaartijden tussen Charlois en Katendrecht	- € 66
Fietsers First II	- € 500
Gebiedsontwikkeling Brutus	- € 75
Gebiedsontwikkeling Provimi	- € 200
Maatwerk parkeerproducten	- € 1.016
Oplaadpunten voor smartphones op stations	- € 250
Bestemmingsreserve Autoluwfonds	- € 173
Bestemmingsreserve Invoeringskosten Omgevingswet	€ 1.500
Technische wijzigingen, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 105

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Programma Veilig

Wijkveiligheid

Collegetarget Veilig

- De Veiligheidsindex (VI) binnen het Wijkprofiel heeft in 2026 een gemiddelde score die gelijk of hoger is dan de gemiddelde score op de VI in 2022 (110).
- De 5 laagst scorende wijken *) op de VI van 2022 (Carnisse, Hillesluis, Tussendijken, Tarwewijk, Lombardijen) laten in 2026 een stijging van tenminste 5 punten zien ten opzichte van 2022.

*) De atypische wijken Zuiderpark/Zuidrand, CS-kwartier, Cool, Zuidplein blijven buiten beschouwing.

Realisatie 2023: De laatste meting van de collegetarget was in 2023 en is gepubliceerd in de Veiligheidsindex 2024. De gemiddelde score van de Veiligheidsindex 2024 voor Rotterdam daalt van 110 naar 105. De streefwaarde voor 2024 is daarmee niet behaald. De streefwaarde voor 2024 is behaald in Carnisse, Hillesluis, Tussendijken en Lombardijen, maar niet in de Tarwewijk.

Mijlpaal 2024 en realisatie 2024: De volgende meting is in 2025.

In samenwerking met de wijkraad, bewoners en wijkprofessionals heeft de gemeente acties uitgevoerd die gericht zijn op het vergroten van de wijkveiligheid. Dit door onder andere de inzet van verschillende projecten en programma's. Bijvoorbeeld op veiligheidsbeleving en door het aanpakken van winkelstraten.

In het tweede kwartaal van 2024 voltooit de gemeente de uitvoering van het cameraproject Bloemhof. Het gaat om een uitbreiding met 9 camera's. Vaak zijn het jongeren met crimineel gedrag die de openbare orde verstoren. Het doel van dit project is om de openbare orde te herstellen. Andere cameraprojecten zijn nog niet vastgesteld.

Toezicht en handhaving

Wijkhandhavers

In 2024 ontwikkelt de rol van wijkhandhaver verder. 'Wijkhandhaver' is een onderdeel van een functie. Daarom is er geen aparte werving voor wijkhandhaver, maar is deze rol deel van de werving en selectie van nieuwe handhavers. De ontwikkeling van de opleiding 'wijkgericht werken' is gestart. Voor de zomer van 2024 moeten 39 wijkhandhavers zijn opgeleid. Zij kunnen vervolgens in elke wijk als wijkhandhaver starten.

Rotterdamse Verkeeraso-aanpak

In juni 2023 startte de Aanpak verkeeraso's. In 2024 gaan de acties door.

Taxihandhaving

Het team Bikers handhaaft 's nachts en in de weekends op de naleving van taxiregeling. Werving van personeel voor het team Bikers is onderdeel van de werving van handhavers. Versterking van het team moet in 2024 een ruimere taxihandhaving mogelijk maken.

Zelfstandig arrestantenvervoer

Na Amsterdam en Utrecht gaan Rotterdamse handhavers zelfstandig arrestanten naar het politiebureau vervoeren. Deze nieuwe taak is een onderdeel van de professionalisering van de handhaving. Rotterdam is in april 2024 gestart met een pilot in het Centrum en op Zuid. De pilot duurt een jaar.

Seksuele straatintimidatie

In 2023 zijn de handhavers getraind op bewustwording van seksuele straatintimidatie. Maandelijks voeren zij preventieve acties uit op hotspots. Op 19 maart 2023 nam de Tweede kamer het wetsartikel Seksuele Intimidatie aan. De voorbereiding op de handhaving van dit wetsartikel bereidt de gemeente voor met het Openbaar Ministerie, politie en het ministerie van Justitie & Veiligheid. Onderdeel van de voorbereiding is een pilot, die naar verwachting in juli 2024 start.

Wijkhubs

Handhavers zijn zo zichtbaar en benaderbaar mogelijk. Het is de vraag hoe en wat in de wijken het meest effectief is. Per wijk wordt getoetst wat het beste werkt. De vraag is of dit is door inzet van handhaving in een wijkhub of door inzet op straat. In enkele wijken vinden in de wijkhub vanuit Toezicht en Handhaving minimaal een keer per maand inloopsprekken plaats. In 2024 wordt dit uitgebreid naar andere locaties. Ook vindt oriëntatie plaats op een andere inrichting van de gesprekken.

Excessief geweld: zware schietincidenten / explosies

In het eerste kwartaal van 2024 vonden 61 incidenten van excessief geweld plaats, waarvan 40 explosies en 21 schietincidenten. In heel 2023 vonden 221 incidenten van excessief geweld plaats. Daaronder zijn 147 explosies en 74 schietincidenten.

Ondermijning in haven en stad

Om de samenwerking met Latijns-Amerika te verstevigen, bracht burgemeester Aboutaleb samen met de burgemeesters van Antwerpen en Hamburg begin 2024 een bezoek aan Colombia, Ecuador, Peru en Costa Rica. Daarbij was er veel aandacht voor de intensivering van de operationele samenwerking tussen de Duitse, Belgische en Nederlandse douane-, veiligheids- en havenautoriteiten.

Demonstraties en manifestaties

Er wordt in Rotterdam regelmatig gedemonstreerd/gemanifesteerd. Veel demonstraties/manifestaties gaan over actuele thema's in de wereld zoals het conflict in het Midden-Oosten. Het aantal dynamische demonstraties /manifestaties blijft stijgen waardoor de gemeente vaker verkeersmaatregelen moet nemen om alles veilig te kunnen laten verlopen. Ook vragen de demonstraties/manifestaties veel inzet van politie. Over het algemeen is er goed overleg met alle kennisgevers en het merendeel van de demonstraties/manifestaties wordt tijdig aangemeld bij de gemeente.

Radicalisering, Extremisme en Polarisatie

In 2024 is in Rotterdam onverminderd gewerkt aan het tegengaan van radicalisering en extremisme en omgaan met polarisatie. Zo zijn trainingen verzorgd voor ongeveer 100 ouders en 50 jongeren om de weerbaarheid te vergroten tegen radicalisering en extremisme. Met deze trainingen worden de ouders en jongeren getraind op onder andere de thema's weerbaarheid, democratische rechtsorde, radicalisering, polarisatie en rechts-extremisme. Ook zijn groepen wijkagenten getraind om het kennisniveau over radicalisering te vergroten.

Deskundigheid over polarisatie is door adviezen en bijeenkomsten vergroot bij medewerkers van de gemeente, waardoor zij beter in staat zijn om te gaan met gepolariseerde situaties. Daarnaast wordt 'omgaan met polarisatie' opgenomen als onderdeel van diverse interne leertrajecten bij verschillende clusters.

Financiële bijstellingen Veilig (x 1.000)	€ 5.921
Incidentele ruimte personeelslasten Handhaving	€ 2.500
Kiezen voor Rotterdam 2024	€ 1.361
Taakstelling Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond	€ 3.495
Actualisatie energiekosten	- € 33
Additionele huisvestingskosten	- € 1.300
Onderhoudskostenregeling	- € 251
Opruimen en verwerken lachgascilinders	- € 400
Nachtelijke impuls voor een veilig openbaar vervoer	- € 500
Technische wijzigingen, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen	€ 1.048

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Programma Volksgezondheid

Gezond 010: het akkoord

Preventieve gezondheidsaanpak

In het eerste kwartaal van 2024 heeft de gemeenteraad de nieuwe Gezondheidsaanpak 'Gezonder 010' ontvangen. In 2024 zijn 17 beloftevolle preventieve activiteiten ondersteund vanuit het Subsidiekader 'Goed voor elkaar met minder zorgen'. Het doel van deze projecten is bij te dragen aan gezondere Rotterdammers en het dempen van zorgvragen rond ouderen en GGZ.

Waarborgen van de kwaliteit van de kinderopvangvoorzieningen

De uitvoering van het toezicht op de kinderopvang door de GGD door jaarlijkse onderzoeken ligt op schema. De GGD signaleert dat met name incidentele inspecties gemiddeld meer tijd kosten dan ervoor staat, maar verwacht alle door de gemeente Rotterdam ingekochte onderzoeken in 2024 te kunnen uitvoeren.

In 2024 is op regioniveau voor het eerst extra toezichtcapaciteit ingekocht om bij onvoorziene situaties in gemeenten in de regio Rotterdam-Rijnmond in te kunnen zetten.

Op verzoek van de gemeente Rotterdam besteedt de GGD in 2024 bij de helft van de jaarlijkse onderzoeken extra aandacht aan bekendheid met de Meld- overleg- en aangifteplicht kindermishandeling (Moa). Moa verplicht mensen die werken in de kinderopvang tot actie over te gaan bij een vermoeden van mishandeling of seksueel misbruik van een kind, door iemand die werkt in de kinderopvang.

Bevorderen, beschermen en bewaken gezondheid

De wettelijke taken die de GGD uitvoert binnen de gemeenschappelijke regeling zijn vastgelegd in een meerjarenbegroting, dit worden basistaken genoemd. Daarnaast voert de GGD enkele aanvullende taken uit voor de regiogemeenten, dit zijn plustaken. Er vindt twee keer per jaar verantwoording plaats aan het Algemeen Bestuur van de GGD met een tussentijdse- en een jaarrapportage.

Hieronder worden een aantal taken toegelicht die voor de gemeente Rotterdam dringend zijn of worden uitgevoerd buiten de regiobegroting op basis van aanvullende financiering vanuit de gemeente of vanuit het Rijk.

Verhogen vaccinatiegraad

Steeds minder kinderen worden ingeënt met vaccinaties die het Rijksvaccinatieprogramma (RVP) aanbiedt. Deze dalende trend is in Rotterdam nog sterker dan in veel omliggende gemeenten. Ook tussen de wijken in Rotterdam zijn grote verschillen in de vaccinatiegraad. Door deze dalende vaccinatiegraad heeft Rotterdam te maken met uitbraken van besmettelijke en potentieel dodelijke infectieziektes zoals mazelen en kinkhoest. Samen met het Centrum voor Jeugd en Gezin zet de GGD zich in voor het verhogen van de vaccinatiegraad. Ook is de gemeente Rotterdam betrokken bij de lobby richting het ministerie van VWS om meer middelen vrij te krijgen voor het verhogen van de vaccinatiegraad. Het verhogen van de vaccinatiegraad vraagt een lange adem. Het zal enkele jaren duren voordat dat resultaat is te zien in de cijfers.

Financiële bijstellingen Volksgezondheid (x 1.000)

- € 544

Kiezen voor Rotterdam 2024	€ 75
Technische wijzigingen, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 619

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Gemeentelijke advisering gezonde leefomgeving

Met de invoering van de basis- en plustaak 'Advisering Gezonde Leefomgeving' per 1 januari 2023 heeft de GGD voorgesorteerd op de invoering van de omgevingswet per 1 januari 2024. Met de uitvoering van deze producten realiseert de gemeente Rotterdam via de GGD dat gezondheid in een zo vroeg mogelijk stadium van de stedelijke planvorming wordt ingebracht in de ruimtelijke opgaven en het ruimtelijk beleid van de gemeente. Enkele voorbeelden waar deze advisering heeft plaatsgevonden zijn Merwe-Vierhavens, Oostflank en Park Rijnhaven.

De evaluatie van 'Advisering Gezonde Leefomgeving' is in het eerste kwartaal van 2024 opgeleverd aan het Algemeen Bestuur van de GGD RR. Op grond daarvan is besloten de basisadvies en advies op maat over de gezonde leefomgeving voor Rotterdam vanuit de GGD voort te zetten binnen de basis- en plustaken van de gemeenschappelijke regeling GGD RR.

Centrum Seksueel Geweld

Het Centrum Seksueel Geweld (CSG) biedt professionele hulp aan iedereen die seksueel geweld heeft meegemaakt. Het centrum biedt medische en psychologische zorg en forensisch onderzoek. Het CSG is een samenwerkingsverband tussen ziekenhuizen, GGD, GGZ, politie en Slachtofferhulp Nederland. Rotterdam is centrumgemeente en ontvangt hiervoor onder andere geld vanuit Decentralisatie-uitkering Vrouwenopvang (DU VO). In juni 2024 verhuist het CSG naar een nieuwe gezamenlijke locatie in de stad: Little C. Hiermee wordt uitvoering gegeven aan een collegebesluit uit 2021 (Akkoord huisvesting CHGK (M2111-484)).

Corona vaccinatiecampagne

Op advies van de Gezondheidsraad heeft minister Dijkstra van VWS besloten om weer een vaccinatiecampagne corona te starten in het najaar van 2024. De doelgroep van de najaarscampagne 2024 bestaat uit mensen vanaf 60 jaar, medische (hoog-) risicogroepen en zorgmedewerkers met direct patiënt-/cliëntcontact. Op verzoek van de minister spant de GGD zich ook weer extra in om alle groepen die voor vaccinatie in aanmerking komen te bereiken.

Overige taken

- Publieke Gezondheid Asielzoekers en Vluchtelingen (PGA): De GGD heeft een rol in de publieke gezondheid bij de opvang van vluchtelingen. Met de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (VRR) en Geneeskundige Hulpverlening in de regio (GHOR) borgt de GGD de coördinatie van zorg voor asielzoekers en Oekraïense vluchtelingen.
- PrEP-zorg: PrEP staat voor Pre-Expositie Profylaxe, een medicijn ter voorkoming van hiv. De GGD ontvangt hiervoor een specifieke subsidie, vanaf augustus 2024 volgt er structurele financiering vanuit het ministerie van VWS. Tot die tijd zet de gemeente Rotterdam extra financiële middelen in om de wachtlijsten bij het Centrum Seksuele Gezondheid aan te pakken en daarmee het aantal besmettingen met hiv te beperken.

- Nu Niet Zwanger (NNZ): Deze bewezen effectieve methodiek is onderdeel van het programma Stevige Start in Rotterdam. Diverse hulpverleners helpen (potentiële) ouders in kwetsbare omstandigheden om een geïnformeerde keuze te maken over hun kindwens en het voorkomen van onbedoelde zwangerschappen.
- Toezicht Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo): Gemeenten hebben de taak toezicht te houden op de kwaliteit van de uitvoering van de Wmo. Gemeente Rotterdam laat dit toezicht uitvoeren door de GGD Rotterdam-Rijnmond (Toezicht Wmo).

Programma Werk en inkomen

Ontwikkeling bijstandsvolume

Collegetarget minder Rotterdammers in de bijstand: In deze collegeperiode (eind 2025) daalt het aantal bijstandsuitkeringen in Rotterdam naar 30.000

Realisatie 2023: 32.649

Mijlpaal 2024: 31.350

Realisatie 30 april 2024: 32.709

Het bijstandsvolume in de eerste vier maanden van dit jaar laat een stabiel beeld zien. Het Rotterdamse bijstandsvolume bedroeg eind april 2024 32.709 uitkeringen. Dat is 60 meer dan het begin van dit jaar. Het is nog onduidelijk hoe het bijstandsvolume zich precies gaat ontwikkelen. De ambitie om te dalen naar 31.350 bijstandsuitkeringen eind 2024 is daarmee nog uitdagender. Dit beeld sluit aan met de laatste ramingen van het Centraal Planbureau, waarbij wordt uitgegaan van een stijging (+ 2%) van het landelijke gemiddelde bijstandsvolume. In de eerste tertaalmonitor Werk en inkomen 2024 (half juni) lichten we toe hoe we de collegetarget in het vizier denken te houden.

Financiële bijstellingen Werk en inkomen (x 1.000)

- € 25.889

Bijstellen gemeentelijke bijdrage door een hogere rijksbijdrage vanuit Participatie IU	€ 3.000
Kiezen voor Rotterdam 2024	€ 1.712
Actualisatie formatie op bijstandsvolume (toepassing Berendschot-norm)	- € 793
Inkomensondersteunende maatregelen	- € 865
Actualisatie BUIG-exploitatietekort	- € 34.854
Actualisatie BUIG-onttrekking	€ 34.854
Actualisatie BUIG-toevoeging	- € 29.178
Bestemmingsreserve Breed Offensief	€ 200
Bestemmingsreserve Crisisdienstverlening	€ 500

Bestemmingsreserve Re-integratie bijstandsgerechtigden	€ 500
Technische wijzigingen, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 963
Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen. Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.	

Rechtmatigheid

Met de nieuwe handhavingsaanpak is de effectiviteit van het toezicht- en handavingsproces verbeterd. Belangrijkste boodschap is dat fraude niet loont. In de eerste vier maanden van dit jaar zijn er 216 fraudeonderzoeken op basis van vermoedelijke fraude van Rotterdammers afgerond. Gezien het aantal lopende fraudeonderzoeken en meldingen van vermoedelijke fraude die nog opgepakt moeten worden hebben wij er vertrouwen in dat de achterstand ingehaald gaat worden en de streefwaarde wordt gehaald. Hiermee is de doelstelling van 850 afgeronde fraudeonderzoeken dit jaar nog steeds in zicht.

Inzet loonkostensubsidie

De Participatiewet biedt met loonkostensubsidie (LKS) een effectief middel om meer mensen aan de slag te helpen. Met deze subsidie krijgt een werkgever compensatie voor een beperkte arbeidsproductiviteit. We zetten deze subsidie in voor iedereen die het nodig heeft. Het biedt meer kwetsbare werkzoekenden een kans op duurzaam werk.

We zijn onverminderd aan de slag om het aantal Rotterdammers aan het werk met LKS in 2024 te laten toenemen. Voor 2024 is de ambitie een netto groei naar 1.800 Rotterdammers aan het werk met LKS. Eind april hebben 1.479 Rotterdammers een baan met LKS. Het aantal Rotterdammers aan het werk met LKS is toegenomen t.o.v. 2023, maar er zal een versnelling nodig zijn om de ambitie voor dit jaar te halen. De uitdaging is met name het bemiddelen en plaatsen van kandidaten. Er wordt daarom extra capaciteit ingezet die zich specifiek gaan richten op de bemiddeling. Verder moeten we meer werkgevers bereiken en kennis laten maken met de mogelijkheden van LKS en ondersteunende faciliteiten zoals jobcoaching. Meer informatie over de ketenaanpak LKS en de uitdagingen voor 2024 is te vinden in de volgende [raadsinformatiebrief](#) (28 februari 2024).

Monitor eerste tertaal 2024 Werk en Inkomen

Voor meer informatie over de voortgang in het programma Werk en Inkomen wordt verwezen naar de eerste tertaalmonitor 2024 die half juni verschijnt.

Programma Zorg, welzijn en wijkteams

Huiselijk geweld

Het Verandertraject Huiselijk Geweld is afgerond. Het in januari vastgestelde nieuwe beleidskader Samen naar een toekomst zonder geweld (2024-2027) neemt onderdelen mee uit het Verandertraject. Het gaat hierbij onder andere om het werken met ervaringsdeskundigen, het plegerperspectief en het bieden van passende hulp door middel van het huiselijk geweld arrangement. Daarnaast is er meer aandacht voor (het voorkomen van) femicide. We werken hierbij samen met de Beschermpartners en leren met en van elkaar in de Huiselijk Geweld leerwerkplaats. Een belangrijk speerpunt is het inzetten op preventie: het vergroten van kennis over huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel geweld zodat signalen eerder worden opgepakt en gemeld en tijdig de juiste hulp kan worden ingezet.

Jeugdzorg

Hervormingsagenda en regionale opdracht kostenbeheersing

De kosten voor de jeugdzorg binnen de gemeente Rotterdam zijn het afgelopen jaar fors toegenomen. Daarom is behalve de Rotterdamse Bestuursopdracht Zorg (BOZ), ook een Regionale Bestuursopdracht Kostenbeheersing (RBOK) gestart. Samen met regiogemeenten en de jeugdzorgaanbieders werkt de gemeente Rotterdam aan het terugdringen van de kostenstijging. In het eerste kwartaal van 2024 heeft het Algemeen Bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling Jeugdzorg Rijnmond (GRJR) hiervoor een maatregelenpakket vastgesteld. De uitvoering is in het tweede kwartaal van 2024 gestart.

Veel van de acties uit de landelijke Hervormingsagenda Jeugd komen terug in de maatregelen van de BOZ of de RBOK. De acties hebben ook een verband met de ontwikkelopgaven uit de lokale en regionale contracten voor jeugdhulp en met andere landelijke programma's voor jeugd, zoals het Toekomstscenario Kind en gezinsbescherming en Passend Onderwijs.

Toekomstscenario Kind- en gezinsbescherming

Het doel van het Toekomstscenario is een samenhangend systeem- en mensgerichte keten voor waarbij sprake is van onveiligheid en/of huiselijk geweld. Een wijkteam biedt hulp en ondersteuning aan kinderen, volwassenen, huishoudens en gezinnen. Een regionaal veiligheidsteam ondersteunt zo nodig het wijkteam. Het regionaal veiligheidsteam bestaat uit professionals met expertise over en bevoegdheden voor veiligheid in de thuissituatie.

Vanuit het landelijk programmaplan werken Rijk, VNG, Gecertificeerde Instellingen, Veilig Thuis organisaties, Raad voor de Kinderbescherming en cliëntvertegenwoordigers samen aan de uitwerking van het Toekomstscenario. Gemeente Rotterdam is aangesloten bij het uitvoeren van het landelijke programmaplan.

Op regionaal niveau is met de partners een governance structuur ingericht met aandacht voor een goede verbinding met de Hervormingsagenda Jeugd. De analyse/verkenningfase is begin 2024 afgerond wat leidt tot een meerjarig ontwikkel- en implementatieproces op regionaal en lokaal niveau.

De gemeente Rotterdam werkt in 2024 (opnieuw) actief mee aan de proeftuin en werkt zo mee aan het Toekomstscenario. De proeftuin betekent: ervaringen uit de praktijk gebruiken voor (door)ontwikkeling, uitwerking en versterking van beleid en uitvoering binnen de kind- en gezinsbeschermingsketen op zowel lokaal, regionaal als landelijk niveau.

Gecertificeerde Instellingen (GI's)

De gecertificeerde instellingen ervaren blijvend last door de krappe arbeidsmarkt, hoog ziekteverzuim en verloop. Hierdoor blijft het voor hen een uitdaging om de kwaliteit van hulp te bieden aan gezinnen die te maken hebben met een jeugdbeschermingsmaatregel. Ondanks intensieve werving lukt het nog onvoldoende om het tij te keren. GI's in de regio Rijnmond maken daarom afspraken over een goede verdeling van de instroom. De landelijke tarieven en caseloadnorm voor de GI's zijn vastgesteld, waardoor zij kunnen inzetten op het verlagen van de caseload. De verwachting is dat zo de werkdruk en het hoge verloop en verzuim omlaag gaat. Maar dit blijft onzeker vanwege de krapte op de arbeidsmarkt. De wijkteams zetten steeds meer in op intensievere en specialistische hulp en op specialisten om jeugdbeschermingsmaatregelen te voorkomen, waardoor een dalende trend is ingezet. Het lastige is dat de krapte op de arbeidsmarkt ook invloed heeft op de capaciteit en werkdruk bij de wijkteams.

Naar behoefte passende (langdurige) ondersteuning Wmo-arrangementen

In 2024 geldt nog steeds het vaste abonnementstarief voor de eigen bijdragen in de Wmo. Daardoor kunnen ook mensen met een hoger inkomen gebruikmaken van schaarse Wmo-voorzieningen. Dit helpt niet voor de houdbaarheid van de ondersteuning. In G4- en VNG-verband heeft de gemeente Rotterdam overlegd over het wetsvoorstel Eigen bijdrage Wmo. Deze wet treedt op zijn vroegst in 2026 in werking en dat is later dan voorzien. Het onlangs afgesloten hoofdlijnenakkoord maakt geen melding van het doorzetten van het wetsvoorstel.

De Tweede Kamer heeft vorig jaar het wetsvoorstel Resultaatgericht beschikken Wmo niet in behandeling genomen, omdat er te weinig politiek draagvlak voor was. De handreiking passend beschikken, die de VNG als vervolg hierop in 2023 heeft ontwikkeld, werd in het eerste kwartaal van 2024 door het VNG-bestuur ingetrokken. Gemeente Rotterdam is in G4-verband met VWS in overleg over het verdere beleid voor resultaatgericht beschikken. We blijven hierover in gesprek met het Rijk.

De gemeente Rotterdam blijft een bijdrage leveren aan het houdbaarheidsonderzoek Wmo dat nu wordt uitgevoerd. De historische schets voor dit houdbaarheidsonderzoek werd onlangs aan de Tweede Kamer aangeboden. [Kamerbrief over Houdbaarheidsonderzoek Wmo 2015 | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

In 2024 is verder gewerkt aan een andere invulling van de raadsmonitor Zorg, Welzijn en Wijkteams (Wmo en jeugdhulp). De eerste raadsmonitor nieuwe stijl (over heel 2023) is afgerond in het begin van het tweede kwartaal van 2024 (<https://gemeenteraad.rotterdam.nl/Document/View/eae19c06-8095-4f76-a81d-e614b3bca730>).

Inkoopstrategie doelgroepenvervoer

In april 2024 heeft het college de inkoopstrategie doelgroepenvervoer 2025 vastgesteld. Het college kiest voor een contract voor alle doelgroepen en wil daarvoor één hoofdaannemer contracteren. Met één opdrachtnemer die de regie voert, wil het college dat de schaarse capaciteit aan chauffeurs en voertuigen zo efficiënt mogelijk voor alle doelgroepen wordt ingezet. Anders dan in het huidige contract kiest het college voor meerdere KPI's die het mogelijk maken om op de prestaties van de vervoerder te sturen.

De Inkoopstrategie is besproken in de gemeenteraad op 25 april 2024. Een aantal moties zijn aangenomen. In mei en juni werkt de gemeente de aanbestedingsstukken uit, de publicatie daarvan is begin juli 2024.

Inkoop Wmo

In de eerste helft van 2024 is de nieuwe Wmo inkoop gestart, die gericht is op de ingangsdatum van 1 januari 2025. In deze nieuwe inkoop zijn de ambities uit het beleidsplan Heel de Stad en de doelstellingen uit de Bestuursopdracht Zorg verwerkt. Het doel is om zorg beschikbaar te houden voor Rotterdammers die zorg het hardst nodig hebben. De inkoop loopt tot nu toe volgens planning.

Bestuurlijke Opdracht Zorg (BOZ)

De vraag naar zorg blijft groeien. Door de stijgende hulpvraag groeit de druk op zorgmedewerkers en stijgen de zorguitgaven voor de gemeente. Houdbaarheid, uitvoerbaarheid en betaalbaarheid van de zorg staan daardoor onder een toenemende druk. De bestuursopdracht Zorg is bedoeld om oplossingen te bedenken om de groeiende vraag en daarbij oplopende (gemeentelijke) zorguitgaven te remmen en deze zorg voor de Rotterdammers toekomstbestendig te houden.

Eind april is het integrale plan BOZ 'Passende Zorg voor Heel de Stad' ter vaststelling aangeboden aan de gemeenteraad. Het plan is het kader om Rotterdammers maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp te bieden. En het is het kader waarbinnen de BOZ wordt uitgevoerd. Het plan is een aanvulling op het bestaande beleidskader 'Heel de Stad'. Met deze aanvullingen op het beleid blijft de gemeente de uitgangspunten van 'Heel de Stad' gebruiken, maar passend binnen de beperkte arbeidscapaciteit en middelen. Rekening houdend met schaarste zijn keuzes expliciet geformuleerd, herpositioneert de gemeente zichzelf op een aantal vlakken en krijgen bepaalde aspecten meer aandacht. Het doel is dat maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp - nu en in de toekomst - houdbaar, uitvoerbaar en betaalbaar zijn.

In 2023 zijn aanpassingen doorgevoerd. Die zijn gericht op de interne sturing en het doorbreken van automatisen bij de Wmo en Jeugdhulp. Eind april 2024 zijn nieuwe maatregelen gepresenteerd, die samen met zorg- en welzijnsaanbieders zijn ontwikkeld. Zij onderschrijven de problemen en noodzaak tot verandering, ook vanwege grote problemen op de arbeidsmarkt. Met deze nieuwe maatregelen is de gemeente kritischer bij de afweging wie (meteen) toegang krijgt tot zorg en wie niet. En wie mogelijk ook geholpen is met andere vormen van hulp.

Onvoldoende bestaanszekerheid van mensen op het gebied van wonen, werk/dagbesteding en geld, heeft effecten op het gebruik van gemeentelijke zorg. De gemeente is in januari 2024 gestart met twee pilots in Bloemhof en Schiebroek. Het doel is om de instrumenten van de professionals in het sociaal domein op deze gebieden aan te vullen zodat zij beter kunnen inzetten op bestaanszekerheid. Dit doet de gemeente onder andere door de professionals meer te verbinden met het (informele) netwerk in deze wijken (samenredzaamheid). De verwachting is dat door meer aandacht te besteden aan bestaanszekerheid van Rotterdammers, de (toekomstige) zorgkosten dalen. Zo helpt het project mee aan het afremmen van de groei van de totale zorgkosten.

Binnen de gemeentelijke organisatie verandert de manier van denken over zorg en ondersteuning. Niet elke hulpvraag is een zorgvraag. Er is sprake van het begin van een cultuuromslag: medewerkers bekijken met elkaar kritisch de toegang en het herijken van de dienstverlening. Daarnaast is een andere blik op zorg van de samenleving nodig. Een mentaliteitsverandering waar iedereen aan kan bijdragen. Zo ontwikkelt de gemeente samen met Conforte en andere organisaties de campagne 'Praat vandaag over morgen'. Deze campagne is gebaseerd op de landelijke campagne van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

Ondanks de inspanningen is in de nieuwe meerjarenprognose een groot extra tekort te zien op de zorguitgaven. Bij Jeugd wordt een grote stijging van (vooral de regionale) zorguitgaven verwacht. Bij de Wmo stijgen de lasten vooral door nieuwe (hogere) inkooptarieven. We zien echter kansen om ingrepen te doen buiten het zorgdomein om de stijgende zorguitgaven te dempen. Bijvoorbeeld op het gebied van werk en wonen. Daarom is de reeks van de BOZ in de komende jaren bijgesteld.

Kwetsbare Rotterdammers doen mee

Sinds medio 2023 neemt de druk op de opvang voor volwassenen toe door een verhoogde instroom en een stagnatie in de uitstroom mede door een afnemende beschikbaarheid van woningen. In relatief korte tijd zijn ruim 100 extra (veelal tijdelijke) plekken in het woonzorglandschap gerealiseerd om deze druk op de opvang te verminderen. De hoge instroom en de krappe woningmarkt maken het lastig om een aantal ambities van het plan van aanpak '[Op weg naar herstel en een thuis](#)' te realiseren, waaronder het terugdringen van de verblijfsduur in de opvang en de ambities met Wonen Eerst waaronder Housing First.

EU-arbeidsmigranten

Het college heeft op 5 maart 2024 het [Actieplan Buitenslapers](#) vastgesteld. Met dit actieplan wil de gemeente samen met partners de toename van de buitenslapers verminderen en de overlast aanpakken. Rotterdam heeft een groeiend aantal buitenslapers in de stad. Rotterdammers ervaren meer overlast van deze groep. Er zijn ook steeds meer niet-rechthebbende dakloze EU-migranten op straat die overlast veroorzaken. In het actieplan staan 18 maatregelen om het aantal buitenslapers terug te dringen en de overlast tegen te gaan. De maatregelen zijn gericht op het tegengaan van dakloosheid, het bieden van perspectief, het aanpakken van hardnekkige overlastgevers en omgevingsbeheer. Eén van de maatregelen in het actieplan is laagdrempelige opvang voor dakloze EU-migranten. Vanaf 1 juni 2024 moeten 60 niet-rechthebbende dakloze EU-migranten terechtkunnen in een speciale opvang. Zowel 's nachts als overdag. Overdag worden verschillende hulpverlenings- en

zorgtrajecten aangeboden. Doel is het werken aan perspectief: begeleiding naar werk of terugkeer naar het land van herkomst. De opvang is vrijwillig, maar absoluut niet vrijblijvend. Iedereen die mee wil doen, willen we helpen. Wanneer dak- en thuislozen weigeren hieraan mee te werken en overlast blijven veroorzaken, bouwen we een persoonlijk dossier op met als mogelijk gevolg dat de IND kan vaststellen dat er geen sprake is van rechtmatig verblijf. Als de dakloze dan niet zelf vertrekt, wordt hij door de Dienst Terugkeer & Vertrek uitgezet.

Ouderen

De met samenwerkingspartners opgestelde actieagenda Goud voor Oud is op 15 februari 2024 in de gemeenteraad besproken. Met de meeste uitvoerende partners zijn afspraken gemaakt voor de uitwerking en uitvoering in de komende jaren. De collegeprioriteiten zoals de wijkrestaurants, huismeesters en Thuisplusflats gaan onverminderd door in deze Collegeperiode. Door het verschuiven van middelen kunnen de bezuinigingen in 2025 worden opgevangen, waardoor de actieagenda Goud voor Oud en de inzet op dementie doorloopt in 2025. De komende jaren is ruim 2 miljoen euro beschikbaar gesteld met een subsidieregeling om de komst van nieuwe zorg- en wijkrestaurants te ondersteunen en bestaande restaurants te stimuleren om hun bedrijfsvoering te verduurzamen. In 2024 ondersteunen we 15 zorg- en wijkrestaurants voor ouderen. Dit college vindt zorg- en wijkrestaurants belangrijk omdat ouderen elkaar daar kunnen ontmoeten en samen een betaalbare, gezonde maaltijd kunnen nuttigen. Samen eten is immers gezellig en voorkomt eenzaamheid.

Een ander onderdeel van de actieagenda voor ouderen is de inzet van sociale huismeesters in seniorencomplexen. Dit doen we in samenwerking met de wooncorporaties. Deze huismeesters dragen bij aan sociale cohesie en sociale veiligheid. Hiermee ondersteunen ze ouderen om langer thuis te kunnen wonen. Inmiddels is samen met welzijn en de corporaties gestart met het opstellen van een profiel voor de sociale huismeesters en ontstaat een gezamenlijk beeld over de invulling.

In enkele complexen is er sprake van overlast, waardoor ouderen zich onveilig voelen. In die complexen zetten we, samen met de woningcorporaties, in op het verhogen van de veiligheid. In 2024 is er in een complex tijdelijk beveiliging ingezet, aanvullend op andere veiligheidsmaatregelen, om verdere overlast te voorkomen.

In 2024 zetten wij ons in om zoveel mogelijk trainingen over dementie te geven, over het signaleren van dementie en de ondersteuning en inclusie van mensen met dementie en hun mantelzorgers. Inmiddels zijn er 5 trainingen gegeven en er staan er voor de komende maanden ook 5 gepland. We zijn in gesprek over uitbreiding van het aantal trainingen na de zomervakantie. Daarnaast geven 15 getrainde gezondheidsvoorlichters dementie voorlichting aan migrantenouderen. Er zijn tot nu toe 10 voorlichtingsbijeenkomsten geweest. De inzet op dementie is op 29 mei beloond met het wederom verkrijgen van het predicaat dementievriendelijke stad.

Met de middelen voor valpreventie uit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) voeren we samen met de partners in de stad de landelijke ketenaanpak in Rotterdam in. Met de campagne 'Kleine val. Grote gevolgen' hebben we ingezet op bewustwording van oudere mensen van het risico om te vallen. Want als je het weet, kun je er wat aan doen. In alle gebieden zijn Smart floors beschikbaar, zodat ouderen hun valrisico kunnen inschatten.

We zijn in gesprek met de partners over het verder opschalen van het aantal trainingen in alle gebieden.

Collegetarget woon(zorg)concepten

In de collegeperiode 2022-2026 realiseert de gemeente minimaal 14 Thuisplusflats voor ouderen en start de gemeente met de bouw van nieuwe woon(zorg)complexen voor ouderen. Het gaat om in totaal 24 voorzieningen.

Realisatie 2023: 2

Mijlpaal 2024: 16

Realisatie cumulatief t/m 30 april 2024: 3

Het doel van het college is dat ouderen in Rotterdam zo prettig mogelijk oud worden. Het collegedoel bestaat uit twee onderdelen: de uitbreiding van het aantal Thuisplusflats en de bouw van nieuwe woon(zorg)complexen. In 2022 is gestart met de nieuwbouw van Simeon en Anna (Feijenoord). In 2023 is gestart met de bouw van Odeon (Centrum) en het optoppen van de Klapwiek (Prins Alexander). De werkzaamheden voor het optoppen van de Klapwiek vinden in eerste instantie in de fabriek plaats en daarmee kan dit nieuwbouwproject nog niet meegeteld worden voor devcollegetarget (telling voor de definitie van het collegetarget is vanaf de eerste handeling op locatie). De start bouw op locatie van De Klapwiek is naar verwachting in de loop van het tweede kwartaal 2024. In het eerste kwartaal 2024 is ook gestart met het nieuwbouwproject Kruisnetlaan (Hoogvliet).

Om uit te breiden naar 20 Thuisplusflats loopt er een aanbesteding. De aanvragen zijn beoordeeld en eind april 2024 is de dialoogfase gestart. De verwachting is dat de nieuwe contracten rond de zomer 2024 ingaan.

Heel de stad: Welzijn

De subsidieregeling Couleur Locale is herijkt, waardoor in 2024 meer organisaties uit de wijken subsidie kunnen aanvragen. Op basis van de nieuwe subsidieregeling Couleur Locale zijn voor het gehele jaar 2024 in totaal 77 subsidies verleend. Er is nog financiële ruimte voor meer aanvragen. Het voornemen is om hiervoor een tweede ronde te organiseren.

Informele leerondersteuning

Begin 2024 is een nieuwe subsidieregeling beschikbaar gesteld voor informele leerondersteuning. Het gaat om subsidies aan organisaties die huiswerkbegeleiding, examentraining en bijlessen verzorgen voor jonge Rotterdammers die niet van huis uit deze ondersteuning kunnen ontvangen.

De aangevraagde subsidies zijn hoger dan het beschikbare budget van € 800.000 voor de schooljaren 2024-2025 en 2025-2026. Er vindt tijdige beoordeling plaats van de aanvragen, zodat de aanvragende organisatie ruim voor het begin van het nieuwe schooljaar weten of ze de gevraagde subsidie krijgen.

Jongerenhubs voor talentontwikkeling

Het college wil jongeren meer ruimte geven. Daarom zet het college in op hubs als ontmoetingsplekken voor en door jongeren. In 2023 zijn er 9 geopend en in 2024 vindt verspreid over het jaar de opening plaats van nog eens 21 hubs. Het doel is dat in het eerste kwartaal van 2025 alle 33 jongerenhubs open zijn.

Jeugdpreventie

Collegetarget Jeugdpreventie: Vanaf 2023 ronden jaarlijks gemiddeld 5.000 kinderen en jongeren (en/of hun ouders/verzorgers) een goed onderbouwde of bewezen effectieve preventieve jeugdinterventie af.

Realisatie 2023: realisatie bekend bij Tweede herziening 2024

Mijlpaal 2024: 5.000

Realisatie tot en met april 2024: realisatie bekend bij Tweede herziening 2024

In 2024 is subsidie gegeven voor interventies voor minimaal 6.400 jeugdigen en/of hun ouders. In mei dit jaar, bij het schrijven van deze bijdrage voor de voorjaarsnota, waren er nog geen realisatiecijfers over 2023 en 2024 beschikbaar. Volgens de afspraken in het definitieboekje voor de collegetargets volgt bij de tweede begrotingsherziening 2024 een rapportage over zowel de voortgang in 2024 als de realisatie van heel 2023.

Omdat bij de halfjaarrapportage over 2023 de cijfers iets achterbleven, ten opzichte van de verwachting op basis van de gesubsidieerde aantallen in combinatie met het verwachte bereik- en uitvalpercentages, zijn er in 2023 en het eerste kwartaal van 2024 verschillende acties geweest om het bereik te vergroten en de uitval van deelnemers te verkleinen. Zo zijn er workshops georganiseerd voor de aanbieders van jeugdpreventie om de informatie over trainingen beter te laten aansluiten bij ouders en verwijzers, en om uitval tijdens de trainingen te verminderen. Deze activiteiten vonden plaats in het laatste kwartaal van 2023 en het eerste kwartaal van 2024.

Daarnaast is het overzicht van gesubsidieerde preventieve jeugdinterventies per 2024 op leeftijd ingedeeld in plaats van op thema. Verwijzers kunnen nu makkelijker de informatie vinden die zij nodig hebben om kinderen, jongeren en ouders door te verwijzen. Bij de rapportage van de halfjaarcijfers 2024 krijgen we een indruk van het aantal deelnemers over het lopende jaar. We krijgen signalen van schoolmaatschappelijk werk dat de indeling van de preventieve jeugdinterventies op leeftijd als prettig wordt ervaren. Ook is de informatie op deze manier voor de interne begeleiders makkelijker doorzoekbaar.

Preventieve ondersteuning

Schoolmaatschappelijk werk (SMW), Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) en Schoolzorgteams (SZT)

Het Schoolmaatschappelijk werk en CJG dragen met hun verwijzingen naar het preventieve aanbod bij aan het bereik van de preventieve interventies van het subsidiekader Jeugdpreventie. Door de positie van het schoolmaatschappelijk werk in schoolzorgteams en de korte lijnen met het CJG normaliseren zij signalen en zorgen van ouders en het schoolteam over opgroeien en opvoeden van kinderen/leerlingen en zorgen zij ervoor

dat signalen waarvoor niet direct jeugdzorg nodig is worden opgepakt in het preventieve wijknetwerk. Dat wijknetwerk vormt zich steeds meer als een schil om de school heen.

In het eerste kwartaal van 2024 waren 111 schoolzorgteams operationeel die 114 schoollocaties bedienen. De deelnemers van een schoolzorgteam zijn het wijkteam, de schoolcontactpersoon van het samenwerkingsverband, het schoolmaatschappelijk werk en de intern begeleider van de school. Het eerste kwartaal 2024 lag de focus op de structurele borging en bekostiging van de schoolzorgteams. Daarnaast hebben de schoolzorgteams en de gemeente Rotterdam de wens dat het CJG zich aansluit. Er is in het schooljaar 2023-2024 op 10 basisscholen een laagdrempelige pilot gestart om de meerwaarde te onderzoeken van deelname van het CJG aan het schoolzorgteam. Uit een voorlopige evaluatie blijkt dat een intensieve deelname van de CJG-professional een positief effect heeft op de samenwerking.

In de zomer van 2024, als er meer ervaring is opgedaan met deelname van het CJG aan het schoolzorgteam, vindt de eindevaluatie van de pilot plaats.

Per 2025 vindt een bijstelling plaats op het Rotterdamse preventief aanvullend pakket van het CJG. Deze bijstelling is gericht op de Frontoffice en Service en contact (balies en telefonisch en online contact met ouders), mede omdat Rotterdam de afgelopen jaren ook de kosten voor deze functie in de regiogemeenten heeft gedragen. Samen met het CJG wordt gekeken naar eventuele andere mogelijkheden tot kostenreductie om de consequenties voor de dienstverlening aan Rotterdamse ouders zoveel mogelijk te beperken.

Financiële bijstellingen Zorg, welzijn en wijkteams (x 1.000)	- € 25.618
Collectieve polis	€ 1.000
Kiezen voor Rotterdam	€ 1.324
Structureel annuleren Focusdag	€ 200
Woonvoorzieningen Slinge 5 en Overwolde 46-50	- € 1.500
Jeugdzorg	- € 41.300
Knelpunt cliëntontwikkeling	- € 1.900
Lobby Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)	- € 20.000
Opvang niet-rechthebbende EU-migranten	- € 2.400
Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)	€ 3.900
Integrale infopleinen in de wijk	- € 250
Regionale Bestuursopdracht Jeugdzorg Kostenbeheersing	€ 1.600
Stop overlast Oude Westen	- € 484
Weet wat er speelt, kinderparadijs: ook in de toekomst	- € 200
Bestemmingsreserve Menselijke maat	€ 975
Bestemmingsreserve Tweedelijns Wmo en Jeugdwet	€ 31.739

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Bedrijfsvoering

HR

Formatie & bezetting

Bezetting 31 december 2023: 14.225 fte

Formatie begroting 2024: 14.575 fte

Bezetting 30 april 2024: 14.419 fte

Om beter te kunnen sturen op de omvang van de organisatie is in 2023 toegewerkt naar een nieuwe wijze van begroten van de benodigde capaciteit. Eind 2023 is daarom gestart met een administratieve herstelactie om de alle budgetten van twee jaar en langer te vertalen naar formatie. Over het algemeen gesproken is er voor al deze budgetten al sprake van bezetting. Door deze herstelactie is de formatie ten opzichte van de oorspronkelijke begroting 2024 gestegen van 13.327 fte naar 14.575 fte.

Arbeidskosten

Realisatie 2023: € 1.350 mln

Begroting 2024: € 1.323 mln

Eerste herziening 2024: € 1.431 mln

De nieuwe wijze van begroten van de benodigde capaciteit brengt ook een verschuiving van middelen met zich mee. Alle budgetten van twee jaar en langer zijn nu geboekt onder de kostensoort Personeel.

Percentage inhuur

Realisatie 2023: 11,1%

Begroting 2024: 4,0%

Eerste herziening 2024: 6,2%

Verzuim

Realisatie 2023: 6,7%

Streefwaarde 2024: 5,9%

Realisatie 30 april 2024: 6,9%

In de eerste vier maanden van 2024 liep het verzuimpercentage op. Deze stijging komt door een gestage stijging van het langdurig verzuim. Het verzuimproces wordt volledig onder de loop genomen voor verbeteringen van het verzuimproces, en dan vooral het langdurig verzuim.

Stages

Realisatie 2023: 681 stagiairs (waarvan 25% mbo-niveau)

Streefwaarde 2024: 600 stagiairs (waarvan 25% mbo-niveau)

Realisatie 30 april 2024: 320 stagiairs (waarvan 29% mbo-niveau)

Vanwege coronamaatregelen ontstonden er in 2020 grote tekorten in het aantal aangeboden stages. Nu de coronamaatregelen al een tijd niet meer gelden, is er geen sprake meer van een tekort aan stageplaatsen in de stad en regio. Er is daarom minder aanbod van stagiaires die bij de gemeente stage willen lopen. De ambitie is daarom bijgesteld naar 600 stageplaatsen per jaar. Een kwart daarvan is bestemd voor mbo-studenten. In 2023 was de ambitie 1.000 stageplaatsen per jaar.

Financiën

Percentage tijdig betaalde facturen

Realisatie 2023: 92%

Realisatie 30 april 2024: 94,8%

Aantal facturen

Realisatie 2023 246.664 facturen betaald

Realisatie 30 april 2024: 78.634 facturen betaald

ICT Dienstverlening

Aantal accounts per 31-12-2023: 19.200

Aantal accounts per 30-04-2024: 18.996

Beschikbaarheid ICT 2023: 99,3% (norm 99,5%)

Beschikbaarheid ICT 30 april 2024: 100% (norm 99,5%)

ICT-middelen per 31-12-2023: 15.796 smartphones, 14.069 laptops, 6.552 tablets

ICT-middelen per 30-04-2024: 16.046 smartphones, 12.974 laptops, 6.552 tablets

Privacy en AVG

Aantal datalekken

Realisatie 2023: 245, waarvan 48 gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens
Realisatie 30 april 2024: 73, waarvan 11 gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens

Recht van betrokkenen

Realisatie 2023: 123 verzoeken, afhandeling binnen de wettelijke termijn: 78%
Realisatie 30 april 2024: 42 verzoeken, afhandeling binnen de wettelijke termijn: 88%

Afhandeling Woo-verzoeken

Realisatie 2023: 278 Woo-verzoeken, afhandeling binnen de wettelijke termijn: 54%
Realisatie 30 april 2024: 110 Woo-verzoeken, afhandeling binnen de wettelijke termijn: 74%

De afgelopen jaren is het aantal Woo-verzoeken relatief stabiel / licht stijgend. Daarbij is sprake van complexere aanvragen. Dat vergt specialisme in het afhandelen en doorontwikkeling van het Woo-proces. Hoewel er nog sprake is van een werkvoorraad aan oudere zaken, worden de nieuwe zaken zo voortvarend mogelijk opgepakt en afgehandeld. Dit is terug te zien in de afhandeltermijn van de in 2024 ontvangen Woo-verzoeken.

Financiële bijstellingen Overhead (x 1.000)	€ 1.917
Kiezen voor Rotterdam 2024	€ 9.245
Veranderopgave Digitale Transformatie	€ 1.300
Temporiseren doorontwikkeling van de stuurinformatie	€ 100
Implementatie GREAT	- € 9.260
Verschuiving middelen bedrijfsvoering voor knelpunt GREAT	€ 9.260
Network and Information Security 2 (NIS2) wetgeving	- € 4.382
Inzet middelen bedrijfsvoering voor dekking personeel deel - NIS2 wetgeving	€ 1.069
Actualisatie energiekosten	- € 4.752
Dividend SSC Flex	€ 4.000
Bestemmingsreserve Kiezen voor Rotterdam	- € 2.057
Technische wijzigingen, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 2.606

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.
Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Bestuurlijke hoofdlijnen

Perspectief voor Rotterdammers in financieel lastige tijden

De gemeente Rotterdam staat voor grote opgaven en wordt geconfronteerd met flinke, vooral incidentele, financiële tegenvallers. Verminderde rijksbijdragen voor bijstand en zorg, stijgende zorgkosten en een toegenomen vraag naar zorg zetten de gemeentebegroting met name in 2024 en 2025 onder druk. Desondanks zorgt het college met deze voorjaarsnota ervoor dat de voorzieningen op peil blijven. De Rotterdammers die hulp en zorg echt nodig hebben, krijgen deze ook. Daarnaast blijven we investeren in betaalbare woningen en een groene, schone en veilige stad en gaan de lasten voor de Rotterdammers niet omhoog.

Financiële uitdagingen en oplossingen

De jaren 2024 en 2025 brengen incidentele financiële opgaven met zich mee die om incidentele oplossingen vragen. Daarom kiest het college ervoor om Eneco-gelden en erfpachtbaten in te zetten in plaats van de lasten van Rotterdammers te verhogen. Door het verantwoord inzetten van deze middelen blijft de gemeentebegroting sluitend en blijven essentiële voorzieningen op peil. De incidenteel ingezette middelen worden met rente in 2027 en 2028 teruggestort in het investeringsfonds.

Vanaf 2026 draagt de Rijksoverheid jaarlijks miljarden minder bij aan gemeenten, wat ook in Rotterdam tot structurele tekorten kan leiden. Het college gaat dan ook in gesprek met het nieuwe kabinet over de houdbaarheid van de gemeentefinanciën op langere termijn. Want zonder extra geld vanuit het Rijk dreigt op termijn na 2026 de zorg te verschromelen, de woningbouw te stagneren en komt leefbaarheid en veiligheid in Rotterdam flink onder druk te staan.

Eén stad: koershouden en samenwerken

Ondanks de financiële uitdagingen blijven we investeren in Rotterdam en de bestaanszekerheid van Rotterdammers. Zo ondersteunen we inwoners door essentiële diensten toegankelijk en betaalbaar te houden. Rotterdammers die vanuit de uitkering aan het werk willen en kunnen, bieden we intensiever hulp bij het vinden van een baan. We gaan door met Grip op Geldzaken. We verbeteren de financiële redzaamheid en verminderen armoede en schuldenstress door preventieve aanpak en samenwerking met lokale partners.

Met het actieplan buitenslapers verminderen we de overlast voor Rotterdammers. Daarnaast komen er meer plekken voor bankslapers. We blijven ons inzetten om de zorg toegankelijk en betaalbaar te houden, met kritische evaluaties om de toegenomen zorgvraag te beheersen. Ook gaan we door met initiatieven zoals zorgrestaurants.

Met schoolzorgteams bieden we snelle en effectieve ondersteuning aan kinderen met zorgvragen door een team van diverse experts binnen en buiten de school. Nu de middelen vanuit Nationaal Programma Onderwijs (NPO) stoppen, zet de gemeente eigen middelen in om de inzet van schoolzorgteams voort te zetten en uit te breiden.

Dicht bij de Rotterdammer

Met het investeren in lokale voorzieningen en toeristische ontwikkeling vanuit het Programma Kleine Kernen houden we dorpen zoals Rozenburg en Hoek van Holland levendig. Tegelijkertijd werkt de gemeente aan het behoud van voldoende bedrijfsruimte via het Actieplan Bedrijfsruimte, dat de maakindustrie ondersteunt en bijdraagt aan werkgelegenheid en de circulaire economie. Investerings in leefbaarheid en mobiliteit blijven cruciaal. We versterken de bemensing van onze wijkhubs om de dienstverlening aan burgers te verbeteren en als overheid aanwezig te zijn in alle wijken

De gemeente blijft zich inzetten op het verbinden van Rotterdammers, kansengelijkheid en het tegengaan van discriminatie. We zorgen voor gelijke kansen en digitale inclusie voor alle inwoners. We bevorderen gezondheid en welzijn door een beter Wmo-budgetbeheer en betere vrijwilligersmatching via Zorgzaam010. Sportvoorzieningen blijven behouden door onder andere duurzame besparingen.

Investeren in de stad

Verduurzamingsprojecten worden gesteund door het Duurzaamheidstransitiebudget, wat de transitie versnelt en kennis en vaardigheden in de stad opbouwt. Met het Plan van Aanpak Duurzaam Doorbouwen stimuleren we, samen met corporaties en marktpartijen de CO2-reductie in de bouwsector om duurzaam en betaalbaar te bouwen.

We investeren fors in extra groen op Zuid, met de aanleg van het Nelson Mandelapark.

Ook treffen we maatregelen tegen overlast, zoals die van verkeersaso's, en investeren we in de (verkeers) veiligheid in de stad, Bijvoorbeeld voor infrastructuur voor lopen en fietsen en het verlagen van de snelheid in 115 straten.

We nodigen alle partners in de stad uit om samen te blijven werken aan een toekomst waarin Rotterdam veilig, leefbaar en betaalbaar blijft. Samen zorgen we ervoor dat Rotterdam een geweldige plek blijft om te leven, zowel vandaag als morgen. Samen zijn we Eén Stad.

Collegetargets

Pagina 5

Collegetargets 2022 - 2026

Collegetargets 2022-2026

Meer dan twintig jaar geleden besloot de Rotterdamse politiek te gaan werken met meetbare doelen, met college targets. Dat is een hulpmiddel om beter in beeld te krijgen of ambities worden gerealiseerd en wat de maatschappelijke effecten van beleid zijn? Zo kunnen Rotterdammers zien wat de gemeente waarmaakt en kan de gemeenteraad haar controlerende taak gericht uitvoeren.

In haar rapport 'Tijd voor targets' concludeert de Rekenkamer Rotterdam: "Dat in Rotterdam een interessant systeem ontwikkeld is, dat met alle mitsen en maren die horen bij elke poging tot het kwantificeren van politieke doelen en maatschappelijke ontwikkelingen, voor de gemeenteraad een uniek instrument is om het collegeprogramma, de voortgang en de realisatie daarvan, op hoofdlijnen en in samenhang te controleren."

Hier wordt een overzicht gegeven van de voortgang op de college targets. Meer toelichting op de voortgang wordt gegeven in de begrotingsprogramma's. Ook in bijzondere rapportages op de verschillende beleidsterreinen wordt verantwoord over specifieke targets. De college targets zijn uitgewerkt in een definitieboekje, zodat ze specifiek zijn geformuleerd, betrouwbaar worden gemeten en controleerbaar zijn. Het "[Definitieboekje college targets](#)" is in oktober 2023 geactualiseerd aan de hand van de bevindingen en aanbevelingen van de rekenkamer in het rapport 'Targets tellen'. Na de Jaarstukken 2023 verscheen van de Rekenkamer "[Targets tellen tussentijdse beoordeling college targets 2022-2026](#)". Dit leidt tot een nieuwe actualisatie van het Definitieboekje. De actualisatie wordt voor de zomer aan de raad gestuurd.

College targets	Nulmeting/mijlpaal 2022	2023	2024	2025	2026/Eindwaarde einde collegeperiode
College target veilig (programma Veilig):	Nulmeting: 110	Mijlpaal: n.v.t.	Mijlpaal: 110	Mijlpaal:	Eindwaarde: 110
- De Veiligheidsindex (VI) binnen het Wijkprofiel heeft in 2026 een gemiddelde score die gelijk of hoger is dan de gemiddelde score op de VI in 2022 (110). - De 5 laagst scorende wijken *) op de VI van 2022 (Carnisse, Hillesluis, Tussendijken, Tarwewijk, Lombardijen) laten in 2026 een stijging van tenminste 5 punten zien t. o.v. 2022.	Nulmeting: Carnisse = 85 Hillesluis = 88 Tussendijken = 89 Tarwewijk = 89 Lombardijen = 90	Realisatie 2023 o.b.v. VI 2024: Totaal = 105 Carnisse = 93 Hillesluis = 94 Tussendijken = 98 Tarwewijk = 87 Lombardijen = 94	Mijlpalen: Carnisse = 87 Hillesluis = 90 Tussendijken = 91 Tarwewijk = 91 Lombardijen = 92 Realisatie 2024: In 2024 vindt geen nieuwe meting plaats		Eindwaarde: Carnisse = 90 Hillesluis = 93 Tussendijken = 94 Tarwewijk = 94 Lombardijen = 95
College target verminderen naastplaatsingen en zwerfafval (programma Beheer van de stad):	Nulmeting: 79% niveau B (2021)	Mijlpaal: 81,5% niveau B of hoger	Mijlpaal: 82,75% niveau B of hoger	Mijlpaal: 84% niveau B of hoger	Eindwaarde: 84% niveau B of hoger

We verminderen naastplaatsingen en zwerfafval in de 20 wijken die het slechtst scoren. Doel in deze collegeperiode is een stijging van de CROW-score op naastplaatsingen en zwerfafval met gemiddeld 5 procentpunt.	Mijlpaal: 80,25% niveau B of hoger Realisatie: 79,77%	Realisatie 2023: 82,49%	Realisatie 31 maart 2024: 79,87%

Collegetarget meer groen (programma Stedelijke ontwikkeling):	Nulmeting: 0	Mijlpaal: 5	Mijlpaal: 10	Mijlpaal: 15	Eindwaarde: 20
In deze collegeperiode wordt 20 ha groen erbij gerealiseerd of wordt de planvorming afgerond en start de uitvoering ervan uiterlijk in 2026.		Realisatie 2023: 8,1 hectare waarvan 2,8 hectare als groene daken	Realisatie 2024: nog niet beschikbaar		

Collegetarget schil om de school (programma Onderwijs):	Nulmeting: 61 Mijlpaal: n.v.t.	Mijlpaal: 74 (peildatum 1 november)	Mijlpaal: 87 (peildatum 1 november)	Mijlpaal: 100 (peildatum 1 november)	Eindwaarde: 100
In het schooljaar 2025/2026 hebben 100 basisscholen en voortgezet onderwijs scholen, met een achterstandsscore hoger dan 0, een schil om de school waarin minimaal 1 van onderstaande interventies is opgenomen:		Realisatie 2023: 94	Realisatie 2024: de meting vindt 1 november plaats en wordt opgenomen in de Jaarstukken 2024		
- Tutoren - Mentoren - Schoolzorgteams - Preventief Jongerenwerk op school - Slim organiseren met Kunstvakdocenten - Expeditie Digitaal					

Collegetarget	Nulmeting: 0	Mijlpaal intakes: 4.950	Mijlpaal intakes: 5.250	Mijlpaal intakes: 5.550	Eindwaarde intakes: 15.750 (cumulatief)
schuldhelpverlening (programma Armoede, schuldhelpverlening, integratie en samenleving):		Mijlpaal gestarte schuldregelingen: 2.700	Mijlpaal gestarte schuldregelingen: 2.800	Mijlpaal gestarte schuldregelingen: 2.700	Eindwaarde gestarte schuldregelingen: 8.200 (cumulatief)
In deze collegeperiode vergroten we de instroom in de schuldhelpverlening door in totaal 15.750 intakes af te nemen en pakken we schulden aan door in totaal 8.200 schuldregelingen te starten		Realisatie 2023: Intakes: 5.339 Gestarte schuldregelingen: 1.929	Realisatie 2024 t/m april: Intakes: 1.699 Gestarte schuldregelingen: 763		

Collegetarget minder	Nulmeting: 34.028	Mijlpaal: 32.325	Mijlpaal: 31.350	Mijlpaal: 30.000	Eindwaarde: 30.000
Rotterdamers in de bijstand	Mijlpaal: 33.375				
(programma Werk en inkomen):	Realisatie: 32.975	Realisatie 2023: 32.649	Realisatie 30 april		
In deze collegeperiode (eind 2025)			2024: 32.709		
daalt het aantal bijstandsuitkeringen					
in Rotterdam naar 30.000.					

Collegetarget bouw nieuwe	Nulmeting: 0	Mijlpaal: 7.000 - 8.000	Mijlpaal: 10.500 –	Mijlpaal: 14.000 –	Eindwaarde: 14.000 –
woningen (programma Stedelijke			12.000	16.000	16.000 (20% sociale
ontwikkeling):	Mijlpaal: 3.500 -4000	Realisatie cumulatief t/m	Realisatie cumulatief t		segment en 35%
Het college start de in de komende	(20% sociale	2023: 6.140 (waarvan 19	/m 15 april 2024:		middensegment)
vier jaar met de bouw van 14.000 –	segment en 35%	% in het sociale segment	6.461 woningen		
16.000 nieuwe woningen. Van deze	middensegment)	en 26% in het	(waarvan ongeveer		
woningen (uitgezonderd tijdelijke		middensegment)	20% in het sociale		
woningen) behoort 20% tot het	Realisatie: 3.006		segment en 27% in		
sociale segment en 35% tot het	(waarvan 10% in het		het middensegment)		
middensegment.	sociale segment en				
	26% in het				
	middensegment)				

Collegetarget verbeteren	Nulmeting: 0	Mijlpaal: 10	Mijlpaal: 10	Mijlpaal: 10	Eindwaarde: 30
veerkeersveiligheid (programma					
Stedelijke ontwikkeling):		Realisatie 2023: 2 de	Realisatie 30 april		
We verbeteren de		achterstand wordt in 2024	2024: 1		
veerkeersveiligheid in Rotterdam		en 2025 ingehaald			
door effectieve maatregelen te					
treffen op de dertig meest					
veerkeersonveilige locaties in de stad.					

Collegetarget CO ₂ -reductie	Nulmeting: -10% t.o.	Mijlpaal: Stedelijke CO2-	Mijlpaal: Stedelijke	Mijlpaal: Stedelijke	Eindwaarde:
(programma Energietransitie):	v. 1990	uitstoot minimaal - 15% t.	CO2-uitstoot minimaal -	CO2-uitstoot minimaal	Stedelijke CO2-
We zetten in op minimaal 25% CO2-		o.v. 1990 (2.92 Mton)	20% t.o.v. 1990 (2,75	-25% t.o.v. 1990:	uitstoot minimaal
reductie voor het stedelijk gebied t.o.	Mijlpaal: Stedelijke		Mton)	(2,58 Mton)	-25% t.o.v. 1990:
v. 1990.	CO2-uitstoot	Realisatie 2023: bekend			(2,58 Mton)
	minimaal -10% t.o.v.	najaar 2024	Realisatie 2024:		
	1990 (3,09 Mton)		bekend najaar 2025		
	Realisatie 2022:				
	-18%				

Collegetarget Jeugdpreventie		Mijlpaal: 5.000	Mijlpaal: 5.000	Mijlpaal: 5.000	Eindwaarde: 5.000
(programma Zorg, welzijn en					
wijkteams):		Realisatie 2023: bekend	Realisatie 2024:		
Vanaf 2023 ronden jaarlijks		bij Tweede herziening	bekend bij Tweede		
gemiddeld 5.000 kinderen en		2024	herziening 2025		
jongeren (en/of hun ouders					

/verzorgers) een goed onderbouwde
of bewezen effectieve preventieve
jeugdinterventie af.

Collegetarget toename sportdeelname (programma Sport en recreatie):	Seizoen 2021/22: (gemiddelde van metingen over november 2021 en april 2022):	Seizoen 2022/23: (gemiddelde van de metingen over november 2022 en april 2023): 63%	Seizoen 2023/24 (gemiddelde van metingen over november 2023 en april 2024): 64%	Seizoen 2024/25 (gemiddelde van metingen over november 2024 en april 2025): 68%	Eindwaarde: 67%
We realiseren in de periode 2022-2026 een 10% toename in de sportdeelname, inclusief urban sports.	Wekelijkse sporters: 62%	Realisatie seizoen 2022 /23: 63%	Realisatie seizoen 2023/24: 64%	Realisatie beschikbaar medio juni 2025	

Collegetarget woon(zorg) concepten (programma Zorg, welzijn en wijkteams):	Nulmeting: n.v.t.	Mijlpaal: 3	Mijlpaal: 16	Mijlpaal: 24	Eindwaarde: 24
In de collegeperiode 2022-2026 realiseren we minimaal 14 Thuisplusflats voor ouderen en starten we met de bouw van nieuwe woon(zorg)complexen voor ouderen, zodat in totaal 24 voorzieningen beschikbaar komen.	Mijlpaal: 1 Realisatie 2022: 1	Realisatie 2023: 2	Realisatie t/m april 2024: 3		

Collegetarget bedrijfsruimte (programma Economische ontwikkeling):	Nulmeting: 4.248.765 m²	Mijlpaal: 4.248.765 m²	Mijlpaal: 4.248.765 m²	Mijlpaal: 4.248.765 m²	Eindwaarde: 4.248.765 m²
De doelstelling voor deze collegeperiode is voldoende bedrijfsruimte door te zorgen dat de omvang m² bedrijfsruimte gelijk blijft aan het huidige niveau.	Realisatie 2022: 4.248.765 m²	Realisatie 2023: 4.272.299 m²	Realisatie 2024: bekend bij Jaarstukken 2024		

Collegetarget tevredenheid conerndienstverlening (programma Dienstverlening):	Nulmeting realisatie 2020: 15,1%	Mijlpaal: -7%	Mijlpaal: -20%	Mijlpaal: -30%	Eindwaarde: -30%
We willen dat aan het eind van de collegeperiode 2023-2026 minder Rotterdammers ontevreden (6) zijn over hun contact met de gemeente Rotterdam. In 2025 is het percentage Rotterdammers dat	Mijlpaal: -4% Realisatie 2022: + 2%	Realisatie 2023: - 5 %	Realisatie t/m april 2024: -11%		

ontevreden is over hun contact met de gemeente met 30% gedaald ten opzichte van 2021.

Collegetarget wijk aan zet (programma Dienstverlening):	Nulmeting: n.v.t.	Mijlpaal: 75%	Mijlpaal: 75%	Mijlpaal: 75%	Eindwaarde: 75%
				(peildatum 1-11-2025)	
Het college realiseert (in deze collegeperiode) 75% van de acties die opgenomen zijn in de wijkplannen.	Mijlpaal: n.v.t.	Realisatie 2023: 62%	Realisatie 2024: de meting vindt eind 2024 plaats		

Financieel beeld 2024-2028

Pagina 6

Financieel beeld 2024-2028

[Algemeen](#)[Belangrijkste bijstellingen 2024-2028](#)[Financiële kengetallen](#)[Reserves](#)

Algemeen

Onder het Financieel beeld 2024-2028 wordt op hoofdlijnen het meerjarige financiële beeld toegelicht:

- de grootste mee- en tegenvallers die leiden tot de belangrijkste bijstellingen van de meerjarige begroting
- de ontwikkeling van de belangrijkste financiële kengetallen die inzicht geven in de financiële gezondheid van de gemeente
- en de ontwikkeling van de gemeentelijke reserves

Zoals ook aangegeven onder de Voortgang 2024 en Bestuurlijke hoofdlijnen wordt de gemeente geconfronteerd met onvermijdelijke tegenvallers. Om deze tegenvallers op te vangen en conform de gemeentelijke kaders uit te komen op een positief structureel exploitatiesaldo en een weerstandsvermogen van 1,0 zet de gemeente onder meer in op een lening van de Rotterdamse Investeringsmotor (RIM) van in totaal € 100 mln , taakstellingen op de gemeenschappelijke regeling Jeugdzorg Rijnmond die meerjarig optellen tot meer dan € 200 mln om de toename van de uitgaven te verminderen en het ophogen van de lopende gemeentelijke Bestuursopdracht Zorg van afgerond € 50 mln.

Belangrijkste bijstellingen 2024-2028

Jeugdzorg

De verbonden partij Gemeenschappelijke Regeling Jeugdzorg Rijnmond heeft een nieuwe meerjarenprognose opgesteld. Deze laat een forse kostenstijging zien waardoor een negatieve reeks wordt gepresenteerd van € 41 mln dit jaar oplopend naar € 79 mln in 2028. De kostenstijging in 2023 werkt structureel door naar alle jaren erna,

en neemt naar verwachting (zonder maatregelen) verder toe. Er worden onder meer steeds zwaardere arrangementen voor jeugdigen afgegeven, zijn er hogere personeelslasten (onder meer vanwege nieuwe Cao-afspraken) en door de versnelde afbouw in de gesloten jeugdhulp is een toename in de één-op-één zorg te zien.

Gegeven en de majeure omvang van het knelpunt op de Jeugdzorg (zie boven) worden er verschillende oplossingen voorgesteld om dit knelpunt te verkleinen, in onderstaande tabel zijn de volgende vier oplossingen vermeld:

- Inzet Bestemmingsreserve Tweedelijns Wmo en Jeugdwet: er zat € 52 mln in deze bestemmingsreserve voor Wmo en Jeugdwet. Voorgesteld wordt om deze volledig in te zetten om de knelpunten Zorg gedeeltelijk op te lossen.
- Regionale Bestuursopdracht Jeugdzorg Kostenbeheersing. Voor het terugdringen van de uitgaven van de Gemeenschappelijke Regeling Jeugdzorg Rijnmond is door het Algemeen Bestuur van deze gemeenschappelijke regeling de Regionale Bestuursopdracht Kostenbeheersing (RBOK) verstrekt. Voor de invulling hiervan is een maatregelenpakket opgesteld dat - rekening houdend met een ingroeipad - ertoe moet leiden dat vanaf 2027 de uitgaven zijn teruggebracht naar het niveau van 2023. Deze maatregelen tellen naar huidige inzichten meerjarig op tot € 145 mln tot en met 2028.
- Aanvullende opgave vanuit Rotterdam op Regionale Bestuursopdracht Jeugdzorg Kostenbeheersing: in aanvulling op voornoemde Regionale Bestuursopdracht Jeugdzorg Kostenbeheersing (RBOK), gaat Rotterdam aanvullende maatregelen nemen om de omvang van de uitgaven terug te brengen naar het niveau van 2022. Voor invulling van de hogere ambitiereeks dient ook te worden gekeken naar aanpalende domeinen, zoals het Onderwijs-domein. Deze maatregelen tellen naar huidige inzichten meerjarig op tot € 72 mln tot en met 2028.
- Ophogen Bestuursopdracht Zorg (BOZ-reeks): voor dekking van het knelpunt ten aanzien van de hogere lasten van de Wmo wordt vanaf 2025 de bestaande besparingsreeks van de gemeentelijke Bestuursopdracht Zorg opgehoogd. Voor 2025 met € 3 mln en structureel met € 15 mln.

Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

Er is een nieuwe meerjarenprognose opgesteld, waarin diverse ontwikkelingen te zien zijn. De lasten worden door de nieuwe inkoop van Wmo-arrangementen met ingang van 2025 circa € 10 mln per jaar hoger door hogere tarieven van de aanbieders. Wetgeving verplicht de gemeente reële tarieven vast te stellen. Daarnaast zijn door uitstel van het wetsvoorstel "Een eerlijker eigen bijdrage" de verwachte baten vanaf 2025 met circa € 5 mln naar beneden bijgesteld.

Lobby Wet maatschappelijke ondersteuning

In het Coalitieakkoord van dit college en de Bestuursopdracht Zorg zijn extra baten vanuit het Rijk voor de Wmo ingeboekt: € 20 mln in 2024, oplopend naar € 40 mln in 2025 en € 60 mln structureel. Hiervan is grofweg € 5 mln vanaf 2025 ingevuld. Het wordt niet realistisch geacht dat het voor 2024 ingeboekte bedrag wordt gerealiseerd.

Omdat er nog een onderzoek loopt van het Rijk in samenwerking met de VNG waarvan eind 2024 de resultaten worden verwacht, blijven de ingeboekte baten voor 2025 en verder vooralsnog gehandhaafd.

Actualisatie Bijstandsuitkeringen (BUIG)

Het negatieve BUIG-saldo is het verschil tussen het ontvangen budget voor bijstandsuitkeringen (BUIG) vanuit de Rijksoverheid en de uitgaven van de gemeente aan bijstandsuitkeringen en loonkostensubsidies. Het verschil komt onder meer voort uit een gewijzigde verdeelsystematiek van de BUIG-middelen vanuit de Rijksoverheid waardoor de gemeente relatief minder ontvangt vanuit het Rijk.

Het knelpunt in 2024 en 2025 is opgeteld € 47 mln. Om dit knelpunt te dekken is het voorstel om voor € 41 mln aan de bestemmingsreserve van de BUIG toe te voegen en vervolgens te onttrekken (zie tabel: Actualisatie BUIG reserve; toevoeging en onttrekking). Hierdoor neemt de omvang van de bestemmingsreserve per saldo met afgerond € 6 mln af van € 31 mln naar € 25 mln.

Actualisatie energiekosten

De begrote energiekosten zijn vanaf 2024 structureel verhoogd. Dit is gedaan op basis van het verwachte energieverbruik van de gemeente en de nieuwste leveringstarieven voor electriciteit, gas en warmte, de kosten voor netwerk- en transportprijzen, de energiebelastingen en overige marktontwikkelingen. De gemeentelijk toegekende indexatie om deze kosten te dekken blijkt echter onvoldoende om de gestegen energiekosten van de gemeente op te vangen. Voor 2024 gaat het om € 10 mln, in de jaren erna om € 7 mln.

Network and Information Security (NIS2) Wetgeving

De NIS2 richtlijn is vastgesteld door de Europese Unie (EU) en bedoeld om de cyberbeveiliging en weerbaarheid van essentiële diensten in lidstaten van de EU te verbeteren, waardoor ook de Nederlandse gemeente zich hieraan moeten conformeren. Met de invoering van de NIS2-wetgeving in oktober 2024 is het van cruciaal belang dat de gemeente proactief handelt om te voldoen aan deze nieuwe cybersecuritywetgeving. De nieuwe wetgeving breidt de vereisten aan cybersecurity en sancties uit, zoals veranderingen en verplichtingen op het gebied van: aansprakelijkheid, opleiding, zorgplicht en meldingsplicht. Een andere omvangrijke wijziging in de wetgeving is dat deze van toepassing is op operationele technologie in het fysieke domein, zoals bruggen, sluizen, sensoren, cameratoezicht. In 2024 gaat het om € 4 mln, voor 2025 t/m 2028 om € 8 á € 7 mln per jaar.

Rationalisatie aanbod Kantoorwerkplekken

Dit betreft een jaarlijkse besparing van € 10 mln met name omdat gebouwen kunnen worden afgestoten. Deze reductie van beschikbare kantoorwerkplekken is naar inzicht van de gemeente mogelijk op basis van metingen van de benutting van alle kantoorwerkplekken. Eén van de oorzaken van de lagere benutting is dat door medewerkers van de gemeente meer flexibel en thuis wordt gewerkt.

Projecten erfpacht

In de gemeentebegroting wordt structureel gerekend met jaarlijkse inkomsten uit erfpacht, bijvoorbeeld door canonbetalingen van erfpachtcontracten, opbrengsten uit conversies van (tijdelijke) erfpachtcontracten (omzettingen naar eeuwigdurende erfpacht of eigendom) en ontheffingsvergoedingen. Binnen de gemeente loopt een project om actiever te sturen op deze erfpachtcontracten en het gesprek aan te gaan met contractanten. Hieruit verwacht de gemeente hogere baten te ontvangen. Dit kunnen eenmalige bedragen zijn (bij conversie) of structurele bedragen (bij canonbetaling).

Bijstelling dividend

De gemeente had haar dividend behoedzaam geraamd. Op grond van geactualiseerde prognoses, wordt meer winst en een hoger dividend dan eerder geraamd verwacht. Dit leidt tot een verwachte meevaller in de jaren 2026 tot en met 2028. Dit heeft hoofdzakelijk betrekking op het dividend van Stedin.

Opschalingskorting vanuit het Rijk

Bijdragen vanuit het Rijk naar de gemeente komen grotendeels vanuit het Gemeentefonds. Binnen het Gemeentefonds is een opschalingskorting opgenomen. Deze opschalingskorting is door het Rijk vanaf 2015 opgelegd met als achterliggende gedachte dat gemeenten door gedwongen opschaling (verregaande samenwerking en samengaan van gemeenten) kosten zouden besparen. Het vorige kabinet schafte de verplichte opschaling van gemeenten en provincies af, maar de opschalingskorting bleef. Nu heeft het huidige kabinet dit voorjaar echter ook de opschalingskorting binnen het Gemeentefonds geschrapt wat vervolgens een meevaller betekent van € 35 mln per jaar voor de gemeente vanaf 2026.

Inzet van de Enecomiddelen en Bijzondere Erfpachtbaten uit de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor (RIM)

De bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor is in het verleden ingesteld en gevuld met de toenmalige verkoopopbrengst van afgerond € 1,4 miljard door de verkoop van de gemeentelijke aandelen van energiebedrijf Eneco. Later zijn daar eenmalige baten uit erfpachtconversies aan toegevoegd waardoor de omvang van deze

reserve circa € 2 miljard bedraagt. Het voorstel is om dit jaar tijdelijk € 100 mln vanuit deze reserve te onttrekken en in te zetten om de financiële knelpunten te dekken. Deze onttrokken middelen worden in 2027 en 2028 weer met rente teruggestort en toegevoegd aan de RIM. De terugbetaling met rente is in totaal € 109 mln.

Algemene reserve

De hoogte van de Algemene reserve is van belang voor het berekenen van het Weerstandsvermogen. Als het totaal van alle financiële bijstellingen positief is wordt dit toegevoegd aan de Algemene reserve. Als het totaal van alle financiële bijstellingen negatief is wordt dit onttrokken uit de Algemene reserve. In 2025 vindt een onttrekking plaats aan de Algemene reserve. De andere jaren vindt een toevoeging plaats. Op grond van de huidige ramingen neemt de omvang van de algemene reserve toe van afgerond € 70 mln in 2024 naar meer dan € 200 mln in 2028.

Een overzicht van alle bijstellingen is te vinden op de pagina [Samenvatting bijstellingen](#). Een overzicht van een vergelijking van de begrotingssaldi per programma vanaf de Begroting 2023 is opgenomen op de pagina [Vergelijking begrotingssaldi](#). De link naar de Excel met alle begrotingsbijstellingen sinds de Begroting 2024 is [Excel Voorjaarsnota 2024](#).

Overzicht belangrijkste bijstellingen x € 1.000	2024	2025	2026	2027	2028	Programma
Jeugdzorg en Wet maatschappelijke ondersteuning	-24.061	-49.900	-33.700	-2.100	-3.100	
Jeugdzorg	-41.300	-63.500	-78.000	-79.000	-79.200	Zorg, welzijn en wijkteams
Regionale Bestuursopdracht Jeugdzorg Kostenbeheersing	1.600	9.600	26.500	54.000	54.200	Zorg, welzijn en wijkteams
Rotterdamse plus op Regionale Bestuursopdracht Jeugdzorg Kostenbeheersing		6.900	13.300	26.000	26.300	Zorg welzijn en wijkteams
Wmo - Wet maatschappelijke ondersteuning	3.900	-15.900	-20.500	-18.100	-19.400	Zorg, welzijn en wijkteams
Lobby Wmo	-20.000					Zorg, welzijn en wijkteams
Ophogen reeks Bestuursopdracht Zorg		3.000	15.000	15.000	15.000	Zorg, welzijn en wijkteams
Onttrekking bestemmingsreserve Tweedelijns Wmo en Jeugdwet	31.739	10.000	10.000			Zorg, welzijn en wijkteams
Actualisatie Bijstandsuitkeringen (BUIG)	-29.178	-12.183				
Actualisatie BUIG - exploitatietekort	-34.854	-12.183				Werk en inkomen
Actualisatie BUIG - onttrekking reserve	34.854	12.183				Werk en inkomen
Actualisatie BUIG - toevoeging reserve	-29.178	-12.183				Werk en inkomen
Bedrijfsvoering	-14.558	-6.645	-6.243	-5.180	-4.215	
Actualisatie energiekosten	-10.176	-7.755	-7.746	-7.292	-7.138	Meerdere programma's
Network and Information Security (NIS2) wetgeving	-4.382	-8.890	-8.497	-7.888	-7.077	Overhead

Rationalisatie aanbod kantoorwerkplekken	10.000	10.000	10.000	10.000	Overhead
Stedelijke ontwikkeling	5.597	11.422	16.284	22.453	
Projecten erfpacht	5.897	11.422	16.284	22.453	Stedelijke ontwikkeling
Algemene middelen	45.656	30.413	-9.205	-37.089	-32.963
Opschalingskorting		35.000	35.000	35.000	Algemene middelen
Bijstelling dividendramingen		11.500	11.500	11.500	Algemene middelen
Lening en terugbetaling Rotterdamse Investeringsmotor (RIM) (cilinder 7: Enecomiddelen)	85.000		-42.500	-42.500	Algemene middelen
Lening en terugbetaling Rotterdamse Investeringsmotor (RIM) (cilinder 8: Erfpachtbaten)	15.440		-7.720	-7.720	Algemene middelen
Rente op lening Rotterdams Investeringsmotor (RIM)			-3.268	-4.421	Algemene middelen
Algemene reserve toevoegingen (-) en onttrekkingen (+)	-54.984	30.613	-55.705	-30.101	-24.822
<i>Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.</i> <i>Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder het programma waarop de bijstelling betrekking heeft.</i>					

Financiële kengetallen

Voor de sturing op en de verantwoording over de financiële positie van de gemeente wordt gebruik gemaakt van verschillende financiële kengetallen. Hieronder worden de twee belangrijkste financiële kengetallen kort toegelicht. Wilt u meer weten over de financiële kengetallen, ga dan naar de [paragraaf Financiële kengetallen](#).

Het **weerstandsvermogen** geeft een indicatie van de mate waarin de gemeente in staat is om niet begrote financiële tegenvallers op te vangen, zonder de noodzaak om direct te bezuinigen. Het college streeft naar een weerstandsvermogen van tenminste 1,0 in alle jaren. Door onder meer een lening van de Rotterdamse Investeringsmotor (RIM), taakstellingen op de gemeenschappelijke regeling Jeugdzorg Rijnmond om de uitgaven niet verder op te laten lopen en inzet van andere ombuigingen blijft het weerstandsvermogen op pijl. Alleen in 2025 is het Weerstandsvermogen incidenteel onder de 1,0 en is dan 0,68.

Weerstandsvermogen	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Begroting 2024	0,90	0,84	1,02	1,08	1,18	
Voorjaarsnota 2024	0,63	1,13	0,68	1,00	1,22	1,46

Het **structureel exploitatiesaldo** geeft inzicht in de mate waarin de structurele lasten, inclusief de structurele toevoegingen aan reserves, gedekt zijn door structurele baten, inclusief de structurele onttrekkingen aan reserves. In 2024 en 2025 is het structureel exploitatiesaldo negatief. De maatregelen die met deze voorjaarsnota worden getroffen hebben effect in 2026 en de jaren daarna. Vanaf 2026 is het structureel exploitatiesaldo dan ook weer positief. Dit betekent dat de gemeente Rotterdam in die jaren de structurele lasten kan dekken door structurele baten en dus voldoet aan de daarvoor gestelde eisen.

Structureel exploitatiesaldo x € 1 mln	2024	2025	2026	2027	2028
Begroting 2024	12	67	70	69	
Voorjaarsnota 2024	-74	-22	90	138	166

Reserves

Omvang en ontwikkeling reserves

Het totaal van de reserves neemt in 2025 eerst af door de onttrekking aan de Algemene reserve. Vanaf 2025 neemt het totaal aan reserves licht toe. De stijging komt in die jaren door een hogere Algemene reserve, de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor (RIM) en de bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget. De Algemene reserve stijgt door een positief exploitatieresultaat in alle jaren, behalve in 2025. De RIM stijgt door het terugbetalen van de lening vanuit de RIM. De bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget stijgt door toevoegingen vanuit de RIM en erfpachtbaten.

Ten opzichte van de Begroting 2024 is sprake van daling van het totaal van de reserves door het negatieve rekeningresultaat 2023, de incidentele tegenvallers in 2024 en 2025 en het actualiseren van de toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves.

Zoals gebruikelijk wordt er rekening gehouden met het effect van de jaarrekening ondanks dat de gemeenteraad hier ten tijde van publicatie van de voorjaarsnota nog niet over heeft besloten.

Reserves x € 1 mln	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Begroting 2024	2.576.499	2.644.526	2.718.306	2.802.694	
Voorjaarsnota 2024	2.468.051	2.459.800	2.564.205	2.716.826	2.898.335

Reserves Top 10	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor (RIM)	1.923.507	1.953.736	2.001.655	2.118.023	2.257.622
Bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid	161.524	164.315	167.712	158.972	156.166
Algemene Reserve	70.296	65.045	126.982	182.094	231.927
Bestemmingsreserve Doorbouwfonds	51.884	51.884	51.884	51.884	51.884
Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget	21.219	26.734	39.569	39.569	39.569
Bestemmingsreserve Bodem	24.536	18.166	15.326	13.066	10.806
Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling	25.903	23.796	22.696	21.596	21.096
Bestemmingsreserve BUIG	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000
Kredietrisicoreserve	19.563	19.563	19.563	19.563	19.563

Rivierahal Blijdorp	17.100	12.140	7.100	2.060	180
Overig	127.519	99.421	86.718	84.999	84.522
Totaal	2.468.051	2.459.800	2.564.205	2.716.826	2.898.335

Samenvatting bijstellingen

Pagina 7

Samenvatting bijstellingen

In dit onderdeel zijn verschillende samenvattende overzichten van de financiële bijstellingen opgenomen. Voor meer informatie over de afzonderlijke bijstellingen wordt verwezen naar de programma's.

[Financieel kader](#)[Bijstellingen t.o.v. Begroting](#)[Totaaloverzicht bijstellingen](#)

Financieel kader

Financieel kader	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Oorspronkelijke begroting 2024	0	0	0	0	0
Bijstellingen Eerste Herziening 2024	0	0	0	0	0
Bezuinigingen/Taakstellingen	32.948	56.730	58.433	63.468	59.363
Intensiveringen	-2.914	-5.979	-2.879	-500	0
Kasschuiven	-1.323	766	697	-141	0
Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-96.351	-110.862	-127.926	-122.169	-125.198
Ramingsbijstellingen vermijdbaar	113.668	27.914	116.305	90.035	91.459
Reserves	-47.728	31.430	-44.630	-30.694	-25.624
Taakmutaties	1.700	0	0	0	0
Technische wijzigingen	0	0	0	0	0
Totaal	0	0	0	0	0

Bijstellingen t.o.v. Begroting

In onderstaande tabel is per programma het saldo van de bijstellingen inzichtelijk gemaakt ten opzichte van de Begroting 2024.

Saldo bijstellingen	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Algemene middelen	65.631	52.574	-14.080	-68.833	-81.722
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	-5.382	-3.481	-711	5.700	5.700
Beheer van de stad	-5.938	600	3.542	2.016	-1.949
Belastingen	5.088	6.185	7.230	7.860	12.035
Bestaande stad	2.151	-1.997	1.350	9.833	4.472
Bestuur	690	212	1.212	683	1.219
Cultuur	2.540	1.636	4.045	4.045	2.045
Dienstverlening	-47	-3.530	-2.293	-1.459	-640
Economische ontwikkeling	517	-652	156	-944	-604
Energietransitie	-15.589	-16.167	-4.208	-4.135	-4.135
Onderwijs	-105	625	659	659	709
Overhead	1.917	-3.157	-1.579	-444	-653
Sport en recreatie	-853	1.544	2.661	2.836	3.336
Stedelijke ontwikkeling	-4.490	4.607	11.598	17.349	22.901
Veilig	5.921	3.535	2.986	4.182	5.187
Volksgezondheid	-544	2.183	2.210	2.223	2.223
Werk en inkomen	-25.889	-85	10.016	11.385	14.793
Zorg, welzijn en wijkteams	-25.618	-44.632	-24.795	7.045	15.085
Totaal	0	0	0	0	0

Totaaloverzicht bijstellingen

In onderstaande tabellen zijn de bijstellingen per soort (kasschuiven, onvermijdelijke ramingsbijstellingen, reserves en taakmutaties) uitgesplitst naar programma's.

Bezuinigingen/Taakstellingen	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Aanvullend preventief pakket Centrum voor Jeugd en Gezin	0	1.135	1.135	1.135	1.135
Zorg, welzijn en wijkteams	0	1.135	1.135	1.135	1.135

Actieagenda Goud voor Oud	0	720	1.020	1.020	1.020
Zorg, welzijn en wijkteams	0	720	1.020	1.020	1.020
Afschalen scanbus	0	170	170	170	170
Belastingen	0	170	170	170	170
Andere invulling accountmanagement	0	70	115	160	160
Belastingen	0	70	115	160	160
Beëindigen intensivering voor leerwerktrajecten statushouders	0	1.500	1.500	1.500	1.500
Werk en inkomen	0	1.500	1.500	1.500	1.500
Beleidskader basisvaardigheden	112	262	262	2.495	2.495
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	112	262	262	2.495	2.495
Besparen op terug te betalen invorderingsrente	150	300	300	300	300
Belastingen	150	300	300	300	300
Besparing kosten inkoop en uitbestede werkzaamheden	0	0	0	75	75
Algemene middelen	0	0	0	75	75
Besparingen na vervanging belastingsysteem	0	0	0	0	625
Belastingen	0	0	0	0	625
Bezuiniging inzet uren op projecten Milieu	0	135	135	135	135
Stedelijke ontwikkeling	0	135	135	135	135
Bezuiniging onderwijsbeleid	0	1.530	1.530	1.530	1.530
Onderwijs	0	1.530	1.530	1.530	1.530
Bezuiniging planologische verkenningen	0	200	200	200	200
Stedelijke ontwikkeling	0	200	200	200	200
Bezuinigingsopgave Publieke Gezondheid	0	630	630	630	630
Volksgezondheid	0	630	630	630	630
Bijstellen gemeentelijke bijdrage door een hogere rijksbijdrage vanuit Participatie IU	3.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Werk en inkomen	3.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Circulaire economie	200	200	200	0	0
Economische ontwikkeling	200	200	200	0	0
Collectieve polis	1.000	1.150	1.150	1.150	1.150
Zorg, welzijn en wijkteams	1.000	1.150	1.150	1.150	1.150

Compensatieportefeuille	330	330	330	330	330
Sport en recreatie	330	330	330	330	330
Coöperatieve woonvormen	200	220	220	220	220
Stedelijke ontwikkeling	200	220	220	220	220
Dagprogrammering NPRZ	0	750	750	750	750
Zorg, welzijn en wijkteams	0	750	750	750	750
Delen kosten sociaal ondernemen	0	0	0	250	250
Werk en inkomen	0	0	0	250	250
Digitale economie, international handel en acquisitie	350	250	250	250	250
Economische ontwikkeling	350	250	250	250	250
Dividendinkomsten Ro!Entree B.V.	1.000	0	0	0	0
Dienstverlening	1.000	0	0	0	0
Economische stimuleringsgelden	300	300	300	500	500
Economische ontwikkeling	300	300	300	500	500
Gebiedsontwikkelingen onvoorzien	300	300	300	300	300
Stedelijke ontwikkeling	300	300	300	300	300
Gebiedsontwikkelingen prioritering	0	623	623	623	623
Stedelijke ontwikkeling	0	623	623	623	623
Gedeeltelijk inleveren wijkbudgetten	0	443	456	443	443
Dienstverlening	0	443	456	443	443
Gedrukte gebiedsgidsen	0	159	159	159	159
Zorg, welzijn en wijkteams	0	159	159	159	159
Goede Groei	0	420	420	420	420
Stedelijke ontwikkeling	0	420	420	420	420
Incidenteel onderhoudsbudget vastgoed	0	115	115	115	115
Bestaande stad	0	115	115	115	115
Incidentele ruimte personeelslasten Handhaving	2.500	0	0	0	0
Veilig	2.500	0	0	0	0
Investingssubsidie verenigingen	0	500	500	500	500
Sport en recreatie	0	500	500	500	500

Inzet middelen bedrijfsvoering voor dekking personeel deel - NIS2 wetgeving	1.069	2.138	2.253	2.262	2.262
Overhead	1.069	2.138	2.253	2.262	2.262
Jongerenwerk010	0	300	300	300	300
Zorg, welzijn en wijkteams	0	300	300	300	300
Kiezen voor Rotterdam 2024	2.057	0	0	0	0
Algemene middelen	-19.154	0	0	0	0
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	114	0	0	0	0
Beheer van de stad	2.806	0	0	0	0
Belastingen	338	0	0	0	0
Bestaande stad	451	0	0	0	0
Cultuur	8	0	0	0	0
Dienstverlening	1.213	0	0	0	0
Economische ontwikkeling	123	0	0	0	0
Energietransitie	108	0	0	0	0
Onderwijs	60	0	0	0	0
Overhead	9.245	0	0	0	0
Sport en recreatie	30	0	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	2.244	0	0	0	0
Veilig	1.361	0	0	0	0
Volksgezondheid	75	0	0	0	0
Werk en inkomen	1.712	0	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	1.324	0	0	0	0
Kiezen voor Rotterdam 2025 en verder	0	0	0	0	0
Algemene middelen	0	500	500	500	500
Dienstverlening	0	-500	-500	-500	-500
Leerondersteuning	0	0	200	200	200
Onderwijs	0	0	200	200	200
Mentoringsubsidies jeugd	0	407	407	407	407
Zorg, welzijn en wijkteams	0	407	407	407	407
Minder dienstverlening buitenruimte	0	800	1.000	1.000	1.000

Beheer van de stad	0	800	1.000	1.000	1.000
Monitor Grondexploitaties	0	16	16	16	16
Stedelijke ontwikkeling	0	16	16	16	16
Multifunctionele daken	0	230	230	230	230
Energietransitie	0	230	230	230	230
Natuur- en milieueducatie	0	0	150	325	325
Sport en recreatie	0	0	150	325	325
Ombuiging Koers van de Stad	500	1.000	0	1.000	1.000
Bestuur	500	1.000	0	1.000	1.000
Omzetverhoging door rendabelere werksoorten en meer marktconforme prijzen	0	700	700	700	700
Werk en inkomen	0	700	700	700	700
Opzoomer mee	0	150	150	150	150
Zorg, welzijn en wijkteams	0	150	150	150	150
Overgangsmomenten	0	0	390	390	390
Onderwijs	0	0	390	390	390
Programmering Sportbedrijf, Sportsupport en Topsport	0	500	1.000	1.000	1.000
Sport en recreatie	0	500	1.000	1.000	1.000
Rationalisatie aanbod kantoorwerkplekken	0	10.000	10.000	10.000	10.000
Overhead	0	10.000	10.000	10.000	10.000
Rotterdam Partners	0	0	0	300	400
Economische ontwikkeling	0	0	0	300	400
Sportbedrijf onderhoud en overhead	0	500	1.000	1.000	1.000
Sport en recreatie	0	500	1.000	1.000	1.000
Steunfonds Energie	900	0	0	0	0
Sport en recreatie	900	0	0	0	0
Stevige start	0	350	350	350	350
Zorg, welzijn en wijkteams	0	350	350	350	350
Stoppen compensatie onroerendezaakbelasting (OZB) volkstuinen	0	100	215	215	215
Sport en recreatie	0	100	215	215	215
Stoppen met startersaanpak en inzet op parttime ondernemerschap (RBZ)	0	0	250	250	250

Werk en inkomen	0	0	250	250	250
Stoppen met verder invulling New Deal	1.780	0	0	0	0
Cultuur	1.780	0	0	0	0
Stoppen uitvoering Sisa-Sluis	0	216	616	616	616
Zorg, welzijn en wijkteams	0	216	616	616	616
Stoppen van de Impulsregeling	0	750	750	750	750
Cultuur	0	750	750	750	750
Stoppen van Pitcher perfect	0	200	200	200	200
Cultuur	0	200	200	200	200
Structureel annuleren Focusdag	200	200	200	200	200
Zorg, welzijn en wijkteams	200	200	200	200	200
Subsidie Stedelijk Welzijn/ Specifieke doelgroepen/ Brede Raad 010	0	489	489	489	489
Zorg, welzijn en wijkteams	0	489	489	489	489
Subsidies Unie van Vrijwilligers (UVV), NL Cares en Stichting Present	0	745	745	745	745
Zorg, welzijn en wijkteams	0	745	745	745	745
Taakstelling Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (VRR)	3.495	3.855	3.855	3.855	3.855
Veilig	3.495	3.855	3.855	3.855	3.855
Temporiseren doorontwikkeling van de stuurinformatie	100	100	100	100	100
Overhead	100	100	100	100	100
Terugdraaien intensivering samenleven	0	0	0	3.000	3.000
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	0	0	0	3.000	3.000
Terugontvangen noodsteun bibliotheek	150	100	0	0	0
Cultuur	150	100	0	0	0
Terugvorderingen noodsteunregeling	250	0	0	0	0
Cultuur	250	0	0	0	0
Tijdelijk minder budget voor beheer en onderhoud	1.500	7.178	7.190	4.685	0
Beheer van de stad	1.500	7.178	7.190	4.685	0
Veranderopgave Digitale Transformatie	1.300	0	0	0	0
Overhead	1.300	0	0	0	0
Verlagen incidentele budgetten informatiehuishouding	0	825	825	825	825

Veilig	0	825	825	825	825
Verlagen van de intensivering handhaven cultuurniveau	0	855	855	855	855
Cultuur	0	855	855	855	855
Verlagen van de Projectsubsidies	0	250	250	250	250
Cultuur	0	250	250	250	250
Verlagen van het budget voor Evenementen	0	1.900	1.900	1.900	1.900
Cultuur	0	1.900	1.900	1.900	1.900
Verlaging bijdrage Recreatieschap Rottemeren	0	260	260	260	260
Stedelijke ontwikkeling	0	260	260	260	260
Verminderde inzet op specifieke dienstverlening	145	485	485	485	340
Dienstverlening	145	485	485	485	340
Verminderen capaciteit Prestatie010	0	1.895	1.895	2.695	2.695
Werk en inkomen	0	1.895	1.895	2.695	2.695
Verminderen inbreng Rijnmonds Arbeidsmarkt Perspectiefonds (RAP)	0	125	125	0	0
Werk en inkomen	0	125	125	0	0
Verschuiving middelen bedrijfsvoering voor knelpunt GREAT	9.260	2.574	2.087	1.603	1.603
Overhead	9.260	2.574	2.087	1.603	1.603
Versoberen ondersteuning aanvraag bijstandsuitkering	0	125	225	300	300
Werk en inkomen	0	125	225	300	300
Versobering trajecten jongeren	0	500	500	1.000	1.000
Werk en inkomen	0	500	500	1.000	1.000
Vrijval reserve inburgering	500	0	0	0	0
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	500	0	0	0	0
Waterstofinnovaties	300	300	300	0	0
Economische ontwikkeling	300	300	300	0	0
Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) preventiebudget	0	2.200	2.200	2.200	2.200
Volksgesondheid	0	2.200	2.200	2.200	2.200
Totaal	32.948	56.730	58.433	63.468	59.363

		2025	2026	2027	2028
Aanpak van verkeersaso's en misstanden taxichauffeurs	-850	-850	-250	0	0
Stedelijke ontwikkeling	-850	-850	-250	0	0
Bemensing wijkhubs	0	-501	-501	0	0
Dienstverlening	0	-501	-501	0	0
Controleren drugslabs/cocaïnewasserijen	0	-500	-500	0	0
Veilig	0	-500	-500	0	0
Meer inzet schuldenketen	-564	-1.128	-1.128	0	0
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	-564	-1.128	-1.128	0	0
Opvang niet-rechthebbende EU-migranten	0	-2.500	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	0	-2.500	0	0	0
Subsidieregeling led-verlichting	0	-500	-500	-500	0
Sport en recreatie	0	-500	-500	-500	0
Woonvoorzieningen Slinge 5 en Overwolde 46-50	-1.500	0	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	-1.500	0	0	0	0
Totaal	-2.914	-5.979	-2.879	-500	0

Kasschuiven	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Cultuurplanadvies	-750	750	0	0	0
Cultuur	-750	750	0	0	0
Integrale infopleinen in de wijk	200	-100	-100	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	200	-100	-100	0	0
Kasschuif Koers van de Stad	0	-1.000	1.000	0	0
Bestuur	0	-1.000	1.000	0	0
Kasschuif niet activeerbare lasten Integraal Huisvestingsplan Concernhuisvesting	186	157	-203	-141	0
Overhead	186	157	-203	-141	0
Uitvoerbaarheid herstelbesluit bestemmingsplan Lijnbaankwartier Coolsingel	-959	959	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	-959	959	0	0	0
Totaal	-1.323	766	697	-141	0

Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Actualisatie Afvalstoffenheffing	0	0	0	0	0
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	572	0	0	0	0
Beheer van de stad	-572	0	0	0	0
Actualisatie energiekosten	-10.176	-7.754	-7.446	-7.292	-7.137
Beheer van de stad	-3.939	-2.930	-2.622	-2.467	-2.313
Economische ontwikkeling	-32	-35	-35	-35	-35
Onderwijs	-175	-218	-218	-218	-218
Overhead	-4.752	-3.329	-3.329	-3.329	-3.329
Stedelijke ontwikkeling	-1.244	-1.202	-1.202	-1.202	-1.202
Veilig	-33	-41	-41	-41	-41
Actualisatie formatie op bijstandsvolume (toepassing Berenschot-norm)	-793	2.272	2.656	2.656	2.655
Werk en inkomen	-793	2.272	2.656	2.656	2.655
Actualisatie kapitaallasten	0	0	0	0	0
Algemene middelen	-7.134	-1.906	-3.266	-12.894	-8.391
Beheer van de stad	2.060	673	606	733	1.591
Bestaande stad	5.074	1.233	2.660	12.161	6.800
Actualisatie rente	3.983	-2.498	-2.795	-3.290	-3.121
Algemene middelen	3.983	-2.498	-2.795	-3.290	-3.121
Actualisatie verkoopportefeuille	-412	-1.090	0	0	0
Bestaande stad	-412	-1.090	0	0	0
Actualisatie verkoopportefeuille: Maria Wesselingstraat 8	-494	0	0	0	0
Bestaande stad	-494	0	0	0	0
Additionele huisvestingskosten	-1.300	0	0	0	0
Veilig	-1.300	0	0	0	0
Afbouw dividend Eneco	0	0	0	0	-1.000
Algemene middelen	0	0	0	0	-1.000
Basisdienstverlening op orde houden	-1.482	-1.995	-1.031	-1.066	-1.086

Dienstverlening	-1.482	-1.995	-1.031	-1.066	-1.086
Bijstelling dividendramingen	7.133	10.166	-592	-292	1.608
Algemene middelen	7.133	10.166	-592	-292	1.608
Compensatie huuropbrengsten volkstuinen	-1.200	0	0	0	0
Sport en recreatie	-1.200	0	0	0	0
Dekking indexatie	-3.271	-72.212	-95.256	-95.256	-95.256
Algemene middelen	-3.271	-72.212	-95.256	-95.256	-95.256
Diverse technische correcties	0	0	0	0	4.178
Dienstverlening	0	0	0	0	188
Economische ontwikkeling	0	0	0	0	240
Overhead	0	0	0	0	-1.350
Stedelijke ontwikkeling	0	0	0	0	-600
Zorg, welzijn en wijkteams	0	0	0	0	5.700
Dividend SSC Flex	4.000	0	0	0	0
Overhead	4.000	0	0	0	0
Frictiekosten cultuurplan	0	-3.500	0	0	0
Cultuur	0	-3.500	0	0	0
Gemeentefonds septembercirculaire 2023 indexering	3.963	73.174	95.262	97.477	97.516
Algemene middelen	3.963	73.174	95.262	97.477	97.516
Impact invoering Omgevingswet	-370	-1.170	-1.170	-1.170	-1.170
Bestaande stad	-370	-1.170	-1.170	-1.170	-1.170
Implementatie GREAT	-9.260	-2.574	-2.087	-1.603	-1.603
Overhead	-9.260	-2.574	-2.087	-1.603	-1.603
Inkomensondersteunende maatregelen	-3.280	-3.418	0	0	0
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	-2.415	-3.058	0	0	0
Werk en inkomen	-865	-360	0	0	0
Jeugdzorg	-41.300	-63.500	-78.000	-79.000	-79.200
Zorg, welzijn en wijkteams	-41.300	-63.500	-78.000	-79.000	-79.200
Knelpunt cliëntontwikkeling	-1.900	0	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	-1.900	0	0	0	0

Knelpunt stedelijke bereikbaarheid	-1.080	-1.005	-1.005	-1.005	-1.005
Stedelijke ontwikkeling	-1.080	-1.005	-1.005	-1.005	-1.005
Laadinfra en Zero-Emissie Stadslogistiek (ZES)	0	-2.668	-2.672	-2.099	-2.099
Energietransitie	0	-2.668	-2.672	-2.099	-2.099
Lobby Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)	-20.000	0	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	-20.000	0	0	0	0
Meeropbrengsten belastingen	4.550	4.550	4.550	4.450	7.000
Belastingen	4.550	4.550	4.550	4.450	7.000
Network and Information Security 2 (NIS2) wetgeving	-4.382	-8.890	-8.497	-7.888	-7.077
Overhead	-4.382	-8.890	-8.497	-7.888	-7.077
Niet activeerbare lasten Integrale Huisvestingsplannen	-321	-938	-1.747	-1.747	-1.747
Cultuur	0	-5	-246	-246	-246
Onderwijs	-302	-912	-1.328	-1.328	-1.328
Sport en recreatie	-19	-21	-173	-173	-173
Nieuwe jaarschrijf vervangingsinvesteringen	0	0	0	0	-8.300
Algemene middelen	0	0	0	0	-8.300
Onderhoud Erasmusbrug	-9.500	-2.500	0	0	0
Beheer van de stad	-9.500	-2.500	0	0	0
Onderhoudskostenregeling	-320	-1.565	-1.585	-1.605	-1.615
Beheer van de stad	-69	-774	-777	-779	-771
Stedelijke ontwikkeling	0	-524	-542	-559	-577
Veilig	-251	-267	-267	-267	-267
Opruimen en verwerken lachgascilinders	-1.100	-1.100	-1.100	0	0
Beheer van de stad	-700	-700	-700	0	0
Veilig	-400	-400	-400	0	0
Opvang niet-rechthebbende EU-migranten	-2.400	0	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	-2.400	0	0	0	0
Recreatieoord Hoek van Holland	-750	0	0	0	0
Sport en recreatie	-750	0	0	0	0
Structurele aanpak Methaan-emissies	-1.100	-1.100	0	0	0

Stedelijke ontwikkeling	-1.100	-1.100	0	0	0
Terugdraaien verwachte Rijksbijdrage Inburgering	-1.763	0	0	0	0
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	-1.763	0	0	0	0
Uitvoerbaarheid herstelbesluit bestemmingsplan Lijnbaankwartier Coolsingel	-874	0	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	-874	0	0	0	0
Uitvoering energietransitie (planfinanciering)	-1.200	-1.200	-1.200	-1.200	-1.200
Energietransitie	-1.200	-1.200	-1.200	-1.200	-1.200
Vennootschapsbelasting	-2.653	-3.047	-2.121	-3.139	-3.139
Bestaande stad	-2.653	-3.047	-2.121	-3.139	-3.139
Vernieuwing Centrale Bibliotheek Rotterdam	0	0	0	0	-2.000
Cultuur	0	0	0	0	-2.000
Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)	3.900	-15.900	-20.500	-18.100	-19.400
Zorg, welzijn en wijkteams	3.900	-15.900	-20.500	-18.100	-19.400
Wet Open Overheid (WOO)	-1.200	-1.400	-1.590	-1.000	-1.000
Stedelijke ontwikkeling	-1.200	-1.400	-1.590	-1.000	-1.000
Totaal	-96.351	-110.862	-127.926	-122.169	-125.198

Ramingsbijstellingen vermijdbaar	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Aanpak en preventie zwerfafval	2.104	300	300	300	0
Beheer van de stad	2.104	300	300	300	0
Beroepen en opleidingen in de maritiem (technische) sector	0	-52	0	0	0
Onderwijs	0	-52	0	0	0
Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor	100.440	0	0	-69.772	-77.094
Algemene middelen	100.440	0	0	-69.772	-77.094
Beter benutten Spaanse Polder	-400	0	0	0	0
Economische ontwikkeling	-400	0	0	0	0
Bijstelling dividendramingen	0	0	11.500	11.500	11.500
Algemene middelen	0	0	11.500	11.500	11.500
Extra vaartijden tussen Charlois en Katendrecht	-66	-67	-67	0	0

Stedelijke ontwikkeling	-66	-67	-67	0	0
Fietsers First II	-500	0	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	-500	0	0	0	0
Gebiedsontwikkeling Brutus	-75	-150	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	-75	-150	0	0	0
Gebiedsontwikkeling Provimi	-200	-50	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	-200	-50	0	0	0
Gemeentefonds ruimte ingezet tijdens begrotingsbehandeling 2024	0	3.970	2.350	0	0
Algemene middelen	0	3.970	2.350	0	0
Handhaven opkoopbescherming	-85	0	0	0	0
Bestaande stad	-85	0	0	0	0
Integrale infopleinen in de wijk	-250	0	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	-250	0	0	0	0
Inzet Rotterdam Partners op Internationale handelsbevordering	0	-300	0	0	0
Economische ontwikkeling	0	-300	0	0	0
Kostendekkendheid markten	0	-1.200	-600	-1.700	-1.700
Economische ontwikkeling	0	-1.200	-600	-1.700	-1.700
Maak het queer monument nu echt permanent	0	0	-300	0	0
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	0	0	-300	0	0
Maatwerk parkeerproducten	-1.016	-484	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	-1.016	-484	0	0	0
Nachtelijke impuls voor een veilig openbaar vervoer	-500	-500	-500	0	0
Veilig	-500	-500	-500	0	0
Ophogen reeks Bestuursopdracht Zorg	0	3.000	15.000	15.000	15.000
Zorg, welzijn en wijkteams	0	3.000	15.000	15.000	15.000
Oplaadpunten voor smartphones op stations	-250	0	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	-250	0	0	0	0
Opschalingskorting	0	0	35.000	35.000	35.000
Algemene middelen	0	0	35.000	35.000	35.000
Optimaliseren Klantcontactcentrum	0	-1.250	-1.250	-1.377	0

Dienstverlening	0	-1.250	-1.250	-1.377	0
Prijscompensatie voor beheer en onderhoud	0	-6.800	-6.800	-6.800	-6.800
Beheer van de stad	0	-6.800	-6.800	-6.800	-6.800
Projecten Erfpacht	0	5.897	11.422	16.284	22.453
Stedelijke ontwikkeling	0	5.897	11.422	16.284	22.453
Regionale Bestuursopdracht Jeugdzorg Kostenbeheersing	1.600	9.600	26.500	54.000	54.200
Zorg, welzijn en wijkteams	1.600	9.600	26.500	54.000	54.200
Rotterdam cyberweerbaar en Rotterdam Cyberstad van de toekomst	0	-150	-150	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	0	-150	-150	0	0
Rotterdamse plus op Regionale Bestuursopdracht Jeugdzorg Kostenbeheersing	0	6.900	13.300	26.000	26.300
Zorg, welzijn en wijkteams	0	6.900	13.300	26.000	26.300
Scherper begroten areaaluitbreiding niet-woningen	0	1.000	2.000	3.000	4.000
Belastingen	0	1.000	2.000	3.000	4.000
Stelpost onderuitputting	14.000	0	0	0	0
Algemene middelen	14.000	0	0	0	0
Stop overlast Oude Westen	-484	0	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	-484	0	0	0	0
Verbeteren kostendekkendheid rioolheffing	0	5.000	5.000	5.000	5.000
Beheer van de stad	0	5.000	5.000	5.000	5.000
Verhogen tarief centrum parkeergarages	0	3.600	3.600	3.600	3.600
Stedelijke ontwikkeling	0	3.600	3.600	3.600	3.600
Wees geen dief van het stadsarchief	-150	-150	0	0	0
Dienstverlening	-150	-150	0	0	0
Weet wat er speelt, kinderparadijs: ook in de toekomst	-200	-200	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	-200	-200	0	0	0
Zwemvouchers voor ouderen	-300	0	0	0	0
Sport en recreatie	-300	0	0	0	0
Totaal	113.668	27.914	116.305	90.035	91.459

Reserves

Begroting 2024

Raming

Raming

Raming

Raming

		2025	2026	2027	2028
Actualisatie BUIG - exploitatietekort	-34.854	-12.183	0	0	0
Werk en inkomen	-34.854	-12.183	0	0	0
Actualisatie BUIG - onttrekking	34.854	12.183	0	0	0
Werk en inkomen	34.854	12.183	0	0	0
Actualisatie BUIG - toevoeging	-29.178	-12.183	0	0	0
Werk en inkomen	-29.178	-12.183	0	0	0
Algemene reserve	-54.984	30.613	-55.705	-30.101	-24.822
Algemene middelen	-54.984	30.613	-55.705	-30.101	-24.822
Bestemmingsreserve Armoedebeleid	0	300	300	0	0
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	0	300	300	0	0
Bestemmingsreserve Autoluw fonds	1.000	0	0	0	0
Energietransitie	1.173	0	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	-173	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Bijzondere bijstand, studenten	200	0	0	0	0
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	200	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Blauwalg Kralingse Plas	100	0	0	0	0
Beheer van de stad	100	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Breed Offensief	200	0	0	0	0
Werk en inkomen	200	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Cofinanciering Europese subsidies	487	0	0	0	0
Economische ontwikkeling	487	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Crisisdienstverlening	0	0	0	0	0
Economische ontwikkeling	-500	0	0	0	0
Werk en inkomen	500	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Duurzaam	34	0	0	0	0
Energietransitie	34	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget	0	500	500	0	0
Algemene middelen	12.983	12.000	0	0	0
Energietransitie	-12.983	-11.500	500	0	0

Bestemmingsreserve Gemeentelijk schuldenbeleid	1.800	0	0	0	0
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	1.800	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Invoeringskosten Omgevingswet	1.500	0	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	1.500	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Jaaroverstijgende cultuursubsidies	931	0	0	0	0
Cultuur	931	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Kiezen voor Rotterdam	-2.057	0	0	0	0
Overhead	-2.057	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Menselijke Maat	0	0	0	0	0
Dienstverlening	-975	0	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	975	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Re-integratie bijstandsgerechtigden	500	1.500	0	0	0
Werk en inkomen	500	1.500	0	0	0
Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor	0	0	0	-593	-802
Algemene middelen	843	881	881	288	79
Energietransitie	-843	-881	-881	-881	-881
Bestemmingsreserve Tweedelijns WMO en Jeugdwet	31.739	10.000	10.000	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	31.739	10.000	10.000	0	0
Bestemmingsreserve WABO-leges	0	0	0	0	0
Bestaande stad	-6	8	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	6	-8	0	0	0
Bijstellen inzet debiteurenbeheer	0	700	275	0	0
Werk en inkomen	0	700	275	0	0
Totaal	-47.728	31.430	-44.630	-30.694	-25.624

Taakmutaties	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Aanpak laaggeletterdheid	-43	0	0	0	0
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	-43	0	0	0	0
Aanvullende middelen implementatie omgevingswet	-999	0	0	0	0

Stedelijke ontwikkeling	-999	0	0	0	0
Begeleiding jongeren naar werk (septembercirculaire)	-1.466	0	0	0	0
Werk en inkomen	-1.466	0	0	0	0
Beschermd wonen	294	0	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	294	0	0	0	0
Bijzondere bijstand en vroegsignalering	-3.687	0	0	0	0
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	-3.687	0	0	0	0
Correctie versterking dienstverlening gemeenten	0	0	0	0	2.467
Zorg, welzijn en wijkteams	0	0	0	0	2.467
Einde lening inburgeringsplicht	-19	0	0	0	0
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	-19	0	0	0	0
Europese richtlijn energieprestatie gebouwen (EPBD III)	-36	-37	-35	-35	-35
Bestaande stad	-36	-37	-35	-35	-35
Hulpmiddelen thuis laten staan	-15	-21	-22	-22	-22
Zorg, welzijn en wijkteams	-15	-21	-22	-22	-22
Hulpmiddelen thuis laten staan 2028	0	0	0	0	-6
Zorg, welzijn en wijkteams	0	0	0	0	-6
Integratie-uitkering Participatie (septembercirculaire)	-659	-609	-564	-517	1.610
Werk en inkomen	-659	-609	-564	-517	1.610
LHBTI-beleid Regenboogsteden	-50	-50	-50	0	0
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	-50	-50	-50	0	0
Maatschappelijke begeleiding statushouders	-211	0	0	0	0
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	-211	0	0	0	0
Maatschappelijke opvang en OGGz (DU)	2.195	2.195	2.195	2.195	2.195
Zorg, welzijn en wijkteams	2.195	2.195	2.195	2.195	2.195
Meerkosten Oekraïne sociaal domein	-509	0	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	-509	0	0	0	0
Overgangsrecht levenslang	0	0	0	0	-46
Zorg, welzijn en wijkteams	0	0	0	0	-46
Re-integratiebudget (septembercirculaire)	0	0	0	0	1.280

Werk en inkomen	0	0	0	0	1.280
Rijksvacinaties	-248	-255	-230	-231	-231
Volksgezondheid	-248	-255	-230	-231	-231
Robuust rechtsbeschermingssysteem	0	0	0	0	776
Dienstverlening	0	0	0	0	776
Sectorale ontwikkelpaden (decembercirculaire)	-170	0	0	0	0
Werk en inkomen	-170	0	0	0	0
Startbanen statushouders (decembercirculaire)	-400	0	0	0	0
Werk en inkomen	-400	0	0	0	0
Systeemleren monitoring	0	0	0	0	343
Dienstverlening	0	0	0	0	154
Overhead	0	0	0	0	189
Taakmutaties Decembecirculaire	4.069	0	0	0	0
Algemene middelen	4.069	0	0	0	0
Taakmutaties Decembecirculaire - Basisregistratie personen	-61	0	0	0	0
Dienstverlening	-61	0	0	0	0
Taakmutaties Septembecirculaire	2.883	-2.057	-2.046	-2.156	-10.103
Algemene middelen	2.883	-2.057	-2.046	-2.156	-10.103
Veilig wonen	-7	-7	-7	0	0
Bestuur	-7	-7	-7	0	0
Verkeersveiligheid	-30	-30	-30	-30	-30
Stedelijke ontwikkeling	-30	-30	-30	-30	-30
Versterking arbeidsmarktregio's (septembecirculaire)	-1	-1	-1	-1	-1
Werk en inkomen	-1	-1	-1	-1	-1
Versterking dienstverlening gemeenten: personen met verward gedrag	0	0	0	0	1.005
Veilig	0	0	0	0	1.005
Vrouwenopvang	804	803	722	724	724
Zorg, welzijn en wijkteams	804	803	722	724	724
Wet visueel beperkten (septembecirculaire)	67	70	69	72	75
Werk en inkomen	67	70	69	72	75

Totaal	1.700	0	0	0	0

Vergelijking begrotingssaldi

Pagina 8

Vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Algemene middelen						
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024	2.273.311	2.329.903	2.264.921	2.198.836	2.183.748	
Jaarstukken 2023 (realisatie)	2.335.378					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2024		2.395.534	2.317.495	2.184.756	2.114.915	2.102.026
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving						
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024	- 106.529	- 120.046	- 109.442	- 107.827	- 107.638	
Jaarstukken 2023 (realisatie)	- 162.553					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2024		- 125.427	- 112.923	- 108.538	- 101.938	- 101.938
Beheer van de stad						
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024	- 198.555	- 194.755	- 197.641	- 203.719	- 210.550	
Jaarstukken 2023 (realisatie)	- 201.391					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2024		- 200.693	- 197.042	- 200.177	- 208.534	- 212.499
Belastingen						
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024	335.590	368.061	371.088	373.561	373.734	
Jaarstukken 2023 (realisatie)	337.178					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2024		373.150	377.273	380.791	381.594	385.769
Bestaande stad						
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024	11.596	- 102	- 15.260	- 16.345	- 17.024	
Jaarstukken 2023 (realisatie)	11.375					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2024		2.048	- 17.257	- 14.995	- 7.191	- 12.551
Bestuur						
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024	- 19.396	- 22.186	- 22.186	- 23.078	- 22.501	

Jaarstukken 2023 (realisatie)	- 16.345				
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2024	- 21.496	- 21.974	- 21.866	- 21.818	- 21.282
Cultuur					
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024	- 161.433	- 167.240	- 167.062	- 166.759	- 166.759
Jaarstukken 2023 (realisatie)	- 161.139				
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2024	- 164.700	- 165.425	- 162.713	- 162.713	- 164.713
Dienstverlening					
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024	- 77.927	- 80.370	- 75.444	- 78.984	- 78.142
Jaarstukken 2023 (realisatie)	- 76.432				
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2024	- 80.417	- 78.974	- 81.276	- 79.601	- 78.782
Economische ontwikkeling					
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024	- 29.457	- 30.922	- 29.337	- 28.275	- 27.623
Jaarstukken 2023 (realisatie)	- 30.762				
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2024	- 30.405	- 29.989	- 28.119	- 28.567	- 28.227
Energietransitie					
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024	- 42.485	- 6.647	- 6.358	- 6.323	- 6.323
Jaarstukken 2023 (realisatie)	- 40.729				
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2024	- 22.236	- 22.525	- 10.531	- 10.458	- 10.458
Onderwijs					
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024	- 151.054	- 160.874	- 158.996	- 155.683	- 155.529
Jaarstukken 2023 (realisatie)	- 150.688				
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2024	- 160.978	- 158.372	- 155.024	- 154.870	- 154.820
Overhead					
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024	- 446.742	- 453.199	- 447.173	- 443.906	- 442.074
Jaarstukken 2023 (realisatie)	- 440.216				
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2024	- 451.282	- 450.330	- 445.484	- 442.518	- 442.727
Sport en recreatie					
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024	- 90.207	- 95.004	- 93.024	- 92.250	- 92.250
Jaarstukken 2023 (realisatie)	- 88.634				
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2024	- 95.856	- 91.480	- 89.590	- 89.414	- 88.914

Stedelijke ontwikkeling						
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024	44.540	42.962	55.133	62.021	63.119	
Jaarstukken 2023 (realisatie)	7.807					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2024		38.473	59.740	73.619	80.468	86.019
Veilig						
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024	- 174.174	- 194.920	- 195.031	- 194.485	- 194.805	
Jaarstukken 2023 (realisatie)	- 175.715					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2024		- 188.999	- 191.496	- 191.499	- 190.623	- 189.618
Volksgezondheid						
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024	- 34.528	- 37.404	- 37.370	- 37.309	- 37.552	
Jaarstukken 2023 (realisatie)	- 29.868					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2024		- 37.948	- 35.187	- 35.099	- 35.330	- 35.330
Werk en inkomen						
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024	- 268.758	- 247.470	- 245.687	- 235.584	- 231.439	
Jaarstukken 2023 (realisatie)	- 259.337					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2024		- 273.359	- 245.772	- 225.568	- 220.054	- 216.646
Zorg, welzijn en wijkteams						
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024	- 863.793	- 929.790	- 891.132	- 843.891	- 830.391	
Jaarstukken 2023 (realisatie)	- 899.209					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2024		- 955.408	- 935.764	- 868.686	- 823.346	- 815.307

Coalitieakkoord

Pagina 9

Coalitieakkoord - Eén stad

Op 10 juni 2022 is het nieuwe coalitieakkoord gepresenteerd. Leefbaar Rotterdam, VVD, D66 en Denk slaan de handen in een voor één Stad. De komende vier jaar ligt de focus op de uitvoering. Resultaatgericht en dichtbij de Rotterdammers. De voorjaarsnota, begroting en herzieningen borduren hier op door.

Schouder aan schouder voor een veilige, schone en groene stad. Voor de bouw van veel betaalbare woningen en voor de aanpak van de energietransitie. Voor het bieden van kansen aan alle Rotterdammers. Voor het bestrijden

van armoede en schuldenproblematiek, voor het tegengaan van racisme en discriminatie en nog veel meer. De komende vier jaar wordt er minder vergaderd en meer gedaan.

Oog voor elkaars belangen, zorgen en prioriteiten

Het coalitieakkoord is een mix van maatregelen, ideeën en acties die soms de ene partij meer aanspreken dan de andere partij. Dat is logisch. In Nederland en in een internationale stad als Rotterdam leven we niet alleen samen, we besturen ook samen. Met oog voor elkaars belangen, zorgen en prioriteiten.

Daadkracht en creativiteit

De komende vier jaar praten we minder over de menselijke maat, maar doen we het gewoon. Niet meer doorverwijzen naar een andere afdeling, maar verder helpen met daadkracht en creativiteit. Diezelfde daadkracht waarmee de stad, net als met haar haven en architectuur, in binnen- en buitenland bekend is geworden. Dit moet het vertrouwen in overheid, bestuur en politiek de komende jaren vergroten. Wat nodig is gezien de lage opkomst bij de laatste gemeenteraadsverkiezingen.

Het nieuwe college van burgemeester en wethouders moet daarin vooropgaan. Met Rotterdammers praten over hoe het gaat en wat de gemeente beter zou kunnen doen. Met andere woorden: het nieuwe college mag even op het bordes staan, maar daarna vooral op de stoep van gewone Rotterdammers.

Lees [het volledige Coalitieakkoord 2022 - 2026](#).

Raadsbehandeling

Pagina 10

Commissie- en raadsbehandeling

Op 5 juni 2024 zijn de Voorjaarsnota en Eerste herziening 2024 gepubliceerd.

De behandeling in de raadscommissies staat gepland op 26 en 27 juni 2024.

De behandeling in de gemeenteraad staat gepland op 9 en 11 juli 2024.

Commissies

Pagina 11

Commissies

In de commissies wordt de besluitvorming over de Voorjaarsnota 2023 voorbereid. Iedere commissie behandelt daarin zijn eigen onderwerpen. Voor het vergaderschema van de commissies zie de website van de gemeenteraad.

Commissie Bestuur, Organisatie, Financiën en Veiligheid (BOFV)Commissie Bouwen, Wonen en Buitenruimte (BWB)Commissie Mobiliteit, Haven, Economie en Klimaat (MHEK)Commissie Werk & Inkomen, Onderwijs, Samenleven, Schuldhulpverlening & Armoedebestrijding, NPRZ (WIOSSAN)Commissie Zorg, Welzijn, Cultuur en Sport (ZWCS)Commissie tot Onderzoek van de Rekening (COR)

Commissie Bestuur, Organisatie, Financiën en Veiligheid (BOFV)

De commissie gaat over de volgende programma's en paragrafen:

- Programma Algemene middelen
- Programma Belastingen
- Programma Bestuur
- Programma Dienstverlening
- Programma Overhead
- Programma Veilig
- Paragraaf Bedrijfsvoering
- Paragraaf Financiële kengetallen
- Paragraaf Financiering
- Paragraaf Lokale heffingen
- Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- Paragrafen Investerings, Subsidies, Sustainbale development goals en Verbonden partijen voor zover betrekking op bovenstaande programma's

Betrokken collegeleden: burgemeester Aboutaleb, wethouder Karremans, wethouder Simons en wethouder Struijvenberg.

Commissie Bouwen, Wonen en Buitenruimte (BWB)

De commissie gaat over de volgende programma's en paragrafen:

- Programma Beheer van de stad (Buitenruimte)
- Programma Bestaande stad (Wonen en buitenruimte)
- Programma Stedelijke ontwikkeling (Bouwen, wonen en buitenruimte)
- Paragraaf Grondbeleid
- Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen
- Paragrafen Investerings, Subsidies, Sustainbale development goals en Verbonden partijen voor zover betrekking op bovenstaande programma's

Betrokken collegeleden: wethouder Karremans, wethouder Struijvenberg en wethouder Zeegers.

Commissie Mobiliteit, Haven, Economie en Klimaat (MHEK)

De commissie gaat over de volgende programma's en paragrafen:

- Programma Economische ontwikkeling (Haven en economie)

- Programma Energietransitie (Klimaat)
- Programma Stedelijke ontwikkeling (Mobiiliteit)
- Paragraaf Duurzaam
- Paragrafen Investerings, Subsidies, Sustainable development goals en Verbonden partijen voor zover betrekking op bovenstaande programma's

Betrokken collegeleden: wethouder Karremans, wethouder Simons en wethouder Zeegers.

Commissie Werk & Inkomen, Onderwijs, Samenleven, Schuldhulpverlening & Armoedebestrijding, NPRZ (WIOSSAN)

De commissie gaat over de volgende programma's en paragrafen:

- Programma Armoede, schuldhulpverlening, integratie en samenleving
- Programma Onderwijs
- Programma Werk en inkomen
- Paragraaf NPRZ
- Paragrafen Investerings, Subsidies, Sustainable development goals en Verbonden partijen voor zover betrekking op bovenstaande programma's

Betrokken collegeleden: wethouder Achbar, wethouder Mohamed-Hoesein, wethouder Kasmi en wethouder Versnel.

Commissie Zorg, Welzijn, Cultuur en Sport (ZWCS)

De commissie gaat over de volgende programma's en paragrafen:

- Programma Cultuur
- Programma Sport en recreatie
- Programma Volksgezondheid
- Programma Zorg, welzijn en wijkteams
- Paragrafen Investerings, Subsidies, Sustainable development goals en Verbonden partijen voor zover betrekking op bovenstaande programma's

Betrokken collegeleden: wethouder Achbar, wethouder Kasmi en wethouder Struijvenberg.

Commissie tot Onderzoek van de Rekening (COR)

Deze commissie richt zich op de ordelijkheid van het (financieel) beheer, alsmede op de rechtmatigheid en de doelmatigheid van de begrotingsuitvoering. De commissie baseert haar onderzoek op de (concept-)jaarstukken en de bevindingen van de accountant. De COR bestaat uit maximaal vijf leden die door de raad uit zijn midden worden benoemd.

Leeswijzer

[Opbouw website](#)[Opbouw programma's](#)[Soorten van financiële bijstellingen](#)

Opbouw website

De begroting is opgebouwd uit de volgende onderdelen:

Hoofdpijnen

De hoofdpijnen geven een totaalbeeld van de begroting onderverdeeld in:

- Voortgang 2024 gaat in op de ontwikkelingen in het lopende jaar 2024
- Bestuurlijke hoofdpijnen geeft de grote lijnen aan voor de toekomstige jaren
- Financiële hoofdpijnen 2024-2028 geeft inzicht in de belangrijkste financiële ontwikkelingen en kengetallen
- Collegetargets geeft een totaaloverzicht van alle collegetargets én de huidige stand van zaken
- Coalitieakkoord bevat een korte samenvatting en een link naar het Coalitieakkoord: Eén stad dat een nadere uitwerking is voor de uitgewerkte begroting
- Commissie- en Raadsbehandeling geeft aan wanneer de behandeling plaats vindt en een link naar de raadsbesluiten
- Commissies geeft inzicht in welke commissies welke programma's en paragrafen aan de orde kunnen komen
- Leeswijzer geeft een uitleg van de opbouw van de begroting en een toelichting op de overgang naar de nieuwe programma-indeling

Programma's

De programma's geven een totaalbeeld van een beleidsmatig onderwerp. Per programma wordt een toelichting gegeven op de voortgang, de bestuurlijke hoofdpijnen, de doelen, projecten, financiën, kaders en verbonden partijen. Dit wordt hieronder verder toegelicht.

Paragrafen

De paragrafen geven een overkoepelend beeld over de programma's. Er zijn paragrafen die vanuit het Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV) zijn voorgeschreven en paragrafen die zijn toegevoegd om een totaal beeld te geven.

Verplichte paragrafen: Lokale heffingen, Weerstandsvermogen en risicobeheersing, Onderhoud kapitaalgoederen, Financiering, Bedrijfsvoering, Verbonden partijen en Grondbeleid.

Niet verplichte paragrafen: BBV Indicatoren, Duurzaam, Financiële kengetallen, Investerings, Nationaal Programma Rotterdam Zuid, Subsidies en Sustainable development goals.

Financiën

Het onderdeel Financiën bestaat uit de:

- Balans waaronder de geprognoseerde balans, het kasstroomoverzicht, de reserves en voorzieningen zijn opgenomen.
- Grondslagen en regelgeving waaraan de begroting, herzieningen en jaarstukken moeten voldoen.
- Overzicht van baten en lasten met een totaal overzicht van de baten en lasten van de hele gemeente, het overzicht van incidentele baten en lasten en een overzicht van de baten en lasten per programma.

Wijken

Hier zijn nu nog de wijkagenda's 2018-2022 opgenomen. Ondertussen zijn de wijkraden bezig met het uitwerken van de Wijkakkoorden, deze komen in 2023 ter beschikking.

Opbouw programma's

De programma's zijn opgebouwd uit de volgende onderdelen:

- **Voortgang 2024:** aansluitend op de Voortgang 2023 onder de Hoofdpijnen maar specifiek voor het programma.
- **Bestuurlijke hoofdpijnen 2025-2028:** aansluitend op Bestuurlijke hoofdpijnen onder de Hoofdpijnen maar specifiek voor het programma.
- **Doelen van het programma:** hier zijn meerdere doelen per programma mogelijk, voor ieder doel worden de vragen beantwoord: "Wat willen we bereiken?" en "Wat gaan we daarvoor doen?". Hierbij hoort ook steeds een set van indicatoren: de college targets, effectindicatoren die aansluiten op "Wat willen we bereiken?" en prestatieindicatoren die aansluiten op "Wat gaan we daarvoor doen?".
- **Projecten:** de belangrijkste projecten die (gaan) bijdragen aan het realiseren van de doelen van het programma worden hier kort toegelicht.
- **Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen:** tot nu toe werd hiervoor de engelse term Sustainable development goals gebruikt, maar we willen nu overstappen op de nederlandse naam Voor ieder programma wordt aangegeven aan welke SDG's het programma bijdraagt, van daaruit wordt verwezen naar de paragraaf Sustainable Development Goals waar een totaalbeeld wordt geschetst.
- **Verantwoordelijke collegeleden:** hier is opgenomen welke collegeleden verantwoordelijk zijn voor de belangrijkste delen van het programma.

- **Omschrijving, kaders en verbonden partijen:** hier is ruimte voor een eventueel uitgebreidere omschrijving, een opsomming van de belangrijkste kaders met een link en wordt aangegeven welke verbonden partijen bijdragen aan het bereiken van de doelen van dit programma. Een uitgebreide toelichting op de Verbonden partijen is te vinden in de paragraaf met hetzelfde onderwerp.

Soorten van financiële bijstellingen

In deze begroting worden verschillende categorieën van financiële bijstellingen onderscheiden, namelijk:

- **Onvermijdelijke ramingsbijstellingen:** begrotingswijzigingen ten aanzien van bestaand beleid als gevolg van exogene factoren of als juridische verplichtingen zijn.
- **Vermijdbare ramingsbijstellingen:** Een vermijdbare ramingsbijstelling betekent dat zonder deze extra financiële middelen een eerder vastgestelde doelstelling niet of slechts deels gehaald kan worden.
- **Intensivering:** Een intensivering betekent dat er een voorstel is om iets nieuws te doen of extra te intensiveren op iets bestaands. Hierdoor zullen er dus nieuwe of hogere doelstellingen ontstaan.
- **Taakstellingen en bezuinigingen:** Een bezuiniging betekent dat er een voorstel is om iets minder of niet meer te doen. Dit betekent over het algemeen ook dat er doelstellingen wijzigen. Een taakstelling is een bezuiniging die inhoudelijk nog verder ingevuld moet worden.
- **Reserves:** toevoegingen, onttrekkingen en vrijval van bestemmingsreserves.
- **Taakmutaties:** begrotingswijzigingen als gevolg van wijzigingen in het gemeentelijke takenpakket die leiden tot een wijziging van het Gemeentefonds.
- **Kasschuiven:** bijstellingen door verschuiving van budgetten tussen begrotingsjaren.
- **Technische mutaties:** deze zijn technisch van aard zijn en hebben geen beleidsmatige impact.

Algemeen

In de tabellen met bijstellingen worden de effecten op het saldo van baten en lasten van het betreffende programma gepresenteerd. Negatieve bedragen (met “-” teken) hebben een negatief effect op het saldo. Het gaat dan (per saldo) om hogere lasten of lagere baten. Positieve bedragen hebben een positief effect op het saldo. Het gaat dan (per saldo) om lagere lasten of hogere baten.

Bij de bijstellingen op reserves geldt dat deze in de regel als neutraal worden gepresenteerd (dus geen effect op het saldo). Hogere lasten zorgen namelijk voor een hogere onttrekking aan een reserve of andersom. In de reserves ontstaan alleen effecten op het exploitatiesaldo in het geval van vrijval (er staat dan geen hogere last tegenover) of toevoegingen aan reserves (reserveren van middelen voor de toekomst).

Bij taakmutaties zijn de baten vanuit het Gemeentefonds opgenomen in het programma Algemene middelen. De lasten zijn te vinden in de beleidsmatige programma's waarvoor de middelen zijn bedoeld.

Op concernniveau zijn de taakmutaties en technische mutaties saldoneutraal. Kasschuiven zijn saldoneutraal binnen de meerjarenraming.

Alle bedragen in deze website zijn in 1.000-tallen weergegeven, tenzij expliciet anders is aangegeven. Door de afronding in 1.000-tallen kan het zijn dat de totalen een (minimale) afwijking tonen.

Programma's

Pagina 13

Programma's

Per programma wordt een toelichting gegeven op de voortgang, bestuurlijke hoofdlijnen, doelen, projecten, financiën, kaders en verbonden partijen.

Algemene middelen

Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving

Beheer van de stad

Gemeentefonds

Schone en circulaire stad

Treasury

Minder armoede en schulden

Veilige en beschikbare buitenruimte

Deelnemingen

Verbeteren taalbeheersing

Prettige leefomgeving

Nieuwe Rotterdammers nemen deel

Belastingen

Bestaande stad

Bestuur

Onroerendezaakbelasting (OZB)

In stand houden erfgoed

Rekenkamer

Roerendezaakbelasting (RZB)

Verstedelijken en verbinden

Ombudsman

Logiesbelasting

Vitale wijken

College, Griffie en Raad

Doelmatige vastgoedportefeuille

Cultuur

Dienstverlening

Economische ontwikkeling

Cultuur voor alle Rotterdammers

Betrokken overheid

Toekomstbestendig ondernemerschap

Evenwichtig cultureel ecosysteem

Betrouwbaar stadsarchief

Excellent ondernemersklimaat

Aantrekkelijke, veerkrachtige stad

Goed klantcontact

Ruimte voor economie

Energietransitie

Duurzaam energiesysteem

Energietransitie gebouwde omgeving

Energietransitie in mobiliteit

Duurzame haven & industrie

Onderwijs

Vergroten doelgroep bereik

Aanpak personeelstekort

Aansluiting onderwijs jeugdhulp

Verbeteren onderwijskwaliteit

Overhead

Bedrijfsvoering

Sport en recreatie

Stimuleren sport en bewegen

Inspirerende topsport

Toekomstbestendige verenigingen

Goede sportaccomodaties

Laagdrempelige natuureducatie

Stedelijke ontwikkeling

Integraal ontwikkelen van de stad

Fijn leven en verblijven in de delta

Goede groei en verbinding

Veilig

Veilige stad

Crisisbeheersing en brandweer

Volksgezondheid

Robuuste en slagvaardige GGD

Gezonde stad

Werk en inkomen

Inkomenszekerheid & rechtmatigheid

Iedereen vooruit

Zorg, welzijn en wijkteams

Jongeren zonder achterstand

Kwetsbaren doen mee

Ouderen gezond en vitaal

Gezonde Rotterdammers

Algemene middelen

Pagina 14

Algemene middelen

Het programma Algemene middelen levert een bijdrage aan de manier waarop het college werkt aan structureel houdbare gemeentefinanciën. Het programma Algemene middelen is het financieel-technische sluitstuk van de begroting. In de paragrafen Weerstandsvermogen en risicobeheersing, Financiering, Financiële Kengetallen en Verbonden Partijen zijn de inhoudelijke doelstellingen, indicatoren en kengetallen opgenomen.

Voortgang 2024	Bestuurlijke hoofdlijnen 2025-2028	Doel: Stabiele en rechtvaardige financiering van de gemeente (Gemeentefonds)
Doel: Bestendig beheer Algemene middelen	Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen	Projecten: Aan de orde zijnde deelnemingen
Financiën	Omschrijving, kaders en verbonden partijen	Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2024

Pagina 15

Voortgang 2024

Financiële positie

Het college stuurt op een weerstandsvermogen van minimaal 1,0 zoals in het coalitieakkoord is opgenomen. Eind 2024 is het weerstandsvermogen 1,13 en daarmee op norm. De paragraaf [Weerstandsvermogen](#) laat het meerjarig verloop van het weerstandsvermogen en de risico's zien.

Financiering

Door de hoger blijvende marktrente wordt de omslagrente investeringen vanaf 2025 verhoogd van 2,0% naar 2,5%. Ook de bespaarde rente die wordt berekend over de reserves en voorzieningen wordt vanaf 2025 verhoogd van 2,0% naar 2,5%. Door een wijziging in de regelgeving wordt het begrote interne omslagpercentage dat wordt toegerekend aan de bouwgronden in exploitatie (BIE) vanaf 2025 gelijkgesteld aan de omslagrente investeringen. Dit percentage stijgt daardoor vanaf 2025 van 1,2% naar 2,5%.

In deze Voorjaarsnota 2024 zijn de financiële effecten gemeentebreed verwerkt op het programma Algemene Middelen. In de Begroting 2025/Tweede Herziening 2024 gebeurt de verrekening op de betrokken programma's.

Gemeentefonds

Het Rijk verdeelt het gemeentefonds tussen de gemeenten op basis van verschillende maatstaven. Vanaf 2026 past het Rijk een nieuwe financieringssystematiek toe. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) heeft het Rijk laten weten dat deze nieuwe financieringssystematiek niet volstaat. Het gaat hier bijvoorbeeld over de

korting van € 3 mld op het gemeentefonds waarmee de introductie van deze nieuwe systematiek gepaard gaat en de nieuwe indexeringswijze op basis van bruto binnenlands product (bbp) die niet aansluit bij de autonome ontwikkeling van de kosten verbonden aan de Wmo.

Zie voor een uitgebreidere toelichting het hoofdstuk [Gemeentefonds](#).

Financiële bijstellingen Algemene middelen (x 1.000)	€ 65.631
Kiezen voor Rotterdam	- € 19.154
Actualisatie kapitaallasten	- € 7.134
Bijstelling dividendramingen	€ 7.133
Dekking indexatie	- € 3.271
Gemeentefonds septembercirculaire 2023 indexering	€ 3.963
Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor	€ 101.283
Algemene reserve	- € 54.984
Stelpost Onderuitputting	€ 14.000
Actualisatie rente	€ 3.983
Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget	€ 12.983
Technische wijzigingen, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	€ 6.828

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

RET

Eind 2023 heeft de RET samen met de gemeente Rotterdam en de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) een plan opgesteld om de komende jaren weer financieel gezond te worden. Dat doet de RET door op meerdere aspecten maatregelen te treffen. Denk hierbij aan slimmer toezicht houden in de tram, een nieuwe aanpak om het ziekteverzuim te verminderen en slimmere invulling van het busnetwerk.

Onderdeel van de afspraken tussen RET, gemeente en MRDH is dat de gemeente een kapitaalstorting in RET doet, van ten hoogste € 25 mln. De verwachting is dat dit verwerkt wordt bij Begroting 2025/Tweede Herziening 2024.

Zie een uitgebreidere toelichting het hoofdstuk [Projecten](#).

Stedin

Voor de overgang naar schonere energie heeft netbeheerder Stedin extra vermogen nodig. Dit in aanvulling op € 200 mln die de gemeente Rotterdam en de overige aandeelhouders al in 2021 hebben gestort en € 251 mln aan winst vanuit de verkoop van een dochteronderneming die de aandeelhouders in Stedin hebben gelaten. Na een onderhandelingsproces is het Rijk in december 2023 toegetreden als aandeelhouder van Stedin. De inbreng van het Rijk was € 500 miljoen. In maart en april 2024 zijn de provincies Zeeland en Utrecht, en een aantal gemeenten uit die provincies ook ingestapt als aandeelhouder, voor zo'n € 32 mln. Met deze kapitaalinbreng heeft Stedin in ieder geval tot 2027 genoeg kapitaal om de benodigde investeringen te doen.

Zie voor een uitgebreidere toelichting het hoofdstuk [Projecten](#).

Kiezen voor Rotterdam

Bij de Voorjaarsnota 2023 meldde het college dat een doel is om te besparen op de kosten van de gemeentelijke organisatie. Deze besparing op de organisatie van € 150 mln komt bovenop de besparing op de organisatie die in het coalitieakkoord staat. De besparingen moeten zo min mogelijk ten koste gaan van de dienstverlening aan de Rotterdammers. Deze organisatieopgave noemen we nu Kiezen voor Rotterdam. Het doel is dat de last van stijgende kosten, zoals die van de cao, rente en schuldhelpverlening niet voor rekening is van de Rotterdammers. Voor 2024 is de besparing € 20 mln, waarvan € 800.000 al is verwerkt op het programma Overhead. De resterende taakstelling 2024 wordt nu vanuit het programma Algemene Middelen verdeeld over de programma's. Daarbij is het voorstel een bestemmingsreserve te vormen voor frictiekosten van € 2 mln. Een uitgebreide toelichting staat in de paragraaf [Bedrijfsvoering](#)

Bestuurlijke hoofdlijnen 2025-2028

Pagina 16

Bestuurlijke hoofdlijnen 2025-2028

Financiële uitgangspunten

- Wij zorgen dat de structurele lasten niet groter zijn dan de structurele baten.
- Wij streven naar een weerstandsvermogen van minimaal 1,0 in alle jaren.
- Wij respecteren als college van burgemeester & wethouders het budgetrecht van de gemeenteraad.
- Middelen worden doelmatig en efficiënt ingezet. Wij zijn hierbij kritisch in onze rol als gemeente: wij vullen niet zonder meer de gaten die andere overheidsinstanties/-lagen laten vallen.
- Tegenvallers worden zo veel mogelijk binnen de eigen portefeuille opgelost. Meevallers vallen in principe altijd in het algemeen beeld.

Met de Voorjaarsnota/Eerste Herziening 2024 geeft het college invulling aan bovenstaande financiële uitgangspunten. Uitzondering hierop is dat het weerstandsvermogen in 2025 tijdelijk onder de norm uitkomt. Het weerstandsvermogen is vanaf 2025 weer op norm.

- Rijkstaken worden uitgevoerd met Rijksmiddelen. Bij het wegvallen van Rijksmiddelen vallen in principe ook taken weg. Wij compenseren alleen met eigen gemeentelijke middelen als we hiervoor als college expliciet over besluiten.
- Wij doen zo min mogelijk aan kaasschaven: wij maken doelbewuste keuzen om beleid minder of niet te doen.
- Wij houden vast aan de uitgangspunten van het huidige investeringsbeleid:
 - We gebruiken 1/3e deel van de groei van de algemene dekkingsmiddelen voor investeringen in het kader van groei van de stad.
 - Wij hanteren de vastgestelde kaders rondom de verkoopopbrengst van Eneco.
 - Wij brengen en houden de budgetten voor kapitaallasten van ons huidig bezit, op peil.

In de Voorjaarsnota/Eerste Herziening 2024 zijn de bovengenoemde vastgestelde bestuurlijke hoofdlijnen en kaders gehanteerd. Uitzondering hierop is de tijdelijke inzet van de verkoopopbrengst Eneco. Het voorstel is om op korte termijn dit geld in te zetten om de begroting te dekken. In 2027 en 2028 wordt dit geld, mét rente, weer aan de verkoopopbrengsten toegevoegd.

Doel: Stabiele en rechtvaardige financiering van de gemeente (Gemeentefonds)

Pagina 17

Doel: Stabiele en rechtvaardige financiering van de gemeente (Gemeentefonds)

[AlgemeenHerziening gemeentefonds en onderhoud verdeling gemeentefondsFinancieringssysteem tot en met 2025Financieringssysteem vanaf 2026/2027Demissionaire kabinetsperiode](#)

Algemeen

Het gemeentefonds van het Rijk is de grootste, jaarlijkse inkomstenbron van de gemeente. De ontwikkeling van het gemeentefonds bepaalt in belangrijke mate hoeveel financiële ruimte de gemeente heeft. Onderdelen van het gemeentefonds zijn de algemene uitkering, integratie-uitkeringen en decentralisatie-uitkeringen. Met het geld kunnen gemeenten zelfstandig beleid voeren. Maar gemeenten moeten wel de wettelijk opgedragen taken betalen met het ontvangen geld uit het gemeentefonds. Bijvoorbeeld het betalen van de jeugdzorg en het verstrekken van bijstandsuitkeringen.

Minimaal drie keer per jaar informeert het Rijk de gemeenten over het gemeentefonds:

- in mei/juni op basis van de Voorjaarsnota van het Rijk;
- in september op basis van de Miljoenennota van het Rijk;
- in december op basis van de Najaarsnota van het Rijk.

De effecten voor 2024 en volgende jaren van de september- en decembercirculaire 2023 zijn verwerkt in deze Voorjaarsnota/Eerste Herziening 2024.

De effecten van de meicirculaire 2024 worden verwerkt in de Begroting 2025/Tweede Herziening 2024. Vanwege het moment van verschijnen van de meicirculaire is het niet mogelijk de effecten hiervan te verwerken in de Voorjaarsnota 2024/Eerste Herziening 2024.

Herziening gemeentefonds en onderhoud verdeling gemeentefonds

De onderlinge verdeling van het gemeentefonds tussen de gemeenten gebeurt op basis van verdeelmaatstaven. Deze maatstaven zijn kenmerken van gemeenten en hun inwoners, zoals het aantal inwoners, het aantal bijstandsgerechtigden en de oppervlakte. Het Rijk actualiseert de maatstaven meerdere keren per jaar wanneer er van een maatstaf nieuwe standen beschikbaar komen. Daarnaast herijkt het Rijk ook regelmatig de maatstaven om de verdeling tussen de gemeenten zo precies mogelijk te maken.

De laatste herijking van de verdeelmaatstaven is ingegaan op 1 januari 2023. Voor gemeenten met een beperkte financiële draagkracht en een lagere sociaaleconomische status, waaronder Rotterdam, geldt tot en met 2025 een aangepast ingroeipad om de effecten van deze herijking te verminderen. Met dit ingroeipad is meerdere jaren rekening gehouden in de begroting. Het negatieve effect voor Rotterdam wordt hierdoor beperkt tot € 22,50 per inwoner voor de periode 2023 tot 2025. De verdeling van dit effect over de verschillende jaren is: € 5,00 per inwoner in 2023, € 7,50 per inwoner in 2024 en € 10,00 per inwoner in 2025.

In dit nieuwe verdeelmodel zitten ook nieuwe en gewijzigde maatstaven. Dit vormt een risico, omdat de ontwikkeling van bepaalde maatstaven in Rotterdam kan afwijken van de landelijke ontwikkelingen. Dit lijkt vanaf 2023 het geval te zijn voor de nieuwe maatstaf 'huishoudens met een laag inkomen met drempel'. Bij de actualisatie van deze maatstaf in de decembercirculaire 2023 is sprake van een landelijke groei van 3%. Maar de aantallen voor Rotterdam blijven volledig gelijk. Dat wil zeggen dat verhoudingsgewijs het aantal huishoudens met een laag inkomen in Rotterdam afneemt in vergelijking met andere gemeenten. Meerdere gemeenten hebben navraag gedaan over de ontwikkeling van deze maatstaf bij het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en het Centraal Bureau voor de Statistiek. De verwachting is dat in de septembercirculaire 2024 meer duidelijkheid en uitleg volgt over de ontwikkeling van de aantallen van deze maatstaf.

Het nieuwe verdeelstelsel voor het gemeentefonds is geen eindstation en zal continu onderhoud vragen. De door de Raad voor het Openbaar Bestuur voorgestelde onderzoeksagenda is hierbij het vertrekpunt. Er lopen verschillende onderzoeken naar gemeentelijke kenmerken als grootstedelijkheid, centrumfunctie sociaal domein en overige eigen middelen. Het doel is om op basis van de uitkomsten van deze onderzoeken in de toekomst tot een nieuwe verdeling van het gemeentefonds (herijking) te komen.

Financieringssystematiek tot en met 2025

Als er ontwikkelingen zijn in de totale rijksuitgaven (accresrelevante uitgaven, afgekort: ARU) had dit tot voor kort direct invloed op de algemene uitkering van het gemeentefonds. Deze normeringssystematiek heet in vaktermen het trap-op-trap-af systeem. Het houdt in als het Rijk meer geld beschikbaar heeft, het gemeentefonds ook toeneemt. De jaarlijkse toe- of afname van het gemeentefonds wordt het accres genoemd.

Gemeenten hebben behoefte aan financiële stabiliteit. Daarom heeft de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) al voor de zomer van 2022 met het Rijk afgesproken het accres voor 2022 tot 2025 vast te zetten op de standen van de meicirculaire 2022. Een uitzondering van deze vaststelling geldt voor verandering in de maatstaven, voor loon- en prijsontwikkelingen en voor ontwikkelingen van het btw-compensatiefonds.

Financieringssystematiek vanaf 2026/2027

Vanaf 2026 geldt een lager accres. Hierbij heeft het Rijk niet de bestaande systematiek (trap-op-trap-af) gebruikt. In de septembercirculaire 2022 heeft het Rijk € 1 mld aan het Gemeentefonds toegevoegd om het nadelige effect voor 2026 deels te dempen. In de meicirculaire 2023 heeft het Rijk aangekondigd dat dit bedrag vanaf 2027 elk jaar beschikbaar komt.

Het Rijk heeft in de septembercirculaire 2023 ook de wijze waarop het gemeentefonds wordt geïndexeerd in deze nieuwe financieringssystematiek verder uitgewerkt:

1. De indexatie voor volumeontwikkelingen wordt vanaf 2027 gebaseerd op een 8-jaars (t-9 t/m t-2) historisch gemiddelde van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp).
2. De methodiek voor het bijstellen van het gemeentefonds voor inflatie vindt vanaf 2026 plaats op basis van de prijs bruto binnenlands product (pbbp) van het lopende jaar, in plaats van op basis van een gecombineerde index.

Deze nieuwe systematiek heeft geleid tot flinke discussies tussen het Rijk en de gemeenten. Ook het college blijft zich onverminderd inzetten voor het verzekeren van een stabiele en rechtvaardige financiering van gemeenten.

Demissionaire kabinetsperiode

Door de val van het kabinet-Rutte IV is er een tijd van bestuurlijke onzekerheid aangebroken. Om gemeenten te ondersteunen in deze onzekere tijden heeft de VNG op 1 maart 2024 een begrotingsadvies gepubliceerd. Mede ondersteund door dit advies is er in deze Voorjaarsnota 2024/Eerste Herziening 2024 voor gekozen om ervan uit te gaan dat de verdere oploep van de opschalingskorting structureel vervalt vanaf 2026. De opschalingskorting is de bezuiniging die het kabinet Rutte II inboekte voor een verplichte schaalvergroting van gemeenten. Dit zodat gemeenten minimaal 100.000 inwoners zouden hebben. Dit beleidsvoornemen is al heel snel van tafel gegaan, maar de korting is daarentegen wel blijven staan. Er rekening mee houdend dat de verdere oploep van de opschalingskorting zou komen te vervallen heeft Rotterdam een structureel effect van circa € 35 mln per jaar vanaf 2026 hiervoor verwerkt in deze voorjaarsnota.

In de nog door het demissionaire kabinet gepubliceerde voorjaarsnota is de (oploep van de) opschalingskorting vanaf 2026 ook komen te vervallen. Daarnaast is hierin besloten tot het vervroegd invoeren in 2024 van de nieuwe financieringssystematiek en indexatiemethode op basis van de prijs bruto binnenlands product (pbbp). Daarbij is opgenomen dat het financiële effect hiervan, behalve in 2025 wordt gedempt. In 2025 betekent dit een korting van in totaal € 675 mln (ca € 35 mln voor de gemeente Rotterdam). Daarnaast heeft het rijk op de zogenaamde aanvullende post van het ministerie van Financiën middelen gereserveerd voor indexatie van de Wmo en demografie van in totaal € 75 mln per jaar vanaf 2026. De effecten van de voorjaarsnotabesluitvorming bij het rijk worden verwerkt in de meicirculaire en zullen worden verwerkt in de Begroting 2025/Tweede Herziening 2024.

Doel: Bestendig beheer Algemene middelen

[Wat willen we bereiken?](#)[Wat gaan we daarvoor doen?](#)[Indicatoren](#)[Toelichting indicatoren](#)

Wat willen we bereiken?

Het programma Algemene Middelen draagt bij aan de manier waarop het college werkt aan structureel houdbare gemeentefinanciën. De basis voor houdbare gemeentefinanciën is gelegen in een meerjarenbegroting. Die is structureel en reëel in evenwicht is. Houdbare gemeentefinanciën vergen echter meer dan dat. Zo wil de gemeente in geval van financiële tegenslag voldoende middelen hebben om de eerste klappen op te vangen.

De houdbaarheid van gemeentefinanciën kent twee aspecten:

- Voldoende weerbaarheid. Het betreft de mogelijkheden om op korte termijn financiële tegenvallers op te vangen zonder direct in de begroting en in de beleidsambities te hoeven ingrijpen.
- Voldoende flexibiliteit in de begroting. Het betreft de snelheid waarmee de lasten kunnen worden verlaagd en de baten kunnen worden verhoogd. De flexibiliteit van de begroting (ook wel wendbaarheid genoemd) wordt beperkt door verplichtingen die voor meerdere jaren zijn of worden aangegaan. Het betreft dan om verplichtingen als gevolg van schulden (rente en aflossing van opgenomen geldleningen), kapitaallasten van investeringen en om beheer- en onderhoudslasten.

Voor de houdbaarheid van gemeentefinanciën zijn weerbaarheid en flexibiliteit dus belangrijk. Daartoe wordt gestreefd naar:

- Sluitende begroting en meerjarenraming. Wij zorgen dat de structurele lasten niet groter zijn dan de structurele baten.
- Gedegen beheer van deelnemingen en verbonden partijen. De Raad wordt bij de P&C producten en het beheerslag deelnemingen hierover geïnformeerd.
- Weerstandvermogen van minimaal 1,0 in alle jaren.
- Gedegen treasury- en financieringsfunctie.
- Zorgen voor voldoende en gedegen financiële ruimte om investeringen mogelijk te maken, om samen met andere partijen te kunnen werken aan de toekomst van de stad. De uitdaging is om het beschikbare investerend vermogen zo in te zetten dat we een hefboom creëren om daarmee andere partijen mee te krijgen om samen te investeren.

Wenselijk is dat de gemeenteraad een integraal beeld krijgt van de consequenties van beslissingen voor de houdbaarheid van de begroting. Kengetallen en indicatoren kunnen de gemeenteraad ondersteunen bij het nemen van beslissingen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Zorgdragen dat de hiervoor geldende indicatoren en kengetallen blijven binnen de geldende wettelijke normen en bestuurlijke kaders en de actuele streefwaarden zoals bepaald door de toezichthouder, de Provincie Zuid-Holland.
- Hierover verantwoording afleggen in de achtereenvolgende P&C-producten.

Indicatoren

De gemeente maakt gebruik van financiële kengetallen voor de sturing op en de verantwoording over de financiële positie. De volgende kengetallen en indicatoren zijn behorend tot het programma:

- Weerstandsvermogen
- Structurele exploitatieruimte
- Solvabiliteitsrisico
- EMU-saldo (vorderingssaldo)
- Kasgeldlimiet
- Renterisiconorm
- Schatkistbankieren
- Netto schuldquote

Toelichting indicatoren

Voor nadere toelichting op en de ontwikkeling van een aantal van de verschillende indicatoren en kengetallen zie de paragrafen [Weerstandsvermogen en risicobeheersing](#) en [Financiële Kengetallen](#).

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 19

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Het programma Algemene middelen draagt via het gedegen beheer van bestaande deelnemingen en verbonden partijen, waarmee een verscheidenheid aan publieke belangen wordt gerealiseerd, aan de volgende Duurzame ontwikkelingsdoelstelling:

- SDG 17 Partnerschappen om diensten te bereiken

Voor een uitgebreide toelichting zie de [paragraaf Sustainable development goals](#) van begroting 2024.

Projecten: Aan de orde zijnde deelnemingen

Pagina 20

Projecten: Aan de orde zijnde deelnemingen

RET

Eind 2023 heeft de RET samen met de gemeente Rotterdam en de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) een plan opgesteld om, na enkele jaren van tegenslag door onder ander de corona-pandemie, de komende jaren weer financieel gezond te worden.

Dat doet de RET door op meerdere aspecten maatregelen te treffen. Denk hierbij aan slimmer toezicht houden in de tram, een nieuwe aanpak om het ziekteverzuim te verminderen en slimmere invulling van het busnetwerk.

Ook de gemeente Rotterdam draagt bij aan de groei van het openbaar vervoer. Zo neemt de gemeente maatregelen om het reizen met het openbaar vervoer aantrekkelijker te maken in de stad Rotterdam.

Onderdeel van de afspraken tussen RET, gemeente en MRDH is dat de gemeente een kapitaalstorting in RET doet, van ten hoogste € 25 mln. De verwachting is dat dit verwerkt wordt bij de Begroting 2025/Tweede Herziening 2024.

Omdat de gemeente gebonden is aan de Europese wetgeving voor staatssteun, is het belangrijk dat deze storting volgens de regelgeving verloopt. Voor deze storting is een dividendstroom terug te verwachten, net zoals dat bij een storting vanuit een private aandeelhouder.

Stedin

Het elektriciteitsnet moet verzwakt en uitgebreid worden. Dit is nodig om de overgang naar hernieuwbare energie mogelijk te maken en om bedrijven en huishoudens aan te kunnen blijven sluiten op het elektriciteitsnet. Daarvoor moet netbeheerder Stedin veel investeren. En daarvoor heeft het bedrijf extra vermogen nodig. Rotterdam is één van de aandeelhouders van Stedin. Stedin heeft gemeenten en provincies uit het verzorgingsgebied die nog geen aandeelhouder zijn gevraagd geld te storten. Dit in aanvulling op de € 200 mln die de gemeente Rotterdam en de overige aandeelhouders in 2021 al hebben gestort en de € 251 mln aan winst vanuit de verkoop van een dochteronderneming die de aandeelhouders in Stedin hebben gelaten. Na een onderhandelingsproces is het Rijk in december 2023 toegetreden als aandeelhouder van Stedin. De inbreng van het Rijk was € 500 mln. In maart en april 2024 zijn de provincies Zeeland en Utrecht, en een aantal gemeenten uit die provincies ook ingestapt als aandeelhouder, voor zo'n € 32 mln. Met deze kapitaalinbreng heeft Stedin in ieder geval tot 2027 genoeg kapitaal om de benodigde investeringen te doen. Voor de periode na 2027 bepalen de aandeelhouders of een aanvullend bedrag nodig is en wie de benodigde bijdrage eventueel kunnen leveren.

Het dividend dat Stedin de komende jaren aan de gemeente Rotterdam uitkeert, wordt door veel aspecten beïnvloed. Het relatieve aandelenbelang van de gemeente Rotterdam is afgenomen door het toetreden van aandeelhouders die nieuwe aandelen hebben verworven (verwatering). Maar de resultaatverwachtingen wijzigen echter ook van tijd tot tijd. Stedin communiceert over de nieuwe verwachtingen. Op basis daarvan kan bekeken worden wat de dividendverwachtingen voor de komende jaren zullen zijn die in de gemeentelijke begroting kunnen worden opgenomen. De verwachting voor 2025 is een reguliere dividendopbrengst van € 11,5 mln. Dit bedrag wordt voorlopig in de meerjarenraming voor latere jaren doorgetrokken.

Financiën

[Overzicht baten en lasten](#)[Toelichting overzicht baten en lasten](#)[Programma en Rotterdamse taakvelden](#)[Financiële bijstellingen](#)[Toelichting financiële bijstellingen](#)

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Algemene middelen	Realisatie 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Baten exclusief reserves	2.302.377	2.382.133	2.445.798	2.414.847	2.412.373	2.406.227
Bijdragen rijk en medeoverheden	2.201.270	2.276.397	2.337.654	2.303.274	2.296.625	2.288.717
Dividenden	96.610	103.934	108.067	111.809	116.109	118.009
Financieringsbaten	5.186	3.061	1.344	1.031	906	768
Overige opbrengsten derden	196	2	0	0	0	0
Overige baten	-884	-1.260	-1.267	-1.267	-1.267	-1.267
Lasten exclusief reserves	-24.932	-6.716	74.384	99.323	115.936	108.075
Apparaatslasten	0	0	0	0	0	0
Inhuur	0	0	0	0	0	0
Overige verrekeningen	0	0	0	0	0	0
Overige verrekeningen	0	0	0	0	0	0
Programmalasten	-24.932	-6.716	74.384	99.323	115.936	108.075
Financieringslasten	15.375	31.508	51.818	59.869	60.050	55.208
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	4.035	29.496	95.617	117.482	136.607	134.387
Kapitaallasten	-45.129	-68.060	-73.391	-78.368	-81.061	-81.860
Overige programmalasten	127	340	340	340	340	340
Subsidies en inkomensoverdrachten	661	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	2.327.309	2.388.850	2.371.414	2.315.524	2.296.437	2.298.151
Saldo voor reserveringen	2.327.309	2.388.850	2.371.414	2.315.524	2.296.437	2.298.151

Reserves	8.069	6.684	-53.919	-130.767	-181.522	-196.126
Onttrekking reserves	204.773	169.660	71.562	53.743	46.448	45.448
Toevoeging reserves	198.603	162.976	125.481	184.511	227.970	241.574
Vrijval reserves	1.899	0	0	0	0	0
Saldo	2.335.378	2.395.534	2.317.495	2.184.756	2.114.915	2.102.026

Vergelijk saldo

x

Vergelijking begrotingssaldi	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024	2.273.311	2.329.903	2.264.921	2.198.836	2.183.748	
Jaarstukken 2023 (realisatie)	2.335.378					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2024		2.395.534	2.317.495	2.184.756	2.114.915	2.102.026

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten bestaan uit de bijdragen van het Rijk en medeoverheden (onder anderen het gemeentefonds), dividenden en financieringsbaten over verstrekte leningen en garanties.

Lasten

De twee grote posten onder de programmalasten bestaan uit de financieringslasten over extern aangetrokken geldleningen en de kapitaallasten, waaronder de interne verrekening van de omslagrente plaatsvindt. Verder zijn de belangrijkste posten onder 'Inkopen en uitbestede werkzaamheden' de ingeschatte risico's voor verstrekte leningen en garanties en concernbrede stelposten. De concernbrede stelposten zijn bedoeld om de nog over de programma's te verdelen concernbrede taakstellingen en trendcorrecties op te vangen.

Reserves

De reserves die onder het programma Algemene middelen zijn opgenomen, zijn een aantal concernbrede reserves. Het gaat hoofdzakelijk om de Algemene reserve, de Kredietrisicoreserve, de Rotterdamse Investeringsmotor (RIM) en de bestemmingsreserves Taakmutaties gemeentefonds.

Meerjarig verloop

Tussen 2024 en 2025 vertonen de totale baten een stijgende trend, gevolgd door een afname in de jaren 2025 tot en met 2028. Zowel de stijging als de daling worden voornamelijk veroorzaakt door toenemende en afnemende bijdragen van het Rijk en medeoverheden, waaronder het gemeentefonds.

De totale lasten laten tussen de jaren 2024 en 2027 een stijgende trend zien. De totale lasten dalen tussen de

jaren 2027 en 2028. De stijging komt vooral door de inkopen en uitbestede werkzaamheden. Dit zijn voornamelijk de concernstelposten en Kiezen voor Rotterdam die vooralsnog centraal zijn verwerkt waarbij de concernstelposten bij de Begroting 2025/Tweede herziening 2024 nader zullen worden ingevuld. De organisatieopgaven Kiezen voor Rotterdam zorgt in de jaren 2025 tot en met 2028 voor hogere lasten ten opzichte van het jaar 2024.

Programma en Rotterdamse taakvelden

Saldo programma/taakveld	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Algemene middelen	2.395.534	2.317.495	2.184.756	2.114.915	2.102.026
Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	2.276.414	2.337.673	2.303.291	2.296.643	2.288.734
Overige baten en lasten - Beheer algemene middelen	31.874	-99.874	-199.891	-266.223	-273.272
Treasury	87.246	79.696	81.356	84.495	86.564
Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	2.276.414	2.337.673	2.303.291	2.296.643	2.288.734
Overige baten en lasten - Beheer algemene middelen	31.874	-99.874	-199.891	-266.223	-273.272
Treasury	87.246	79.696	81.356	84.495	86.564

Financiële bijstellingen

Bijstellingen Algemene middelen		Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Oorspronkelijke begroting 2024		2.329.903	2.264.921	2.198.836	2.183.748	2.183.748
Bijstellingen Eerste Herziening / Voorjaarsnota 2024		65.631	52.574	-14.080	-68.833	-81.722
Besparing kosten inkoop en uitbestede werkzaamheden	Bezuinigingen/Taakstellingen	0	0	0	75	75
Kiezen voor Rotterdam 2024	Bezuinigingen/Taakstellingen	-19.154	0	0	0	0
Kiezen voor Rotterdam 2025 en verder	Bezuinigingen/Taakstellingen	0	500	500	500	500
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-7.134	-1.906	-3.266	-12.894	-8.391
Actualisatie rente	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	3.983	-2.498	-2.795	-3.290	-3.121
Afbouw dividend Eneco	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	-1.000
Bijstelling dividendramingen	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	7.133	10.166	-592	-292	1.608
Dekking indexatie	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-3.271	-72.212	-95.256	-95.256	-95.256

Gemeentefonds septembercircular 2023 indexering	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	3.963	73.174	95.262	97.477	97.516
Nieuwe jaarschrijft vervangingsinvesteringen	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	-8.300
Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor	Ramingsbijstellingen vermijdbaar	100.440	0	0	-69.772	-77.094
Bijstelling dividendramingen	Ramingsbijstellingen vermijdbaar	0	0	11.500	11.500	11.500
Gemeentefonds ruimte ingezet tijdens begrotingsbehandeling 2024	Ramingsbijstellingen vermijdbaar	0	3.970	2.350	0	0
Opschalingskorting	Ramingsbijstellingen vermijdbaar	0	0	35.000	35.000	35.000
Stelpost onderuitputting	Ramingsbijstellingen vermijdbaar	14.000	0	0	0	0
Algemene reserve	Reserves	-54.984	30.613	-55.705	-30.101	-24.822
Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget	Reserves	12.983	12.000	0	0	0
Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor	Reserves	843	881	881	288	79
Taakmutaties Decembercircular	Taakmutaties	4.069	0	0	0	0
Taakmutaties Septembercircular	Taakmutaties	2.883	-2.057	-2.046	-2.156	-10.103
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-124	-57	87	87	87
Begroting na wijzigingen		2.395.534	2.317.495	2.184.756	2.114.915	2.102.026

Toelichting financiële bijstellingen

Besparing kosten inkoop en uitbestede werkzaamheden

Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren. Deze besparing is een taakstelling voor programma Algemene middelen voor 2027 en verdere jaren van € 75.000. Deze wordt ingevuld door het budget voor inkoop en uitbestede werkzaamheden met dit bedrag te verlagen.

Kiezen voor Rotterdam 2024

Een onderdeel van de Voorjaarsnota/Eerste herziening 2023 is de Organisatieopgave. Het gaat hierbij om een besparing op de gemeentelijke organisatie van € 150 mln van 2024 tot en met 2027. De Organisatieopgave noemen we nu Kiezen voor Rotterdam. Voor 2024 is de besparing € 20 mln, waarvan € 800.000 al is verwerkt op het programma Overhead. De resterende taakstelling 2024 wordt nu vanuit het programma Algemene Middelen verdeeld over de programma's. Daarbij is het voorstel een bestemmingsreserve te vormen voor frictiekosten van € 2 mln. Een uitgebreide toelichting staat in de paragraaf [Bedrijfsvoering](#).

Kiezen voor Rotterdam 2025 en verder

In het coalitieakkoord is een aantal maatregelen opgenomen dat concernbreed een efficiencyverbetering van de dienstverlening beoogt. Enerzijds door een efficiëntere inrichting van de eerstelijns dienstverlening en anderzijds door het analyseren van klantsignalen als instrument voor continue verbetering van de dienstverlening. Er wordt nu gedeeltelijk invulling gegeven aan deze taakstelling van structureel € 1,4 mln. Voor 2025 en verder wordt € 500.000 van deze taakstelling toegevoegd aan de Organisatieopgave Kiezen voor Rotterdam waarin een betere en efficiëntere dienstverlening aan Rotterdammers één van de doelstellingen is.

Actualisatie kapitaallasten

Kapitaallasten bestaan uit afschrijvingen en rente op investeringen. De kapitaallasten zijn aangepast. Daar zijn twee redenen voor. De eerste is dat er nieuwe en bijgestelde investeringskredieten zijn. De tweede reden is dat de ramingen per jaarschijf zijn geactualiseerd. In de paragraaf [Investerings](#) staan gedetailleerde overzichten van lopende en nieuwe kredieten.

Afbouw dividend Eneco

Door de verkoop van de aandelen Eneco ontvangt de gemeente sinds 2021 minder inkomsten uit dividend. Tegelijkertijd leverde de verkoop voor langere tijd een financieringsvoordeel op. Dit voordeel wordt geraamd op structureel € 6,5 mln. Per saldo leidt de verkoop van Eneco tot een structureel begrotingsknelpunt van € 8,4 mln. Met de vaststelling van de Beleidsnota Investerings Rotterdam 2020 heeft de gemeenteraad besloten dat, als door de verkoop van bezit begrote inkomsten wegvallen, het college de verkoopopbrengst kan inzetten om de begrotingstegenvaller op te vangen. Op grond hiervan is in voorgaande jaren besloten om een deel van de verkoopopbrengst Eneco te gebruiken om jaarlijks € 1 mln voor een periode van 8 jaar eerdergenoemde structurele begrotingsknelpunt van € 8,4 mln geleidelijk op te vangen. Voortzetting van dit beleid leidt voor 2028 tot een extra dekkingsopgave van € 1 mln ten opzichte van 2027.

Bijstelling dividendramingen

Op basis van recente informatie over de deelnemingenportefeuille zijn de te verwachten dividendinkomsten meerjarig bijgesteld. Deze actualisatie leidt tot een meerjarig hogere dividendopbrengst dan eerder geraamd. De hogere dividendopbrengst is vooral toe te kennen aan Stedin (€ 9,1 mln in 2024 en € 11,5 mln in 2025-2028) en Evides (€ 2,7 mln in 2025, € 3,5 mln in 2026, € 3,8 mln in 2027 en € 5,7 mln in 2028)

Dekking Indexatie

Bij de Voorjaarsnota 2024/Eerste herziening 2024 reserveert het college binnen het gemeentefonds meerjarig bedragen voor het gestegen prijspeil voor lonen en prijzen (indexatie). Deze bedragen worden als lasten verwerkt in de betreffende programma's en hebben daarmee in eerste instantie een budgettair neutraal effect. De lasten zijn in de Voorjaarsnota 2024/Eerste herziening 2024 voorlopig opgenomen op het programma Algemene Middelen. De verwerking naar de betreffende programma's gebeurt bij de Begroting 2025/Tweede herziening 2024.

Gemeentefonds septembercirculaire 2023 indexering

Bij de Voorjaarsnota 2024/Eerste herziening 2024 zijn binnen het gemeentefonds meerjarig bedragen geraamd voor indexatie. Indexatie is bedoeld om de stijgende kosten van onder andere personeel en materieel voor gemeenten op te vangen. Als de van het Rijk ontvangen baten meer of minder zijn dan benodigd, dan wordt dat verrekend met de daarvoor ingestelde organisatiebrede stelpost die op het programma Algemene Middelen wordt aangehouden.

Nieuwe jaarschijf vervangingsinvesteringen

Volgens het investeringsbeleid worden jaarlijks aanvullende dekkingsmiddelen gereserveerd. Deze moeten de gemeente in staat stellen om bezittingen tijdig te vervangen, renoveren of restaureren. Verwacht wordt dat in 2028 hiervoor € 8,3 mln nodig is. De aanvullende dekkingsmiddelen worden toegevoegd aan de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor (RIM).

Gemeentefonds ruimte inzet tijdens begrotingsbehandeling 2024

Na de collegebrief ruimte in de Begroting 2024 ([23bb007280](#)) zijn bij de behandeling van de Begroting 2024 /Tweede herziening 2023 een aantal moties aangenomen met financiële consequenties. Het gaat om € 4 mln in 2025 en € 2,4 mln in 2026. In november 2023 is de raad geïnformeerd over de financiële consequenties van de tijdens de begrotingsbehandeling aangenomen moties ([23b0008757](#)). De financiële verwerking van de aangenomen moties vindt nu plaats op de programma's waarop ze betrekking hebben.

Opschalingskorting

Op 1 maart bracht de VNG een begrotingsadvies uit voor de begrotingsperiode 2025-2028. Vooruitlopend op besluitvorming door het Rijk is in de Voorjaarsnota 2024/Eerste herziening 2024 er al rekening mee gehouden dat de verdere oploop van de opschalingskorting structureel komt te vervallen per 2026. Dit heeft een structureel effect van circa € 35 mln per jaar vanaf 2026.

Stelpost onderuitputting

In de periode 2018-2023 is gemiddeld genomen sprake van een positief jaarrekeningresultaat. Het gaat daarbij om een onderbesteding ten opzichte van de bijgestelde begroting. Die bedroeg in die periode circa € 32 mln. Ook na correctie van grote incidentele posten zoals bijvoorbeeld de effecten van de decembercirculaire en of specifieke voorziening die in afgelopen jaren getroffen zijn, resteert een gemiddelde onderbesteding van vergelijkbare grootte. Met deze bijstelling wordt nu op de te verwachten onderbesteding vooruitgelopen. Dit kan een stelpost onderuitputting genoemd worden. Hierbij wordt rekening gehouden met kosten die niet in het lopende jaar zijn gemaakt, maar vanwege (juridische) verplichtingen worden doorgeschoven naar het volgende jaar (de zogenaamde type 1 bestemmingsvoorstellen). Hierdoor is het bedrag aan stelpost onderuitputting lager dan de gemiddelde onderbesteding van de afgelopen jaren.

Actualisatie rente

Het renteomslagstelsel is geregeld in de gemeentelijke regelgeving. Dit stelsel houdt in dat de vermogenskosten aan de gemeentelijke producten worden doorberekend op basis van de boekwaarde van de onderliggende investeringen. De rente die hiervoor wordt gehanteerd, is de omslagrente. Deze rente wordt jaarlijks vastgesteld op basis van richtlijnen van de commissie BBV. Door de hoger blijvende marktrente stijgen de omslagrente en de bespaarde rente vanaf 2025 van 2% naar 2,5%. Door de wijzigingen in de BBV stijgt de rente die wordt toegerekend aan de grondexploitaties in 2025 van 1,2% naar 2.5%. Hiermee wordt de berekeningsmethodiek gelijk getrokken aan de omslagrente die wordt toegerekend aan de investeringen. Bij de Voorjaarsnota/Eerste herziening 2024 worden de financiële effecten van de hele organisatie op dit programma verwerkt. Bij de Begroting 2025/Tweede herziening 2024 zal verrekening plaats vinden met de betrokken programma's.

Algemene reserve

Voor een sluitende meerjarenbegroting wordt het geraamde saldo verrekend met de Algemene reserve. Voor een verloopstaat van de reserve kan de balanspagina [Reserves](#) geraadpleegd worden.

Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget

Om innovaties in de regio te versnellen en zo het verdienvermogen voor de stad en de werkgelegenheid voor Rotterdammers te bevorderen, is bij de Begroting 2024 een Duurzaamheidstransitiebudget ingesteld. Uit de reguliere ruimte en de erfpachtbaten die in de Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor zijn opgenomen, volgt voor 2024 en 2025 respectievelijk een toevoeging van € 15,7 mln en € 12 mln aan de

bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget. Vanuit de bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget vindt in 2024 toevoeging plaats van € 2,7 mln aan de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor voor dekking van meerjarige kapitaallasten van het project Zero Emissie Zones.

Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling

Bij programma [Stedelijke ontwikkeling](#) is de inzet van de bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling geactualiseerd. Vanuit de bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling vindt in 2024 toevoeging plaats van € 54.000 aan de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor voor dekking van kapitaallasten van het project Leuvehaven Trap.

Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor

Er hebben zich meerdere mutaties voorgedaan op de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor, hieronder volgt een opsomming.

- De ramingsbijstelling van diverse investeringen zijn meerjarig geactualiseerd. Hierdoor zijn de kapitaallasten aangepast en volgens de financiële spelregels verrekend met de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor.
- Ter oplossing van de begrotingsproblematiek 2024 is € 85 mln aan beschikbare ruimte binnen Enecomiddelen van de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor gebruikt via een leenconstructie. In 2027 en 2028 vindt terugbetaling plaats inclusief een rentevergoeding volgens de financiële spelregels.
- Ter oplossing van de begrotingsproblematiek is €15 mln aan beschikbare ruimte binnen de bijzondere erfpachtbaten van de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor gebruikt via een leenconstructie. In 2027 en 2028 vindt terugbetaling plaats inclusief een rentevergoeding volgens de financiële spelregels.

Taakmutaties Decembercirculaire

Bij de decembercirculaire 2023 waren er in het gemeentefonds wijzigingen in taakmutaties en decentralisatie-uitkeringen. Op basis van het raadsbesluit ([23bb007699](#)) zijn deze in 2023 toegevoegd aan de 'bestemmingsreserve taakmutaties gemeentefonds'. Deze middelen vallen nu vrij uit deze bestemmingsreserve zodat ze beschikbaar zijn om, daar waar nodig, te verwerken bij de betreffende programma's.

Taakmutaties Septemercirculaire

Bij de septemercirculaire 2023 waren er in het gemeentefonds wijzigingen in taakmutaties, integratie- en decentralisatie-uitkeringen. Volgens de eigen gemeentelijke regels worden deze bij Voorjaarsnota 2024/Eerste herziening 2024 budgettair verwerkt. De belangrijkste veranderingen zijn de toevoegingen van middelen voor 'bijzondere bijstand en vroegsignalering' van € 3,7 mln voor 2024 bij het programma [Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving](#) en 'begeleiding jongeren naar werk' van € 1,5 mln voor 2024 bij het programma [Werk en inkomen](#). Er zijn nog gesprekken met het Rijk over de aanpassing van de uitkeringen voor 'maatschappelijke opvang' en 'vrouwenopvang' bij het programma [Zorg, welzijn en wijkteams](#) die zijn verwerkt in de septemercirculaire 2023, deze aanpassingen hebben een structureel effect van circa -€ 3 mln per jaar.

Technische wijzigingen

In dit programma zijn er diverse technische wijzigingen geweest. De grootste wijzigingen zijn:

- Er bestaan specifieke regels voor het toerekenen van rente aan de pensioenvoorziening bestuurders. Het hiervoor geldende rentepercentage wordt met ingang van 2024 verhoogd van 2,472% naar 3,16%.
- Er is een structurele correctie van de indexatie uitgevoerd van € 88.000 in 2024, € 162.000 in 2025 en € 306.000 vanaf 2026 ten behoeve van programma [Werk en Inkomen](#) en [Dienstverlening](#).

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Pagina 22

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

[Omschrijving programma](#)[Beleidskaders, monitoren en regelgeving](#)[Verbonden partijen die bijdragen aan het programma](#)

Omschrijving programma

Het programma Algemene middelen levert een bijdrage aan de manier waarop het college werkt aan structureel houdbare gemeentefinanciën. Het programma is daarmee, anders dan de overige programma's, relatief beleidsarm te noemen. Het is eerder het financieel-technische sluitstuk van de begroting. In de paragrafen Weerstandsvermogen en risicobeheersing, Financiering, Financiële Kengetallen en Verbonden Partijen zijn de inhoudelijke doelstellingen, indicatoren en kengetallen opgenomen.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

Wet- en regelgeving

- [Financiële-verhoudingswet](#)
- [Circulaires uitkering Gemeentefonds](#)
- [Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten \(BBV\)](#)
- [Burgerlijk Wetboek Boek 2 \(rechtspersonen\)](#)
- [Gemeentewet](#)
- [Wet Financiering decentrale overheden \(Fido\)](#)
- [Code Corporate Governance](#)

Beleidskaders

- [Verordening Financiën Rotterdam 2021](#)
- [Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten \(BBV\)](#)
- [Verordening leningverstrekking en garantieverlening Rotterdam 2014](#)
- [Treasurystatuut Rotterdam 2021](#)
- [Beleidskader Verbonden Partijen en governance samenwerkingrelaties](#)

Monitoring

- [Beheerverslag Deelnemingen 2022](#)
- [Beheerverslag Deelnemingen 2021](#)

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- Gemeenschappelijke bezit Evides
- Bank Nederlandse Gemeenten Bank N.V.
- Royal Group Schiphol
- Stadion Feijenoord

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de [Paragraaf Verbonden Partijen](#) van begroting 2024.

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 23

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Struijvenberg

Wethouder Struijvenberg is verantwoordelijk voor de portefeuille Financiën, Organisatie, Dienstverlening en Grote Projecten.

Armoede, schuldhelpverlening, inburgering en samenleving

Pagina 24

Armoede, schuldhelpverlening, inburgering en samenleving

Gelijke kansen voor Rotterdammers in een inclusieve samenleving. Daar zet de gemeente zich voor in. Centraal daarbij staan bestaanszekerheid en kansengelijkheid. Dat geldt ook voor bijvoorbeeld nieuwe bewoners en Rotterdammers die moeite hebben met lezen en schrijven. Iedereen moet kansrijk, veilig en gezond kunnen leven.

Voortgang 2024

Bestuurlijke hoofdlijnen 2025-2028

Doel: Minder armoede en schulden

Doel: Verbeteren taalbeheersing

Doel: Een inclusieve samenleving

Voortgang 2024

Pagina 25

Voortgang 2024

Armoede en Schulden

Collegetarget schuldhelpverlening: In deze collegeperiode vergroten we de instroom in de schuldhelpverlening door in totaal 15.750 intakes af te nemen en pakken we schulden aan door in totaal 8.200 schuldregelingen te starten

Realisatie 2023: intakes 5.339, gestarte schuldregelingen 1.929

Mijlpaal 2024: intakes 5.250, gestarte schuldregelingen 2.800

Realisatie januari t/m april 2024: intakes 1.699, gestarte schuldregelingen 763

In het jaarverslag van 2023 en de voortgangsrapportage Armoede & Schulden is het aantal intakes over 2023 vastgesteld op 5.326. Dit wijkt af van de hierboven genoemde 5.339 intakes, dat ook de Rekenkamer in haar rapport over de collegetargets heeft opgenomen. De verklaring voor dit verschil zit in de wijze van gegevensselectie. Deze andere gegevensselectie leidt tot een verschil in het aantal intakes over 2023. Vanaf nu zullen we in onze rapportages de gegevensselectie gebruiken die de Rekenkamer hanteert. Om die reden verandert ook het aantal intakes tot en met april zoals opgenomen in de voortgangsrapportage Armoede & Schulden.

Op basis van de resultaten van de eerste vier maanden van 2024 is het halen van de gestelde mijlpaal onzeker. Begin mei liepen zowel de intakes als de gestarte schuldregelingen nog achter op de planning. Voor de intakes richt de afdeling Grip op Geldzaken zich volledig op het bereiken van Rotterdammers met geldzorgen. Dat gebeurt onder meer via vroegsignalering en samenwerking met formele en informele partners in de stad. Om de in 2025 gestelde mijlpalen op intakes en schuldregelingen te halen, is er extra ingezet op het verhogen van instroom bij Grip op Geldzaken en het verhogen van de doorstroom naar de Kredietbank Rotterdam. Daarnaast wordt gewerkt aan het verbeteren van de gemeentelijke schuldenketen en van de informatievoorziening aan de Rotterdammer. Het is op dit moment onzeker of deze inzet voldoende zal zijn om aan het einde van deze collegeperiode de target te behalen.

Taal

Aantal trajecten basisvaardigheden

Realisatie 2023: 9.105 gestarte trajecten basisvaardigheden

Streefwaarde 2024: 6.350 gestarte trajecten basisvaardigheden

Realisatie t/m maart 2024: deze cijfers zijn naar verwachting het derde kwartaal van 2024 bekend

Op 2 februari 2023 stelde de gemeenteraad het beleidskader [Het beleidskader basisvaardigheden 2023-2026 Rotterdam Vaardig Verder, Beter in taal, rekenen en digitale vaardigheden](#) vast. Met een realisatie van 9.105 gestarte trajecten basisvaardigheden in 2023 ligt de realisatie ver boven de streefwaarde (6.350 gestarte trajecten basisvaardigheden). De ambitie voor de huidige collegeperiode is 25.000 gestarte trajecten basisvaardigheden.

Opvang vluchtelingen Oekraïne

De rijksoverheid bepaalt elk halfjaar hoeveel statushouders - vluchtelingen met een verblijfsvergunning - gemeenten een woning en begeleiding bij de inburgering moeten bieden. De Rotterdamse taakstelling voor de huisvesting van statushouders in 2023 (1.337) is gehaald, Rotterdam heeft 56 statushouders extra kunnen huisvesten.

Het huisvesten van statushouders blijft echter een uitdaging, gezien de krapte op de woningmarkt en de toename van het aantal te huisvesten statushouders. De huisvestingsopgave statushouders is ook in 2024 een uitdaging:

Huisvestingsopgave statushouders 2024	
Taakstelling 1e helft 2024	637
693 - 56 voorsprong in 2023	
Taakstelling 2e helft 2024	628
Uitstroom Afspraken Silja - 2023 (UAS-2023)	286
Dit betreft het huisvesten van statushouders die in 2023 zijn meegeteld voor de taakstelling en die vóór 1 juli 2024 vanuit de Silja moeten doorstromen naar een woning	
Herhuisvestingsopgave in 2024	66
Dit betreft het herhuisvesten van statushouders die in tijdelijke huisvesting verblijven	
Totaal	1.617

Inburgering

Op 1 januari 2022 trad de Wet Inburgering in werking. De gemeente is sindsdien verantwoordelijk voor de begeleiding en biedt inburgeraars een programma inburgering aan op allerlei aspecten. Zo leren inburgeraars financieel zelfredzaam te zijn, leren ze de taal en de krijgen ze hulp in de toeleiding naar werk of onderwijs. Alle inburgeraars krijgen een inburgeringstraject op maat.

De rijksoverheid bepaalt elk halfjaar hoeveel statushouders - vluchtelingen met een verblijfsvergunning - gemeenten een woning en begeleiding bij de inburgering moeten bieden. De Rotterdamse taakstelling voor de huisvesting van statushouders in 2023 is gehaald, met een positief saldo van 56 personen.

Samenleven

Sinds januari 2024 geldt het actieplan Samenleven in één Stad (2024 – 2027) en bijbehorende subsidieregeling. Nu wordt volop ingezet op de uitvoering van het beleid, in totaal 85 acties. Een aantal acties vragen aanbesteding en inkoop, en zullen na het doorlopen daarvan starten. Een voorbeeld hiervan is de educatie voor leerlingen, jongeren en ouders over samenleven in een diverse stad. Ook de invulling van structurele stadsgesprekken Samenleven wordt momenteel uitgewerkt. We verwachten dit jaar circa 50 gesprekken te voeren, waarvan een aantal voor de zomer.

Ondertussen vragen organisaties subsidies aan. Eind april 2024 waren er 47 subsidieaanvragen ingediend. Daarvan waren er 21 toegekend en 14 nog in behandeling. Hiermee is ongeveer 40% van het totale subsidiebudget 2024 gebruikt.

De dag tegen discriminatie en racisme, 21 maart, is elk jaar het startpunt van de campagne Zie het. Zeg het. Meld het. Doel van de campagne is dat Rotterdammers zich meer bewust worden van discriminatie (zie het), zich uitspreken als bijvoorbeeld iemand wordt uitgescholden (zeg het) en het op de juiste plek melden (meld het). In vijf rondes besteden we in 2024 aandacht aan tegengaan van discriminatie en racisme. Dit doen we door zichtbare uitingen in de stad en op social media, het delen van ervaringsverhalen en interactie en activatie op verschillende plekken in de stad.

Onderdeel van de campagne was een tekenwedstrijd met als thema pesten en discriminatie voor de groepen 8 van St. Michaelschool, de school van de Kinderburgemeester. De drie winnende tekening zijn naar alle basisscholen verzonden in Rotterdam met het verzoek het gesprek over pesten te voeren in de klas.

Financiële bijstellingen Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving (x 1.000)

- € 5.382

Beleidskader basisvaardigheden	€ 112
Kiezen voor Rotterdam 2024	€ 114
Vrijval reserve inburgering	€ 500
Meer inzet schuldenketen	- € 564
Actualisatie afvalstoffenheffing	€ 572
Inkomensondersteunende maatregelen	- € 2.415

Terugdraaien verwachte Rijksbijdrage Inburgering	- € 1.763
Bestemmingsreserve Bijzondere bijstand studenten	€ 200
Bestemmingsreserve Gemeentelijk schuldenbeleid	€ 1.800
Technische wijzigingen, gemeentefondsmutaties, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 3.938
Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen. Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.	

Bestuurlijke hoofdlijnen 2025-2028

Pagina 26

Bestuurlijke hoofdlijnen 2025-2028

Inclusie en samenleving

Wie in Rotterdam woont is een Rotterdammer en hoort erbij. In Rotterdam staan we open voor alle mensen. Onze gedeelde identiteit als Rotterdammer is waar de gemeente zich op richt, met respect voor de verschillen. De principes uit de Grondwet en de beginselen van de rechtsstaat zijn leidend. In één Rotterdam zijn allen één en worden allen gelijk behandeld. Voor iedereen gelden dezelfde regels in dezelfde mate. Wij verlangen van iedereen om deze principes te kennen en te respecteren. Dit staat verder uitgewerkt in het [Actieplan Samenleven in één stad 2023-2026](#) dat in oktober 2023 door de gemeenteraad is vastgesteld.

Armoede en schulden

In september 2023 stelde de gemeenteraad het beleidskader armoede en schulden 2023-2026 vast: '[Rotterdam voor iedereen. Samen sterk tegen armoede en schulden](#)'. Het beleidskader bestaat uit 10 doelen en bijbehorende acties. Een belangrijk thema waar meerdere doelen aan zijn gekoppeld is vroegsignalering. Door vroegsignalering aan de hand van datasignalen van vaste lasten komt de gemeente in contact met Rotterdammers die geldzorgen hebben. De gemeente ondersteunt (in)formele organisaties waar Rotterdammers zich veilig genoeg voelen om het gesprek over hun geldzorgen aan te gaan. Daarnaast wordt samengewerkt met ervaringsdeskundigen om beter te weten welke ondersteuning Rotterdammers nodig hebben. Door de ondersteuning te bieden die past bij de behoefte, wordt voorkomen dat financiële problemen verergeren en Rotterdammers in een neerwaartse spiraal terechtkomen.

Ook het aanpakken van kinderarmoede heeft hoge prioriteit en raakt alle doelen in dit beleidskader. De gemeente stimuleert dat kinderen die opgroeien in armoede mee kunnen doen in de stad en hun talenten kunnen ontwikkelen. Dit draagt bij aan het doorbreken van de vicieuze cirkel van armoede. Om dat te bereiken financiert de gemeente onder andere verscheidene organisaties die gezinnen met kinderen helpen bij de aanpak van hun (financiële) problemen en ondersteunt de gemeente gezinnen via inkomensondersteunende voorzieningen. Om ervoor te zorgen dat de interventies gericht op gezinnen in armoede effectief en goed onderbouwd zijn, werken we samen met de wetenschap.

Doel: Minder armoede en schulden

Pagina 27

Doel: Minder armoede en schulden

[Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat? Toelichting indicatoren](#)

Wat willen we bereiken?

- We helpen meer Rotterdammers uit de problematische schulden.
- We beperken de gevolgen van het leven met financiële problemen door hen te ondersteunen met aanvullende begeleiding en inkomensondersteunende regelingen zolang de schulden bestaan. We weten dat het gemeentelijke hulpaanbod versnipperd wordt aangeboden. Vanuit armoede en schulden leveren we een bijdrage aan het meer centraal toegankelijk maken van het aanbod dat er is, zowel de inkomensondersteunende voorzieningen als de schulddienstverlening.
- We zorgen ervoor dat minder Rotterdammers – en dus ook minder kinderen – leven in armoede. Met effectief en preventief beleid doorbreken we de intergenerationele ‘armoedecirkel’, zodat kinderen en jongeren een beter perspectief krijgen om zich gezond, veilig en kansrijk te ontwikkelen.

Wat gaan we daarvoor doen?

In het beleidskader armoede en schulden 2023-2026 staan 10 doelen met bijbehorende acties en beoogde resultaten. Hieronder volgt een overzicht van de belangrijkste beoogde effecten en het resultaat tot nu toe.

Vroegsignalering

We zetten onder andere in op vroegsignalering van Rotterdammers met schulden en het vergroten van het bereik van inkomensondersteunende voorzieningen door contact te zoeken met Rotterdammers met een (dreigende) betalingsachterstand. We doen dit onder andere op basis van datasignalen over betalingsachterstanden van huur, energie, zorgverzekering en water. We sturen een brief, bellen hen of gaan op huisbezoek (afhankelijk van de hoogte van de betalingsachterstand). Daarnaast werken we samen met (informele) organisaties (welzijnspartijen, huisartsen, scholen en informele wijkorganisaties) op plekken waar veel Rotterdammers komen, om op die manier met hen in contact te komen.

Bereik van inkomensondersteunende regelingen

Om het bereik van de inkomensregelingen te vergroten werken we aan een advies-en aanvraagmodule, het proactief informeren van onze partners over het aanbod van inkomensondersteunende voorzieningen en zetten we in de wijken waar het bereik achterblijft promoteams in.

Voor de regelingen die al een bereik van 100% of bijna 100% hebben, is het doel dit maximaal te behouden. Dit geldt voor:

- Kindtegoed, het bereik in 2023 was 116%
- Jeugdtegoed, het bereik in 2023 was 118%
- Kwijtschelding afvalstoffenheffing, het bereik in 2023 was 96%.

Voor de regelingen die een lager bereik hebben, is het doel een minimaal bereik van 80% te realiseren. Dit geldt voor:

- AOW-tegoed, het bereik in 2023 was 72%
- Individuele Inkomenstoeslag, het bereik in 2023 was 36%.

Het bereik van het AOW-tegoed laat de laatste jaren een stijgende lijn zien en is in 2023 72%. Door middel van de extra inzet van promoteams, toegankelijke informatie en de toekomstige aanvraag- en adviesmodule trachten we in 2026 het beoogde effect van 80% te bereiken.

De doelgroep van de Individuele Inkomenstoeslag (IIT) bestaat uit huishoudens waarvan de kostwinner tussen de 21 en 65 jaar oud is, een inkomen tot 130% van het Wettelijk Minimumloon (WML) heeft, en er geen uitzicht is op inkomensverbetering. Als gevolg van de stijging van het WML (met 10% op 1 januari 2023) is de doelgroep van de IIT gegroeid van 56.100 in 2022 naar 68.400 in 2023. Het aantal huishoudens in de doelgroep is een ruwe schatting; het is niet mogelijk rekening te houden met het ‘inkomensverbeteringscriterium’. Het gaat dus om alle particuliere huishoudens met een inkomen tot de inkomensgrens, waarvan de hoofdkostwinner tussen de 21 en 65 jaar oud is.

Naast deze concrete acties, waarvan we de resultaten jaarlijks meten, zetten we ook andere acties in, bijvoorbeeld:

- Het betrekken van grote werkgevers in Rotterdam bij de aanpak van armoede en schulden. Vanwege de wethouderswissel van afgelopen najaar (2023) zijn de gesprekken met de werkgevers in Q3 2024 gepland. In de volgende voortgangsrapportage (voorjaar 2025) informeren wij uw raad over de uitkomsten van deze gesprekken en eventuele verdere samenwerking met het MKB en het bedrijfsleven
- Een ingesteld crisisfonds maakt het mogelijk Rotterdammers in acute nood te helpen
- Een aanbod van energiebesparende maatregelen, zoals energiekussers en collectieve energie coaching, om de energierekening van Rotterdammers te verlagen. Er is specifieke aandacht voor werkende armen.

De stand van zaken van deze acties staat ook in de voortgangsrapportage van het beleidskader armoede en schulden. Deze voortgangsrapportage is in het tweede kwartaal van 2024 met uw gemeenteraad gedeeld.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie	Realisatie	Begroting	Realisatie	Raming	Raming	Raming	Raming
	2022	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028

Collegetarget: In deze collegeperiode vergroten we de instroom in de schuldhulpverlening door in totaal 15.750 intakes af te nemen en pakken we schulden aan door in totaal 8.200 schuldregelingen te starten	Nulmeting	2024	jan t/m april 2024	Eindwaarde cumulatief vanaf 2023		
a) Intakes	4.459	5.339	5.250	1.699	5.550	15.750
b) Gestarte schuldregelingen	2.031	1.929	2.800	763	2.700	8.200
Aantal partijen dat is aangesloten bij het convenant vroegsignalering		april 2023: 204	april 2024: 316			
Aantal aanmeldingen vanuit vroegsignalering bij het Expertise Team Financiën (ETF)	227	406				
Mediane schuld	€ 19.763	€ 19.237				

Toelichting indicatoren

Collegetarget: Het aantal intakes van Rotterdammers die hulp zoeken voor hun geldproblemen neemt toe

Het aantal intakes van Rotterdammers die hulp zoeken voor hun geldproblemen neemt toe door samenwerking met partijen in de stad, onder meer met partijen die het vertrouwen hebben van Rotterdammers, en door vroegsignalering van problematische schulden en communicatie over ondersteuningsaanbod.

In het jaarverslag van 2023 en de voortgangsrapportage Armoede & Schulden is het aantal intakes over 2023 vastgesteld op 5.326. Dit wijkt af van de hierboven genoemde 5.339 intakes, dat ook de Rekenkamer in haar rapport over de collegetargets heeft opgenomen. De verklaring voor dit verschil zit in de wijze van gegevensselectie. Deze andere gegevensselectie leidt tot een verschil in het aantal intakes over 2023. Vanaf nu zullen we in onze rapportages de gegevensselectie gebruiken die de Rekenkamer hanteert. Om die reden verandert ook het aantal intakes tot en met april zoals opgenomen in de voortgangsrapportage Armoede & Schulden.

Collegetarget: Aantal gestarte schuldregelingen

In de Begroting 2024 is per abuis een foutief cijfer weergegeven bij de realisatie van het aantal gestarte schuldregelingen. In de Begroting 2024 staat dat het aantal gestarte schuldregelingen in 2022 1.886 was, het waren er echter 2.031.

Vroegsignalering:

- **Aantal partijen dat is aangesloten bij het convenant vroegsignalering:** Doel is een stijging van het aantal partijen dat zich aansluit bij ons convenant vroegsignalering. Het aantal convenantpartners is gestegen naar 316 in april 2024 (204 in april 2023).
- **Aantal aanmeldingen vanuit Vroegsignalering (Hulpteam Geldzaken) bij het Expertise Team Financiën (ETF):** Doel is een stijgende lijn in het aantal aanmeldingen van het Hulpteam Geldzaken bij het Expertise Team Financiën (ETF). Het aantal aanmeldingen is gestegen naar 406 in 2023 (227 om 2022).
- **Mediane schuld:** De gemeente streeft naar een daling van de mediane schuld van Rotterdammers die ondersteuning voor hun financiële problemen van de gemeente krijgen. De mediane schuld daalt al een aantal jaren op rij. In 2022 was dit € 19.763 en in 2023 was dit € 19.237.

Over al deze bovenstaande resultaten rapporteert het college jaarlijks in het voorjaar in de voortgangsrapportage van het beleidskader armoede en schulden.

Doel: Verbeteren taalbeheersing

Pagina 28

Doel: Taalbeheersing van Rotterdammers verbeteren

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat? Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

Betere basisvaardigheden van Rotterdammers, zodat zij zich in hun dagelijks leven beter kunnen redden. Verbetering van taal- en rekenvaardigheden en digitale vaardigheden heeft als doel dat Rotterdammers vooruitgaan in gezondheid, werk, geld en persoonlijke ontwikkeling. Het beleid richt zich op deze vier thema's. In de uitvoering van dit beleid werken we samen met netwerkpartners zowel binnen de gemeente, als in de stad.

Wat gaan we daarvoor doen?

Wij zorgen voor kwalitatief goede trajecten basisvaardigheden en aanvullende taalactiviteiten voor laaggeletterde Rotterdammers, waarbij wij streven naar een klanttevredenheid van 80% die wij jaarlijks meten.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Aantal gestarte trajecten basisvaardigheden		9.105	6.350		6.150	6.150		
Klanttevredenheid		88%	80%		80%	80%		

Toelichting indicatoren

Aantal gestarte trajecten basisvaardigheden

De kwantitatieve doelstelling is voor 2023 ruimschoots behaald. De streefwaarde voor het aantal gestarte trajecten basisvaardigheden voor 2023 was 6.350 gestarte trajecten. De realisatie bedraagt 9.105 gestarte trajecten basisvaardigheden.

Klanttevredenheid

De kwalitatieve doelstelling is eveneens behaald. Het doel voor de huidige collegeperiode is dat minimaal 80% van de deelnemers aan de trajecten tevreden is met de gevolgde trajecten. Uit de meting over 2023 blijkt dat 88% van de deelnemers (zeer) tevreden is over het traject.

De cijfers van de kwantitatieve alsook de kwalitatieve doelstelling over 2024 zijn naar verwachting het derde kwartaal van 2024 bekend.

Doel: Een inclusieve samenleving

Pagina 29

Doel: Een inclusieve samenleving

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat? Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

Inburgering

Rotterdamse inburgeraars participeren maximaal in de samenleving (door opleiding voor burgers jonger dan 27 jaar of werk boven 27 jaar) en beheersen zo snel mogelijk de Nederlandse taal.

Samenleven

We willen discriminatie zoveel mogelijk voorkomen (acceptatie, kansengelijkheid) en de gevolgen ervan bestrijden (mentaal welzijn, emancipatie, empowerment). Rotterdammers zien dat de gemeente een bondgenoot is in de strijd tegen discriminatie.

Wat gaan we daarvoor doen?

Inburgering

We voeren de Wet inburgering uit op basis van de hiervoor bedoelde rijksmiddelen. Statushouders uit eerdere wetten worden, zoals alle andere Rotterdamse werkzoekenden, begeleid naar werk of een opleiding. Als extra impuls blijven we de Rotterdamse Taalstart aanbieden aan nieuwkomers en begeleiden we gezinsmigranten. Jaarlijks wordt de raad geïnformeerd door een voortgangsrapportage statushouders. Vanaf 2023 heet die rapportage [Monitor Inburgering](#).

Samenleven

Het actieplan Samenleven beschrijft welke concrete acties er worden ingezet om discriminatie te bestrijden op leefgebieden als woningmarkt, arbeidsmarkt, veiligheid op straat, en waar nodig welke specifieke inzet gericht is op de verschillende discriminatiegronden. Een conceptversie van het actieplan is voor de zomer naar de raad gegaan. De raad ontvangt in september een geactualiseerde versie ter vaststelling.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bijstandsvolume statushouders	2.180	3.118	3.334						
Slagingspercentage inburgering									
Omnibusenquête (% acceptatie van diversiteit):									
Seksuele en gender- diversiteit	87%	87%	84%						
Culturele diversiteit	75%	73%	73%						
Religieuze diversiteit	75%	73%	75%						
Het is leuk om te wonen in een stad met mensen met verschillende achtergronden	80%	78%	75%						
Wijkprofiel: Zegt géén discriminatie te ervaren in of buiten de eigen woonbuurt	81%	80%	80%						
Inclusiviteitsindex (EUR)									
Discriminatiemonitor:									
Aantal meldingen van discriminatie door Rotterdammer bij ADV (over voorval in of buiten Rotterdam)	674	355	301						
Aantal meldingen over voorval dat plaatsvond binnen Rotterdam	240	248	250						
Aantal geregistreerde discriminatie-incidenten bij de politie	470	520	486						

Toelichting indicatoren

Slagingspercentage inburgering

Het slagingspercentage inburgering geldt voor de nieuwe instroom van inburgeraars die volgens de nieuwe wet sinds 2022 onder de regie van gemeenten vallen. Het inburgeringstraject duurt minimaal drie jaar. DUO heeft deze cijfers momenteel nog niet beschikbaar.

Wijkprofiel

In maart verscheen het Wijkprofiel 2024. Daarin meten we onder andere de mate waarin Rotterdammers aangeven discriminatie te ervaren. Minder Rotterdammers ervaren geen discriminatie (81% in 2020 > 80% in 2024).

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 30

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Armoede, schuldhulpverlening, integratie en samenleving draagt bij aan de Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen: 1 Geen armoede, 2 Geen honger, 5 Gendergelijkheid, 10 Ongelijkheid verminderen.

Voor een uitgebreide toelichting zie de [paragraaf Sustainable development goals](#).

Projecten: niet van toepassing

Pagina 31

Projecten

Niet van toepassing.

Financiën

Pagina 32

Financiën

[Overzicht baten en lasten](#)[Toelichting overzicht baten en lasten](#)[Programma en Rotterdamse taakvelden](#)[Financiële bijstellingen](#)[Toelichting financiële bijstellingen](#)

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	Realisatie 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Baten exclusief reserves	54.497	102.219	99.256	18.458	18.628	18.628
Bijdragen rijk en medeoverheden	28.099	93.004	90.042	9.185	9.294	9.294
Financieringsbaten	351	380	380	380	409	409
Overige opbrengsten derden	26.046	8.835	8.835	8.893	8.925	8.925
Lasten exclusief reserves	247.473	245.851	218.741	132.349	120.566	120.566
Apparaatslasten	41.426	46.504	46.926	40.874	38.954	38.954
Inhuur	1.249	366	366	366	366	366
Overige apparaatslasten	769	1.039	1.204	947	799	799
Personeel	39.407	45.099	45.356	39.560	37.788	37.788
Overige verrekeningen	3.498	2.316	2.373	1.551	1.085	1.085
Overige verrekeningen	3.498	2.316	2.373	1.551	1.085	1.085
Programmalasten	202.550	197.031	169.441	89.924	80.528	80.528
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	57.495	113.685	100.210	25.861	16.466	16.466
Kapitaallasten	65	0	0	0	0	0
Overige programmalasten	488	135	135	135	135	135
Sociale uitkeringen	124.540	62.424	50.036	44.868	44.868	44.868
Subsidies en inkomensoverdrachten	19.962	20.786	19.060	19.060	19.060	19.060
Saldo voor vpb en reserveringen	-192.976	-143.632	-119.484	-113.890	-101.938	-101.938
Saldo voor reserveringen	-192.976	-143.632	-119.484	-113.890	-101.938	-101.938
Reserves	30.424	18.205	6.561	5.352	0	0
Onttrekking reserves	27.329	14.875	5.431	4.222	0	0
Toevoeging reserves	0	0	0	0	0	0
Vrijval reserves	3.095	3.330	1.130	1.130	0	0
Saldo	-162.553	-125.427	-112.923	-108.538	-101.938	-101.938

Vergelijk saldo

x

Vergelijking begrotingssaldi	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024	- 106.529	- 120.046	- 109.442	- 107.827	- 107.638	
Jaarstukken 2023 (realisatie)	- 162.553					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2024		- 125.427	- 112.923	- 108.538	- 101.938	- 101.938

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De totale baten bestaan vooral uit bijdragen van het Rijk voor noodopvang asielzoekers, opvang Oekraïners en uitvoering van de Wet inburgering. Verder bestaan de baten uit ontvangen bijdragen voor de trajecten basisvaardigheden en de Rotterdampas.

Lasten

Rotterdam zet geld in voor onder andere noodopvang asielzoekers, trajecten basisvaardigheden, inburgering, armoedebestrijding en schuldhulpverlening.

Reserves

Binnen het programma wordt geld uit diverse bestemmingsreserves ingezet. Het gaat onder andere om de bestemmingsreserves Armoedefonds, Energietoeslag, Bijzondere bijstand studenten en Inburgering.

Onder [Financiën/Balans/Reserves](#) is een gedetailleerd overzicht opgenomen van deze reserves.

Meerjarig verloop

In de jaren 2024 en 2025 zijn er hogere baten, lasten en uitputting van de reserves dan tijdens de jaren 2026 en verder. Dit komt doordat de baten en lasten van bepaalde regelingen, zoals de crisisopvang asielzoekers en opvang Oekraïners, niet structureel in de begroting zijn opgenomen. Ook de onttrekking van reserves, zorgt voor hogere baten en lasten in de begrotingen voor 2024, 2025 en 2026. Verder blijft het meerjarig verloop vanaf 2026 min of meer gelijk.

Programma en Rotterdamse taakvelden

Saldo programma/taakveld	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	-125.427	-112.923	-108.538	-101.938	-101.938
	-1.865	-1.865	-1.807	-1.567	-1.567
Inkomensregelingen - Participatie en armoedebestrijding	-99.957	-91.496	-87.908	-87.259	-87.259

Onderwijsbeleid en leerlingzaken - Taal volwassenen	-8.727	-8.068	-7.948	-5.715	-5.715
Samenkracht en burgerparticipatie	-14.879	-11.494	-10.875	-7.396	-7.396
	-1.865	-1.865	-1.807	-1.567	-1.567
Inkomensregelingen - Participatie en armoedebestrijding	-99.957	-91.496	-87.908	-87.259	-87.259
Onderwijsbeleid en leerlingzaken - Taal volwassenen	-8.727	-8.068	-7.948	-5.715	-5.715
Samenkracht en burgerparticipatie	-14.879	-11.494	-10.875	-7.396	-7.396

Financiële bijstellingen

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Bijstellingen Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving		Begroting	Raming	Raming	Raming	Raming
		2024	2025	2026	2027	2028
Oorspronkelijke begroting 2024		-120.046	-109.442	-107.827	-107.638	-107.638
Bijstellingen Eerste Herziening / Voorjaarsnota 2024		-5.382	-3.481	-711	5.700	5.700
Beleidskader basisvaardigheden	Bezuinigingen/Taakstellingen	112	262	262	2.495	2.495
Kiezen voor Rotterdam 2024	Bezuinigingen/Taakstellingen	114	0	0	0	0
Terugdraaien intensivering samenleven	Bezuinigingen/Taakstellingen	0	0	0	3.000	3.000
Vrijval reserve inburgering	Bezuinigingen/Taakstellingen	500	0	0	0	0
Meer inzet schuldenketen	Intensiveringen	-564	-1.128	-1.128	0	0
Actualisatie Afvalstoffenheffing	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	572	0	0	0	0
Formaliseren Formatie Kredietbank Rotterdam	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Inkomensondersteunende maatregelen	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-2.415	-3.058	0	0	0
Rijksbijdrage Kansrijke wijken	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Terugdraaien verwachte Rijksbijdrage Inburgering	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-1.763	0	0	0	0
Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB)	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Maak het queer monument nu echt permanent	Ramingsbijstellingen vermijdbaar	0	0	-300	0	0
Opvang vluchtelingen	Ramingsbijstellingen vermijdbaar	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Armoedebeleid	Reserves	0	300	300	0	0
Bestemmingsreserve Armoedefonds	Reserves	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Bijzondere bijstand, studenten	Reserves	200	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Energietoeslag	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Gemeentelijk schuldenbeleid	Reserves	1.800	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Inburgering 010	Reserves	0	0	0	0	0
Aanpak laaggeletterdheid	Taakmutaties	-43	0	0	0	0
Bijzondere bijstand en vroegsignalering	Taakmutaties	-3.687	0	0	0	0
Einde lening inburgeringsplicht	Taakmutaties	-19	0	0	0	0
LHBTI-beleid Regenboogsteden	Taakmutaties	-50	-50	-50	0	0
Maatschappelijke begeleiding statushouders	Taakmutaties	-211	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	71	193	205	205	205
Begroting na wijzigingen		-125.427	-112.923	-108.538	-101.938	-101.938

Toelichting financiële bijstellingen

Beleidskader basisvaardigheden

Het college stelt een aantal ambities bij, waaronder de gedeeltelijk terugdraaiing van de intensivering voor de bestrijding van laaggeletterdheid, die was vastgelegd in het coalitieakkoord "Eén Stad" voor de bestrijding van laaggeletterdheid.

Kiezen voor Rotterdam 2024

Een onderdeel van de Voorjaarsnota 2023 is de Organisatieopgave. Het gaat hierbij om een besparing op de gemeentelijke organisatie van € 150,0 mln van 2024 tot en met 2027. De Organisatieopgave noemen we nu Kiezen voor Rotterdam. De besparing voor 2024 bedraagt € 20,0 mln en wordt nu verdeeld over de begrotingsprogramma's. Daarbij is ook het voorstel een bestemmingsreserve te vormen voor frictiekosten van € 2,0 mln. Een uitgebreide toelichting staat in de [paragraaf Bedrijfsvoering](#).

Terugdraaien intensivering Samenleven

Het college stelt een aantal ambities bij. Er is sprake van het terugdraaien van de intensivering in de jaren 2027 en 2028. Het actieplan samenleven, zoals vastgesteld in oktober 2023, wordt uitgevoerd zoals in het plan is vastgelegd.

Vrijval reserve inburgering

Vanwege de krapte op de arbeidsmarkt zal incidenteel € 500.000 vrijvallen vanuit de bestemmingsreserve Inburgering.

Meer inzet Schuldenketen

Deze collegeperiode is er ingezet op een grotere instroom in de schuldhulpverlening. Een grotere inzet in de schuldenketen is nodig om onwenselijke wachttijden te voorkomen.

Actualisatie Afvalstoffenheffing

De begroting Afvalstoffenheffing is in overeenstemming gebracht met de meest actuele inzichten. Daarnaast is het kwijscheldingsbudget bijgesteld (€ 572.000 in 2024). Er vindt hiervoor een budgetoverheveling plaats naar het [programma Beheer van de stad](#).

Formaliseren Formatie Kredietbank Rotterdam

Er heeft een actualisatie plaatsgevonden van de formatie van de Kredietbank Rotterdam. Zowel de baten en de lasten stijgen (van € 198.000 in 2024 tot € 426.000 in 2028). Per saldo is dit een neutrale boeking.

Inkomensondersteunende maatregelen

Er is extra geld voor inkomensondersteunende maatregelen. Dit geld is bedoeld voor dekking van het stijgende gebruik van de studietoelage, hogere uitvoeringskosten voor de individuele bijzondere bijstand en voor de kwijschelding van de afvalstoffenheffing.

Rijksbijdrage Kansrijke wijken

De "Rijksbijdrage Kansrijke Wijken" is een financiële bijdrage van het Rijk. Deze bijdrage is gericht op verbetering van de leefbaarheid, sociale cohesie en economische kansen in kansarme wijken. Binnen dit programma is er in 2024 € 446.000 en in 2025 € 39.000 inzet op schuldenaanpak. De baten en lasten worden begroot; per saldo is dit een neutrale bijstelling.

Terugdraaien verwachte Rijksbijdrage Inburgering

De regering geeft in 2024 niet de verwachte rijksbijdrage voor inburgering. De reden is dat de regering een overbesteding verwacht op de uitvoering van de nieuwe inburgeringswet. Voor 2024 is geld toegevoegd om het tekort te dekken.

Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB)

Voor de aanpak van taalachterstanden heeft het Rijk geld toegekend. Voor 2024 zijn de baten en lasten verhoogd met € 4,3 mln. Per saldo is dit een neutrale bijstelling.

Maak het queermonument nu echt permanent

Bij de bespreking van de collegebrief "Ruimte in de begroting 2024" nam de gemeenteraad een aantal moties aan die financiële gevolgen hebben. De gemeenteraad vroeg het college of de in de moties gemaakte keuzes passen binnen het beschikbare budget. In één van de aangenomen moties vroeg de raad om het queermonument permanent te maken.

Opvang vluchtelingen

Door de inval van Rusland in Oekraïne heeft de gemeente Rotterdam sinds maart 2022 de taak om Oekraïense vluchtelingen op te vangen. De gemeente maakt sindsdien kosten voor opvanglocaties en overige uitvoering van de opvang. De gemeente krijgt hiervoor een vergoeding van het Rijk. Zowel de baten als de lasten worden in 2024 en 2025 met € 49,3 mln opgehoogd. Per saldo is dit een neutrale bijstelling.

Bestemmingsreserve Armoedebeleid

Bij de Voorjaarsnota 2024 is besloten om een deel van de bestemmingsreserve Armoedebeleid in te zetten voor

mobiliteit van ouderen in de wijk. Het gaat om € 300.000 in 2025 en 2026.

Bestemmingsreserve Armoedefonds

Er wordt een onttrekking aan de bestemmingsreserve Armoedefonds begroot voor inzet op Armoedebestrijding en Schuldhulpverlening. Zowel de baten als de lasten stijgen met € 5,7 mln in 2024 tot € 4,2 mln in 2026. Per saldo is dit een neutrale bijstelling.

Bestemmingsreserve Bijzondere bijstand, studenten

Bij de Voorjaarsnota 2024 is besloten om een deel van de bestemmingsreserve Bijzondere bijstand, studenten vrij te laten vallen. Het gaat om € 200.000 in 2024.

Bestemmingsreserve Energietoeslag

Het geld van het Rijk om de huishoudens van Rotterdam met een laag inkomen te ondersteunen vanwege de hoge energielasten is gebruikt voor de Bestemmingsreserve Energietoeslag. In 2024 wordt een bedrag van € 8,8 mln uit deze reserve onttrokken voor het uitkeren van de energietoeslag. Per saldo gaat het om een neutrale bijstelling.

Bestemmingsreserve Gemeentelijk schuldenbeleid

Bij de Voorjaarsnota 2024 is besloten om een deel van de bestemmingsreserve Gemeentelijke schuldenbeleid te laten vrijvallen. Het gaat om € 1,8 mln in 2024.

Bestemmingsreserve Inburgering 010

Er wordt een onttrekking aan de bestemmingsreserve Inburgering 010 begroot ter dekking van een grotere inzet van personeel voor statushouders en vreemdelingen. In 2024 wordt een bedrag van € 438.000 onttrokken. Per saldo is dit een neutrale bijstelling.

Aanpak laaggeletterdheid

Voor de aanpak van laaggeletterdheid is er 2024 extra geld toegevoegd aan het budget voor deze aanpak. Hiermee kunnen meer taaltrajecten worden aangeboden.

Bijzondere bijstand en vroegsignalering

Van het Rijk is geld ontvangen voor Bijzondere bijstand en vroegsignalering. Dit geld is bedoeld om een stapeling te voorkomen van sociale en maatschappelijke problemen die het gevolg zijn van de hoge inflatie.

Einde lening inburgeringsplicht

Van het Rijk is extra geld ontvangen voor begeleiding van statushouders die onder de vorige wet vallen. Zij zijn nog niet ingeburgerd. Het geld wordt gebruikt om deze groep te ondersteunen om aan de inburgeringsplicht te voldoen.

LHBTI beleid Regenboogsteden

Het Rijk heeft geld beschikbaar gesteld voor de aanpak van de Regenboogsteden voor lokaal LHBTI-beleid voor 2023 tot en met 2026.

Maatschappelijke begeleiding statushouders

Van het Rijk is geld ontvangen voor de maatschappelijke begeleiding statushouders om de uitvoering van de nieuwe wet inburgering te dekken.

Technische wijzigingen

In dit programma zijn er diverse technische wijzigingen. Het gaat om de volgende wijzigingen:

- Verschuiving van programma- naar apparaatslasten; dit zijn neutrale bijstellingen. Het verschoven budget wordt ingezet voor meer personeel voor:
 - Begeleiding van statushouders en vreemdelingen € 438.000 in 2024
 - Opvang Oekraïners € 3,3 mln. in 2024 en € 4,4 mln. in 2025
 - Schuldhulpverlening € 564.000 in 2024 en € 1,1 mln in 2025 en 2026
 - De Kredietbank Rotterdam (van € 131.000 in 2024 tot € 428.000 in 2028)
- Overige technische wijzigingen: (€ 71.000 in 2024 tot € 205.000 in 2028).

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Pagina 33

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

[Omschrijving programma](#)[Beleidskaders, monitoren en regelgeving](#)[Verbonden partijen die bijdragen aan het programma](#)

Omschrijving programma

Gelijke kansen voor Rotterdammers in een inclusieve samenleving. Daar zet de gemeente zich voor in. Centraal daarbij staan bestaanszekerheid en gelijkwaardigheid. Dat geldt ook voor bijvoorbeeld nieuwe bewoners en Rotterdammers die moeite hebben met lezen en schrijven. Iedereen moet kansrijk, veilig en gezond kunnen leven.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

- [Het beleidskader basisvaardigheden 2023-2026 Rotterdam Vaardig Verder, Beter in taal, rekenen en digitale vaardigheden'](#)
- [Beleidskader 'Rotterdam voor iedereen. Samen sterk tegen armoede en schulden. Armoede- en schuldenbeleid 2023-2026'](#)
- [Actieplan Samenleven in één stad 2024-2027](#)
- [Rotterdamse Aanpak Inburgering](#)
- [Monitor Inburgering](#)

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- Er zijn geen verbonden partijen die worden ingezet voor dit programma.

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 34

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Achbar

Wethouder Achbar is verantwoordelijk voor de portefeuille Welzijn, Samenleven, Sport en Digitale Inclusie.

‘Het is belangrijk dat Rotterdam een stad is waarin iedereen zich thuis voelt en gelijk behandeld wordt.’

Wethouder Mohamed-Hoesein

Wethouder Mohamed-Hoesein is verantwoordelijk voor de portefeuille Armoedebestrijding, Schuldhulpverlening en Taal.

Beheer van de stad

Pagina 35

Beheer van de stad

Een schone, hele en veilige buitenruimte die de Rotterdammers en haar bezoekers optimaal kunnen benutten, waarbij wijkgestuurd werken, verduurzaming en circulariteit belangrijk zijn. De opgaven van de stad zoals verdichting en klimaatadaptatie worden innovatief aangepakt.

Voortgang 2024

Bestuurlijke hoofdlijnen 2025-2028

Doel: Schone en circulaire stad

Doel: Veilige en beschikbare
buitenruimte

Doel: Prettige leefomgeving

Duurzame
ontwikkelingsdoelstellingen

Projecten

Financiën

Omschrijving, kaders en verbonden
partijen

Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2024

Pagina 36

Voortgang 2024

Verminderen naastplaatsingen en zwerfafval

Collegedoelstelling: de gemeente vermindert zwerfafval en plaatsingen van vuilnis naast afvalcontainers (hierna naastplaatsingen) in de 20 wijken die het slechtst scoren. Doel in de huidige collegeperiode is een stijging van de CROW-score op plaatsingen naast containers en zwerfafval met gemiddeld 5 procentpunt. De CROW-methode is ontwikkeld om de kwaliteit van de openbare ruimte te meten, waarbij wordt gekeken naar onder mee onkruid, zwerfafval, onderhoud groen en verharding. Bijna alle gemeenten gebruiken deze methode.

Realisatie 2023: 82,49 % niveau B of hoger

Begroting 2024: 83,08 % niveau B of hoger

Realisatie 31 maart 2024: 79,87 % niveau B of hoger

Of de gemeente de doelstelling voor 2024 behaalt, is alleen in te schatten op basis van de resultaten van het eerste kwartaal 2024. Dat is: 79,87% niveau B of hoger. Dit is een stijging van 1,6% vergeleken met het eerste kwartaal 2023 (78,27%).

De gemeente vergelijkt alleen de scores van het eerste kwartaal, omdat het eerste kwartaal elk jaar bijzondere uitdagingen kent, zoals vuurwerk opruimen, gladheidsbestrijding en kerstbomen ophalen.

Op dit moment is het fijne zwerfafval op verharding de grootste zorg, omdat dit door het kleine formaat lastig te verwijderen is. Vanaf 2023 is extra ingezet op het behalen van de doelstelling van dit collegetarget door de wijkreinigingsteams.

Er zijn aanzienlijke verschillen tussen de wijken in de plaatsing van huisvuil naast containers en in zwerfafval. Dat benadrukt het belang van een wijkgerichte aanpak. In 2023 zijn er een aantal wijkgerichte maatregelen genomen, zoals extra publieksvoorlichting, meer knijperkasten, werving van meer containeradoptanten en promotie van het gebruik van schoonmaakpakketten. In 2024 continueert de gemeente dit verder.

De NietRNAast-aanpak heeft tot doel de plaatsing van afval naast containers te verminderen. Gebleken is dat deze aanpak succesvol is. De gemeente heeft de NietRNAast-aanpak in 2023 voor heel Rotterdam in uitvoering genomen. Twintig reinigers kregen in 2023 een opleiding tot controleur huisafval. Analyses van de registraties leiden in 2024 tot verdere verbetering van het werkproces.

Pop-up milieuparken

De gemeente realiseert jaarlijks minimaal 100 pop-up-milieuparken.

Realisatie 2023: 120 pop-up-milieuparken

Realisatie tot mei 2024: 46

De verwachting is dat de gemeente de doelstelling in 2024 ruimschoots behaalt.

Lachgascilinders

Sinds januari 2023 valt lachgas onder de Opiumwet. Een goede stap met het oog op de gezondheid. Maar de gemeente vindt de uitwerking hiervan terug in de openbare ruimte. Gebruikers dumpen de lachgascilinders in grote hoeveelheden in parken, op straat en in afvalcontainers. De gevolgen, risico's en extra kosten zijn groot. Sinds 1 augustus 2023 neemt de gemeente lachgascilinders in bij de milieuparken. Voor het opruimen van de vele gedumpte lachgascilinders in de buitenruimte wordt de inzet van een gespecialiseerd bedrijf opgeschaald en gaat de gemeente, naast de huidige inzet van milieucontroleurs, met medewerkers van Schone Stad lachgascilinders opruimen. Het extra toegekende budget heeft betrekking op de inzameling en verwerking van deze cilinders. De gesprekken met AVR over de verwerkingskosten van lachgascilinders in het restafval zijn nog gaande.

Civiele Kunstwerken

Meerdere bruggen in Rotterdam zijn verouderd en aan groot onderhoud toe. De gemeente werkt aan het grootschalig bruggenprogramma 'Open/ Dicht' om een werkwijze te ontwikkelen waardoor de gemeente de beweegbare bruggen en sluizen de komende jaren van het benodigde onderhoud kan voorzien en toekomstbestendig kan maken. De gemeente werkt aan een definitief programmaplan. Ondertussen gaat het geplande onderhoud onverminderd door.

De conservering voor de Erasmusbrug (groot onderhoud) is gestart en wordt in 2024 afgerond.

Het constructief herstel van de brug Parkhaven Oostzijde is sinds februari 2024 in uitvoering.

Biodiversiteit

In 2024 zet de gemeente de ambitie voort om deze collegeperiode 40 hectare bijenlandschap te realiseren door bestaande grasvegetatie om te zetten. De strategische aanpak volgens de methode Groene Cirkels blijft gericht op het versterken, behouden en verbeteren van de ecologische structuur voor wilde bijen. Niet alleen gazons veranderen om te zorgen voor voedsel voor bijen, ook creëert de gemeente diverse verblijfs- en nestplaatsen die onderling verbonden zijn.

Met zorgvuldige locatiekeuze maakt de gemeente ecologische bijenzones op zowel de noordoever als de zuidoever mogelijk. Naar verwachting realiseert de gemeente ongeveer 10 hectare. In 2023 is bijvoorbeeld al een ecologisch bollenlint aangelegd in de wijk Zestienhoven, dat in het voorjaar van 2024 voedsel zal bieden voor de bijen.

Led-transitie

Het LED-transitieproject loopt van 2020 tot en met 2025. Het gaat om de vervanging van 92.000 armaturen (totaal ca. 106.000). Inmiddels zijn er 80.000 armaturen vervangen. In 2024 vervangt de gemeente ca. 6.800 armaturen; dat zijn vooral grondspots en specials. Eind 2024 zijn dan de meeste armaturen in de wijken en langs de hoofd- en verzamelwegen omgezet naar LED-armaturen.

Plaatsing wijkcontainers groente, fruit, etensresten (gfe) hoogbouw

Sinds maart 2024 kunnen bewoners in Kralingen-Oost en Struisenburg hun groente-, fruit- en etensresten scheiden. Er zijn 61 gfe-wijkcontainers geplaatst. De bewoners in deze wijken en in De Esch (37 wijkcontainers geplaatst in 2023) scheiden hun gfe zo goed, dat de containers inmiddels twee keer per week worden geleegd. Eind april hebben de huishoudens in Kralingen-West een startpakket inclusief afvaltag ontvangen, zodat ook zij hun gfe kunnen scheiden.

Wijkgerichte aanpak op schoon

Om de bereikbaarheid van de milieuparken te vergroten, kunnen Rotterdammers aanhangwagens en bakfietsen lenen om grof afval en herbruikbare goederen naar een milieupark te brengen. In het eerste kwartaal van 2024 zijn zowel de bakfiets als de aanhanger een groot succes gebleken.

Op alle milieuparken is nu een aanhangwagen te leen. Vanaf het voorjaar van 2024 zijn er ook aanhangwagens beschikbaar bij het wijkreinigingsteam in Hoogvliet en het milieupark in Rozenburg, waar de gemeente de afvalinzameling heeft overgenomen van Irado. Elektrische bakfietsen staan ter beschikking voor de

Rotterdammers bij gemeentelijke locaties in Delfshaven, IJsselmonde, Noord, Charlois, Kralingen-Crooswijk en sinds april 2024 ook in Prins Alexander. Rozenburg krijgt ook een leenbakfiets.

Sinds augustus 2023 zamelt de gemeente op de noordoever als proef matrassen apart aan huis in, zodat ze schoon en droog blijven; een voorwaarde voor recycling. Rotterdammers maken een afspraak om de afgedankte matras in een specifiek tijdsvenster op te laten halen. Van augustus 2023 tot en met februari 2024 zijn ruim 2.600 matrassen opgehaald. In de loop van 2024 breidt de gemeente deze dienstverlening naar de zuidoever uit.

Zero-emissionvoertuigen

De doelstelling: een emissieloos wagenpark in 2030 ligt op schema. Per 1 januari 2024 waren de gemeentelijke personenwagens voor 100%* emissieloos, de lichte bedrijfsvoertuigen voor 57% en de zware bedrijfsvoertuigen voor 17%. In 2024 werkt de gemeente aan het verder emissieloos maken van het wagenpark, zodat de bestelvoertuigen en de vrachtwagens per 1 januari 2025 toegang hebben tot de Zero Emissie Zone voor Stadslogistiek. Voor een aantal zware voertuigen vraagt de gemeente ontheffingen (bijvoorbeeld emissieloos nog niet verkrijgbaar) of vrijstellingen aan.

*Op enkele hybride voertuigen na

Rotterdam Circulair

In het eerste kwartaal van 2024 heeft het college het herijkte programma Rotterdam Circulair 2023 – 2026 vastgesteld en is het in de gemeenteraad behandeld. In dit programma ligt de aandacht op de ketens en gebruikersgroepen waar de gemeente de meeste invloed en impact op heeft. Dit zijn drie ketens: bouw, organische stromen en consumptiewaar(de). En drie gebruikersgroepen: gemeentelijke inkoop, ondernemers en Rotterdammers. Enkele voorbeelden van de voortgang in 2024: Materiaalpaspoorten die hergebruik van materialen uit bouwprojecten mogelijk maken, het inzamelen van schoon bladafval waarvan bokashi (goed organisch gefermenteerd materiaal) wordt gemaakt, tegengaan van voedselverspilling en de instelling van een circulair loket. Voorbeelden van lopende projecten: de ontwikkeling van materialendepots, hulp aan MKB-bedrijven en opkomende (bewoners)initiatieven.

Educatie

Door bewoners van jongs af aan te betrekken bij het grondstoffenvraagstuk, de resultaten en de effecten van het scheiden van grondstoffen, creëert de gemeente op jonge leeftijd al bewustzijn. Het educatieprogramma biedt workshops, activiteiten, gastlessen, voorstellingen en excursies aan. Het programma heeft zich in 2022 en 2023 voornamelijk op basisscholen gericht. In 2024 is de doelgroep van het educatieprogramma uitgebreid naar middelbare scholen, studenten en volwassenen. Educatie vindt niet uitsluitend op scholen plaats, maar ook in de wijken, bibliotheken, musea en op (sport)verenigingen.

Kiezen voor Rotterdam 2024	€ 2.806
Tijdelijk minder budget voor beheer en onderhoud	€ 1.500
Actualisatie afvalstoffenheffing	- € 572
Actualisatie energiekosten	- € 3.939
Actualisatie kapitaallasten	€ 2.060
Onderhoud Erasmusbrug	- € 9.500
Onderhoudskostenregeling	- € 69
Opruimen en verwerken lachgascilinders	- € 700
Aanpak en preventie zwerfafval	€ 2.104
Bestemmingsreserve Blauwalg Kralingse Plas	€ 100
Technische wijzigingen, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen	€ 273

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma

Bestuurlijke hoofdlijnen 2025-2028

Pagina 37

Bestuurlijke hoofdlijnen 2025-2028

Beheren en onderhouden van de openbare ruimte

We gaan mee met de ritmes van de stad. Elke dag halen we afval op, houden we toezicht en zorgen we ervoor dat het water afgevoerd wordt, riolen werken, bomen groeien en de straten er goed bij liggen. Elk weekend zorgen we ervoor dat de stad na het uitgaan en het feesten weer snel schoon en veilig is. We pieken in de seizoenen. 's Zomers zijn we op de stranden en de parken, in de herfst ruimen we blad en 's winters strooien we op tijd. Als het nodig is staan we paraat na stormschade, overstromingen of rellen. Als het areaal groeit of verandert groeien de exploitatiemiddelen. We zorgen met goed beheer dat onze assets hun levensduur halen en op tijd worden vervangen. Elk vervangingsmoment is daarbij een kans voor vernieuwing. Circulair werken draagt bij aan de transitie naar een groener, duurzamer en veerkrachtiger Rotterdam. Bij het uitvoeren van deze werkzaamheden wordt steeds meer gebruik gemaakt van emissieloze (werk)voertuigen.

Schoonhouden

De gemeente zorgt voor schone buurten. Een schone buurt zonder vuil op straat, is een fijne buurt. Een schone en groene omgeving bevordert de verbinding met de wijk en draagt bij aan een veilige, diverse en toekomstbestendige leefomgeving. Twee van de grootste ergernissen van Rotterdammers zijn afval naast containers (naastplaatsingen) en zwerfafval. De gemeente:

- Neemt meer preventieve maatregelen neen om de stad schoon te houden.
- Pakt bewoners harder aan die er een rotzooi van maken.
- Investeert meer in het opruimen en ophalen van (zwerf)afval.

De aandacht ligt daarbij op de 20 wijken die het slechtst scoren op de beeldmeetlat van naastplaatsingen (de CROW-methodiek). Deze wijken moeten op deze meetlat gemiddeld een 5 procentpunt betere score laten zien in 2026.

Nota Onderhoud Kapitaal Goederen

In de nieuw vastgestelde Nota Onderhoud Kapitaalgoederen 2023-2027 is voor alle objecten in de openbare buitenruimte berekend hoeveel geld er nodig is om de bestaande openbare ruimte veilig en beschikbaar te beheren en te onderhouden. Er zijn stapsgewijs extra exploitatiemiddelen toegekend omdat de Rotterdamse wegen en voetpaden, groen en parken en speelplekken extra aandacht nodig hebben. Echter, in de periode van 2025-2027 is er niet genoeg budget om al het benodigde onderhoud uit te voeren. Dit vereist dat er keuzes worden gemaakt om sommige onderhoud niet te doen of uit te stellen, wat mogelijk zichtbaar zal zijn in bepaalde delen van de stad.

Rotterdams WeerWoord

In juni 2023 is het programmakader Rotterdams WeerWoord 2030 vastgesteld. In het Programmakader en de bijbehorende Uitvoeringsagenda 2023-2026 zijn de inspanningen beschreven die nodig zijn om Rotterdam aan te passen aan de effecten van klimaatverandering. Daarnaast biedt het programmakader praktische richtlijnen en oplossingen voor de klimaatuitdagingen, opgedeeld per wijk. De inspanningen richten zich voornamelijk op meekoppelen van klimaatmaatregelen met al lopende ingrepen en projecten in Rotterdam. In 2024 en 2025 werkt de gemeente aan de integratie van het Gemeentelijk Rioleringsplan en het Rotterdams WeerWoord tot een waterklimaatadaptatieprogramma. De ondersteuning van Rotterdammers om zelf klimaatadaptief te kunnen handelen met bijvoorbeeld de subsidieregeling klimaatadaptatie en de Tegeltaxi zijn ook dit jaar weer beschikbaar. De huidige wijkaanpak om in de wijken waar dat hard nodig is een actief netwerk op te bouwen dat klimaatadaptief handelt, ontwikkelt de gemeente verder tot een Groen en Gezonde Wijkaanpak. Dit is onderdeel van de Groen Agenda met nog meer deelnemende partners.

Samen

We beheren de stad niet alleen. Samen met bewoners en ondernemers houden we buurten, pleinen en parken nog schoner. In de wijken werken we samen met bewoners en wijkraden. In de hoofdstructuren werken we samen met diverse partners zoals de waterschappen, Evides en Stedin.

Doel: Schone en circulaire stad

Pagina 38

Doel: Schone en circulaire stad

[Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat? Toelichting indicatoren](#)

Wat willen we bereiken?

In 2050 moet Rotterdam een stad zijn zonder afval. Om dat te bereiken moet de totale hoeveelheid afval afnemen en moeten Rotterdammers het huishoudelijk afval nog beter scheiden. Rotterdammers willen een zichtbaar schonere stad. De stad ligt er voor het oog schoon bij en Rotterdammers waarderen het schoonniveau van de buitenruimte positief. De overlast door plaagdieren, zoals ratten, houden we onder controle door een gebiedsgerichte rattenaanpak. Rotterdam is daarnaast op weg naar een afvalvrije en grondstoffenrijke samenleving. Daarbij maken we stapsgewijs de omschakeling van een lineaire naar een circulaire economie. Rotterdam Circulair draagt bij aan de transitie naar een groener, duurzamer, economisch veerkrachtiger, gezonder en schoner Rotterdam. Met het oog op het klimaat en de volksgezondheid is het gehele gemeentelijke wagenpark in 2030 zonder uitstoot.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We verminderen naastplaatsingen in de 20 wijken die volgens de CROW-methodiek het slechtst scoren met gemiddeld 5 procentpunt (collegetarget). Dit doen we o.a. door de inzet van integrale NietNaast-teams, maar ook door vaker en strenger te handhaven. Een deel van de reinigingsmedewerkers is al opgeleid tot toezichthouder zodat zij kunnen optreden tegen afval naast de container. We maken meer gebruik van technieken die het gedrag beïnvloeden rondom wijkcontainers (nudging) en we experimenteren met digitale middelen om vuil beter te herkennen; dit leidt tot efficiënter ophalen van het vuil.
- In 2050 moet Rotterdam een stad zijn zonder afval. Om dat te bereiken moet de totale hoeveelheid afval afnemen en moeten Rotterdammers het huishoudelijk afval nog beter scheiden. In de [Grondstoffennota](#) staan de maatregelen om dit te stimuleren. Denk aan:
 - Ruimere openingstijden van een deel van de milieuparken.
 - Minimaal 100 pop-up-milieuparken per jaar in de verschillende wijken zodat Rotterdammers hun grofvuil makkelijker kunnen wegbrengen.
- We stimuleren circulair hergebruik. Dit doen we door minder, langer, beter en opnieuw grondstoffen te gebruiken. We verbreden, verdiepen en stimuleren het verankeren van circulair denken en doen binnen de gemeentelijke organisatie en in de stad.

- Voortzetting van de aanpak van zwerfafval. De inzet is gericht op een gemiddelde van 90% B-schoonniveau, volgens de CROW-methodiek.
 - We zetten de reinigingsteams vaker in, stadsbreed en óók in het weekend.
 - Deze zogenaamde 'runners' gaan elke dag 's ochtends vroeg de wijk in om, los van meldingen in de buitenruimte (MSB), naastplaatsingen weg te halen.
 - We zetten bij de in- en uitgangen van parken en stranden op piekmomenten grote containers neer.
 - Plaagdierbeheersing. Er komen afspraken met restaurants en de markten om te voorkomen dat etensresten op straat belanden.
 - We investeren in zogenaamde 'Zakken-vullen'-acties. Bewoners en schoolkinderen ruimen zwerfvuil op voor een kleine tegenprestatie (koffie, voucher van de lokale supermarkt, etc.) .
- Vergroting van de bewustwording van en kennis over dierenwelzijn. Voortzetting van de acties uit de geactualiseerde Nota Dierenwelzijn 2023-2026. Daarbij zetten we in op gecombineerde acties in overlappende beleidsvelden, zoals biodiversiteit, groenbeheer, plaagdierbeheersing en evenementen.
- Gebiedsgerichte inzet van plaagdierbeheersing vanaf 2023. Dat gebeurt samen met alle functionarissen die onmisbaar zijn in de aanpak van rattenoverlast. De plaagdierbeheersers krijgen steeds meer een adviserende rol en zijn aanspreekpunt in hun wijk voor alle betrokken partners. Bestrijding is nog steeds een onderdeel van de aanpak, maar preventie en omgevingsmanagement staan bovenaan.
- We streven ernaar dat bewoners de ruimte in de stad als schoon ervaren. De neerwaartse trend van de schoonbeleving uit het Wijkprofiel buigen we om (de subjectieve score op de buitenruimte is gedaald van 96 in 2018 naar 88 in 2022) . Dit doen we door bovengenoemde acties en uitvoering van de interventies uit de [Nota SamenschoonR](#).
- De gemeente verduurzaamt het wagenpark steeds verder. Doelstelling is dat alle voertuigen in 2030 emissieloos zijn en de gemeente regelt voor alle gemeentelijke voertuigen dat de toegang tot de Zero Emissie zone voor Stadslogistiek in 2025 geregeld is. Belangrijke randvoorwaarden zijn: aansluiting bij de bedrijfsprocessen, voldoende financiële middelen en voldoende laadpunten.
- Rotterdam Circulair maakt onderdeel uit van een grotere overstap waaraan breder binnen de gemeente gewerkt wordt. Meer toelichting daarop is te lezen in de [paragraaf Klimaat](#) binnen deze voorjaarsnota. De paragraaf gaat in op de bijdrage van de transitie naar een circulaire economie, wat leidt tot een:
 - groener en duurzamer Rotterdam.
 - betaalbaarder en economisch veerkrachtiger Rotterdam.
 - gezonder en schoner Rotterdam.

Hoe meten we dat?

Indicator	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Collegetarget verminderen	Nvt	79,77%	82,49%	83,08%	t/m maart	84% niveau	84% niveau		
naastplaatsingen en		niveau B of	niveau B	niveau B	79,87%	B of hoger	B of hoger		
zwerfafval: Gemiddeld 5		hoger	of hoger	of hoger					
procentpunt stijging 20									
slechtst scorende wijken									
naastplaatsingen en zwerfafval									

Restafval per inwoner per jaar	281 kg	264 kg	260 kg	zie toelichting	zie toelichting	240 kg
Schoon CROW-indicator norm: 90% niveau B	behaald	91% B	90,45%B	90%B		90%B
100 pop-up milieuparken	Nvt	86	120	100	t/m mei 46	100

Toelichting indicatoren

Naastplaatsingen en zwerfafval

Om te meten of de gemeente de collegedoelelstelling op naastplaatsingen haalt, gebruikt de gemeente:

- standaard beeldmeetlat Bijgeplaatst afval rondom container.
- meetmethoden uit de landelijke CROW Kwaliteitscatalogus Openbare Ruimte.

De realisatie is het gemiddelde van de scores op naastplaatsingen en zwerfafval. Aan beide wordt een even zwaar gewicht toegekend. De 20 slechtst scorende wijken zijn benoemd op basis van hun scores over 2021. De realisatie tot en met 31 maart 2024 is 79,87%.

Op dit gecombineerde doel zet de gemeente stapjes vooruit. De verwachting is dat de gemeente de doelstelling voor plaatsing van huishoudelijk afval naast containers behaalt. Dat is nog niet zeker voor de doelstelling voor zwerfafval. In 2024 heeft de gemeente aanvullende maatregelen genomen om dit te behalen. De interventies in de [Nota SamenschoonR 2023 - 2026](#) zijn inmiddels allemaal gestart. De verwachting is dat deze interventies in de buitenruimte de resultaten positief beïnvloeden. Dit zijn ook wijkgerichte maatregelen, zoals extra publieksvoorlichting, meer knijperkasten, werving van meer containeradoptanten, promotie van het gebruik van schoonmaakpakketten, 'Zakken-vullen'-acties, enzovoorts.

Restafval per inwoner

Het huishoudelijk restafval is het totaal aan ongescheiden fijn en grof restafval per inwoner per jaar. De doelstelling voor 2026 is opgenomen in de Grondstoffennota 2023-2026. Deze was gesteld op 249 kg. per inwoner. Op basis van de motie 'Een target waar je je best voor moet doen' is de doelstelling bijgesteld naar 240 kg restafval per inwoner in 2026. Er zijn voor deze indicator geen tussentijdse doelstellingen vastgesteld. In de jaarlijkse [voortgangsrapportage van de Grondstoffennota](#) staat de realisatie van het voorgaande jaar. In 2023 was dat 260 kg. In 2024, 2025 en 2026 zet de gemeente flink in op het gescheiden inzamelen van gfe bij huishoudens in gestapelde bouw. Ook op een betere afvalscheiding door Rotterdammers van materialen als glas, papier en karton en textiel valt veel winst te behalen.

Beeldkwaliteit Schoon

Sinds 2019 gebruikt de gemeente Rotterdam de landelijke CROW Beeldsystematiek om de kwaliteit van de openbare buitenruimte te monitoren. Voor 'schoon' meet de gemeente volgens de standaardset beeldmeetlatten en meetmethoden uit de landelijke CROW Kwaliteitscatalogus Openbare Ruimte. De gemeente sluit ook zo veel mogelijk aan bij deze landelijke standaard als zij meetlocaties bepaalt en gebieden indeelt.

Pop up milieuparken

De gemeente realiseert in 2024 de college-doelstelling van minimaal 100 pop-up milieuparken. De realisatie tot mei 2024 is 46.

Doel: Veilige en beschikbare buitenruimte

Pagina 39

Doel: Veilige en beschikbare buitenruimte

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat? Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

Een buitenruimte die veilig is en waarvan bewoners gebruik kunnen maken. Bewoners zijn tevreden over het beheer en onderhoud van de openbare ruimte.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We stellen eens per 4 jaar een [nota vervangingsinvesteringen](#) en een nota onderhoud kapitaalgoederen op. Eens per 5 jaar schrijven we het gemeentelijk rioleringsplan ([GRP](#)). Begin 2024 is de nieuwe nota onderhoud kapitaalgoederen (2023-2027) vastgesteld door de Raad.
- Het (vervangings-)onderhoud voeren we op tijd uit op basis van de vastgestelde nota's en het GRP. Hierbij nemen we de thema's circulair, duurzaamheid, biodiversiteit, klimaatadaptatie en participatie zoveel mogelijk mee. Hierdoor is er geen sprake van achterstallig onderhoud.
- We onderhouden ons areaal (gebied) groen op een gemiddelde beeldkwaliteit van 90% B. Onze verharding onderhouden we met een technische kwaliteit van 85%. We gebruiken hiervoor de normen van de CROW-methodiek.
- In 4 jaar gaan we 40 hectare bijenlandschap realiseren. Hiermee voegen we bijna 10% areaal toe aan het bestaande bloem- en kruidenrijk graslandschap in de stad.
- We voeren het dagelijks beheer uit van de buitenruimte en doen periodieke inspecties.
- Ontploffbare oorlogsresten brengen we in kaart. Waar deze een gevaar vormen, worden ze geruimd. Hierdoor voorkomen we toevallige vondsten van oorlogsresten.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Beschikbaarheid van de vitale infrastructuur op bruggen en tunnels bedraagt minimaal 95% (Erasmusbrug).	97,25%	Minimaal 95%	97,25%	Minimaal 95%	Minimaal 95%		
Straatverlichting werkt voor minimaal 95% (conform landelijke norm).	96%	Minimaal 95%	95%	Minimaal 95%	Minimaal 95%		
Onderhoud groen heeft een gemiddelde beeldkwaliteit van 90% B.	88,5%	Gemiddelde beeldkwaliteit 91% B	92,5%	Gemiddelde beeldkwaliteit 90% B	Gemiddelde beeldkwaliteit 90% B		
Onderhoud verharding heeft een gemiddelde technische kwaliteit van 85% B.	84,2%	Gemiddelde technische kwaliteit 85% B	84,2%	Gemiddelde technische kwaliteit 85% B	Gemiddelde technische kwaliteit 85% B		
Aantal hectare bijenlandschap toegevoegd.	13,8		13,8		40		

Toelichting indicatoren

Beschikbaarheid van de vitale infrastructuur op bruggen

De beschikbaarheid van de Erasmusbrug voldoet aan de gestelde 95%. Maar de brug is bijna 30 jaar oud en vraagt de komende jaren groot onderhoud. Zo wordt dit jaar de conservering van de brug hersteld en is ook de hydrauliek op termijn aan vervanging en revisie toe. Dit geldt voor meerdere bruggen in Rotterdam. Daarom werkt de gemeente aan een grootschalig bruggenprogramma om de beweegbare bruggen en sluizen de komende jaren van het benodigde onderhoud te voorzien.

Straatverlichting

De landelijke norm voor straatverlichting is minimaal 95%. In Rotterdam werkt de straatverlichting 98%.

Onderhoud groen

De gemeente hanteert de CROW-richtlijn om de beeldkwaliteit van het groen in de buitenruimte te meten. Deze richtlijn kent 5 niveaus van zeer goed naar slecht: A+, A, B, C en D. De ambitie van de gemeente is om minimaal 90% van het areaal aan beeldkwaliteit niveau B te laten voldoen.

In 2023 is 88,4% gerealiseerd, in het 1e kwartaal van 2023 90,8% en in het 1e kwartaal van 2024 92,5%. Dit is een verbetering en voldoet aan het beoogde ambitieniveau. Dat is een prestatie, omdat het natuurlijker beheren van het groen gericht op het bevorderen van biodiversiteit, kan leiden tot een iets minder strak beeld volgens het onderhoudsbeeld van de CROWmeetsystematiek.

Om deze ambities te verenigen, is in 2023 een overleg gestart met het kennisinstituut CROW.

Onderhoud verharding

De technische kwaliteit verhardingen scoort over de hele stad 84,2% niveau B of beter. Hiermee voldoet het areaal niet aan de Rotterdamse norm van minimaal 85% niveau B of beter.

Deels komt dat door de meetmethode. De gemeente inspecteert jaarlijks 50% van het areaal.

Daardoor bestaan de gegevens voor de ene helft uit 2022 en voor de andere helft uit 2023. Daardoor is toename of afname ook automatisch wat kleiner ten opzichte van het voorgaande jaar.

In de Nota Onderhoud Kapitaalgoederen 2023-2027 (NKG) is voor onderhoud en beheer van wegen een groeimodel opgenomen voor de financiën. Hierdoor is er in de eerste jaren nog geen kwaliteitsverbetering te zien, omdat de gemeente in de eerste jaren van de NKG nog onvoldoende middelen heeft vergeleken met het benodigde bedrag voor beheer en onderhoud. Dus een gelijkblijvende kwaliteit is het maximaal haalbare.

Aantal hectare bijenlandschap

In 2024 zet de gemeente de ambitie voort om 40 hectare bijenlandschap te realiseren door bestaande grasvegetatie om te zetten. De strategische aanpak volgens de methode Groene Cirkels blijft gericht op het versterken, behouden en verbeteren van de ecologische structuur voor wilde bijen. Niet alleen gazons veranderen om te zorgen voor voedsel voor bijen, ook creëert de gemeente diverse verblijfs- en nestplaatsen die onderling verbonden zijn.

In aanvulling hierop monitort de gemeente in 2024 ook de biodiversiteit in Rotterdam, met als doel de ontwikkelingen van flora en fauna bij te houden. Na het voltooien van drie meetseizoenen op elke locatie, zijn voorzichtige conclusies te trekken over de trends van specifieke soortgroepen. Naar verwachting is dit eind 2026 mogelijk.

Doel: Prettige leefomgeving

Pagina 40

Doel: Prettige leefomgeving

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat? Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

Een mooie, diverse en uitnodigende openbare ruimte met een goed gespreid en toegankelijk recreatief aanbod.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We initiëren 50 aansprekende klimaatadaptieve projecten in de openbare buitenruimte waarbij we onder andere groen en/of bomen toevoegen en buffers voor regenwater aanleggen. Hiermee beperken we hittestress, droogte en regenwateroverlast. De projecten worden waar mogelijk gekoppeld aan het (riool-) vervangingsprogramma.
- Groot onderhoud aan en vervangingen van areaal wordt zoveel mogelijk gecombineerd en integraal uitgevoerd teneinde de overlast tot een minimum te beperken.
- Bij vervangingsprojecten op speel- en sportplekken en recreatiegebieden wordt, ingezet op een meer divers aanbod voor meerdere doelgroepen. Hierbij realiseren we meer publieke sportvoorzieningen in de buitenruimte waar Rotterdammers gratis kunnen sporten.
- We realiseren jaarlijks 10 extra watertappunten en 50 extra bankjes.
- We investeren in de toegankelijkheid van de openbare ruimte voor mindervalide Rotterdammers. Dit doen we door jaarlijks 10 slechttoegankelijke plekken in de buitenruimte aan te pakken.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie	Begroting	Realisatie	Raming	Raming	Raming	Raming
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Het realiseren van 50 klimaatadaptieve projecten	2	15	-	30	50		
Aantal extra geplaatste bankjes	77	50	-	50	50		
Aantal extra geplaatste watertappunten	10	10	-	10	10		

Toelichting indicatoren

Het realiseren van 50 klimaat adaptieve projecten

De gemeente maakt wijken groener, klimaatadaptiever en meer biodivers door extra groen en waterbergingen toe te voegen aan lopende buitenruimteprojecten, zoals rioleringsprojecten. Het doel is om in deze collegeperiode 50 projecten groener, klimaatadaptiever en meer biodivers uit te voeren. We liggen op schema om onze doelstelling te behalen met 2 pleinen gereed, 2 pleinen in uitvoering, en 10 pleinen in voorbereiding, samen met 2 klimaatadaptieve projecten in uitvoering en 24 projecten in verschillende fasen van voorbereiding.

Aantal extra geplaatste bankjes en watertappunten

De gemeente plaatst in deze collegeperiode 50 extra banken en 10 extra watertappunten per jaar. Dit doel haalt de gemeente dit jaar.

In 2024 is de pilot 'beterbank' gestart. Deze bank bestaat uit 6 verschillende FSC-houtsoorten, afkomstig uit duurzaam beheerde gemeenschapsbossen. Het doel van deze proef is om meer variatie in houtsoorten te kunnen gebruiken, wat gunstig is voor de afzetmarkt van gemeenschappen die via duurzaam bosbeheer effectief bijdragen aan natuurbehoud.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Beheer van de stad draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen: 6. Schoon water en sanitair , 9. Industrie, innovatie en infrastructuur, 12. Verantwoorde consumptie en productie, 13. Klimaatactie, 14. Leven in het water en 15. Leven op het land.

Voor een uitgebreide toelichting zie de [paragraaf Sustainable development goals](#).

Projecten

Projecten

[Lichtmastvervangingsproject Vervoer en Materieel 2023-2026](#)[Gemeentelijk rioleringsplan 2021-2025](#)[CO² reductie door versnelde ombouw straatverlichting naar LED](#)

Lichtmastvervangingsproject

Het vervangingsprogramma verloopt volgens planning. In 2024 vervangt de gemeente de lichtmasten die een verhoogd risico hebben. In april 2023 is gestart met het vervangen van lichtmasten per gebied. Het gaat om de lichtmasten uit de jaren 70 en 80. Door inflatie, materiaalschaarste en capaciteitsgebrek bij aannemers zijn er hogere kosten dan waarmee rekening is gehouden. Dit is een punt van aandacht. Het project lichtmastenprogramma betaalt de gemeente , naast andere zaken uit het investeringskrediet Assetgroep openbare verlichting 2023-2026.

x € 1.000								
Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
14.930	0	14.930	3.979	2.128	3.989	3.989	0	0

Vervoer en Materieel 2023-2026

Dit project gaat over de jaarlijkse investering van ca. € 25 mln voor de aanschaf van (duurzame) bedrijfsvoertuigen. De gemeente is verantwoordelijk voor een duurzame mobiliteitskeuze en faciliteert andere

duurzame modaliteiten in samenhang met de energietransitie. De keuze voor een (werk)voertuig maakt de gemeente op basis van de grootste bedrijfszekerheid en de schoonste techniek met de meest schone componenten. De meerkosten door de overgang naar emissieloze (werk)voertuigen maken geen onderdeel uit van de ca. € 25 mln, maar voorgesteld is deze in 2023, 2024 en ten dele in 2025 te dekken vanuit het Duurzaamheidstransitiebudget. Vervanging vindt plaats op natuurlijke momenten.

x € 1.000								
Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
104.000	5.300	109.300	22.702	28.650	26.000	26.000	0	28.650

Gemeentelijk rioleringsplan 2021-2025

Het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) biedt een overzicht van de ontwikkelingen in het stedelijk watersysteem van Rotterdam. Kortgezegd bestaat dit systeem uit een samenhangend geheel van het rioolstelsel, de buitenruimte en het oppervlaktewatersysteem. Het onderhoud en beheer van dit systeem betaalt de gemeente uit de exploitatiemiddelen. Vervanging en renovatie van dit systeem betaalt de gemeente uit investeringskredieten: het investeringskrediet Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025 en het krediet Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025. Het streven is om in 5 jaar tijd circa 200 km riool te vervangen. De laatste jaren is het erg lastig gebleken om dit streven waar te maken. Het oppakken van rioolwerkzaamheden samen met andere onderhoudsprojecten van de gemeente en andere stakeholders vraagt meer voorbereidingstijd dan gedacht. Hierbij speelt ook de energietransitie een rol.

x € 1.000								
Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
98.512	0	98.512	41.460	51.222	5.830	0	0	0
185.043	33.150	218.193	110.161	62.975	48.000	0	0	0

CO² reductie door versnelde ombouw straatverlichting naar LED

De gemeente streeft naar zuinige en duurzame openbare verlichting. Daarom gaat de straatverlichting volledig over op LED. Er komt een nieuw telemanagementsysteem. Dit systeem stelt de gemeente in staat om storingen zo snel te signaleren, dat hierbij geen burgermelding meer nodig is. Met de overgang naar LED wordt ca. 30% energie bespaard ten opzichte van het huidige verbruik. Hiermee levert de gemeente een bijdrage aan de energietransitie. De vervanging gebeurt in stappen, wijk voor wijk.

Voortgang

Het LED-transitieproject loopt sinds 2020 en duurt tot en met 2025. Het gaat om de vervanging van 92.000 armaturen (totaal ca.106.000) Inmiddels zijn er 80.000 armaturen vervangen. In 2024 vervangt de gemeente 6.800 armaturen vervangen; dat zijn vooral grondspots en specials. Eind 2024 zijn dan de meeste armaturen in de wijken en langs de hoofd- en verzamelwegen omgezet naar LED-armaturen.

x € 1.000								
Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
51.000	0	51.000	36.212	12.471	2.317	0	0	0

Financiën

[Overzicht baten en lasten](#)[Toelichting overzicht baten en lasten](#)[Programma en Rotterdamse taakvelden](#)[Financiële bijstellingen](#)[Toelichting financiële bijstellingen](#)

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Beheer van de stad	Realisatie 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Baten exclusief reserves	270.026	306.665	292.159	296.735	298.310	299.405
Bijdragen rijk en medeoverheden	6.082	1.354	181	181	181	181
Belastingen	95.701	106.463	107.577	108.288	109.000	109.000
Overige opbrengsten derden	171.479	192.159	179.543	183.409	184.272	185.367
Overige baten	-3.236	6.690	4.857	4.857	4.857	4.857
Lasten exclusief reserves	485.111	516.290	494.328	501.079	505.977	511.036
Apparaatslasten	188.870	198.354	198.866	198.276	197.828	197.828
Inhuur	14.259	11.718	9.702	9.702	9.702	9.702
Overige apparaatslasten	6.838	5.997	6.634	6.624	6.611	6.611
Personeel	167.774	180.639	182.530	181.950	181.514	181.514
Overige verrekeningen	-14.082	-20.963	-20.871	-20.871	-20.871	-20.871

Overige verrekeningen	-14.082	-20.963	-20.871	-20.871	-20.871	-20.871
Programmalasten	310.323	338.899	316.333	323.675	329.020	334.079
Financieringslasten	0	0	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	208.968	220.045	197.433	195.629	193.770	199.193
Kapitaallasten	64.620	71.982	80.827	89.231	95.784	95.421
Overige programmalasten	35.283	44.609	37.083	37.932	38.583	38.583
Subsidies en inkomensoverdrachten	1.452	2.263	990	882	882	882
Saldo voor vpb en reserveringen	-215.085	-209.625	-202.169	-204.344	-207.666	-211.631
Vennootschapsbelasting	157	868	868	868	868	868
Saldo voor reserveringen	-215.243	-210.493	-203.037	-205.212	-208.534	-212.499
Reserves	13.851	9.800	5.995	5.035	0	0
Onttrekking reserves	6.241	9.700	5.995	5.035	0	0
Toevoeging reserves	0	0	0	0	0	0
Vrijval reserves	7.610	100	0	0	0	0
Saldo	-201.391	-200.693	-197.042	-200.177	-208.534	-212.499

Vergelijk saldo

x

Vergelijking begrotingssaldi	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024	- 198.555	- 194.755	- 197.641	- 203.719	- 210.550	
Jaarstukken 2023 (realisatie)	- 201.391					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2024		- 200.693	- 197.042	- 200.177	- 208.534	- 212.499

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten bestaan hoofdzakelijk uit inkomsten uit lokale lasten. Dat zijn heffingen voor het gebruik van gemeentelijke bezittingen en voor de levering van gemeentelijke diensten. De lokale lasten zijn onder andere rioolheffing, afvalstoffenheffing, bedrijfsreinigingsrecht, de lijkbezorgingsrechten, leges leidingen en leges gebruik van de weg. Daarnaast bestaan de baten uit reclameactiviteiten en opbrengsten van het bedrijfsonderdeel Vervoer & Materieel.

Lasten

De lasten bestaan hoofdzakelijk uit kosten voor beheer en onderhoud van gemeentelijke bezittingen en kosten voor de levering van gemeentelijke diensten. Dit gaat om afvalinzameling, reiniging, archeologie, begraven en cremieren, Vervoer en Materieel, wegen, openbare verlichting, civiele kunstwerken, water, groen, riolen, gemalen en het ruimen van ontplofbare oorlogsresten.

Reserves

De volgende reserves zijn opgenomen onder het programma Beheer van de Stad:

- Bestemmingsreserve Afvalstoffenheffing voor de lasten van de Afvalstoffenheffing en het Bedrijfsreinigingsrecht.
- Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget voor de activiteiten van het overkoepelend programma Rotterdam Circulair.

Onder [Financiën/Balans/Reserves](#) is een gedetailleerd overzicht opgenomen van deze reserves.

Meerjarig verloop

De belangrijkste mutaties:

- Er komt minder budget beschikbaar voor dienstverlening in de buitenruimte en tijdelijk minder budget voor beheer en onderhoud. Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren.
- De budgetten voor energiekosten zijn meerjarig verhoogd. Dit is gedaan op basis van het verwachte energieverbruik en de actuele leveringstarieven voor elektra, gas en warmte, de kosten voor netwerk- en transportprijzen, en de energiebelastingen.
- De lasten voor het onderhoud en het beheer van nieuw of veranderd gemeentelijk areaal worden jaarlijks berekend en toegevoegd aan het onderhoudsbudget. Dit gebeurt zoals beschreven in de afdoening van de motie Sies 'Onderhoud nieuwe buitenruimte geregeld'.
- De kosten voor beheer en onderhoud zijn sneller gestegen dan de budgetten voor beheer en onderhoud. Om te voorkomen dat er structureel onvoldoende budget is om, onder andere, het groen, de wegen, bruggen en speeltoestellen in Rotterdam goed te onderhouden, worden de budgetten verhoogd.
- Een deel van de beheer- en onderhoudskosten van het Rotterdamse rioolstelsel was niet kostendekkend. De komende jaren wordt de kostendekkendheid van de Rioolheffing verbeterd. Dat wil zeggen dat de kosten nagenoeg volledig worden gedekt met de opbrengsten uit de rioolheffing.

Programma en Rotterdamse taakvelden

Saldo programma/taakveld	Begroting	Raming	Raming	Raming	Raming
	2024	2025	2026	2027	2028
Beheer van de stad	-200.693	-197.042	-200.177	-208.534	-212.499
Afval - Grondstoffen	25.689	29.253	29.280	30.039	30.039
Begraafplaatsen en crematoria	-1.398	-1.310	-1.310	-1.310	-1.310

Cultureel erfgoed - Archeologie	-1.565	-1.588	-1.588	-1.588	-1.588
Milieubeheer - Nazorg bodemsanering en Beheer	-1.884	-1.888	-1.888	-1.888	-1.888
Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Beheer	-54.378	-56.400	-57.485	-58.690	-58.531
Openbare orde en veiligheid - Ontploffbare oorlogsresten	3	3	3	3	3
Overige baten en lasten - Vervoer & Materieel	4.510	4.328	4.345	4.244	4.244
Riolering	14.102	19.071	18.991	19.046	19.046
Ruimtelijke Ordening - Beheer	-9.478	-9.584	-9.556	-9.556	-9.556
Verkeer en vervoer - Beheer	-176.293	-178.926	-180.970	-188.836	-192.959
Afval - Grondstoffen	25.689	29.253	29.280	30.039	30.039
Begraafplaatsen en crematoria	-1.398	-1.310	-1.310	-1.310	-1.310
Cultureel erfgoed - Archeologie	-1.565	-1.588	-1.588	-1.588	-1.588
Milieubeheer - Nazorg bodemsanering en Beheer	-1.884	-1.888	-1.888	-1.888	-1.888
Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Beheer	-54.378	-56.400	-57.485	-58.690	-58.531
Openbare orde en veiligheid - Ontploffbare oorlogsresten	3	3	3	3	3
Overige baten en lasten - Vervoer & Materieel	4.510	4.328	4.345	4.244	4.244
Riolering	14.102	19.071	18.991	19.046	19.046
Ruimtelijke Ordening - Beheer	-9.478	-9.584	-9.556	-9.556	-9.556
Verkeer en vervoer - Beheer	-176.293	-178.926	-180.970	-188.836	-192.959

Financiële bijstellingen

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Bijstellingen Beheer van de stad		Begroting	Raming	Raming	Raming	Raming
		2024	2025	2026	2027	2028
Oorspronkelijke begroting 2024		-194.755	-197.641	-203.719	-210.550	-210.550
Bijstellingen Eerste Herziening / Voorjaarsnota 2024		-5.938	600	3.542	2.016	-1.949
Kiezen voor Rotterdam 2024	Bezuinigingen/Taakstellingen	2.806	0	0	0	0
Minder dienstverlening buitenruimte	Bezuinigingen/Taakstellingen	0	800	1.000	1.000	1.000
Tijdelijk minder budget voor beheer en onderhoud	Bezuinigingen/Taakstellingen	1.500	7.178	7.190	4.685	0

Actualisatie Afvalstoffenheffing	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-572	0	0	0	0
Actualisatie energiekosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-3.939	-2.930	-2.622	-2.467	-2.313
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	2.060	673	606	733	1.591
Bommenregeling 2024	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Lokale lasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Onderhoud Erasmusbrug	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-9.500	-2.500	0	0	0
Onderhoudskostenregeling	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-69	-774	-777	-779	-771
Opruimen en verwerken IJachgascilinders	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-700	-700	-700	0	0
Aanpak en preventie zwerfafval	Ramingsbijstellingen vermijdbaar	2.104	300	300	300	0
Prijscompensatie voor beheer en onderhoud	Ramingsbijstellingen vermijdbaar	0	-6.800	-6.800	-6.800	-6.800
Verbeteren kostendekkendheid rioolheffing	Ramingsbijstellingen vermijdbaar	0	5.000	5.000	5.000	5.000
Bestemmingsreserve Afvalstoffenheffing	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Blauwalg Kralingse Plas	Reserves	100	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget	Reserves	0	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	273	353	344	344	344
Begroting na wijzigingen		-200.693	-197.042	-200.177	-208.534	-212.499

Toelichting financiële bijstellingen

Kiezen voor Rotterdam 2024

Een onderdeel van de Voorjaarsnota 2023 is de Organisatieopgave. Het gaat hierbij om een besparing op de gemeentelijke organisatie van € 150 mln van 2024 tot en met 2027. De Organisatieopgave noemen we nu Kiezen voor Rotterdam. De besparing voor 2024 bedraagt € 20 mln en is nu verdeeld over de begrotingsprogramma's. Daarbij is ook het voorstel een bestemmingsreserve te vormen voor frictiekosten van € 2 mln. Een uitgebreide toelichting staat in de [paragraaf Bedrijfsvoering](#).

Minder dienstverlening buitenruimte

Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren. Voor dienstverlening in de buitenruimte komt minder budget beschikbaar. Het effect hiervan is dat de gemeente minder maatwerk kan leveren, bijvoorbeeld in het vervullen van wensen van bewoners of het afhandelen van meldingen. De gemeente zal meldingen vaker bundelen, waardoor het langer duurt voor meldingen zijn afgehandeld, maar het wel efficiënter gebeurt.

Tijdelijk minder budget voor beheer en onderhoud

Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren. Tijdelijk wordt, vooral in 2025 en 2026,

minder budget toegekend voor beheer en onderhoud. Dat dwingt tot keuzes om een deel van het onderhoud niet te doen of uit te stellen. In sommige gevallen zal dat zichtbaar zijn in de stad. Belangrijk is dat het budget in 2028 alsnog groeit naar het bedrag dat nodig is om al het beheer en onderhoud volgens de norm uit te voeren zoals beschreven in de Nota Kapitaalgoederen (2023-2027).

Actualisatie Afvalstoffenheffing

De begroting Afvalstoffenheffing is in overeenstemming gebracht met de meest actuele inzichten. Daarnaast is het kwijscheldingsbudget bijgesteld (-€ 574.000 in 2024).

Actualisatie energiekosten

De budgetten voor energiekosten zijn meerjarig verhoogd. Dit is gedaan op basis van het verwachte energieverbruik en de actuele leveringstarieven voor elektra, gas en warmte, de kosten voor netwerk- en transportprijzen, en de energiebelastingen.

Actualisatie kapitaallasten

De afschrijvingen en rente op investeringen vormen de kapitaallasten. De kapitaallasten zijn aangepast vanwege nieuwe en bijgestelde investeringskredieten en de geactualiseerde ramingen per jaarschijf. In de [paragraaf investeringen](#) is een gedetailleerd overzicht opgenomen van deze aanpassingen.

Bommenregeling 2024

Voor het ruimen van explosieven ontvangt de gemeente een rijksbijdrage in 2024 van € 1,2 mln. Dit is een saldo-neutrale bijstelling omdat de baten en lasten in gelijke omvang worden verwerkt.

Lokale Lasten

Op basis van zowel historische als recente gegevens zijn de lokale lasten voor 2024 en volgende jaren geactualiseerd. De bijstellingen zijn saldo-neutraal en raken de volgende lokale lasten:

- Voor de nog uit te voeren werkzaamheden voor het aanvragen van leges leidingen is de begroting voor 2024 bijgesteld. De bijstelling is zowel aan de baten- als aan de lastenkant in de begroting verwerkt (€ 1,8 mln in 2024).
- De begroting rioolheffing is in overeenstemming gebracht met de meest actuele inzichten. De bedragen zijn verrekend met de voorziening (€ 406.000 in 2024).

Onderhoud Erasmusbrug

In 2024 en 2025 wordt groot onderhoud uitgevoerd aan de Erasmusbrug. De kosten zijn te hoog om uit de beschikbare exploitatiebudgetten voor beheer en onderhoud te dekken. Om die reden wordt budget toegevoegd.

Onderhoudskostenregeling

De lasten voor het onderhoud en het beheer van nieuw of veranderd gemeentelijk areaal worden elk jaar berekend en toegevoegd aan het onderhoudsbudget. Dit gebeurt zoals is beschreven in de afdoening van de motie Sies 'Onderhoud nieuwe buitenruimte geregeld'.

Opruimen en verwerken lachgascilinders

Sinds het landelijk verbod per 1 januari 2023 op lachgas voor recreatief gebruik zijn de lachgascilinders een probleem. Het statiegeldsysteem is 1 januari 2023 opgeheven waardoor er steeds meer lachgascilinders worden gevonden in de openbare ruimte. Om dit probleem op te pakken zet de gemeente een beredderingsbedrijf in voor het opruimen en verwerken van deze cilinders in de buitenruimte (€ 0,5 mln). Ook de binnengebrachte cilinders op de milieuparken worden opgeslagen en verwerkt (€ 0,2 mln). Verder gaat de gemeente er van uit dat er tegen 2027 landelijke wetgeving is die voor een oplossing zorgt voor dit drugsafval.

Aanpak en preventie zwerfafval

Op basis van (nieuwe) regelingen ontvangt de gemeente dit jaar een bijdrage van € 9,6 mln voor de verwachte kosten voor zwerfafvalaanpak en -preventie. Om te voldoen aan de vooropgestelde doelstellingen van het college zijn deze middelen noodzakelijk om de huidige werkzaamheden te kunnen voortzetten, intensiveren én verdiepen. Daarnaast zijn er nieuwe ontwikkelingen zoals de aanpak van zwerfafval in de wateren en de verduurzaming van het wagenpark. De lasten voor deze werkzaamheden in 2024 zijn geraamd op € 7,5 mln. Voor de jaren 2025 tot en met 2027 worden lagere lasten verwacht van € 0,3 mln.

Prijscompensatie voor beheer en onderhoud

De kosten voor beheer en onderhoud zijn sneller gestegen dan de budgetten voor beheer en onderhoud. Om te voorkomen dat er structureel onvoldoende budget is om, onder andere, het groen, de wegen, bruggen en speeltoestellen in de Rotterdam goed te onderhouden, worden de budgetten verhoogd.

Verbeteren kostendekkendheid rioolheffing

Een deel van de beheer- en onderhoudskosten van het Rotterdamse rioolstelsel was niet kostendekkend. De komende jaren wordt de kostendekkendheid van de Rioolheffing verbeterd. Dat wil zeggen dat de kosten nagenoeg volledig worden gedekt met de opbrengsten uit de rioolheffing. Dit leidt tijdens de looptijd van het GRP 5 (Gemeentelijke Rioleringsplan 2021-2025) niet tot een extra verhoging van de rioolheffing. In GRP 6 zal een voorstel opgenomen worden voor de tariefontwikkeling vanaf 2026.

Bestemmingsreserve Afvalstoffenheffing

Door de onttrekking van € 1,5 mln van de bestemmingsreserve Afvalstoffenheffing worden diverse vuilverwerkings- en transportbudgetten opgehoogd om overschrijdingen te voorkomen. Dit is een saldo-neutrale bijstelling omdat de baten en lasten in gelijke omvang worden verwerkt.

Bestemmingsreserve Blauwalg Kralingse Plas

Een deel van het resterende budget in de bestemmingsreserve Blauwalg Kralingse Plas valt vrij. Deze middelen zijn niet meer nodig.

Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget

- BlueCity faciliteert circulaire ondernemers met ruimtes en een ecosysteem, wat bijdraagt aan de circulaire economie van Rotterdam. Rotterdam Circulair draagt hier € 40.000 aan bij vanuit het Duurzaamheidstransitiebudget.
- Door de onttrekking van € 5 mln uit de bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget worden de kosten van diverse circulaire projecten gedekt. Dit is een saldo-neutrale bijstelling omdat de onttrekking en lasten in gelijke omvang worden verwerkt.

Technische wijzigingen

In dit programma zijn diverse technische wijzigingen doorgevoerd. De grootste wijzigingen zijn:

- Diverse saldo neutrale bijstellingen op de arbeidskosten. Dit zijn actualisaties en het goed zetten van de formatie in het kader van "sturen op omvang".
- Aan de interne opgave is invulling gegeven. Dit leidt tot verschuiving van budgetten tussen de programma's Beheer van de Stad, Economische ontwikkeling, Stedelijke ontwikkeling en Veilig (-€ 60.000 in 2024 tot -€ 82.000 in 2028).
- Diverse bijdragen en budgetoverdrachten naar en van diverse programma's:
 - Budgetoverdracht naar het programma Maatschappelijke Ontwikkeling voor een bijdrage aan het festival Rotterdam Unlimited (€ 40.000 in 2024).
 - Budgetoverdracht naar het programma Stedelijke ontwikkeling voor de aanleg van gehandicaptenparkeerplaatsen (structureel € 217.000 vanaf 2024).
 - Vanuit de Digitaliseringsagenda is budget beschikbaar gesteld voor Rotterdam 3D. Na vaststelling van de structurele beheerkosten vloeit het restantbudget terug naar het programma Overhead (structureel € 143.000 vanaf 2024).
 - Bijdrage aan het programma Dienstverlening voor efficiencyverbetering van de dienstverlening (structureel € 68.000 vanaf 2024)
 - Budgetoverdracht vanuit het programma Veilig voor de inzet van een medewerker (-€ 20.000 in 2024 en -€ 2.000 in 2025).
 - Vanuit het project Leerwerktrajecten Statushouders worden statushouders geplaatst. Vanuit het programma Werk en inkomen is ter dekking van de personeelskosten budget overgeheveld (-€ 153.000 in 2024)
- Overige diverse technische wijzigingen (-€ 38.000 in 2024 tot -€ 2.000 in 2028).

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Omschrijving programmaBeleidskaders, monitoren en regelgevingVerbonden partijen die bijdragen aan het programma

Omschrijving programma

Het college staat voor een kwaliteit van de buitenruimte die eraan bijdraagt dat:

- alle Rotterdammers fijn kunnen wonen en leven in de stad;
- bezoekers prettig verblijven in onze wereldstad.

Het beheer van de openbare ruimte is daarbij een stuwende kracht. Een functionele, aantrekkelijke en goed beheerde buitenruimte is:

- de motor achter sociale en economische ontwikkelingen;
- een voorwaarde voor de verdichting van de stad en het bevorderen van circulariteit;
- een kans voor het oplossen van effecten van klimaatverandering, het realiseren van de energietransitie en het stimuleren van de ecologische diversiteit binnen de stad;
- een stimulans voor participatie van Rotterdammers, bezoekers en bedrijven;
- een inspiratiebron voor innovaties, (datagestuurde) methoden en technieken.

Wij doen dat met Slim Beheer: samen met de Rotterdammers in een samenhangende, duurzame gebiedsaanpak in Rotterdamse wijken. Wij stimuleren bewoners en bezoekers de openbare ruimte respectvol te gebruiken en treden op waar de regels en algemeen aanvaarde normen worden overtreden.

Daarbij zetten we in op:

- afvalscheiding bevorderen. Dat doen we door het faciliteren van gescheiden inzameling van gfe voor hoogbouw en het organiseren van pop-up- milieuparken;
- meer en strenger handhaven als afval naast de containers wordt gezet. Daartoe gaan we ook medewerkers van Reiniging opleiden tot handhaver specifiek voor naastplaatsingen;
- het verder uitrollen van de NietRNAast-aanpak, gericht op naastplaatsingen;
- meer groen in plaats van steen. Dat maakt Rotterdam mooier en duurzamer en zorgt tegelijk voor wateropvang;
- onderhoud van onze bruggen en wegen. De basis hiervoor is de Nota Onderhoud Kapitaalgoederen Openbare Ruimte Rotterdam (nieuwe nota wordt in 2023 opgesteld);
- onze ambities zoals genoemd in het Urgentiedocument Rotterdams Weerwoord;
- zoveel mogelijk circulaire producten. We gebruiken deze voor de inrichting, gebruikte materialen en het onderhoud van wegen, groen en water;
- een emissieloos wagenpark. We vervangen gemeentelijke voertuigen op natuurlijke momenten door emissieloze opvolgers voor de verbetering van de luchtkwaliteit;
- het bieden van ondersteuning bij evenementen in de stad vanuit onze expertise.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

- [Grondstoffennota 2023-2026](#)
- [Programma Circulair 2019 - 2023](#)
- [Afvalstoffenverordening Rotterdam 2009](#)
- [Wet milieubeheer](#)
- [Landelijk Afvalbeheerplan 3](#)
- [Nota Samen SchoonR 2023 - 2026](#)
- [Nota Dierenwelzijn Rotterdam 2019-2022](#)
- [Nota Onderhoud Kapitaalgoederen](#)
- [Nota Vervangingsinvesteringen](#)
- [Gemeentelijk Rioleringsplan](#)
- [Meerjarenplan Vervoer & Materieel 2020-2023: Op weg naar een emissieloos wagenpark](#)

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- Stedin Groep N.V.

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 45

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Karremans

Wethouder Karremans is verantwoordelijk voor de portefeuille Handhaving, Buitenruimte en Mobiliteit.

"Komende jaren staan er behoorlijk wat werkzaamheden in de stad op de planning. Voor noodzakelijk onderhoud aan straten en wegen, nieuwe inrichting van gebieden

mét vergroening en ook bouwwerkzaamheden. Daarmee ontkomen we niet aan tijdelijke vertraging en omleidingen in het verkeer. We gaan ervoor zorgen dat we hier zo veilig en goed mogelijk doorheen komen. Rotterdam wordt er echt mooier en goed bereikbaar van!

Wethouder Zeegers

Wethouder Zeegers is verantwoordelijk voor de portefeuille Klimaat, Bouwen en Wonen.

‘Met oog voor de Rotterdammers bouwen we de komende jaren samen met alle partners aan een aantrekkelijke en duurzame stad,’

Belastingen

Pagina 46

Belastingen

Het programma Belastingen levert een bijdrage aan structureel houdbare gemeentefinanciën. Dit programma omvat de opbrengsten van de gemeentelijke belastingen (onroerendezaakbelasting, roerendezaakbelasting en logiesbelasting), en de daarbij behorende uitvoeringskosten voor onder andere het taxeren en waarderen, de heffing en inning en het afhandelen van bezwaar en beroep.

Voortgang 2024	Bestuurlijke hoofdlijnen 2025-2028	Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen
Projecten: niet van toepassing	Financiën	Omschrijving, kaders en verbonden partijen
Verantwoordelijke collegeleden		

Voortgang 2024

Pagina 47

Voortgang 2024

Bijstelling van verwachte opbrengsten

Wanneer er meer gebouwd wordt in Rotterdam heeft dat effect op de belastingopbrengsten voor de gemeente. Ook nieuwe inzichten in de waardering van panden en investeringen die Rotterdammers en ondernemers uitvoeren, leiden tot hogere belastingopbrengsten.

Eind 2023 zag de gemeente als gevolg hiervan al hogere baten voor de onroerendezaakbelasting voor niet-woningen en woningen. Ook voor precariobelasting was dat het geval. Dit resultaat heeft een structurele doorwerking. Dat wil zeggen dat de gemeente deze baten ook voor de komende jaren verwacht. Daarom verwerkt de gemeente deze meeropbrengsten in de meerjarige begroting.

Financiële bijstellingen Belastingen (x 1.000)

€ 5.088

Besparen op terug te betalen invorderingsrente	€ 150
Kiezen voor Rotterdam 2024	€ 338
Meeropbrengsten belastingen	€ 4.550
Technische wijzigingen, gemeentefondsmutaties, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen	€ 50

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financien onder dit programma

Zelf gemakkelijk belastingzaken regelen

De gemeente werkt aan het vereenvoudigen van de dienstverlening. Een voorbeeld hiervan is de vernieuwing van het digitaal loket voor het raadplegen van belastingaanslagen Mijn Loket – Belastingen. In dit digitale portaal kunnen Rotterdammers gemakkelijk hun belastingaanslagen inzien en sinds kort ook betalingsregelingen aanvragen. Zij kiezen zij zelf het aantal maanden waarin zij de aanslag betalen en de betaaldatum. Hiermee geeft de gemeente Rotterdammers de mogelijkheid om zelf hun zaken te regelen op het moment dat het hen uitkomt.

Warm incasseren

De gemeente helpt Rotterdammers en ondernemers die moeite hebben met het betalen van de belastingaanslag. Dat doet de gemeente door bijvoorbeeld schuldhulpverlening aan te bieden, een betalingsregeling af te spreken, en waar nodig een combinatie van beide. Voor deze manier van incasseren ontving de gemeente eerder al het keurmerk warm incasseren. De gemeente spant zich in om dit keurmerk te behouden, dat sluit aan bij het coalitieakkoord.

Momenteel wordt het inningsproces van de gemeente opnieuw beoordeeld. Hoewel de beoordeling nog niet is afgerond, kijkt de gemeente wel met vertrouwen naar de uitkomst.

Bestuurlijke hoofdlijnen 2025-2028

Sociaal incasseren

De wereldwijd genomen coronamaatregelen hebben grote gevolgen gehad voor zowel ondernemers als bewoners. Nu de meeste maatregelen zijn opgeheven, legt de gemeente op de reguliere manier belastingaanslagen op, zonder tijdelijke opschorting. De huidige inflatie heeft invloed op het betaalgedrag. De gemeente spreekt meer betalingsregelingen af dan in de jaren voor de corona-uitbraak.

De komende jaren houdt de gemeentelijke belastingdienst oog voor de menselijke gevolgen en spant ze zich in om het keurmerk sociaal incasseren te behouden. Waar nodig maakt de gemeente met belastingplichtigen maatwerkafspraken. Daarbij houdt de gemeente rekening met de financiële draagkracht van de belastingplichtige. Dit gebeurt binnen de geldende wet- en regelgeving.

Cruisebelasting

Tijdens de bestuursperiode 2022 tot 2026 voert de gemeente de cruisebelasting in voor passagiers van cruiseschepen. De komende tijd werkt de gemeente aan de voorbereiding van deze – voor Rotterdam – nieuwe belastingsoort. Vanaf 2025 start de gemeente met het opleggen van cruisebelasting.

Kadernota Lokale Lasten

Een toelichting op de gemeentelijke belastingensoorten staat in de paragraaf Lokale heffingen en in de kadernota Lokale Lasten 2022-2026.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Belastingen draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstelling 16. Vrede, justitie en sterke publieke diensten.

Voor een uitgebreide toelichting zie de [paragraaf Sustainable development goals](#).

Projecten

Niet van toepassing.

Financiën

Financiën

[Overzicht baten en lasten](#)[Toelichting overzicht baten en lasten](#)[Programma en Rotterdamse taakvelden](#)[Financiële bijstellingen](#)[Toelichting financiële bijstellingen](#)

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Belastingen	Realisatie	Begroting	Raming	Raming	Raming	Raming
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Baten exclusief reserves	374.459	387.898	391.119	394.615	398.428	401.978
Bijdragen rijk en medeoverheden	292	0	0	0	0	0
Belastingen	348.632	361.113	364.651	368.363	372.276	375.826
Overige opbrengsten derden	25.535	26.786	26.469	26.252	26.152	26.152
Overige baten	1	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	22.496	16.749	23.847	15.064	18.075	16.210
Apparaatslasten	21.887	24.980	24.100	24.062	22.901	22.901
Inhuur	1.167	1.237	411	420	430	430
Overige apparaatslasten	784	581	669	667	668	668
Personeel	19.936	23.163	23.019	22.974	21.802	21.802
Overige verrekeningen	-15.476	-17.521	-17.376	-17.376	-17.376	-17.376
Overige verrekeningen	-15.476	-17.521	-17.376	-17.376	-17.376	-17.376
Programmalasten	16.085	9.289	17.123	8.379	12.551	10.685
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	3.848	3.034	11.018	2.274	6.446	4.581

Kapitaallasten	311	0	0	0	0	0
Overige programmalasten	11.926	6.255	6.105	6.105	6.105	6.105
Saldo voor vpb en reserveringen	351.962	371.150	367.273	379.551	380.353	385.769
Saldo voor reserveringen	351.962	371.150	367.273	379.551	380.353	385.769
Reserves	-14.785	2.000	10.000	1.240	1.240	0
Onttrekking reserves	0	2.000	10.000	1.240	1.240	0
Toevoeging reserves	14.981	0	0	0	0	0
Vrijval reserves	196	0	0	0	0	0
Saldo	337.178	373.150	377.273	380.791	381.594	385.769

Vergelijk saldo

x

Vergelijking begrotingssaldi	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024	335.590	368.061	371.088	373.561	373.734	
Jaarstukken 2023 (realisatie)	337.178					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2024		373.150	377.273	380.791	381.594	385.769

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten bestaan vooral uit verschillende belastingopbrengsten, zoals opbrengsten uit onroerendezaakbelasting, precariobelasting, reclamebelasting en logiesbelasting.

Lasten

De lasten bestaan voor het grootste deel uit kosten voor de aanslagoplegging en invordering van belastingen.

Reserves

Jaarlijks stelt de gemeenteraad toevoegingen aan en onttrekkingen uit de bestemmingsreserves vast. Voor het programma Belastingen is er een bestemmingsreserve voor het nieuwe belastingstelsel van € 15 mln. Voor de ontwikkeling hiervan worden de komende jaren onttrekkingen begroot.

Meerjarig verloop

Ten opzichte van 2023 stijgen de totale baten meerjarig. Deze stijging komt hoofdzakelijk door actualisatie van de belastingopbrengsten naar het prijspeil 2024, door verwachte gebiedsuitbreidingen van de onroerendezaakbelasting en de verwachte waardeontwikkelingen door investeringen. In 2024 zijn de totale lasten begroot op € 16,7 mln. De begroting in 2025 wijkt af van de jaren verder, gezien de begrote onttrekking van de bestemmingsreserve van € 10 mln.

Programma en Rotterdamse taakvelden

Saldo programma/taakveld	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Belastingen	373.150	377.273	380.791	381.594	385.769
Belastingen overig	13.846	14.469	14.274	11.164	11.789
Logiesbelasting	16.769	17.093	17.093	17.093	17.093
OZB niet-woningen	269.255	273.403	276.574	279.743	282.743
OZB woningen	73.279	72.307	72.850	73.593	74.143
Belastingen overig	13.846	14.469	14.274	11.164	11.789
Logiesbelasting	16.769	17.093	17.093	17.093	17.093
OZB niet-woningen	269.255	273.403	276.574	279.743	282.743
OZB woningen	73.279	72.307	72.850	73.593	74.143

Financiële bijstellingen

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Bijstellingen Belastingen		Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Oorspronkelijke begroting 2024		368.061	371.088	373.561	373.734	373.734
Bijstellingen Eerste Herziening / Voorjaarsnota 2024		5.088	6.185	7.230	7.860	12.035
Afschalen scanbus	Bezuinigingen/Taakstellingen	0	170	170	170	170
Andere invulling accountmanagement	Bezuinigingen/Taakstellingen	0	70	115	160	160
Besparen op terug te betalen invorderingsrente	Bezuinigingen/Taakstellingen	150	300	300	300	300

Besparingen na vervanging belastingstelsysteem	Bezuinigingen/Taakstellingen	0	0	0	0	625
Kiezen voor Rotterdam 2024	Bezuinigingen/Taakstellingen	338	0	0	0	0
Meeropbrengsten belastingen	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	4.550	4.550	4.550	4.450	7.000
Scherper begroten areaaluitbreiding niet-woningen	Ramingsbijstellingen vermijdbaar	0	1.000	2.000	3.000	4.000
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	50	95	95	-220	-220
Begroting na wijzigingen		373.150	377.273	380.791	381.594	385.769

Toelichting financiële bijstellingen

Afschalen scanbus

Verbeteringen in het invorderingsproces maken dat de gemeente minder beslagopdrachten genereert. Hierdoor is één scanbus minder nodig. De besparing is € 170.000 vanaf 2025 en verder.

Andere invulling accountmanagement

Het actief onderhouden van relaties en het maken van afspraken met belastingplichtigen in specifieke gevallen wordt steeds vaker onderdeel van het standaardproces van de gemeente. Dit resulteert in een besparing die varieert van € 70.000 in 2024 tot € 160.000 in 2028.

Besparing op terug te betalen invorderingsrente

De gemeente betaalt invorderingsrente op vooruit ontvangen betalingen. Door met zakelijke belastingplichtigen afspraken te maken, kan deze kostenpost omlaag. Dit leidt tot een aanpassing van de begroting van € 150.000 in 2024 tot € 300.000 in 2028.

Besparingen na vervanging belastingstelsysteem

Door een nieuw belastingstelsysteem kunnen via verbeteringen besparingen ontstaan. In 2023 is al een besparing verwerkt van € 375.000, op basis van de laatste inzichten kan dat verhoogd worden naar maximaal € 1 mln. De aanvullende besparing is € 625.000 in 2028.

Kiezen voor Rotterdam 2024

Een onderdeel van de Voorjaarsnota 2023 is de Organisatieopgave. Het gaat hierbij om een besparing op de gemeentelijke organisatie van € 150 mln van 2024 tot en met 2027. De Organisatieopgave noemen we nu Kiezen voor Rotterdam. De besparing voor 2024 bedraagt € 20 mln en is nu verdeeld over de begrotingsprogramma's. Daarbij is ook het voorstel een bestemmingsreserve te vormen voor frictiekosten van € 2 mln. Een uitgebreide toelichting staat in de paragraaf Bedrijfsvoering.

Meeropbrengsten belastingen

Door nieuwe inzichten in de waardering van vastgoedobjecten, uitbreiding van het areaal en investeringen in voorgaande jaren, verwacht de gemeente hogere baten zowel bij ozb voor woningen als bij ozb voor niet-woningen. Daarnaast verwacht de gemeente door een toename van het aantal bouwplaatsen in de afgelopen jaren ook hogere baten bij precariobelasting. Deze bijstelling is meerjarig doorgevoerd en heeft een omvang van € 4,6 mln van 2024 tot 2027 en € 7 mln in 2028.

Scherper begroten areaaluitbreiding niet-woningen

De financiële effecten van areaaluitbreiding en van nieuwe investeringen vanaf 2025 zijn verwerkt en meerjarig doorgetrokken. Door deze nieuwe begrotingssystematiek voor ozb niet-woningen worden de baten meerjarig verhoogd met € 1 mln in 2025 tot € 4 mln in 2028.

Technische wijzigingen

Als laatste is sprake van technische wijzigingen die leiden tot een bijstelling van € 50.000 in 2024 tot € 220.000 in 2028. Het gaat onder andere om een doorbelasting van reproductie van uit het programma Belastingen naar programma Dienstverlening voor € 60.000 per jaar.

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Pagina 52

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Omschrijving programma
Beleidskaders, monitoren en regelgeving
Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

Omschrijving programma

Het programma Belastingen levert een bijdrage aan structureel houdbare gemeentefinanciën. Dit programma omvat de opbrengsten van de gemeentelijke belastingen (onroerendezaakbelasting, roerendezaakbelasting en logiesbelasting), en de daarbij behorende uitvoeringskosten voor onder andere het taxeren en waarderen, de heffing en inning en het afhandelen van bezwaar en beroep.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

- Wet en uitvoeringsbesluit waardering onroerende zaken (Wet Woz)
- Wet belastingen op milieugrondslag
- Uitvoeringsbesluit kostenverrekening en gegevensuitwisseling Wet waardering onroerende zaken
- Invorderingswet 1990 (Iw 1990)
- Nadere regels kwijtschelding gemeentelijke en waterschapsbelastingen
- Verordeningen onroerende-zaakbelastingen 2022 (jaarlijks)
- Verordeningen logiesbelasting 2022 (jaarlijks)
- Verordeningen kwijtschelding gemeentelijke belastingen Rotterdam 2022 (jaarlijks)
- Verordeningen belastingen op roerende woon- en bedrijfsruimten 2022 (jaarlijks)

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- Er zijn geen Verbonden partijen die bijdragen aan het programma Belastingen.

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 53

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Struijvenberg

Wethouder Struijvenberg is verantwoordelijk voor de portefeuille Financiën, Organisatie, Dienstverlening en Grote Projecten.

Bestaande stad

Pagina 54

Bestaande stad

Het doel van het programma Bestaande stad is een aantrekkelijke stad en prettige leefomgeving realiseren voor alle Rotterdammers. Met veerkrachtige wijken en een toekomstbestendige gebouwde omgeving. Het programma waakt over het cultureel erfgoed en beheert en ontwikkelt waar nodig gemeentelijk vastgoed. Het programma stuurt op de integrale ontwikkeling van de Bestaande stad vanuit de rol van marktmeester, rentmeester en huismeester.

Voortgang 2024	Bestuurlijke hoofdlijnen 2025-2028	Doel: Instandhouden erfgoed
Doel: Verstedelijken en verbinden	Doel: Vitale wijken	Doel: Doelmatige vastgoedportefeuille
Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen	Projecten	Financiën
Omschrijving, kaders en verbonden partijen	Verantwoordelijke collegeleden	

Voortgang 2024

Pagina 55

Het zorgen voor een toekomstbestendige gemeentelijke vastgoedportefeuille

Herijking IHP's, duurzaamheidsambities

Met de vervanging van de bestaande voorraad vanuit de IHP's wordt een deel van de duurzaamheidsambitie van de gemeente ingevuld. Met de inzet van het afwegingskader en de beschikbare financiële middelen worden de duurzaamheidsambities bij nieuwbouw, grote renovatieprojecten en onderhoud bepaald. De minimale inzet is en blijft daarbij Bijna EnergieNeutraal Gebouw (BENG). De langetermijndoelstellingen voor de hele portefeuille liggen daarmee nog niet binnen bereik.

Er is en wordt gewerkt aan 80 vastgoedprojecten in de diverse ontwikkelfases. In de IHP's is ook een 20-jaars aanpak meegenomen. Hiervoor zijn 38 gebouwen geselecteerd waarvan de levensduur met 20 jaar wordt verlengd. Er wordt met name ingezet op het toekomstbestendig maken op het gebied van functionaliteit en duurzaamheid. Dit zal vanaf nu tot en met 2028 worden uitgevoerd. Dit wordt gefinancierd vanuit de Rotterdamse InvesteringsMotor (RIM).

Verkoop

Er staan in totaal nog 100 objecten op de verkooplijst. Van deze verkooplijst worden er naar verwachting 64 objecten in 2024 verkocht en de resterende 36 in 2025. Het is mogelijk dat er nog enkele panden van de verkooplijst worden afgehaald. Het college kan besluiten dat deze panden toch nodig zijn voor de gemeentelijke taken en daarom niet worden verkocht.

Kadernota Vastgoed

Een nieuwe versie met een aantal technische wijzigingen is eind april voorgelegd aan de raad ter vaststelling.

Bouw- en Woningtoezicht

- Per 1 januari is de Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging voor het bouwen in werking getreden. De overgang naar deze wetten heeft de gemeente zo soepel mogelijk laten verlopen en de organisatie is hierop ingericht.
- Per 1 januari is ook de aanpak van goed verhuurderschap een reguliere taak van de gemeente. In de wijk Carnisse is met de komst van de Wet goed verhuurderschap de verhuurvergunning ingevoerd.
- In meerdere gebieden in Rotterdam worden bij niet-onderheide woningen de gevolgen van bodemdaling en klimaatverandering steeds duidelijker. De funderingsaanpak en andere programma's in het kader van toekomstbestendigheid moeten hierop anticiperen. In de wijk Bloemhof is hiermee een start gemaakt door eigenaren en bewoners te informeren over de problematiek.

Kiezen voor Rotterdam 2024	€ 451
Actualisatie kapitaallasten	€ 5.074
Actualisatie verkoopportefeuille	- € 906
Impact invoering Omgevingswet	- € 370
Vennootschapsbelasting	- € 2.653
Handhaven opkoopbescherming	- € 85
Technische wijzigingen, taakmutaties, reserves kasschuiven en kleine bijstellingen	€ 641

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Bestuurlijke hoofdlijnen 2025-2028

Pagina 56

Bestuurlijke hoofdlijnen 2025-2028

Zorgen voor een toekomstbestendige gemeentelijke vastgoedportefeuille

De gemeentelijke missie is om richting 2050 een volledig duurzame en betaalbare vastgoedportefeuille te beheren en te ontwikkelen. Een toekomstbestendige portefeuille sluit aan bij de behoeften van gebruikers en de inwoners van Rotterdam en voldoet aan de duurzaamheidsvereisten en – ambities van de gemeente. We hanteren hierbij de uitgangspunten, zoals die zijn vastgesteld in de Kadernota Vastgoed.

Jaarlijks ontvangt de gemeenteraad de '[Markt-, Grond- en Vastgoedrapportage Rotterdam](#)'. Hierin staat een update van de ontwikkelingen op de terreinen van grond en vastgoed, die invloed zijn op de gemeentelijke portefeuille. De gemeente is verantwoordelijk voor het beheer en exploitatie van 1.375 objecten in de kernportefeuille.

Een groot deel daarvan is gebouwd tussen de wederopbouwperiode en de oliecrisis van 1973. Veel van deze gebouwen voldoen niet meer aan de eisen voor het huidige gebruik en verduurzaming. De vervanging en grootschalige renovatie van deze gebouwen is opgenomen in de Integrale Huisvestingsplannen (IHP's), die door de beleidsafdelingen zijn opgesteld. Tot 2030 wordt ongeveer 25% van de portefeuille vernieuwd. Bij de vervangingsopgave zijn, naast specifieke gebruikerswensen en duurzaamheid, multifunctionaliteit en de waarde voor de wijk belangrijk. De duurzaamheidsambitie blijft voor de IHP's vastgesteld op BENG.

De gebouwen die de gemeente nog niet vervangt, worden sober en doelmatig onderhouden en waar mogelijk worden duurzaamheidsmaatregelen genomen. Dit gebeurt zowel via meerjaren onderhoudsplannen (MJOP's) als op projectbasis. De panden die geen beleidsmatig gemeentelijk doel meer dienen, worden na een zorgvuldige afweging verkocht.

Vitale wijken

Wijken waar het onderhoud op orde is en de woningkwaliteit op peil, dragen bij aan een vitale stad.

Onze inzet is vooral gericht op de particuliere voorraad in de meest kwetsbare wijken in de stad. De problematiek van achterstallig onderhoud is hier het meest zichtbaar en eigenaren zijn veelal niet in staat om de situatie zelfstandig te verbeteren.

Het vitaliteitsonderzoek laat zien waar deze opgave het grootst is. Voor een actueel beeld wordt het vitaliteitsonderzoek continu verbeterd met informatie uit de praktijk en nieuwe inzichten. Duidelijk is dat de opgave in de bestaande woningvoorraad fors is en dat de kosten om de situatie te verbeteren enorm zijn. Het is noodzakelijk om met meerdere partijen afspraken te maken om te komen tot toekomstbestendige woningen.

Samen met de kennis van experts helpt het vitaliteitsonderzoek om te bepalen waar welk type inzet noodzakelijk is. Aandacht voor de basiskwaliteit van woningen vormt de basis. Daarmee ondersteunen we in projecten 3.000 eigenaren om onderhoudsachterstanden weg te werken. Naast deze continue inzet voeren we vanaf 2024 projecten uit waarbij woningen ingrijpend worden verbeterd. Dit gaat in samenwerking met Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ). Waar mogelijk spreken we subsidieregelingen aan, zoals het Volkshuisvestigingsfonds. In 2024 is al één succesvolle aanvraag voor het Volkshuisvestigingsfonds gedaan.

Met de aanpak goed verhuurderschap zetten we in op het tegengaan van misstanden op de particuliere verhuurmarkt. Door een stevige Rotterdamse lobby hebben we juridisch instrumentarium om huurders van particuliere woningen in de meest kwetsbare wijken beter te beschermen. De Wet goed verhuurderschap biedt mogelijkheden om misstanden op de particuliere verhuurmarkt tegen te gaan.

In 2024 wordt naar verwachting de Wet betaalbare huur ingevoerd. Door deze wet wordt het Woningwaarderingssysteem dwingend: verhuurders moeten zich dan voor het gereguleerde verhuursegment aan de huurprijsregelgeving houden. Hiermee wordt de toezicht en handhaving op huurprijzen een wettelijke taak van de gemeente. Daarnaast wordt de scope van de gemeentelijke inzet verruimd tot het middenhuursegment.

Vanwege de bezuinigingen zijn er structureel minder middelen beschikbaar voor de aanpak goed verhuurderschap. Dit raakt het toezicht en de handhaving op de opkoopbescherming, de illegale kamerverhuur en EU-arbeidsmigrantenproblematiek. Ook heeft het consequenties voor de inzet op bewustwordingscampagnes naar huurders en verhuurders.

Verstedelijken en verbinden

Per 1 januari 2024 hebben we te maken met de Omgevingswet, maar ook nog met de lopende aanvragen onder de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo), het stelsel tot 1 januari 2024. De verwachting is dat grotere aanvragen een langere doorlooptijd hebben voor afronding onder deze oude regeling. Dat betekent dat de komende jaren ook procedures actief blijven die onder het oude stelsel zijn gestart.

De bouwproductie staat in 2024 nog steeds onder druk. Hierdoor verwachten we dat het aantal aanvragen voor een omgevingsvergunning lager is dan in voorgaande jaren en verwachten we een afname in het werkaanbod. De woningbouwopgave blijft echter onveranderd groot.

Verleende omgevingsvergunningen moeten voldoen aan de eisen van ruimtelijke kwaliteit, die door de gemeenteraad zijn vastgesteld in de Welstandsnota Rotterdam 2012. De Commissie voor Welstand en Monumenten heeft de taak om aanvragen omgevingsvergunningen aan het welstandsbeleid te toetsen en het college van B en W hierover te adviseren. Dat is bepaald in de Bouwverordening Rotterdam 2010, waarin ook de mogelijkheid is opgenomen een welstandskamer in te richten. Voor de gebiedsontwikkeling Feyenoord City is de advisering een taak van de welstandskamer Q-Team Feyenoord City. Dit geldt tot 31 december 2023, omdat op 1 januari 2024 de Omgevingswet inwerking treedt.

Onder de Omgevingswet zetten de zittende commissies deze taak voort onder de naam Commissie Omgevingskwaliteit en Cultureel Erfgoed Rotterdam en Subcommissie Quality-team Feyenoord City.

De voorzetting van het welstandsbeleid onder de Omgevingswet wordt gewaarborgd, doordat de huidige welstandsnota onderdeel wordt van het Omgevingsplan. De gehele welstandsnota wordt in verband met de invoering van de Omgevingswet herzien. De welstandsnota wordt naar verwachting in het eerste kwartaal van 2025 ter vaststelling voorgelegd aan het college en de gemeenteraad.

Eigenheid en erfgoed

Het college vindt behoud van cultureel erfgoed belangrijk voor verrijking, inspiratie en verbinding van de samenleving. De basis voor de activiteiten voor de komende jaren rondom het gebouwde en aangelegde erfgoed in Rotterdam vormen de uitvoering van de wettelijke erfgoedtaken en het uitvoeringsprogramma [Erfgoedagenda Rotterdam](#) dat in mei 2023 is vastgesteld. Hierbij is nadrukkelijk ook aandacht voor de particuliere monumenteneigenaren. En voor communicatie en voorlichting rond nieuwe ontwikkelingen van onderhoud, restauratie en verduurzaming van stedelijk erfgoed.

Doel: Instandhouden erfgoed

Pagina 57

Doel: Eigenheid en erfgoed

[Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen?](#)

Wat willen we bereiken?

Onze Erfgoedagenda heeft als doel het gebouwde en aangelegde erfgoed in stand te houden, te koesteren, te laten inspireren en van betekenis te laten zijn bij de ontwikkeling van de stad. De Erfgoedagenda Rotterdam is opgebouwd vanuit drie programmalijnen:

- **Bescherming en instandhouding**

Dit gaat om de invulling van de wettelijke taken vanuit de landelijke en gemeentelijke regelgeving.

- **Kennisontwikkeling en onderzoek**

Kennis van de stadsgeschiedenis en inzicht in de ruimtelijke, architectonische en (bouw)historische achtergronden van de bebouwing vormen een basis bij het ontwikkelen in de stad.

- **Kennisoverdracht en dialoog**

Bijzondere gebouwen en gebieden zijn altijd verbonden met verhalen. Verhalen over het ontstaan, het gebruik en de manier van leven en werken in een bepaalde periode. Verhalen helpen bij het creëren van bewustwording en draagvlak voor het erfgoed in de stad en bij het gesprek over de betekenis en waarde van gebouwen en plekken. Daarbij gaat het ook om de verhalen die van waarde zijn bij discussies over herontwikkeling of sloop.

Wat gaan we daarvoor doen?

- **Bescherming en instandhouding**

We zetten hierbij in op behoud van het gebouwde erfgoed door dit te beschermen met een bijzondere (juridische) status. Rotterdam heeft op dit moment zo'n 1.200 beschermde monumenten.

We treden op als vergunningverlener en houden toezicht bij restauratie, renovatie herbesteding en vernieuwing van cultuurhistorisch erfgoed.

Er is extra aandacht en waardering voor de particuliere monumenteneigenaren. En voor de voorlichting en communicatie rond nieuwe ontwikkelingen van onderhoud, restauratie en verduurzaming van monumenten.

- **Kennisontwikkeling en onderzoek**

We bevorderen en bewerkstelligen specifiek onderzoek door Cultuurhistorische Verkenningen, Bouwhistorisch Onderzoek en Waardestellingen. Wij brengen de conclusies uit deze onderzoeken actief in bij alle planprocessen, transformaties en de ontwikkelingen in de stad, waarbij beschermd erfgoed betrokken is.

Wij doen in het kader van aanwijzingsprogramma's voor gemeentelijke monumenten ook gericht onderzoek naar voor Rotterdam kenmerkende gebouwtypen, perioden en stromingen. In de periode tot 2028 vindt er naast specifiek gebiedsgericht onderzoek onder meer onderzoek plaats naar religieus erfgoed, scholen en naar de architectuur na 1965.

- **Kennisoverdracht en dialoog**

We bevorderen actief de ontsluiting en verspreiding van cultuurhistorische kennis en de daarmee verbonden verhalen. We doen dit onder meer door het ontwikkelen en onderhouden van het erfgoednetwerk en de bevordering van de onderlinge samenwerking tussen cultuurhistorische partners in de stad. In 2023 is bijvoorbeeld een uitgebreid cultuurhistorisch onderzoek naar Pernis via de wijkraad gedeeld met bewoners en betrokkenen. Ook verschijnen er jaarlijks een aantal kleine publicaties die

actuele cultuurhistorische gebeurtenissen in de stad markeren. Vanuit bureau Monumenten en Cultuurhistorie worden eind 2023 de laatste reeks erfgoedboekjes gepubliceerd met de onderwerpen Pernis en de Rotterdamse architectuur na 1965 (Post 65).

Doel: Verstedelijken en verbinden

Pagina 58

Doel: Verstedelijken en verbinden

[Wat willen we bereiken?](#)[Wat gaan we daarvoor doen?](#)[Hoe meten we dat?](#)[Toelichting indicator](#)

Wat willen we bereiken?

Rotterdam werkt met vereende krachten aan de bouwopgave van de stad. Een belangrijk onderdeel daarvan is een efficiënt proces van vergunningverlening. Dat betreft niet alleen de bouwgerelateerde vergunningverlening. Het gaat ook om de vergunningverlening met een raakvlak met het fysieke domein, zoals vergunningen voor standplaatsen, Algemene Plaatselijke Verordeningen (APV), woningvorming en -splitsing. Ook zorgen we voor actuele kaders en voldoende participatie.

Op deze wijze faciliteren we de bouwopgave, en de ruimtelijke ordening en bewaken we de ruimtelijke kwaliteit. Zo dragen we bij aan:

- goede groei van de stad;
- een toekomstbestendige stad;
- leefbare wijken.

Wat gaan we daarvoor doen?

- **Faciliteren bouwopgave**

Het college blijft zich deze collegeperiode inspannen voor een hoge bouwproductie. Participatie bij de totstandkoming van plannen wordt gestimuleerd. Met als doel een zo groot mogelijk draagvlak en het verminderen van het aantal bezwaar- en beroepsprocedures. Met de invoering van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) (beide per 1 januari 2024) ontstaan belangrijke wijzigingen in de vergunningverlening.

De Wkb is bedoeld om de bouwkwaliteit op een hoger niveau te krijgen. Hiervoor wordt in de eerste fase van de Wkb een kwaliteitsborger geïntroduceerd die toezicht houdt op de eenvoudige nieuwbouwplannen, zoals eengezinswoningen. De bestuurlijke handhaving blijft een taak van de gemeente.

- **Bewaken ruimtelijke kwaliteit**

- Integratie huidige welstandbeleid in het kader van de invoering Omgevingswet 1 januari 2024.

- Actualisatie Welstandsnota in verband met invoering Omgevingswet.
- Verduurzaming van erfgoed: verruiming mogelijkheden tot het plaatsen van zonnepanelen op erfgoed.

- **Faciliteren ruimtelijke ordening**

De bestemmingsplannen vormen het planologische-juridische kader van de stad. Op grond van wettelijke voorschriften dienen deze bestemmingsplannen actueel te zijn. Daarnaast passen we deze bestemmingsplannen aan naar aanleiding van concrete initiatieven en politieke wensen.

Een van de onderdelen van de transitie is het omzetten van de huidige gebieds- en projectbestemmingsplannen naar hét Omgevingsplan voor heel Rotterdam. De Omgevingswet is op 1 januari 2024 in werking getreden en tijdens de transitiefase tot 1 januari 2032 vormen de geldende bestemmingsplannen het tijdelijke omgevingsplan. Het omgevingsplan is breder. Naast de ruimtelijk relevante zaken worden ook regels voor de fysieke leefomgeving vastgelegd, zoals bodem, ondergrond, lucht, natuur enz.

Het grondgebied van Rotterdam is nu opgedeeld in ongeveer 150 bestemmingsplannen. Om het behapbaar te maken is het grondgebied van Rotterdam opgedeeld in 39 gebieden die omgezet moeten worden naar één omgevingsplan. Hiervoor is een planning gemaakt die niet in beton is gegoten. Voor deze omzetting (transitiefase) hebben we tot 1 januari 2032 de tijd. In de transitiefase werken we zoveel mogelijk beleidsneutraal.

In eerste instantie gingen we uit van 6 gebieden per jaar, maar omdat de transitiefase is verlengd van eind 2029 naar eind 2031 starten we met 5 gebieden per jaar.

Hoe meten we dat?

Indicator	Realisatie	Realisatie	Begroting	Realisatie	Raming	Raming	Raming	Raming
	2022	2023	2024	2024 (t/m april)	2025	2026	2027	2028
Omzetten gemiddeld aantal gebieden per jaar naar omgevingsplannen	N.v.t.	N.v.t.	5	0*	5	5	5	5

Toelichting indicator

Omzetten gemiddeld aantal gebieden per jaar naar omgevingsplannen

*= Er is gestart met de eerste 5 gebieden.

Doel: Vitale wijken

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat?

Wat willen we bereiken?

Gezond wonen en een klimaatneutraal gebouwde omgeving zijn uitgangspunten voor een toekomstbestendige stad. De gemeente is toezichthouder op de basiskwaliteit van de bestaande woningvoorraad. In die rol levert de gemeente een groeiende bijdrage aan de toekomstbestendige stad. Dat begint bij een goede fundering.

Door de druk op de woningmarkt en de stijgende energielasten staat de betaalbaarheid van wonen onder druk. In de rol van marktmeester op de particuliere verhuurmarkt stuurt de gemeente op goed verhuurderschap.

Om een brede groep Rotterdammers een aantrekkelijke wooncarrière te kunnen bieden, is in sommige wijken een grotere verscheidenheid in de woningen noodzakelijk.

Voor een basishoogte van veiligheid en leefbaarheid is toezicht op naleving van het omgevingsrecht noodzakelijk. Hoe beter de naleving, hoe groter de kans op een aantrekkelijke woonstad. Daarom zet de gemeente haar wettelijke bevoegdheden in, en ook de opgedane kennis en ervaring op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Doel daarvan is de naleving van het omgevingsrecht vast te houden, te verhogen en desnoods af te dwingen. Waar mogelijk werkt de gemeente hierin samen met veiligheidspartners.

Concreet wil de gemeente het volgende bereiken:

- een woningvoorraad van voldoende basiskwaliteit;
- een toekomstbestendige woningvoorraad, door een combinatie van investeringen in onderhoud en verbeteringen met slimme, stapsgewijze verduurzaming;
- wijken met een voldoende verscheidenheid (differentiatie) aan woningen, die aantrekkelijk zijn voor diverse doelgroepen;
- wijken met woningen die tegen redelijke huurprijzen goed worden verhuurd en gehuurd;
- woningen met een goede fundering;
- inzicht in de stapeling van opgaven en de eigendomssituatie in de particuliere woningvoorraad;
- naleving van het omgevingsrecht, zodat de veiligheid en leefbaarheid zijn geborgd

Wat gaan we daarvoor doen?

Basiskwaliteit op orde

- De aanpak Basiskwaliteit voorziet in het stimuleren van eigenaren en verenigingen van eigenaren (vve's) en in het financieel en anderszins ondersteunen en begeleiden bij het wegwerken van onderhoudsachterstanden. Daarbij worden de eerste verbeter- en verduurzamingsstappen van de woning gezet.
- Eigenaren krijgen hulp bij het opstellen van een onderhoudsplan. Het streven is te komen tot duurzame meerjarenonderhoudsplannen.

- De aanpak van 3.000 woningen aangepakt per collegeperiode.
- Ieder jaar wordt een deel van het totaal aantal woningen projectmatig opgenomen in de Aanpak Basiskwaliteit. Op die manier worden uiteindelijk in vier jaar tijd 3.000 woningen aangepakt. Gemiddeld gaat het om 750 woningen per jaar.

Toekomstbestendige woningvoorraad

- In het kader van het 'spoor grondige aanpak' heeft de gemeente als doel om van 2023 tot 2027 1.000 tot 2.000 woningen te vergroten, verbeteren en te verduurzamen. Met behulp van een leegstandsmonitor voor eigen of aangekocht gemeentelijk bezit stuurt Rotterdam op een zo minimaal mogelijke leegstand.
- De overige eigenaren in vve's waar een grondige aanpak van woningen plaatsvindt, krijgen advies en financiële ondersteuning voor het op orde brengen van de basiskwaliteit van onderhoud en beheer. In een aantal projecten is ook een gevelaanpak mogelijk.

Gedifferentieerde woningvoorraad

- Voor een breder woningaanbod en een kwaliteitsslag in de particuliere woningvoorraad in de focuswijken van Rotterdam-Zuid, krijgen eigenaren financiële hulp en begeleiding bij het samenvoegen en vergroten van de woning.
- In zeven focuswijken in Rotterdam-Zuid en in de Landbouwboulevard in Vreewijk is er inzet om een gedifferentieerd woningaanbod te realiseren.
- Woningeigenaren kunnen € 35.000 subsidie krijgen voor het samenvoegen van woningen en € 20.000 subsidie voor het vergroten van hun woning.

Betaalbaar en fijn wonen

- Huurders krijgen ondersteuning door bewustwordingscampagnes, advies en begeleiding. Per kwartaal voert het Huurteam in de 6 focuswijken 250 woningopnames uit. Gemeentebreed ondersteunt en begeleidt het Huurteam huurders bij het aanpakken van misstanden.
- Huurders kunnen misstanden bij verhuringen sinds juli 2023 melden bij het gemeentelijke meldpunt Ongewenst Verhuurgedrag. Onder andere bouwinspecteurs pakt de meldingen op. Het doel is om 90% van de meldingen binnen de gemeentelijke servicenormen af te handelen.
- Met de Wet goed verhuurderschap geldt sinds juli 2023 een verplichte vergunningaanvraag voor het verhuren van zelfstandige woonruimte in Carnisse. De Wet betaalbare huur biedt alternatieven voor deze vergunningplicht. Er lopen enkele pilots om 20% van de excessen in te hoge huren voor eind 2024 aan te pakken door gemeentelijke handhaving. De overige misstanden pakt het Huurteam op.

Aanpak funderingsproblematiek

- Het funderingsloket voert een actief meersporenbeleid uit. Dit beleid bestaat uit het informeren, faciliteren en stimuleren van particuliere woningeigenaren met woningbezit in funderingsrisicogebieden. Indien noodzakelijk kan handhaving plaatsvinden.

Kennisontwikkeling van de bestaande voorraad

- Om zicht te hebben en te houden op de opgave binnen de bestaande woningvoorraad kan de gemeente met de verschillende programma's, instrumenten en uitvoering van taken de noodzakelijke inzet leveren in de meest kwetsbare wijken van de stad.

Naleving

Om naleving van het omgevingsrecht te bevorderen, kunnen bewoners en ondernemers met de gemeente contact opnemen voor advies. Ook voert de gemeente samen met partners controles uit.

- De dienstverlening voor bewoners en ondernemers is optimaal. Na het contact door bouwinspecteur met een melder start een mogelijke behandeling. Het doel is om 90% van de inkomende meldingen binnen de gestelde termijnen af te handelen.
- Bij het behandelen van een melding wordt met de overtreder overlegd om te komen tot een oplossing: het 'minnelijk overleg'. In dit gesprek stuurt een bouwinspecteur aan op naleving van wet- en regelgeving door de overtreder. Als een overtreder niet meewerkt, geldt handhaving – bijvoorbeeld door het opleggen van een dwangsom – als sluitstuk van een traject. Het doel is 85% van de inkomende meldingen op minnelijke wijze af te handelen.
- De controles binnen het Integraal Handhavingsplan (IHP) voert de gemeente uit met veiligheidspartners in de stad. Deze programmatische inzet geldt als proactieve inzet bij specifieke doelgroepen (branches). De branches variëren van bedrijven in het havengebied en ziekenhuizen tot kinderdagverblijven en ouderenhuisvesting. Tijdens controles wordt gekeken of de doelgroep voldoet aan bijvoorbeeld brandveiligheidseisen, milieuwetgeving, maar wordt ook gecontroleerd of een pand bouwkundig in orde is. Door gezamenlijk op te trekken kunnende partners bij controles gebruik maken van elkaars expertise. Dat maakt efficiëntere controles mogelijk en verlaagt de controledruk voor ondernemers en dienstverleners. Per jaar voert de gemeente rond de 1.700 IHP-controles uit.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Begroting	Realisatie	Raming	Raming	Raming	Raming
	2021	2022	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
	(t/m april)								
Wijkgerichte aanpak funderingsproblematiek (aantal woningen)	12.600	17.900	22.300	23.800	n.n.b.	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.
Basiskwaliteit woningen (aantal woningen)	864	778	751	1.800	270	1200	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
Verstrekte subsidies woningvergroting	21	40	40	40	8	40	n.n.b.*	n.n.b.*	n.n.b.*

Wijkgerichte aanpak funderingsproblematiek (aantal woningen)

Het gaat hier om het aantal woningen met houten paalfunderingen. De eigenaren daarvan zijn door het funderingsloket benaderd om hen beter bewust te maken van mogelijke problemen met dergelijke paalfunderingen. De gemeente stimuleert eigenaren om funderingsonderzoek te laten uitvoeren. Hiervoor is subsidie beschikbaar. Vanaf 2024 wordt de funderingsaanpak op wijkniveau afgeschaald. Deze gaat verder op 'blokniveau'. In verband hiermee is er een indicator toegevoegd aan de bovenstaande tabel.

Basiskwaliteit woningen (aantal woningen)

De ambitie is om tot en met 2026 gemeentebreed 3.000 woningen aan te pakken. Het overgrote deel daarvan bevindt zich in het gebied van het nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ). Gemiddeld gaat het om 750 woningen per jaar.

Verstrekte subsidies woningvergroting

* = Jaren zijn nog niet te ramen omdat de regeling loopt tot september 2026.

Doel: Doelmatige vastgoedportefeuille

Pagina 60

Doel: Het zorgen voor een toekomstbestendige gemeentelijke vastgoedportefeuille

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat? Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

We streven naar een doelmatige inzet en samenstelling van de vastgoedportefeuille voor maatschappelijke doelstellingen. De portefeuille sluit aan bij de behoeften van gebruikers en inwoners van Rotterdam.

Wat gaan we daarvoor doen?

Aansluiten bij de behoefte

Het maatschappelijk vastgoed sluit aan bij de behoefte aan voorzieningen. Daarvoor monitort de gemeente en voert hier regie op zodat het voorzieningenniveau op peil is. Prioriteit ligt bij onderwijs, cultuur, sport en recreatie, zorg, welzijn, parkeren en de huisvesting van de gemeentelijke organisatie. Bij deze inzet spelen aspecten als betaalbaarheid en duurzaamheid een belangrijke rol.

IHP en verduurzaming

Vanuit de beleidsprogramma's wordt bepaald wat er moet gebeuren en zorgt de gemeente voor de benodigde financiën om dit beleid uit te kunnen voeren. Via de Integrale Huisvesting Plannen (IHP's) draagt de gemeente zorg voor vervanging of grootschalige renovaties van maatschappelijke panden, die niet meer aan de gebruikers- en duurzaamheidseisen voldoen.

Het goed uitvoeren van het onderhoud van het gemeentelijk vastgoed en het verduurzamen van de vastgoedportefeuille is een basistaak van Vastgoed. Het streven is de kernportefeuille uiterlijk in 2027 te voorzien van geactualiseerde duurzame meerjarenonderhoudsplannen (DMJOP's). Dit gebeurt op basis van de resultaten van de uitgevoerde pilot DMJOP's.

De gemeente stuurt op verduurzaming van gemeentelijke bezittingen om zo bij te dragen aan de klimaatdoelstellingen. Vergroening en waterberging dragen bij aan de leefbaarheid in vitale wijken. Deze aanpak

zorgt voor de toekomstbestendigheid van de gemeentelijke bezittingen. Onder verduurzaming valt het energiezuinig of energieneutraal maken, maar ook het circulair maken van materiaalgebruik en aanpassingen aan klimaatveranderingen. Daar waar mogelijk gebruiken we daken voor het plaatsen van zonnepanelen. Dit doet de gemeente zelf, of de gemeente stelt daken ter beschikking aan energiecoöperaties of de gemeente werkt mee aan plannen van haar huurders. Op 1 mei 2024 lagen er in totaal 23.205 zonnepanelen op bezittingen van de gemeente Rotterdam. Daarnaast wordt gekeken naar mogelijkheden voor groene daken en wateropvang. De termijn van realisatie van deze ambitie is sterk afhankelijk van de beschikbare middelen.

Verkoop van objecten

Als een bezitting niet meer bijdraagt aan de huidige gemeentelijke beleidsdoelstellingen en niet van strategische waarde is, verkoopt de gemeente in beginsel dit object. Tot aan het verkoopmoment zoekt de gemeente naar mogelijkheden om de objecten zo goed mogelijk (tijdelijk) te verhuren, waarbij ook gekeken wordt naar behoeften uit de wijk en naar placemaking. Is dit niet mogelijk? Dan komt er leegstandsbeheer in de panden.

In 2023 waren 133 objecten opgenomen op de verkooplijst. Van deze 133 objecten zijn 33 objecten verkocht en geleverd in kalenderjaar 2023. Dit betekent dat er nog 100 objecten op de verkooplijst staan. Gedurende het jaar kunnen wijzigingen optreden in de verwachte verkoopdatums. Redenen hiervoor kunnen zijn:

- 1. de juridische levering van een vastgoedobject pas plaatsvindt nadat de omgevingsvergunning is afgegeven;
- 2. er simpelweg geen bereidwillige koper is gevonden voor het betreffende vastgoedobject;
- 3. de bibob-screening nog moet worden afgerond voordat de juridische overdracht van het vastgoedobject plaatsvindt.

Op dit moment is de verwachting dat een aantal verkopen niet zal worden gerealiseerd in 2024 maar doorschuift naar 2025. Bij de 2e herziening 2024 / begroting 2025 is hier een goed beeld van en zullen eventuele aanpassingen worden verwerkt. Aanpassingen hebben een kasschuif tot gevolg. De verwachting dat de objecten van de oorspronkelijke verkooplijst zijn verkocht in 2025 blijft ongewijzigd.

Bijdragen aan de CO2-ambities

De bijdrage van de concernhuisvestigingsplannen aan de CO2-ambities van de gemeente wordt met de CO2-prestatieladder bijgehouden. Omdat de gemeente van veel huurders geen inzicht heeft in het daadwerkelijke energieverbruik, houden we voor de energieprestaties van de gebouwen de energielabels bij. Bij op te leveren nieuwbouw en grote renovaties wordt de BREEAM- (Building Research Establishment Environmental Assessment Method) of GPR-score geregistreerd. De CO2-prestatieladder staat online op Energie - Duurzaam 010.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Begroting 2024	Realisatie 2024	Raming 2025
Aantal te verkopen objecten	64	4	36
Resultaat verkoop objecten (opbrengst minus boekwaarde)	€ 20,8 mln	€ 1,1 mln	€ 29,2 mln

Toelichting indicatoren

Verkoopopgave

Er staan momenteel nog 100 objecten op de verkooplijst. Van deze verkooplijst worden er naar verwachting 64 objecten in 2024 verkocht en de resterende 36 in 2025.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 61

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Bestaande stad draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen: 3. Goede gezondheid en welzijn, 11. Duurzame steden en gemeenschappen en 13. Klimaatactie.

Voor een uitgebreide toelichting zie de [paragraaf Sustainable development goals](#).

Projecten

Pagina 62

Projecten

[Programma NPRZ-Wonen](#)

Programma NPRZ-Wonen

De inzet van alle professionele partners in het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ) is gericht op het vergroten van de kansen voor de Zuiderlingen. Binnen het NPRZ wordt samen met bewoners invulling geven aan de drie hoofdpijlers: school, werk en wonen. Daarnaast zetten we aanvullend in op veiligheid en cultuur.

Hoofdambitie van de pijler Wonen is ervoor te zorgen dat de inwoners van Zuid op korte termijn het verschil merken in de kwaliteit van wonen. Dat kan bijvoorbeeld doordat de eigen woning kwalitatief beter wordt. Of omdat er meer mogelijkheden zijn voor een wooncarrière. Of omdat de woonomgeving verbetert door meer groen, meer speelgelegenheid, veilige routes en betere bereikbaarheid. Het samenleven in de wijk verbetert ook door meer verbinding en het voorkomen van misstanden op het gebied van leefbaarheid en veiligheid.

Pijler NPRZ-Wonen

In 2024 is er doorgepakkt op de ambities uit het vastgestelde Uitvoeringsplan NPRZ 2023-2027 én de ondertekende prestatieafspraken tussen de gemeente en de corporaties. In de prestatieafspraken is de inzet van corporaties in het NPRZ geconcretiseerd voor de differentiatie en kwaliteitsverbetering van hun eigen voorraad en

voor het inzetten van toewijzings-, huurprijs- en verkoopbeleid. Ook is in de prestatieafspraken opgenomen hoe de samenwerking van de gemeente en corporaties in de aanpak van de particuliere voorraad vorm krijgt.

Deelprogramma's pijler Wonen

De twee deelprogramma's binnen de pijler Wonen, namelijk het programma Grondige Aanpak Particuliere Voorraad en het programma Buitenruimte (inclusief mobiliteit) zijn geconcretiseerd. Daarbij is het programma Buitenruimte op 23 april 2024 vastgesteld in het college van B en W en het programma Grondige Aanpak volgt naar verwachting in het tweede kwartaal van 2024. Dit jaar wordt er ook gewerkt aan de aanpak van winkelstraten in Slinge en Charlois.

Deze programma's zijn kaderstellend voor de besteding van de deelbudgetten voor de aanpak van respectievelijk de woningvoorraad en de buitenruimte (inclusief mobiliteit) binnen de in het coalitieakkoord Eén Stad reeds gereserveerde € 80 mln voor de pijler Wonen.

Handelingsperspectieven

Dit jaar heeft de gemeente met de corporaties en het programmabureau NPRZ een plan van aanpak opgesteld voor de herijking van de handelingsperspectieven. De handelingsperspectieven hebben als doel de ambities op programmaniveau, ten aanzien van de pijler Wonen, in de toekomst op wijkniveau in te vullen. Ze geven daarmee richting aan de uitvoering. Wijkgericht werken én bewonersbetrokkenheid vormen hierin belangrijke uitgangspunten.

Het Rijk

Omdat de gemeente niet alleen de kosten kan opbrengen voor het NPRZ-programma, springt het Rijk bij met fondsen. Dit jaar zijn fondsaanvragen toegekend voor:

1) 2e tranche Volkshuisvestingsfonds: Een bijdrage van ca € 28 mln. De middelen zijn bedoeld voor het afdekken van de onrendabel top (negatieve verschil tussen waarde van een woning en de kosten om een woning te realiseren) voor de aanpak van 415 woningen op zuid. Begin dit jaar is er gestart met de verdere uitwerking van deze aanpak. Na de zomer wordt naar verwachting gestart met de eerste aankopen van woningen voor het NPRZ-programma.

2) Woningbouwimpuls 6e tranche: Een bijdrage van € 4 mln voor de ontwikkeling van de Kop van Homerus in Lombardijen. Hier worden ca 500 koopwoningen en huurwoningen gerealiseerd in diverse oppervlakten en prijsklassen. Dit biedt veel kansen voor de sociale stijger in Lombardijen. Bij het maken van de plannen worden de bewoners betrokken.

Het loket van de 3e tranche Volkshuisvestingsfonds opende sneller dan verwacht. Na indiending van de aanvraag begin dit jaar, is in mei daarop een positief besluit gekomen. Er wordt een bedrag van ca € 21.1 mln. uitgekeerd. De middelen zijn bedoeld voor het afdekken van de onrendabele top van 308 woningen op zuid die worden aangepakt.

De gemeentelijke cofinanciering van de aanvragen in het kader van het Volkshuisvestingsfonds en de Woningbouwimpuls wordt gedekt uit de € 80 mln. die het college met het coalitieakkoord heeft vrijgemaakt voor de pijler Wonen.

Belangrijke mijlpalen in 2024 zijn voornamelijk een verdere invulling aan de volgende projecten

- Uitkering van de 3e tranche Volkshuisvestingsfonds: Binnen het NPRZ gebied worden 193 woningen verworven om te vergroten, samen te voegen of te verbeteren, Daarnaast krijgen 155 panden een gevelaanpak wat zal resulteren in een prettig aanzicht in de straat en dit een toegevoegde waarde is voor de leefbaarheid in wijken.
- Oplevering van openbare ruimtes, o.a. het Ericaplein in Bloemhof.
- Start nieuwbouw van het Dahliablok.
- De uitvoering van de nieuwbouw in de Mijnkintbuurt.
- De uitvoering van sloop nieuwbouw van de Texelsestraat Noord en het Robbenoordplein.
- De verdere uitvoering van de nieuwe aanpak voor de Fazantstraat.
- Het doorpakken op de aanpak van Bloemhof. Inmiddels zijn veel van de woningeigenaren (parallel aan de gesprekken van de corporaties Woonstad en Hef Wonen met hun huurders) geïnformeerd over de effecten van bodemverzakking in combinatie met funderingsproblematiek.

Voor de nieuwe projecten worden verkennende gesprekken gevoerd met eigenaren en bewoners, o.a. zoals in 2023 is gedaan de wijken Carnisse en Oud Charlois. Doel is niet alleen informeren over de waarom van de aanpak, maar ook een gevoel krijgen bij de ideeën en wensen van bewoners over hun woning en woonomgeving. Ook worden vragen besproken over schoon, heel en veilig wonen en leven. Deze vragen proberen we direct aan te pakken.

Financiën

Pagina 63

Financiën

[Overzicht baten en lasten](#)[Toelichting overzicht baten en lasten](#)[Programma en Rotterdamse taakvelden](#)[Financiële bijstellingen](#)[Toelichting financiële bijstellingen](#)

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Bestaande stad	Realisatie	Begroting	Raming	Raming	Raming	Raming
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Baten exclusief reserves	183.585	158.638	137.268	116.335	121.078	121.078
Bijdragen rijk en medeoverheden	3.918	68	0	0	0	0

Financieringsbaten	612	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	177.755	158.395	137.207	116.274	121.016	121.016
Overige baten	1.300	176	61	61	61	61
Lasten exclusief reserves	159.644	177.920	168.748	141.018	140.769	137.312
Apparaatslasten	46.702	52.925	53.527	52.961	52.961	52.961
Inhuur	8.067	4.698	5.494	4.963	4.963	4.963
Overige apparaatslasten	815	866	955	955	955	955
Personeel	37.820	47.361	47.078	47.043	47.043	47.043
Overige verrekeningen	-113.755	-127.871	-131.195	-132.178	-142.697	-150.999
Overige verrekeningen	-113.755	-127.871	-131.195	-132.178	-142.697	-150.999
Programmalasten	226.697	252.866	246.416	220.235	230.504	235.351
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	121.888	139.657	106.619	92.942	97.689	100.322
Kapitaallasten	85.410	88.175	112.986	102.172	106.314	111.685
Overige programmalasten	16.745	20.593	18.425	17.984	17.955	17.958
Subsidies en inkomensoverdrachten	2.654	4.441	8.386	7.136	8.546	5.386
Saldo voor vpb en reserveringen	23.941	-19.281	-31.480	-24.683	-19.691	-16.235
Vennootschapsbelasting	27.884	2.653	3.047	2.121	3.139	3.139
Saldo voor reserveringen	-3.943	-21.934	-34.527	-26.804	-22.830	-19.374
Reserves	15.318	23.983	17.270	11.809	15.639	6.822
Onttrekking reserves	18.267	27.683	20.970	15.509	15.839	7.022
Toevoeging reserves	3.700	3.700	3.700	3.700	200	200
Vrijval reserves	752	0	0	0	0	0
Saldo	11.375	2.048	-17.257	-14.995	-7.191	-12.551

Vergelijk saldo

x

Vergelijking begrotingssaldi	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024	11.596	- 102	- 15.260	- 16.345	- 17.024	
Jaarstukken 2023 (realisatie)	11.375					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2024		2.048	- 17.257	- 14.995	- 7.191	- 12.551

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten bestaan uit aangevraagde omgevingsvergunningen, kosten die in rekening worden gebracht voor ontmanteling hennepkwekerijen. Ook zijn er baten door uitvoering van onderhoud aan panden, inkomsten uit huur en de verkoopopbrengsten van vastgoed (dat na 2026 afloopt), brandstofverkooppunten en reclamecontracten.

Lasten

De lasten bestaan uit personele inzet, kosten ten behoeve van de exploitatie van onroerend goed zoals onderhoud, beheerkosten en eigenaarslasten (zakelijke lasten en verzekeringen), verkoopkosten (taxaties, kosten verkoop gereedmaken) en afboekingen van de boekwaarde van het verkochte vastgoed. De lasten vloeien verder voort uit de uitvoering van diverse activiteiten en projecten voor omgevingsvergunningen, bestemmingsplannen, inspectie, toezicht, woningverbeteringen en ontmanteling van hennepkwekerijen. Ook vindt onder de Overige verrekeningen de doorbelasting van de kostprijsdekkende huur naar de beleidsprogramma's plaats, zoals Onderwijs, Stedelijke ontwikkeling, Cultuur, Sport en Recreatie.

Reserves

De mutaties op de reserves hebben voor de toevoegingen betrekking op het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ). De onttrekkingen aan de bestemmingsreserves worden ingezet voor NPRZ, Rivièrahal Blijdorp, Wabo-leges (Wabo = Wet algemene bepalingen omgevingsrecht) en de vanuit 2023 (en eerder) doorgeschoven onderhoudswerkzaamheden vastgoed.

Meerjarig verloop

Het meerjarige beeld liet aan de batenkant voor 2023 een uitschieter zien van de Wabo-leges; vlak vóór overgang van de omgevingswet kwamen nog veel bouw aanvragen binnen.

Vanaf 2025 nemen de baten en lasten af. Dit is te verklaren door het bijna volledig wegvallen van verkoopopbrengsten vastgoed en de hiermee samenhangende afschrijving van boekwaardes van vastgoedobjecten. Ook de Wabo-leges vlakken wat af na de piek van 2023.

Programma en Rotterdamse taakvelden

Saldo programma/taakveld	Begroting	Raming	Raming	Raming	Raming
	2024	2025	2026	2027	2028
Bestaande stad	2.048	-17.257	-14.995	-7.191	-12.551
Beheer overige gebouwen en gronden	20.259	483	3.557	11.325	5.964

Cultureel erfgoed - Monumenten	-1.517	-1.517	-1.517	-1.517	-1.517
Verkeer en vervoer - Ontwikkeling	441	441	441	441	441
Wonen en bouwen	-17.135	-16.664	-17.477	-17.439	-17.439
Beheer overige gebouwen en gronden	20.259	483	3.557	11.325	5.964
Cultureel erfgoed - Monumenten	-1.517	-1.517	-1.517	-1.517	-1.517
Verkeer en vervoer - Ontwikkeling	441	441	441	441	441
Wonen en bouwen	-17.135	-16.664	-17.477	-17.439	-17.439

Financiële bijstellingen

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Bijstellingen Bestaande stad		Begroting	Raming	Raming	Raming	Raming
		2024	2025	2026	2027	2028
Oorspronkelijke begroting 2024		-102	-15.260	-16.345	-17.024	-17.024
Bijstellingen Eerste Herziening / Voorjaarsnota 2024		2.151	-1.997	1.350	9.833	4.472
Incidenteel onderhoudsbudget vastgoed	Bezuinigingen/Taakstellingen	0	115	115	115	115
Kiezen voor Rotterdam 2024	Bezuinigingen/Taakstellingen	451	0	0	0	0
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	5.074	1.233	2.660	12.161	6.800
Actualisatie verkoopportefeuille	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-412	-1.090	0	0	0
Actualisatie verkoopportefeuille: Maria Wesselingstraat 8	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-494	0	0	0	0
Compensatie huuropbrengsten volkstuinen	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Impact invoering Omgevingswet	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-370	-1.170	-1.170	-1.170	-1.170
Vennootschapsbelasting	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-2.653	-3.047	-2.121	-3.139	-3.139
Handhaven opkoopbescherming	Ramingsbijstellingen vermijdbaar	-85	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Groot onderhoud (MJOP)	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Rivierahal Blijdorp	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor	Reserves	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve WABO-leges	Reserves	-6	8	0	0	0
Europese richtlijn energieprestatie gebouwen (EPBD III)	Taakmutaties	-36	-37	-35	-35	-35
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	683	1.990	1.901	1.901	1.901
Begroting na wijzigingen		2.048	-17.257	-14.995	-7.191	-12.551

Toelichting financiële bijstellingen

Incidenteel onderhoudsbudget vastgoed

In de begroting is een budget van € 2,3 mln opgenomen voor incidenteel onderhoud. Incidenteel onderhoud heeft betrekking op onderhoud in het kader van veiligheid, schadeherstel, flora en fauna/buitenruimten en nieuwe /herziene wetgeving. Dit budget wordt vanaf 2025 met € 115.000 verlaagd.

Kiezen voor Rotterdam 2024

Een onderdeel van de Voorjaarsnota 2023 is de Organisatieopgave. Het gaat hierbij om een besparing op de gemeentelijke organisatie van € 150 mln van 2024 tot en met 2027. De Organisatieopgave noemen we nu Kiezen voor Rotterdam. De besparing voor 2024 bedraagt € 20 mln en is nu verdeeld over de begrotingsprogramma's. Daarbij is ook het voorstel een bestemmingsreserve te vormen voor frictiekosten van € 2 mln. Een uitgebreide toelichting staat in de paragraaf Bedrijfsvoering.

Actualisatie kapitaallasten

De afschrijvingen en rente op investeringen vormen de kapitaallasten. De kapitaallasten zijn aangepast vanwege nieuwe en bijgestelde investeringskredieten en de geactualiseerde ramingen per jaarschijf. In de paragraaf Investerings is een gedetailleerd overzicht opgenomen van deze aanpassingen.

Actualisatie verkoopportefeuille

Het opnieuw beoordelen van de verkoopportefeuille leidt tot een latere verkoop van panden dan gepland. De financiële gevolgen zijn hier verwerkt.

Compensatie huuropbrengsten volkstuinen

Aan de volkstuinverenigingen is de afgelopen jaren geen kostendekkende huur in rekening gebracht. Hier wordt stapsgewijs naartoe gewerkt. Voor 2024 worden gederfde huuropbrengsten op dit programma voor € 1,2 mln gecompenseerd. In dit programma worden minder huurbaten gerealiseerd, wat wordt gecompenseerd door een bijdrage uit het programma Sport en recreatie. voor dit programma is het saldo-effect daarom € 0.

Impact invoering Omgevingswet

Door de invoering van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) is een knelpunt ontstaan. Een deel van de voorheen uit leges gefinancierde werkzaamheden is nu financieel niet meer gedekt. Het Rijk compenseert de gemeenten hiervoor gedeeltelijk. De uitvoering van de wettelijke taken kwam hierdoor in het gedrang. Vanaf 2025 is voor het knelpunt € 800.000 en voor de werkzaamheden van de Veiligheidsregio Rotterdam € 370.000 structureel beschikbaar gesteld.

Vennootschapsbelasting

In 2016 is de vennootschapsbelasting (vpb) voor gemeenten ingegaan. Rotterdam was van mening dat zij niet vpb-plichtig is voor wat betreft de activiteiten Reclame en Veiling brandstofverkooppunten. In de Begroting 2024 zijn deze lasten daarom niet opgenomen. De rijksbelastingdienst (RBD) heeft als standpunt dat deze activiteiten wel onder de vpb-plicht vallen. In 2022 is dit voor de rechter geweest. De uitkomst was negatief voor de gemeente. Gemeente Rotterdam heeft hoger beroep aangetekend, maar is in 2023 opnieuw in het ongelijk gesteld. Op grond hiervan zijn de vanaf 2024 verwachte vpb-lasten in de begroting opgenomen. Er volgt nog cassatie, maar de kans op succes wordt als laag ingeschat.

Actualisatie verkoopportefeuille: Maria Wesselingstraat 8

Dit pand is van de verkooplijst afgehaald (zie ook kopje "actualisatie verkoopportefeuille").

Handhaven opkoopbescherming

In 2024 is € 85.000 beschikbaar gesteld voor het handhaven van opkoopbescherming in het kader van Goed huren en Verhuren.

Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget

De begrote kosten die uit deze bestemmingsreserve worden gefinancierd, zijn geactualiseerd. Het gaat om projecten in het kader van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ). In 2024 is € 400.000 meer nodig, en in 2025 € 300.000. Omdat de lasten en de onttrekking aan de reserve worden begroot is de bijstelling per saldo € 0.

Bestemmingsreserve Groot onderhoud (MJOP)

De uit 2023 (en eerder) doorgeschoven onderhoudsmiddelen van € 7,5 mln zijn opgenomen in de bestemmingsreserve. In 2024 zet de gemeente deze volledig in voor uitvoering van het doorgeschoven onderhoud. Omdat de lasten en de onttrekking aan de reserve worden begroot is de bijstelling per saldo € 0.

Bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid

De kosten en bijbehorende onttrekking aan de bestemmingsreserve voor NPRZ zijn in overeenstemming gebracht met de huidige projectbegroting. Omdat de lasten en de onttrekking aan de reserve worden begroot is de bijstelling per saldo € 0.

Bestemmingsreserve Rivièrahal Blijdorp

De begrote kosten die uit deze bestemmingsreserve worden gefinancierd, zijn geactualiseerd met € 900.000 voor 2024. Omdat de lasten en de onttrekking aan de reserve worden begroot is de bijstelling per saldo € 0.

Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor

Het leegstandsbeheer Katoenveem wordt gefinancierd uit de Rotterdamse Investeringsmotor. In totaal is hiervoor € 1,4 mln beschikbaar. Het resterend budget van € 581.000 is gelijkelijk over de jaren 2024 tot en met 2028 verdeeld. Omdat de lasten en de onttrekking aan de reserve worden begroot is de bijstelling per saldo € 0.

Bestemmingsreserve Wabo-leges

De bestemmingsreserve Wabo-leges is ingesteld voor de behandelkosten van de ingediende bouwplannen in 2021. Deze kosten worden over een langere periode gerealiseerd. In 2024 is € 137.000 uit deze bestemmingsreserve nodig; in 2025 € 600.000. Omdat de lasten en de onttrekking aan de reserve worden begroot is de bijstelling per saldo € 0.

Europese richtlijn energieprestatie gebouwen (EPBD III)

Het Rijk heeft via het gemeentefonds structureel afgerond € 35.000 per jaar beschikbaar gesteld voor uitvoering van deze richtlijn.

Technische wijzigingen

In dit programma zijn er diverse technische wijzigingen. Het gaat om de volgende wijzigingen:

- Ook in 2024 is vanuit de Goede Groei middelen (- € 500.000) beschikbaar voor de wateropgave.
- Bezuinigingen programma Bestaande Stad: Het gaat om een herverdeling van eerdere bezuinigingen (€ 738.000 in 2024 tot € 710.000 in 2028) (voor de verdeling van taakstellingen). Samen met eerdere taakstellingen is de totale bezuinigingsopgave € 2,1 mln. Onderdeel hiervan is een besparing van € 915.000 op het budget Goed Huren en Verhuren.
- In de eerste maanden van dit jaar is een herstelactie van de formatie uitgevoerd. Met deze herstelactie is de formatie in lijn gebracht met de ambtelijke bezetting die nodig is voor het realiseren van de opgaven. Doel hiervan is een goed startpunt te hebben voor de organisatie-opgave *Kiezen voor Rotterdam*. Structureel zijn 37 formatieplaatsen toegevoegd. Voor het grootste deel is de inwerkingtreding van de Omgevingswet en de Wet goed verhuurderschap hiervan de oorzaak. De gemeente is namelijk verplicht

deze nieuwe wettelijke taken uit te voeren. Daarnaast zijn er nog 14 tijdelijke formatieplaatsen toegevoegd. Dekking van zowel de structurele als de tijdelijke formatie-uitbreiding kwam voor het grootste deel al uit het programma Bestaande Stad (door toegekende Rijksgelden, beschikbaar gesteld budget uit voorjaarsnota 2023 en tijdelijke NPRZ-middelen).

Per saldo is de mutatie op dit programma € 441.000 in 2024, € 534.000 in 2025 en € 443.000 vanaf 2026.

- Werkpakket: In de jaarschijven 2024-2028 is de capaciteitsplanning geactualiseerd. Deze capaciteitsplanning is een verschuiving van de urenverantwoording binnen de programma's Stedelijke Ontwikkeling, Bestaande Stad, Economische ontwikkeling en Energietransitie (van € 88.000 in 2024 tot € 774.000 structureel)
- Diverse kleine technische wijzigingen (- € 85.000 in 2024 tot - € 25.000 in 2028).

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Pagina 64

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

[Omschrijving programma](#)[Beleidskaders, monitoren en regelgeving](#)[Verbonden partijen die bijdragen aan het programma](#)

Omschrijving programma

Het doel van het programma Bestaande Stad is veerkrachtige wijken realiseren met een toekomstbestendige woningvoorraad voor alle Rotterdammers. Voor deze ambitie zetten we de aanpak van de woningvoorraad in de wijken op Zuid, via het NPRZ, door.

Om de bestaande woningvoorraad in Rotterdam voldoende beschikbaar te houden voor eigen bewoning en de particuliere woningvoorraad die betaalbaar moet zijn betaalbaar te houden, treden we op als marktmeester. De aanpak goed verhuurderschap bevat een samenhangend pakket aan maatregelen en acties die noodzakelijk zijn voor het behalen van onze doelstellingen.

Bestaande Stad waakt ook over het erfgoed en beheert en ontwikkelt als rentmeester gemeentelijk (maatschappelijk) vastgoed. De verduurzaming van beide is een belangrijke opgave, die komende periode extra investeringen vraagt. Het programma stuurt op de integrale ontwikkeling van de Bestaande Stad vanuit de rol van marktmeester, rentmeester en huismeester. Zo dragen we bij aan het versterken van Rotterdam als aantrekkelijke en prettige leefomgeving.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

[Omgevingsvisie Rotterdam 2040](#)

[Woonvisie 2030](#)

[Beleidsplan Naleving Omgevingsrecht 2021-2025](#)

[Beleidskader verkoop huurwoningen](#)

[Meerjarenplan Bouw- en Woningtoezicht 2022-2026](#)

[Hoogbouwvisie 2020](#)

[NPRZ Uitvoeringsplannen](#) (waaronder 2023-2027)

[Werkprogramma NPRZ Wonen 2019 -2022](#)

[Subsidie en/of lening woningverbetering aanvragen | Rotterdam.nl](#)

[Programma Funderingsaanpak](#)

[Actieplan goed huren en verhuren](#)

[Wet goed verhuurderschap | Rotterdam.nl](#)

[Rotterdam Architectuurstad](#)

Vuistregels voor het bouwen ([Binnenstad](#), [Stadswijken](#), [Uitbreidingswijken](#))

[Welstand | Rotterdam.nl](#)

[Monumenten | Rotterdam.nl](#)

[Erfgoedagenda Rotterdam en uitvoeringsagenda 2023-2027](#)

[Kadernota Vastgoed](#)

[Grondprijsbeleid](#)

[Meerjarenperspectief Grond en Vastgoed](#)

[De afzonderlijke Integrale huisvestingsplannen van de beleidsdiensten](#) (zie punt 19)

[Referentiewaarden](#)

[Duurzaamheidskompas](#)

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende verbonden partijen zetten we in om het doel van het programma te realiseren:

- VRR
- DCMR
- Havenbedrijf Rotterdam
- RET NV
- Sportbedrijf
- Bibliotheek

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 65

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Kasmi

Wethouder Kasmi is verantwoordelijk voor de portefeuille Onderwijs, Cultuur en Evenementen. Onderdeel hiervan is het in stand houden van erfgoed.

Wethouder Zeegers

Wethouder Zeegers is verantwoordelijk voor de portefeuille Klimaat, Bouwen en Wonen.

‘Met oog voor de Rotterdammers bouwen we de komende jaren samen met alle partners aan een aantrekkelijke en duurzame stad’

Wethouder Simons

Wethouder Simons is verantwoordelijk voor de portefeuille Haven, Economie, Horeca en Bestuur (wijken en kleine kernen). Onderdeel hiervan is ook het vastgoed van de gemeente.

Bestuur

Pagina 66

Bestuur

Het programma Bestuur bevat de lasten en baten van de gemeenteraad, het college van burgemeester en wethouders (college van B en W) griffie, de Rotterdamse Rekenkamer en de gemeentelijke Ombudsman.

De gemeente Rotterdam wil een transparante, democratische overheid zijn, met oog voor verleden, heden en toekomst. De gemeenteraad is de democratisch gekozen volksvertegenwoordiging. De gemeenteraad stelt kaders en controleert het college van B en W. De griffie is de ambtelijke ondersteuning van de gemeenteraad.

Voortgang 2024	Bestuurlijke hoofdlijnen 2025-2028	Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen
Financiën	Omschrijving, kaders en verbonden partijen	Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2024

College

Het college van Leefbaar Rotterdam, VVD, D66 en DENK stuurt in 2024 op de uitvoering van het derde jaar van het coalitieprogramma ‘[Eén Stad](#)’.

Koers van de stad

Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren. Zo stelt het college voor volledig te stoppen met het project Koers van de Stad vanaf 2025. Voor 2024 zijn, als gevolg van besluitvorming van de raad uit september 2023, geen activiteiten gepland.

Financiële bijstellingen Bestuur (x 1.000)	€ 690
Ombuiging Koers van de stad	€ 500
Technische wijzigingen, gemeentefondsmutaties, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen	€ 190
Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen. Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma	

De gemeenteraad en griffie

De gemeenteraad is het hoogste bestuursorgaan van de gemeente Rotterdam. De leden zijn gekozen door de stemgerechtigde inwoners van Rotterdam. De gemeenteraad bestaat in totaal uit 45 leden. Voorzitter is de burgemeester.

De griffie is de ambtelijke ondersteuning van de gemeenteraad. De medewerkers van de griffie bieden ondersteuning in brede zin, van advies tot het regelen van facilitaire zaken, en van communicatie tot het voorbereiden van vergaderingen. De griffiemedewerkers staan onder leiding van de raadsgriffier.

De gemeenteraad heeft voor de raadsperiode 2022-2026 6 commissies en 2 subcommissies ingesteld:

- Commissie Bestuur, Organisatie, Financiën en Veiligheid (BOFV)
- Commissie Zorg, Welzijn, Cultuur en Sport (ZWCS)
- Commissie Werk en Inkomen, Onderwijs, Samenleven Schuldhelpverlening, Armoedebestrijding en Nationaal Programma Rotterdam Zuid (WIOSSAN) + Subcommissie Bestuur Openbaar Onderwijs Rotterdam (BOOR)
- Commissie Bouwen, Wonen en Buitenruimte (BWB) + Subcommissie Bestemmingsplannen
- Commissie Mobiliteit, Haven, Economie en Klimaat (MHEK)
- Commissie tot Onderzoek van de Rekening (COR)

Naast de ambtelijke ondersteuning door de griffie krijgen raadsleden politiek-inhoudelijke ondersteuning door hun fractieorganisatie. Alle 14 raadsfracties ontvangen jaarlijks een vaste vergoeding voor het organiseren van hun ondersteuning.

Audiovisuele middelen

Na het zomerreces zijn alle audiovisuele middelen in de raadzaal volledig vervangen. Ook de koppelingen tussen het Raadsinformatiesysteem, het vergadermanagementsysteem en de audiovisuele middelen zijn dan volledig vernieuwd en geprofessionaliseerd.

Het laatste deel van het project: de vervanging van de audiovisuele middelen in de Suze Groenewegzaal wordt in 2025 uitgevoerd.

Bestuurlijke hoofdlijnen 2025-2028

Pagina 68

Bestuurlijke hoofdlijnen 2025-2028

Effectief, integer en resultaatgericht bestuur

Het college staat voor een effectief, integer en resultaatgericht bestuur, dat open staat voor iedereen in onze stad. Bij het formuleren van beleid verplaatst het college zich in de belevingswereld van de Rotterdammer. Rotterdammers moeten invloed hebben op het beleid en op hun directe omgeving. Daarom werkt het college goed samen met de wijkraden: zij zijn onze ogen én oren in de wijken. De wijkraden kunnen zelf voorstellen voorleggen aan de gemeenteraad.

Gemeenteraad en griffie

De gemeenteraad is het hoogste bestuursorgaan van de gemeente en bestaat uit 45 leden. Alle leden zijn in principe lid van een politieke partij, maken deel uit van een fractie, en zijn rechtstreeks gekozen door de inwoners van Rotterdam die mogen stemmen.

De gemeenteraad geeft de hoofdlijnen voor het beleid in de stad aan en controleert het college van burgemeester en wethouders (college van B en W).

De gemeenteraad heeft drie belangrijke taken:

1. Volksvertegenwoordiging: de gemeenteraad treedt op namens de inwoners van de stad.
2. Geeft kaders aan ('Wij, of beter gezegd de Rotterdammers, willen graag dat er op dit gebied dat gebeurt').
3. Controleert of het college van B en W zijn werk goed doet.

De griffie ondersteunt en adviseert de gemeenteraadsleden op inhoud en proces. Bij alles wat de griffie doet, houdt zij steeds het belang van de raad als geheel in het oog: waar is de raad en zijn besluitvormingsproces het best mee gediend? Ze zorgt ook voor de planning en verspreiding van alle documenten die voor de gemeenteraad van belang zijn. Tenslotte bereidt de griffie de vergaderingen van raad en commissies voor. De griffie is hierin onafhankelijk en neutraal.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 69

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Bestuur draagt bij aan de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen 16. Vrede, justitie en sterke publieke diensten, en 17. Partnerschap om doelstellingen te bereiken.

Een uitgebreide toelichting staat in de [paragraaf Sustainable development goals](#).

Financiën

[Overzicht baten en lasten](#)[Toelichting overzicht baten en lasten](#)[Programma en Rotterdamse taakvelden](#)[Financiële bijstellingen](#)[Toelichting financiële bijstellingen](#)

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Bestuur	Realisatie 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Baten exclusief reserves	4.784	2.014	1.732	1.732	1.732	1.732
Bijdragen rijk en medeoverheden	78	12	12	12	12	12
Overige opbrengsten derden	862	518	453	453	453	453
Overige baten	3.844	1.484	1.267	1.267	1.267	1.267
Lasten exclusief reserves	20.783	23.674	23.595	23.488	23.550	23.014
Apparaatslasten	11.591	12.964	12.720	12.637	12.725	12.355
Inhuur	297	175	112	100	150	0
Overige apparaatslasten	542	778	668	668	786	766
Personeel	10.752	12.010	11.940	11.869	11.789	11.589
Overige verrekeningen	789	804	790	790	790	790
Overige verrekeningen	789	804	790	790	790	790
Programmalasten	8.404	9.906	10.085	10.061	10.035	9.869
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	2.559	2.642	3.045	3.020	2.995	2.829
Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Overige programmalasten	2.258	2.266	2.042	2.042	2.042	2.042
Sociale uitkeringen	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomstenoverdrachten	3.587	4.999	4.999	4.999	4.999	4.999
Saldo voor vpb en reserveringen	-16.000	-21.661	-21.864	-21.756	-21.818	-21.282
Saldo voor reserveringen	-16.000	-21.661	-21.864	-21.756	-21.818	-21.282
Reserves	-345	165	-110	-110	0	0
Onttrekking reserves	124	295	20	20	130	130

Toevoeging reserves	489	130	130	130	130	130
Vrijval reserves	20	0	0	0	0	0
Saldo	-16.345	-21.496	-21.974	-21.866	-21.818	-21.282

Vergelijk saldo

x

Vergelijking begrotingssaldi	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024	- 19.396	- 22.186	- 22.186	- 23.078	- 22.501	
Jaarstukken 2023 (realisatie)	- 16.345					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2024		- 21.496	- 21.974	- 21.866	- 21.818	- 21.282

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten gaan over bijdragen van de regiogemeenten voor de diensten van de Rekenkamer en de Ombudsman. Daarnaast is er een opbrengst voor de toegerekende rente voor reserves en voorzieningen.

Lasten

De lasten bestaan voor het grootste deel uit loonkosten. Daarnaast zijn bij dit programma de lasten voor vergoedingen aan de raadsfracties, kosten accountant en de contributie aan de VNG opgenomen.

Reserves

De gemeenteraad bepaalt jaarlijks of er een bedrag wordt toegevoegd of onttrokken aan de diverse bestemmingsreserves. De huidige bestemmingsreserves zijn: Voorlichting/communicatie verkiezingen, Gemeentelijke klokkenluidersregeling, B&W fonds en Commissiereizen.

Meerjarig verloop

De opbrengsten laten een bestendig verloop zien voor de jaren 2024 en verder. In 2023 waren er incidentele opbrengsten door de actualisering van de omvang van de pensioenvoorziening voor (oud-) bestuurders en (oud-) raadsleden.

De begrote lasten nemen ten opzichte van 2023 toe doordat er in 2023 extra middelen zijn toegekend. Met deze aanvullende middelen is een goede basis voor de toekomst te leggen: het structureel versterken van de bedrijfsvoering, het herstellen van het vertrouwen in de overheid en het verbeteren van de dienstverlening.

Programma en Rotterdamse taakvelden

Saldo programma/taakveld	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestuur	-21.496	-21.974	-21.866	-21.818	-21.282
Bestuur - College	-3.694	-4.187	-4.187	-4.180	-4.180
Bestuur - Raad, Griffie, Rekenkamer en Ombudsman	-17.801	-17.786	-17.679	-17.638	-17.102
Bestuur - College	-3.694	-4.187	-4.187	-4.180	-4.180
Bestuur - Raad, Griffie, Rekenkamer en Ombudsman	-17.801	-17.786	-17.679	-17.638	-17.102

Financiële bijstellingen

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Bijstellingen Bestuur		Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Oorspronkelijke begroting 2024		-22.186	-22.186	-23.078	-22.501	-22.501
Bijstellingen Eerste Herziening / Voorjaarsnota 2024		690	212	1.212	683	1.219
Ombuiging Koers van de Stad	Bezuinigingen/Taakstellingen	500	1.000	0	1.000	1.000
Kasschuif Koers van de Stad	Kasschuiven	0	-1.000	1.000	0	0
Actualisatie Pensioenvoorzieningen	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Commissiereizen	Reserves	0	0	0	0	0
Egalisatiereserve Raad/Griffie	Reserves	0	0	0	0	0
Egalisatiereserve Rekenkamer	Reserves	0	0	0	0	0
Veilig wonen	Taakmutaties	-7	-7	-7	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	197	219	219	-317	219
Begroting na wijzigingen		-21.496	-21.974	-21.866	-21.818	-21.282

Toelichting financiële bijstellingen

Ombuiging Koers van de Stad

Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren. Zo stelt het college voor om volledig te stoppen met het project Koers van de Stad vanaf 2025. Dit betekent ook dat de bestemmingsreserve die bij de jaarrekening 2023 wordt gevormd, meteen in 2024 vrijvalt.

Kasschuif Koers van de Stad

Op 28 september 2023 heeft de raad besloten het budget 2026 van € 1 mln van Koers van de Stad te verschuiven naar 2025. Dit besluit is nu verwerkt. Door het bovengenoemde aanvullende voorstel 'Ombuiging Koers van de Stad' vervalt het budget voor het project vanaf 2025.

Actualisatie Pensioenvoorzieningen

De afkoop van pensioenregelingen (oud-)raadsleden is begin 2024 afgewikkeld. Het gevolg is onder andere dat het resterende deel van de pensioenvoorziening (oud-)raadsleden (€ 224.000) wordt overgeheveld naar de pensioenvoorziening (oud-)bestuurders. Dit gaat om een saldo neutrale bijstelling voor de begroting.

Bestemmingsreserve Commissiereizen

Voor 2024, 2027 en 2028 zijn commissiereizen gepland. De dekking voor de begrote kosten (respectievelijk € 100.000, € 110.000 en € 110.000) hiervan komt uit de bestemmingsreserve. Dit gaat om een saldo neutrale bijstelling van de begroting.

Egalisatiereserve Raad/Griffie

In 2024 vindt de werving en selectie van de nieuwe burgemeester plaats. De dekking van de begrote kosten komt uit de egalisatiereserve. Dit gaat om een saldo neutrale bijstelling van de begroting.

Egalisatiereserve Rekenkamer

De begroting 2024 van de Rekenkamer heeft een incidenteel tekort. De dekking van dit tekort komt uit de egalisatiereserve. Dit gaat om een saldo neutrale bijstelling van de begroting.

Veilig wonen

Vanuit de septembercirculaire 2023 van het Rijk is een extra bijdrage voor beveiligingskosten collegeleden ontvangen. Voor 2025 tot en met 2027 is deze extra bijdrage € 7.000 per jaar.

Technische wijzigingen

In dit programma zijn diverse kleine wijzigingen geweest. In 2024 € 197.000, voor 2025 en 2026 € 219.000, voor 2027 -€ 317.000 en voor 2028 € 219.000. Hierin is onder andere opgenomen de actualisatie van rentevoorziening pensioenen bestuurders.

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Pagina 71

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Omschrijving programma
Beleidskaders, monitoren en regelgeving
Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

Omschrijving programma

Gemeenteraad

- Kwalitatief hoogwaardige besluitvorming.
- Controle op de gemeentelijke financiën.
- Betere ontsluiting van informatie die relevant is voor kwalitatief hoogwaardige besluitvorming.

.

College van B en W

- Het uitvoeren van besluiten en afleggen van verantwoording.
- In de uitvoering van besluiten van de gemeenteraad, en van wetten en regelgeving draagt ieder collegelid verantwoordelijkheid voor een eigen portefeuille.
- Het college krijgt bij zijn werkzaamheden ondersteuning van de gemeentelijke ambtenaren.
- Het college legt verantwoording af aan de gemeenteraad over het gevoerde beleid en neemt zijn besluiten gezamenlijk, in 'collegiaal bestuur'.

Griffie

- Continu verbeteren van de informatievoorziening aan de gemeenteraad, aan Rotterdammers en anderen betrokkenen.
- Optimale vergaderondersteuning voor de gemeenteraad.
- Betere zichtbaarheid van de gemeenteraad.
- Onderwijsprogramma's ontwikkelen

De Rekenkamer

- De Rekenkamer doet onafhankelijk onderzoek naar de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde beleid.
- Het op grond van dit onderzoek geven van een onafhankelijk oordeel over het functioneren van het gemeentebestuur voor de stad en haar inwoners.
- De Rekenkamer legt de uitkomsten van de onderzoeken vast in rapporten en brieven, en biedt deze aan aan de gemeenteraad, voor politieke behandeling.
- Rapporten en brieven van de Rekenkamer zijn altijd openbaar.
- De Rekenkamer kan toezicht houden, bijvoorbeeld bij de telling van de verkiezingsresultaten.
- De Rekenkamer organiseert waar nodig bijeenkomsten over bepaalde thema's.

De gemeentelijke Ombudsman

- De gemeentelijke Ombudsman is onafhankelijk en bevordert dat de gemeente luistert naar de stad, zodat de bewoners zich gehoord en gezien voelen.
- De Ombudsman is er voor burgers, en ook voor bedrijven en maatschappelijke organisaties.
- De gemeenteraad benoemt samen met de gemeenteraden van enkele omliggende gemeenten de Ombudsman Rotterdam-Rijnmond voor een periode van 6 jaar.
- De Ombudsman onderzoekt en beoordeelt klachten over gemeentelijke diensten, gemeenteambtenaren en bestuurders.
- De Ombudsman probeert klachten zo veel mogelijk snel op te lossen. Als dat niet lukt, geeft hij aan de hand van de behoorlijkheidsvereisten een oordeel over het overheidsoptreden, vaak met aanbevelingen.
- Daarnaast doet de ombudsman op eigen initiatief onderzoek naar gemeentelijke afdelingen of structurele problemen binnen de gemeente.
- De Ombudsman beoordeelt, op grond van de Regeling Melding Vermoeden Misstand, in laatste instantie meldingen van Rotterdamse ambtenaren over integriteitsschendingen binnen de gemeente.
- De gemeente leert van klachten van de Rotterdammers en een goede afhandeling van klachten leidt tot herstel van vertrouwen tussen burger en overheid.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

- [Gemeentewet](#)
- [Reglement van orde gemeenteraad](#)

- [Verordening fractieondersteuning](#)
- [Verordening rechtspositie Raads- en Commissieleden Rotterdam 2019](#)
- [Mandaatbesluit presidium en griffier](#)

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De gemeente zet de volgende verbonden partijen in om het doel van het programma Bestuur te realiseren:

- Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)

Een uitgebreide toelichting hierop staat in de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 72

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Simons

Wethouder Simons is verantwoordelijk voor de portefeuille Haven, Economie, Horeca en Bestuur (wijken en kleine kernen).

'Aan de slag in de wijk, dichtbij en samen met Rotterdammers.'

Cultuur

Pagina 73

Cultuur

Met het cultuurbeleid willen wij een sterk en dynamisch cultureel klimaat realiseren dat past bij de internationale, innovatieve en diverse stad die Rotterdam is. We streven naar een cultureel aanbod dat alle Rotterdammers bereikt en verrijkt, ook dicht bij de mensen in de wijken en meer cultuuronderwijs op de Rotterdamse scholen. Daarnaast is het beleid erop gericht om de kracht van kunst en cultuur in te zetten bij de opgaves die er leven in de stad.

Voortgang 2024

Bestuurlijke hoofdlijnen 2025-2028

Doel: Cultuur voor alle Rotterdammers

Doel: Evenwichtig cultureel ecosysteem

Doel: Aantrekkelijke en veerkrachtige stad

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Voortgang 2024

Pagina 74

Voortgang 2024

Cultuur voor alle Rotterdammers

- De gemeente voert regelingen uit voor het ondersteunen van creatieve en culturele projecten van makers, platforms, organisaties en andere initiatiefnemers in de stad, zoals onder andere de projectsubsidieregeling. Deze projecten dragen bij aan de nabijheid van cultuur in de gebieden en aan innovatie en ontwikkeling in de culturele en creatieve sector. In het kader van de Impulsregeling worden in 2024 tien jonge Rotterdamse organisaties gecoacht in hun cultureel ondernemerschap, artistieke kwaliteit en publieksbereik. In het kader van Rotterdam onbeperkt werken vrijwel alle musea en presentatie instellingen aan de toegankelijkheid van mensen met een cognitieve, fysieke of mentale beperking. Zij werken hierin samen met o.a. Humanitas. Ook stelt de gemeente in 2024 dankzij middelen van het Rijk via een nieuwe subsidieregeling middelen ter beschikking voor de ondersteuning van culturele activiteiten voor en door jongeren van 14 tot 27 jaar oud. Rotterdam steunt hiermee zoveel mogelijk initiatieven die de cultuurdeelname van jongeren en hun welzijn bevorderen. Jongeren zelf moeten hierin een stem hebben. Vanaf 18 jaar kunnen ze ook zelf aanvragen.
- In de eerste helft van 2024 evalueren wij de projectregelingen, mede ingegeven door het nieuwe beleidskader '[Van onschatbare waarde. Uitgangspuntennota voor het cultuurbeleid 2025-2028](#)'.
- Om financiële ruimte te creëren stelt het college een aantal ambities bij. Dit betekent dat het budget voor de projectregelingen vanaf 2025 naar beneden gaat. Het totale budget voor het Cultuurplan en de RCB voor 2025-2028 blijft evenwel ongewijzigd.
- Goed werkgeverschap bij instellingen staat onder druk door de hoge inflatie en de stijgende energieprijzen en huren. De gemeente heeft middelen vrijgemaakt om bij te dragen aan een eerlijke beloning voor creatieven in de culturele sector. Platform Arbeidsmarkt Cultuur en Creatieve Toekomst (ACCT) heeft richtlijnen opgesteld, daar waar cao's ontbreken.
- In januari 2024 verscheen [Advies toegang tot cultuur op weg naar een nieuw bestel in 2029 | Advies | Raad voor Cultuur](#). De nadruk op het bereiken van alle Nederlanders sluit naadloos aan op ons streven om alle Rotterdammers deelgenoot te maken van kunst en cultuur. De spreiding van inzet en middelen is daarmee goed schaalbaar naar de grootstedelijke context, zoals wij in het nieuwe beleidskader toelichten, bijvoorbeeld als het gaat om het bereiken van light users: Rotterdammers voor wie het bezoeken of beleven van cultuur niet vanzelfsprekend is.

Een evenwichtig cultureel ecosysteem

- Er zijn vanuit het culturele veld vijf samenhangende New Deals opgesteld als uitkomst van [het advies van de Denktank New Deal Cultuur](#). Deze deals dragen bij aan de overgang (transitie) van de culturele sector naar een bloeiend geheel. De uitvoering van deze deals is in volle gang. Twee voorbeelden zijn de oprichting van Cultural Bridges (expertisenetwerk van, voor en door grassroots-organisaties) en de eerste Culture Mix Cafés die de waarde van samenwerking tussen culturele en andere sectoren voor het voetlicht brengen. Om financiële ruimte te creëren stelt het college een aantal ambities bij. Dit betekent dat de deals die zijn opgestart worden uitgevoerd. Het budget waarvoor nog geen deals waren opgesteld komt echter te vervallen.
- Per 1 februari 2024 heeft de gemeente ongeveer 140 subsidieaanvragen ontvangen voor de Cultuurplanperiode 2025-2028. Op 28 juni zal de Adviescommissie Cultuur onder voorzitterschap van Mei Li Vos haar advies inclusief een verdelingsvoorstel overhandigen aan het college. Bureau BlueYard organiseert en faciliteert deze adviescommissie. Na de zomerperiode neemt het college een besluit over Cultuurplan 2025-2028. In november stelt de gemeenteraad de begroting vast en wordt het Cultuurplan 2025-2028 inclusief verdelingsvoorstel definitief vastgesteld.
- Gemeente, culturele sector en andere belanghebbenden werken aan een veerkrachtige en toekomstbestendige sector. Om deze beweging te ondersteunen, is naast het in 2023 geformeerde kernteam Transitie per 1 januari 2024 een kwartiermaker gestart in een adviserende en organiserende rol. Zij maakte in april 2024 kennis met de raadsleden en zal de komende maanden met betrokkenen via werksessies de agenda van de transitie verder vormgeven.
- De gemeente Rotterdam ontwikkelt de 'Kennismarktplaats Cultuur' in afstemming met Rotterdamse en landelijke (kennis)instellingen en in samenwerking met de lokale cultuursector, met de drie intermediaire instellingen in het bijzonder. De Kennismarktplaats is als platform geschikt om kennis over cultuur en het ecosysteem breed te ontsluiten en om stakeholders op het gebied van data- en kennisontwikkeling aan elkaar te verbinden. Voor de Kennismarktplaats Cultuur geldt dat de gemeente de drie organisaties nadrukkelijk als partners in de ontwikkeling ervan beschouwt, vanuit hun eigen activiteiten op het gebied van verzamelen, benutten en toegankelijk maken van data en kennis van hun respectievelijke veld.

Aantrekkelijke en veerkrachtige stad

- We zien veel dwarsverbanden tussen cultuur en andere domeinen. Kunstenaars, ontwerpers en makers vormen veelal het vliegwiel voor economische groei. Daarom is er specifiek [beleid op Creatieve Industrie](#) en investeren we in deze zzp'ers, zoals door uitvoering van New Deals. Daarnaast maken we ons hard voor betaalbare werkruimte en vragen we werkgevers om eerlijke beloningen te bieden. De Creatieve Coalitie Rotterdam is hierin onze gesprekspartner en zij presenteerde in het eerste kwartaal 2024 een [Blauwdruk](#) die een voorbeeld is voor zowel Rotterdamse als landelijke belangenbehartigers voor creatieven.

- In het tweede kwartaal 2024 actualiseert de gemeente de locatieprofielen van de 20 bestaande evenementenlocaties. In de tweede helft van 2024 worden 3 nieuwe locatieprofielen opgesteld. Deze drie nieuwe locaties zijn: Binnenrotte, Eendrachtsplein en Heemraadsplein.
- Het iconische North Sea Jazz blijft voorlopig in Rotterdam.
- In het derde kwartaal wordt een campagne gestart om initiatieven uit de nachtsector een laagdrempelig 'loket' (de Nachtdienst) te bieden voor vragen van, voor en over de nacht. Concrete maatregelen voor het stimuleren van een levendigere nacht zijn inmiddels al opgenomen in het Uitvoeringsplan Horeca (zie [Horecabeleid | Rotterdam.nl](#)). Daarnaast wordt in het derde kwartaal een onderzoek opgeleverd naar de meerwaarde van nachtcultuur. Tegelijkertijd wordt het nachtplan gelanceerd.

Financiële bijstellingen Cultuur (x 1.000)

€ 2.540

Kiezen voor Rotterdam 2024	€ 8
Stoppen met verdere invulling New Deal	€ 1.780
Terugontvangen noodsteun Bibliotheek	€ 150
Terugvorderingen noodsteunregeling	€ 250
Bestemmingsreserve jaaroverstijgende cultuursubsidies	€ 931
Technische wijzigingen, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 579

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Bestuurlijke hoofdlijnen 2025-2028

Pagina 75

Bestuurlijke hoofdlijnen 2025-2028

Een dynamisch cultureel klimaat

De gemeente Rotterdam wil een sterk en dynamisch cultureel klimaat realiseren dat past bij het karakter van de stad. Daarom stimuleren wij drie speerpunten:

- inclusie
- innovatie
- interconnectiviteit.

Deze zogenoemde drie I's staan centraal in [ons actuele cultuurbeleid](#) en continueren we in de [volgende beleidsperiode](#). We werken vanuit de overtuiging dat kunst en cultuur een belangrijke rol spelen bij het bereiken van stadsbrede doelen, waaronder kansengelijkheid, economische ontwikkeling en goede groei van de stad.

Daarnaast dragen kunst en cultuur ook bij aan de veerkracht van de stad en haar bewoners en maken ze de stad aantrekkelijk voor bewoners en bezoekers.

Doel: Cultuur voor alle Rotterdammers

Pagina 76

Doel: Cultuur voor alle Rotterdammers

[Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat? Toelichting indicatoren](#)

Wat willen we bereiken?

- De stad beschikt over een breed en aantrekkelijk cultureel aanbod voor een divers publiek.
- Cultuur is voor alle Rotterdammers bereikbaar en toegankelijk. Alle Rotterdammers kunnen iets van hun gading vinden en kunnen meedoen.
- Voldoende en kwalitatief goede voorzieningen en passend (laagdrempelig) aanbod in Rotterdamse wijken en een evenwichtige relatie tussen de wijkgerichte en stedelijke voorzieningen.

Wat gaan we daarvoor doen?

We willen bevorderen dat iedere Rotterdammer kunst en cultuur kan ervaren, beoefenen en beleven. Hierbij is van belang dat cultuur toegankelijk is voor iedereen.

- Dit doen we door een breder cultureel aanbod te creëren.
 - We stimuleren binnen het Cultuurplan het toetreden van nieuwkomers die met hun aanbod een aanvulling zijn op het huidige culturele aanbod. Dit stimuleren we door de Impulsregeling. Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren. Dit betekent onder andere dat de Impulsregeling per 2025 komt te vervallen. Dit wordt deels ondervangen doordat de kaders van het Cultuurplan 2025-2028 meer ruimte bieden voor nieuwkomers.
 - We geven ruimte aan nieuwe vormen van cultuur door de [projectsubsidies](#), [Pitcherperfect010](#) en [CityLab010](#). Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren. Dit betekent onder andere dat PitcherPerfect010 per 2025 komt te vervallen. In de evaluatie van de projectregelingen wordt meegenomen hoe de (jonge) doelgroep van PitcherPerfect010 in de toekomst ook een beroep kan doen op de projectsubsidies.
 - Makers en culturele organisaties ondersteunen we door inzet van andere financiering: [Rotterdamse Cultuurlening](#) en [Crowdfunding](#). Dit laatste doen we door tot 25% bijdragen aan geselecteerde Rotterdamse projecten via Voordekunst.
- We vinden het belangrijk dat cultuur bereikbaar en toegankelijk is. Daarom brengen we met een Ruimtelijk Kader Cultuur in kaart wat de verhouding is tussen de cultuurparticipatie en de nabijheid van cultureel aanbod. Ook draagt de regeling [Lokale Culturele Programmering](#) bij aan een toegankelijk cultuuraanbod. Dit doen we samen met Cultuur Concreet.
- Elke Rotterdammer moet iets van zijn gading kunnen vinden in het aantrekkelijke aanbod. We werken daarom met het [culturele doelgroepenmodel](#), waarmee in kaart wordt gebracht welke doelgroepen onze

culturele instellingen bereiken. We zetten in op een verbreding van deze doelgroepen en specifiek op doelgroep Licht, die weinig tot geen cultuur bezoekt.

- Het plusprogramma '[Maak mee in je Wijk](#)' wordt ingezet om verder te onderzoeken welke activiteiten en communicatie succesvol zijn in het bereiken van de doelgroep Licht.
- Kansengelijkheid: met beleid op Cultuureducatie bevorderen we dat alle bewoners de kans krijgen zich artistiek en cultureel te ontwikkelen. Kinderen en jongeren beschikken over de benodigde 21e-eeuwse vaardigheden om volwaardig te kunnen deelnemen aan de Rotterdamse samenleving. We zetten daarom in op het vergroten van het aantal scholen in Rotterdam dat het cultuuronderwijs verankert in het curriculum. Dit doen we door scholen en culturele partijen te inspireren en met elkaar te verbinden.
- Met uitvoeringsagenda's Cultuur stimuleert en faciliteert de gemeente talent in de hele stad, bouwen we aan een sterke lokale culturele infrastructuur en zorgen we voor passende en goede voorzieningen in alle wijken. Deze maatregelen dragen bij aan de veerkracht van de wijken en aan een verhoging van de cultuurparticipatie.
- We voeren evenementenbeleid uit dat leidt tot een aantrekkelijk aanbod voor alle Rotterdammers, tot een goede balans tussen levendig en leefbaar en tot versterking van het nationale en internationale profiel van de stad. We doen dit samen met Rotterdam Festivals en andere organisaties. Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren. Het budget voor de uitvoering van het evenementenbeleid wordt daarom verlaagd. Het aantal festivals gaat daarmee naar beneden maar Rotterdam blijft een evenementenstad met een grote en diverse basis aan festivals.
- Van de structureel gesubsidieerde instellingen wordt een plan van aanpak gevraagd op de 4 p's (programma, publiek, personeel en partners) genoemd in de Code Diversiteit & Inclusie.

Hoe meten we dat?

- Bezoek aan cultuur in 2022, in % van Rotterdammers. De bron hiervoor is de [Cultuurmonitor Rotterdam 2022](#). In 2022 bracht 86% van de Rotterdammers een bezoek aan cultuur. 72% van Rotterdam bezocht gesubsidieerd cultuuraanbod.
- Voor het begrotingsprogramma Cultuur wordt gewerkt met kwalitatieve doelstellingen die elke vier jaar worden geëvalueerd. Deze evaluatie speelt zich halverwege de beleidsperiode af. In de [Evaluatie cultuurbeleid Rotterdam 2021-2022](#) worden kwalitatieve analyses van de meerjarenbeleids- en jaarplannen van de culturele instellingen gemaakt op onder andere de 4 p's (programma, publiek, personeel en partners). Daarnaast worden er kwantitatieve data gebruikt om inzicht te geven in de stand van zaken van de doelstellingen. De volgende evaluatie over de jaren 2025 en 2026 wordt halverwege de nieuwe beleidsperiode gedaan in 2027.
- Daarnaast zijn er enkele afzonderlijke evaluaties en rapportages:
 - [Cultuurmonitor Rotterdam 2022: Een onderzoek naar Cultuurdeelname](#). Monitoring vindt elke vier jaar plaats.
 - De Ruimtelijke Visie Cultuur wordt in het tweede kwartaal van 2024 opgeleverd. Deze visie dient als nulmeting voor onder andere cultuurparticipatie per wijk en fysieke afstand van culturele voorzieningen.
 - Evaluatie Lokale Culturele Programmering, in de loop van 2024.
 - Publieksbereik van de cultuurplaninstellingen aan de hand van het doelgroepenmodel van Rotterdam Festivals. Rapportage vindt elke twee jaar plaats.

- Aan de hand van het Evi-instrument monitoren we naar verwachting vanaf 2024 de verankering van cultuuronderwijs op scholen. Evi is een landelijk instrument waarmee scholen in het primair- en voortgezet onderwijs op eenvoudige wijze cultuureducatie kunnen monitoren en evalueren. De thema's die bij Evi aan bod komen, hebben betrekking op de belangrijkste pijlers van cultuureducatie: visie, deskundigheid, programma en samenwerking.
- Cultuuronderwijs vormt een van de interventies van de college-target Schil om de School. Deze interventie betreft één project: de inzet van kunstvakdocenten om het lerarentekort in het primair onderwijs tegen te gaan.
- [Voortgangsrapportage Nationaal Programma Rotterdam Zuid](#) (NPRZ)
- [Evaluatie evenementenbeleid](#) 2019-2022.

Indicator	Realisatie	Realisatie	Begroting	Realisatie	Raming	Raming	Raming	Raming
	2022	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
% Rotterdammers dat een bezoek brengt aan Rotterdamse cultuur	86%							

Toelichting indicatoren

% Rotterdammers dat een bezoek brengt aan Rotterdamse cultuur

De bron hiervoor is de Cultuurmonitor Rotterdam 2022. De meting vindt eens in de 4 jaar plaats. De volgende meting vindt plaats in 2026.

Doel: Evenwichtig cultureel ecosysteem

Pagina 77

Doel: Een evenwichtig cultureel ecosysteem

[Wat willen we bereiken?](#)[Wat gaan we daarvoor doen?](#)[Hoe meten we dat?](#)[Toelichting indicatoren](#)

Wat willen we bereiken?

- De stad beschikt over een compleet en evenwichtig cultureel ecosysteem dat elementen binnen de culturele sector met elkaar verbindt en een stevige meerwaarde heeft voor andere sectoren.
- Een veerkrachtige en weerbare culturele sector.
- Ruimte voor nieuwe makers, creatieven, kunstenaars en talenten uit de hele stad om zich optimaal te ontplooiën.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Samen met de Stichting Kunstaccommodaties Rotterdam (SKAR) werken we aan slim over de stad verspreide werk- en atelierruimten voor kunstenaars en creatieven. Dit gebeurt op basis van gemeentelijk atelier- en broedplaatsenbeleid. De nieuwe uitvoeringsnota ateliers en broedplaatsen 2030 is in september 2023 door het college vastgesteld.
- We faciliteren nieuwe vormen van samenwerking tussen instellingen onderling en cultuursector en gemeente. Dit maakt de sector weerbaarder, wendbaarder en veerkrachtiger.
- We maken de betekenis van de culturele en creatieve sector voor andere domeinen zichtbaar, concreet en beleefbaar met onder meer de plusprogramma's. Plusprogramma's zijn gericht op innovatie (op het gebied van publiek en programma) binnen de sector, waarbij cultuur kan bijdragen aan het oplossen van maatschappelijke vraagstukken. Er worden coalities aangegaan met als doel om de samenwerking en integrale aanpak tussen cultuur en andere domeinen te verduurzamen. Dit wordt zichtbaar gemaakt met onderzoek.
- We stellen een Ruimtelijke Visie Cultuur op (tweede kwartaal 2024) die inzichtelijk maakt hoe de Rotterdamse culturele infrastructuur eruitziet, waar de verschillende doelgroepen zich bevinden en waar de stedelijke ontwikkelingen zijn voorzien. Dit geeft inzicht in de kansen en opgaven voor cultuur in de stad en is een instrument voor de uitvoering van het cultuurbeleid en het streven naar een evenwichtig cultureel ecosysteem.
- We werken aan een herijking van het Integraal Huisvestingsprogramma dat de investeringsopgave volledig, gestructureerd en toekomstgericht in beeld brengt.
- We starten met een Kenniswerkplaats om kennis over het culturele ecosysteem beter meetbaar en zichtbaar te maken.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie	Realisatie	Begroting	Realisatie	Raming	Raming	Raming	Raming
	2022	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2030
Aantal m2 werk- en atelierruimte	67.500 m ²	68.500 m ²	nvt		nvt	nvt	nvt	100.000 m ²

Toelichting indicatoren

- Voor het begrotingsprogramma Cultuur wordt gewerkt met kwalitatieve doelstellingen die elke vier jaar worden geëvalueerd. Deze evaluatie speelt zich halverwege de beleidsperiode af. In de [Evaluatie cultuurbeleid Rotterdam 2021-2022](#) worden kwalitatieve analyses van de meerjarenbeleids- en jaarplannen van de culturele instellingen gemaakt op onder andere de 4 p's (programma, publiek, personeel en partners). Daarnaast worden er kwantitatieve data gebruikt om inzicht te geven in de stand van zaken van de doelstellingen. De volgende evaluatie over de jaren 2025 en 2026 wordt halverwege de nieuwe beleidsperiode gedaan in 2027
- Nulmeting: Ruimtelijke Visie Cultuur wordt in het tweede kwartaal van 2024 opgeleverd en dient als nulmeting voor onder andere het aantal m2 culturele voorzieningen.
- De evaluatie en kennisdeling van de plusprogramma's vindt plaats in het derde of vierde kwartaal van 2024.

Doel: Aantrekkelijke en veerkrachtige stad

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat?

Wat willen we bereiken?

- Dat de stad levendig én leefbaar blijft. Dit vraagt om een goede verankering van cultuur in beleidsdomeinen die een relatie hebben met de fysieke groei van de stad, zoals gebieds- en vastgoedontwikkeling.
- Een stad die aantrekkelijk is voor bewoners, bedrijven en bezoekers, zodat Rotterdam nu en op de lange termijn zowel nationaal als internationaal interessant is als werk-, woon- en verblijfplaats, en als toeristische trekpleister.
- Zichtbaarheid van Rotterdam nationaal en internationaal.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Evenementenbeleid uitvoeren dat leidt tot een aantrekkelijk aanbod voor alle Rotterdammers, een goede balans tussen levendig en leefbaar en een sterker nationaal en internationaal profiel van de stad. We doen dit samen met onder meer Rotterdam Festivals. Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren. Dit betekent concreet dat we stoppen met het vuurwerk en de subsidiëring van de havendagen en de Taptoe. Daarnaast wordt de inzet bij iconische evenementen, zoals citydressing, versoberd en worden er minder grootschalige eenmalige evenementen georganiseerd.
- Meerjarige architectuuragenda uitvoeren die is gericht op Rotterdamse eigenheid, een krachtige ontwerpsector, goed opdrachtgeverschap en innovatie. Er is daarbij een sterke samenhang met stedelijke ontwikkeling en maatschappelijke ontwikkeling.
- Film- en mediabeleid uitvoeren door het Rotterdam Film en Media Office als aanspreekpunt. Op die manier investeert de gemeente in talentvolle makers en bindt de gemeente producenten aan de stad. De gemeente werkt hierin samen met diverse partners, waaronder de lokale omroep.

Hoe meten we dat?

- Voor het begrotingsprogramma Cultuur wordt gewerkt met kwalitatieve doelstellingen die elke vier jaar worden geëvalueerd. Deze evaluatie speelt zich halverwege de beleidsperiode af. In de Evaluatie cultuurbeleid Rotterdam 2021-2022 worden kwalitatieve analyses van de meerjarenbeleids- en jaarplannen van de culturele instellingen gemaakt op onder andere de 4 p's (programma, publiek, personeel en partners). Daarnaast worden er kwantitatieve data gebruikt om inzicht te geven in de stand van zaken van de doelstellingen. De volgende evaluatie over de jaren 2025 en 2026 wordt halverwege de nieuwe beleidsperiode gedaan in 2027
- Evaluatie evenementenbeleid.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Cultuur draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen 3. Goede gezondheid en welzijn, 8. Eerlijk werk en economische groei en 10. Ongelijkheid verminderen.

Een uitgebreide toelichting staat in de [paragraaf Sustainable development goals](#).

Projecten

Projecten

[Museum Boijmans van Beuningen](#)[Vernieuwing Centrale bibliotheek](#)[Integraal Huisvestingsplan \(IHP\) Cultuur](#)

Museum Boijmans van Beuningen

Het oorspronkelijke gebouw van Museum Boijmans Van Beuningen is ontworpen door architect Van der Steur en dateert uit 1935. Met de latere uitbreidingen van de architecten Bodon, Henket en Robbrecht & Daem ontstond een gebouw dat een unieke verzameling van ongeveer 150 duizend museumobjecten herbergt. De bouwdelen Van der Steur, Bodon en Henket zijn Rijksmonument.

Eind 2018 heeft de gemeente besloten tot asbestsanering en grootschalige renovatie van Museum Boijmans Van Beuningen. Het laatste besluit dateert uit december 2021. De gemeente schrijft daarin dat zij met ambitie wil renoveren waarbij verdere stappen in de toekomst mogelijk blijven. In overleg met de museumorganisatie, de architect en het projectteam is er voor de renovatie een Erfgoedvisie opgesteld. Een vernieuwd ontwerpschema en de Erfgoedvisie vormen de basis voor een breed gedragen ontwerp voor een duurzaam en exploitabel museumgebouw.

In mei is de [Rapportage Renovatie Boijmans van Beuningen](#) naar de raad gestuurd.

Medio 2024 verwachten wij een principebesluit voor het scenario voor te leggen.

x € 1.000								
Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
34.800	0	34.800	25.640	6.000	3.160	0	0	0

Vernieuwing Centrale bibliotheek

Het project omvat de vernieuwing van de Centrale Bibliotheek Rotterdam als gebouw en voorziening. De bibliotheek voldoet zowel ruimtelijk, functioneel als technisch niet meer aan de gestelde eisen. De huidige huisvesting van de Centrale Bibliotheek Rotterdam (CBR) is sinds 1983 in gebruik. Het is de drukstbezochte culturele instelling van de stad met ruim 1,4 mln bezoekers per jaar.

De CBR heeft de ambitie om te transformeren van 'collectie naar connectie'. De vernieuwde CBR is een uitnodigend platform voor ontmoeten, ontwikkelen, ontspannen, ontdekken, onderzoeken en ondernemen. Alles is gericht op inspiratie en beleving. Dit leidt tot meer bezoekers, een grotere sociaal-maatschappelijke rol en een laagdrempelig, inclusief en op maat gesneden aanbod voor uiteenlopende typen Rotterdammers.

Op 22 juni 2023 heeft de gemeenteraad het [Voorlopig Ontwerp](#) voor zowel de Vernieuwing CBR als de Tijdelijke Huisvesting CBR unaniem vastgesteld. Met dit raadsbesluit is het benodigde investeringskrediet van € 150,3 mln voor de Vernieuwing CBR en het benodigde investeringskrediet van € 9,7 mln voor de tijdelijke huisvesting CBR beschikbaar gesteld. Hiervan is in 2022 al € 10 mln beschikbaar gesteld als [voorbereidingskrediet](#).

Het beschikbaar gestelde investeringskrediet voor de Vernieuwing CBR omvat € 3,15 mln uitvoeringskrediet voor herinrichting van omliggende buitenruimte. Dit uitvoeringskrediet is aangevraagd, terwijl het dekkingsbesluit nog niet is genomen. Daarom is het beschikbaar gestelde investeringskrediet in het najaar van 2023 gecorrigeerd; na bijstelling bedraagt het investeringskrediet Vernieuwing CBR € 147,15 mln. In de tabel hieronder is het investeringskrediet voor het bedrag van € 36,9 mln weergegeven voor de verschillende deelprojecten:

- Inbouw en inrichting CBR.
- Publieke fietsenstalling.
- Voorbereidingskrediet Buitenruimte.
- Investing voor de Tijdelijke Huisvesting CBR aan de Librijesteeg.

Het investeringskrediet voor de Vernieuwing CBR van het gebouw aan de Hoogstraat van € 119,9 mln valt onder het verzamelkrediet IHP.

Na het raadsbesluit van juni 2023 hebben de ontwerpteams voor zowel de Vernieuwing CBR als de Tijdelijke Huisvesting CBR voortvarend doorgewerkt om beide voorlopige ontwerpen uit te werken tot een definitief ontwerp. Parallel hieraan zijn in december 2023 de omgevingsvergunningen voor beide onderdelen ingediend en ter inzage gelegd. Het definitief ontwerp voor de Tijdelijke Huisvesting CBR is inmiddels afgerond en goedgekeurd door de projectorganisatie. De aannemersselectie en het maken van het technisch ontwerp start in 2024. Voor de Vernieuwing CBR is het definitief ontwerp in de afrondende fase.

De voortgang van dit project is onderdeel van de Monitor Grote Projecten.

x € 1.000								
Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028

Integraal Huisvestingsplan (IHP) Cultuur

Het [Integraal Huisvestingsplan Cultuur](#) (IHP) geeft een investeringsagenda voor de vervanging en renovatie van bestaande culturele voorzieningen voor 10 jaar, gerekend vanaf de start in 2021. Het huisvestingsplan geeft ook een doorkijk naar de komende 20 tot 25 jaar. In 2023 wordt het IHP herijkt. Het doel is om in 2024 het IHP op te leveren met een doorkijk van 2024 tot 2034.

Het IHP is een plannings- en sturingsinstrument. Het is noodzakelijk om het IHP om de paar jaar te actualiseren om de activiteiten en de financiën goed op elkaar te laten aansluiten.

Financiën

Pagina 81

Financiën

[Overzicht baten en lasten](#)[Toelichting overzicht baten en lasten](#)[Programma en Rotterdamse taakvelden](#)[Financiële bijstellingen](#)[Toelichting financiële bijstellingen](#)

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Cultuur	Realisatie 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Baten exclusief reserves	2.975	4.292	919	919	328	328
Bijdragen rijk en medeoverheden	1.613	3.964	591	591	0	0
Overige opbrengsten derden	1.362	328	328	328	328	328
Overige baten	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	166.844	173.213	166.344	163.632	163.041	165.041
Apparaatslasten	4.876	4.516	4.479	4.466	4.466	4.466
Inhuur	283	183	183	183	183	183
Overige apparaatslasten	107	83	90	90	90	90
Personeel	4.486	4.250	4.206	4.193	4.193	4.193
Overige verrekeningen	310	547	547	543	543	543
Overige verrekeningen	310	547	547	543	543	543
Programmalasten	161.658	168.150	161.318	158.622	158.032	160.032

Inkopen en uitbestede werkzaamheden	3.212	-205	-964	-259	-259	-259
Overige programmalasten	108	108	108	108	108	108
Subsidies en inkomensoverdrachten	158.338	168.246	162.173	158.773	158.183	160.183
Saldo voor vpb en reserveringen	-163.869	-168.921	-165.425	-162.713	-162.713	-164.713
Saldo voor reserveringen	-163.869	-168.921	-165.425	-162.713	-162.713	-164.713
Reserves	2.730	4.221	0	0	0	0
Onttrekking reserves	2.500	1.510	0	0	0	0
Vrijval reserves	230	2.711	0	0	0	0
Saldo	-161.139	-164.700	-165.425	-162.713	-162.713	-164.713

Vergelijk saldo

x

Vergelijking begrotingssaldi	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024	- 161.433	- 167.240	- 167.062	- 166.759	- 166.759	
Jaarstukken 2023 (realisatie)	- 161.139					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2024		- 164.700	- 165.425	- 162.713	- 162.713	- 164.713

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten bestaan voornamelijk uit rijksbijdragen, waaronder de volgende specifieke uitkeringen: Informatiepunten Digitale Overheid, Brede Regeling Combinatiefuncties, Impuls Jongerencultuur, Regeling eenmalige specifieke uitkering en subsidies lokale bibliotheekvoorzieningen. Ook is er een bijdrage van de provincie Zuid-Holland voor de uitvoering van project Verhalenkafe Delfshaven.

Lasten

De apparaatslasten bestaan hoofdzakelijk uit personeelslasten van de medewerkers die belast zijn met de ontwikkeling- en uitvoering van het cultuurbeleid. Een groot deel van de programmalasten bestaan uit het verlenen van subsidies. Jaarlijks worden subsidies toegekend aan culturele organisaties die zijn opgenomen in het Cultuurplan 2021 – 2024. Daarnaast wordt jaarlijks subsidie verleend aan de stichting Bibliotheek Rotterdam en de stichting Natuur- en Milieueducatie (NME). Organisaties die behoren tot de “Rotterdamse culturele basis”,

zoals theaters en musea, ontvangen ook een jaarlijkse subsidie. Verder zijn er specifieke (subsidie)budgetten voor mediabeleid, creatieve industrie, cultuureducatie, evenementen en algemene subsidiebudgetten voor incidentele aangelegenheden.

Reserves

In de begroting 2024 zijn € 1,5 mln aan onttrekkingen aan de reserves geraamd voor het voortzetten van noodsteun aan culturele organisaties. Tevens zijn er een aantal bestemmingsreserves waar minder kosten voor zijn geraamd, zoals de bestemmingsreserve jaaroverstijgende subsidies en de bestemmingsreserve noodsteun. Deze bestemmingsreserves kunnen daarom geheel of gedeeltelijk vrijvallen.

Meerjarig verloop

De begroting vertoont meerjarig een fluctuerend verloop. Dit verklaart zich onder andere door het incidentele karakter van bepaalde uitgaven. Voorbeelden hiervan zijn rijksregelingen die van toepassing zijn in 2024, waaronder informatiepunten digitale overheid, noodsteun aan culturele instellingen en impuls jongerencultuur. In 2025 wordt eenmalig € 3,5 mln toegevoegd voor het geleidelijk stopzetten van subsidies aan instellingen die wel in het oude, maar niet in het nieuwe cultuurplan voorkomen. Daarnaast wordt in 2028 eenmalig € 2 mln vrijgemaakt voor huur- en exploitatiekosten die ontstaan na de renovatie van de Centrale Bibliotheek Rotterdam.

Programma en Rotterdamse taakvelden

Saldo programma/taakveld	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Cultuur	-164.700	-165.425	-162.713	-162.713	-164.713
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-99.394	-100.711	-98.186	-98.186	-98.186
Media	-25.982	-24.436	-24.536	-24.536	-26.536
Musea - Cultuur	-39.324	-40.279	-39.992	-39.992	-39.992
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-99.394	-100.711	-98.186	-98.186	-98.186
Media	-25.982	-24.436	-24.536	-24.536	-26.536
Musea - Cultuur	-39.324	-40.279	-39.992	-39.992	-39.992

Financiële bijstellingen

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Bijstellingen Cultuur

		Begroting	Raming	Raming	Raming	Raming
		2024	2025	2026	2027	2028
Oorspronkelijke begroting 2024		-167.240	-167.062	-166.759	-166.759	-166.759
Bijstellingen Eerste Herziening / Voorjaarsnota 2024		2.540	1.636	4.045	4.045	2.045
Kiezen voor Rotterdam 2024	Bezuinigingen	8	0	0	0	0
	/Taakstellingen					
Stoppen met verder invulling New Deal	Bezuinigingen	1.780	0	0	0	0
	/Taakstellingen					
Stoppen van de Impulsregeling	Bezuinigingen	0	750	750	750	750
	/Taakstellingen					
Stoppen van Pitcher perfect	Bezuinigingen	0	200	200	200	200
	/Taakstellingen					
Terugontvangen noodsteun bibliotheek	Bezuinigingen	150	100	0	0	0
	/Taakstellingen					
Terugvorderingen noodsteunregeling	Bezuinigingen	250	0	0	0	0
	/Taakstellingen					
Verlagen van de intensivering handhaven cultuurniveau	Bezuinigingen	0	855	855	855	855
	/Taakstellingen					
Verlagen van de Projectsubsidies	Bezuinigingen	0	250	250	250	250
	/Taakstellingen					
Verlagen van het budget voor Evenementen	Bezuinigingen	0	1.900	1.900	1.900	1.900
	/Taakstellingen					
Cultuurplanadvies	Kasschuiven	-750	750	0	0	0
Bibliotheek	Ramingsbijstellingen	0	0	0	0	0
	onvermijdelijk					
Frictiekosten cultuurplan	Ramingsbijstellingen	0	-3.500	0	0	0
	onvermijdelijk					
Niet activeerbare lasten Integrale Huisvestingsplannen	Ramingsbijstellingen	0	-5	-246	-246	-246
	onvermijdelijk					
Rijksbijdrage Impuls Jongerencultuur	Ramingsbijstellingen	0	0	0	0	0
	onvermijdelijk					
Rijksbijdrage Informatiepunten Digitale Overheid	Ramingsbijstellingen	0	0	0	0	0
	onvermijdelijk					
Rijksbijdrage versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis	Ramingsbijstellingen	0	0	0	0	0
	onvermijdelijk					

Vernieuwing Centrale Bibliotheek Rotterdam	Ramingsbijstellingen	0	0	0	0	-2.000
	onvermijdelijk					
Subsidie verkregen via provincie voor project verhalenkade	Ramingsbijstellingen	0	0	0	0	0
	vermijdbaar					
Bestemmingsreserve Jaaroverstijgende cultuursubsidies	Reserves	931	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Noodfonds	Reserves	0	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	171	336	336	336	336
Begroting na wijzigingen		-164.700	-165.425	-162.713	-162.713	-164.713

Toelichting financiële bijstellingen

Verlagen van het budget voor Evenementen

Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren. Dit betekent concreet dat we stoppen met het vuurwerk en de subsidiëring van de havendagen en de Taptoe. Daarnaast wordt de inzet bij iconische evenementen, zoals citydressing, versoerd en worden er minder grootschalige eenmalige evenementen georganiseerd.

Verlagen van de intensivering handhaven cultuurniveau

Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren. Dit betekent het terugdraaien van iets meer dan eenderde van de intensivering vanuit het coalitieakkoord: Eén Stad. De gevolgen zijn: minder educatie en evenementen op het gebied van Rotterdam als architectuurstad, minder geld beschikbaar voor programmering door culturele instellingen in niet centrale wijken in Rotterdam en beperktere samenwerking met andere steden op het gebied van exposities en cultureel-maatschappelijke thema's.

Stoppen van de Impulsregeling

Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren, waaronder het stoppen met de Impulsregeling Cultuur. Om de toetreding van nieuwkomers te stimuleren, is voor de huidige cultuurplanperiode de impulsregeling opgezet. Aanvragers die nog niet in aanmerking kwamen voor opname in het cultuurplan kregen daarbij de gelegenheid zich te ontwikkelen en daarmee hun kans te vergroten om in het eerstvolgende cultuurplan te worden opgenomen. Het college zet deze impuls voor de komende cultuurplanperiode niet voort.

Kiezen voor Rotterdam 2024

Een onderdeel van de Voorjaarsnota 2023 is de Organisatieopgave. Het gaat hierbij om een besparing op de gemeentelijke organisatie van € 150 mln van 2024 tot en met 2027. De Organisatieopgave noemen we nu Kiezen voor Rotterdam. De besparing voor 2024 bedraagt € 20 mln en wordt nu verdeeld over de begrotingsprogramma's. Daarbij is ook het voorstel een bestemmingsreserve te vormen voor frictiekosten van € 2 mln. Een uitgebreide toelichting staat in de paragraaf [Bedrijfsvoering](#).

Stoppen met verdere invulling New Deals

Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren. Hierbij heeft zij gekozen tot het stoppen van verdere invulling geven aan noodsteun aan de cultuursector, de zogenoemde New Deal subsidies.

Stoppen van Pitcher Perfect

Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren, waaronder het stoppen met Pitcher Perfect. Dit is een laagdrempelige vorm van projectfinanciering door de gemeente Rotterdam van kunst- of cultuurprojecten. Vanwege het laagdrempelige karakter maakten veel jonge makers gebruik van deze regeling. Deze groep kan terugvallen op de regeling Projectsubsidies, waarbij wij ons realiseren dat de druk op dat budget zal toenemen.

Verlagen van de Projectsubsidies

Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren, waaronder het verlagen van Projectsubsidies. Van de structurele intensivering op projectsubsidies in 2023 wordt nu het budget met een kwart verlaagd.

Terugontvangen noodsteun bibliotheek

Op de regeling Noodsteun bibliotheek wordt een onderschrijding verwacht.

Terugvorderingen noodsteunregelingen

Op de regeling Noodsteun wordt een onderschrijding verwacht, doordat er meer ruimte voor directe financiële steun van de overheid is gekomen.

Cultuurplanadvies

Het voorstel is om € 750.000 van het Cultuurplanadvies budget van 2025 naar 2024 te verschuiven voor de advieskosten van het nieuwe cultuurplan.

Bibliotheek

De rijksbijdrage is bedoeld als tegemoetkoming in de kosten die gemeenten maken voor de oprichting van nieuwe bibliotheekvestigingen en het verbeteren of ontwikkelen van bestaande beperkte bibliotheekvoorzieningen. In het jaar 2024 wordt in totaal € 1,2 mln ingezet voor dit doel. De baten en de lasten zijn begroot, waardoor het saldo € 0 is.

Frictiekosten cultuurplan

Dit betreft de wettelijke verplichte afbouw van subsidies van instellingen die wel onderdeel waren van het oude cultuurplan, maar niet van het nieuwe cultuurplan.

Niet activeerbare lasten Integrale Huisvestingsplannen

Om uitvoering te kunnen geven aan de Integrale huisvestingsplannen (Parkeren, CHV, Onderwijs, Zorg, Welzijn, Cultuur en Sport) zijn jaarlijks kosten gemoeid die niet activeerbaar zijn en daarmee niet uit de Rotterdamse Investeringsmotor voor de vervangingsinvesteringen kunnen worden gedekt. De opgevoerde kosten zijn gebaseerd op de verwachte opleveringen van de investeringen in het maatschappelijk vastgoed in de jaren 2024-2026. Dit zijn de zakelijke lasten, zoals OZB en verzekeringen, die meestijgen met de geplande investeringen in het maatschappelijk vastgoed.

Rijksbijdrage Impuls Jongerencultuur

Het Rijk stimuleert via een rijksregeling activiteiten en het vormen van eigentijdse cultuurbeoefening door jongeren. Deze middelen zijn verkregen in het jaar 2022, 2023 en 2024 en bedragen in totaal € 1,12 mln. De baten en de lasten zijn begroot, waardoor het saldo € 0 is.

Rijksbijdrage Informatiepunten Digitale Overheid

De minister verstrekt jaarlijks aan gemeenten een specifieke uitkering om de Informatiepunten Digitale Overheid te kunnen realiseren of in stand te houden. Dit betreft een eenmalig bedrag van € 645.000. De baten en de lasten zijn begroot, waardoor het saldo € 0 is.

Rijksbijdrage versterking voor sport en bewegen gezondheidsbevordering cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026

Dit betreft een regeling van het Rijk om combinatiefuncties binnen het culturele domein mede te financieren. Combinatiefunctionarissen zijn buurtsport- en cultuurcoaches die sporten, bewegen en deelnemen aan cultuur voor iedereen mogelijk maken. Ze combineren sport of cultuur met ten minste één andere sector zoals onderwijs, zorg, welzijn of het bedrijfsleven. Combinatiefunctionarissen zijn in dienst van gemeenten op basis van de Brede regeling combinatiefuncties. Binnen het culturele domein wordt in 2024 een aanvullend bedrag van € 170.000 ingezet voor dit doel. De baten en de lasten zijn begroot, waardoor het saldo € 0 is.

Vernieuwing Centrale Bibliotheek Rotterdam

Voor het jaar 2028 is besloten om eenmalig € 2 mln ter beschikking te stellen voor de dekking van huur- en exploitatiekosten na oplevering van de vernieuwde centrale bibliotheek.

Subsidie verkregen via provincie voor project Verhalenkade

Voor de uitvoering van project Verhalenkade Delfshaven, dat moet leiden tot een openbare ontmoetingsplek langs de Schie en historisch Delfshaven, is een subsidie ter hoogte van € 24.500 verkregen van de provincie Zuid-Holland. De baten en de lasten zijn begroot, waardoor het saldo € 0 is.

Bestemmingsreserve Jaaroverstijgende cultuursubsidies

Dit betreft het vrijvallen van een bestemmingreserve voor jaaroverstijgende cultuursubsidies, omdat er geen bestedingen meer zullen volgen.

Bestemmingsreserve Noodfonds

Op basis van inmiddels verleende en mogelijk nog te verlenen subsidies met een totaal van € 1,51 mln, voor Noodsteun aan culturele organisaties, worden onttrekkingen aan de daarvoor aanwezige bestemmingsreserve in de begroting verwerkt.

Technische wijzigingen

In dit programma zijn er diverse technische wijzigingen. Het gaat om de volgende wijzigingen:

- Diverse technische wijzigingen: (€ 171.000 in 2024 tot € 336.000 in 2028).

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

[Omschrijving programma](#)[Beleidskaders, monitoren en regelgeving](#)[Verbonden partijen die bijdragen aan het programma](#)

Omschrijving programma

Met het cultuurbeleid willen wij een sterk en dynamisch cultureel klimaat realiseren dat past bij de internationale, innovatieve en diverse stad die Rotterdam is. We streven naar een cultureel aanbod dat alle Rotterdammers bereikt en verrijkt. Daarnaast is het beleid erop gericht om de kracht van kunst en cultuur in te zetten bij de opgaves die er leven in de stad.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

- [Stad in transitie, cultuur in verandering: Uitgangspuntennota voor het Rotterdamse cultuurbeleid 2021-2024](#)
- [Stad in transitie, cultuur in verandering: Cultuurplan 2021-2024](#)
- [Van onschatbare waarde. Uitgangspuntennota voor het cultuurbeleid 2025-2028](#)
- [Cultuurmonitor Rotterdam 2022: Een onderzoek naar Cultuurdeelname](#)
- [Visie Cultuur op Zuid](#)
- [Cultuureducatiebeleid](#)
- [Beleidskader Evenementen 2019](#)
- [Advies Denktank New Deal Cultuur 2021](#)
- [Film- en mediavisie 2019-2022](#)
- [Beleidsvisie Creatieve Industrie](#)
- [Architectuurbeleid](#)
- [Beleidsvisie Pop](#)
- [Projectsubsidies Cultuur | Rotterdam.nl](#)
- [Impulsregeling Cultuur | Rotterdam.nl](#)
- [CityLab010 | Rotterdam.nl](#)
- [Subsidie pitcher perfect 010 | Rotterdam.nl](#)
- [Subsidie jaarlijks amateurverenigingen | Rotterdam.nl](#)
- [Subsidie Lokale Culturele Programmering | Rotterdam.nl](#)
- [Evaluatie Atelier- en broedplaatsenbeleid](#)

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- Stadsherstel
- Bibliotheek

Een uitgebreide toelichting staat in de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Kasmi

Wethouder Kasmi is verantwoordelijk voor de portefeuille Onderwijs, Cultuur en Evenementen.

'Ook de komende jaren zet ik mij met onverminderde energie in voor het behoud van een sterke en weerbare cultuursector. Met een divers cultuuraanbod, dicht bij de mensen in de wijken en meer cultuuronderwijs op onze Rotterdamse scholen.'

Dienstverlening

Dienstverlening

De gemeente levert passende, eigentijdse en betrouwbare dienstverlening, met oog voor de menselijke maat. De manier van werken draagt bij aan herstel van het vertrouwen in de overheid. De overheidsinformatie vanuit het Stadsarchief is toegankelijk, bruikbaar en op orde. Dat levert een bijdrage aan een goed werkende democratie.

Voortgang 2024	Bestuurlijke hoofdlijnen 2025-2028	Doel: Betrokken overheid
Doel: Betrouwbaar stadsarchief	Doel: Goed klantcontact	Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen
Projecten: niet van toepassing	Financiën	Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2024

Voortgang 2024

De Wijk aan Zet

De afgelopen maanden hebben de wijkraden, samen met de wijk en de gemeente, de jaaractieplannen voor 2024 opgesteld met daarin doelen, resultaten en acties om de wijkopgaven te bereiken. Van de actieplannen van 2023 is 62% volledig uitgevoerd, het overige deel volgt grotendeels in 2024. De verwachting is dat het collegetarget van 75% wordt behaald.

De wijkraden hebben in maart 2024 voor het eerst een conferentie gehouden waarbij ze terugblikten op de eerste twee jaar Wijk aan Zet. De wijkraden presenteerden de uitkomsten aan aanwezige ambtenaren en raadsleden in de vorm van boodschappen. De belangrijkste uitkomsten zijn: de behoefte aan betere (digitale) ondersteuning, communicatie en beter kunnen volgen wat de gemeente doet met de adviezen van de wijkraden. Deze punten pakt de gemeente in 2024 op.

Collegetarget wijk aan zet: Het college realiseert (in deze collegeperiode) naar het oordeel van de wijkraad 75% van de acties die opgenomen zijn in de wijkplannen.

Realisatie 2023: 62%

Mijlpaal 2024: 75%

Realisatie 2024: de meting vindt eind 2024 plaats

Wijkhubs

In alle 39 wijken zijn voor januari 2024 de wijkhubs fysiek opgeleverd. Daarnaast is sinds eind 2023 de mobiele wijkhub vrijwel dagelijks in één van de wijken. In 2024 staat de versteviging van de wijkhubs centraal, waarbij de gemeente ontmoeting en uitwisseling faciliteert, werkt aan vragen uit de wijk en ambtenaren en partners gebruik maken van de werkplek in de wijk. De aandacht ligt hierbij de komende periode op een programmering die past bij het karakter van de wijk en een geregelde openstelling van de wijkhubs.

Meedenken, meedoen en meebeslissen

Met het [programma Betrokken stad](#) geeft het college Rotterdammers meer zeggenschap over hun stad en wijk. Naast het bieden van een beleidskader voor de samenwerking met Rotterdammers wordt hiermee ook gestimuleerd en ondersteund dat rotterdammers in een vroeg stadium worden betrokken bij ontwikkelingen en nieuw beleid en dat dit een vast onderdeel wordt in de werkprocessen.

Hiervoor is in het eerste kwartaal 2024 een vernieuwd Kompas voor samenwerken met de stad opgeleverd voor de organisatie. Er lopen daarnaast twee pilots: de pilot Kinderburgemeester en de pilot wijknieuws voor de verdere ontwikkeling van MijnRotterdam. Beide pilots worden in het tweede kwartaal geëvalueerd. Verder werkt de gemeente in 2024 aan de totstandkoming van de 'participatieverordening'. Een participatieverordening kan bijdragen aan de ambities van Wijk aan Zet om meer samen met Rotterdammers te bouwen aan de stad. Het is belangrijk dat een participatieverordening niet alleen op papier duidelijke en transparante regels heeft, maar ook daadwerkelijk in de praktijk wordt toegepast.

Bewonersinitiatieven

Op 1 mei 2024 waren er 753 aanvragen voor bewonersinitiatieven ingediend. Dit zijn er ruim 100 meer dan op diezelfde datum een jaar eerder.

CityLab010

Op 14 februari heeft de feestelijke uitslagenavond van CityLab010 plaatsgevonden, waarbij wethouder Simons en de Stadsjury van CityLab010 de startbudgetten van CityLab010 2024 officieel bekend hebben gemaakt. Aan de 25 bekroonde initiatieven is een startbudget van €1 miljoen toegekend. De voorbereidingen voor de 10e editie van CityLab010 zijn in volle gang.

Programma Kleine Kernen

De uitvoering van de projecten die onder het Programma Kleine Kernen vallen, krijgt in 2024 verder vorm. Zo wordt er groen toegevoegd aan de Verblijfstrap in Rozenburg, wordt de sloop van sporthal de Rozet voorbereid en is het schrijven de Strandnota voor Hoek van Holland opgestart. De Voortgangsrapportage 2023 is opgesteld en besproken in de raadscommissie. De 2e tranche (RIM) investering is aangevraagd. Daarnaast is er begin april een klankbordgroep Kleine Kernen georganiseerd. Voor de zomer wordt er, net als in het najaar van 2023, een conferentie georganiseerd.

Financiële bijstellingen Dienstverlening (x 1.000)

- € 47

Dividendinkomsten RO!Entree B.V.	€ 1.000
Kiezen voor Rotterdam 2024	€ 1.213
Verminderde inzet op specifieke dienstverlening	€ 145
Basisdienstverlening op orde houden	- € 1.482
Wees geen dief van het Stadsarchief	- € 150
Bestemmingsreserve Menselijke maat	- € 975
Technische wijzigingen, gemeentefondsmutaties, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	€ 202

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Verkiezingen

Op donderdag 6 juni 2024 zijn in Nederland de verkiezingen voor de Nederlandse leden van het Europees Parlement. Op zondag 9 juni om 23:00 uur mag de uitslag van deze verkiezing worden gepubliceerd. In Rotterdam zijn op 6 juni 274 stembureaus open. Qua bemensing zijn voor de stembureaus en de centrale stemopneming in Ahoy op 7 juni 5.000 mensen nodig. De voorbereidingen zijn in volle gang en lopen voorspoedig.

Stadsarchief

In het eerste kwartaal van 2024 is de Canon van Rotterdam gelanceerd. Dit leverde veel media-aandacht op, onder andere in de Volkskrant en op NPO Radio 1. Voor het project om dagboeken en brieven van razziaslachtoffers aan de website oorlogslevens.nl te koppelen, zijn tot nu toe 1.000 minibiografieën geschreven en gepubliceerd. Op verzoek van Rotterdammers werden verder 615 inventarisnummers gedigitaliseerd en online geplaatst. In totaal ging het om 110.000 scans. Tot slot zijn in de eerste vier maanden van 2024 15 archieven toegankelijk gemaakt, materieel verzorgd en gepubliceerd op de website van het stadsarchief. Ook de beeldcollectie is uitgebreid met meer dan 9.000 beschrijvingen. Daar waar toegestaan, zijn de beelden te zien en zijn ze te downloaden van de website.

Tevredenheid conerndienstverlening

Collegetarget tevredenheid conerndienstverlening: We willen dat aan het eind van de collegeperiode 2023-2026 minder Rotterdammers ontevreden (6) zijn over hun contact met de gemeente Rotterdam. In 2025 is het percentage Rotterdammers dat ontevreden is over hun contact met de gemeente met 30% gedaald ten opzichte van 2020.

Realisatie 2023: - 5%

Mijlpaal 2024: - 20%

Realisatie januari t/m april 2024: -11%

In januari tot en met april is 13,4% van de Rotterdammers ontevreden (rapportcijfer 6 of lager) over het contact met de gemeente. In 2023 was dit nog 14,4%.

Per 1 januari 2024 heeft de gemeente een integraal eerstelijns klantcontactcentrum (KCC) opgericht waar Rotterdammers hun vragen kunnen stellen over alles wat de gemeente doet en biedt. Alle medewerkers van de vennootschap Ro!Entree B.V. zijn per 1 januari 2024 in dienst getreden van de gemeente. In dit klantcontactcentrum worden de eerstelijns contactkanalen samengebracht.

Naast de opgave om de dienstverlening te verbeteren, is 2024 het eerste jaar van de aangekondigde piek aan aanvragen van reisdocumenten. Om deze piek op te kunnen vangen, heeft de gemeenteraad middelen beschikbaar gesteld om de personele- en baliecapaciteit in de publiekslocaties te vergroten. Daarnaast wijst de gemeente Rotterdammers op de mogelijkheid om al voor de verwachte piek hun reisdocument te komen

verlengen. Dit vlakkt de piek af en wachttijden worden zoveel als mogelijk voorkomen. Dit lijkt effect te hebben gehad.

% van de Rotterdammers dat tevreden / ontevreden is over het contact met de gemeente op de volgende onderdelen	Realisatie 2023	2024	T1 2024	T2 2024
Norm ontevredenheid	- 7%	-20%		
Realisatie ontevredenheid	- 5%		-11%	
Algemene tevredenheid (ontevredenheid)	85,6% (14,4%)	87,9% (12,1%)	86,6% (13,4%)	

Zelfevaluatie BRP

Persoonsgegevens staan opgeslagen in de Basisregistratie Personen (BRP). Iedere gemeente is verplicht om zelfevaluatie uit te voeren op de BRP. Dit onderzoek kent onder meer een technisch onderdeel. Hier was de score in 2023 99,9%. Hiermee scoort de gemeente boven de norm van 99,6%. Ook kent het onderzoek een inhoudelijke controle. Hierbij worden 100 persoonslijsten gecontroleerd, circa 0,02% van het totaal aantal persoonslijsten. De score op de inhoudelijke controle was in 2023 69%. Dat is onder de zelfopgelegde norm van 80%. Dat komt vooral door kleine vormfouten, bijvoorbeeld dat de datum van de mutatie abusievelijk onjuist is overgenomen uit het brondocument. Dit betekent dus niet dat er een verkeerd adres in iemands persoonslijst zit. Er zijn verbeteracties ingezet om ook de kleine vormfouten weg te werken.

Bestuurlijke hoofdlijnen 2025-2028

Pagina 86

Bestuurlijke hoofdlijnen 2025-2028

Tevredenheid Dienstverlening

Tevreden zijn over het contact met de gemeente is een belangrijke voorwaarde voor vertrouwen in de overheid. Op basis van signalen van Rotterdammers werkt de gemeente aan een steeds betere dienstverlening. Dit betekent overzichtelijke communicatie naar de Rotterdammer, het (blijven) werken aan eenvoudige formulieren en een één-loketgedachte. Gedurende de bestuursperiode realiseert de gemeente één dienstverleningsapp en zet de gemeente de Rotterdammer centraal: de gemeente investeert in de menselijke maat en de samenwerking met de Ombudsman wordt geïntensiveerd.

De voorgenomen activiteiten moeten leiden tot betere dienstverlening die aansluit bij de behoefte van de Rotterdammer. En tot de realisatie van de collegetarget: aan het eind van de collegeperiode 2022-2026 zijn

minder Rotterdammers ontevreden over hun contact met de gemeente Rotterdam. In 2025 is het percentage Rotterdammers dat ontevreden is over hun contact met de gemeente met 30% gedaald ten opzichte van 2020. 'Ontevreden' is iedereen die contact met de gemeente beoordeelt met een rapportcijfer van 6 of lager.

Wijk aan Zet

Met Wijk aan Zet krijgen Rotterdammers meer invloed op wat er gebeurt in hun wijk. Bewoners doen en denken actief mee over de (stedelijke) plannen in hun wijk door onder andere het indienen van bewonersinitiatieven. De wijkraden krijgen een grotere rol bij het beoordelen van bewonersinitiatieven. Nu de wijkraden geïnstalleerd zijn, krijgt ook de samenwerking in en met de wijk een andere vorm.

De wijkraden hebben een wijkakkoord opgesteld. In de wijken Hoek van Holland en Rozenburg is er een dorpsraad en een bijbehorend dorpsakkoord. Deze twee wijken vormen, samen met Pernis en Heijplaat, de kleine kernen. Met het Uitvoeringsprogramma Kleine Kernen maakt het college meer werk van de vitaliteit en leefbaarheid van deze Rotterdamse havendorpen. Het wijkakkoord is het uitgangspunt voor de samenwerking met de wijk, het wijknetwerk en de gemeente. De ambtelijke samenwerking is geborgd in het wijkmanagementteam (wijk-MT), dat monitort op de uitvoering en voortgang van het wijkakkoord en zorgt dat opgaven integraal worden opgepakt.

Voor het eind van 2023 zijn er 39 wijkhubs. Bewoners kunnen hier binnenlopen met vragen of problemen, en de gemeente en andere organisaties uit de wijk kunnen elkaar hier ontmoeten of met elkaar samenwerken. Ook maakt de gemeente het makkelijker om een financiële bijdrage aan te vragen voor ideeën en initiatieven voor de wijk. Dit realiseert de gemeente door verschillende regelingen voor bewonersinitiatieven samen te voegen. Op deze manier werkt de gemeente toe naar een sterkere samenwerking in en met de wijken. Het college realiseert tot en met 2025 75% van de door de raad vastgestelde doelen/opgaven in de wijkplannen die onderdeel zijn van het wijkakkoord.

Doel: Betrokken overheid

Pagina 87

Doel: Betrokken overheid

[Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat? Toelichting indicatoren](#)

Wat willen we bereiken?

De gemeente zet zich in om een betrouwbare en betrokken overheid te verwezenlijken voor alle Rotterdammers.

- Grotere betrokkenheid van burgers, ondernemers en instellingen bij het bepalen van het gemeentelijke beleid.
- Betere aansluiting van het gemeentelijke beleid en de gemeentelijke activiteiten bij de opgaven in de wijken. Zowel bovenstaand punt als dit punt wordt gedaan door middel van de doenvermogenstoets. We voeren een Doenvermogenstoets in om bij de totstandkoming van beleid al rekening te houden met hoe dit beleid neerslaat in de uitvoering.
- Zorgvuldige, betrouwbare en toegankelijke verkiezingen en referenda.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Uitvoering geven aan [Wijk aan Zet](#)
- Uitvoering van de [Verordening Wijkraden](#), met het onderdeel 'wijkakkoorden'.
- Het organiseren van een inclusief en laagdrempelig, stadsbreed participatieaanbod.
- Regie voeren op een integrale aanpak in de wijken.
- Toegankelijke en betrouwbare verkiezingen organiseren.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Collegetarget wijk aan Zet:									
Het college realiseert (in deze collegeperiode) 75% van de acties die opgenomen zijn in de wijkplannen.			62%	75%	de meting vindt eind 2024 plaats	75%	75%*		
Groei aantal actieve Rotterdammers:									
• Bezoekers MijnRotterdam.nl			• 77.317	• 81.183	• 16.619	Score	Score		
• Bewoners welke een initiatief indient	N.v.t.	N.n.b.	• 440	• 462	• 38	2024+5%	2025+5%		
• Aantal reacties op Mijn Rotterdam			• 18.243	• 19.155	• 18.492	groei	groei		
Meer Rotterdammers hebben vertrouwen in de wijkraden (voorheen deelgemeenten en bestuurscommissies) o.b.v. het Wijkprofiel eens in de twee jaar									
	Realisatie								
	2020:								
	48%	48%	N.v.t.	49%	45%	N.v.t.	50%	N.v.t.	
% Toegankelijkheid stembureaus	96%	97%	99%	96%		96%	96%	96%	
Aantal wijkhubs	13	19	39	39	39	39	39	39	

Toelichting indicatoren

Collegetarget Wijk aan zet

Aan de hand van alle behaalde acties uit de voorgangsrapportages van de jaaractieplannen van de 39 wijkraden wordt het percentage bepaald.

De realisatie in 2024 is niet van toepassing, doordat uitsluitend op basis van de eindrapportages per jaar wordt gerapporteerd over de collegetarget.

* peildatum 1-11-2025

Bezoekers MijnRotterdam

Betreft het aantal bezoekers in het eerste kwartaal van 2024.

% Toegankelijkheid stembureaus

De verkiezingen hebben nog niet plaatsgevonden.

Doel: Betrouwbaar stadsarchief

Pagina 88

Doel: Betrouwbaar stadsarchief

[Wat willen we bereiken?](#)[Wat gaan we daarvoor doen?](#)[Hoe meten we dat?](#)[Toelichting indicatoren](#)

Wat willen we bereiken?

- Een transparante, democratische overheid met oog voor verleden, heden en toekomst van Rotterdam en de regio.
- Het historisch besef bevorderen door actief de Rotterdamse geschiedenis onder de aandacht te brengen.
- Openbaarheid en toegankelijkheid van overheidsinformatie.
- Bijdragen aan het democratische, culturele, economische en sociale klimaat en het nationale en internationale imago van de stad Rotterdam.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Via verschillende kanalen beschikbaar blijven stellen van bronnen, met voorrang voor het maatschappelijk debat.
- Wegwerken van achterstanden in de toegankelijkheid van archieven en collecties.

- Grootschalige digitaliseringsprojecten, zoals de digitalisering van de bouwtekeningen 1945-1995.
- Actieve verwerving van archieven en collecties die de huidige diverse Rotterdamse samenleving representeren.

Hoe meten we dat?

- Bezoekerswaardering: bronnen voor de waardering zijn de kwaliteitsmonitor van de Koninklijke Vereniging van Archivarissen in Nederland en zelf gehouden gebruikersonderzoeken. Het Stadsarchief meet de waardering eenmaal per twee jaar.
- Aantal bezoekers website Stadsarchief: er is sprake van een verwachte toename in verband met digitalisering, functionele en inhoudelijke verbetering website en de inzet van sociale media.
- Aantal bezoeken studiezaal: het bezoek aan de studiezaal zal naar verwachting verder afnemen naarmate het digitale aanbod groeit.
- Aantal scans digitaliseren op verzoek: door de publieksservice 'digitaliseren op verzoek', door digitale dienstverlening en door tegelijkertijd te bouwen aan een online toegankelijk digitaal archief.
- Aantal bereikte leerlingen en volwassenen door educatie: de nulmeting is het aantal leerlingen en volwassenen wat deelneemt aan activiteiten georganiseerd door het Stadsarchief in 2021, daarna is de norm 10% groei per jaar.

Indicatoren	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024 t/m 26 april	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bezoekerswaardering, norm 8, onderzoek 2-jaarlijks	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	8	N.v.t.	8	N.v.t.		
Aantal bezoeken website Stadsarchief	N.b.	441.957	707.246	550.000	210.865	575.000	600.000		
Aantal bezoeken studiezaal	3.818	3.161	5.896	6.650	1.921	6.500	6.325		
Aantal scans via digitaliseren op verzoek	N.v.t.	290.599	562.943	500.000	110.000	500.000	500.000		
Aantal bereikte leerlingen en volwassenen door educatie	8.998	1.374	12.298	11.976	4.249	13.174	14.491		

Toelichting indicatoren

Bezoekerswaardering, norm 8, onderzoek 2-jaarlijks

De landelijke beroepsvereniging KVAN die de tweejaarlijkse kwaliteitsmonitor organiseert, heeft de coronaperiode gebruikt om de kwaliteitsmonitor te herzien. In 2019 is de laatste monitor uitgevoerd en deze is in transitie.

Aantal bezoeken website Stadsarchief

Cijfers zijn over het eerste kwartaal 2024 (1-1 t/m 30-3-2024).

Aantal bezoeken studiezaal

Cijfers zijn over het eerste kwartaal 2024 (1-1 t/m 30-3-2024). In vergelijking met het eerste kwartaal 2023 (1.691) is het aantal bezoeken hoger. Met name op de woensdag en vrijdag ontvangt het stadsarchief meer bezoekers. Het is opvallend dat er steeds meer bezoekers voor algemeen archiefonderzoek komen. De verhouding bouw versus algemeen verschuift van 65/35% in 2023 naar 58/42% in 2024.

Doel: Goed klantcontact

Pagina 89

Doel: Goed klantcontact

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat? Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

- Aan het eind van de collegeperiode 2023-2026 zijn minder Rotterdammers ontevreden over hun contact met de gemeente Rotterdam. In 2025 is het percentage Rotterdammers dat ontevreden is over hun contact met de gemeente met 30% gedaald ten opzichte van 2020. 'Onte tevreden' is iedereen die het contact met de gemeente beoordeelt met een rapportcijfers 6 of lager.
- Rotterdammers zijn juist en volledig ingeschreven in de Basisregistratie Personen (BRP).

Wat gaan we daarvoor doen?

- Uitvoering van de opgave 'de Rotterdamse Dienstverlening'. De communicatie naar de Rotterdammer moet overzichtelijker en begrijpelijker. De gemeente blijft werken aan eenvoudige formulieren.
- De gemeente werkt aan een logische één-loketgedachte.
- De gemeente werkt gedurende deze bestuursperiode aan één gemeentelijke dienstverleningsapp.
- Voor 2025 zijn er minder én duidelijkere gemeentelijke websites.
- Verbetering van processen en beheersing van risico's Basisregistratie Personen
- Aan de hand van jaarlijkse en maandelijkse controles werken aan verbeteringen voor de BRP (basisregistratie personen).

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie	Realisatie	Begroting	Realisatie	Raming	Raming	Raming	Raming
	2022	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Collegetarget tevredenheid conserndienstverlening: We willen dat aan het eind van de collegeperiode 2023-2026 minder Rotterdammers ontevreden (kleiner of gelijk aan 6) zijn over hun								

contact met de gemeente Rotterdam. In 2025 is het percentage Rotterdammers dat ontevreden is over hun contact met de gemeente 30% gedaald ten opzichte van 2020.					
Norm Ontevredenheid	-4%	-7%	-20%	-30%	-30%
Realisatie Ontevredenheid	+2%	-5%		-11%	
Algemene tevredenheid (ontevredenheid)	84,6% (15,4%)	85,6% (14,4%)	87,9% (12,1%)	86,6% (13,4%)	89,4% (10,6%)
De Basisregistratie Personen voldoet aan de wettelijke normen (technische controle)	99,9%	99,9%	99,6%	99,6%	
% van de gegevens in de 100-persoonslijst dat correct is (inhoudelijke controle)	69%	69%	80%	80%	

Toelichting indicatoren

De gemeente meet voortdurend de tevredenheid van burgers, ondernemers en bezoekers op algemene tevredenheid, tijdigheid, duidelijkheid en vriendelijkheid. De meting van de tevredenheid van Rotterdammers gebeurt met de methode Netto Promotor Score (NPS). Dat is een wereldwijd gebruikte onderzoeksmethode voor klanttevredenheid. De gemeente meet de klanttevredenheid op de volgende eerstelijns contactopties: chat, telefoon, digitale balie en de publiekslocaties voor burgerzakenproducten. Door een geconstateerde omissie in de berekening van de oorspronkelijke 0-meting is er een ander peiljaar (2020) gekozen dan het oorspronkelijke peiljaar: 2021. Met deze keuze blijft de ambitie van het college onveranderd. De Rekenkamer kan zich vinden in het nieuwe peiljaar en de onderbouwing daarvan.

Rotterdammers zijn minder ontevreden over hun contact met de gemeente

Aan het eind van de collegeperiode 2023-2026 zijn minder Rotterdammers ontevreden over hun contact met de gemeente Rotterdam. Richtpunt: een daling van 30% van het percentage ontevreden (rapportcijfer 6 of lager) Rotterdammers in 2025 ten opzichte van 2020. Basisdienstverlening op orde versterkt het vertrouwen van burgers in de overheid.

De Basisregistratie Personen (BRP) voldoet aan de wettelijke normen (technische controle)

Persoonsgegevens staan opgeslagen in de Basisregistratie Personen (BRP). Voor de manier waarop dat gebeurt zijn voorwaarden en regels. Maandelijks voert de Rijksdienst voor Identiteitsgegevens een technische controle uit.

BRP: Inhoudelijke controle

Gemeenten zijn verplicht om jaarlijks de zelfevaluatie op de Basisregistratie Personen uit te voeren. Dit onderzoek bestaat uit een vragenlijst over de kwaliteit van de processen en controle op de kwaliteit van de gegevens. Jaarlijks is er een controle van 100 persoonslijsten aan de hand van brondocumenten. Minimaal 80% van de gegevens in deze 100-persoonslijsten moet goed zijn.

Voor de collegeperiode 2023-2026 zijn er een aantal verbeteracties in gang gezet waaronder het invoeren van een vier-ogen-principe bij de verwerking van aktes in de BRP, trainingen voor medewerkers en inhoudelijke controles bij de publiekslocatie Centrum.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 90

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Dienstverlening draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstelling: 16. Vrede, justitie en sterke publieke diensten.

Voor een uitgebreide toelichting zie de [paragraaf Sustainable development goals](#).

Projecten: niet van toepassing

Pagina 91

Projecten

Niet van toepassing.

Financiën

Pagina 92

Financiën

[Overzicht baten en lasten](#)[Toelichting overzicht baten en lasten](#)[Programma en Rotterdamse taakvelden](#)[Financiële bijstellingen](#)[Toelichting financiële bijstellingen](#)

Overzicht baten en lasten

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Baten exclusief reserves	12.444	18.994	18.163	19.441	19.309	19.309
Bijdragen rijk en medeoverheden	1.082	347	250	250	250	250
Dividenden	0	1.000	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	11.362	17.647	17.913	19.191	19.059	19.059
Overige baten	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	90.387	101.327	97.358	100.939	99.132	98.312
Apparaatslasten	57.671	73.037	74.243	73.124	72.695	71.318
Inhuur	1.607	544	405	465	468	468
Overige apparaatslasten	1.275	1.213	1.401	1.400	1.498	1.407
Personeel	54.789	71.281	72.437	71.259	70.728	69.443
Overige verrekeningen	5.923	1.647	1.320	1.320	1.320	1.320
Overige verrekeningen	5.923	1.647	1.320	1.320	1.320	1.320
Programmalasten	26.793	26.643	21.795	26.495	25.117	25.674
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	19.569	21.584	16.272	21.066	19.679	20.236
Kapitaallasten	87	87	30	0	0	0
Overige programmalasten	22	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	7.114	4.973	5.494	5.429	5.438	5.438
Saldo voor vpb en reserveringen	-77.943	-82.333	-79.196	-81.498	-79.823	-79.004
Saldo voor reserveringen	-77.943	-82.333	-79.196	-81.498	-79.823	-79.004
Reserves	1.511	1.916	222	222	222	222
Onttrekking reserves	2.101	2.704	1.699	1.699	1.699	1.699
Toevoeging reserves	2.315	1.477	1.477	1.477	1.477	1.477
Vrijval reserves	1.726	689	0	0	0	0
Saldo	-76.432	-80.417	-78.974	-81.276	-79.601	-78.782

Vergelijk saldo

x

Vergelijking begrotingssaldi	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024	- 77.927	- 80.370	- 75.444	- 78.984	- 78.142	

Jaarstukken 2023 (realisatie)	- 76.432				
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2024	- 80.417	- 78.974	- 81.276	- 79.601	- 78.782

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten bestaan vooral uit de opbrengsten van leges voor publiekszaken en leges voor dienstverlening door het stadsarchief.

Lasten

De lasten bestaan voor het grootste deel uit personeelskosten, de vergoedingen aan de leden van de wijkraden en hun (vice)voorzitters, de overige kosten voor invoering van het nieuwe bestuursmodel Wijk aan Zet. Verder komen de lasten voort uit het budget voor bewonersinitiatieven, de organisatie van de verkiezingen en uit het programma Menselijke Maat.

Reserves

Jaarlijks stelt de gemeenteraad toevoegingen aan en onttrekkingen uit de bestemmingsreserves vast. De huidige bestemmingsreserves zijn: Citylab, Menselijke Maat en Verkiezingen.

Meerjarig verloop

Het meerjarig verloop van de baten laat een stabiel beeld zien van € 18 mln in 2024 tot € 19 mln in 2028. Het meerjarig verloop van de lasten laat een dalend beeld zien van € 101 mln in 2024 tot € 98 mln in 2028 onder andere door afloop van incidenteel toegekende middelen voor optimalisatie klantcontactcentrum, de reisdocumentenpiek en de invulling van een aantal bezuinigingen.

Het beeld van de reserves verloopt van € 2 mln in 2024 tot € 200.000 in 2028. De daling in 2025 en verder komt doordat de middelen aan diverse projecten zijn toegekend ter verbetering van de menselijke maat in de gemeentelijke dienstverlening. Om die projecten te kunnen bekostigen wordt ook een onttrekking aan de bestemmingsreserve gedaan. De daling komt verder door het collegebesluit in 2021 om te stoppen met Citylab. Hierdoor valt de reserve in 2024 eenmalig met € 700.000 vrij. In het huidige coalitieakkoord 2022-2026 is besloten om Citylab in gewijzigde vorm voort te zetten.

Programma en Rotterdamse taakvelden

Saldo programma/taakveld	Begroting	Raming	Raming	Raming	Raming
	2024	2025	2026	2027	2028

Dienstverlening	-80.417	-78.974	-81.276	-79.601	-78.782
Bestuur - Gebieden, inspraak en participatie	-30.215	-30.285	-30.454	-30.142	-29.955
Burgerzaken	-42.872	-41.154	-43.336	-41.973	-41.341
Musea - stadsarchief	-7.330	-7.535	-7.486	-7.486	-7.486
Bestuur - Gebieden, inspraak en participatie	-30.215	-30.285	-30.454	-30.142	-29.955
Burgerzaken	-42.872	-41.154	-43.336	-41.973	-41.341
Musea - stadsarchief	-7.330	-7.535	-7.486	-7.486	-7.486

Financiële bijstellingen

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Bijstellingen Dienstverlening		Begroting	Raming	Raming	Raming	Raming
		2024	2025	2026	2027	2028
Oorspronkelijke begroting 2024		-80.370	-75.444	-78.984	-78.142	-78.142
Bijstellingen Eerste Herziening / Voorjaarsnota 2024		-47	-3.530	-2.293	-1.459	-640
Dividendinkomsten Ro!Entree B.V.	Bezuinigingen/Taakstellingen	1.000	0	0	0	0
Gedeeltelijk inleveren wijkbudgetten	Bezuinigingen/Taakstellingen	0	443	456	443	443
Kiezen voor Rotterdam 2024	Bezuinigingen/Taakstellingen	1.213	0	0	0	0
Kiezen voor Rotterdam 2025 en verder	Bezuinigingen/Taakstellingen	0	-500	-500	-500	-500
Verminderde inzet op specifieke dienstverlening	Bezuinigingen/Taakstellingen	145	485	485	485	340
Bemensing wijkhubs	Intensiveringen	0	-501	-501	0	0
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Basisdienstverlening op orde houden	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-1.482	-1.995	-1.031	-1.066	-1.086
Diverse technische correcties	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	188
Optimaliseren Klantcontactcentrum	Ramingsbijstellingen vermijdbaar	0	-1.250	-1.250	-1.377	0
Wees geen dief van het stadsarchief	Ramingsbijstellingen vermijdbaar	-150	-150	0	0	0
Bestemmingsreserve Menselijke Maat	Reserves	-975	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor	Reserves	0	0	0	0	0
Robuust rechtsbeschermingssysteem	Taakmutaties	0	0	0	0	776

Systeemleren monitoring	Taakmutaties	0	0	0	0	154
Taakmutaties Decemercirculaire - Basisregistratie personen	Taakmutaties	-61	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	263	-62	48	556	-955
Begroting na wijzigingen		-80.417	-78.974	-81.276	-79.601	-78.782

Toelichting financiële bijstellingen

Dividendinkomsten Ro!Entree B.V.

Per 1 januari 2024 is er voor het verlenen van de eerstelijns telefonische dienstverlening (14010) een gemeentelijk klantcontactcentrum gevormd. De medewerkers van Ro!Entree B.V. zijn per 1 januari 2024 in dienst gekomen bij de gemeente. De vennootschap Ro!Entree B.V. wordt naar verwachting in 2024 geliquideerd. De verwachte dividendinkomsten die dan beschikbaar komen, zijn circa € 1 mln.

Gedeeltelijk inleveren wijkbudgetten

Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren. Het gevolg voor het programmabudget van de wijken is een neerwaartse bijstelling van het budget met € 443.000 in 2025, 2027 en 2028 en € 456.000 in 2026.

Kiezen voor Rotterdam 2024

Een onderdeel van de Voorjaarsnota 2023 is de Organisatieopgave. Het gaat hierbij om een besparing op de gemeentelijke organisatie van € 150 mln van 2024 tot en met 2027. De Organisatieopgave noemen we nu Kiezen voor Rotterdam. De besparing voor 2024 bedraagt € 20 mln en is nu verdeeld over de begrotingsprogramma's. Daarbij is ook het voorstel een bestemmingsreserve te vormen voor frictiekosten van € 2 mln. Een uitgebreide toelichting staat in de paragraaf [Bedrijfsvoering](#).

Kiezen voor Rotterdam 2025 en verder

In het coalitieakkoord is een aantal maatregelen opgenomen dat concernbreed een efficiencyverbetering van de dienstverlening beoogt. Enerzijds door een efficiëntere inrichting van de eerstelijns dienstverlening en anderzijds door het analyseren van klantsignalen als instrument voor continue verbetering van de dienstverlening. Er wordt nu gedeeltelijk invulling gegeven aan deze taakstelling van structureel € 1,4 mln. Voor 2025 en verder wordt € 500.000 van deze taakstelling toegevoegd aan de Organisatieopgave Kiezen voor Rotterdam waarin een betere en efficiëntere dienstverlening aan Rotterdammers één van de doelstellingen is.

Verminderde inzet op specifieke dienstverlening

Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren. Hierdoor zet de gemeente niet meer in op specifieke dienstverlening aan doelgroepen en het laten aansluiten van dienstverlening op emotionele behoeftes,

zoals opgenomen in de eerder door de raad vastgestelde opgave 'De Rotterdamse Dienstverlening'. Daarnaast zet de gemeente minder in op projecten ter verbetering van de menselijke maat en het onderdeel vliegende brigade. De vliegende brigade gaat langs bij Rotterdammers die zelf niet in staat zijn om naar een publiekslocatie te gaan voor verstrekking van burgerzakenproducten. Bijvoorbeeld omdat zij in een penitentiare inrichting of verpleeghuis verblijven. Tot slot wordt de nog vrij besteedbare ruimte binnen het programma Menselijke maat ingeleverd.

Bemensing wijkhubs

Om de programmering van de wijkhubs verder vorm te geven, is het voorstel om medewerkers van het gemeentelijk klantcontactcentrum in te zetten, voor het beantwoorden van eerstelijns vragen van Rotterdammers waarvoor de kanalenwebsite, chat en telefonie niet het meest passend zijn. Recent heeft een pilot aangetoond dat de inzet van medewerkers van het klantcontactcentrum in de wijk een positief effect heeft op de dienstverlening in de wijk. Er wordt voorzien in een inzet van 80 dagdelen per week, waarbij de gemeente nog een keuze moet maken in het aantal te bemensen wijkhubs. Hierdoor kunnen de openingstijden van de wijkhubs worden verruimd.

Actualisatie kapitaallasten

Kapitaallasten bestaan uit afschrijvingen en rente op investeringen. De kapitaallasten zijn aangepast. Daar zijn twee redenen voor. De eerste is dat er nieuwe en bijgestelde investeringskredieten zijn. De tweede reden is dat de ramingen per jaarschijf zijn geactualiseerd. In de paragraaf Investeringskredieten staan gedetailleerde overzichten van lopende en nieuwe kredieten.

Basisdienstverlening op orde houden

Rotterdammers zijn afhankelijk van de gemeente voor het verkrijgen van Burgerzaken producten en diensten. In de periode 2024 tot en met 2028 is er een reisdocumentenpiek. Er zijn nu al wachttijden voor het verkrijgen van andere Burgerzaken producten die worden aangeboden in de publiekslocaties. Hierdoor komt de dienstverlening aan Rotterdammers onder druk te staan. Er is extra baliecapaciteit nodig om te voorkomen dat er lange wachttijden ontstaan voor het maken van een afspraak waardoor Rotterdammers niet meer op tijd een geldig reisdocument hebben. De gemeente maakt onder andere kosten voor de inrichting van deze balies en extra inzet van personeel.

Diverse technische correcties

Vanwege administratieve redenen is de kasschuif Veerkrachtig BoTu 2028 gecorrigeerd in het jaar 2028 met € 188.000 omdat het om een eenmalige verschuiving ging. .

Optimaliseren klantcontactcentrum

Per 1 januari 2024 is er voor het verlenen van de eerstelijns telefonische dienstverlening (14010) een gemeentelijk

klantcontactcentrum (KCC) gevormd. Om de komende jaren kwalitatief goede eerstelijnsdienstverlening aan Rotterdammers te kunnen blijven garanderen en verder te verbeteren, is inzet van voldoende personele capaciteit hierop noodzakelijk.

Wees geen dief van het stadsarchief

Op 9 november 2023 heeft de raad de motie '[Wees geen dief van het stadsarchief](#)' aangenomen om de eerder bij Voorjaarsnota 2023 structurele opgelegde bezuiniging op educatie en promotie erfgoed van € 300.000 voor zowel het jaar 2024 als 2025 te verlagen met € 150.000.

Bestemmingsreserve Menselijke Maat

De gemeenteraad is eerder geïnformeerd over de inzet van de Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag (POK)-middelen. Voor 2024 worden middelen toegekend aan diverse projectvoorstellen ter verbetering van de menselijke maat in de gemeentelijke dienstverlening. Deze projecten worden gedeeltelijk gedekt vanuit inzet van reguliere POK-middelen en gedeeltelijk vanuit een onttrekking aan de bestemmingsreserve Menselijke maat. De onttrekking valt voor € 975.000 binnen programma Zorg, welzijn en wijkteams.

Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor

Ter dekking van de uitgaven van het programma Pupillenbuurt is in 2024 € 11.000 onttrokken aan de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor. Dit betreft een saldo neutrale bijstelling.

Robuust rechtsbeschermingssysteem

In 2028 worden de door het Rijk beschikbaar gestelde Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag (POK)middelen naar beneden bijgesteld. Daardoor is er vanaf 2028 minder budget beschikbaar voor versterking van de menselijke maat in de gemeentelijke dienstverlening.

Systeemleren monitoring

In 2028 worden de door het Rijk beschikbaar gestelde Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag (POK)middelen naar beneden bijgesteld. Daardoor is er vanaf 2028 minder budget beschikbaar voor versterking van de menselijke maat in de gemeentelijke dienstverlening.

Taakmutaties Decemercirculaire - Basisregistratie personen

In verband met een experiment waarbij gemeenten ingeschrevenen actief moeten informeren ontvangen gemeenten een incidentele vergoeding van € 61.000 in 2024.

Technische wijzigingen

In het programma Dienstverlening zijn diverse technische wijzigingen opgenomen. De grootste wijzigingen die tot een saldo leiden, zijn:

- Overheveling budget naar het programma Zorg, welzijn en wijkteams vanwege inzet sociaal raadslieden ter verbetering van de Menselijke maat. Meerjarig tot 2027 € 975.000.
- Overheveling budget naar het programma Stedelijke ontwikkeling ter dekking van werkzaamheden voor inkomende subsidies van 2024 tot en met 2028 € 3.780.
- Overheveling budget ter dekking van projecten Menselijke maat binnen programma Dienstverlening, in 2024 € 326.000 en naar het programma Bestuur ter versterking van de Ombudsman in 2027 € 536.000.
- Overheveling budget vanuit programma's Zorg, welzijn en Wijkteams, Werk en Inkomen en Dienstverlening voor invulling van taakstelling Klantsignalen € 974.000 in 2024 tot € 567.000 in 2028.
- Overheveling budget voor het formaliseren formatie klantcontactcentrum, in 2024 tot en met 2028 € 345.000.
- Overheveling budget vanuit het programma Stedelijke ontwikkeling naar programma Dienstverlening voor de bestuursopdracht Plaswijckpark van € 130.000 in 2024.
- Overheveling budget vanuit het programma Overhead naar programma Dienstverlening als gevolg van een correctie op de meebeweegsystematiek. In 2024 van € 299.000 tot € 529.000 in 2028.
- Een budgetoverdracht naar het programma Overhead vanwege de meebeweegsystematiek ter uitbreiding formatie Uitvoering Klantcontact. In 2024 van € 85.744 oplopend tot € 134.821 in 2028.
- Voor de doorbelasting van reprotasten met betrekking tot dagpost is meerjarig budget overgeheveld vanuit programma Belastingen naar programma Dienstverlening voor € 60.000.

Verder zijn de volgende budgetneutrale bijstellingen op de arbeidskosten verwerkt:

- Verschuiving van apparaatslasten naar programmalasten in het kader van de financiële inrichting van de afdeling Klantcontactcentrum in 2024 van € 318.396 tot € 317.291 in 2028.
- Verschuiving van programmagelden Verkiezingen naar organisatiekosten voor de dekking van de formatie Procesmanager Verkiezingen. Meerjarig € 129.000.

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Pagina 93

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Omschrijving programmaBeleidskaders, monitoren en regelgevingVerbonden partijen die bijdragen aan het programma

Omschrijving programma

De gemeente biedt dienstverlening aan Rotterdamse burgers en ondernemers. Dat doet ze via diverse frontoffice-kanalen: fysiek (via locaties), telefonisch (via 14010), digitaal (via Rotterdam.nl) en schriftelijk. Kortom, we leveren passende dienstverlening voor elke Rotterdammer. De gemeente regisseert een eenvoudige en duidelijke dienstverlening volgens '[De Rotterdamse Dienstverlening](#)'.

Het beheer van de basisregistratie personen (BRP) en het organiseren van verkiezingen en referenda maken ook onderdeel uit van Dienstverlening.

Rotterdam wil voor zijn inwoners een transparante, democratische overheid zijn met oog voor verleden, heden en toekomst.

Deze doelstellingen zijn alle drie gekoppeld aan de programmadoelstelling: Rotterdam wil voor zijn inwoners een transparante, democratische overheid zijn met oog voor verleden, heden en toekomst.

Het doel van verwerving van particuliere archieven en collecties is om een representatief beeld te kunnen bieden van de geschiedenis van de stad Rotterdam, nu en in de toekomst. De afgelopen decennia is de samenstelling van de bevolking van Rotterdam sterk veranderd. Dit moet zich ook gaan vertalen in de collectie. Dit doet eveneens recht aan de toenemende aandacht voor diversiteit en de herkomst en geschiedenis van migranten in de stad.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

- [De Rotterdamse Dienstverlening](#)
- [Raadsbesluit Wijk aan Zet](#)
- [Implementatieplan Wijk aan Zet](#)
- [Verordening op de Wijkraden](#)
- [Archiefwet](#)
- [Kieswet](#)

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- MultiDiensten Rotterdam B.V.
- Dimpact

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 94

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Simons

Wethouder Simons is verantwoordelijk voor de portefeuille Haven, Economie, Horeca en Bestuur (wijken en kleine kernen).

'Aan de slag in de wijk, dichtbij en samen met Rotterdammers.'

Wethouder Struijvenberg

Wethouder Struijvenberg is verantwoordelijk voor de portefeuille Financiën, Organisatie, Dienstverlening en Grote Projecten.

Economische ontwikkeling

Pagina 95

Economische ontwikkeling

Het programma richt zich op het verdienvermogen van Rotterdam. Door te zorgen voor de juiste omstandigheden voor het bedrijfsleven komen banen beschikbaar voor Rotterdammers en regiobewoners. Het gaat om versterking van het ondernemersklimaat, een uitstekende gemeentelijke dienstverlening aan bedrijven en ruimte voor ondernemerschap. De gemeente Rotterdam steunt de ontwikkelingen in het midden- en kleinbedrijf naar toekomstbestendig en innovatief ondernemerschap. Zo draagt het programma bij aan een schone, innovatieve en circulaire Rotterdamse economie.

Voortgang 2024	Bestuurlijke hoofdlijnen 2025-2028	Doel: Toekomstbestendig ondernemerschap
Doel: Excellent ondernemersklimaat	Doel: Meer ruimte voor economie	Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen
Projecten: niet van toepassing	Financiën	Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2024

De Rijnmondse economie heeft het in de jaren na de coronapandemie goed gedaan. De economische groei was in 2021 en 2022 met ruim 4% stevig en de werkloosheid was laag: 4,5%. Voor 2023 wordt echter volgens de laatste cijfers een economische krimp geraamd van -1,1%. Dit is fors lager dan het landelijk gemiddelde waar nog een lichte groei van 0,1% te zien is (Bron: EUR/NEO, 2024). Dit verschil is voor een groot gedeelte te verklaren door de afname van de wereldhandel in 2023. Dit blijkt ook uit de cijfers van het Havenbedrijf waar de overslag met ruim 6% daalde. Deze krimp van de economie slaat dus met name neer in het Haven industrieel complex en de logistieke ketens rondom de haven, maar heeft ook uitstraling naar de stedelijke economie vanwege de groeiende verbondenheid met de stad zoals de maritieme dienstverlening. Door krapte op de arbeidsmarkt zijn er nog beperkte gevolgen voor de arbeidsmarkt en werkgelegenheid.

De verwachting is dat de economie in Rijnmond in 2024 en 2025 groeit, ook harder dan het landelijk gemiddelde. Er is sprake van inhaalgroei (bron: EUR/NEO, 2024). Dit wordt verklaard door een lagere inflatie, toenemend consumentenvertrouwen en een aantrekkende wereldhandel.

De belangrijkste gebeurtenissen en resultaten in 2024 zijn:

- In 2024 is de [Koersbrief economie 2030](#) vastgesteld door en besproken in de raad. De Koersbrief economie 2030 geeft op samenhangende wijze de visie van het college weer op de Rotterdamse economie, de opgaven voor de komende jaren en de bestuurlijke ambities voor deze collegeperiode. Bij vaststelling van de koersbrief is een motie aangenomen. Het college is gevraagd een tijdelijke denktank op te richten met de opdracht om het college en de raad te adviseren over de toekomstbestendige economie over 20 jaar en wat de gemeente en andere partners kunnen doen om dit te faciliteren.
- In februari 2024 werd samen met MKB Rotterdam Rijnmond de tweede editie van Ondernemen010Live gehouden, als onderdeel van het mkb Actieprogramma. In het Hulstkampgebouw vertelden verschillende Rotterdamse ondernemers over hun ervaringen en was er een informatiemarkt waar ondernemers informatie konden ontvangen over diverse activiteiten van de gemeente en andere dienstverlenende partners uit de stad. Ongeveer 250 deelnemers hebben dit evenement bezocht.
- Er is € 5,7 mln vanuit het Just Transition Fund (JTF) toegekend aan het Human Capital Coalitie Energietransitie (HCCE); een consortium van 12 partners waaronder de gemeente, Havenbedrijf, Deltalinqs en diverse onderwijsinstellingen. HCCE zet zich in om vertraging van de industriële energietransitie te voorkomen door de krapte op de arbeidsmarkt. Deze middelen worden onder meer gebruikt om te investeren in projecten die de bekendheid van de haven vergroten onder jongeren, het imago versterken van de haven, bestaande en nieuwe medewerkers te stimuleren hun leven lang te ontwikkelen, en om het beroepsonderwijs te vernieuwen en te verbeteren.
- In 2022 is in 29 gebieden gestart met de aanpak om winkelgebieden toekomstbestendiger en economisch vitaal te maken door ze om te vormen naar aantrekkelijker ontmoetings- en verblijfsgebieden. Daarmee is de doelstelling van deze indicator (25) behaald. Een van de instrumenten om winkelgebieden

toekomstbestendiger en economisch vitaal te maken is het fonds vitale kerngebieden. In 2024 zijn drie panden aangekocht vanuit dit fonds in het centrum, Hoek van Holland en Slinge. In totaal zijn er nu vier panden aangekocht.

- In de eerste vier maanden van 2024 is vanuit de subsidieregeling winkelgebieden en bedrijventerreinen € 484.000 aan subsidie verleend, wat neerkomt op een investering in winkelgebieden van ongeveer € 1 mln. De subsidieregeling is daarmee na vier maanden openstelling al vrijwel uitgeput met een beschikbaar subsidiebudget van € 500.000.
- De terrasuitbreiding die geldt sinds 2020 wordt nog eenmaal verlengd voor het terrasseizoen van 2024. De gemeente stelt de duurzame terrasvlonders voor het laatst gratis beschikbaar om parkeerplaatsen te gebruiken als extra terras.
- Met steun van het Just Transition Fund (JTF) zijn verschillende bedrijven ondersteund die nieuwe innovaties in de haven ontwikkelen. Het bedrijf Battolyser Systems krijgt ruim € 2 mln uit het JTF voor de ontwikkeling van een pilotfabriek voor de eerste serie commerciële battolysers, batterijen die wanneer deze eenmaal volgeladen zijn, waterstof produceren.

Financiële bijstellingen Economische ontwikkeling (x 1.000)

€ 517

Circulaire economie	€ 200
Digitale economie, internationale handel en acquisitie	€ 350
Economische stimuleringsgelden	€ 300
Kiezen voor Rotterdam 2024	€ 123
Waterstofinnovaties	€ 300
Actualisatie energiekosten	- € 32
Beter Benutten Spaanse Polder	- € 400
Bestemmingsreserve Cofinanciering Europese subsidies	€ 487
Bestemmingsreserve Crisisdienstverlening	- € 500
Technische wijzigingen, gemeentefondsmutaties, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 311

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Collegetarget bedrijfsruimte: De doelstelling voor deze collegeperiode is behoud van voldoende bedrijfsruimte door te zorgen dat de omvang m² bedrijfsruimte blijft op het niveau van 1 januari 2022.

Realisatie 1 januari 2024: 4.272.299 m²

Mijlpaal 2024: 4.248.765 m²

Realisatie 2024: de volgende meting is bekend bij de Jaarstukken 2024

Na een stijging in 2022 is het aantal m² bedrijfsruimte in 2023 met ongeveer 16.500 m² afgenomen. Op basis van een aantal grote gebiedsontwikkelingen is de verwachting dat de komende jaren sprake zal zijn van een forse afname. Dit komt vooral door de transformatie van bedrijfsruimte naar woningen op enkele bedrijventerreinen in de binnenstad. Zo worden er bijvoorbeeld in de gebiedsontwikkelingen van Provimi en Codrigo forse aantallen m² bedrijfsruimte onttrokken. Daarbij is sprake van beperkte vervanging ter plekke of van compensatiemogelijkheden elders in de stad. Bij het opstellen van het collegegetarget is voor deze collegeperiode rekening gehouden met 180.000m² aan afname door grote gebiedsontwikkelingen waar woningbouw gepland is. Deze ontwikkelingen variëren tussen hard en zacht planaanbod vanuit de woningbouw. Het tempo van de gebiedsontwikkelingen wordt door markmechanismen vertraagd of versneld.

Aanpak 25 winkelstraten om deze in deze collegeperiode de winkelgebieden toekomstbestendiger en economisch vitaal te maken door ze om te vormen naar aantrekkelijker ontmoetings- en verblijfsgebieden

Realisatie 2023 (cumulatief): 24

Realisatie 2024 (t/m mei, cumulatief): 29

Meting en monitoring vindt binnen het programma vitale kerngebieden plaats op basis van de gebiedsgerichte aanpakken en subsidieaanvragen aanpak Vitale Kerngebieden.

De start is meestal een afspraak tussen collectieve ondernemers, vastgoedeigenaren en de gemeente om een gezamenlijk document op te stellen. In zo'n document staat de ambitie en een strategie voor de straat beschreven. Dit gebeurt door voorgesprekken met vertegenwoordigers en belanghebbers in het gebied. De gemeente zet hiervoor kwartiermakers en bedrijfscontactfunctionarissen in.

10.000 keer mkb-ondernemers in 4 jaar van advies of informatie voorzien

Realisatie 2023: 5.662

Begroting 2024: 7.500

Realisatie 2024: de volgende meting is bekend bij de Jaarstukken 2024

De meting van deze indicator gebeurt aan de hand van het aantal klantcontacten met mkb-ondernemers. Het gaat om gebruikmaking van de ondernemersbalie en deelname aan bijeenkomsten of workshops, bijvoorbeeld over circulair ondernemen of digitalisering van bedrijfsvoering, koppeling van investeerders aan mkb'ers, en door netwerkevents als Upstream en BT010. De gemeente ligt goed op schema om de indicator te behalen.

Uitlokken van 1 miljard investeringen in Rotterdamse bedrijven en nieuwe vestigers, die banen opleveren

Realisatie 2023 cumulatief: € 2,62 miljard en 1.986 banen

Begroting 2024 cumulatief: 250 miljoen en 500 banen

Realisatie 2024: de volgende meting is bekend bij de Jaarstukken 2024

In deze indicator nemen we onder mee: financiering van Rotterdamse bedrijven door fondsen als IQCapital, UNIIQ, Energietransitiefonds Rotterdam, subsidie voor innovatie aan Rotterdamse bedrijven, en bedrijven die zich in Rotterdam vestigen met begeleiding door InnovationQuarter of Rotterdam Partners.

De doelstelling van deze indicator is op het onderdeel investeringen gehaald. En op het onderdeel werkgelegenheid vrijwel behaald.

Gegevens over 2024 zijn nog niet beschikbaar. Over deze indicator wordt jaarlijks gerapporteerd bij de jaarrekening.

Verhogen van de bezettingsgraad van de marktkramen op de warenmarkten naar minimaal 80%.

Realisatie 2023: 71%

Realisatie 2024: de volgende meting is bekend bij de Jaarstukken 2024

De bezettingsgraad van de marktkramen is gebaseerd op de inname van marktkramen door de vaste plaatshouder en de meelopers gemonitord gedurende de marktdag. Gebleken is dat de animo om als vaste plaatshouder op de markt te staan minder groot is dan aanvankelijk werd aangenomen. Om de inname van de marktplaatsen te stimuleren, is de meldplicht meelopers ingevoerd. Meelopers die op basis van hun inschrijving een goede kans maken op een dagplaats krijgen een oproep zich eenmaal in de veertien dagen te melden. Verder wordt er gewerkt aan een wervingscampagne om meer ondernemers als marktondernemer naar de Rotterdamse markten te trekken. Ondernemers die een artikel verkopen welke nog niet op die markt wordt verkocht krijgen voorrang bij de uitgifte van een vaste plaats.

Bestuurlijke hoofdlijnen 2025-2028

Pagina 97

Bestuurlijke hoofdlijnen 2025-2028

Ondersteunen van het Rotterdamse MKB

De Rotterdamse ondernemers zijn van grote waarde voor de stad en de Rotterdamse economie. Ze dragen bij aan een duurzame en aantrekkelijke stad en haven, en zorgen voor banen voor de inwoners van Rotterdam en de regio.

Het Rotterdamse bedrijfsleven kent een lange periode van onzekerheid, na de coronapandemie, het uitbreken van de oorlog in Oekraïne en de daaropvolgende energiecrisis. Hoge inflatie en rentestijgingen belemmeren bedrijven in hun groei en weerhouden ondernemers ervan te investeren. Met het opgezette Mkb-Actieprogramma wil de gemeente de dienstverlening aan ondernemers verbeteren en hen ondersteunen om toekomstbestendig te blijven. Het programma moet leiden tot minder regels en bureaucratie en hantering van een 'ja, mits-houding' bij plannen van ondernemers. Het succesvolle coronaloket waar ondernemers snel hulp krijgen en dat maatwerk levert, krijgt een vervolg. Het bestaande mkb krijgt hulp in het ontwikkelen van een toekomstbestendig bedrijfsmodel. De gemeente wil dat innovatieve en startende, groeiende mkb'ers zich optimaal kunnen ontwikkelen.

De gemeente moet vanwege de financiële opgaven over de hele linie bezuinigen. Daarom is er de komende jaren ook minder geld beschikbaar voor het programma Economische ontwikkeling.

Transformatie winkelstraten, versterking horeca en spreiding van toerisme

De gemeentelijke inzet is gericht op stimuleren van samenwerking tussen partijen in winkelgebieden om leegstand en achteruitgang tegen te gaan en aantrekkelijkere ontmoetings- en verblijfsgebieden te creëren. Dit gebeurt in samenwerking met pandeigenaren, winkeliers, wijkraden en klanten. Het gaat om een brede aanpak, met maatwerk per winkelgebied. In de komende vier jaar begint in minimaal 25 winkelgebieden een gezamenlijke aanpak.

Stimulering van nieuwe producten en tegengaan van leegstand moeten de warenmarkten aantrekkelijker maken voor marktondernemers en bezoekers. De gemeente streeft naar een hogere bezettingsgraad van de warenmarkten. Dit is ook nodig om de warenmarkten kostendekkend te maken. Waar mogelijk krijgt de horecasector meer ruimte, bijvoorbeeld door uitbreiding van terrassen, verkenning van nieuwe locaties voor nachthoreca en ruimere openingstijden in de weekends. Hiervoor heeft de gemeente met organisaties in de stad een uitvoeringsplan horeca opgesteld.

Klimaatneutraal en circulair haven industrieel complex

De opdracht in de Havenvisie 2030 is om in 2030 55% minder CO2 uit te stoten vanuit het haven-industrieel complex en om in 2050 klimaatneutraal te zijn. Hiervoor zijn primair het Havenbedrijf Rotterdam en de bedrijven in de haven aan zet om projecten te realiseren en Europa en Rijk om kaders te stellen en subsidies beschikbaar te maken. De gemeente ondersteunt de bedrijven in het cluster bij waterstofprojecten - gericht op innovatie, maakindustrie en kennis - en bij projecten voor energiebesparing in de industrie, door versnelling van vergunningverlening (het 'Versnellingshuis'), en door sturing op de ontwikkeling van infrastructuur. Het Havenbedrijf realiseert in nauwe samenwerking met de gemeente tot en met 2026 walstroomaansluitingen op publieke kades in de stad. Walstroom voor de zeescheepvaart wordt gerealiseerd door bedrijven, zoals Boskalis en RWG, gestimuleerd en ondersteund door Havenbedrijf en gemeente. Rotterdam werkt op dit vlak samen met de steden en havens van Antwerpen en Hamburg.

Ruimte voor bedrijvigheid

De bedrijfsruimte in Rotterdam is schaars en neemt in de stad nog verder af. Juist deze ruimte blijft echter hard nodig. Bedrijven die belangrijk zijn voor de stad vinden steeds moeilijker een plek. Daarom heeft het college het doel gesteld dat het aantal vierkante meters aan bedrijfsruimte tot 2026 minimaal gelijk blijft.

Het collegetarget bedrijfsruimte is vastgesteld om in de toekomst genoeg ruimte te bieden aan bedrijven. Bedrijven leveren een belangrijke bijdrage aan de stad, zorgen voor werkgelegenheid voor onder andere praktisch geschoolde Rotterdammers en zijn nodig voor het realiseren van ambities voor duurzaamheid, digitalisering en circulariteit.

Realisatie van het collegetarget bedrijfsruimte gaat niet vanzelf. In oktober 2023 is het Actieplan Bedrijfsruimte door het college vastgesteld en aan de raad toegezonden. In februari 2024 is de raad geïnformeerd over de ontwikkeling van de bedrijfsruimte. In het actieplan staan de inspanningen die de gemeente gaat leveren en hoe de gemeente het resultaat van deze inspanningen volgt.

Aantrekken van congressen en bedrijven

De internationale positie van Rotterdam op het gebied van beurzen en congressen wordt versterkt. Dat gebeurt door zakelijke evenementen aan te trekken die aansluiten bij de ambities van de stad, samen met de branche en Rotterdam Partners.

Daarnaast komen er activiteiten om buitenlandse bedrijven naar Rotterdam te halen die bijdragen aan de ontwikkeling naar een digitale, schone, innovatieve en circulaire economie. In de komende vier jaar wil het college een miljard euro aan investeringen uitlokken in Rotterdamse bedrijven en bedrijven die zich in Rotterdam komen vestigen.

Doel: Toekomstbestendig ondernemerschap

Pagina 98

Doel: Ondersteuning van het mkb naar toekomstbestendig en innovatief ondernemerschap

Het moet voor alle bedrijven en ondernemers - groot en klein, nieuw en bestaand - mogelijk zijn om zich succesvol voor te bereiden op de toekomst. Daarom laat het programma Economische ontwikkeling het brede mkb meebewegen naar een schoon, innovatief en circulair ondernemerschap.

[Wat wil de gemeente bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Toelichting indicatoren](#)

Wat wil de gemeente bereiken?

- Ondernemers ervaren optimale dienstverlening

- Bestaande mkb'ers krijgen ondersteuning bij het invoeren van toekomstgerichte bedrijfsvoering en productieprocessen
- De gemeente faciliteert innovatieve startende en groeiende ondernemers in het mkb zodat ze zich sterk kunnen ontwikkelen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Aansluitend op de aangenomen [motie Ondernemend Rotterdam](#) krijgen zowel het bestaande midden- en kleinbedrijf als startende en groeiende bedrijven ondersteuning om zich voor te bereiden op de toekomst. Begin 2023 is het Mkb Actieprogramma opgeleverd om ondernemers te helpen hun bedrijfsvoering te vernieuwen zodat zij succesvol kunnen blijven ondernemen.

Ondernemers ervaren optimale gemeentelijke dienstverlening.

- De gemeente verbetert de dienstverlening door verdere ontwikkeling van het platform Ondernemen010 (website, nieuwsbrief en social media-kanalen). We versterken de samenwerking in winkelstraten en bedrijventerreinen door inzet van bedrijfscontactfunctionarissen en accountmanagers. De gemeente verbetert de informatievoorziening en organiseert netwerkbijeenkomsten.
- De gemeente zet in op minder regels en bureaucratie en een 'ja, mits-houding'. Het succesvolle bestaande coronaloket krijgt een nieuwe vorm waarbij een gemeentelijk expertteam snel handelt, integraal afweegt in de geest van regelgeving, en maatwerk levert in de facilitering van ondernemers.
- Gemeentelijke plannen worden in de conceptfase via de MKB-toets nader onderzocht op impact op het ondernemersklimaat en waar nodig bijgesteld.
- De gemeente versterkt de wijk economie door goede aansluiting bij de gebiedsgerichte vragen, kansen en mogelijkheden. En we intensiveren de samenwerking met de gebiedsorganisatie op het gebied van de wijk economie. Dit krijgt vorm door structureel contact tussen de bedrijfscontactfunctionarissen en wijkmanagers- en netwerkers, monitoring van de voortgang op managementniveau en inzet van integrale gebiedsteams die regie houden op de uitvoering door de gemeente.

Bestaande mkb'ers krijgen ondersteuning bij de invoering van toekomstgerichte bedrijfsvoering en productieprocessen in het mkb:

- De gemeente ondersteunt bedrijven om toekomstbestendig te ondernemen, zodat ze bijdragen aan een schone, innovatieve, digitale en circulaire economie. Dit gebeurt door de organisatie van activiteiten voor en door ondernemers met als doel ondernemers te informeren, inspireren en activeren.
- De gemeente zet de subsidie voor initiatieven van ondernemerscollectieven op bedrijfsterreinen en in winkelgebieden voort.

De gemeente faciliteert innovatieve startende en groeiende ondernemers in het mkb zodat ze zich sterk kunnen ontwikkelen.

- De gemeente ondersteunt innovatieve, startende en groeiende bedrijven bij de financiering, het vinden van talent en aanboren van nieuwe markten. Dit gebeurt met verschillende partners en netwerken in de stad.
- De gemeente investeert in fondsen, zoals IQCapital, UNIIQ, het Energietransitiefonds Rotterdam (uitvoering door InnovationQuarter) en ICOS Cleantech Fund. Bedrijven kunnen bij deze fondsen financiering aanvragen voor de ontwikkeling van vernieuwende producten en diensten die werkgelegenheid voor Rotterdammers creëren.
- De gemeente helpt ondernemers – waaronder uit het mkb - om gebruik te maken van Europese fondsen voor vernieuwing, digitalisering en verduurzaming, met als voorbeelden Kansen voor West (ca. 30 miljoen) en het Just Transition Fund (ca. 60 miljoen). Voor Kansen voor West zijn wij ook de managementautoriteit.
- De gemeente voert gesprekken met regiopartners en het Rijk om het mkb te betrekken bij projecten van het Nationaal Groeifonds.
- Kansen benutten van de digitale economie door koplopers te faciliteren en het mkb te helpen mee te komen in de toenemende digitalisering. Ook biedt de gemeente ondersteuning bij de aanleg van een excellente digitale infrastructuur door operationele samenwerkingsafspraken te maken met aanbieders voor de aanleg van glasvezel, bewoners en bedrijven te informeren en lobbyactiviteiten uit te voeren ten aanzien van wet- en regelgeving.

Indicator	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
10.000 keer ondernemers in 4 jaar van advies of informatie voorzien	2.434	5.662	2.500		2.500	10.000		

Toelichting indicatoren

10.000 keer MKB ondernemers in 4 jaar van advies of informatie voorzien

Deze indicator meet de gemeente door inzichtelijk te maken hoeveel klantcontacten met de ondernemersbalie hebben geleid tot advies of informatievoorziening aan ondernemers. Ook ondernemers die meedoen aan bijeenkomsten of workshops die de gemeente organiseert vallen onder deze indicator. Het gaat bijvoorbeeld om workshops over digitalisering van de bedrijfsvoering, koppeling van investeerders aan mkb’ers en om netwerkevents als Upstream en BT010.

De contacten die de bedrijfscontactfunctionarissen, accountmanagers en projectmanagers hebben met ondernemers zijn geen onderdeel van deze indicator. Ook het aantal unieke bezoeken aan de website Ondernemen010 en de klantcontacten vanuit 1 4010 telt niet mee, maar is wel inzichtelijk.

Tussenstand 30 april 2024: Deze indicator wordt jaarlijks gemonitord. Een tussenstand tot en met 2024 wordt opgenomen in de jaarrekening.

Doel: Excellent ondernemersklimaat

Rotterdam richt zich op de onderdelen van de economie waarin Rotterdam internationaal en nationaal een onderscheidende positie heeft of kan innemen en die bijdragen aan de verandering van de economie. Het gaat om de verandering naar een klimaatneutraal en circulair haven-industrieel complex, invoering van de waterstofeconomie, een sterk Life Science & Health-cluster en de circulaire economie. Rotterdam richt zich op de onderdelen van de economie waarin Rotterdam internationaal en nationaal een onderscheidende positie heeft of kan innemen en die bijdragen aan de verandering van de economie. Het gaat om de verandering naar een klimaatneutraal en circulair haven-industrieel complex, invoering van de waterstofeconomie, een sterk Life Science & Health-cluster en de circulaire economie.

Daarnaast is de inzet gericht op het aantrekken van bedrijven, investeerders, congressen, zakelijke en toeristische bezoekers en talent om het investerings- en ondernemersklimaat in de stad te versterken.

Wat wil de gemeente bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat? Toelichting indicatoren

Wat wil de gemeente bereiken?

- Een sterk ondernemersklimaat bevorderen door de inzet op de economische ontwikkeling van kansrijke sectoren:
- Versterking en spreiding van toerisme, horeca en hotels in de stad
- Versterken van het investeringsklimaat door het aantrekken van bedrijven, congressen en talent
- Faciliteren circulaire economie en energietransitie in stad en haven.

Wat gaan we daarvoor doen?

Een sterk ondernemersklimaat bevorderen door de inzet op de economische ontwikkeling van kansrijke sectoren:

- De gemeente zet in op een internationaal concurrerende en toekomstbestendige haven en maritieme economie die welvaart biedt voor de stad. De gemeente ondersteunt maritieme bedrijven om innovatiever, digitaler, circulaire en duurzamer te werken om voorbereid te zijn op de energie- en grondstoffentransitie. Die transitie kunnen enkel worden behaald met voldoende gekwalificeerd personeel en daar draagt de gemeente samen met maritieme bedrijven, kennis- en scholingsinstelling aan bij. Aangezien de haven en de maritieme economie niet stoppen bij de gemeentegrenzen werken we regionaal samen om het maritieme cluster internationaal te profileren als leidende maritieme stad van Europa. Verder brengen we partijen in de regio bij elkaar voor maritieme samenwerking.
- De gemeente versterkt het Life Science & Health (LSH) innovatie- en vestigingsklimaat door de fysieke ontwikkeling van de Erasmus MC health tech campus te ondersteunen. Verder draagt de gemeente de komende jaren bij aan de stichting Rotterdam Square dat als verbindend netwerk- en campusorganisatie het LSH-ecosysteem in de stad verder versterkt en uitbouwt. Door haar activiteiten zal de Erasmus MC health tech campus aangevuld worden met ondernemerschap.

Versterking en spreiding van toerisme, hotels en horeca in de stad:

- De gemeente geeft waar mogelijk meer ruimte voor de horecasector in de vorm van uitbreiding van terrassen, verkenning van nieuwe locaties voor nachthoreca en een goede mix van horeca en woningen. Daartoe is begin 2023 een nieuw Uitvoeringsplan Horeca vastgesteld en worden in 2024 de horecagebiedsplannen geactualiseerd.
- De gemeente stimuleert de spreiding van bezoekers door samen met ondernemers en bewoners verder te bouwen aan de identiteit en het aanbod van de stad. Die identiteit en dat aanbod brengt de gemeente samen met Rotterdam Partners voor het voetlicht. Daarnaast zetten we in op een spreiding van hotels en andere horeca, zodat de stad in zijn geheel aantrekkelijker wordt voor Rotterdammers, bezoekers en ondernemers.
- De gemeente faciliteert toeristische marktinitiatieven die bijdragen aan vernieuwing - en waar nodig herstel - van de aantrekkingskracht van de stad en de ontwikkeling van aantrekkelijke gebieden en wijken. Op onderdelen zal ook de toerismevisie worden geactualiseerd.
- De gemeente werkt aan een toeristische sector die klaar is voor de toekomst., Dat doen we door bezoekers bewust te maken van de mogelijkheden van duurzaam vervoer, zoals trein en ander openbaar vervoer, deelfietsen en zo meer. De gemeente werkt met de sector zelf aan onder meer een verduurzamingstraject voor de hotelsector onder de noemer Hotel Neutraal. Op onderdelen zal ook de toerismevisie worden geactualiseerd.
- De gemeente geeft mede richting aan marketingcampagnes, zoals die van Rotterdam Partners, om specifieke bezoekersdoelgroepen aan te trekken, in lijn met de visie Toerisme.

Versterking van het investeringsklimaat door het aantrekken van bedrijven, congressen en talent:

- De gemeente zet zich in om buitenlandse bedrijven naar Rotterdam te halen die bijdragen aan de verandering naar een digitale, schone, innovatieve en circulaire economie. Dat gebeurt door samen met Rotterdam Partners, InnovationQuarter en het Havenbedrijf Rotterdam de vestiging van deze bedrijven actief te ondersteunen
- We versterken de internationale positie van Rotterdam op het gebied van beurzen en congressen. Dit gebeurt door zakelijke evenementen aan te trekken die aansluiten bij de ambities van de stad. Hiertoe werkt de gemeente samen met de branche en Rotterdam Partners.
- Samen met bedrijven, onderwijsinstellingen – waaronder de IT Campus - en andere partijen in de stad versterkt de gemeente lopende uitvoeringsprojecten die zijn gericht op talentontwikkeling en het aantrekken van talent. Dit is een bijdrage aan de oplossing van het tekort op de arbeidsmarkt.
- We ondersteunen Rotterdam Partners om de (financiële) betrokkenheid van het bedrijfsleven bij de activiteiten van Rotterdam Partners te vergroten.

Faciliteren van de circulaire economie en energietransitie in stad en haven:

- Met het programma Energietransitie Haven-Industrieel Complex brengt de gemeente focus aan op zes thema's: ondersteunen van de ontwikkeling van Rotterdam tot Europe's Hydrogen Hub (met daarbij een speciale focus op innovatie, waterstofmaakindustrie en handel), ondersteunen van projecten op het gebied van energiebesparing in de industrie, versnelling vergunningverlening (Versnellingshuis), werken aan om- en bijscholing van technisch personeel, ondersteuning van initiatieven voor versnelling van die de grondstoffentransitie, zoals Carbon Capture and Utilization (CCU)- ontwikkeling en vorming van een plastic-hub, en tenslotte sturen op de ontwikkeling van infrastructuur om de transitie mogelijk te maken
- De gemeente zet in op activiteiten die nieuwe en bestaande ondernemers ondersteunen in de transitie naar de circulaire economie. Het zwaartepunt ligt hierbij op de chemische maakindustrie in de haven en op maakbedrijven en consumentendiensten in de stad. We zetten in op dienstverlening aan bedrijven met onder meer het circulair loket en het netwerkactiviteiten die bedrijven informeren en activeren. Bedrijven en andere partners die op circulair gebied vernieuwende producten en diensten ontwikkelen - en zo daarmee ook werkgelegenheid voor Rotterdammers kunnen creëren – , ondersteunen we naast kennis en advies ook mogelijk met maatwerksubsidies.

Hoe meten we dat?

Indicator	Realisatie	Begroting	Realisatie	Raming	Raming	Raming	Raming
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Het uitlokken van € 1 miljard aan investeringen die 2.000 banen opleveren.	€ 0,12 miljard en 643 banen	€ 0,25 miljard en 500 banen		€ 0,25 miljard en 500 banen	€ 1 miljard en 2.000 banen		

Toelichting indicatoren

Uitlokken van 1 miljard investeringen in Rotterdamse bedrijven en nieuwe vestigers, die banen opleveren

Realisatie 2023 cumulatief: € 2,62 miljard en 1.986 banen. De volgende meting is bekend bij de Jaarstukken 2024

In deze collegeperiode is de doelstelling om € 1 miljard investeringen uit te lokken die 2.000 banen opleveren. In deze indicator zitten de financiering van Rotterdamse bedrijven door fondsen als IQCapital, UNIIQ, en Energietransitiefonds Rotterdam, subsidie voor innovatie aan Rotterdamse bedrijven en aan bedrijven die zich in Rotterdam vestigen met begeleiding door InnovationQuarter of Rotterdam Partners.

De doelstelling van deze indicator is op het onderdeel investeringen gehaald. En op het onderdeel werkgelegenheid vrijwel behaald.

Doel: Meer ruimte voor economie en vernieuwend ondernemerschap

Met een groeiend aantal inwoners en de economische opgaven waar we voor staan, neemt de ruimtebehoefte van economische functies toe. Tegelijkertijd is er ruimte nodig voor woningbouw, energietransitie, voorzieningen en natuur. Dit zorgt voor conflicterende ruimteclaims. De opgave is het behouden en creëren van ruimte voor werk en ondernemingen, en van werklocaties die klaar zijn voor de toekomst. Werklocaties moeten passen bij de eisen van de economie van de toekomst en aansluiten bij de principes van goede groei. Ook moet er een goede combinatie zijn van de ruimte voor bedrijven, voor woningbouw én voor voorzieningen zoals winkelgebieden. Een goede combinatie draagt bij aan een aantrekkelijke stad voor ondernemers, inwoners en bezoekers.

[Wat wil de gemeente bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat? Toelichting indicatoren](#)

Wat wil de gemeente bereiken?

- Aantrekkelijke winkelgebieden
- Innovatieve werkgebieden
- Toekomstbestendige werklocaties

Wat gaan we daarvoor doen?

Aantrekkelijke winkelgebieden

- De gemeente zet in op de transformatie van winkelstraten naar aantrekkelijker ontmoetings- en verblijfsgebieden. Hiervoor is het Fonds vitale kerngebieden beschikbaar. We werken samen met vastgoedeigenaren, winkeliers, wijkraden en klanten. Het gaat om een brede aanpak per gemeente waar per winkelgebied maatwerk wordt toegepast.
- We voeren daarnaast gesprekken met de grote verhuurders van winkelpanden om leegstand te voorkomen die het gevolg is van hoge huren.
- De gemeente realiseert aantrekkelijke Rotterdamse warenmarkten voor bezoekers en marktkooplieden. De regelgeving is eind 2021 aangepast om een gevarieerd aanbod mogelijk te maken, zet in op aantrekkelijke marktterreinen en heeft zorg voor een goede bezetting.

Innovatieve werkgebieden

- De gemeente subsidieert de organisatie Erasmus MC Campus (Stichting Rotterdam Square). Deze stichting is de nieuwe spil die innovaties, wetenschap en bedrijven met elkaar verbindt en zo werkt aan een optimaal health tech-vestigingsklimaat in Rotterdam
- De gemeente geeft invulling aan de ambitie om M4H te ontwikkelen voor innovatieve maakbedrijven die bijdragen aan de energietransitie, de circulaire economie en digitalisering. Samen met het Havenbedrijf Rotterdam zorgt de gemeente voor de juiste ruimtelijke randvoorwaarden

- De gemeente stimuleert het aanbod aan betaalbare werkruimtes voor innovatieve bedrijven in verschillende werkgebieden in de stad. Hiervoor ontwikkelt de gemeente in samenwerking met andere overheden sturingsinstrumenten.

Toekomstbestendige werklocaties

- De gemeente vernieuwt bedrijventerreinen om ruimte te bieden aan economische vernieuwing en groei. Dit doen wij onder andere door verplaatsing van bedrijven naar bedrijventerreinen mogelijk te maken en bedrijven te werven die niet op deze bedrijventerreinen zijn aangewezen. Wij onderzoeken in dit kader op de Spaanse Polder -samen met de bedrijvenraad- de mogelijkheden om het industriepark beter te benutten en in M4H werken wij aan een innovatief woon-werkmilieu met ruimte voor de innovatieve maakindustrie.
- We stellen ook integrale kaders voor werklocaties en voorzieningen op in samenhang met andere opgaven zoals wonen. Het doel is een evenwichtige ontwikkeling van werkruimtes in relatie tot de groei van het aantal woningen
- De gemeente voert de subsidieregeling '[Ruimte voor de maakindustrie](#)' uit. Hiermee biedt de gemeente in de Spaanse Polder en het Makersdistrict nieuwe bedrijven de mogelijkheid zich te vestigen in Rotterdam en bestaande bedrijven te groeien. Beide bedrijfsterreinen zijn voor de maakindustrie interessant. In 2023 is het voorstel gedaan om zowel de gebieden uit te breiden als de looptijd van de regeling te verlengen. Hiermee willen we een beter bereik van de regeling conform de doelstelling bewerkstelligen.
- Inzet van transformatie managers die helpen bij de transformatie van leegstaande winkelpanden naar bedrijfsruimten
- De gemeente onderzoekt de inzet van meer sturingsinstrumenten om de beschikbaarheid van bedrijfsruimte te garanderen. Sturingselementen zijn bijvoorbeeld inzet van wet- en regelgeving en van subsidies.
- Inzet van de subsidieregeling 'Energievouchers' om ondernemers te ondersteunen die de duurzaamheid van hun bedrijfspand op bedrijventerreinen willen verbeteren.
- We hebben als doelstelling om de omvang m² bvo bedrijfsruimte in de komende vier jaar gelijk aan het huidige niveau te laten blijven én met het actieplan Bedrijfsruimte zetten we in op sturing op het juiste bedrijf op de juiste plek.

Hoe meten we dat?

Indicator	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Collegetarget bedrijfsruimte: De doelstelling voor deze collegeperiode is voldoende bedrijfsruimte door te zorgen dat de omvang m ² bedrijfsruimte gelijk blijft aan het huidige niveau.	Nulmeting: 4.248.765 m ²	4.272.299 m ²	4.248.765 m ²	Bekend bij Jaarstukken 2024	4.248.765 m ²	4.248.765 m ²		

Aanpak van 25 winkelstraten om	5	24	29	April 2024: 29
deze te transformeren naar	(cumulatief)	(cumulatief)		
aantrekkelijker ontmoetings- en				
verblijfsgebied				

Verhogen van de bezettingsgraad	68%	71%	80%	Bekend bij	80%	80%
van de marktkramen op de				Jaarstukken		
warenmarkten naar minimaal 80%				2024		
*						

Toelichting indicatoren

Collegetarget bedrijfsruimte: De doelstelling voor deze collegeperiode is behoud van voldoende bedrijfsruimte door te zorgen dat de omvang m² bedrijfsruimte blijft op het niveau van 1 januari 2022.

Na een stijging in 2022 is het aantal m2 bedrijfsruimte in 2023 met ongeveer 16.500 m2 afgenomen. Op basis van een aantal grote gebiedsontwikkelingen is de verwachting dat de komende jaren sprake zal zijn van een forse afname. Dit komt vooral door de transformatie van bedrijfsruimte naar woningen op enkele bedrijventerreinen in de binnenstad. Zo worden er bijvoorbeeld in de gebiedsontwikkelingen van Provimi en Codrigo forse aantallen m2 bedrijfsruimte onttrokken. Daarbij is sprake van beperkte vervanging ter plekke of van compensatiemogelijkheden elders in de stad.

Bij het opstellen van het collegetarget is voor deze collegeperiode rekening gehouden met 180.000m2 aan afname door grote gebiedsontwikkelingen waar woningbouw geambieerd wordt. Afhankelijk van de fase van planvorming wordt actief gestuurd op bijsturing van het volume bedrijfsruimte Maar ook in kleinere projecten wordt actiever gestuurd op handhaving en/of compensatie. Bij projecten wil de gemeente 10% bedrijfsruimte gerealiseerd zien. Met woningbouwcoöperaties zijn wij hierover in overleg.

Aanpak 25 winkelstraten om deze in deze collegeperiode de winkelgebieden toekomstbestendiger en economisch vitaal te maken door ze om te vormen naar aantrekkelijker ontmoetings- en verblijfsgebieden

Peildatum april 2024 is in 29 winkelgebieden een aanpak gestart.

Meting en monitoring vindt binnen het programma vitale kerngebieden plaats op basis van de gebiedsgerichte aanpakken en subsidieaanvragen aanpak Vitale Kerngebieden.

De start is meestal een afspraak tussen collectieve ondernemers, vastgoedeigenaren en de gemeente om een gezamenlijk document op te stellen. In zo'n document staat de ambitie en een strategie voor de straat beschreven. Dit gebeurt door voorgesprekken met vertegenwoordigers en belanghebbers in het gebied. De gemeente zet hiervoor kwartiermakers en bedrijfscontactfunctionarissen in.

Verhogen van de bezettingsgraad van de marktkramen op de warenmarkten naar minimaal 80%

Deze indicator wordt jaarlijks gemonitord. De eindstand van 2023 was een bezettingsgraad van 71%. De bezettingsgraad van de marktkramen is gebaseerd op de inname van marktkramen door de vaste plaatshouder en de meelopers gemonitord gedurende de marktdag. Een vaste plaatshouder is verplicht om zijn kraam eenmaal in de veertien dagen in te nemen. Vooral met slecht weer zijn minder kramen op de markt bezet dan het uitgegeven aantal vaste plaatsen. Hierdoor ligt op de marktdag het aantal bezette kramen lager dan het aantal kramen dat als vast is uitgegeven. Het aantal marktplaatsen welke april 2024 als vast was uitgegeven lag op 80 %. Gedurende het jaar schommelt dit percentage vanwege opzeggingen en het tussentijds opnieuw uitgeven van een plaats als vast.

Ook als vaste plaatshouders hun plaats niet innemen, betalen zij marktgeld. De op dagbasis lege plaatsen zijn beschikbaar voor de meelopers. Meelopers zijn marktondernemers die op de wachtlijst staan voor een vaste plaats. Om de inname van de marktplaatsen te stimuleren, is de meldplicht meelopers ingevoerd. Meelopers die op basis van hun inschrijving een goede kans maken op een dagplaats krijgen een oproep zich eenmaal in de veertien dagen te melden. Verder wordt er gewerkt aan een wervingscampagne om meer ondernemers als marktondernemer naar de Rotterdamse markten te trekken. Ondernemers die een artikel verkopen welke nog niet op die markt wordt verkocht krijgen voorrang bij de uitgifte van een vaste plaats.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 101

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Economische ontwikkeling draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen 8. Eerlijk werk en economische groei en 9. Industrie, innovatie en infrastructuur.

Voor een uitgebreide toelichting zie de [paragraaf Sustainable development goals](#).

Projecten: niet van toepassing

Pagina 102

Projecten

Niet van toepassing.

Financiën

Pagina 103

Financiën

[Overzicht baten en lasten](#)[Toelichting overzicht baten en lasten](#)[Programma en Rotterdamse taakvelden](#)[Financiële bijstellingen](#)[Toelichting financiële bijstellingen](#)

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Economische ontwikkeling	Realisatie 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Baten exclusief reserves	4.093	5.598	4.713	5.855	4.755	4.755
Bijdragen rijk en medeoverheden	2.022	2.350	2.350	2.350	2.350	2.350
Overige opbrengsten derden	2.058	3.249	2.363	3.506	2.406	2.406
Overige baten	12	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	39.115	38.879	34.773	34.026	33.351	33.011
Apparaatslasten	10.848	11.582	11.706	11.680	11.680	11.680
Inhuur	44	517	499	480	480	480
Overige apparaatslasten	166	203	229	229	229	229
Personeel	10.638	10.862	10.979	10.972	10.972	10.972
Overige verrekeningen	6.236	6.458	6.458	6.458	6.458	6.458
Overige verrekeningen	6.236	6.458	6.458	6.458	6.458	6.458
Programmalasten	22.031	20.839	16.609	15.887	15.212	14.872
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	10.258	8.622	6.424	6.478	6.609	6.609
Kapitaallasten	197	347	347	347	347	347
Overige programmalasten	23	85	85	85	85	85
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	11.552	11.786	9.754	8.978	8.172	7.832
Saldo voor vpb en reserveringen	-35.022	-33.281	-30.061	-28.171	-28.595	-28.255
Saldo voor reserveringen	-35.022	-33.281	-30.061	-28.171	-28.595	-28.255
Reserves	4.261	2.876	72	51	28	28
Onttrekking reserves	2.196	2.389	72	51	28	28
Toevoeging reserves	411	0	0	0	0	0
Vrijval reserves	2.476	487	0	0	0	0

Saldo	-30.762	-30.405	-29.989	-28.119	-28.567	-28.227

Vergelijk saldo

x

Vergelijking begrotingssaldi	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024	- 29.457	- 30.922	- 29.337	- 28.275	- 27.623	
Jaarstukken 2023 (realisatie)	- 30.762					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2024		- 30.405	- 29.989	- 28.119	- 28.567	- 28.227

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten hebben vooral betrekking op marktgelden, inschrijfgelden, leges en bijdragen vanuit de Europese Unie (EU) voor de managementautoriteit Kansen voor West..

Lasten

De lasten vloeien voort uit de uitvoering van diverse activiteiten en projecten voor dienstverlening aan mkb, stimuleren en faciliteren van innovaties en transitie Rotterdamse economie, inzet op toerisme en horeca, vitale winkelstraten en bedrijventerreinen, toezicht, exploitatie en onderhoud van marktterreinen en uitvoering voor de managementautoriteit Kansen voor West..

Reserves

De voornaamste onttrekkingen aan de reserve gaan over de reserve Duurzaamheidstransitiebudget (projecten Circulair ondernemerschap, Circolab Maritime en Groeiversnelling MKB) en de reserve Rotterdamse Investeringsmotor (Uniiq).

Meerjarig verloop

Het meerjarig verloop na reserves daalt, vanwege het aflopen van incidentele middelen. Vanuit het coalitieakkoord zijn middelen toegevoegd voor aantrekkelijke winkelstraten en vindt een bezuiniging plaats op Rotterdam Partners.

Programma en Rotterdamse taakvelden

Saldo programma/taakveld	Begroting	Raming	Raming	Raming	Raming

	2024	2025	2026	2027	2028
Economische ontwikkeling	-30.405	-29.989	-28.119	-28.567	-28.227
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen- Economie	-4.432	-3.646	-3.667	-4.399	-4.399
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen- Markten	-938	-1.631	-488	-1.588	-1.588
Economische ontwikkeling	-10.736	-11.900	-11.455	-10.822	-10.582
Economische promotie	-12.312	-11.502	-11.199	-10.449	-10.349
Wonen en bouwen	-1.987	-1.310	-1.310	-1.310	-1.310
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen- Economie	-4.432	-3.646	-3.667	-4.399	-4.399
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen- Markten	-938	-1.631	-488	-1.588	-1.588
Economische ontwikkeling	-10.736	-11.900	-11.455	-10.822	-10.582
Economische promotie	-12.312	-11.502	-11.199	-10.449	-10.349
Wonen en bouwen	-1.987	-1.310	-1.310	-1.310	-1.310

Financiële bijstellingen

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Bijstellingen Economische ontwikkeling

		Begroting	Raming	Raming	Raming	Raming
		2024	2025	2026	2027	2028
Oorspronkelijke begroting 2024		-30.922	-29.337	-28.275	-27.623	-27.623
Bijstellingen Eerste Herziening / Voorjaarsnota 2024		517	-652	156	-944	-604
Circulaire economie	Bezuinigingen/Taakstellingen	200	200	200	0	0
Digitale economie, international handel en acquisitie	Bezuinigingen/Taakstellingen	350	250	250	250	250
Economische stimuleringsgelden	Bezuinigingen/Taakstellingen	300	300	300	500	500
Kiezen voor Rotterdam 2024	Bezuinigingen/Taakstellingen	123	0	0	0	0
Rotterdam Partners	Bezuinigingen/Taakstellingen	0	0	0	300	400
Waterstofinnovaties	Bezuinigingen/Taakstellingen	300	300	300	0	0
Actualisatie energiekosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-32	-35	-35	-35	-35
Diverse technische correcties	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	240
Beter benutten Spaanse Polder	Ramingsbijstellingen vermijdbaar	-400	0	0	0	0

Inzet Rotterdam Partners op Internationale handelsbevordering	Ramingsbijstellingen vermijdbaar	0	-300	0	0	0
Kostendekkendheid markten	Ramingsbijstellingen vermijdbaar	0	-1.200	-600	-1.700	-1.700
Bestemmingsreserve Cofinanciering Europese subsidies	Reserves	487	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Crisisdienstverlening	Reserves	-500	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget	Reserves	0	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-311	-167	-260	-260	-260
Begroting na wijzigingen		-30.405	-29.989	-28.119	-28.567	-28.227

Toelichting financiële bijstellingen

Circulaire economie

Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren. Voor de inzet op circulair ondernemerschap is minder geld beschikbaar, zoals programma's voor het mkb over circulair ondernemen, dienstverlening richting het mkb met bijvoorbeeld Circulair loket en ondersteuning van vroeg innovaties van het mkb.

Digitale economie, internationale handel en acquisitie

Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren. Ondersteuning van het Rotterdamse mkb voor digitale economie, aantrekken van congressen en internationale groei van het Rotterdamse mkb worden afgeschaald. Ook bouwt de gemeente inzet af op Rotterdamse gamesweek of ondersteuning mkb'ers bij digitalisering (digicafé's en digivouchers).

Economische stimuleringsgelden

Het college stelt een aantal ambities voor om financiële ruimte te creëren. De gemeente zet minder in op economische studies, onderzoek, communicatie en marketing.

Kiezen voor Rotterdam 2024

Een onderdeel van de Voorjaarsnota 2024 is de Organisatieopgave. Het gaat hierbij om een besparing op de gemeentelijke organisatie van € 150 mln van 2024 tot en met 2027. De organisatieopgave noemen we nu Kiezen voor Rotterdam. De besparing voor 2024 bedraagt € 20 mln en is nu verdeeld over de begrotingsprogramma's. Daarbij is ook het voorstel een bestemmingsreserve te vormen voor frictiekosten van € 2 mln. Een uitgebreide toelichting staat in de paragraaf [Bedrijfsvoering](#).

Rotterdam Partners

Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren. De subsidie aan Rotterdam Partners

wordt met ingang van 2027 verlaagd. De gemeente bekijkt met Rotterdam Partners welke activiteiten in de toekomst afgeschaald kunnen worden. Wel heeft het college besloten om voor 2025, gelijk aan 2024, en in tegenstelling tot het besluit vanuit het coalitieakkoord € 300.000 beschikbaar te stellen om de inzet vanuit Rotterdam Partners op internationale handel op peil te houden.

Waterstof Innovaties

Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren. Extra ondersteuning op het stimuleren van innovaties op het gebied van waterstof in de haven wordt stopgezet. Hierdoor resteert alleen nog inzet vanuit het Duurzaamheidstransitiebudget.

Actualisatie energiekosten

De energiekosten zijn meerjarig aangepast. Dit is gedaan op basis van het verwachte energieverbruik en de nieuwste leveringstarieven voor elektra, gas en warmte, de kosten voor netwerk- en transportprijzen en de energiebelastingen. De gemeentelijke indexatie bedraagt 2,8% over 2023 en 8,5% over 2024. De indexatie is niet voldoende om de gestegen energiekosten op te vangen. Daarom is de begroting voor energie voor 2024 en volgende jaren structureel verhoogd.

Diverse technische correcties

Door het toevoegen van de nieuwe jaarschijf zijn technische correcties nodig, omdat het jaar (2028) op een aantal punten afwijkt van het vorige laatste begrotingsjaar (2027). Dit gaat met name om kasschuiven die in de begroting zijn opgenomen en niet structureel gemaakt moeten worden. Deze correctie gaat over de kasschuif die in de Begroting 2024 is opgenomen onder de naam Maakindustrie.

Beter benutten Spaanse polder

In de Spaanse Polder ligt een grote opgave tot verdichting en om het juiste bedrijf op de juiste plek te krijgen. Het gaat daarbij vooral om bedrijven in de hoge milieucategorie, logistiek en maakbedrijven die niet in een stedelijke omgeving passen. Deze opgaven maken gebiedsontwikkelingen elders in de stad juist weer mogelijk, omdat cruciale schuifruimte wordt gecreëerd. Naast dit 'beter benutten', waarvoor het Rijk cofinanciering in het vooruitzicht stelt, investeert Rotterdam ook in goede groei door samen met de bedrijven(raad) concrete maatregelen uit te voeren op het gebied van duurzaam, werkgelegenheid, bereikbaarheid en vergroening van de buitenruimte. In een uitvoeringsagenda komen de afspraken van gemeente, ondernemers en eigenaren te staan over hoe publieke en private inspanningen bijdragen aan de toekomstbestendigheid van de Spaanse polder.

Inzetten Rotterdam Partners op internationale handelsbevordering

De stichting Rotterdam partners promoot de stad Rotterdam internationaal. Het doel is buitenlandse investeringen, congressen en bezoekers aan te trekken. Daar hoort ook dienstverlening bij in het verstrekken van toeristische informatie aan bezoekers en de ondersteuning van internationale werknemers en internationale handelsactiviteiten van Rotterdamse bedrijven. Rotterdam partners onderhoudt ook partnernetwerken.

Kostendekkendheid Markten

Het college heeft in 2022 besloten dat de markttarieven vanaf 2026 volledig kostendekkend moeten zijn. De afspraak is dat de gemeente hier in de periode 2024-2026 stapsgewijs naar toe werkt, met name door de aanpak van leegstand op de markten. De bezetting op de markten neemt geleidelijk toe, maar door de kostenstijgingen van de afgelopen jaren is het niet mogelijk om de opgaves uit de begroting te realiseren. Voor 2025 en verder kan dit alleen door hoge tariefstijgingen. Maar dat heeft ongewenste gevolgen voor de marktondernemers en bezoekers van de markten. Het college heeft daarom besloten om het knelpunt structureel op te lossen door hier middelen voor vrij te maken. De verdeling van deze middelen over de periode 2024-2026 zal bij de Begroting 2025 worden herzien op basis van de actuele financiële ontwikkelingen.

Bestemmingsreserve Cofinanciering Europese subsidies

De kosten van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) subsidie voor het project Airport Technology Lab (ATL) van het programma Rotterdam The Hague Innovation Airport zijn volledig ten laste van 2023 gekomen. Daarmee komen de lasten en onttrekking aan de reserve voor 2024 te vervallen. De lasten en de onttrekking aan de bestemmingsreserve Cofinanciering Europese subsidies worden verlaagd met € 21.000.

Bij de voorjaarsnota 2024 is besloten om een deel van de bestemmingsreserve Cofinanciering Europese subsidies te laten vrijvallen.

Bestemmingsreserve Crisisdienstverlening

Voor de uitvoering van het programma Just Transition Funds wordt eenmalig een bijdrage geleverd uit de bestemmingsreserve Crisisdienstverlening. Deze bijdrage wordt ingezet om de werkloosheid te bestrijden door een voucherregeling, waarbij ten minste 400 mensen in de regio Groot Rijnmond aan het werk kunnen. Tegenover deze lasten staat een onttrekking aan de reserve op het programma Werk en inkomen.

Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget

De verdeling van het Duurzaamheidstransitiebudget is geactualiseerd in de begroting 2024. In 2024 is geld toegekend aan Circolab Maritime (€ 252.000) en is het budget voor Circulair ondernemerschap met € 200.000 verlaagd, omdat daarvoor een bijdrage vanuit programma Economische ontwikkeling wordt geleverd. De lasten en de onttrekking aan de bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget worden met € 52.000 opgehoogd in 2024 en is per saldo € 0.

Daarnaast was er een jaarlijkse budgetoverheveling vanuit DTB Circulair naar het programma Circulaire Economie voor het subsidieproject DTB voor BlueCity (€ 40.000).

Technische wijzigingen

In dit programma zijn er diverse technische wijzigingen. Het gaat om de volgende wijzigingen:

- Actualisatie formatie: Deze wijziging komt voort uit de organisatiebrede herstelactie formatie, waarbij de omvang van de formatie in lijn gebracht wordt met het beschikbare personeelsbudget (€ 47.000 in 2024 tot € 51.000 in 2028);
- Bezuinigingen programma Economische ontwikkeling: het gaat om een herverdeling van eerdere bezuinigingen (-€ 461.000 in 2024 tot -€ 390.000 in 2028);
- Werkpakket: In de jaarschijven 2024-2028 is de capaciteitsplanning geactualiseerd. Deze capaciteitsplanning is een verschuiving van de urenverantwoording binnen de programma's Stedelijke Ontwikkeling, Bestaande Stad, Economisch ontwikkeling en Energietransitie (voor dit programma structureel een verlaging van € 99.000);
- Aan Kiezen voor Rotterdam is invulling gegeven, dit leidt tot een verschuiving van budget tussen de programma's Beheer van de Stad, Economische ontwikkeling, Stedelijke ontwikkeling en Veilig (-€ 17.000 in 2024 tot -€ 23.000 in 2028);
- Voor de organisatie van markten is de formatie vanaf 2024 met 0,75 fte verlaagd. Voor de dekking van de overheadkosten is hierdoor structureel een lagere budgetoverdracht verschuldigd aan het programma Overhead (-€ 11.000);
- Diverse kleine technische wijzigingen (€ 32.000 in 2024 tot € 14.000 in 2028).

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Pagina 104

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

[Omschrijving programma](#)[Beleidskaders, monitoren en regelgeving](#)[Verbonden partijen die bijdragen aan het programma](#)

Omschrijving programma

Het begrotingsprogramma Economische ontwikkeling gaat over het 'verdienvermogen' van Rotterdam. Waarmee verdienen onze bedrijven en ondernemers hun geld en waar kunnen Rotterdammers aan het werk? Het programma zorgt voor de juiste omstandigheden zodat bedrijven en ondernemers in Rotterdam hun werk optimaal kunnen doen. Daardoor komen binnen die bedrijven banen beschikbaar voor Rotterdammers en regiobewoners en dragen we bij aan een schone, innovatieve en circulaire Rotterdamse economie.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

- Omgevingsvisie Rotterdam
- Herstel- en vernieuwingsagenda Rotterdamse economie
- [Havenvisie 2030](#)
- [Horecanota Rotterdam 2017-2021](#)
- Gebiedskoersen.....
- [Meerjarenperspectief en uitvoeringsprogramma Warenmarkten](#)
- [Plintenstrategie voor de Rotterdamse binnenstad](#)
- [Roadmap Next Economy](#)
- Visie Toerisme
- Hotelbeleid
- Acquisitiestrategie
- [Visie en strategie Rotterdam Makers District](#)
- [REO Navigator Werklocaties Rotterdam 2015-2025](#)
- [Detailhandelsnota Rotterdam \(2017\)](#)
- [Nota Kantoorruimte \(2019\)](#)
- [Nota bedrijfsruimte \(2019\)](#)

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- Glazen Maas Exploitatie B.V.
- Glazen Maas Infrastructuur B.V.
- ICOS Capital Fund 3 C.V.
- ICOS Cleantech Earlystage fund II B.V.
- Innovation Quarter B.V.
- StadshavensOntwikkelingsFonds voor Innovatie & Economie C.V.
- Havenbedrijf Rotterdam N.V.
- Swanbridge Capital B.V.
- Regionale ontwikkelingsmaatschappij Drechsteden

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 105

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Simons

Wethouder Simons is verantwoordelijk voor de portefeuille Haven, Economie, Horeca en Bestuur (wijken en kleine kernen).

Energietransitie

Pagina 106

Energietransitie

Rotterdam maakt werk van de energietransitie. We werken toe naar een klimaatneutraal en fossielvrij Rotterdam in en na 2050. Rotterdam draagt bij aan de landelijke reductienorm van 55% in 2030 en zet voor het stedelijk gebied in op minimaal 25% CO₂-reductie in 2025 ten opzichte van 1990. Rotterdam houdt nauwgezet de voortgang en omvang bij van de plannen richting 2030. Ook meten we de jaarlijkse uitstoot op het gehele Rotterdamse grondgebied. Voor de haven ondersteunen we met allerlei innovaties de ambities van het Rijk voor reductie in 2030. We versnellen procedures daar waar mogelijk met het Versnellingshuis. Per 2040 moet het stedelijk verkeer in Rotterdam vrij zijn van uitstoot van schadelijke stoffen. Al deze doelen haalt Rotterdam alleen in samenwerking met de partners in de stad en de nationale inspanningen vanuit het Rijk.

Voortgang 2024

Bestuurlijke hoofdlijnen 2025-2028

Doel: Duurzaam energiesysteem

Doel: Energietransitie gebouwde omgeving

Doel: Energietransitie in mobiliteit

Doel: Duurzame haven en industrie

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Projecten

Financiën

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2024

Pagina 107

Voortgang 2024

CO₂ breed

Collegetarget CO₂-reductie: We zetten in op minimaal 25% CO₂-reductie voor het stedelijk gebied ten opzichte van 1990.

Realisatie 2023: bekend najaar 2024

Mijlpaal 2024: -20%

Realisatie 2024: bekend najaar 2025

In 2022 was de CO₂-reductie 18% ten opzichte van 1990. Dit was de laatste meting. Deze reductie was hoger dan de verwachte 10%. Een verklaring hiervoor is dat het aardgasverbruik sterk is verminderd door de hoge gasprijzen. Deze daling is deels ook het resultaat van de voltooide plannen van het Klimaat Actieplan Rotterdam (KAR). Het KAR laat ook zien welke nieuwe plannen er zijn om de reductie door te zetten naar de colledoelstelling van 2025.

Om meer te lezen over de (afgeronde) plannen van het KAR, zie de gemeentelijke [website](#).

De uitgebreide CO₂-rapportages zijn te vinden op deze [website](#) van de DCMR.

Schoon, duurzaam en robuust energiesysteem

Op het onderwerp energiesysteem spelen uiteenlopende onderwerpen. De 'verstopping' van het elektriciteitsnet – 'netcongestie' – is zorgelijk voor de voortgang van de energietransitie in de haven en de kleine kernen. De komende jaren blijft deze ontwikkeling een probleem. Om deze congestie zo veel mogelijk tegen te gaan, is samen met Stedin een strategische actieagenda opgesteld. Ook werkt de gemeente mee aan de realisatie van een grote TenneT-elektriciteitsinfrastructuur in de haven en van de elektriciteitsinfrastructuur van Stedin in de stad. Daarnaast speelt een verkenning van twee eventuele kerncentrales en van aanlandingslocaties voor wind op zee. Het college ondertekende met netbeheerder Stedin een strategische actieagenda. Deze agenda moet de onderlinge samenwerking verder structureren. Verder maakt de gemeente het energiesysteem slimmer door Energy Hubs te ondersteunen en de rol van bi-directioneel laden en energieopslag te onderzoeken. Met de subsidieregeling Smart Energy Systems start de 7e ronde van de stimulering van innovaties in het energiesysteem.

Zonne-energie

- De hoeveelheid m² zonnepanelen in Rotterdam wordt jaarlijks gemeten aan de hand van een luchtfoto. Deze foto wordt in het voorjaar van 2024 genomen. In de zomer is het resultaat bekend.

Windenergie

- Begin 2024 stonden er 88 windturbines op Rotterdams grondgebied. Het gaat om een totaal opgesteld vermogen aan windenergie van circa 340 megawatt. De gemeente werkt aan vier projecten uit de Visie Ruimte en Mobiliteit: Hoeksebaan, Landtong Rozenburg Oost, Beneluxplein, en Charloisse Poort. In het havengebied werkt de gemeente aan behoud en uitbreiding van het opgesteld vermogen.

Alternatieve warmte en koude oplossingen

- De gemeente bereidt zich voor op nieuwe wet- en regelgeving, namelijk de Wet collectieve warmte en de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie. Zo werkt de gemeente aan het Warmteprogramma, een verplicht programma onder de Omgevingswet vanaf 2026. Onderdeel hiervan is het actualiseren van de

WAT-kaart. Deze kaart geeft inzicht in het alternatief voor aardgas en de bronnen, infrastructuur en bijvoorbeeld het isolatieniveau. Ook maakt de gemeente scenario's voor de ontwikkeling van het warmtesysteem. Bij dit alles betreft de gemeente steeds meer partners in de stad.

Energietransitie in de gebouwde omgeving

Energiebesparing en verduurzaming

- Voor zowel de bestaande bouw, nieuwbouw als voor het midden- en kleinbedrijf en horecagelegenheden richt de gemeente zich op energiebesparing en verduurzaming. Er komt een Energieloket. Verder start een wijkgericht aanpak voor isolatie. Vve's die willen verduurzamen, krijgen hulp en advies. Met corporaties gemaakte verduurzamingsafspraken worden omgezet in prestatieafspraken. Voor de nieuwbouw komt er een plan van aanpak Duurzaamheid. Voor corporaties komt er een subsidie voor verduurzaming van sociale huurwoningen. Ondernemers kunnen gebruik maken van een Duurzaamheidsvoucher en ondernemers in de detailhandel krijgen hulp in de vorm van advies, energiebesparende maatregelen en het Klus-&-Coachtraject.

Geen fossiele energie in de woningvoorraad

- We werken gebiedsgericht aan het aardgasvrij maken van een aantal Rotterdamse wijken: Heindijk, Bospolder-Tussendijken, Pendrecht-Zuid, Reyeroord, Prinsenland – Het Lage Land en Rozenburg. Ook in Oude Noorden-Agniesebuurt onderzoeken we de mogelijkheid om een gebiedsaanpak te starten. In Ommoord en Schiebroek ondersteunen we twee marktinitiatieven op het gebied van aardgasvrij.

Betaalbaarheid energietransitie en energiearmoede

- We bieden hulp om de betaalbaarheid van de energietransitie te garanderen en energiearmoede tegen te gaan. Dit doet de gemeente door de inzet van energiekussers. Energiekussers voeren kleine energiebesparende maatregelen uit in huis en geven tips om het energieverbruik te verlagen. Woningcorporaties kunnen binnenkort projecten aanleveren die bijdragen aan lagere maandelijkse lasten voor hun huurders.

Schouders onder de energietransitie in mobiliteit

Om het gemotoriseerde verkeer uitstootvrij te maken, is de laadinfrastructuur uitgebreid. Daarnaast geldt per 1 januari 2025 de Zero Emissiezone voor Stadslogistiek. Ondernemers krijgen hierover informatie. Het gemeentelijk wagenpark wordt steeds meer emissieloos.

Na de ondertekening van het Schoon en Emissieloos Bouwen (SEB) convenant volgen stappen om de gemeentelijke inkoop in de buitenruimte en de bouw emissieloos te maken. Bij de werkgeversaanpak Duurzame Mobiliteit zijn bedrijven geworven om afspraken te maken over verduurzaming van het woon-werkverkeer en het zakelijk verkeer. Het is de bedoeling dit uit te breiden naar het gehele gebied van Zuid-Holland Bereikbaar.

Duurzame haven en industrie

Er lopen 117 haalbaarheidsstudies, die voor 80% door de gemeente worden gefinancierd naar walstroom voor bedrijven. Hamburg, Antwerpen en Rotterdam hebben een brief over walstroom geschreven aan EU-commissaris Sefcovic. De gemeente en het Havenbedrijf Rotterdam werken samen aan walstroom voor de Wilhelminakade (cruiseschepen) en de Parkkade.

Containerterminal Rotterdam World Gateway (RWG) heeft besloten om de gehele kade voor alle schepen te gaan voorzien van walstroom. Havenbedrijf Rotterdam en RWG hebben een intentieverklaring getekend waarin afspraken zijn gemaakt over het delen van kennis en data over de aanleg en het gebruik van walstroom en de benodigde civiele werkzaamheden aan de kademuren en fenders die uitgevoerd moeten worden.

Financiële bijstellingen Energietransitie (x 1.000)

- € 15.589

Kiezen voor Rotterdam 2024	€ 108
Uitvoering energietransitie (planfinanciering)	- € 1.200
Bestemmingsreserve Autoluwfonds	€ 1.173
Bestemmingsreserve Duurzaam	€ 34
Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget	- € 12.983
Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor	- € 843
Technische wijzigingen, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 1.878

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Bestuurlijke hoofdlijnen 2025-2028

Pagina 108

Bestuurlijke hoofdlijnen 2025-2028

Energietransitie

Om de aangescherpte landelijke norm van 55% CO₂-reductie in 2030 te halen, moet Rotterdam meer maatregelen nemen, vooral in de stad. We sturen op merkbare effecten van ons beleid:

- Toetsing van de doelmatigheid van de huidige programma's en van toekomstige maatregelen om CO2 te reduceren. We investeren in projecten met de hoogste reductie van uitstoot van schadelijke stoffen per bestede euro en vermindering van de afhankelijkheid van fossiele bronnen.
- Monitoring door de DCMR van inzet en doelstellingen, zodat tijdige bijsturing mogelijk is als de dalende trend onvoldoende doorzet om de landelijke norm van 55% CO2-reductie te halen. Hierbij is er onderscheid tussen de verantwoordelijkheden van het Rijk, de haven en de stad.

We zorgen ervoor dat alle bewoners kunnen meedoen aan de energietransitie en daarvan de vruchten kunnen plukken. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het helpen van bewoners met schulden en het creëren van lokale banen in de energietransitie. Rioolvervanging en energietransitie gaan zoveel mogelijk samen om de overlast voor de Rotterdammer zo veel mogelijk te beperken. Daarnaast zetten we in op energiebesparing. Dat wat we niet aan energie of grondstoffen gebruiken, hoeft ook niet opgewekt, geproduceerd of vervoerd te worden. Uiteraard geldt dit ook voor de gemeentelijke organisatie. Bij maatregelen waarvoor bewoners moeten betalen, ontzien we kwetsbare Rotterdammers.

Doel: Duurzaam energiesysteem

Pagina 109

Doel: Duurzaam energiesysteem

In het regeerakkoord is een vermindering opgenomen van 55% op de uitstoot van CO2 op weg naar 2050. Dit betekent dat in 2030 de CO2-uitstoot die samenhangt met de voeding van het landelijk elektriciteitsnet 67% lager ligt dan in 1990. Daarnaast werkt de gemeente Rotterdam aan een robuust, duurzaam energiesysteem dat is aan te passen is aan nieuwe ontwikkelingen. Het elektriciteitsnet is een onderdeel van dit duurzame systeem. Het biedt alternatieven voor de huidige oplossingen bij warmte en kou. Het energiesysteem moet de groei versnellen van de stad en van de uitvoering van andere ruimtelijke opgaven, zoals vergroening, klimaatadaptatie en rioolvervanging.

[Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat? Toelichting indicatoren](#)

Wat willen we bereiken?

In 2026 is 3,2 km2 zonnepanelen gerealiseerd

Hiervan staat in 2026 ongeveer 2 km2 aan panelen op daken. Ongeveer 0,4 km2 staat in 2026 langs infrastructuur, en de rest in zonneparken, zoals het drijvende zonnepark de Slufter en zonnepark Oranjabonnen. De gemeente geeft het goede voorbeeld en heeft zonnepanelen geplaatst op haar eigen gebouwen, of heeft ze ter beschikking gesteld aan coöperaties.

In 2025 is 350 MW windenergie gerealiseerd, waarvan 300 MW in de haven

De gemeente houdt zich aan bestaande afspraken over vijf te realiseren windparken op Rotterdams grondgebied.

Rotterdam werkt aan alternatieve warmte - en koudeoplossingen

De gemeente zet in op duurzame warmte- en koudebronnen voor ruimteverwarming in de gebouwde omgeving.

We werken aan een robuust, adaptief en slim energiesysteem van transport, opslag en distributie

We werken aan een duurzaam, robuust, flexibel maar ook rechtvaardig energiesysteem. In de komende jaren ligt de focus met name op het elektriciteitsnet, waar ontwikkelingen zoals elektrificatie van vervoer, de warmtevraag maar ook industriële processen resulteren in capaciteitstekort op het net, ofwel netcongestie. We werken samen met verschillende stakeholders, waaronder netbeheerder Stedin, om er enerzijds voor te zorgen dat we het elektriciteitsnetwerk ingepast krijgen in een steeds dichterbekbouwde stad en anderzijds om samen slimme oplossingen te realiseren om de bestaande capaciteit van het net te realiseren. De gemeente is zorgt ervoor dat we de juiste informatie op tijd bij Stedin krijgen om tijdig het net uit te breiden, zoekt samen met stakeholders naar slimme oplossingen en faciliteert en stimuleert waar nodig om deze te realiseren. Daarnaast stimuleert de gemeente innovaties in het energiesysteem, bijvoorbeeld door vanuit Smart Energy Systems subsidies te verstrekken.

Wat gaan we daarvoor doen?

In 2026 is 3,2 km² zonnepanelen gerealiseerd

- Stimuleren Zon op daken (bedrijven, scholen, instellingen, energie coöperaties, VvE's). We maken een leidraad Zon op daken voor daken die vallen onder het Besluit Risico Zware Ongevallen (BRZO), welke naar verwachting in het vierde kwartaal van 2023 gereed is.
- Stimuleren Zon op en langs infrastructuur, voor (snelwegen, gemeentelijke infrastructuur en parkeerplaatsen;
- Uitvoering van de zonneparken Slufter en Oranjepolder;
- Voor de daken van het gemeentelijk vastgoed met grotere oppervlakte dan 250 m² komt er bouwtechnisch onderzoek naar de geschiktheid voor zonnepanelen. Voor kleinere daken brengen meerjarenonderhoudsplannen de maatregelen in beeld, waarna uitvoering volgt.
- De gemeente stimuleert plaatsing van zonnepanelen op daken van monumenten en gebouwen in beschermde stadsgezichten als de karakteristieke waarden van een monument dat toelaten. Ook het programma [Bestaande Stad](#) draagt hier aan bij.
- We stimuleren innovatieve technieken voor de opwek, opslag en distributie van zonne-energie.

In 2025 is 350 MW windenergie gerealiseerd, waarvan 300 MW in de haven

- De gemeente ontwikkelt de vanuit de Visie Ruimte en Mobiliteit aangewezen locaties voor windparken

- Zoals in het coalitieakkoord is afgesproken, is de gemeente in gesprek geweest met de provincie over de vraag of er een andere locatie mogelijk is voor de geplande windmolens op de Landtong en het Beneluxplein. De provincie heeft geen ruimte gegeven andere locaties te onderzoeken. Er komt een onderzoek naar de mogelijke ontwikkeling van een windpark op de strekdam bij Hoek van Holland, zoals vastgelegd in de RES 1.0.
- Er komt een kader voor windparken, met duidelijke uitgangspunten, zoals afstandsnormen en financiële participatie van bewoners via onder andere energiecoöperaties. Hierbij gelden de landelijke richtlijnen als uitgangspunt, tenzij Rotterdam die kan verbeteren.

We werken aan alternatieve warmte - en koude oplossingen

- De gemeente werkt aan een strategie voor warmte- en koudebronnen. Daarmee gaat de gemeente na of restwarmte, geothermie en aquathermie goede alternatieven zijn voor het gebruik van fossiele brandstoffen. Onderdeel is een verlaging van de temperatuur van het warmtenet van hoogtemperatuur naar middentemperatuur. Dat maakt het mogelijk dat naast restwarmte uit de haven andere duurzame bronnen met een lagere temperatuur kunnen worden gebruikt, zoals geothermie en aquathermie,. Verlaging van de temperatuur zorgt voor een betere capaciteit en beperking van het warmteverlies van het warmtenet.
- De [WAT-kaart](#): dit is de kaart die onderdeel uitmaakt van de vastgestelde transitievisie warmte. Deze kaart laat per buurt het beste alternatief zien voor aardgas en wordt onderdeel van de Rotterdamse warmte-koudestrategie.

We werken aan een robuust, adaptief en slim energiesysteem van transport, opslag en distributie

- We zijn continue in gesprek met Stedin en andere betrokken organisaties om het bestaande elektriciteitsnet slimmer en efficiënter te benutten. Door nieuwe praktijkvoorbeelden samen vast te pakken leren we hoe we beleidsmatig de juiste keuzes maken om de ruimtelijk en financiële impact van de energietransitie op het netwerk kunnen beperken.
- Samen met Stedin werken we aan het opzetten van een data uitwisseling platform, om ervoor te zorgen dat we Stedin tijdig en slimmer kan investeren in de energie-infrastructuur, maar ook om ervoor te zorgen dat Rotterdam het energiesysteem meeneemt als belangrijke voorwaarde in haar stadsontwikkeling.
- Smart Energy Systems koppelt innovaties in het energiesysteem aan economische kansen voor Rotterdam.
- Rotterdam werkt samen met het Rijk in de nationale verkenning naar de verkenning van kernenergie, omdat onderzoek naar alternatieve energiebronnen hoort bij de energietransitie.
- We nemen deel aan de RES-regio Rotterdam-Den Haag met de uitvoeringsagenda en RES 2.0.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie	Realisatie	Begroting	Realisatie	Raming	Raming	Raming	Raming
	2022	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028

Collegetarget: We zetten in op minimaal	Stedelijke CO2-	Bekend	Stedelijke	Bekend	Stedelijke	Stedelijke CO2-
25% CO2-reductie in 2025 voor het stedelijk	uitstoot -18% t.o.	najaar	CO2-	najaar	CO2-	uitstoot minimaal
gebied, gemeten ten opzichte van 1990.	v. 1990 (2,82	2024	uitstoot	2025	uitstoot	-25% t.o.v. 1990:
	Mton)		minimaal		minimaal	(2,58 Mton)
			-20% t.o.v.		-25% t.o.v.	
			1990 (2,75		1990 (2,75	
			Mton)		Mton)	
In 2026 is 3,2 km2 zonnepanelen gerealiseerd.	0,7km2	1,1 km2 t		Bekend		3,2 km ²
		/m maart		zomer		
		2023		2024		
In 2025 is 350 MW windenergie gerealiseerd,		340,9		339MW	350 MW,	
waarvan 300 MW in de haven.		megawatt			waarvan	
					300 MW in	
					haven	

Toelichting indicatoren

Target CO2

Om aan te sluiten bij het nationale beleid voor terugdringing van CO2- uitstoot, stelt Rotterdam het doel in 2025 minimaal 25% CO2-reductie te bereiken voor het stedelijk gebied, ten opzichte van 1990.

Voor de haven steunt Rotterdam met innovaties de rijksambities voor reductie in 2030. Er is een monitoring op voortgang en omvang. Er is ook een jaarlijkse berekening van de uitstoot van het gehele Rotterdamse grondgebied. Uiteraard is Rotterdam voor het behalen van de doelen ook afhankelijk van de inzet van het Rijk en Europese Unie.

Op basis van de DCMR-doorrekening zijn de mijlpalen voor 2023 en 2024 bepaald.

Zonnepanelen

De meting gebeurt met luchtfoto's. Dat is alleen in maart en april mogelijk. Het is dan vaak zonnig en er hangen nog geen bladeren aan de bomen. De cijfers volgen in de zomer, na analyse van de foto's. Door deze werkwijze is het pas in de zomer van 2027 mogelijk conclusies te trekken over de indicator 2026.

Doel: Energietransitie gebouwde omgeving

Pagina 110

Doel: Energietransitie gebouwde omgeving

Het doel van de energietransitie gebouwde omgeving is duurzame en toekomstbestendige wijken, woningen en gebouwen te realiseren. Alle gebouwen moeten in 2050 vrijwel CO2-neutraal zijn. De tussenstap is een stevige

CO2-reductie in 2030. Dit gebeurt kosteneffectief en in samenhang met andere beleidsterreinen. Zoveel mogelijk wordt overlast voor bewoners en ondernemers vermeden. Daarom lopen de rioolvervanging en de energietransitie zoveel mogelijk samen.

[Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat? Toelichting indicatoren](#)

Wat willen we bereiken?

Energiebesparing en verduurzaming van de woningvoorraad en andere gebouwen

- Bestaande woningen: eigenaar-bewoners en vve's nemen duurzame energiebesparende maatregelen om hun woningen toekomstbestendig te maken. Het streven is dat er in 2028 geen corporatiewoningen en geen bezit van particuliere verhuurders een energielabel E, F en G heeft. Rotterdammers met krappe financiële mogelijkheden nemen kleine duurzame energiebesparende maatregelen met hulp van energiekussers.
- Nieuwbouw: Rotterdam heeft een ambitieus nieuwbouwprogramma met flinke duurzame ambities. Met Duurzaamheid in Gebiedsontwikkeling (DGO) helpen we planteams en ontwikkelaars om Rotterdamse duurzaamheidsambities concreet in hun projectplannen op te nemen. Door duurzaamheid vanaf het begin in elk proces mee te laten nemen, blijft er bovendien tempo in de bouwopgave en wordt vertraging verderop in het proces voorkomen. De ontwikkelde [Quickscan Duurzaamheid](#) helpt hierbij.
- Mkb-ruimtes, horecagelegenheden en andere gebouwen: 95% van de kantoren voldoet in 2025 aan de energie label C-verplichting. We ondersteunen het mkb met energiebesparende maatregelen.

Betaalbaarheid van de energietransitie en tegengaan energie armoede.

De energietransitie moet betaalbaar zijn voor alle Rotterdammers. Alle Rotterdammers moeten kunnen meedoen. Daarom ontzien we kwetsbare Rotterdammers bij maatregelen waarvoor bewoners moeten betalen. In het [programma armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving](#) staat meer informatie hierover.

Geen fossiele energie in woningvoorraad per 2050.

In 2026 heeft Rotterdam minder aardgasaansluitingen dan in 2022. We voeren de [Rotterdamse Transitievisie Warmte](#) (RTvW) uit. Voorwaarde hiervoor is dat er externe financiële middelen beschikbaar komen.

Faciliteren concernbrede en stadsbrede verduurzaming.

Er komt een organisatiebrede en stadsbrede verduurzaming. Het doel is dat binnen heel Rotterdam, zowel in de stad als in de ambtelijke organisatie, alle duurzaamheidsambities als vanzelf meegaan in de normale werkzaamheden. Dit gebeurt nu al bij bijvoorbeeld gebiedsontwikkeling en inkoop van gemeente Rotterdam.

Wat gaan we daarvoor doen?

Energiebesparing en verduurzaming van de woningvoorraad en andere gebouwen

Bestaande woningen

- Hulp aan actieve Rotterdammers die met duurzaamheid aan de slag willen gaan. De behoeftes zijn divers. Daarom komt er waar mogelijk maatwerk en vindt aansluiting plaats bij de ontwikkeling van Wijk aan Zet.
- De gemeente promoot rijksregelingen en het Rotterdamse Energietransitiefonds. We blijven energietransitieleningen beschikbaar stellen voor Rotterdammers, vve's, ondernemers, scholen en sportverenigingen die hun pand willen verduurzamen. We maken dit zo toegankelijk mogelijk.
- De gemeente maakt in 2023 inzichtelijk in welke buurten/wijken isoleren het leidende principe is en tot welk niveau, hiervoor voegen we 'isolatiewaarden' toe aan de bestaande [WAT-kaart](#). We starten in 2024 ook met het werken aan een nieuwe [WANNEER-kaart](#) en wijkuitvoeringsplannen.
- Vaststelling van de Rotterdamse norm voor energiebesparing. Deze norm zet de Standaard- & Streefwaarden om naar de Rotterdamse situatie.
- De start in 2023 met wijkgerichte aanpakken voor isolatie, als het Rijk hiervoor geld beschikbaar stelt.
- Voortzetting van VvE-010 als hét adviesloket voor vve's die aan de slag willen met het onderhoud en verduurzaming van hun gebouw.
- De gemeente maakt in 2023 prestatieafspraken met woningcorporaties. Hierin is duurzaamheid een belangrijk onderdeel.

Nieuwbouw

- Concreet duurzaamheidsadvies helpt bij de verduurzaming van nieuwbouw, vanaf het eerste begin van de gebiedsontwikkelingen. Projectteams en ontwikkelaars krijgen instrumenten om zelf met duurzaamheid aan de slag te gaan.
- De gemeente heeft een [Quickscan](#) gelanceerd waarmee iemand in 5 minuten en 4 stappen een duurzaam advies op hoofdlijnen krijgt voor een bouwproject.

Mkb ruimtes, horeca gelegenheden en andere gebouwen

- Sinds 1 januari 2023 moeten kantoorpanden minimaal energie label C hebben. In 2022 en 2023 is vooral ingezet op informatievoorziening en ondersteuning van vastgoedeigenaren. In 2024 en 2025 werkt de gemeente vooral aan handhaving.
- We bieden alle ondernemers in het midden- en kleinbedrijf in de stad, inclusief de horeca, energiescans. Deze geven inzicht in de meest effectieve aanpassingen om de energierekening te verlagen, inzicht in praktische hulp voor de uitvoering van kleine maatregelen en inzicht in subsidies die helpen verduurzaming van panden en bedrijventerrein te realiseren. Ook in 2024 zijn Duurzaamheidsvouchers voor MKB-ondernemers weer beschikbaar. Specifiek voor de detailhandel loopt het Klus & Coach traject in winkelgebieden.
- Ondernemersverenigingen krijgen hulp met een aanpak op bedrijventerreinen om collectieve energiemaatregelen te kunnen uitvoeren. Het gaat om praktische kennis en hulp bij het benutten van subsidies van provincie, Rijk en regio.

Betaalbaarheid van de energietransitie en tegengaan energiearmoede

- Bij hulp om de woning energiezuiniger te maken, biedt de gemeente praktische, gratis hulp aan Rotterdammers die financieel krap zitten. Het gaat om energiebesparende producten en hulp bij de installatie hiervan, door de inzet van energiekussers. Daaronder zijn mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.
- We trekken samen op met woningcorporaties, aangezien 70% van de Rotterdammers met energiearmoede bij één van de corporaties een woning huurt.
- We bieden extra subsidie aan vve's met appartementen met een lage Waardering Onroerende Zaken (WOZ-waarde)

Geen fossiele energie in de woningvoorraad in 2050

- Bestaande pilots voor aardgasvrije gebieden maakt de gemeente af, waarbij we doorgaan met de acties om lokale banen te creëren volgens het leerwerkakkoord. Er komen gesprekken met het Rijk en met 'Europa' over een betaalbaar aanbod.
- 17.500 Rotterdammers zijn op het warmtenet aangesloten, maar koken nog op gas. Hierdoor betalen zij dubbel vastrecht. Zij krijgen informatie over elektrisch koken. We reserveren ruimte voor een toekomstig warmtenet bij projecten waar een start met aardgasvrij maken nog niet mogelijk is.
- De gemeente maakt voor Rotterdammers helder wanneer ze wat ze moeten doen om hun woning goed te isoleren en aardgasvrij te maken. Dit doen we via de [Rotterdamse Transitievisie Warmte](#). De komende jaren gaat de gemeente aan de slag met de invoering van de Wet gemeentelijk instrumentarium warmtetransitie en de Wet collectieve warmtevoorziening. De inwerkingtreding van deze wetten is voorzien op respectievelijk 1 januari 2024 en 1 juli 2024. Tijdig herijken we dan ook de Rotterdamse Transitievisie Warmte, zodat deze in lijn is met de nieuwe wetgeving en met de Omgevingswet
- We starten nieuwe gebiedsaanpakken als er voldoende extern geld beschikbaar is en we een betaalbaar aanbod aan gebouweigenaren kunnen doen. Zo moeten alle bewoners kunnen profiteren van duurzame warmte.

Faciliteren concernbrede en stadsbrede verduurzaming

- We jagen organisatiebreed verduurzamingsinitiatieven aan. Inhoudelijk leggen we hiervoor verantwoording af via de paragraaf klimaat.
- We zetten extra in op effectieve lobby, om de kans op het verkrijgen van rijks- of EU-subsidies voor duurzaamheidsprojecten nog verder te vergroten.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie	Realisatie	Begroting	Realisatie	Raming	Raming	Raming	Raming
	2022	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Drie gebiedsgerichte aanpakken isolatie gestart in 2023		6	n.t.b.	6				

Per jaar traject advies & ondersteuning verduurzaming voor 30 grote VvE's en 20 kleine VvE's	Groot: 23 gestart Klein: 38 gestart	Groot: 35 gestart Klein: 17 gestart	Groot: 60 Klein: 40	Bekend zomer 2024	Groot: 90 Klein: 60	Groot: 120 Klein: 80
Energie label van 8.358 corporatiewoningen met E, F, of G-label verbeterd in 202.		Geen gegevens			Prestatie- afspraken: 3.600 E, F en G labels weggewerkt	8.358 (in 2028)
Aantal huis-aan-huis bezoeken van energieklussers		8.000		12.000	n.t.b.	n.t.b.
Afname aantal aardgasaansluitingen en aantal WEQ dat aardgasvrij is gemaakt (gebruikt geen aardgas meer voor koken, verwarming en bereiding van warm tapwater)	Nulmeting	Cijfers bekend Q2 2024			10.000*	
Afname aardgasgebruik stad in m3	Nulmeting	Cijfers bekend Q2 2024	-15% t.o. v. 2021	-20% t.o.v. 2021	-25% t. o.v. 2021	-25% t. o.v. 2021*

Toelichting indicatoren

De streefwaarden zijn afhankelijk van het beschikbare geld voor de gebiedsaanpakken.

Doel: Energietransitie in mobiliteit

Pagina 111

Doel: Energietransitie in mobiliteit

In de stedelijke mobiliteit liggen veel mogelijkheden voor vermindering van de CO₂-uitstoot. De ontwikkelingen op het gebied van uitstootvrije mobiliteit gaan hard. Door hiervan gebruik te maken, lijkt het haalbaar om al voor 2040 over te schakelen naar een uitstootvrij mobiliteitssysteem in de stad. Daarbij vullen fiets, openbaar vervoer en deelmobiliteit elkaar aan en is het gemotoriseerd verkeer schoon. Dat is goed voor het klimaat én voor schone lucht.

[Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat? Toelichting indicatoren](#)

Wat willen we bereiken?

- Per 2040 stoten het stedelijk verkeer en mobiele werktuigen geen schadelijke stoffen meer uit. Voor 2026 is de inzet: 20% schone passages binnen de ring.

- In de collegeperiode 2022 tot 2026 spant de gemeente zich in voor de invoering van de zero-emissiezone voor stadslogistiek binnen de ring van Rotterdam per 2025. Voor een aantal voertuigcategorieën geldt een overgangsregeling tot 2030.
- We verbeteren de laadpaalinfrastructuur en breiden deze uit. We komen met een aanpak voor de komende 10 jaar. Daarin wordt aangegeven waar de laadpalen komen en hoe het energienetwerk dit aan kan. We kijken daarbij naar betere technieken en waar mogelijk dubbel gebruik met andere auto's, andere soorten voertuigen of schepen (walstroom).
- Er komen stappen in de richting van emissievrij personenvervoer in 2040 hieronder vallen taxi's, doelgroepenvervoer, openbaar vervoer en deelmobiliteit. Daarnaast wordt doelgroepgericht ingezet op verduurzaming, bijvoorbeeld via werkgevers en een nog op te zetten bewonersaanpak.
- Verduurzaming van mobiele werktuigen.
- Het gemeentelijke wagenpark is emissievrij in 2030. De voortgang hierop wordt twee keer per jaar gerapporteerd in het Klimaatactieplan Rotterdam.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Rotterdam spant zich in om 1 januari 2025 een zero-emissiezone voor alle zakelijke bestel- en vrachtauto's in te voeren. Deze inspanningsverplichting heeft het college in 2020 in het Convenant ZES vastgesteld. Invoering van de zone gebeurt in samenspraak met de logistieke sector en de partners uit het Convenant ZES. Bijkomende acties, zoals persoonlijk advies en subsidieregelingen, zorgen ervoor dat de zero emissiezone voor iedere ondernemer haalbaar is, van zzp'er tot multinational. Huidige milieuzones worden voortgezet, uitgezonderd de milieuzone stad die vervalt met de invoering van de zero-emissiezone.
- De gemeente stimuleert de versnelling van de aanleg van laadinfrastructuur zodat iedereen in Rotterdam makkelijk kan laden waar en wanneer dat nodig is. Dit betekent meer openbare laadpalen en laadpleinen, snelladers voor logistiek en taxi, en ondersteuning van bedrijven, vve's en huurders. Uitbreiding van het laadnetwerk gebeurt in nauwe samenwerking met de netbeheerder en sluit aan bij de energiesysteemvisie van de stad. Invoering van 'slim laden' op alle publieke laadpunten.
- Inzet op minder reizen, meer fietsen en lopen, en emissievrije gemotoriseerde voertuigen. De gemeente benadert alle werkgevers in Rotterdam voor de overgang naar duurzame mobiliteit. Kennisdeling en goede voorbeelden versnellen de mobiliteitstransitie in werk gerelateerd verkeer. De gemeente onderzoekt hierbij ook hoe we beter met partijen als Rijkswaterstaat en Havenbedrijf Rotterdam (HbR) op kunnen trekken in onze gezamenlijke ambities.
- Er komt een aanpak voor de verduurzaming van mobiele werktuigen.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Nulmeting 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Schone passages binnen de ring	8,6%	10,6%	12,4%		Bekend voorjaar 2025	20%			

Toelichting indicatoren

Schone passages binnen de ring

Deze indicator gaat over de voortgang van elektrificatie, ook wel verschoning. Gemeten wordt het percentage passages van schone motorvoertuigen, ook vracht, binnen de ring: elektrisch, waterstof en hybride. Het gaat niet om unieke voertuigen; in de praktijk kan een voertuig meerdere keren geregistreerd worden.

Doel: Duurzame haven en industrie

Pagina 112

Doel: Duurzame haven en industrie

Tijdens de collegeperiode 2022 tot 2026 stuurt de gemeente aan op verduurzaming van gevestigde bedrijven voor de circulaire haven economie. De huidige uitstoot van de haven en industrie is nog 11% hoger dan in 1990. In 2019 was dit nog 24%. De benodigde transitie in de haven, zoals sluiting van de kolencentrales, komt van de waterstof economie of afvang van CO₂, start in de huidige collegeperiode, maar kan pas na 2026 doorgroeien. De transitie is afhankelijk van wereldwijde ontwikkelingen en nationale sturing. De uitstoot bij de kolencentrales nemen toe door de oorlog in Oekraïne en de ambitie om aardgas te besparen. Ondanks deze afhankelijkheid wil Rotterdam voor 2025 sturen op vermindering van uitstoot en gerealiseerde projecten, om het routeplan naar 2030 in te vullen. Dat draagt bij aan de positionering van de haven als waterstof-hub van Europa, en mede daardoor als dé duurzame wereldhaven van de toekomst.

[Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat? Toelichting indicatoren](#)

Wat willen we bereiken?

Versnellen walstroom en stimuleren verduurzaming scheepvaart

- Versnelde invoering van walstroom en stimulering van verduurzaming in de scheepvaart. Kades in stedelijk gebied, voor binnenvaart en zeescheepvaart, krijgen deze coalitieperiode walstroom. Voor de binnenvaart is walstroom al goed uitgerold en gaat het om opvolgen of er locaties ontbreken. Voor de zeescheepvaart gaat het om Parkkade, Lloydkade en Wilhelminakade.
- De wens is om op iedere locatie met een walstroom aansluiting een generatorverbod in te stellen. Als de middelen beschikbaar zijn om aan de walstroom te gaan dan moet de generator uit!
- Ondersteuning van innovatie in het varen op elektriciteit voor de binnenvaart, en het gebruik van waterstof en groene brandstoffen.
- Doelstellingen die de gemeente nastreeft voor 2030: 90% van de roll-on roll-off, offshore, ferry's, 100% van de cruiseschepen gebruikt walstroom, en dat geldt voor 90% van de grootste containerschepen. Als de EU de ambities omhoog bijstelt doen wij dat ook.

Elektrificatie, aanlanding Wind op zee en energiebesparing industrie

De gemeente wil:

- Energiebesparing in de grote industrie in de haven aanjagen en opvolgen.
- Infrastructuur en innovatie voor elektriciteit en stoom bevorderen.
- Verdere inzet op aanlanding en landinfrastructuur bevorderen van grootschalige wind op zee voor de elektrificatie van het haven-industrieel complex (HIC) en de lokale productie van groene waterstof.
- Infrastructuur en opslagcapaciteit op orde brengen van zowel elektriciteit als waterstofinfrastructuur.

Wat gaan we daarvoor doen?

Versnellen walstroom en stimuleren verduurzaming scheepvaart

- Samen met het Havenbedrijf Rotterdam werken aan walstroomprojecten. De gemeente is aanjager voor de kades in stedelijk gebied. Oplossing van knelpunten, zowel in de ruimtelijke inrichting als financieel. Voor de kades in het havengebied is het Havenbedrijf Rotterdam de voortrekker en helpt de gemeente daarbij
- Stimuleren van vergroening van de binnenvaart
- We zorgen dat de grondstoffentransitie en de energietransitie in de haven zoveel mogelijk elkaar versterken.

Elektrificatie en energiebesparing industrie

- Rotterdam is onderdeel van het Groei door Reductie-project. Daarin krijgen bedrijven ambitieuze energiescans en monitoring van de voortgang die ze maken.
- Samenwerking met DCMR en Deltalinqs voor kennisdeling op het gebied van energiebesparing. Verkenning van de mogelijkheden voor handhaving van de verplichting tot energiebesparing in de industrie.
- De gemeente gaat in gesprek met Stedin, Havenbedrijf en Deltalinqs voor uitbreiding van de infrastructuur voor elektriciteit en stoom en waar nodig faciliteren we aanlanding van windparken op zee in de haven en op de tweede Maasvlakte.

Hoe meten we dat?

Rotterdam ondersteunt met innovaties de ambities van het Rijk voor de vermindering van uitstoot in 2030 voor de haven. Er komt een strakke monitoring van de plannen. De DCMR rekt de voortgang jaarlijks door. Ook komt er een jaarlijkse meting van de uitstoot van schadelijke stoffen voor het gehele Rotterdamse grondgebied.

Indicatoren	Nulmeting 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Walstroom	Geen walstroom aan de	Geen	5x Lloydkade	Geen	Cruiseterminal			
1	Park- Lloyd- en Wilhelminakade		gerealiseerd		gerealiseerd			

Walstroom	0 van de 8	2 ligplaatsen offshore	4 van de 8	2 ligplaatsen offshore	8 van de 8
2		opgeleverd		opgeleverd	
Walstroom	0% van de plannen	Voucherregeling gestart, 1	50% van de	Voucherregeling gestart, 1	100% van de
3		maatwerksubsidie verleend	plannen	maatwerksubsidie verleend	plannen

Toelichting indicatoren

In de uitwerking van het programma Energietransitie komt een concrete indicator op het jaarlijks aantal of de kwaliteit van de aangevraagde vergunningen in het Versnellingshuis.

Specifieke versnelling van de aanleg van drie types walstroom, waarbij ook de inzet van Havenbedrijf Rotterdam en partijen in de haven essentieel is:

Walstroom 1

Eind 2026 zijn er aan stedelijke kades walstroomvoorzieningen voor zeeschepen gerealiseerd: een ligplaats voor een cruiseschip aan de Wilhelminakade, zes ligplaatsen aan de Parkkade, vijf ligplaatsen aan de Lloydkade;

Walstroom 2

Eind 2026 zijn er walstroomvoorzieningen gerealiseerd voor de grootste zeeschepen: drie ligplaatsen voor 'deep sea'-containerschepen, drie ligplaatsen voor ferry's en twee ligplaatsen voor offshore-schepen. Alle container- en ferryterminals moeten voor 2030 walstroomfaciliteiten hebben. Het is nog onzeker welke van deze vóór 2026 walstroom krijgen en welke tussen 2026 en 2030. De aantallen zijn ambitieus maar haalbaar.

Walstroom 3

Voor alle ligplaatsen in de Rotterdamse haven komt er een plan van aanpak voor de versnelling van walstroom voor 2024 tot 2030. Rotterdam stimuleert versnelling van de aanleg op verschillende manieren:

- beleid: we onderzoeken hoe een generatorverbod geïmplementeerd kan worden in de bestaande regelgeving. Hieruit volgt een voorstel om dit beleid te implementeren.
- partijen die walstroom willen ontwikkelen worden krijgen extra advies en ondersteuning bij het complexe vergunningentraject.
- inventarisatie en analyse van alle ligplaatsen in de haven
- selectie van ligplaatsen voor het eerste uitvoeringsplan
- en vervolgens uitgifte van vouchers voor quickscans, instelling van generatorverboden en nieuwe maatwerksubsidies.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Energietransitie draagt bij aan:

- SDG 1 Geen Armoede
- SDG 3 Goede gezondheid en welzijn
- SDG 7 Betaalbare en duurzame energie
- SDG 8 Waardig werk en economische groei
- SDG 9 Industrie, innovatie en infrastructuur
- SDG 11 Duurzame steden en gemeenschappen
- SDG 12 Verantwoorde consumptie en productie
- SDG 13 Klimaatactie
- SDG 14 Leven in het water
- SDG 15 Leven op het land
- SDG 17 Partnerschap om doelstellingen te bereiken

Voor een uitgebreide toelichting zie de [paragraaf Sustainable development goals](#).

Projecten

Pagina 114

Projecten

In het _____ is een overzicht van de projecten van het programma Energietransitie te vinden.

Financiën

Pagina 115

Financiën

[Overzicht baten en lasten](#)[Toelichting overzicht baten en lasten](#)[Programma en Rotterdamse taakvelden](#)[Financiële bijstellingen](#)[Toelichting financiële bijstellingen](#)

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Energietransitie

Realisatie	Begroting	Raming	Raming	Raming	Raming
2023	2024	2025	2026	2027	2028

Baten exclusief reserves	17.691	26.541	16.502	33.902	13.496	13.496
Bijdragen rijk en medeoverheden	16.706	25.932	16.375	33.775	13.369	13.369
Financieringsbaten	34	127	127	127	127	127
Overige opbrengsten derden	951	481	0	0	0	0
Overige baten	1	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	37.702	62.744	29.377	27.153	24.304	24.304
Apparaatslasten	8.521	10.638	10.781	10.755	10.755	10.755
Inhuur	55	-1.184	-1.201	-1.219	-1.219	-1.219
Overige apparaatslasten	187	147	171	171	171	171
Personeel	8.280	11.675	11.811	11.803	11.803	11.803
Overige verrekeningen	10.370	11.533	10.984	10.984	10.984	10.984
Overige verrekeningen	10.370	11.533	10.984	10.984	10.984	10.984
Programmalasten	18.810	40.574	7.611	5.414	2.565	2.565
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	12.681	28.351	2.539	2.584	967	1.005
Kapitaallasten	897	1.481	1.580	1.590	1.598	1.560
Overige programmalasten	-36	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	5.269	10.742	3.492	1.240	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	-20.011	-36.204	-12.875	6.749	-10.808	-10.808
Saldo voor reserveringen	-20.011	-36.204	-12.875	6.749	-10.808	-10.808
Reserves	-20.718	13.968	-9.650	-17.280	350	350
Onttrekking reserves	9.192	26.917	2.350	1.090	350	350
Toevoeging reserves	34.361	15.680	12.000	18.370	0	0
Vrijval reserves	4.451	2.731	0	0	0	0
Saldo	-40.729	-22.236	-22.525	-10.531	-10.458	-10.458

Vergelijk saldo

x

Vergelijking begrotingssaldi	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024	- 42.485	- 6.647	- 6.358	- 6.323	- 6.323	

Eerste herziening / Voorjaarsnota 2024	- 22.236	- 22.525	- 10.531	- 10.458	- 10.458

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten hebben betrekking op rijksbijdragen voor inzet op aardgasvrije wijken, het tegengaan van energiearmoede en de inzet op energiebesparing.

Lasten

De lasten vloeien voort uit diverse activiteiten en projecten voor CO2-reductie (waaronder aardgasvrije wijken,) voor uitvoering van het klimaatakkoord en voor bestrijding van energiearmoede.

Reserves

Bij de onttrekkingen op de reserves gaat het om de reserve Duurzaamheidstransitiebudget, (waaronder Smart Energy Systems, Zero Emissie Zones en Laadinfrastructuur en om de) reserves voor gebiedsaanpak aardgasvrije wijken. Daarnaast vindt een toevoeging plaats aan de reserve Duurzaamheidstransitiebudget voor klimaat brede activiteiten.

Meerjarig verloop

Het meerjarig verloop na reserves daalt vanaf 2025 door het aflopen van de beschikbaarheid van diverse incidentele middelen. Het meerjarig beschikbare geld voor activiteiten en projecten voor CO2-reductie en voor het klimaatakkoord zijn volledig gedekt door rijksbijdragen.

Programma en Rotterdamse taakvelden

Saldo programma/taakveld	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Energietransitie	-22.236	-22.525	-10.531	-10.458	-10.458
Milieubeheer - Duurzaam, bodem, geluid en handhaving	-24.689	-19.857	-7.859	-8.359	-8.359
Verkeer en vervoer - Ontwikkeling	2.453	-2.668	-2.672	-2.099	-2.099
Milieubeheer - Duurzaam, bodem, geluid en handhaving	-24.689	-19.857	-7.859	-8.359	-8.359
Verkeer en vervoer - Ontwikkeling	2.453	-2.668	-2.672	-2.099	-2.099

Financiële bijstellingen

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Bijstellingen Energietransitie		Begroting	Raming	Raming	Raming	Raming
		2024	2025	2026	2027	2028
Oorspronkelijke begroting 2024		-6.647	-6.358	-6.323	-6.323	-6.323
Bijstellingen Eerste Herziening / Voorjaarsnota 2024		-15.589	-16.167	-4.208	-4.135	-4.135
Kiezen voor Rotterdam 2024	Bezuinigingen/Taakstellingen	108	0	0	0	0
Multifunctionele daken	Bezuinigingen/Taakstellingen	0	230	230	230	230
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Laadinfra en Zero-Emissie Stadslogistiek (ZES)	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-2.668	-2.672	-2.099	-2.099
Uitvoering energietransitie (planfinanciering)	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-1.200	-1.200	-1.200	-1.200	-1.200
Bestemmingsreserve Autoluw fonds	Reserves	1.173	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Duurzaam	Reserves	34	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget	Reserves	-12.983	-11.500	500	0	0
Bestemmingsreserve Energietransitie	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor	Reserves	-843	-881	-881	-881	-881
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-1.878	-149	-185	-185	-185
Begroting na wijzigingen		-22.236	-22.525	-10.531	-10.458	-10.458

Toelichting financiële bijstellingen

Kiezen voor Rotterdam 2024

Een onderdeel van de Voorjaarsnota 2024 is de Organisatieopgave. Het gaat hierbij om een besparing op de gemeentelijke organisatie van € 150 mln van 2024 tot en met 2027. De Organisatieopgave noemen we nu Kiezen voor Rotterdam. De besparing voor 2024 bedraagt € 20 mln en is nu verdeeld over de begrotingsprogramma's. Daarbij is ook het voorstel een bestemmingsreserve te vormen voor frictiekosten van € 2 mln. Een uitgebreide toelichting staat in de paragraaf [Bedrijfsvoering](#).

Multifunctionele Daken

Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren. Het programma multifunctionele daken wordt afgeschaald.

Actualisatie kapitaallasten

De afschrijvingen en rente op investeringen vormen de kapitaallasten. De kapitaallasten zijn aangepast vanwege nieuwe en bijgestelde investeringskredieten en de geactualiseerde ramingen per jaar. In de paragraaf [Investerings](#) is een gedetailleerd overzicht opgenomen van deze aanpassingen.

Laadinfra en Zero Emissie Stadslogistiek (ZES)

De gemeente werkt vanuit het Stappenplan Zero Emissie Stadslogistiek (ZES) aan schone en efficiënte logistiek om de luchtkwaliteit en de bereikbaarheid van de stad te verbeteren. De gemeente stelt geld beschikbaar voor een netwerk van reguliere laders en snelladers voor elektrische voertuigen.

Uitvoering Energietransitie (planfinanciering)

In de Voorjaarsnota 2023 zijn afspraken gemaakt over de dekking van taken uit het coalitieakkoord voor de energietransitie. Een van de oplossingen is de planfinanciering door het Rijk: Er komt extra rijks geld voor taken die voortvloeien uit het Nationaal klimaatakkoord, zoals gebruik van windenergie en aardgasvrij maken. Nog steeds is onduidelijk welke plannen in aanmerking komen voor planfinanciering door het Rijk. Daardoor ontstaat er voor 2024 en verder een tekort op de financiering.

Bestemmingsreserve Autoluw fonds

In 2024 wordt de bestemmingsreserve Autoluw fonds voor € 5,0 mln ingezet. Onder het motto "Gezonde wijken door gezond reizen" financiert Rotterdam € 1,2 mln uit deze bestemmingsreserve op dit programma. De overige € 3,8 mln valt onder het programma Stedelijke ontwikkeling.

Bestemmingsreserve Duurzaam

De lasten voor het project Solar Parking en het project Circulaire zonnepanelen worden gedekt uit de bestemmingsreserve Duurzaam. De lasten en de onttrekking aan de reserve Duurzaam worden opgehoogd met € 110.000 in 2024 tot € 240.000 in 2026). Bij de voorjaarsnota 2024 is besloten om een deel van de bestemmingsreserve (€ 34.000) te laten vrijvallen.

Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget

Om door versnelling van innovaties in de regio het stedelijk verdienvermogen en de werkgelegenheid te bevorderen, is bij de Begroting 2023 en Duurzaamheidstransitiebudget ingesteld. De bestemmingsreserve wordt in gedeeltes gevuld. Uit de erfpachtbaten volgt een toevoeging van € 26,2 mln voor 2024 en een deel voor 2025, en uit de reguliere investeringsruimte is sprake van een toevoeging van € 1.48 mln voor 2024.

In het coalitieakkoord is vastgelegd een Duurzaamheidstransitiebudget in te stellen van € 100 mln. Daarvan is € 20 mln afkomstig uit erfpachtbaten en € 80 mln uit rijksbaten. Vanwege tegenvallende rijksbaten is in de Voorjaarsnota 2023 voorgesteld per jaar te kijken naar een alternatieve dekkingsbron. ook in de Voorjaarsnota 2024 wordt een alternatieve dekkingsbron voorgesteld, namelijk de erfpachtbaten. Hiervoor is een correctie noodzakelijk van de voedingsbron van de reserve

De verdeling van het Duurzaamheidstransitiebudget is geactualiseerd voor de begroting 2024. Voor 2024 is geld toegekend voor onder andere Duurzaam ondernemen, het programma Zon, de subsidieregeling duurzaam bouwen, de voucherregeling Flex scans en de verstevigingen en opschaling van het Rotterdamse Energietransitiefonds (ETF) De lasten en onttrekking aan de bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget worden opgehoogd met € 2,9 mln in 2024.

Daarnaast wordt vanuit het Duurzaamheidstransitiebudget geld toegekend voor projecten rondom de Zero Emissie Zone. Gezien de aard van de kosten voor de realisatie van de ZES zone worden deze kosten toegevoegd aan de Rotterdamse Investeringsmotor (RIM) (€ 2,7 mln).

Bestemmingsreserve Energietransitie

Het uitvoeringsplan Energietransitie is geactualiseerd. Een wijziging betreft het project Verkeersexperimenten schone lucht in 2024. Hierdoor worden de lasten en dekking uit de bestemmingsreserve Energietransitie in 2024 in totaal met € 850.000 naar boven bijgesteld.

Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor (RIM)

Vanuit het investeringsplan 2023 zijn de voorbereidings- en investeringskosten voor Gebiedsaanpakken ingediend voor € 52,9 mln, waarvan het personele deel € 5,1 mln bedraagt. Daardoor resteert een kredietaanvraag van € 47,8 mln, Dit leidt tot een correctie in de exploitatie, waarbij de reeds begrote lasten en onttrekkingen aan de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor (RIM) in 2024 tot 2026 worden teruggedraaid. De lasten en onttrekkingen aan de bestemmingsreserve RIM worden met € 12,8 mln. verlaagd voor de jaren 2024 tot 2026.

Voor de Walstroom Wilhelminakade wordt een subsidie met een terugbetaalverplichting verstrekt. Hierdoor wordt de subsidie omgezet naar een lening en dient daarvoor een administratieve correctie plaats te vinden. Hierdoor komen zowel de lasten als de onttrekking te vervallen (€ 875.000 in 2024).

De dekking voor omslagrente op de kapitaallasten voor het Energietransitiefonds (ETF) is geactualiseerd voor de jaren 2024 tot en met 2028. De lasten zijn opgehoogd op het programma Energietransitie (€ 843.000 in 2024 tot € 881.000 in 2028) en de onttrekking op het programma Algemene middelen.

Technische wijzigingen

In dit programma zijn er diverse technische wijzigingen geweest, de grootste wijzigingen zijn:

- Actualisatie van de formatie: deze wijziging komt voort uit de organisatiebrede herstelactie van de formatie. De personeelsomvang wordt in overeenstemming gebracht met het beschikbare personeelsbudget (€ 75.000 in 2024 tot € 82.000 in 2028);
- Werkpakket: voor in de jaren 2024 tot 2028 is de capaciteitsplanning geactualiseerd. Deze capaciteitsplanning is een verschuiving van de urenverantwoording binnen de programma's Stedelijke ontwikkeling, Bestaande Stad, Economische ontwikkeling en Energietransitie (-€ 1,5 mln in 2024 tot - € 347.000 in 2028));
- Bezuinigingen programma Energietransitie: het gaat om een herverdeling van eerdere bezuinigingen (€ 220.000 structureel);
- Ook in 2024 is uit de Goede Groei middelen -€ 600.000 beschikbaar gesteld voor de Duurzaamheidsopgave:
- Diverse kleine technische wijzigingen (-€ 73.000 in 2024 oplopend tot -€ 140.000 in 2028).

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Pagina 116

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Omschrijving programma
Beleidskaders, monitoren en regelgeving
Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

Omschrijving programma

Rotterdam maakt werk van de energietransitie. We werken aan lange termijn oplossingen: toewerken naar een klimaatneutraal en fossielvrij Rotterdam in en na 2050 en per 2040 is het stedelijk verkeer in Rotterdam uitstootvrij van schadelijke stoffen (inclusief mobiele werktuigen). We leveren de Rotterdamse bijdrage aan de landelijke reductienorm van -55% in 2030 en zetten voor het stedelijk gebied in op minimaal -25% CO₂-reductie in 2025, gemeten ten opzichte van 1990. Voor de haven zorgen we dat de Rijksambities voor voldoende reductie in 2030 worden ondersteund door onze inzet op innovaties. We zullen de plannen richting 2030 strak monitoren op daadwerkelijke voortgang en omvang. Ook meten we de jaarlijkse uitstoot van het gehele Rotterdamse grondgebied. Uiteraard zijn we hierbij afhankelijk van inzet Rijk en EU.

We zorgen ervoor dat alle bewoners kunnen meedoen aan de energietransitie en daarvan de vruchten kunnen plukken. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het helpen van bewoners met schulden en het creëren van lokale banen in de energietransitie. Rioolvervanging en energietransitie trekken samen op om de overlast voor de Rotterdammer zo veel mogelijk te beperken. Daarnaast zetten we in op energiebesparing. Dat wat we niet aan energie gebruiken of grondstoffen, hoeft ook niet opgewekt, geproduceerd of vervoerd te worden. Uiteraard geldt dit ook voor onze gemeentelijke organisatie. We ontzien kwetsbare Rotterdammers bij maatregelen die een financiële inbreng nodig hebben.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

- Aanpak Nul emissie mobiliteit

- [Actieplan isolatie woningen en toekomstbestendige VvE's](#)
- [Bodemenergieplan Centrumgebied Rotterdam](#)
- [Bouwverordening 2010](#)
- [Convenant_ZES.pdf \(logistiek010.nl\)](#)
- [Gemeentelijke visie duurzame biomassa](#)
- [Gemeentelijke visie waterstof](#)
- [Havenvisie](#)
- [Hoogbouwvisie 2019](#)
- [Kader Stedelijke Ontwikkeling](#)
- [Klimaat Actieplan Rotterdam](#)
- [Leidraad werkwijze gebiedsaanpakken aardgasvrij](#)
- [De Leidraad Windenergie \(duurzaam010.nl\)](#)
- [Meerjarenplan Bouw en Woningtoezicht 2018-2021](#)
- [Nieuwe energie voor Rotterdam \(Drift rapport\)](#)
- [Omgevingsvisie](#)
- [Raadsakkoord Energietransitie](#)
- [RES 1.0 | RES Rotterdam Den Haag](#)
- [Van zooi naar mooi. programma Rotterdam Circulair 2019-2023](#)
- [Rotterdam gaat voor groen](#)
- [Rotterdam Kaart van de Stad - Verkenning ontwikkelkansen lange termijn](#)
- [Duurzaamheidskompas december 2020 \(duurzaam010.nl\)](#)
- [Rotterdamse Energiesysteemvisie](#)
- [Rotterdam aardgasvrij - De Rotterdamse Transitievisie Warmte \(duurzaam010.nl\)](#)
- [Resilient Rotterdam](#)
- [Schone Energiestrategie](#)
- [Staat van de Stad 2021 \(onderzoek010.nl\)](#)
- [Stappenplan aardgasvrije wijken](#)
- [Stappenplan ZES: Stappen richting Zero Emissie Stadslogistiek \(ZES\) in Rotterdam in 2025 \(logistiek010.nl\)](#)
- [Startnota versnelling windenergie](#)
- [Startnota versnelling zonne-energie](#)
- [Strategie Walstroom Rotterdamse Haven](#)
- [Trend CO2-uitstoot & effect Rotterdamse klimaataanpak](#)
- [Uitvoeringsagenda Biodiversiteit](#)
- [Verhaal van de stad](#)
- [Verordening Bodemenergiesystemen Rotterdam](#)
- [WANNEER-kaart aardgasvrij](#)
- [Rotterdam aardgasvrij: Wat betekent dat voor mijn wijk? - Duurzaam 010](#)

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- Energie Transitie Fonds

- Stedin Groep N.V.
- Warmtebedrijf Holding B.V.
- Havenbedrijf Rotterdam N.V.

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 117

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Simons

Wethouder Simons is verantwoordelijk voor de portefeuille Haven, Economie, Horeca en Bestuur (wijken en kleine kernen).

'Een schone en vernieuwende economie met een haven die vooroploopt als waterstofcentrum en energie-hotspot stelt toekomstige werkgelegenheid voor Rotterdammers zeker.'

Wethouder Zeegers

Wethouder Zeegers is verantwoordelijk voor de portefeuille Klimaat, Bouwen en Wonen.

'Klimaat is de grootste uitdaging waar we concreet mee aan de slag gaan. Daarom zetten we in op stevige versnelling van verduurzaming en helpen we Rotterdammers en Rotterdamse bedrijven bij de uitvoering daarvan.'

Onderwijs

Pagina 118

Onderwijs

Binnen het programma Onderwijs voert de gemeente wettelijke taken uit, zoals leerlingenvervoer, voorschoolse educatie (ve), voortijdig schoolverlaten en onderwijshuisvesting. Daarnaast voert de gemeente stedelijk onderwijsbeleid uit waarvoor zowel gemeentelijke als rijksmiddelen worden ingezet.

Doel: Aanpak personeelstekort

Doel: Aansluiting onderwijs
jeugdhulp

Doel: Verbeteren onderwijskwaliteit

Duurzame
ontwikkelingsdoelstellingen

Projecten

Financiën

Omschrijving, kaders en verbonden
partijen

Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2024

Pagina 119

Voortgang 2024

Schil om de school

Collegetarget Schil om de school: In het schooljaar 2025/2026 hebben 100 basisscholen en voortgezet onderwijs scholen, met een achterstandsscore hoger dan 0, een schil om de school waarin minimaal 1 van onderstaande interventies is opgenomen:

- Tutoren
- Mentoren
- Schoolzorgteams
- Preventief jongerenwerk op school
- Slim organiseren met kunstvakdocenten
- Expeditie Digitaal

Realisatie 2023: 94

Begroting 2024: 87

Realisatie 2024: de volgende meting vindt plaats op 1 november 2024 en wordt opgenomen in de Jaarstukken 2024

Het totaal aantal scholen is toegenomen van 61 in de 0-meting naar 94 scholen in 2023. Daarmee zitten we boven de gestelde mijlpaal van 87 scholen. 77 scholen namen één interventie af, 13 scholen namen twee interventies af

en 4 scholen namen drie interventies af. We zien met name een stijging van de interventies Schoolzorgteams en Jongerenwerk. In 2024 onderzoeken we hoe we het bereik van onze interventies kunnen vergroten en de kwaliteit ervan verder kunnen optimaliseren.

Onderwijshuisvesting

De gemeente is verantwoordelijk voor goede huisvesting van scholen in het primair, voortgezet en speciaal onderwijs. In het Integraal Huisvestingsplan (IHP) staat hoe de gemeente de Rotterdamse schoolgebouwen renoveert of vervangt door nieuwbouw. Het Integraal Huisvestingsplan voor de periode 2024-2027 is 15 februari 2024 vastgesteld door de gemeenteraad. De voortgangsrapportage Integraal Huisvestingsplan informeert jaarlijks over de voortgang van het huidige IHP. Voor het jaar 2024 wordt de oplevering van dertien projecten verwacht. Een uitgebreidere toelichting op de voortgang van het IHP staat in de paragraaf [‘projecten’](#).

Financiële bijstellingen Onderwijs (x 1.000)		- € 105
Kiezen voor Rotterdam 2024		€ 60
Actualisatie Energiekosten		- € 175
Niet activeerbare lasten integrale Huisvestingsplannen		- € 302
Technische wijzigingen, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen		€ 312
Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.		
Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.		

Nieuw Rotterdams Onderwijsbeleid (NROB)

Aanpak personeelstekort

In januari 2024 is, met ruim 200 bezoekers, weer een bijeenkomst geweest om potentiële zij-instromers voor onderwijs en kinderopvang te informeren. De volgende bijeenkomsten zijn gepland in mei en september. Om scholen te helpen bij het anders organiseren van het onderwijs is subsidie beschikbaar gesteld. Ook gaan we door met het project om (kunst)vakdocenten via een opleiding beter inzetbaar te maken op de scholen.

Vanaf schooljaar 2024 is de Rotterdampas en de lerarenbeurs ook voor de gehele sector kinderopvang in Rotterdam beschikbaar. De Rotterdampassen zijn vanaf maart 2024 beschikbaar. De lerarenbeurzen en schoolleidersbeurzen zijn beschikbaar voor het schooljaar 2024-2025. Daarnaast is de Rotterdamse regelgeving voor parkeervergunningen aangepast, waardoor scholen en kinderopvangorganisaties meer vergunningen kunnen aanvragen voor hun personeel.

Vergroten doelgroep bereik voorschoolse educatie (ve)

Investeren in het jonge kind is de meest effectieve aanpak om onderwijsachterstanden tegen te gaan of zelfs te voorkomen. Stedelijk is het de ambitie om ve gratis aan te bieden aan ouders van doelgroeppeuters met een beperkt inkomen. Daarom starten we in NPRZ-gebied een pilot met het gratis aanbieden van ve aan peuters met een indicatie uit gezinnen met een inkomensgrens tot 130% van het wettelijk sociaal minimum. Het Rijk heeft hiervoor middelen toegekend. De verwachting is dat de regeling op 1 augustus 2024 van start kan gaan. Met deze aanpak zetten we in op het zo veel mogelijk wegnemen van de drempels die ouders ervaren om deel te nemen aan het ve-programma.

Subsidieregeling Nieuw Rotterdams Onderwijsbeleid (NROB)

De Subsidieregeling Nieuw Rotterdams Onderwijsbeleid is begin 2024 vastgesteld. Vanaf schooljaar 2024-2025 kunnen scholen hier gebruik van maken. De subsidies in de regeling blijven gericht op interventies die bijdragen aan gelijke kansen voor alle leerlingen en studenten in Rotterdam. Het gaat om onder meer om subsidies voor leraren, aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt en educatief partnerschap. Bijzondere aandacht krijgt het verbeteren van de onderwijsresultaten van taal, lezen en rekenen via de subsidie kwaliteit.

Bestuurlijke hoofdlijnen 2025-2028

Pagina 120

Bestuurlijke hoofdlijnen 2025-2028

Gelijke kansen

Iedereen in Rotterdam moet de kans krijgen zich te ontwikkelen en zijn of haar dromen na te jagen. Dat begint met het bieden van dezelfde kansen aan alle kinderen, jongeren en studenten om zich te ontwikkelen en te ontplooiën. Rotterdam investeert in kansengelijkheid in het onderwijs, zodat alle jonge Rotterdammers het beste uit zichzelf kunnen halen

De gemeente gaat daarin door op de ingeslagen weg om gelijke kansen te bevorderen. De gemeente kiest voor vier actuele speerpunten die moeten bijdragen aan het beste Rotterdamse onderwijs: vergroten van de deelname aan voorschoolse educatie, verbeteren onderwijskwaliteit, betere aansluiting tussen onderwijs en zorg en de aanpak van het aanhoudende personeelskort.

De integratie van zorg, welzijn en cultuur in de schoolomgeving versterkt bovendien het onderwijs en ontzorgt leerkrachten. Een 'schil' om de school met interventies om de scholen te ondersteunen bij het bieden van kwalitatief goed onderwijs is opgenomen als collegedoeel van het programma Onderwijs.

De gemeente voert vanzelfsprekend haar wettelijke taken uit, zoals onderwijshuisvesting, leerlingenvervoer, voorschoolse educatie en de aanpak van voortijdig schoolverlaten. Voor voldoende en kwalitatief goede

onderwijshuisvesting investeert de gemeente in een sterk en gevarieerd aanbod aan scholen in de buurt, en in toekomstbestendige schoolgebouwen.

De gemeente werkt daarnaast onder andere aan de verbinding tussen onderwijs en arbeidsmarkt, dagprogrammering en veiligheid binnen het onderwijs.

Doel: Vergroten doelgroep bereik

Pagina 121

Doel: Vergroten doelgroep bereik

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat?

Wat willen we bereiken?

Het vergroten van het aantal doelgroepkinderen dat gebruikt maakt van het aanbod voorschoolse educatie (VE). Dit doel weerspiegelt ons streven naar een inclusieve educatieve omgeving, waarin elk kind, ongeacht achtergrond, gelijke toegang heeft tot kwalitatief onderwijs en de bijbehorende kansen

Wat gaan we daarvoor doen?

Om het doel te bereiken, zetten we in op de volgende maatregelen:

- **Een wijkgerichte aanpak voor het vergroten van het bereik**

We ontwikkelen een wijkgerichte aanpak en voeren deze in om het bereik van doelgroepeuters te vergroten. Deze aanpak omvat nauwe samenwerking met lokale gemeenschappen, scholen en ouders om ervoor te zorgen dat het voorschoolse educatie-aanbod zo toegankelijk mogelijk is voor alle doelgroepkinderen. Door in te spelen op de specifieke behoeften en uitdagingen van elke wijk willen we het aantal deelnemende kinderen aanzienlijk vergroten.

- **Toegankelijke voorschoolse educatie voor peuters in gezinnen met beperkte inkomens**

We erkennen de rol van financiële drempels in de toegang tot voorschoolse educatie (ve). Daarom starten we in NPRZ-gebied een pilot met het gratis aanbieden van ve aan peuters met een indicatie uit gezinnen met een inkomensgrens tot 130% van het wettelijk sociaal minimum. Het Rijk heeft hiervoor middelen toegekend. Door voor deze gezinnen de financiële drempel weg te nemen, verwachten we meer deelname van kinderen aan het ve-programma.

Hoe meten we dat?

Meer doelgroepeuters met de indicatie Extra spelen en leren maken gebruik van het aanbod voorschoolse educatie (VE).

- In 2027 maakt 5 procent meer doelgroeppeuters met de indicatie 'Extra spelen en leren' gebruik van de voorschoolse educatie, in vergelijking met 2024. Monitoring vindt eens per jaar plaats.

Het nieuwe dashboard Jonge Kind, de VE-Monitor, is gestart in het eerste kwartaal van 2024. Met deze VE-monitor beogen we een preciezer informatiebeeld van de VE-cijfers zodat we hier sneller en beter op kunnen sturen. Op dit moment leveren VE-instellingen en het CJG data aan voor dit dashboard. Vanwege de start duurt het nog een paar maanden om alle data te vergaren en te verbeteren. De verwachting is dat er in oktober 2024 een betrouwbare 0-meting kan worden gedaan. Dit houdt in dat deze 0-meting in de Jaarstukken van 2025 kan worden getoond.

Doel: Aanpak personeelstekort

Pagina 122

Doel: Aanpak personeelstekort

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat? Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

Een aantrekkelijkere werkstad creëren voor onderwijsprofessionals. Rotterdam is een stad die onderwijsprofessionals uit diverse sectoren aanspreekt en uitnodigt om er te werken en te wonen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Om het doel te bereiken, zetten we in op de volgende maatregelen:

- **Bevorderen van zij-instroom**

We bevorderen actief de zij-instroomtrajecten naar het onderwijs. Dit houdt in dat we medewerkers uit andere sectoren stimuleren en ondersteunen om over te stappen naar het onderwijs. We organiseren onder meer voorlichtingsbijeenkomsten en stellen hiervoor subsidie beschikbaar aan de onderwijsinstellingen.

- **Stimuleren anders organiseren**

We stimuleren het anders organiseren van het onderwijs om de duurzame inzetbaarheid van onderwijzend personeel te vergroten. We stellen hiervoor onder meer subsidie beschikbaar aan de onderwijsinstellingen.

- **Uitbreiding van lerarenbeurzen en Rotterdampas**

We stellen de lerarenbeurs en de Rotterdampas beschikbaar voor onderwijsprofessionals in alle onderwijssectoren, inclusief de kinderopvang.

- **Verbetering van parkeren en beschikbare woningen voor leraren**

We richten ons op het verbeteren van de parkeervoorzieningen en het vergroten van de beschikbaarheid van huurwoningen voor onderwijsprofessionals.

Met deze maatregelen willen wij een omgeving creëren waarin onderwijsprofessionals zich gewaardeerd, ondersteund en gemotiveerd voelen om hun cruciale rol in het onderwijs uit te voeren.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Raming	Raming	Raming	Raming
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
% Lerarentekort in Rotterdam op basis van openstaande en verborgen vacatures in het primair onderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs.	11,8	16,5					

Toelichting indicatoren

% Lerarentekort

De landelijke rapportage over het lerarentekort van onderzoeksinstituut Centerdata, in opdracht van het Ministerie van OCW, is eind 2023 gepubliceerd. Ondanks alle inspanningen van gemeente en schoolbesturen blijkt hieruit dat het tekort in Rotterdam is toegenomen. Dit is in de G4 en Almere breed aan de orde. Het verschil met de rest van Nederland wordt groter. Het beeld bevestigt dat grote steden nog altijd een eigen lerarenaanpak nodig hebben. Het lerarentekort is daarom één van de speerpunten in het Nieuwe Rotterdamse Onderwijsbeleid.

Doel: Aansluiting onderwijs jeugdhulp

Pagina 123

Doel: Aansluiting onderwijs jeugdhulp

[Wat willen we bereiken?](#)[Wat gaan we daarvoor doen?](#)[Hoe meten we dat?](#)[Toelichting indicatoren](#)

Wat willen we bereiken?

Het realiseren van een beter en passender ondersteuningsaanbod voor kinderen en jongeren met een ondersteuningsbehoefte. We streven naar een onderwijslandschap waarin elk kind en elke jongere, ongeacht hun specifieke behoeften, de juiste ondersteuning ontvangt om succesvol te leren en zich te ontwikkelen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Om het doel te bereiken, zetten we in op de volgende drie maatregelen:

- **Taskforce dekkend netwerk**

Een speciale taskforce gaat de wachtlijsten voor gespecialiseerd onderwijs aanpakken. Deze taskforce richt zich op het in beeld brengen van knelpunten in de toeleiding en het vinden van oplossingen om de wachtlijsten te verminderen. Door nauwe samenwerking met de samenwerkingsverbanden en de scholen streven we naar een snellere en soepele overgang naar het gespecialiseerd onderwijs.

- **Taskforce thuiszitters**

Een andere taskforce richt zich op het verminderen van thuiszitters. Samenwerking met scholen, hulpverleners en ouders moet leiden tot beter begrip van de oorzaken van thuiszitten en tot effectieve oplossingen. Door middel van gepersonaliseerde plannen, intensieve begeleiding en samenwerking met lokale instanties, streven we ernaar om thuiszitters terug te leiden naar voor hun passend onderwijs.

- **Stimuleren innovatieklassen**

We investeren in de uitbreiding en ontwikkeling van innovatieklassen. Deze schoolklassen krijgen een aanbod van intensieve ondersteuning en gepersonaliseerd onderwijs voor kinderen en jongeren met ondersteuningsbehoeften. Op maat gemaakte leermethoden, gespecialiseerde leraren en ander ondersteunend (zorg)personeel creëren een omgeving waarin deze leerlingen succesvol kunnen leren en groeien.

Door deze maatregelen zetten we in op een fundamentele verbetering van het ondersteuningsaanbod voor kinderen en jongeren met een ondersteuningsbehoefte.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Plekken in de stad waar sprake is van een samenwerking tussen het regulier en gespecialiseerd onderwijs rondom expertise uitwisseling				0-meting maart 2024: 9			> 9	
Plekken in de stad waar sprake is van een innovatieklas				0-meting maart 2024: 2			> 2	

Toelichting indicatoren

Samenwerking regulier en gespecialiseerd onderwijs rondom expertise uitwisseling

We willen het aantal samenwerkingen/initiatieven laten groeien en daarom werken we aan een voorstel om regulier en gespecialiseerd onderwijs beter/meer samen te laten werken.

In 2027 zijn er meer samenwerkingsafspraken gemaakt tussen scholen in het regulier en het gespecialiseerd onderwijs rondom expertise-uitwisseling dan in 2024.

Innovatieklassen

Daarnaast wordt een subsidie ontwikkeld om meer innovatieklassen te stimuleren.

In 2027 zijn er meer innovatieklassen dan in 2024.

Doel: Verbeteren onderwijskwaliteit

Pagina 124

Doel: Verbeteren onderwijskwaliteit

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat? Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

Een betere en meer doelgerichte ondersteuning van scholen, inclusief een schil om de school. We streven naar een onderwijslandschap waarin scholen de juiste middelen en begeleiding krijgen om doelgerichter en effectiever onderwijs te bieden. Onze focus ligt op het versterken van scholen en het creëren van een omgeving waarin leerlingen optimaal kunnen leren en groeien, zowel binnen als buiten de klaslokalen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Om het doel te bereiken, zetten we in op de volgende maatregelen:

- **Verhogen onderwijskwaliteit**

We stellen subsidie beschikbaar aan scholen om de kwaliteit van het onderwijs te bevorderen op specifieke thema's. Door het richten van financiële middelen op specifieke onderwijsgebieden, stellen we scholen in staat om gericht en effectiever te werken aan het versterken van de kennis en vaardigheden van hun leerlingen.

- **Stimuleren educatief partnerschap**

We stellen subsidie beschikbaar voor het verstevigen van educatief partnerschap om de samenwerking en betrokkenheid tussen scholen en ouders/verzorgers te versterken. Het bevorderen van educatieve partnerschappen en het actief betrekken van ouders bij het onderwijsproces, leidt tot een gezamenlijke inspanning om het leren van leerlingen te ondersteunen en te versterken.

- **Mbo-werkagenda uitvoeren**

De afgelopen periode is gewerkt aan het ontwikkelen en implementeren van een uitvoeringsagenda die nauw is afgestemd op de ambitieuze doelstellingen en maatregelen van de Rotterdamse mbo-instellingen. De agenda is gericht op het verbeteren van de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt en het versterken van de samenwerking tussen de gemeente, mbo-scholen en het bedrijfsleven.

Door deze maatregelen te implementeren, zetten we ons in voor een betere en meer doelgerichte ondersteuning van scholen en hun bredere gemeenschap.

Hoe meten we dat?

Betere en gerichtere ondersteuning van scholen met interventies ter bevordering van de kwaliteit van onderwijs

- Percentage Rotterdamse basisschoolleerlingen op het streefniveau en fundamentele niveau van de referentieniveaus taal, lezen en rekenen en de resultaten uit het onderwijsresultaten model in het voortgezet onderwijs (vo). Het gaat om de percentages van basisschoolleerlingen in Rotterdam die de gestelde doelen (streefniveaus) en minimumniveaus (fundamentele niveaus) halen voor taal, lezen en rekenen. Daarnaast betreft het ook de prestaties van middelbare scholieren zoals gemeten door een specifiek model dat de onderwijsresultaten in het voortgezet onderwijs beoordeelt. Monitoring vindt eens per jaar plaats. De nulmeting voor de referentieniveaus wordt bij de Begroting 2025 en Tweede herziening 2024 toegevoegd.
- Collegetarget Schil om de school. Monitoring vindt eens per jaar plaats. Zie onderstaande tabel voor de monitoring.

Indicatoren	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Collegetarget schil om school:									
In het schooljaar 2025/2026 hebben 100 basisscholen en voortgezet onderwijs scholen, met een achterstandsscore hoger dan 0 een schil om de school waarin minimaal 1 van onderstaande interventies is opgenomen:	n.v.t.	61	94	87	bekend bij Jaarstukken 2024	100	100	100	
• Tutoren • Mentoren • Schoolzorgteams • Preventief Jongerenwerk op school • Slim organiseren met Kunstvakdocenten • Expeditie Digitaal									

Toelichting indicatoren

Collegetarget: Schil op school

Het totaal aantal scholen is toegenomen van 61 naar 94 scholen. Daarmee zitten we boven de gestelde mijlpaal van 87. 77 scholen namen één interventie af, 13 scholen namen twee interventies af en 4 scholen namen drie interventies af. We zien met name een stijging van de interventie schoolzorgteams PO en Jongerenwerk op

school. In 2024 onderzoeken we hoe we het bereik van onze interventies kunnen vergroten en de kwaliteit ervan verder kunnen optimaliseren.

De volgende meting vindt plaats op 1 november 2024 en wordt opgenomen in de Jaarstukken 2024.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 125

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Onderwijs draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstelling 4. Kwaliteitsonderwijs.

Voor een uitgebreide toelichting zie de [paragraaf Sustainable development goals](#).

Projecten

Pagina 126

Projecten

Hier wordt een korte toelichting gegeven op de belangrijkste projecten die voor dit programma worden uitgevoerd.

[Integraal Huisvestingsplan Onderwijs](#)

Integraal Huisvestingsplan Onderwijs

Samen met het Rotterdamse onderwijs wordt elke vier jaar een Integraal Huisvestingsplan (IHP) opgesteld. Hierin staat hoe Rotterdamse scholen vervangen of gerenoveerd worden. Momenteel worden er 82 projecten gerealiseerd die zijn opgenomen in zowel het IHP 2015-2019 als het vervolgplan voor de periode 2020-2023.

Op 15 februari 2024 is het [Integraal Huisvestingsplan voor de periode 2024-2027](#) vastgesteld. In samenspraak met de schoolbesturen is een lijst opgesteld van 34 panden, waarmee de komende 4 jaar een start kan worden gemaakt met vervanging of renovatie.

Voor het jaar 2024 wordt de oplevering van dertien projecten verwacht, waaronder het omvangrijke project 'Hazelaar'. Hierin krijgen Mytyschool De Brug, de Tytyschool en Rijndam Revalidatie gezamenlijk een nieuw onderkomen.

Rotterdam werkt met een voortschrijdende indicatieve meerjaren investeringsplanning (VIMIP). Hierin wordt een toelichting gegeven op de financiële gevolgen van de integrale huisvestingsplannen onderwijs en incidentele grotere investeringsprojecten. Deze planning geeft onder andere een overzicht van de verwachte oplevering van

projecten voor de komende vijf jaar en de uitputting van het investeringskrediet. In april is de editie voor 2024 vastgesteld door het college. In het najaar 2024 wordt een voortgangsrapportage opgeleverd.

x € 1.000								
Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
516.214	0	516.214	367.974	120.000	28.240	0	0	0

Financiën

[Overzicht baten en lasten](#)[Toelichting overzicht baten en lasten](#)[Programma en Rotterdamse taakvelden](#)[Financiële bijstellingen](#)[Toelichting financiële bijstellingen](#)

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Onderwijs	Realisatie 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Baten exclusief reserves	71.099	88.386	77.560	61.633	61.823	61.823
Bijdragen rijk en medeoverheden	70.553	86.788	76.048	60.121	60.310	60.310
Overige opbrengsten derden	546	1.597	1.512	1.512	1.512	1.512
Lasten exclusief reserves	222.410	250.111	236.151	216.876	216.912	216.862
Apparaatslasten	21.485	21.493	21.562	21.479	21.421	21.421
Inhuur	342	342	342	342	342	342
Overige apparaatslasten	481	495	563	553	553	553
Personeel	20.662	20.655	20.656	20.584	20.526	20.526
Overige verrekeningen	63.121	66.442	73.452	77.428	88.796	97.240
Overige verrekeningen	63.121	66.442	73.452	77.428	88.796	97.240
Programmalasten	137.803	162.177	141.138	117.969	106.695	98.202
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	10.293	13.557	481	-4.537	-16.001	-24.444

Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Overige programmalasten	2	0	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	16.072	15.539	15.539	12.218	12.218	12.218
Subsidies en inkomstenoverdrachten	111.436	133.081	125.117	110.287	110.477	110.427
Saldo voor vpb en reserveringen	-151.310	-161.726	-158.591	-155.244	-155.090	-155.040
Saldo voor reserveringen	-151.310	-161.726	-158.591	-155.244	-155.090	-155.040
Reserves	623	747	219	219	219	219
Onttrekking reserves	623	747	219	219	219	219
Vrijval reserves	0	0	0	0	0	0
Saldo	-150.688	-160.978	-158.372	-155.024	-154.870	-154.820

Vergelijk saldo

x

Vergelijking begrotingssaldi	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024	- 151.054	- 160.874	- 158.996	- 155.683	- 155.529	
Jaarstukken 2023 (realisatie)	- 150.688					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2024		- 160.978	- 158.372	- 155.024	- 154.870	- 154.820

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De totale baten bestaan met name uit bijdragen van het Rijk voor Onderwijsachterstandenbeleid (OAB), het Nationaal Programma Onderwijs (NPO), Kansrijke Wijken en de continuering van de Regio Deal Rotterdam Zuid.

Lasten

De lasten zijn voor de uitvoering van het Nieuw Rotterdams Onderwijsbeleid. Dit geld wordt voornamelijk gebruikt voor drie zaken:

- Het verstrekken van subsidies voor het verbeteren van de kwaliteit van het onderwijs.
- Het versterken van de verbinding tussen onderwijs en zorg.
- Het aanpakken van het aanhoudende personeelstekort.

Daarnaast wordt er ook geld ingezet voor de uitvoering van wettelijke taken zoals onderwijshuisvesting, leerlingenvervoer, voorschoolse educatie en het tegengaan van voortijdig schoolverlaten. Onder intern resultaat is de kostprijsdekkende huur voor onderwijshuisvesting opgenomen die wordt doorbelast vanuit het programma

Bestaande stad.

Reserves

Het betreft de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor (RIM) die in 2024 wordt onttrokken voor de cultuurbcampus en de reserve Convenant ID-banen die voor meerdere jaren wordt ingezet.

Meerjarig verloop

Het saldo van de begroting laat een redelijk stabiel verloop zien, maar het saldo van de baten en het saldo van de lasten dalen doordat de rijksbijdragen voor de Regio Deal Rotterdam Zuid II en Kansrijke Wijken niet structureel zijn toegekend.

Programma en Rotterdamse taakvelden

Saldo programma/taakveld	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Onderwijs	-160.978	-158.372	-155.024	-154.870	-154.820
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-78.435	-77.398	-74.155	-74.156	-74.106
Onderwijshuisvesting	-82.543	-80.974	-80.869	-80.715	-80.715
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-78.435	-77.398	-74.155	-74.156	-74.106
Onderwijshuisvesting	-82.543	-80.974	-80.869	-80.715	-80.715

Financiële bijstellingen

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Bijstellingen Onderwijs		Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Oorspronkelijke begroting 2024		-160.874	-158.996	-155.683	-155.529	-155.529
Bijstellingen Eerste Herziening / Voorjaarsnota 2024		-105	625	659	659	709
Bezuiniging onderwijsbeleid	Bezuinigingen/Taakstellingen	0	1.530	1.530	1.530	1.530
Kiezen voor Rotterdam 2024	Bezuinigingen/Taakstellingen	60	0	0	0	0
Leerondersteuning	Bezuinigingen/Taakstellingen	0	0	200	200	200
Overgangsmomenten	Bezuinigingen/Taakstellingen	0	0	390	390	390

Actualisatie energiekosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-175	-218	-218	-218	-218
Niet activeerbare lasten Integrale Huisvestingsplannen	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-302	-912	-1.328	-1.328	-1.328
Rijksbijdrage Kansrijke Wijken	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Rijksbijdrage Regio Deal Rotterdam Zuid II	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Rijksbijdrage Regionale aanpak voortijdig schoolverlaten 2024	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Rijksbijdrage Regionale Meld- en Coördinatiefunctie	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Beroepen en opleidingen in de maritiem (technische) sector	Ramingsbijstellingen vermijdbaar	0	-52	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	312	277	84	84	134
Begroting na wijzigingen		-160.978	-158.372	-155.024	-154.870	-154.820

Toelichting financiële bijstellingen

Bezuiniging onderwijsbeleid

Omdat er extra rijksmiddelen beschikbaar zijn voor dagprogrammering, kunnen er in de huidige collegeperiode minder gemeentelijke middelen hiervoor worden ingezet, terwijl hetzelfde aantal scholen blijft profiteren van de dagprogrammering. Van € 1,2 mln in 2025 tot € 800.000 in 2028. Daarnaast wordt de financiering voor onderwijskwaliteit geoptimaliseerd door de middelen voor tutores efficiënter en flexibeler in te zetten binnen het onderwijs. Dit resulteert in extra financiële ruimte in de gemeentelijke begroting, die toeneemt van € 300.000 in 2025 tot € 700.000 in 2028.

Kiezen voor Rotterdam 2024

Een onderdeel van de Voorjaarsnota 2023 is de Organisatieopgave. Het gaat hierbij om een besparing op de gemeentelijke organisatie van € 150 mln van 2024 tot en met 2027. De Organisatieopgave noemen we nu Kiezen voor Rotterdam. De besparing voor 2024 bedraagt € 20 mln en wordt nu verdeeld over de begrotingsprogramma's. Daarbij is ook het voorstel een bestemmingsreserve te vormen voor frictiekosten van € 2 mln. Een uitgebreide toelichting staat in de [paragraaf Bedrijfsvoering](#).

Leerondersteuning

Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren. De gemeente stopt met de financiële bijdrage aan informele leerondersteuning, ofwel huiswerkbegeleiding buiten school. Deze ondersteuning valt niet binnen de primaire taken en doelstellingen van het onderwijsbeleid.

Overgangsmomenten

Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren. De gemeentelijke bijdrage voor activiteiten die zich richten op het verbeteren van overgangsmomenten in het onderwijs worden gestopt. Door de verbeteringen in de samenwerking tussen de scholen, kan het onderwijsveld deze activiteiten nu zelf verder oppakken.

Actualisatie energiekosten

De energiekosten zijn meerjarig aangepast. Dit is gedaan op basis van het verwachte energieverbruik en de nieuwste leveringstarieven voor elektra, gas en warmte, de kosten voor netwerk- en transportprijzen, en de energiebelastingen. De gemeentelijke indexatie bedraagt 2,8% over 2023 en 8,5% over 2024. Deze indexatie is niet voldoende om de gestegen energiekosten op te vangen. Daarom is de begroting voor energie voor 2024 en volgende jaren structureel verhoogd.

Niet activeerbare lasten Integrale Huisvestingsplannen

Om uitvoering te kunnen geven aan de Integrale Huisvestingsplannen (Parkeren, CHV, Onderwijs, Zorg, Welzijn, Cultuur en Sport) zijn jaarlijks kosten gemoeid die niet activeerbaar zijn en daarmee niet uit de Rotterdamse Investeringsmotor cilinder voor de vervangingsinvesteringen gedekt kunnen worden. De opgevoerde kosten zijn gebaseerd op de verwachte opleveringen van de investeringen in het maatschappelijk vastgoed in de jaren 2024-2026. Dit zijn de zakelijke lasten (OZB, verzekeringen etc.) die meestijgen met de geplande investeringen in het maatschappelijk vastgoed.

Rijksbijdrage Kansrijke Wijken

De "Rijksbijdrage Kansrijke Wijken" betreft financiële bijdrage vanuit het rijk voor wijken die als kansrijk worden beschouwd. Deze bijdrage is gericht op het verbeteren van de leefbaarheid, sociale cohesie en economische kansen in deze wijken. Binnen dit programma wordt in 2024 € 29 mln en in 2025 € 23,3 mln ingezet voor de dagprogrammering en de ontwikkeling van het jonge kind, De baten en de lasten zijn begroot, daardoor is deze bijstelling per saldo € 0.

Rijksbijdrage Regio Deal Rotterdam Zuid II

De Regio Deal heeft als doel de uitdagingen en kansen in het gebied Rotterdam Zuid aan te pakken en de economische en sociale ontwikkeling te bevorderen. De Rijksbijdrage omvat geldelijke middelen die worden toegekend aan projecten en initiatieven binnen het kader van deze Regio Deal, met als doel de onderwijskwaliteit te verbeteren in het betreffende gebied. Voor 2024 en 2025 wordt jaarlijks € 3,85 mln begroot. De baten en de lasten zijn begroot, daardoor is deze bijstelling per saldo € 0.

Rijksbijdrage Regionale aanpak voortijdig schoolverlaten 2024

In 2024 is voor de aanpak van voortijdig schoolverlaten (VSV) in de regio Rijnmond € 1,7 mln van het Rijk ontvangen. Dit geld wordt gebruikt voor subsidies aan scholen, overdrachten aan regiogemeenten en eigen inzet voor het regionale VSV-programma 2020-2024. De baten en de lasten zijn begroot, daardoor is deze bijstelling per saldo € 0.

Rijksbijdrage Regionale Meld- en Coördinatiefunctie

Dit betreft de inzet van de rijksmiddelen voor de Regionale Meld- en Coördinatiefunctie (RMC) voor de regio Rijnmond. De gemeenten hebben de wettelijke taak voortijdig schoolverlaters te volgen tot ze 23 jaar zijn. Ook moet de gemeente ervoor zorgen dat deze jongeren alsnog hun startkwalificatie halen. In de praktijk gebeurt dit door een trajectbegeleider die een jongere benadert die voortijdig van school is gegaan. Voor 2024 wordt er in totaal € 3,3 mln ingezet. De baten en de lasten zijn begroot, daardoor is deze bijstelling per saldo € 0.

Beroepen en opleidingen in de maritiem (technische) sector

Het is een bestuurlijke wens om leerlingen verder kennis te laten maken met kansrijke beroepen & opleidingen in de maritiem en maritiem technische sector, gecombineerd met ervaringsbezoeken aan haven/havengerelateerde bedrijven of organisaties.

Technische wijzigingen

In dit programma zijn diverse kleinere wijzigingen geweest.

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Pagina 128

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

[Omschrijving programma](#)[Beleidskaders, monitoren en regelgeving](#)[Verbonden partijen die bijdragen aan het programma](#)

Omschrijving programma

Binnen het programma Onderwijs voert de gemeente wettelijke taken uit. Daaronder zijn onderwijshuisvesting, leerlingenvervoer, voorschoolse educatie en de aanpak van voortijdig schoolverlaten.

Voor voldoende en kwalitatief goede onderwijshuisvesting investeert de gemeente in toekomstbestendige schoolgebouwen. Het accent ligt bij onderwijshuisvesting op het efficiënt en doelmatig gebruik van onderwijsgebouwen en de beschikbaarstelling van voldoende capaciteit voor bewegingsonderwijs.

Daarnaast ontwikkelt de gemeente stedelijk onderwijsbeleid. De gemeente gaat daarin door op de ingeslagen weg om gelijke kansen te bevorderen. De gemeente kiest voor vier actuele speerpunten die moeten bijdragen aan het beste Rotterdamse onderwijs: vergroten van de deelname aan voorschoolse educatie, verbeteren onderwijskwaliteit, betere aansluiting tussen onderwijs en zorg en de aanpak van het aanhoudende personeelskort. Voor dit beleid is zowel gemeentelijk geld als geld van het Rijk beschikbaar.

De gemeente werkt daarnaast ook aan de dagprogrammering en er is stedelijk beleid voor schoolzwemmen.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

- [Nieuw Rotterdams Onderwijsbeleid](#)
- [Subsidieregeling Nieuw Rotterdams Onderwijsbeleid 2024-2025](#)
- [Aanpak voortijdige schoolverlating: VSV-aanpak 2020-2024](#)
- [Wet op het primair onderwijs \(WPO\)](#)
- [Wet op het voortgezet onderwijs \(WVO\)](#)
- [Wet op de expertisecentra \(WEC\)](#)
- [Wet educatie en beroepsonderwijs \(WEB\)](#)
- [Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek \(WHO\)](#)
- [Leerplichtwet](#)

- [Jeugdwet](#)
- [Wet passend onderwijs](#)
- [Thuiszittersaanpak](#), in G4-verband (samenwerking van de vier grote steden)
- [Integraal Huisvestingsplan Onderwijs](#)
- [Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Rotterdam](#)

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- Bestuur Openbaar Onderwijs Rotterdam (BOOR)

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 129

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Kasmi

Wethouder Kasmi is verantwoordelijk voor de portefeuille Onderwijs, Cultuur en Evenementen.

'Iedereen verdient een goede toekomst. Daarom maak ik mij hard voor gelijke kansen, talentontwikkeling en goed onderwijs voor elk kind in Rotterdam.'

Overhead

Pagina 130

Overhead

De uitvoering van de gemeentelijke kerntaken en basisactiviteiten - de 'primaire processen' - krijgen centrale ondersteuning. Deze ondersteuning bestaat uit een variatie aan taken, zoals de ambtelijke voorbereiding van de bestuurlijke besluitvorming, financiën en inkoop, juridische advisering, communicatie, HR, ICT, facilitaire zaken, onderzoek en innovatie, auditing en control.

Voortgang 2024

Pagina 131

Voortgang 2024

HR

Formatie & bezetting

Bezetting 31 december 2023: 14.225 fte**Formatie begroting 2024: 14.575 fte****Bezetting 30 april 2024: 14.419 fte**

Om beter te kunnen sturen op de omvang van de organisatie is in 2023 toegewerkt naar een nieuwe wijze van begroten van de benodigde capaciteit. Eind 2023 is daarom gestart met een administratieve herstelactie om de alle budgetten van twee jaar en langer te vertalen naar formatie. Over het algemeen gesproken is er voor al deze budgetten al sprake van bezetting. Door deze herstelactie is de formatie ten opzichte van de oorspronkelijke begroting 2024 gestegen van 13.327 fte naar 14.575 fte.

Arbeidskosten

Realisatie 2023: € 1.350 mln**Begroting 2024: € 1.323 mln****Eerste herziening 2024: € 1.431 mln**

De nieuwe wijze van begroten van de benodigde capaciteit brengt ook een verschuiving van middelen met zich mee. Alle budgetten van twee jaar en langer zijn nu geboekt onder de kostensoort Personeel.

Percentage inhuur

Realisatie 2023: 11,1%**Begroting 2024: 4,0%****Eerste herziening 2024: 6,2%**

Verzuim

Realisatie 2023: 6,7%

Streefwaarde 2024: 5,9%

Realisatie 30 april 2024: 6,9%

In de eerste vier maanden van 2024 liep het verzuimpercentage op. Deze stijging komt door een gestage stijging van het langdurig verzuim. Het verzuimproces wordt volledig onder de loop genomen voor verbeteringen van het verzuimproces, en dan vooral het langdurig verzuim.

Stages

Realisatie 2023: 681 stagiairs (waarvan 25% mbo-niveau)

Streefwaarde 2024: 600 stagiairs (waarvan 25% mbo-niveau)

Realisatie 30 april 2024: 320 stagiairs (waarvan 29% mbo-niveau)

Vanwege coronamaatregelen ontstonden er in 2020 grote tekorten in het aantal aangeboden stages. Nu de coronamaatregelen al een tijd niet meer gelden, is er geen sprake meer van een tekort aan stageplaatsen in de stad en regio. Er is daarom minder aanbod van stagiaires die bij de gemeente stage willen lopen. De ambitie is daarom bijgesteld naar 600 stageplaatsen per jaar. Een kwart daarvan is bestemd voor mbo-studenten. In 2023 was de ambitie 1.000 stageplaatsen per jaar.

Financiën

Percentage tijdig betaalde facturen

Realisatie 2023: 92%

Realisatie 30 april 2024: 94,8%

Aantal facturen

Realisatie 2023 246.664 facturen betaald

Realisatie 30 april 2024: 78.634 facturen betaald

ICT Dienstverlening

Aantal accounts per 31-12-2023: 19.200

Aantal accounts per 30-04-2024: 18.996

Beschikbaarheid ICT 2023: 99,3% (norm 99,5%)

Beschikbaarheid ICT 30 april 2024: 100% (norm 99,5%)

ICT-middelen per 31-12-2023: 15.796 smartphones, 14.069 laptops, 6.552 tablets

ICT-middelen per 30-04-2024: 16.046 smartphones, 12.974 laptops, 6.552 tablets

Privacy en AVG

Aantal datalekken

Realisatie 2023: 245, waarvan 48 gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens
Realisatie 30 april 2024: 73, waarvan 11 gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens

Recht van betrokkenen

Realisatie 2023: 123 verzoeken, afhandeling binnen de wettelijke termijn: 78%
Realisatie 30 april 2024: 42 verzoeken, afhandeling binnen de wettelijke termijn: 88%

Afhandeling Woo-verzoeken

Realisatie 2023: 278 Woo-verzoeken, afhandeling binnen de wettelijke termijn: 54%
Realisatie 30 april 2024: 110 Woo-verzoeken, afhandeling binnen de wettelijke termijn: 74%

De afgelopen jaren is het aantal Woo-verzoeken relatief stabiel / licht stijgend. Daarbij is sprake van complexere aanvragen. Dat vergt specialisme in het afhandelen en doorontwikkeling van het Woo-proces. Hoewel er nog sprake is van een werkvoorraad aan oudere zaken, worden de nieuwe zaken zo voortvarend mogelijk opgepakt en afgehandeld. Dit is terug te zien in de afhandeltermijn van de in 2024 ontvangen Woo-verzoeken.

Financiële bijstellingen Overhead (x 1.000)	€ 1.917
Kiezen voor Rotterdam 2024	€ 9.245
Veranderopgave Digitale Transformatie	€ 1.300
Temporiseren doorontwikkeling van de stuurinformatie	€ 100
Implementatie GREAT	- € 9.260
Verschuiving middelen bedrijfsvoering voor knelpunt GREAT	€ 9.260
Network and Information Security 2 (NIS2) wetgeving	- € 4.382
Inzet middelen bedrijfsvoering voor dekking personeel deel - NIS2 wetgeving	€ 1.069
Actualisatie energiekosten	- € 4.752
Dividend SSC Flex	€ 4.000
Bestemmingsreserve Kiezen voor Rotterdam	- € 2.057
Technische wijzigingen, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 2.606

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Bestuurlijke hoofdlijnen 2025-2028

Stageplaatsen

Door de aangetrokken stagemarkt is het niet meer nodig om 1.000 stagiaires te werven en is de collegeambitie bijgesteld naar 600 stageplaatsen per jaar. Een kwart daarvan is bestemd voor mbo-studenten.

Organisatieopgave (vanuit het coalitieakkoord 2022)

De ambities voor Rotterdam zijn groot. Tegelijk heeft het college te maken met beperkte financiële mogelijkheden. Scherpe keuzes zijn dus nodig. Voor de organisatie leidt dit tot de taakstelling nog efficiënter te werken. Daarbij is het reëel te kijken naar een bezuiniging op de inhuur van personeel en andere organisatiekosten. Dit mag niet ten koste gaan van de directe dienstverlening aan de Rotterdammers. Daarom geldt de bezuiniging niet voor de medewerkers in de uitvoering. Als uitgangspunt hanteert het college natuurlijk verloop.

Integriteit

Onze organisatie gaat uit van 'verantwoord vertrouwen'. Integriteit dient vanzelfsprekend te zijn. Het is echter ook een onderwerp dat voortdurend aandacht vraagt van alle betrokkenen. Daarom werkt de organisatie voortdurend aan het bewust bezig zijn met integriteit. De gemeente organiseert dialoogsessies en gaat regelmatig te rade bij de ombudsman, als extern meldpunt integriteit. Zijn bevindingen en aanbevelingen zijn bijzonder waardevol.

Inclusie

De gemeentelijke organisatie spant zich in om het personeelsbestand een afspiegeling te laten zijn van de brede samenleving. Bij de werving van medewerkers geeft de kwaliteit van de kandidaten de doorslag.

Algoritmes

Algoritmes van de gemeente krijgen een periodieke check op discriminatie. De gemeente is open over de toepassing van algoritmes. De gemeente past echter geen algoritmes toe die direct of indirect beslissingen baseren op gegevens die terug te voeren zijn naar afkomst. Dit moet situaties als de toeslagenaffaire voorkomen.

Cybercriminaliteit

Cyber- en ransomware-aanvallen (gijzelsoftware) vormen een reëel en toenemend risico. De gemeentelijke organisatie neemt voldoende maatregelen om de eigen cyberweerbaarheid zo hoog mogelijk te houden.

Wet open overheid

De gemeente gaat actief aan de slag met de Wet open overheid (Woo). Uitgangspunt is dat gemeentelijke data waar mogelijk open en herbruikbaar zijn. Daarbij hanteert de gemeente de volgende internationale FAIR-principes: vindbaar, toegankelijk, uitwisselbaar, herbruikbaar. De gemeente beantwoordt informatieverzoeken snel en inhoudelijk.

Communicatie

De gemeente werkt aan minder en duidelijkere gemeentelijke websites.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 133

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Overhead draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstelling 16. Vrede, justitie en sterke publieke diensten.

Voor een uitgebreide toelichting zie de [paragraaf Sustainable development goals](#).

Projecten

Pagina 134

Projecten

Hier wordt een korte toelichting gegeven op de belangrijkste projecten die voor dit programma worden uitgevoerd.

[Anders werken](#)[Integraal Huisvestingsplan \(IHP\)](#)[Concernhuisvesting](#)[Vervanging ICT](#)[Datagedreven werken](#)[Digitale stad](#)[RAVER](#)[Rotterdamse Digitale Infrastructuur \(RDI\)](#)[GREAT](#)

Anders werken

Het programma is in 2023 beëindigd. De nieuwe werkwijze en de laatste aanpassingen aan gebouwen en ICT zijn overgedragen aan de staande organisatie. In 2024 doet de gemeente de laatste investeringen voor Anders Werken. Het gaat om de laatste aanpassingen aan gebouwen, hybride vergaderen en de realisatie van de laatste wijkhubs.

x € 1.000								
Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
31.476	0	31.476	22.554	4.239	2.379	0	0	0

Integraal Huisvestingsplan (IHP) Concernhuisvesting

Het [Integraal huisvestingsplan voor concernhuisvesting](#) geeft inzicht in de huisvestingsopgaven. Zowel vanuit het perspectief van de gemeente als eigenaar/verhuurder als vanuit het perspectief van de gemeente als huurder/gebruiker. Op basis van dit plan plant de gemeente de nodige vervangingsinvesteringen.

Het plan wordt in 2024 geactualiseerd en bij Begroting 2025 en Tweede herziening 2024 aangeboden voor vaststelling.

Er zijn 2 investeringskredieten voor: Vervangingsinvesteringen IHP-CHV:

x € 1.000								
Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
11.294	0	11.294	4	196	0	0	0	0
18.444	0	18.444	351	18.093	0	0	0	0

Vervanging ICT

Jaarlijks stelt de gemeente een meerjarig investeringsplan (MJIP) op, met daarin de vervanging in de ICT-infrastructuur, en van werkplekapparatuur, mobiele devices en organisatiebrede systemen.

Datagedreven werken

Het doel van het programma Datagedreven Werken (DGW) is dat de gemeentelijke organisatie steeds meer werkt op basis van data.

Data zijn de 'grondstof' voor beleidsplannen op allerlei terreinen. Op basis van de data bouwt de gemeente informatieproducten die helpen het beleid vorm te geven en uit te voeren. Deze informatieproducten helpen allerlei actuele vraagstukken effectiever en efficiënter aan te pakken en realtime aan te sturen.

Dit programma maakt onderdeel uit van de Monitor ICT Projecten (MIP). De MIP geeft inzicht in de voortgang en de resultaten van dit programma. De rapportage wordt besproken in het college en in de gemeenteraad. De Monitor ICT Projecten (MIP) Oktober 2023 – Maart 2024 is in voorbereiding en wordt in juni 2024 naar de raad gestuurd.

Digitale stad

Het doorlopen van een innovatietraject waarin een 3D Digital Twin dataplatform met een datamarktplaats allerlei (realtime) datastromen op gestandaardiseerde wijze ontsluit en zichtbaar maakt. Hierbij onderzoekt de gemeente ook de mogelijke rol(len) van de overheid en hoe zij vervolgens anderen kan stimuleren om (samen) mogelijkheden te ontdekken.

Dit project maakt onderdeel uit van de MIP. De MIP geeft inzicht in de voortgang en de resultaten van dit project. De Monitor ICT Projecten (MIP) Oktober 2023 – Maart 2024 is in voorbereiding en wordt in juni 2024 naar de raad gestuurd.

RAVE

Het beoogde resultaat van het programma Rotterdamse Aanpak Vervanging e-Suite (RAVE) is een nieuw zaakplatform voor de gemeentelijke organisatie. Dit zaakplatform is gebaseerd op Common Ground dat in ieder geval de huidige e-Suite vervangt.

Dit project maakt onderdeel uit van de MIP. De MIP geeft inzicht in de voortgang en de resultaten van dit project. De Monitor ICT Projecten (MIP) Oktober 2023 – Maart 2024 is in voorbereiding en wordt in juni 2024 naar de raad gestuurd.

Rotterdamse Digitale Infrastructuur (RDI)

Gemeente Rotterdam staat voor een aantal grote digitale opgaven. Dat is de reden om de Rotterdamse datastrategie te ontwikkelen. Om de digitale ambities van de verschillende clusters te kunnen voorzien, is een toekomstvast en schaalbare IT-infrastructuur nodig. De coronaperiode heeft verschillende trends versneld. Daardoor moest de gemeente op een andere manier werken. De ambitie van de gemeente is dat medewerkers, bewoners en ondernemers flexibel, digitaal en met de juiste competenties kunnen werken, kunnen samenwerken en informatie met elkaar kunnen delen. Om dit mogelijk te maken, werkt de gemeente binnen het programma de Rotterdamse Digitale Infrastructuur aan vier projectsporen: toegang tot systemen, digitale werkomgeving, integratie van data en werkomgevingen, en IT- en data infrastructuur.

Dit project maakt onderdeel uit van de MIP. De MIP geeft inzicht in de voortgang en de resultaten van dit project. De Monitor ICT Projecten (MIP) Oktober 2023 – Maart 2024 is in voorbereiding en wordt in juni 2024 naar de raad gestuurd.

GREAT

Het project GREAT gaat over de invoering van een nieuw toekomstbestendig en gebruiksvriendelijk standaardsysteem in de cloud voor de concernadministratie, de ondersteunende financiële processen en inkoopprocessen. De livedatum van GREAT is uitgesteld naar 1 januari 2025. Eind 2023 is het besluit genomen om door te gaan met GREAT, mede op advies van een externe adviseur. Het invoeren en ontwikkelen van maatwerk van GREAT is inmiddels vergevorderd.

Dit project maakt onderdeel uit van de MIP. De MIP geeft inzicht in de voortgang en de resultaten van dit project. De Monitor ICT Projecten (MIP) Oktober 2023 – Maart 2024 is in voorbereiding en wordt in juni 2024 naar de raad gestuurd.

Financiën

Pagina 135

Financiën

[Overzicht baten en lasten](#)[Toelichting overzicht baten en lasten](#)[Programma en Rotterdamse taakvelden](#)[Financiële bijstellingen](#)[Toelichting financiële bijstellingen](#)

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Overhead	Realisatie 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Baten exclusief reserves	11.025	12.397	7.357	6.924	6.926	6.926
Bijdragen rijk en medeoverheden	3.750	1.952	1.890	1.457	1.459	1.459
Dividenden	0	5.000	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	6.761	5.445	5.467	5.467	5.467	5.467
Overige baten	513	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	452.006	464.664	457.687	452.408	449.444	449.653
Apparaatslasten	318.502	333.026	331.178	325.939	324.637	323.827
Inhuur	39.296	34.840	33.445	31.483	30.364	29.553
Overige apparaatslasten	8.641	6.558	7.038	7.026	7.019	7.019
Personeel	270.565	291.629	290.695	287.429	287.254	287.254
Overige verrekeningen	-11.211	-19.033	-22.232	-21.729	-21.839	-21.839

Overige verrekeningen	-11.211	-19.033	-22.232	-21.729	-21.839	-21.839
Programmalasten	144.715	150.670	148.741	148.199	146.645	147.666
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	115.300	122.021	108.296	112.763	116.938	120.649
Kapitaallasten	25.434	25.740	30.816	25.854	19.848	17.158
Overige programmalasten	1.821	567	567	567	567	567
Subsidies en inkomensoverdrachten	2.160	2.342	9.062	9.015	9.293	9.293
Saldo voor vpb en reserveringen	-440.981	-452.267	-450.330	-445.484	-442.518	-442.727
Saldo voor reserveringen	-440.981	-452.267	-450.330	-445.484	-442.518	-442.727
Reserves	766	984	0	0	0	0
Onttrekking reserves	4.521	3.042	0	0	0	0
Toevoeging reserves	4.880	2.057	0	0	0	0
Vrijval reserves	1.125	0	0	0	0	0
Saldo	-440.216	-451.282	-450.330	-445.484	-442.518	-442.727

Vergelijk saldo

x

Vergelijking begrotingssaldi	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024	- 446.742	- 453.199	- 447.173	- 443.906	- 442.074	
Jaarstukken 2023 (realisatie)	- 440.216					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2024		- 451.282	- 450.330	- 445.484	- 442.518	- 442.727

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De opbrengsten derden gaan onder andere over detacheringen van personeel bij derden. Daarnaast is er voor verzekeringen sprake van externe premie-inning van alle verzekeringssoorten en opbrengsten uit de afhandeling van schades. De dividenden tot en met 2024 zijn afkomstig van SSC Flex BV. Vanaf 2025 vervallen de geraamde opbrengsten als gevolg van de ontmanteling van SSC Flex BV per 1 januari 2024.

Lasten

De apparaatslasten gaan voornamelijk over de inzet van personeel voor ondersteuning van de primaire processen binnen de andere programma's. Programmalasten zijn inkopen en uitbestede werkzaamheden, zoals huur- en

servicekosten, verzekeringspremies, onderhoudskosten, ICT kosten en facilitair gerelateerde kosten. Ook bestaan de lasten uit kapitaallasten, zoals rente en afschrijving.

Reserves

Bestemmingsreserve Cloudkosten

Deze reserve is gevormd vanwege het niet meer mogen activeren van cloudkosten (BBV). De middelen in de reserve worden in 2024 onttrokken.

Meerjarig verloop

De begroting vanaf 2024 is hoger dan de realisatie 2023. Dit wordt grotendeels verklaard door het prijspeileffect (indexering 2024). Het meerjarig verloop vanaf 2024 is met name te verklaren door eerder doorgevoerde kasschuiven (Huurdersonderhoud, Digitaliseringagenda, GREAT, Verhuizing naar Schiedamsedijk en Wijkhubs) en fluctuerende bedragen door de meebeweegsystematiek. Deze posten zorgen voor hogere lasten in jaarschijf 2024. Daartegenover staat dat het college deze voorjaarsnota een aantal ambities bijstelt om financiële ruimte te creëren. Van de betreffende bezuinigingen en taakstellingen ligt het zwaartepunt vooralsnog in 2024.

Programma en Rotterdamse taakvelden

Saldo programma/taakveld	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Overhead	-451.282	-450.330	-445.484	-442.518	-442.727
Overhead - Activering Overhead	0	0	0	0	0
Overhead - Audit & Control	-20.465	-20.705	-20.665	-20.665	-20.665
Overhead - Concernondersteuning	-429.937	-428.744	-423.939	-420.972	-421.181
Verzekeringen	-880	-881	-881	-881	-881
Overhead - Activering Overhead	0	0	0	0	0
Overhead - Audit & Control	-20.465	-20.705	-20.665	-20.665	-20.665
Overhead - Concernondersteuning	-429.937	-428.744	-423.939	-420.972	-421.181
Verzekeringen	-880	-881	-881	-881	-881

Financiële bijstellingen

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Bijstellingen Overhead	Categorie	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Oorspronkelijke begroting 2024		-453.199	-447.173	-443.906	-442.074	-442.074
Bijstellingen Eerste Herziening / Voorjaarsnota 2024		1.917	-3.157	-1.579	-444	-653
Rationalisatie aanbod kantoorwerkplekken	Bezuinigingen	0	10.000	10.000	10.000	10.000
	/Taakstellingen					
Kiezen voor Rotterdam 2024	Bezuinigingen	9.245	0	0	0	0
	/Taakstellingen					
Verschuiving middelen bedrijfsvoering voor knelpunt GREAT	Bezuinigingen	9.260	2.574	2.087	1.603	1.603
	/Taakstellingen					
Veranderopgave Digitale Transformatie	Bezuinigingen	1.300	0	0	0	0
	/Taakstellingen					
Inzet middelen bedrijfsvoering voor dekking personeel deel - NIS2 wetgeving	Bezuinigingen	1.069	2.138	2.253	2.262	2.262
	/Taakstellingen					
Temporiseren doorontwikkeling van de stuurinformatie	Bezuinigingen	100	100	100	100	100
	/Taakstellingen					
Kasschuif niet activeerbare lasten Integraal Huisvestingsplan Concernhuisvesting	Kasschuiven	186	157	-203	-141	0
Dividend SSC Flex	Ramingsbijstellingen	4.000	0	0	0	0
	onvermijdelijk					
Implementatie GREAT	Ramingsbijstellingen	-9.260	-2.574	-2.087	-1.603	-1.603
	onvermijdelijk					
Actualisatie energiekosten	Ramingsbijstellingen	-4.752	-3.329	-3.329	-3.329	-3.329
	onvermijdelijk					
Network and Information Security 2 (NIS2) wetgeving	Ramingsbijstellingen	-4.382	-8.890	-8.497	-7.888	-7.077
	onvermijdelijk					
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen	0	0	0	0	0
	onvermijdelijk					
Diverse technische correcties	Ramingsbijstellingen	0	0	0	0	-1.350
	onvermijdelijk					
Bestemmingsreserve Kiezen voor Rotterdam	Reserves	-2.057	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Cloudskosten	Reserves	0	0	0	0	0
Systeemleren monitoring	Taakmutaties	0	0	0	0	189
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-2.792	-3.334	-1.903	-1.449	-1.449

Toelichting financiële bijstellingen

Rationalisatie aanbod kantoorwerkplekken

Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren. Eén daarvan is de reductie van beschikbare kantoorwerkplekken op basis van metingen van het gebruik van alle kantoorwerkplekken door het extra afstoten van gebouwen. Dit komt boven op de eerdere besparing door Anders Werken.

Kiezen voor Rotterdam 2024

Een onderdeel van de Voorjaarsnota 2023 is de Organisatieopgave. Het gaat hierbij om een besparing op de gemeentelijke organisatie van € 150 mln van 2024 tot en met 2027. De Organisatieopgave noemen we nu Kiezen voor Rotterdam. De besparing voor 2024 bedraagt € 20 mln en wordt nu verdeeld over de begrotingsprogramma's. Daarbij is ook het voorstel een bestemmingsreserve te vormen voor frictiekosten van € 2 mln. Een uitgebreide toelichting staat in de [paragraaf Bedrijfsvoering](#).

Verschuiving middelen bedrijfsvoering voor knelpunt GREAT

Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren. Deze bijstelling gaat over het versoberen van de bedrijfsvoering om de hogere lasten door de vertraging van de implementatie van GREAT financieel op te kunnen opvangen. Het gaat hierbij om interne dienstverlening aan het concern zoals bijvoorbeeld op het gebied van huisvesting, HRO, ICT, financiën, en dergelijke (zie ook de bijstelling **Implementatie GREAT**).

Veranderopgave Digitale Transformatie

Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren. Eén daarvan is de bezuiniging op de opgave 'Digitale Transformatie'. Hierdoor zijn er in 2024 minder middelen beschikbaar voor nieuwe (digitale) initiatieven.

Inzet middelen bedrijfsvoering voor dekking personeel deel - NIS2 wetgeving

Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren. Door het anders en efficiënter inzetten van personeel kan de benodigde inzet voor NIS2 worden opgevangen. Dit wordt onder andere bereikt door het vrijspelen van specifieke kennis uit andere projecten, waar meer geschoven kan worden met de doorlooptijd. (Zie ook de bijstelling **Network and Information Security 2 (NIS2) wetgeving**.)

Temporiseren doorontwikkeling van de stuurinformatie

Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren. Het budget voor de doorontwikkeling van de stuurinformatie wordt bijgesteld van € 200.000 naar € 100.000. Hierdoor duurt de ontwikkeling langer dan eerder gepland.

Kasschuif niet activeerbare lasten Integraal Huisvestingsplan Concernhuisvesting

De in 2021 ontvangen middelen voor 2024 en 2025 zijn niet nodig door vertraging in de realisatie van investeringen. Deze worden verschoven naar 2026 en 2027.

Dividend SSC Flex

In de Begroting 2024 van het programma Overhead is € 1 mln aan dividenduitkering geraamd. In 2024 wordt € 5 mln aan dividend uitgekeerd omdat de activiteiten per 1 januari 2024 zijn gestaakt en SSC Flex een groot deel van de reserves kan uitkeren.

Implementatie GREAT

De invoering van GREAT is vertraagd. De gemeente neemt GREAT 1 januari 2025 in gebruik, in plaats van 1 januari 2024. Het projectteam werkt aan maatregelen om de hogere lasten te beperken. Door de vertraging lopen kosten van de implementatiepartner, de Rotterdamse projectorganisatie en het huidige onderhoudscontract door in 2024. Ook is er sprake van een meerjarige doorwerking, onder andere omdat de eerder begrote efficiency niet vanaf 2025 kan worden gerealiseerd.

Actualisatie energiekosten

De begrote energiekosten zijn vanaf 2024 structureel verhoogd. Dit is gedaan op basis van het verwachte energieverbruik en de nieuwste leveringstarieven voor elektra, gas en warmte, de kosten voor netwerk- en transportprijzen, de energiebelastingen en overige marktontwikkelingen. De gemeentelijk toegekende indexatie blijkt onvoldoende om de gestegen energiekosten op te vangen.

Network and Information Security 2 (NIS2) wetgeving

Met het oog op de invoering van de NIS2-wetgeving in oktober 2024 is het belangrijk dat de gemeente proactief voldoet aan deze nieuwe cybersecuritywetgeving. Deze nieuwe wetgeving breidt de vereisten aan cybersecurity en sancties uit. Het gaat om veranderingen in en verplichtingen voor aansprakelijkheid, opleiding, zorgplicht en meldingsplicht. Een ander omvangrijk gevolg van de nieuwe wetgeving is dat deze ook van toepassing is op operationele technologie in het fysieke domein, zoals bruggen, sluizen, sensoren en cameratoezicht.

Actualisatie kapitaallasten

Kapitaallasten bestaan uit afschrijvingen en rente op investeringen. De kapitaallasten zijn aangepast. Daar zijn twee redenen voor. De eerste is dat er nieuwe en bijgestelde investeringskredieten zijn. De tweede reden is dat de ramingen per jaarschijf zijn geactualiseerd. In de paragraaf Investeringskredieten staan gedetailleerde overzichten van lopende en nieuwe kredieten.

Diverse technische correcties

Door het toevoegen van de nieuwe jaarschijf zijn technische correcties nodig, omdat het nieuwe jaar (2028) op een aantal punten afwijkt van het vorige laatste begrotingsjaar (2027). Dit gaat met name om kasschuiven die niet structureel gemaakt moeten worden. Deze correctie gaat over de kasschuif GREAT die in de Voorjaarsnota 2023 was opgenomen.

Bestemmingsreserve Kiezen voor Rotterdam

Deze bijstelling gaat over het voorstel voor een bestemmingsreserve om frictiekosten te kunnen dekken die

voortvloeien uit de uitvoering van het programma Kiezen voor Rotterdam. Er zijn nog geen onttrekkingen begroot.

Bestemmingsreserve Cloudkosten

In 2024 maakt de gemeente voor programma GREAT niet-activeerbare kosten gemaakt voor circa € 3 mln. Dit wordt gedekt door hetzelfde bedrag te onttrekken aan de bestemmingsreserve Cloudkosten. De bijstelling is dan ook per saldo neutraal.

Systeemleren monitoring

In de jaarschijf 2028 worden de door het Rijk beschikbaar gestelde Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag (POK)-middelen naar beneden bijgesteld. Deze middelen zijn bedoeld voor versterking menselijke maat in de gemeentelijke dienstverlening.

Technische wijzigingen

In dit programma zijn er diverse technische wijzigingen. Het gaat om de volgende wijzigingen:

- Mutaties overhead als gevolg van groei/krimp van de organisatie (-€ 1,5 mln in 2024, -€ 1,6 mln in 2025, daarna aflopend tot € 64.000 in 2028)
Voor de overhead geldt de zogenaamde meebeweegsystematiek. Daarbij groeit of krimpt de overhead mee met de omvang van de totale organisatie. Volgens de gevolgde werkwijze bij de vorige P&C-documenten is bij de Interne budgetronde 2024 ook voor wijzigingen op arbeidskosten (personeel & inhuur) de overhead herberekend.
- Afwikkeling Digitaliseringsagenda (-€ 1,5 mln in 2024, daarna -€ 2,2 mln structureel)
Eind 2023 heeft het Concernteam Digitale Transformatie (CDT) decharge verleend aan de programma's van de Digitaliseringsagenda. Voor de financiële afwikkeling ervan worden de betreffende budgetten voor beheer en onderhoud overgeheveld naar de lijnorganisatie binnen het programma Overhead. Daarnaast wordt - volgens het besluit in het CDT - structureel € 0,1 mln vanuit programma Beheer van de Stad overgeheveld naar programma Overhead. Vanuit programma Werk en Inkomen gaat het om een budgetoverheveling van € 1,3 mln in 2024 en daarna € 2,2 mln structureel.
- Overheveling van budgetten voor dagpost (onderdeel Repro) naar programma Dienstverlening (vanaf 2024 structureel € 450.000).
- Diverse wijzigingen (-€ 227.000 in 2024, oplopend tot structureel € 236.000 vanaf 2027).
Het gaat hierbij om meerdere geringe overhevelingen van materiële en personele budgetten vanuit verschillende programma's naar programma Overhead en andersom.

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Pagina 136

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Omschrijving programmaBeleidskaders, monitoren en regelgeving
Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

Omschrijving programma

De uitvoering van de gemeentelijke kerntaken en basisactiviteiten - de 'primaire processen' - krijgen centrale ondersteuning. Deze ondersteuning bestaat uit een variatie aan taken, zoals de ambtelijke voorbereiding van de bestuurlijke besluitvorming, financiën en inkoop, juridische advisering, communicatie, HR, ICT, facilitaire zaken, onderzoek en innovatie, auditing en control.

De samenwerking tussen deze ondersteuning enerzijds, en beleid en uitvoering anderzijds, draagt in belangrijke mate bij aan een kwalitatief hoogwaardige, efficiënt werkende organisatie. Dat is belangrijk voor een goede dienstverlening aan de Rotterdammers en aan de stad, op alle beleidsterreinen en op alle niveaus. Zo draagt het programma bij aan de collegedoelstellingen.

Een uitgebreide toelichting is opgenomen in de paragraaf [bedrijfsvoering](#). Hierin zijn de inhoudelijke doelstellingen, programma's beschreven.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

Beleidskader

[Visie open data](#)

Beleidsmonitor

[Vensters voor Bedrijfsvoering](#)

[Monitor ICT Projecten \(MIP\)](#), de volgende Monitor ICT projecten verschijnt in november.

Wet- en regelgeving

[Gebruiksvergunning](#)

[ARBO wet](#)

[BHV](#)

[Milieuvergunning](#)

[Besluit Begroting en Verantwoording \(BBV\)](#)

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- SSC FLEX B.V.

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 137

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Struijvenberg

Wethouder Struijvenberg is als waarnemend wethouder verantwoordelijk voor de portefeuille Financiën, Organisatie en Dienstverlening.

Sport en recreatie

Pagina 138

Sport en recreatie

Veel ruimte voor sporten, spelen en bewegen. Dat staat centraal binnen het programma Sport en recreatie. We zetten erop in dat zoveel mogelijk Rotterdammers gaan en blijven sporten en bewegen. Zo dragen we bij aan een prettig woon- en verblijfsklimaat voor Rotterdammers en de bezoekers van Rotterdam. Ook brengen we hiermee diverse Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's) dichterbij. We bereiken deze doelen mede door een hoogwaardig aanbod voor sport, spel en bewegen. Daarnaast besteden we veel aandacht aan natuureducatie en -beleving en een gezonde en duurzame leefstijl.

Voortgang 2024	Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027	Doel: Stimuleren sport en bewegen
Doel: Inspirerende topsport	Doel: Toekomstbestendige verenigingen	Doel: Goede sportaccommodaties
Doel: Laagdrempelige natuureducatie	Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen	Projecten
Financiën	Omschrijving, kaders en verbonden partijen	Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2024

Voortgang 2024

Collegetarget

Collegetarget toename sportdeelname: realisatie van 10% toename in de sportdeelname (inclusief urban sports) in de periode 2022-2026.

Realisatie seizoen '22-'23: 63%

Mijlpaal seizoen '23-'24: 64%

Realisatie seizoen '23-'24: 64%

Metingen vinden tweejaarlijks plaats in april en november. Het resultaat van seizoen '23-'24 is uitgekomen op 64%. Hiermee is de tussentijdse target gehaald.

Stimuleren sport en bewegen

Het Rijk heeft aan de gemeente Rotterdam de brede SPUK-regeling toegekend. Deze regeling houdt in dat de gemeente geld krijgt voor maatschappelijke versterking door sport en beweging, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026. Met deze regeling kan de gemeente een impuls geven aan de integrale aanpak preventie. Sport en bewegen is vanaf 2024 onderdeel van ketenaanpakken die bijdragen aan het terugdringen van gezondheidsachterstanden. Daarmee is een duidelijke link gelegd tussen sport, welzijn en zorg.

De gemeente zet intensief in op het verbeteren van het sporten en bewegen voor mensen met een beperking met het plan van aanpak Rotterdam Sport Onbeperkt.

De gemeente stelt meer sportparken open om meer publieke sportvoorzieningen te realiseren. Een voorbeeld hiervan is het sportcomplex aan de Folkert Elsingastraat. Zo worden openbare sportassen (inrichtingen van de buitenruimte die uitnodigen tot bewegen) gecreëerd met toegankelijke sporttoestellen die aansluiten op de behoefte in de wijk. Voor urban sports wordt, samen met de urban sporters en de aanbieders van urban sports, een uitvoeringsagenda opgesteld. De gemeenteraad wordt hier in het derde kwartaal 2024 over geïnformeerd.

De subsidieregeling Lekker Fit! primair onderwijs 2023-2024 wordt niet voortgezet. Een nieuwe aanpak voor kinderen met overgewicht en motorische achterstanden wordt uitgewerkt met partners in de stad.

Rotterdam heeft zichzelf ten doel gesteld om in 2026 het Global Active City (GAC) label te halen. Dit is een bevestiging van de werkwijze om meer domein overstijgend samen te werken aan het stimuleren van een gezonde en actieve leefstijl voor alle Rotterdammers. In het kader van deze ambitie heeft het college zich recentelijk aangemeld als partnerstad van het [Active Well-being Initiative](#), de organisatie die het GAC-label verstrekt. Hiermee komt Rotterdam in contact met het netwerk en is er toegang tot kennis en best practices van

andere 'active cities'. Na het raadplegen van de beschikbare kennis volgt een verkenning en beoordeling op welke onderdelen Rotterdam zich verder moet ontwikkelen om het Global Active City-label te ontvangen.

Inspirerende topsport

De gemeenteraad heeft ingestemd met een voorbereidingskrediet voor de ontwikkeling van nieuwbouw naast het Topsportcentrum. Daarin moet het Nationaal Vechtsportcentrum definitief gehuisvest worden. De voorbereidende fase loopt tot begin 2025 en resulteert in een uitvraag voor een definitief uitvoeringskrediet.

Vitale en toekomstbestendige verenigingen

Het Actieprogramma Verenigingen 2018-2022 is geëvalueerd met de samenwerkingspartners Stichting Rotterdam Sportsupport, scoutingregio Rond de Rotte en de Stichting Buurt- en Speelwerk. De geleerde lessen zijn geborgd in de reguliere verenigingsondersteuning en worden gekoppeld aan de ambitie 'Alle kinderen verenigd sporten, spelen en scouten'. De gemeenteraad wordt rond de zomer 2024 geïnformeerd over de bevindingen uit de evaluatie en de vervolgstappen voor het komende jaar.

Goede sportaccommodaties

De uitvoering van het Integraal Huisvestingsplan Sport en van de Investeringssubsidieregeling voor verenigingen vinden plaats. Van beiden is inmiddels een herziene versie in concept gereed, waarvan vaststelling in de tweede helft van 2024 is gepland. Door de uitvoering van het plan van aanpak bezettingsgraad sportterreinen werkt het Sportbedrijf Rotterdam aan verhoging van het gebruik van buitensportterreinen. Op de uren dat deze niet benut worden door de hoofdgebruiker (vereniging) worden ze in overleg beschikbaar gesteld aan derden. Het streven is om jaarlijks 25.000 uren te realiseren aan gastgebruik, gemeten over alle sportterreinen.

Financiële bijstellingen (x 1.000)	- € 853
Compensatieportefeuille	€ 330
Kiezen voor Rotterdam 2024	€ 30
Steunfonds Energie	€ 900
Compensatie huuropbrengsten volkstuinen	- € 1.200
Niet activeerbare lasten integrale Huisvestingsplannen	- € 19
Recreatieoord Hoek van Holland	- € 750
Zwemvouchers voor ouderen	- € 300
Technische wijzigingen, gemeentefondsmutaties, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen	€ 156

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027

Pagina 140

Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027

Stimuleren sport en bewegen

Sporten en bewegen verbetert de gezondheid, draagt bij aan sterke sociale wijken en zorgt ervoor dat mensen uiteindelijk minder vaak een beroep doen op zorg. Daarom stimuleert de gemeente op verschillende manieren dat iedereen sport of beweegt. Jong of oud, met of zonder beperking.

De collegetarget Sport is: 'We realiseren in de periode 2022-2026 een 10% relatieve toename in de wekelijkse sportdeelname (inclusief urban sports)'. De wekelijkse sportdeelname zal toenemen van 62% in seizoen 2021-2022 naar 68% in seizoen 2025-2026.

Om deze target te behalen, is er deze collegeperiode extra aandacht voor het stimuleren van sporten en bewegen door (kwetsbare) Rotterdammers, en voor sport- en beweegmogelijkheden in de openbare ruimte. Er zijn ook ontwikkelingen die een belemmering kunnen vormen, zoals de hoge energieprijzen, de invoering van betaald parkeren en de bezuinigingsopgaven.

Inspirerende topsport

Rotterdam biedt jonge sporttalenten de kans zich te ontplooiën tot topsporters. Van straat via sportvereniging tot de top. Het college is trots op de Rotterdamse topsporters en geeft hun een podium als sportambassadeurs. Hoogwaardige topsportevenementen inspireren Rotterdammers om meer te bewegen, te sporten en het beste uit zichzelf te halen. Daarmee wil Rotterdam internationale bekendheid en positieve maatschappelijke en economische effecten realiseren.

Toekomstbestendige verenigingen

Rotterdam stimuleert sporten en bewegen voor iedereen. Sport-, speeltuin- en scoutingverenigingen zijn van groot belang. Naast een fijne plek om met plezier te sporten en te bewegen, vormt een vereniging een plek voor ontmoeting. Daarmee dient de vereniging als sociaal cement in onze wijken. Daarom stimuleert en koestert het college een vitaal en toekomstbestendig verenigingsleven.

Goede sportaccommodaties

Rotterdam zet in op hoogwaardige en duurzame sportvoorzieningen, voor iedereen goed bereikbaar en toegankelijk voor mensen met een beperking. Het streven is dat er voldoende sportvoorzieningen zijn die goed gebruikt worden en aansluiten op de sport- en beweegbehoeften van Rotterdammers. Op een groot aantal veldsportcomplexen worden clubgebouwen vervangen of gerenoveerd. Ook vinden er ingrepen plaats om de veldcapaciteit op orde te houden of te vergroten, zoals de aanleg van kunstgrasvelden. Bij renovatie en nieuwbouw van gemeentelijke sportaccommodaties past de gemeente de beleidsregel 'Basiseisen toegankelijkheid gemeentelijke binnensportaccommodaties' (2014) toe.

Breedtesport-, scouting- en speeltuinverenigingen die zelf opstellen in eigendom hebben en daarvoor moeten zorgen, kunnen gebruikmaken van de Investeringssubsidieregeling voor verenigingen. Bij de herziening van deze regeling gaat extra aandacht uit naar renovatie en de toegankelijkheid van clubgebouwen. Verder stimuleert de gemeente via Sportbedrijf Rotterdam het gebruik van voorzieningen op de buitensportcomplexen: structurele en incidentele huur en medegebruik wordt makkelijker, waarbij de hoofdgebruikers - de verenigingen - meewerken én profiteren. Ook zet Sportbedrijf Rotterdam in op meer gebruik van gymzalen en sporthallen, onder andere door het verbeteren van (digitale) informatie gericht op het benaderen van huurders en het stimuleren van vergaderen in sportaccommodaties en de campagne 'Huur toch een zaal'.

Natuur- en milieueducatie

Educatie kan helpen meer verantwoorde keuzes te maken. Met natuur- en milieueducatie worden Rotterdammers bewuster van het belang van een goede gezondheid, klimaat, duurzaamheid, circulariteit, dierenwelzijn en een schone stad. Daarmee wordt een basis gelegd voor een gezond en duurzaam leven via een verantwoord consumptie- en leefpatroon. Er wordt momenteel in kaart gebracht hoe het beschikbare aanbod het best aansluit bij de ambities van de uitvoeringsagenda NME 2024-2026.

Doel: Stimuleren sport en bewegen

Pagina 141

Doel: Stimuleren sport en bewegen

[Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat? Toelichting indicatoren](#)

Wat willen we bereiken?

Alle Rotterdammers hun leven lang met plezier aan het sporten krijgen en in beweging houden.

Wat gaan we daarvoor doen?

Onderzoek en kennisdeling

In kaart brengen van de behoefte van wijkbewoners en het aanbod aan sporten en bewegen. De gemeente stimuleert dat het aanbod in de wijk aansluit op de vraag.

Samenwerken sportpartners

De gemeente stimuleert tot sportdeelname en begeleidt naar structureel sporten bij een sportaanbieder. Door onder andere inzet van schoolsportclinics, programma's op Cruijff Courts en Krajicek Playground, verenigingen vitaal, toekomstbestendig en toegankelijk te maken en houden, starten van de 'living lab' voor mensen met een licht verstandelijke beperking, inzet van combinatiefunctionarissen, schoolsportverenigingen, swapgym én e-sports activiteiten. Dit doet de gemeente in het bijzonder voor jeugd, volwassenen van 45-65 jaar, ouderen en mensen met een beperking of achterstand.

Samenwerken niet-sportpartners

Via de [subsidieregeling 'Rotterdam Lekker Fit! primair onderwijs 2023-2024'](#) komen Lekker Fit!- basisscholen voor het schooljaar 2023-2024 in aanmerking voor subsidie voor activiteiten gericht op bewegen, gezonde voeding en een gezonde leefstijl. Deze subsidieregeling wordt per schooljaar 2024-2025 niet voortgezet. Een nieuwe aanpak voor kinderen met overgewicht en motorische achterstanden wordt uitgewerkt met partners in de stad. De gemeenteraad wordt in het derde kwartaal van 2024 geïnformeerd over de nieuwe aanpak.

De gemeente wil meer ouderen laten deelnemen aan sport- en beweegactiviteiten. Voorbeelden zijn:

- binnen de ketenaanpak valpreventie heeft het doorverwijzen naar sport en beweegaanbod een nadrukkelijke plek
- het huidige sport- en beweegaanbod voor ouderen is geïnventariseerd en wordt verbeterd, zodat er passend én voldoende aanbod is voor ouderen die na valpreventie blijven sporten en bewegen
- in de aanbesteding van de Thuisplusflats is opgenomen dat er sport- en beweegactiviteiten worden aangeboden, zodat meer ouderen aan de beweegnorm voldoen. Op deze manier kunnen zij dichtbij huis sporten en bewegen

Ook Rotterdammers die deelnemen aan de gezondheidsinterventies in andere ketenaanpakken, zoals de Gecombineerde Leefstijl Interventie en Welzijn op Recept, worden vanuit de ketenaanpak gestimuleerd om te blijven sporten en bewegen.

Met financiering van het Rijk ([het Gezond en Actief Leven Akkoord, GALA](#)) initieert de gemeente van 2023-2026 een 'living lab'. De gemeente experimenteert samen met betrokken organisaties, zoals de BredeRaad 010, Pameijer, Special Heroes, Erasmus MC, verschillende sportaanbieders en met mensen met een licht verstandelijke beperking. Doel is te kijken welke ondersteuning en stimulans een positief effect hebben op sporten en bewegen binnen deze doelgroep. De eerste experimenten starten in 2024 en lopen tot en met 2026. In deze periode worden de experimenten bijgesteld of gestopt naar aanleiding van tussentijdse resultaten. De eerste resultaten worden verwacht in het eerste kwartaal 2025.

Toegankelijkheid

De toegankelijkheid van sporten en bewegen moet nog beter voor mensen met een beperking. Hiervoor is samen met partners in de stad het plan Rotterdam Sport Onbeperkt opgesteld. Aanleiding hiervoor zijn de aanbevelingen uit het onderzoek van het Mulier Instituut naar de ervaringen en belemmeringen van Rotterdammers met een beperking om te sporten.

De toegankelijkheid wordt bijvoorbeeld verbeterd door:

- betere informatie toegankelijkheid door inzet en promotie van de landelijke website Uniek Sporten met het sportaanbod voor mensen met een beperking, nieuwsberichten en evenementen
- extra aandacht voor de fysieke toegankelijkheid van sportaccommodaties
- begin 2024 is een training voor zwemdocenten van onze exploitanten voor het geven van zwemles voor kinderen met een beperking afgerond. De zwemdocenten zijn beter in staat de kinderen te begeleiden tijdens de zwemles. Ook kunnen zij deze kinderen doorverwijzen naar een andere, beter passende, zwemles als meedoen in de reguliere zwemles niet haalbaar is.
- uit de geleerde lessen van het actieprogramma speeltuinverenigingen is er specifieke aandacht voor het verbeteren van de fysieke en sociale toegankelijkheid. In maart 2024 is een pilot gestart om speeltuinen inclusiever te maken. Door aangepaste activiteiten te organiseren wordt samen spelen tussen kinderen met en zonder beperking gestimuleerd. Rotterdam werkt hierbij samen met onder de [Stichting Buurt- en Speelwerk Rotterdam](#) (BSW), [SportMee](#) en [Stichting het Gehandicapte Kind](#) (SGK). Uitkomsten uit de pilot worden gedeeld met alle speeltuinverenigingen om beheerders en vrijwilligers te informeren en handvatten te bieden.

Subsidies

De gemeente voert enkele subsidieregelingen uit voor diverse levensfasen en doelgroepen, zoals mensen met een beperking, kinderen, sport, scouting en speeltuinverenigingen, urban sport en kleine initiatieven.

De [010 Sport en Spel- subsidieregeling](#) is een laagdrempelige subsidie voor evenementen of activiteiten die Rotterdammers organiseren op het gebied van sporten, spelen, scouting of bewegen. Iedereen kan meedoen aan deze evenementen.

Impact van sport/Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA)

Rotterdam werkt vanuit de Sportnota 2021+ samen met verschillende partijen, uit verschillende domeinen, in de stad. Dit past ook binnen het landelijke Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Met de SPUK-rijks gelden, die gekoppeld zijn aan het GALA, ondersteunen de zogenaamde combinatiefunctionarissen sport- en beweegmogelijkheden. De preventieve functie van sport wordt zo effectiever ingezet. Voorbeelden van inzet zijn:

- combinatiefunctionarissen worden gekoppeld aan de ketenaanpak valpreventie. Mensen worden tijdens en na de interventie toegericht naar sport en bewegen
- het verbeteren van de beweegmogelijkheden bij speeltuinen
- de inzet van verenigingsconsulenten om sportverenigingen toekomstbestendig te maken en diverse doelgroepen te kunnen laten sporten bij een vereniging

Openbare ruimte

Binnen de gemeente is een samenwerking gestart met als doel een Groen, Gezond en Bewegen-programma dat past binnen het Global Active City initiatief. Dit programma werkt aan een gezond en groen Rotterdam dat uitnodigt tot bewegen en uitdaagt om te sporten. Het bestaande aanbod is zichtbaar op een [kaart](#) en zoveel mogelijk sportcomplexen worden opengesteld. In het derde kwartaal 2024 wordt een passende norm voor sporten in de openbare ruimte opgesteld, met als doel om voldoende specifieke sportlocaties (zoals trapveldjes en skatevoorzieningen) in de openbare ruimte te garanderen. Dit wordt gedurende het jaar getest in de uitvoering. De gemeente maakt, samen met de stad, een uitvoeringsagenda voor urban sports. Presentatie van deze uitvoeringsagenda aan de gemeenteraad is voorzien in het derde kwartaal van 2024.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie	Realisatie	Begroting	Realisatie	Raming	Raming	Raming	Raming
	seizoen	seizoen	seizoen	seizoen	seizoen	seizoen	seizoen	seizoen
	'21-'22	'22-'23	'23-'24	'23-'24	'24-'25	'25-'26	'26-'27	'27-'28
Collegetarget toename sportdeelname: We realiseren in de periode 2022-2026 een 10% relatieve toename in de wekelijkse sportdeelname inclusief urban sports. De wekelijkse sportdeelname zal toenemen van 62% in 2022 naar 68% in 2026.								
Wekelijkse sporters	62%	63%	64%	64%	68%	68%	68%	68%

Toelichting indicatoren

Target toename sportdeelname

Rotterdam realiseert in de periode 2022-2026 een toename van 10% in de wekelijkse sportdeelname (inclusief urban sports). De wekelijkse sportdeelname neemt toe van 62% in 2021 naar 68% in 2026.

In het seizoen 2022-2023 was de wekelijkse sportdeelname 63%. Over seizoen 2023-2024 komt dit percentage uit op 64%.

Doel: Inspirerende topsport

Pagina 142

Doel: Inspirerende topsport

[Wat willen we bereiken?](#)[Wat gaan we daarvoor doen?](#)[Hoe meten we dat?](#)

Wat willen we bereiken?

De sterke topsportpositie van Rotterdam verzilveren voor de stad op sportief, economisch, toeristisch en maatschappelijk vlak.

Wat gaan we daarvoor doen?

Hosten van het TeamNL-turnprogramma en samenwerking met de nationale kanosprintploeg aan de accreditatie door NOC*NSF. Bespreking met andere bonden over de huisvesting van hun nationale team. Startend met het Nationaal Vechtsportcentrum voor boksen, karate, taekwondo, aikido, sambo en judo.

Met het [010-puntenplan Turnen](#) werkt Rotterdam aan een vruchtbare samenwerking tussen breedtesportverenigingen in het turnen, met een talentprogramma, scholen met een sportprofiel, topsportprogramma en topsportevenementen. Ook voor volleybal wordt gewerkt aan een soortgelijk plan.

De gemeente Rotterdam ondersteunt Rotterdam Topsport zowel financieel, als met hulp en advies in de organisatie, van kleinschalige NK's tot aansprekende WK's zoals het WK Shorttrack in 2024.

Naast het faciliteren van de [Grand Départ Tour de France Femmes 2024](#) wordt ingezet op een interessant en goed gevuld randprogramma en met activiteiten. De Tour wordt bijvoorbeeld gebruikt om nog meer Rotterdammers, vooral vrouwen en kinderen, op de fiets te krijgen. Dit gebeurt door fietsfeesten in de wijk, de fietsbank en Het Rotterdamse Peloton (154 vrouwen die niet kunnen fietsen gaan dat de komende maanden leren). Rotterdam werkt hierbij nauw samen met Den Haag en Dordrecht. Het doel hiervan is zoveel mogelijk Rotterdammers te bereiken en te inspireren (meer) te gaan bewegen. Rotterdam werkt hierbij nauw samen met Den Haag en Dordrecht.

Hoe meten we dat?

Acquireren en faciliteren van minsterns 1 eenmalig internationaal topsportevenement per jaar

In maart 2024 is het WK Shorttrack in Rotterdam georganiseerd en in de zomer van 2024 staat de Tour de France Femmes op de agenda.

Jaarlijks minimaal 17 side-events bij sportevenementen

Bij de Tweede herziening 2024 worden de georganiseerde side-events uitgebreider omschreven en teruggekoppeld.

Doel: Toekomstbestendige verenigingen

Pagina 143

Doel: Toekomstbestendige verenigingen

[Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat?](#)

Wat willen we bereiken?

Vitale, toekomstbestendige en toegankelijke speeltuin-, scouting- en sportverenigingen. Deze verenigingen zijn verspreid over de stad en vervullen een maatschappelijke rol in de wijk.

Wat gaan we daarvoor doen?

Rotterdam helpt sport-, speel- en scoutingverenigingen vitaal en toekomstbestendig te blijven.

Verenigingsconsulenten en specialisten van Rotterdam Sportsupport helpen de sport- en scoutingverenigingen in de volle breedte; vrijwilligers, accommodaties, veilig sportklimaat, financiën, leden en organisatie. Hiermee helpt de gemeente verenigingen in hun vitaliteit en toekomstbestendigheid, zodat Rotterdammers de mogelijkheid hebben en houden om bij een vereniging te sporten en bewegen. De gemeente werkt hierbij bovendien samen met regionale en landelijke netwerkpartners.

De uitvoering van het huidige speeltuinenbeleid loopt tot en met 2024. Afspraken tussen de gemeente en Buurt- en Speeltuinwerk (BSW) over personele ondersteuning met beheerders op de speeltuinen hebben dezelfde doorlooptijd. Met de speeltuinverenigingen en andere belanghebbenden ontwikkelt de gemeente een vernieuwd beleidskader voor de speeltuinen. Het is de bedoeling dat dit kader in 2024 aan de gemeenteraad wordt aangeboden.

Steunfonds energie sportverenigingen

In januari 2023 heeft de gemeente aan Rotterdam Sportsupport een eenmalige subsidie van € 1,2 mln toegekend voor steun aan sport- en scoutingverenigingen die door de gestegen energiekosten in grote financiële problemen zijn geraakt. Per januari 2024 is aan 15 verenigingen steun toegekend voor in totaal € 110.000. Er lopen nog aanvragen vanuit 10 verenigingen. Verenigingen kunnen hun aanvraag indienen tot 31 juli 2024.

Hoe meten we dat?

Stabilisatie van het percentage sport-, scouting- en speeltuinverenigingen dat zichzelf als vitaal ziet (zelfreflectie uit de Vitaliteitsmonitor)

- 89% van de verenigingen zag zichzelf in 2022 als vitaal.
- 87% van de verenigingen zag zichzelf in 2023 als vitaal.

De resultaten over 2024 worden na de zomer bekendgemaakt.

Doel: Goede sportaccommodaties

Pagina 144

Doel: Goede sportaccommodaties

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat?

Wat willen we bereiken?

Kwalitatief hoogwaardige, duurzame, goed toegankelijke en voldoende sportvoorzieningen, met aandacht voor mensen met een beperking.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Herijking van het Integraal Huisvestingsplan Sport (2024-2034), waarbij wordt ingezet op een meer flexibel inzetbaar IHP met aandacht voor thema's zoals toegankelijkheid, duurzaamheid en functiemenging én uitbreiding naar andere productgroepen, zoals speeltuinen en scouting.
- Uitvoeren van het IHP Sport 2021-2025.
- Uitvoering van de [Regeling investeringssubsidies breedtesport-, scouting- en speeltuinverenigingen](#). Het doel van deze regeling is te stimuleren dat Rotterdamse breedtesport-, scouting- en speeltuinverenigingen hun eigendommen op een adequaat kwaliteitsniveau houden of brengen, waardoor vitale verenigingen behouden blijven. Investerings zijn gericht op functionaliteit, duurzaamheid, toegankelijkheid of het renoveren of het vervangen van een verenigingsgebouw.
- Daarnaast lopen er renovatie- en nieuwbouwprojecten van sportaccommodaties om de kwaliteit ervan voor de toekomst te kunnen borgen.
- Uitvoering van het plan van aanpak bezettingsgraad sportterreinen.
- Inspelen op behoeften van kansrijke doelgroepen in de gymzalen waar de bezetting het laagst is. Dit gebeurt in afstemming met de behoeften in de wijk.
- De toegankelijkheid van 27 van onze bestaande sportaccommodaties is in kaart gebracht. Er wordt een start gemaakt aan de verbetering van de toegankelijkheid van deze accommodaties.

Hoe meten we dat?

Aantal verleende subsidies aan verenigingen in het kader van de investeringssubsidie

- In 2023 is aan 19 verenigingen subsidie verleend. Het streven is een toename van het aantal subsidieverleningen in 2024.
- Bij de jaarstukken 2024 kunnen we aangeven aan hoeveel verenigingen subsidies zijn verleend. Het budget voor de investeringssubsidie accommodaties wordt door de bezuinigingen gehalveerd. Hierdoor kan de gemeente Rotterdam vanaf 2025 minder aanvragen van verenigingen honoreren.

Doel: Laagdrempelige natuureducatie

Pagina 145

Doel: Laagdrempelige natuureducatie

[Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Hoe meten we dat?](#)

Wat willen we bereiken?

Een zowel financieel als fysiek bereikbaar aanbod op het gebied van Natuur- en Milieueducatie (NME).

Wat gaan we daarvoor doen?

De uitvoeringsagenda Natuur- en Milieueducatie 2024-2026 is door het college vastgesteld. In de uitvoeringsagenda wordt ingespeeld op actuele ontwikkelingen en trends met betrekking tot natuur- en duurzaamheidseducatie. De grootste belevenisplekken in Rotterdam zijn de locaties van Stichting Natuurstad en Diergaarde Blijdorp. Hier worden lessen voor basisscholieren gegeven. Stichting Natuurstad biedt ook schooltuinieren aan. De 8 kinderboerderijen en 14 educatieve tuinen zijn daarnaast gratis toegankelijk.

De pijlers in de uitvoeringsagenda Natuur- en Milieueducatie 2024-2026 richten zich op het bevorderen van leeractiviteiten over natuur, milieu en duurzaamheid. Uitbreiding van de huidige NME-infrastructuur in de wijken is de eerste pijler. Er zijn pilots in voorbereiding om de belevenisplekken uit te breiden voor natuur- en milieueducatie, op scouting- en (groene) speeltuinverenigingen.

Hoe meten we dat?

Aantal en percentage Rotterdamse basisscholen dat NME-lessen volgt

Er zijn in Rotterdam 209 basisscholen met 253 locaties, inclusief speciaal onderwijs.

- In 2022 schreven 204 basisscholen zich in (staat gelijk aan 98%). Rotterdam zet in op stabilisatie van deelname.
- In 2023 waren dit 201 basisscholen (staat gelijk aan 96%). Het aantal gegeven lessen ligt, met 1.931, 25% hoger dan 2022 vanwege het aantal groepen waar les aan gegeven is.

De prestatieafspraken met Natuurstad worden herijkt in relatie tot de uitvoeringsagenda NME.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 146

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Sport en recreatie draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen: 1. Geen armoede, 3. Goede gezondheid en welzijn, 4. Kwaliteitsonderwijs, 8. Eerlijk werk en economische groei, 10. Ongelijkheid verminderen en 16. Sterke publieke diensten.

Voor een uitgebreide toelichting zie de [paragraaf Sustainable development goals](#).

Projecten

[Integraal Huisvestingsplan \(IHP\) Sport](#)

Integraal Huisvestingsplan (IHP) Sport

Het [Integraal Huisvestingsplan Sport 2020-2030](#) (IHP Sport) richt zich op vervanging en renovatie van sportaccommodaties en clubgebouwen van sportverenigingen. Het IHP Sport is uitgewerkt in het eerste Uitvoeringsprogramma IHP Sport 2021-2025. Dat richt zich op de projecten die tijdens de looptijd van het programma zijn opgestart of uitgevoerd.

Het IHP Sport is opgesplitst in twee tranches. In mei 2020 heeft het college besloten te prioriteren voor de urgente projecten die niet konden worden uitgesteld. Dit is benoemd als eerste tranche. Het gaat om de volgende projecten:

- vervanging van zwembad Overschie (definitiefase)
- Sportcentrum Feijenoord (voorheen Huis op Zuid) (oplevering medio 2024)
- sporthal Stadionpark (uitvoering)
- vervanging sporthal Schuttersveld (definitiefase)
- vernieuwing van Nieuw-Terbregge (uitvoering)
- uitbreiding van het Topsportcentrum met onder andere een vechtsportcentrum (definitiefase)

Alle overige IHP-projecten zijn opgenomen in de tweede tranche. De eerste 7 IHP projecten zijn afgerond of worden medio 2024 opgeleverd. Ook is de herijking van het IHP-Sport afgerond. Deze wordt in het najaar 2024 aan de gemeenteraad aangeboden. Toegankelijkheid, duurzaamheid en functiemenging krijgen hierbij extra aandacht.

Financiën

Financiën

[Overzicht baten en lasten](#)[Toelichting overzicht baten en lasten](#)[Programma en Rotterdamse taakvelden](#)[Financiële bijstellingen](#)[Toelichting financiële bijstellingen](#)

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Sport en recreatie	Realisatie	Begroting	Raming	Raming	Raming	Raming
	2023	2024	2025	2026	2027	2028

Baten exclusief reserves	11.728	7.650	5.574	5.574	3.172	3.172
Bijdragen rijk en medeoverheden	7.916	4.458	2.381	2.381	-21	-21
Overige opbrengsten derden	3.812	3.192	3.192	3.192	3.192	3.192
Lasten exclusief reserves	105.590	105.667	97.214	95.323	92.746	92.246
Apparaatslasten	8.265	8.508	8.555	8.538	8.538	8.538
Inhuur	178	210	210	210	210	210
Overige apparaatslasten	259	251	286	281	281	281
Personeel	7.829	8.047	8.059	8.046	8.046	8.046
Overige verrekeningen	166	-2.325	-4.012	-4.227	-4.227	-4.227
Overige verrekeningen	166	-2.325	-4.012	-4.227	-4.227	-4.227
Programmalasten	97.159	99.483	92.670	91.013	88.435	87.935
Financieringslasten	0	0	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	10.382	13.952	12.655	11.264	10.387	10.436
Kapitaallasten	750	118	117	116	99	50
Overige programmalasten	866	953	1.003	888	888	888
Subsidies en inkomensoverdrachten	85.162	84.460	78.895	78.745	77.061	76.561
Saldo voor vpb en reserveringen	-93.863	-98.016	-91.640	-89.750	-89.574	-89.074
Saldo voor reserveringen	-93.863	-98.016	-91.640	-89.750	-89.574	-89.074
Reserves	5.229	2.160	160	160	160	160
Onttrekking reserves	3.389	2.160	160	160	160	160
Toevoeging reserves	0	0	0	0	0	0
Vrijval reserves	1.839	0	0	0	0	0
Saldo	-88.634	-95.856	-91.480	-89.590	-89.414	-88.914

Vergelijk saldo

x

Vergelijking begrotingssaldi	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024	- 90.207	- 95.004	- 93.024	- 92.250	- 92.250	
Jaarstukken 2023 (realisatie)	- 88.634					

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten bestaan voornamelijk uit inkomsten van de scholen van vakleerkrachten Lekker Fit! en specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026.

Lasten

De apparaatslasten bestaan hoofdzakelijk uit personeelslasten van de medewerkers die het sportbeleid ontwikkelen en uitvoeren. Een groot deel van de programmalasten is het verlenen van subsidies voor het creëren van hoogwaardige, duurzame, goed toegankelijke en voldoende sportvoorzieningen. Ook de bijdrage aan het Sportbedrijf maakt deel uit van de lasten van dit programma.

Reserves

In de begroting 2024 zijn onttrekking aan de reserves geraamd voor noodsteun aan een organisatie in de sportsector door stijging van de energielasten en een onttrekking vanuit bestemmingsreserve Evenementenfonds voor Grand Départ Tour de France Femmes 2024.

Meerjarig verloop

De begroting vertoont meerjarig een dalend verloop. Dit komt door het incidentele karakter van bepaalde uitgaven, zoals die voor eenmalige evenementen en activiteiten. Daarnaast zijn er meerder taakstellingen/bezuinigingen ingevoerd. Deze worden toegelicht in de financiële bijstellingen.

Programma en Rotterdamse taakvelden

Saldo programma/taakveld	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Sport en recreatie	-95.856	-91.480	-89.590	-89.414	-88.914
Openbaar groen en (openlucht) recreatie - NME	-19.430	-17.206	-16.941	-16.766	-16.766
Sportaccomodaties	-62.939	-62.332	-61.484	-61.483	-60.983
Sportbeleid en activering	-13.487	-11.942	-11.165	-11.165	-11.165
Openbaar groen en (openlucht) recreatie - NME	-19.430	-17.206	-16.941	-16.766	-16.766
Sportaccomodaties	-62.939	-62.332	-61.484	-61.483	-60.983
Sportbeleid en activering	-13.487	-11.942	-11.165	-11.165	-11.165

Financiële bijstellingen

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Bijstellingen Sport en recreatie		Begroting	Raming	Raming	Raming	Raming
		2024	2025	2026	2027	2028
Oorspronkelijke begroting 2024		-95.004	-93.024	-92.250	-92.250	-92.250
Bijstellingen Eerste Herziening / Voorjaarsnota 2024		-853	1.544	2.661	2.836	3.336
Compensatieportefeuille	Bezuinigingen	330	330	330	330	330
	/Taakstellingen					
Investeringssubsidie verenigingen	Bezuinigingen	0	500	500	500	500
	/Taakstellingen					
Kiezen voor Rotterdam 2024	Bezuinigingen	30	0	0	0	0
	/Taakstellingen					
Natuur- en milieueducatie	Bezuinigingen	0	0	150	325	325
	/Taakstellingen					
Programmering Sportbedrijf, Sportsupport en Topsport	Bezuinigingen	0	500	1.000	1.000	1.000
	/Taakstellingen					
Sportbedrijf onderhoud en overhead	Bezuinigingen	0	500	1.000	1.000	1.000
	/Taakstellingen					
Steunfonds Energie	Bezuinigingen	900	0	0	0	0
	/Taakstellingen					
Stoppen compensatie onroerendezaakbelasting (OZB) volkstuinen	Bezuinigingen	0	100	215	215	215
	/Taakstellingen					
Subsidieregeling led-verlichting	Intensiveringen	0	-500	-500	-500	0
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen	0	0	0	0	0
	onvermijdelijk					
Compensatie huuropbrengsten volkstuinen	Ramingsbijstellingen	-1.200	0	0	0	0
	onvermijdelijk					
Correctie rijksbijdrage Brede Regeling Combinatiefuncties	Ramingsbijstellingen	0	0	0	0	0
	onvermijdelijk					
Niet activeerbare lasten Integrale Huisvestingsplannen	Ramingsbijstellingen	-19	-21	-173	-173	-173
	onvermijdelijk					

Recreatieoord Hoek van Holland	Ramingsbijstellingen	-750	0	0	0	0
	onvermijdelijk					
Rijksbijdrage versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis	Ramingsbijstellingen	0	0	0	0	0
	onvermijdelijk					
Zwemvouchers voor ouderen	Ramingsbijstellingen	-300	0	0	0	0
	vermijdbaar					
Bestemmingsreserve Noodsteun energiekosten sport	Reserves	0	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	156	135	139	139	139
Begroting na wijzigingen		-95.856	-91.480	-89.590	-89.414	-88.914

Toelichting financiële bijstellingen

Compensatieportefeuille

Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren. Vanaf 2024 is er een bezuiniging op het budget, waaruit een deel van de huur wordt bekostigd voor organisaties sport, natuur en recreatie die niet in staat zijn de volledige kostendekkende huur te betalen. Deze besparing heeft tot gevolg dat nieuwe aanvragen van verenigingen moeten worden afgewezen. De huidige verenigingen die compensatie hebben, blijven deze ontvangen. Dit gaat om ongeveer 140 organisaties. Het totale budget is € 3 mln.

Investeringsubsidie verenigingen

Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren. Het budget voor de regeling investeringssubsidies accommodaties verenigingen wordt gehalveerd. Dit betekent het terugdraaien van de intensivering vanuit het coalitieakkoord: Eén Stad. Deze regeling is bestemd voor sport-, scouting- en speeltuinverenigingen voor uitbreidingsinvesteringen, bouwkosten, renovaties en fysieke duurzaamheidsmaatregelen. Het totaal resterende budget na het terugdraaien van de intensivering uit het coalitieakkoord is € 544.000 structureel.

Kiezen voor Rotterdam 2024

Een onderdeel van de Voorjaarsnota 2023 is de Organisatieopgave. Het gaat hierbij om een besparing op de gemeentelijke organisatie van € 150 mln van 2024 tot en met 2027. De Organisatieopgave noemen we nu Kiezen voor Rotterdam. De besparing voor 2024 bedraagt € 20 mln en is nu verdeeld over de begrotingsprogramma's. Daarbij is ook het voorstel een bestemmingsreserve te vormen voor frictiekosten van € 2 mln. Een uitgebreide toelichting staat in de paragraaf [Bedrijfsvoering](#).

Natuur-en Milieueducatie

Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren. Hiervoor verlaagt zij, naast de bezuiniging uit de Voorjaarsnota 2023, structureel de subsidie aan stichting Natuurstad voor het onderdeel NME-educatie. Natuurstad stopt met het geven van NME-lessen aan basisscholen. Daar tegenover staat een gedeeltelijk alternatieve invulling:

- Natuurstad gaat scholen faciliteren met lespakketten. De scholen gaan dan zelf natuuronderwijs geven.
- Natuurstad gaat belevingsactiviteiten aanbieden, waarbij het gebruik maakt van de faciliteiten van andere

organisaties.

De subsidie aan de stichting Natuurstad bedraagt voor 2024 in totaal € 10.531.338.

Programmering Sportbedrijf, Sportsupport en Topsport

Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren. Hiervoor wordt het budget aan Sportbedrijf, Sportsupport en Topsport voor programmering structureel verlaagd vanaf 2025. De besparing wordt gerealiseerd door een combinatie van meer samenhang en samenwerking, activiteiten overdragen/bundelen en indien nodig stoppen met een aantal activiteiten. De drie organisaties werken hiertoe samen met de gemeente voorstellen uit. Op basis van dit voorstel neemt de gemeente een besluit en verdeelt de ombuiging over de organisaties.

Sportbedrijf onderhoud en overhead

Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren. Vanaf 2025 wordt er gekort op de prestatievergoeding van het Sportbedrijf op de onderdelen onderhoud van sportaccommodaties en overhead. Randvoorwaarden hierbij zijn: de conditie van de sportaccommodaties mag niet tot onveilige situaties leiden, geen sluiting van sportaccommodaties en geen hogere tarieven voor de gebruikers.

Steunfonds energie

Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren. De regeling Noodsteun energie loopt tot 31 juni 2024. Door ruime rijksregelingen wordt hier een onderschrijding verwacht.

Stoppen compensatie onroerendezaakbelasting (OZB) volkstuinen

Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren. De gemeente schaft de compensatie af van het gebruikersdeel OZB van volkstuinverenigingen. Deze bezuiniging sluit aan bij het beleid om toe te groeien naar een kostprijsdekkende huur voor volkstuinen.

Subsidieregeling led-verlichting

Het plaatsen van led-verlichting door de gemeente was onderdeel van het vorige IHP Sport. Dit betrof € 10 mln aan investeringsmiddelen. Het is echter gebleken dat het effectiever en goedkoper is als verenigingen dit zelf plaatsen. Hiermee kan door een beperkte subsidie het afgesproken doel in IHP Sport worden gerealiseerd. Het uitgangspunt om sportaccommodaties te verduurzamen, is opgenomen in het Coalitieakkoord 2022-2026 en geeft invulling op de klimaat- en energiedoelstellingen van dit college.

Actualisatie kapitaallasten

Kapitaallasten bestaan uit afschrijvingen en rente op investeringen. De kapitaallasten zijn aangepast. Daar zijn twee redenen voor. De eerste is dat er nieuwe en bijgestelde investeringskredieten zijn. De tweede reden is dat de ramingen per jaarschijf zijn geactualiseerd. In de paragraaf [Investeringskredieten](#) staan gedetailleerde overzichten van lopende en nieuwe kredieten.

Compensatie huuropbrengsten Volkstuinen

Voor de volkstuinen is jaren geen kostprijsdekkende huur in rekening gebracht. Begin 2023 is bij de behandeling van de visie volkstuinen afgesproken dat er niet in 2024 naar kostprijsdekkende huur wordt overgegaan. Er wordt een nieuw volkstuinenbeleid opgesteld en er wordt stapsgewijs naar kostprijsdekkende huur toegewerkt.

Correctie Rijksbijdrage Brede Regeling Combinatiefuncties

Rijksbijdrage versterking voor sport en bewegen gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026. Het Rijk heeft aanvullende financiën toegekend om sport, gezondheid, cultuur en de gemeenschap te versterken. Het doel van de SPUK-onderdelen sport is het aanmoedigen van actieve deelname aan sport. Dit is de correctie op de bijdrage deel Sport boeking jaar 2023. Per saldo is dit een neutrale boeking.

Niet activeerbare lasten Integrale Huisvestingsplannen

Om uitvoering te kunnen geven aan de Integrale Huisvestingsplannen (Parkeren, CHV, Onderwijs, Zorg, Welzijn, Cultuur en Sport) zijn jaarlijks kosten gemoeid die niet activeerbaar zijn en daarmee niet uit de Rotterdamse Investerings Motor (RIM cilinder) voor de vervangingsinvesteringen gedekt kunnen worden. De bijstelling is gebaseerd op de verwachte opleveringen van investeringen in het maatschappelijk vastgoed in de jaren 2024-2026. Het gaat om de zakelijke lasten zoals OZB en verzekeringen.

Recreatieoord Hoek van Holland

De raad heeft ingestemd met de overdracht van Recreatieoord Hoek van Holland aan de Coöperatieve Vereniging ONS Recreatieoord. Deze vereniging heeft in 2024 een eenmalige subsidie ontvangen voor de overdrachtsbelasting en de opstartkosten.

Rijksbijdrage versterking voor sport en bewegen gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis

Het Rijk heeft aanvullende financiën toegekend om sport, gezondheid, cultuur en de gemeenschap te versterken. Het doel van het SPUK-onderdeel sport is het aanmoedigen van actieve deelname aan sport. De bijdrage deel Sport jaar 2024 is € 5 mln. Per saldo is dit een neutrale boeking.

Zwemvouchers voor ouderen

Dit betreft een van de moties met financiële consequenties die bij de behandeling van de Begroting 2024 en Tweede herziening 2023 is aangenomen. De motie geeft invulling aan de wens voor zwemvouchers voor ouderen vanaf 60 jaar, zodat ze hun eerste zwemdiploma kunnen behalen bij een van de Rotterdamse openbare zwembaden.

Bestemmingsreserve Noodsteun energiekosten sport

In de begroting is een onttrekking van € 250.000 geraamd voor noodsteun aan organisatie in de sportsector vanwege de stijging van de energielasten.

Technische wijzigingen

In dit programma zijn er diverse technische wijzigingen geweest, de grootste wijziging is:

- Kiezen voor Rotterdam 2024 (€ 30.000 in 2024)

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

[Omschrijving programma](#)[Beleidskaders, monitoren en regelgeving](#)[Verbonden partijen die bijdragen aan het programma](#)

Omschrijving programma

Veel ruimte voor sporten, spelen en bewegen. Dat staat centraal binnen het programma Sport en recreatie. De inzet is dat zoveel mogelijk Rotterdammers gaan en blijven sporten en bewegen. Dat draagt bij aan een prettig woon- en verblijfsklimaat in Rotterdam. Ook brengt Rotterdam hiermee de realisatie van diverse Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's) dichterbij. Daarnaast is er veel aandacht voor natuureducatie en -beleving en een gezonde en duurzame leefstijl.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

- [Visie en actieprogramma voor vitale en toekomstbestendige speeltuinverenigingen](#)
- [Uitvoeringsprogramma speeltuinverenigingen](#)
- [Beleidskader "NME heeft de toekomst – vernieuwing van natuur- en milieueducatie in Rotterdam" \(november 2013\)](#)
- [Sportnota 2021+ Rotterdam, wereldse sportstad](#)
- [Integraal Huisvestingsplan Sport 2020-2030](#)
- [Beleidskader zwemmen](#)
- [Beleidsnota Urban Sport](#)

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- Sportbedrijf Rotterdam BV;
- Stichting Natuurstad Rotterdam.

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 150

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Achbar

Wethouder Achbar is verantwoordelijk voor de portefeuille Welzijn, Samenleven, Sport en Digitale Inclusie.

'Een lang en gezond leven is niet voor iedereen vanzelfsprekend. Samen met partners in de stad werken we aan sporten en bewegen voor jong en oud en een gezonder en vitaler Rotterdam.'

Stedelijke Ontwikkeling

Wie in Rotterdam woont, of de stad regelmatig bezoekt, ziet het gebeuren: Rotterdam verandert snel. Het aantal Rotterdammers stijgt en de stad groeit. Belangrijk is dat iedereen hier fijn kan leven, wonen, werken, leren, bewegen en recreëren. Het programma Stedelijke Ontwikkeling wil dit alles in goede banen leiden.

Voortgang 2024	Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027	Doel: Integraal ontwikkelen van de stad
Doel: Fijn leven en verblijven in de delta	Doel: Goede groei en verbinding	Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen
Projecten	Financiën	Omschrijving, kaders en verbonden partijen
Verantwoordelijke collegeleden		

Voortgang 2024

Voortgang 2024

Openbaar groen

Collegetarget meer groen: In deze collegeperiode komt er 20 ha groen bij, of de planvorming hiervoor wordt afgerond met de bedoeling uitvoering ervan uiterlijk in 2026 te starten.

Realisatie 2023: 8,1 ha

Mijlpaal 2024: 10 ha

Realisatie 30 april 2024: nog niet bekend

De gemeente werkt met een Groenagenda om de collegetarget te realiseren. Op 20 juni 2023 heeft het college het actieplan [Rotterdam gaat voor groen 2023-2026](#) naar de gemeenteraad gestuurd. Dit actieplan bundelt de

inzet van de gemeente op vergroening, klimaatadaptatie (Weerwoord) en biodiversiteit. De [Voortgangsrapportage 2023](#) is afgerond en ter informatie aangeboden aan de gemeenteraad.

Groenagenda en klimaatadaptief

Meerdere projecten zijn in voorbereiding en uitvoering. Zo wordt bijvoorbeeld Ericaplein eind april 2024 opgeleverd en is het Driehoekspein in uitvoering genomen.

Mobiliteit

Op 23 januari 2024 heeft het college de Rotterdamse Taxi Aanpak vastgesteld met als doel de kwaliteit van het taxivervoer van de opstapmarkt te verbeteren. De QR-stickers voor complimenten of klachten zijn inmiddels uitgedeeld en in de auto's aanwezig, de extra borden worden komende maand geplaatst en de rekentool is in ontwikkeling. Met het doorlopende mystery guest onderzoek en registratie van meldingen kan aan het eind van het jaar het resultaat van de maatregelen worden geanalyseerd.

Op 8 april 2024 is de HOV (Hoogwaardig Openbaar Vervoer) Maastunnel in gebruik genomen, in de vorm van eens sterk versnelde buslijn 44. Deze bus pendelt via de Maastunnel, grotendeels over de vrije rijstrook, 6 keer per uur heen en weer tussen Noord en Zuid. Met de nieuwe route van bus 44 reis je in 7 minuten van Rotterdam Centraal naar het Erasmus MC, de Hogeschool Rotterdam en Little C, en in ongeveer 23 minuten van Rotterdam Centraal naar Zuidplein.

Op 23 april heeft het college het verkeersbesluit Zero-emissiezone Rotterdam 2025 en het bijbehorende ontheffingenbeleid vastgesteld. De zero-emissiezone gaat in op 1 januari 2025 en betreft grofweg het hele stedelijke gebied van Rotterdam binnen de Ring. De huidige milieuzone voor vrachtauto's wordt per 1 januari 2025 opgeheven. Alleen uitstootvrije bestel- en vrachtauto's hebben straks toegang tot de zero-emissiezone. Hiermee zet Rotterdam een grote stap in het verder verbeteren van de luchtkwaliteit en het terugdringen van de uitstoot van CO₂.

Collegetarget verbeteren verkeersveiligheid: Verbeteren van de verkeersveiligheid in Rotterdam door effectieve maatregelen te treffen op de dertig meest verkeersonveilige locaties in de stad.

Realisatie 2023: 2

Mijlpaal 2024: 10

Realisatie 30 april 2024: 1

In 2024 is tot nu toe 1 locatie gereedgekomen. Voor 3 locaties starten de uitvoeringswerkzaamheden later dit jaar. Vanwege de benodigde planvoorbereidingstijd ligt het zwaartepunt van de uitvoering van de target in de jaren 2025 en 2026.

Wonen en bouwen

Afspraken samenwerking in de regio en met het Rijk voor verstedelijking en mobiliteit

Rotterdam werkt mee aan de Rijksprogramma's voor een goede ruimtelijke ordening, in aanloop naar de nieuwe Nota Ruimte van het Rijk. Onderdelen van de Rijksprogramma's zijn de uitwerking van het [NOVEX](#)-gebied Zuidelijke Randstad en het NOVEX-gebied Rotterdamse Haven. Deze uitwerkingen hebben een directe relatie met de toegekende Rijksmiddelen voor de [MIRT](#)-verkenning Oude Lijn en de nieuwe Stadsbrug.

Omgevingswet

- Gestart met de Uitvoeringsstrategie Omgevingsvisie, na de richtinggevende sessie met het college in december 2023.
- Gestart met het programma Rotterdams Havengebied samen met het Rijk, de provincie Zuid-Holland en het Havenbedrijf Rotterdam.
- Afronding Ontwikkelperspectief NOVEX Zuidelijke Randstad voor de nieuwe Nota Ruimte.
- Vaststelling Koers op Zuid als gebiedsuitwerking van de Omgevingsvisie.

Woningbouwproductie

Collegetarget bouw nieuwe woningen: Het college start in de komende 4 jaar met de bouw van 14.000 – 16.000 nieuwe woningen. Van deze woningen behoort 20% tot het sociale segment en 35% tot het middensegment. Een uitzondering daarop zijn de tijdelijke woningen.

Realisatie cumulatief t/m 2023: 6.140 woningen waarvan ongeveer 19% in het sociale segment, 26% in het middensegment, 27% in het hogere segment en 23% in het topsegment, de laatste 5% in de prijscategorie onbekend

Mijlpaal cumulatief tot en met 2024: 10.500 – 12.000

Realisatie cumulatief t/m 15 april 2024: 6.461 woningen waarvan ongeveer 20% in het sociale segment, 27% in het middensegment, 25% in het hogere segment en 23% in het topsegment, de laatste 5% in de prijscategorie is onbekend

De mijlpaal per jaar is tot en met 2023 niet gehaald door tegenslag in de bouw. De gemeente zet alle zeilen bij om de mijlpaal voor de hele collegeperiode te halen, met inzet van de maatregelen uit het Doorbouwakkoord en externe middelen zoals Startbouwimpuls. In 2023 zijn veel bouwvergunningen aangevraagd, de inzet is op de start van de bouw van deze projecten in 2024 en 2025.

Coöperatieve woonvormen	€ 200
Gebiedsontwikkelingen onvoorzien	€ 300
Kiezen voor Rotterdam 2024	€ 2.244
Aanpak van verkeersasos en misstanden taxichauffeurs	- € 850
Actualisatie energiekosten	- € 1.244
Knelpunt stedelijke bereikbaarheid	- € 1.080
Structurele aanpak Methaan-emissies	- € 1.100
Uitvoerbaarheid herstelbesluit bestemmingsplan Lijnbaankwartier Coolsingel	- € 874
Wet Open Overheid (WOO)	- € 1.200
Extra vaartijden tussen Charlois en Katendrecht	- € 66
Fietsers First II	- € 500
Gebiedsontwikkeling Brutus	- € 75
Gebiedsontwikkeling Provimi	- € 200
Maatwerk parkeerproducten	- € 1.016
Oplaadpunten voor smartphones op stations	- € 250
Bestemmingsreserve Autoluwfonds	- € 173
Bestemmingsreserve Invoeringskosten Omgevingswet	€ 1.500
Technische wijzigingen, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 105

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027

Pagina 153

Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027

Groenagenda

De Groenagenda is de aanpak om deze collegeperiode nogmaals 20 ha meer groen in de stad te realiseren. De gemeente werkt aan extra groen, aan klimaataanpassing in de stad ('Rotterdams WeerWoord'), aan biodiversiteit

en aan groenblauwe verbindingen. Dit is inclusief de rivieroeveren. Op 20 juni 2023 is het actieplan [Rotterdam gaat voor Groen: de groenagenda 2023-2026](#) naar de gemeenteraad gestuurd. De [Voortgangsrapportage 2023](#) is afgerond en ter informatie aangeboden aan de gemeenteraad.

Via het Recreatieschap Rottemeren werkt de gemeente aan de realisatie van het Ontwikkelplan Landschapspark de Rotte. Het landschapspark omvat de hele Rotte, van oorsprong tot dam. De stedelijke Rotte moet beter en levendiger worden, als groenblauwe verbinding tussen stad en landschap.

Stadsprojecten

De komende jaren begint de uitvoering van de eerste stadsprojecten. Het doel is de stad mooier, beter en groener te maken. Ook komt er meer ruimte voor cultuur en buitenspelen. Verder zijn de projecten een vliegwiel voor woningbouw en een stimulans voor de lokale economie.

Bij de stadsprojecten en de uitvoering van de Visie op de Openbare Ruimte werkt de gemeente in samenhang met andere grote ontwikkelingen, zoals de Groei van de Stad, de energietransitie, klimaatadaptatie (Rotterdams WeerWoord) en de groei naar een circulaire economie.

Milieu

De ambities van het college voor groei, woningbouw en transitie van de haven maken de milieuvraagstukken omvangrijker en complexer. De gemeente ontkomt er niet aan om bouwplannen te ontwikkelen voor locaties die nu nog milieubelast zijn, zoals bij snel-, spoor- en vaarwegen en haven- en industrieterreinen. Daarbij komt dat in de periode dat de haven in transitie is, nieuwe en bestaande initiatieven tegelijkertijd fysieke en milieuruimte nodig hebben. En in de buurt van de haven ligt een stikstofgevoelig Natura 2000-gebied.

Het is duidelijk dat er grote opgaven liggen voor luchtkwaliteit, geluidhinder, bodemvervuiling en veiligheid, zoals werk met en vervoer van gevaarlijke stoffen. Het is daarom erg belangrijk om milieuaspecten bij planontwikkelingen vroeg in beeld te brengen.

Omgevingsvisie

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Deze wet heeft grote gevolgen voor het ruimtelijk beleid. De invoering van de Omgevingswet is een opgave voor de hele organisatie. De opgave richt zich op de vier maatschappelijke doelen van de wet. Een belangrijke opgave is het voorsorteren op het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Een van de vereisten in de wet is dat elke gemeente een Omgevingsvisie opstelt voor het eigen grondgebied.

De [Omgevingsvisie Rotterdam](#) is in december 2021 vastgesteld als levend document. De omgevingsvisie wordt geactualiseerd en aangepast bij bijvoorbeeld nieuwe inzichten, trends en ontwikkelingen en als de voortgang in de uitvoering daartoe aanleiding geeft. In 2023 bereidde de gemeente een eerste herziening van de Omgevingsvisie voor. Daarin is de ontwikkeling van de Oostflank vastgelegd, inclusief het voorkeursalternatief van de [MIRT](#)-verkenning oeververbindingen regio Rotterdam voor een stadsbrug.

De gemeenteraad heeft opdracht gegeven om de ruimtelijke stedelijke ambities uit de Omgevingsvisie én het coalitieakkoord te vertalen naar concrete, haalbare programma's en projecten voor de huidige collegeperiode en verder. Hiervoor komt er een Uitvoeringsstrategie Omgevingsvisie, waarin de prioritering, fasering en samenhang staat beschreven voor de uitvoering van de ambities uit de Omgevingsvisie. Zo geeft de Uitvoeringsstrategie langjarig richting aan het beschikbare geld, de gemeentelijke capaciteit en de inhoudelijke focus.

Tot slot werkt de gemeente een kader uit voor monitoring en evaluatie van de Omgevingsvisie. Dit kader helpt om overzicht en regie te houden op de groei van de stad. De gemeenteraad stelt het kader vast.

Mobiliteit

In de komende jaren is de inzet op mobiliteit en verkeer, en op vervoer gericht op enkele beslissende stappen die de stad zullen veranderen. De gemeente maakt de drie stadsgebieden Noord (Oude Noorden, Agniesebuurt, Liskwartier), Centrum (Oude Westen) en West (Middelland en Nieuwe Westen) autoluwer, om daarmee de verkeersveiligheid en doorstroming te verbeteren. Binnen de gehele ring komt er betaald parkeren. Met de gemeentelijke partners kiest de gemeente één van de uitvoeringsvarianten van een nieuwe oeververbinding. Met deze stappen komt er meer ruimte in de stad en komen er mogelijkheden voor stedelijke groei en verdichting, zonder dat dit leidt tot meer verkeersopstoppingen en de stad verliest aan aantrekkelijkheid.

Wonen

De gemeenteraad heeft de nieuwe [Woonvisie](#) 14 maart 2024 vastgesteld. De basis hiervoor was het Woonakkoord dat de raad begin 2023 heeft gesloten. De [Woonvisie](#) is uitgewerkt in een koers tot en met 2040 en een uitvoeringsprogramma dat de nadruk legt op de uitvoering in de komende vijf jaar.

Bij het woonbeleid gaat het om het creëren van een aantrekkelijk, divers en betaalbaar woningaanbod, in prettige en veilige wijken. Om te voorzien in de enorme vraag naar woonruimte blijft de gemeente de komende jaren inzetten op nieuwbouwwoningen, tijdelijke woonoplossingen zoals flexwoningen, en op het beter gebruiken van de bestaande voorraad.

De doelstelling is om 3.500 tot 4.000 woningen per jaar te bouwen en te zorgen voor 55% betaalbare woningen bij nieuwbouw en vanaf 2026 65% betaalbare woningen. De nadruk ligt op woningen voor studenten, sociale stijgers, mensen met een middeninkomen en ouderen.

In februari 2024 is ook de actieagenda 'Goud voor Oud' door de gemeenteraad vastgesteld. De agenda kent vier verschillende actielijnen, waarvan één actielijn gericht op de doorstroming van ouderen.

De gemeente is op verschillende manieren bij de woonprojecten betrokken. Zo zijn er gebiedsontwikkelingen die de gemeente op eigen grond uitvoert, zoals Parkstad, Rijnhaven en Merwe-Vierhavens. Daarnaast ontwikkelen andere organisaties projecten op grond die niet van de gemeente is. In die gevallen faciliteert de gemeente de bouw en stelt zij kaders om een gewenste ontwikkeling te realiseren. Hierbij is het minder goed mogelijk om te sturen op planning, programma en verschijningsvorm.

Het wordt steeds belangrijker dat huur- en koopwoningen betaalbaar zijn. De afgelopen periode is vanuit de startbouwregeling geld toegekend aan 16 projecten voor de bouw van 1.141 middensegmentwoningen. De overige middelen uit het doorbouwfonds worden de aankomende tijd toegekend. Op die manier worden meer betaalbare nieuwbouwwoningen gebouwd met de verdeling: 20% sociaal, 35% middensegment, 30% hoger segment en 15% topsegment. Vanaf 2026 past de gemeente de verdeling voor nieuwbouw aan naar 25% sociaal, 40% middensegment, 20% hoger segment en 15% topsegment.

Maar, fijn wonen vraagt om meer dan alleen een woning. Daarom zet de gemeente via de Omgevingsvisie in op 'goede groei' van de stad. In de plannen is er ook aandacht voor voldoende voorzieningen, een fijne buitenruimte, werklocaties en uiteraard duurzaamheid en aanpassing aan het veranderende klimaat.

Doel: Integraal ontwikkelen van de stad

Pagina 154

Doel: Integraal ontwikkelen van de stad

[Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat? Toelichting indicatoren](#)

Wat willen we bereiken?

Werken met de Omgevingswet en uitvoering geven aan de doelen van de Omgevingsvisie

In de Omgevingsvisie Rotterdam staan opgaven waar de stad voor staat. De koers en hoofdkeuzes geven richting aan hoe de gemeente hiermee omgaat. Uitwerken van deze doelen gebeurt in samenspraak met bewoners, ondernemers en gebruikers van de stad. Hierbij hoort ook het contact met de hogere overheden, in verbanden als de G4, Verstedelijkingsalliantie en de NOVEX'en.

Een zo gunstig mogelijke balans vinden tussen maatschappelijke opbrengsten en financieel resultaat

De gemeente krijgt geld door bijvoorbeeld grond te verkopen, erfpacht om te zetten of een bestemmings- of omgevingsplan aan te passen. Dit geld kan de gemeente gebruiken voor nieuwe plannen. Soms neemt de gemeente met lagere opbrengsten genoegen, als dat een maatschappelijk doel dient, zoals het bouwen van meer betaalbare woningen.

Vorbereiding en uitvoering geven aan gebiedsontwikkelingen

Plannen maken voor elk gebied en wijk en waar nodig nieuwe ontwikkelingen voorbereiden. Dit gebeurt samen met bedrijven en andere organisaties. In de wijken komen de opgaven rond wonen, werken en verblijven samen. De uitvoering gebeurt in samenspraak met de stad.

Wat gaan we daarvoor doen?

Omgevingswet

- Werken vanuit de Omgevingswet met de vastgestelde Rotterdamse Omgevingsvisie en het maken van een Uitvoeringsstrategie Omgevingsvisie, gekoppeld aan meerjarige investeringen. Medefinanciering zoeken bij andere partners en overheden.
- De Omgevingsvisie actualiseren of herzien. Dat is voor de eerste keer gebeurd in 2023. Waar nodig trekt de gemeente samen op met anderen.

Balans maatschappelijke opbrengsten en financieel resultaat

- Starten van ruimtelijke ontwikkelingen zoals Merwehaven en Parkhaven en daarop sturen door gemeentelijk grondbeleid. Afhankelijk van de situatie is dit verwerving, Wet voorkeursrecht gemeente (Wvg), onteigening, verkoop, sanering, bouwrijp maken en inrichten van gronden. Passief sturen door contractbeheer en de markt uitdagen om nieuwe ontwikkelingen te realiseren en te financieren die passen bij de gemeentelijke prioriteiten.
- Vertalen van gemeentelijke ambities naar grondexploitaties (onder andere Merwehaven en Parkhaven). De sturing geschiedt via de eigen grondexploitaties op Goede Groei. Veel ontwikkelingen vinden plaats op grond die niet in eigendom is van de gemeente, zoals in Brainpark en Stadsdriehoek. Daarom stroomlijnt de gemeente deze initiatieven. Samen vormen de gemeentelijke en particuliere ontwikkelingen de verstedelijkingsopgave.
- De gemeenteraad krijgt hierover verschillende rapportages, zoals de [Monitor Grondexploitaties](#).

Gebiedsontwikkelingen

- Rotterdammers meer betrekken bij de inrichting en leefbaarheid van hun wijk. Ze hebben meer zeggenschap over hun wijk, met buitenruimte en mobiliteit als aandachtspunten.
- Bouwen van 400 studentenkamers per jaar, met een totaal van 1.600 woningen (Collegetarget 2022-2026). Daarbij is de gemeente afhankelijk van bouwondernemingen, andere marktpartijen en woningbouwcorporaties. Hieronder vallen ook transformatieprojecten en flexwoningen.
- Als basis hiervoor: goede monitoring van de woningvoorraad als geheel, naar prijssegment en eigendomssituatie. De prijsontwikkeling binnen de particuliere voorraad huur- en koopwoningen krijgt bijzondere aandacht.

- In samenhang met de woningbouw werken aan voldoende werklocaties (programma Economische Ontwikkeling) en groen- en maatschappelijke voorzieningen (programma Maatschappelijke Ontwikkeling) om 'goede groei' mogelijk te maken, bijvoorbeeld door een groennorm op te nemen bij de eisen voor nieuwbouw.
- Een zo integraal mogelijke uitvoering op wijkniveau van de vele verschillende beleidsdoelstellingen van de gemeente.
- Bouw van een nieuwe studentencampus. De gemeente dringt er bij de Erasmus Universiteit Rotterdam, de Rotterdamse hogescholen en de TU Delft op aan hun verantwoordelijkheid te nemen voor het laten realiseren van huisvesting voor studenten uit binnen- en buitenland door het beschikbaar stellen van grond en door bijvoorbeeld te investeren in gemeenschappelijke ruimtes.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie	Realisatie	Begroting	Realisatie	Raming	Raming	Raming	Raming
	2022	cumulatief	Cumulatief	cumulatief	Cumulatief	2026	2027	2028
	tot en met		t/m 2024	tot en met	tot en met			
	2023			15 april	2025			
				2024				
Collegetarget bouw nieuwe woningen: Het college start de in	3.006	6.140	10.500 –	6.461	14.000 –			
de komende vier jaar met de bouw van 14.000 – 16.000 nieuwe	(10%)	(19%)	12.000	(20%)	16.000			
woningen. Van deze woningen (uitgezonderd tijdelijke	sociaal -	sociaal -	(20%	sociaal –	(20%			
woningen) behoort 20% tot het sociale segment en 35% tot het	26% midden)	26%	sociaal -	27%	sociaal -			
middensegment		midden)	35%	midden)	35%			
			midden)		midden)			
400 studentenkamers	0	394	1.200	394	1.600	1.600		

Toelichting indicatoren

Nieuwe woningen

In 2022, 2023 en 2024 tot en met 15 april is gestart met de bouw van 6.461 woningen.

Dit aantal is als volgt opgebouwd:

- Sociaal segment: 19,7% (1.254 woningen)
- Middensegment: 26,6% (1.698 woningen)
- Hoger segment: 25,5% (1.628 woningen)
- Topsegment: 22,7% (1.446 woningen)
- Onbekend segment: 5,5% (351 woningen)
- Flexwonen: 84 woningen

Een groot deel van de planvoorraad is uitgewerkt. In 2024 legt het college de aandacht daarom op het realiseren van deze woningen en gebruikt hierbij waar nodig de inzet van Startbouwimpuls (SBI), Woningbouwimpuls (WBI) - en Startbouwregeling Rotterdam (SBR) middelen om de bouw van (betaalbare) woningen maximaal door te zetten.

Studentenkamers

In 2023 is gestart met de bouw van 379 studentenwoningen aan de K.P. van der Mandelelaan en een transformatie aan de Noordsingel waarbij 15 studentenkamers worden gerealiseerd. Daarnaast wordt gewerkt aan de realisatie van bijna 2.000 studentenwoningen die een geprognosticeerde startbouwdatum hebben in de huidige collegeperiode in de projecten Westblaak 182, Rush, Hoge Wiek, Hoofdweg 256, Campus Woudestein en het Toepad.

In het kader van het beter benutten werkt de gemeente samen met Hospi Housing ter stimulering van hospilverhuur (woningdelen). Sinds 2023 zijn hieruit 25 matches voortgekomen.

Eind 2023 werd bekend dat € 20 mln vanuit de Woningbouwimpuls (WBI) beschikbaar is gesteld voor studentenhuysvesting, sinds begin 2024 is er nauw contact met het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties (BZK) inzake deze middelen. De strenge regels vanuit de WBI zorgen ervoor dat projecten met studentenhuysvesting niet in aanmerking kwamen. Nu de WBI is toegekend aan een beperkt aantal projecten, werkt BZK aan een alternatieve regeling voor het resterende bedrag. Er zal gekeken worden welke studentenprojecten er binnen deze regeling in aanmerking komen.

Doel: Fijn leven en verblijven in de delta

Pagina 155

Doel: Fijn leven en verblijven in de delta

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat? Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

- **Het realiseren van groene en blauwe verbindingen en het verlevendigen van de rivieroever.** In een steeds drukker stad is een prettige buitenruimte belangrijk. Daarom richten we ons op betere routes langs de rivieren, verlevendiging van de oevers door er functies aan toe te voegen, verbetering en vergroening van verbindingen tussen wijken en door wijken heen, zodat er aantrekkelijke routes ontstaan voor beweging, ontmoeting en recreatie. Deze collegeperiode ligt de focus met name op de volgende groenblauwe verbindingen: Heemraadssingel – Van Aerssenlaan, Rotterdamse Rotte, Steilrand en Rondje bruggen Nieuwe Maas.

- **Ruim baan voor fietsers en voetgangers.** In de hele stad, in het bijzonder in de binnenstad en bij ov-knooppunten, komt er meer ruimte voor voetgangers, fietsers en het ov. Dit zorgt voor een veiliger gevoel en ruimte voor ondernemers in de buitenruimte, zoals voor horeca. Daarnaast zorgt dit voor mogelijkheden de stad te verdichten, terwijl de gezondheid verbetert en de wijken prettig leefbaar blijven. Waar nodig en mogelijk hanteren we een maximumsnelheid van 30 kilometer per uur als norm. De ruimte die vrijkomt bij de mobiliteitstransitie kunnen we gebruiken voor kwaliteitsverbetering en vergroening. Dit draagt bij aan biodiversiteit en klimaatadaptatie.
- **Het groener en meer klimaatadaptief maken van parken, straten, plein en boulevards.** Om fijn te kunnen leven, maakt de gemeente de stad meer biodivers en groener. Dat staat in de [Uitvoeringsagenda Biodiversiteit](#) die wordt opgenomen in de [Groenagenda](#). In 'stenige' stadswijken verbetert en vergroent de gemeente de openbare ruimte. Verder zorgt zij voor betere pleinen door meer groen en groeiruimte voor bomen, betere wateropvang en nieuwe groene locaties in de wijken. Dit zorgt voor koelere buitenruimte in de zomer, een gezondere leefomgeving en minder kans op wateroverlast bij hevige regenbuien.
- **Verbetering van de (milieu)kwaliteit van de leefomgeving.** De overheid heeft de plicht om de milieukwaliteit op orde te brengen of te houden. Rotterdam doet dit door geluidsoverlast, luchtvervuiling en bodemverontreiniging terug te dringen en de kans te beperken op en het effect van milieu-incidenten bij het werken met en vervoeren van gevaarlijke stoffen. Dit is essentieel voor een gezonde fysieke leefomgeving.

Wat gaan we daarvoor doen?

Groene en blauwe verbindingen

- Nieuwe Maas versterken als centraal park met focus op het gebied tussen de stadsbruggen (Rondje Bruggen). We verkennen de mogelijkheden voor meer levendige functies, zoals horeca en recreatief gebruik van plekken langs de rivier.
- Het Rotterdamse deel van Landschapspark De Rotte versterken, van de dam tot de Zevenhuizerplas. We richten ons daarbij vooral op het recreatieve gebruik op en aan de Rotte. Via het recreatieschap Rottemeren draagt de gemeente bij aan de ontwikkeling van het Landschapspark ten noorden van Rotterdam.
- Groene verbindingen versterken, bijvoorbeeld langs singels en dijken. We verbeteren groenblauwe verbindingen, zoals de Rotterdamse Rotte en Heemraadssingel-Van Aerssenlaan. Dat is goed voor recreatie, biodiversiteit en biedt bescherming tegen wateroverlast. Hierover staat meer informatie in het begrotingsprogramma Beheer van de stad.
- De drie stadsprojecten Nelson Mandelpark, Rijnhavenpark en getijdenpark Feijenoord verder ontwikkelen. Deze projecten dragen bij aan levendige rivieroeveren.

Ruim baan voor fietsers en voetgangers

- Stimulering van actieve mobiliteit voor alle doelgroepen door het aanleggen van fiets- en wandelpaden. Extra aandacht voor scholen en ov-knooppunten.
- Verkeerscirculatieplan voor de hele stad en uitvoeringsstrategie voor een autoluwere binnenstad en het Oude Westen, Nieuwe Westen, Middelland en Oude Noorden.
- Jaarlijks de aanpak van de tien meest verkeersonveilige plekken. Opsporing van asociaal rijgedrag en aanpakken van de daders.
- Voorbereiding op de snelheidsnorm van maximaal 30 km per uur in de stad.

Groenagenda: Groener en klimaatadaptief

- Vergroenen door 20 hectare extra groen aan te leggen. Waar mogelijk koppelen we de werkzaamheden hiervoor aan rioolvervanging en andere opgaven in de ondergrond en de herinrichting van de openbare ruimte (begrotingsprogramma Beheer van de stad).
- Meer en meer divers groen aanleggen om de groenstructuur van Rotterdam te versterken. Uitgangspunten: aanpassing aan klimaatverandering en meer biodiversiteit. Zo dragen we bij aan verkoeling en gaan we overlast bij neerslag en droogte tegen.
- Uitvoeren 50 klimaatadaptieve, groene projecten en 15 groenblauwe pleinen.
- Groenblauwe schoolpleinen realiseren.
- Stadsprojecten voorbereiden en waar mogelijk realiseren: Hofbogen, Hofplein en Alexanderplein.
- Het ontwikkelkader Oostflank verder uitbouwen. Dit ontwikkelkader zet in op het versterken van het groene raamwerk, waarbij kwaliteit en verbindingen in de stad en met het ommeland verbeteren. Concreet op te lossen grote schakels: Rivieroeverpark, Bos-as Prinsenlaan.

Verbetering van de leefomgeving

- Per gebied bekijken wat nodig is om geluidsoverlast te verminderen en te voorkomen. Dat kan bijvoorbeeld door betere isolatie, stil asfalt of een slimme inrichting van het gebied (waarbij bijvoorbeeld kantoren dienen als geluidsschild voor woningen). Deze maatregelen liggen in lijn met de in 2023 vastgestelde Koersnota Geluid.
- Rotterdam voldoet aan de huidige Europese wettelijke norm voor stikstofdioxide (NO₂) en fijnstof. Vermindering van de luchtverontreiniging blijft nog steeds noodzakelijk, omdat de Europese normen aangescherpt worden. Daarom zetten we de maatregelen uit de Koersnota Schone Lucht door. Deze zijn onder meer gericht op het terugdringen van de uitstoot van het wegverkeer, de scheepvaart en de industrie en hangen sterk samen met verduurzaming van mobiliteit, vergroening, klimaatbeleid en de energietransitie. Zie ook het begrotingsprogramma Energietransitie.
- Risico's beperken bij het vervoer van gevaarlijke stoffen en bij bedrijven die werken met gevaarlijke stoffen. Er wordt bijvoorbeeld bij vergunningverlening, toezicht en handhaving geprioriteerd op basis van de risico's van de activiteiten. Daarbij besteden we bijzondere aandacht aan de veiligheid van nieuwe, zich snel ontwikkelende technologieën en ontwikkelingen op het gebied van de energietransitie.
- De bodemkwaliteit in de stad verbeteren waar dat mogelijk is, gericht op het voorkomen van mogelijk contact met (bijvoorbeeld met lood) verontreinigde grond. Ook gaan we verspreiding van verontreinigingen

in het havengebied tegen met een gebiedsgerichte aanpak, in samenwerking met o.a. de provincie en het Havenbedrijf Rotterdam.

Hoe meten we dat?

Indicatoren									
	Realisatie	Realisatie	Begroting	Realisatie	Raming		Raming	Raming	Raming
	2022	2023	2024	2024	2025		2026	2027	2028
Collegetarget: In deze collegeperiode wordt 20 ha groen erbij gerealiseerd of wordt de planvorming afgerond en start de uitvoering ervan uiterlijk in 2026	Realisatie is meegenomen in resultaat 2023. Vanaf 1 juli zijn cijfers meegenomen, tot 1 juli is meegeteld bij vorige collegetarget								
		8,1 ha	10	n.n.b.	15		20		
Collegetarget: We verbeteren de verkeersveiligheid in Rotterdam door effectieve maatregelen te treffen op de dertig meest verkeersonveilige locaties in de stad.	10	2	10	1	10	Eindwaarde:		30	

Toelichting indicatoren

Collegetarget Groen

Tot eind 2023 is 8,1 hectare groen toegevoegd aan Rotterdam. Hiervan ligt 2,8 hectare op groene daken. Na 1,5 jaar ligt de voortgang van het collegetarget op schema.

Per inrichtingsplan (IP) wordt het saldo van groen gemeten. Daarnaast wordt op basis van jaarlijkse luchtfoto's de toename in het areaal groene daken gemeten.

Collegetarget verkeersveiligheid: In de zomer van 2023 is voor de aanpak van verkeersonveilige locaties overgestapt van de black spot-werkwijze naar de werkwijze conform de definitie van de collegetarget. Als start hebben we de eerste 16 locaties geselecteerd en in voorbereiding genomen. Daarvan zijn er in 2023 2 gereedgekomen en in 2024 tot nu toe 1. Voor 3 locaties starten de uitvoeringswerkzaamheden later dit jaar. Vanwege de benodigde planvoorbereidingstijd ligt het zwaartepunt van de uitvoering van de target in de jaren 2025 en 2026.

NB de realisatie 2022 maakt nog geen deel uit van de collegetarget, maar is voor de volledigheid opgenomen.

Doel: Goede groei en verbinding

Pagina 156

Doel: Goede groei en verbinding

Wat willen we bereiken?

- **De stad groeit binnenstedelijk en versterkt daarbij bestaande plekken.** Binnenstedelijke groei ontziet de buitengebieden en geeft meer draagvlak voor bestaande voorzieningen in de stad. Dit biedt tegelijk kansen voor betere verbindingen tussen bestaande wijken en de kleine kernen: 'één stad gevoel'. Een gevolg van binnenstedelijk bouwen is toenemende druk op voorzieningen in de stad en de buitengebieden. Daarom vinden er investeringen plaats in bestaande en nieuwe groengebieden in en om de stad en in voldoende maatschappelijke voorzieningen. Rotterdam bouwt bij voorkeur bij bestaande en nieuwe ov-haltes. Behoud en versterking van de karakteristieken van een plek of gebied vormen uitgangspunt voor nieuwe ontwikkelingen.
- **Er is hoogwaardig ov op stedelijke en regionale schaal beschikbaar.** Opwaardering bestaande netwerk en aanleg van nieuwe verbindingen lost knelpunten op en geeft ruimte voor ontwikkelingen. Een modal shift naar ov en het creëren van snellere, directere verbindingen verbetert de stedelijke leefkwaliteit en vergroot de kansen op werk, onderwijs en sociale interactie. Met een nieuwe oeververbinding tussen Kratingen en Feijenoord en IJsselmonde, inclusief hoogwaardig openbaar vervoer en een nieuw treinstation bij Stadionpark verbeteren de beschikbaarheid van ov. Toegankelijkheid van het ov bevorderen door het ov gratis te maken voor specifieke doelgroepen.
- **Gebieden zijn goed bereikbaar en de doorstroming blijft op peil, met gebruikmaking van nieuwe mobiliteitstechnologie.** Evenwichtige programmering, verdeeld over de verschillende stedelijke centra, om goede groei van de stad mogelijk te maken. Verzachten van verwachte verkeershinder door werkzaamheden door het optimaal benutten van beschikbare infrastructuur, mede door koppeling van netwerken en spreiding over verkeerssoorten (fiets, voetganger, auto, ov e.d.), met slimme services en informatie. Daarbij is bereikbaarheid een regionale opgave. Daarom intensieve samenwerking met andere overheden in de regio en het bedrijfsleven.
- **Ruimte verdelen we verstandig, met oog voor minder winstgevende functies en door mobiliteit (inclusief parkeren) anders te organiseren.** De urgentie om de ruimte goed te verdelen is hoog. Dat komt doordat Rotterdam aan verschillende transitie tegelijk werkt, zoals de mobiliteitstransitie, de energietransitie en de klimaatopgaven. Deze komen allemaal samen in gebiedsontwikkelingen als M4H. De gemeente wil voorkomen dat sommige functies uit de stad verdwijnen. Denk aan werklocaties of maatschappelijke voorzieningen. Daarom zorgt zij voor efficiënt (dubbel-)gebruik van de schaarse ruimte. Met zogenoemde 'mengmilieus' blijven de bestaande schaarse functies in de stad en worden parkeervoorzieningen dubbel gebruikt. Daarnaast zorgt de gemeente voor een gastvrij betaald parkeersysteem binnen de ring Rotterdam. Dat draagt bij aan een optimale verdeling van ruimte voor mobiliteit over alle Rotterdammers en bezoekers.
- **Betaalbare woningen voor verschillende doelgroepen.** Nieuwe bouwprojecten in de wijken dragen bij aan wijken voor iedereen. Nieuwe bouwprojecten in de wijken dragen bij aan wijken voor iedereen. Nieuwbouwwoningen in het sociale segment en het middensegment worden vooral voor studenten,

jongeren, ouderen en sociale stijgers gebouwd. In 2024 werkt de gemeente aan een nieuwe huisvestingsverordening die naar verwachting in 2025 in werking treedt. Op basis van nieuwe regels wordt de verordening uitgebreid. Zoals voorrang voor maatschappelijke beroepsgroepen, voorrang voor sociale stijgers bij sociale nieuwbouwkoopwoningen en het uitbreiden met particuliere huurvoorraad.

Wat gaan we daarvoor doen?

Binnenstedelijke groei

- Plannen ontwikkelen om een aantrekkelijke omgeving te zijn voor woningen, werklocaties, voorzieningen en groen. De gemeente plant de grootste groei in de Binnenstad op twee oevers, in de Oostflank, op Zuid en in M4H.
- Een toekomstige planvoorraad met woningen voor de langere termijn ontwikkelen. Daarvan maken ook de maatschappelijke, culturele, landschappelijke en economische functies deel uit.
- Het StartR Flexwonen-concept verder uitwerken. De eerste twee locaties zijn in Feijenoord (Persoonsdam – KV100) en Hoogvliet (Sayhaey). Vooral jonge Rotterdammers en mensen met spoed vinden namelijk lastig een woning. Binnen dit concept versnellen we lopende projecten met flexwoningen en plaatsen we aanzienlijke aantallen flexwoningen op nieuwe locaties. Ook verkennen we innovatieve mogelijkheden om de woningvoorraad beter te benutten, zoals woningdelen en collectieve woonvormen.
- De kwaliteit en beleving van fiets- en looproutes tussen wijken verbeteren door bijvoorbeeld fietspaden of fietsstroken aan te leggen. Daarmee wordt de reistijd korter en de reis zelf comfortabeler en veiliger. Zo profiteren ook bestaande plekken van de groei van de stad. Dit sluit aan op de ambities voor de openbare ruimte voor verblijf en vergroening.
- Een 3D-ordeningsprincipe om goede keuzes te maken voor de ondergrond. De groei van de stad zorgt namelijk voor een enorme belasting op de ondergrond.
- Kaderstellende plannen voor gebieden als de Oostflank ontwikkelen. Bijvoorbeeld een gebiedsambitiedocument voor De Esch. Deze plannen zetten in op een gebalanceerde woningvoorraad en profijt van verdichting voor de bestaande wijken.
- Thematisch planologisch advies op systeemniveau (elektra, warmte-koude, water, etc.) en op inpassingsniveau (functie zoekt plek, bijvoorbeeld de Campus TU Delft).

Hoogwaardig openbaar vervoer

- Gratis openbaar vervoer voor ouderen en voor kinderen tot 12 jaar. Kleinere barrièrewerking van de rivier door deze te benutten voor personenvervoer over water. Onderzoek naar kansen van verbetering van ov naar Rozenburg en andere kleine kernen.
- Werken aan een nieuwe stadsbrug tussen Kralingen en Feijenoord/IJsselmonde inclusief hoogwaardig openbaar vervoer (tramkwaliteit) tussen Kralingse Zoom en Zuidplein en een nieuw treinstation bij Stadionpark. Het voorkeursalternatief wordt vastgelegd in een partiële herziening van de Rotterdamse Omgevingsvisie.

- Uitbreiding van capaciteit en frequentie van het bestaande Rotterdamse metronetwerk. Samen met RET en MRDH werken aan hogere kwaliteit van tramlijnen. Opwaardering van de spoorlijn Leiden-Dordrecht, incl. nieuwe treinstations bij Van Nelle en Stadionpark, met het Rijk en de regio. Daarbij oog houden voor het inlopen van het corona-effect en de ontwikkeling van het personeelstekort bij de RET.
- Inspanning om een snelle, hoogwaardige en vrij liggende busverbinding tussen Zuidplein en Rotterdam Centraal door de Maastunnel te realiseren.
- Hoogwaardig openbaar vervoer (hov) draagt bij aan de bereikbaarheid van bestaande woon-, werk-, onderwijs- en voorzieningenlocaties en een flink aantal nieuwe gebiedsontwikkelingen, zoals Feyenoord City, EMC Campus, Cultuur&Campus, Kralingse Zoom en de Van Nelleknoop.

Goede bereikbaarheid en doorstroming

- Verkeerslichtinstallaties en verkeersmonitoring up-to-date houden. Gebruikmaken van smart mobility-technologie. Innovatie, bijvoorbeeld door verkeerslichten intelligent te maken en te laten communiceren.
- Uitstekende benutting van beschikbare netwerken om de dagelijkse bereikbaarheid en doorstroming optimaal te houden. Bij incidenten sturing van het verkeer over alternatieve routes en informatie aan de reiziger via diverse kanalen. Afspraken binnen de provincie over beperking van verkeersshinder. Bij werkzaamheden bevordering van de overstap op de fiets, het ov of deelmobiliteit.
- Bevordering van smart mobility, waarbij o.a. te denken valt aan onderling communicerende voertuigen en op termijn aan zelfrijdende voertuigen. Samenwerking met bedrijven en netwerken draagt bij aan een internationaal imago van Rotterdam als innovatieve stad.
- Verkeersmodellering, data-inwinning en databeheer als basis voor regeling van het verkeer en vorming van beleid.

Ruimte verstandig verdelen

- Gebruikmaking van referentiewaarden maatschappelijke voorzieningen bij nieuwe ontwikkelingen. Dit zorgt voor een goede mix van functies en voorkomt dat functies uit de stad verdwijnen die minder winstgevend, maar wel hard nodig zijn.
- Verdeling van de ruimte voor mobiliteit met oog voor natuurvriendelijk bouwen op redelijke afstand van routes voor hoogwaardig openbaar vervoer en verstandige ordening van de ruimte in de ondergrond.
- Parkeerregelgeving en facilitering van parkeerproducten die doel- en klantgericht zijn. Invoering van betaald parkeren binnen de Ring Rotterdam. Groter betaal- en gebruiksgemak van betaald parkeren door innovatie, zoals digitalisering. Bevordering van parkeren in garages en P+R's in plaats van op straat. Verwijzen van deelmobiliteit naar aangewezen plekken. Onderzoek naar plekken voor mobiliteitshubs, eventueel in combinatie met inpandig parkeren.
- Doorgaan met het faciliteren van fietsparkeren bij ov-haltes en publiekstrekkende bestemmingen. Deze voorzieningen komen op logische plekken en passen in de openbare ruimte.
- Ontwikkeling van Merwe-vierhavens (M4H) met meer ruimte voor groen door gebruik te maken van andere mobiliteitsvormen en het parkeren in collectieve bovengrondse mobiliteitshubs. Waardoor de bereikbaarheid is geborgd en de omliggende wijken minder worden belast.

- Met wijkbewoners nagaan welke behoeften en belemmeringen er zijn om zich te verplaatsen naar werk, onderwijs, zorg of sociale activiteiten. Op basis daarvan terugdringing vervoersarmoede en ervoor zorgen dat iedereen zich prettig en veilig kan verplaatsen.
- Zorgen voor balans tussen de verschillende vervoersstromen (ov, auto, fiets, voetganger) in de ontwikkelingsstrategie Oostflank.

Betaalbare woningen

- We zetten in op de maatregelen die zijn opgenomen in de [Woonvisie](#).
- Beleidsmatig zetten we in op meer betaalbare woningen, zowel in de bestaande bouw als nieuwbouw. Bij nieuwbouwprojecten op de middellange termijn sturen we gericht op meer betaalbare woningen. We monitoren de woningvoorraad als geheel, naar prijssegment en eigendomssituatie. De prijsontwikkeling binnen de particuliere voorraad huur- en koopwoningen krijgt bijzondere aandacht, bijvoorbeeld door het laten uitvoeren van aanvullende onderzoeken over verhuringen.
- Inzetten op specifieke groepen in de nieuwbouw. Nieuwbouwwoningen in het sociale segment en het middensegment worden namelijk vooral gebouwd voor studenten, jongeren, ouderen en sociale stijgers. Deze inzet op specifieke groepen moet zorgen voor doorstroming, zodat ook andere woningzoekenden meer kans maken.
- Voor studenten 400 woningen per jaar.
- Voor ouderen starten in de periode 2022-2026 tien woon-zorgconcepten in nieuwbouw.
- Samen met belanghebbenden en stakeholders mogelijkheden bieden zodat er meer geschikte woningen voor ouderen en andere aandachtsgroepen komen. En in het licht van de toekomstige WoonZorgvisie beoordelen wat er qua opgave en financiën op de gemeente en stakeholders afkomt.
- De huisvesting van statushouders vooral laten verzorgen door woningcorporaties. Daarnaast huisvesten we ook via leegstandsbeheer, via particuliere verhuur en in tijdelijke woningbouw.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Relatieve aandeel actieve en duurzame verplaatsingen	60,1%	63,8%	67,8%						
Betalingsgraad bij betaald parkeren		90%	90%	91%	91%	91%	92%		
Bezettingsgraad gemeentelijke garages en P+R-voorzieningen		30%	32%	34%	34%	36%	38%		

Toelichting indicatoren

Relatieve aandeel actieve en duurzame verplaatsingen

Over deze indicator wordt alleen over het volledige jaar gerapporteerd omdat seizoensinvloeden anders een vertekend beeld zouden geven.

Betalingsgraad bij betaald parkeren

De realisatie in 2024 ligt met 91% op koers.

Bezettingsgraad gemeentelijke garages en P+R-voorzieningen

De realisatie in 2024 ligt met 34% op koers. De bezettingsgraad is daarmee gestegen ten opzichte van 2023 (toen 32%).

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 157

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Stedelijke Ontwikkeling draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen: 9. Industrie, innovatie, 11. Duurzame steden en gemeenschappen en 15. Leven op het land.

Voor een uitgebreide toelichting zie de [paragraaf Sustainable development goals](#).

Projecten

Pagina 158

Projecten

Hier wordt een korte toelichting gegeven op de belangrijkste projecten die voor dit programma worden uitgevoerd.

[Gebiedsontwikkelingen deels in of richting uitvoering](#)[Diverse Gebiedsuitwerkingen in de Omgevingsvisie](#)[Grote opgaven randvoorwaardelijk voor grote gebiedsontwikkelingen](#)

Gebiedsontwikkelingen deels in of richting uitvoering

Merwe-Vierhavens M4H

M4H is een gebiedsontwikkeling die komende jaren zorgt voor een bruisend stadsdeel met woningen, bedrijvigheid, horeca, evenementen, onderwijs en cultuur.

Mei 2023 is na goedkeuring door het college het ontwerp bestemmingsplan en de MER M4H ter inzage gelegd. Vaststelling is voorzien in de tweede helft van 2024. In juni 2023 heeft de gemeenteraad het [masterplan Merwehaven](#) en de grondexploitatie vastgesteld. Eind juni 2023 heeft het Ministerie van Binnenlandse Zaken bekend gemaakt dat vanuit het Gebiedsbudget bijna € 13 mln ter beschikking is gesteld voor de gebiedsontwikkeling M4H als onderdeel van Oude Lijn Leiden – Dordrecht en [NOVEX](#) Zuidelijke Randstad.

Feyenoord City

Het college heeft in april 2024 nieuwe plannen naar de gemeenteraad gestuurd voor Feyenoord City. Daarvoor zijn twee oude plannen herzien: de Gebiedsvisie Stadionpark uit 2018 en het daaronder vallende Masterplan Feyenoord City uit 2019. Nieuwe plannen waren nodig omdat de Raad van State eind 2022 een streep trok door het eerdere bestemmingsplan en de plannen voor een nieuw stadion niet doorgingen. Naast de herziene gebiedsvisie en Masterplan is ook het ambitiedocument Waterkant en de herziene grondexploitatie naar de raad gestuurd. Waterkant is de nieuwe wijk op de plek waar het nieuwe stadion gepland was. Naar verwachting bespreekt de gemeenteraad de nieuwe plannen in mei 2024.

Op verzoek van de gemeenteraad is er een eindrapportage voor het project voor de Regeling Risicovolle Projecten opgesteld. Zie voor de eindrapportage: [Eindrapportage Feyenoord City](#).

Brainpark

De transformatie van Brainpark gaat voorspoedig. In de eerste vier maanden van 2024 is verder gebouwd aan het project van Greystar aan de K.P. van der Mandelelaan 130 (614 woningen). De ondergrondse garage is gereed en de torenkraan is geplaatst. Fase 1 van Bakkers Hommen (743 woningen) stond onder meer in het teken van behandeling in de welstandscommissie, waar ondertussen een akkoord op is verkregen. Er wordt hard gewerkt om nog dit jaar te starten met de bouw.

Verder is veel energie gestoken in de vaststelling van de plannen Rush van Van der Vorm Vastgoed en Fase 2B van Bakkers Hommen. Beide projecten kennen circa 400 huurwoningen, respectievelijk voor studenten en ouderen. Besluitvorming in de gemeenteraad wordt verwacht in het derde kwartaal van 2024.

Naast voornoemde projecten zijn er meerdere initiatieven van ontwikkelende partijen in voorbereiding.

Rijnhaven

De Rijnhaven is een samenhangende gebiedsontwikkeling die bestaat uit een verstedelijkingsprogramma en de aanleg van het Rijnhavenpark. Het dempen van de haven is in volle gang en het nieuwe land wordt steeds beter zichtbaar. Op dit moment wordt gewerkt aan het Definitief Ontwerp voor het landdeel van het Rijnhavenpark en wordt de aanbesteding van het eerste bouwblok voorbereid.

Het Rijnhavenpark (onderdeel van de gebiedsontwikkeling Rijnhaven) is opgenomen in de Monitor Grote Projecten. Zie voor de meest recente rapportage de volgende link: [Monitor Grote Projecten](#).

Hart van Zuid

Hart van Zuid ontwikkelt zich voorspoedig. De herinrichting van de buitenruimte op de Gooilandsingel is in 2023 afgerond. En met de toekenning van het voorbereidingskrediet Stationshal is een eerste stap gezet naar realisatie van de Stationshal. Na toekenning van het investeringskrediet in 2025, kan in tweede helft 2025 gestart worden met de uitvoering.

Door de sloop van woningen aan de Goereesestraat en de Van Swietenlaan is een rechtstreekse wandel- en fietsverbinding met de wijk Carnisse gerealiseerd. Verder wordt hard gewerkt aan de voorbereiding van diverse woningbouwontwikkelingen, onder andere de ABN-Amro-locatie en bij Parnassia. Voor het veiliger oversteken van de Zuiderparkweg komt bij Ahoy binnenkort een verkeerslicht voor voetgangers. De eerste werkzaamheden voor de aanleg van de Urban Water Buffer starten eind mei 2024. Dit project valt onder de Monitor Grote Projecten. Zie voor de meest recente rapportage de volgende link: [Monitor Grote Projecten](#).

Hart van Zuid								x € 1.000
Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
159.800		159.800	143.715	3.495	2.000	125	0	0

Diverse Gebiedsuitwerkingen in de Omgevingsvisie

Oostflank

Tussen de Alexanderknoop en Zuidplein komen diverse ontwikkelingen samen:

- De grootste verstedelijkingsopgave van Rotterdam.
- Een nieuwe stadsbrug met een verbinding voor hoogwaardig openbaar vervoer (hov).
- Een nieuw station Stadionpark.
- Een rivieroeverpark aan beide zijden van de Nieuwe Maas.
- Sociaalmaatschappelijke kansen.

De gemeente heeft de gebiedskeuzes uit de Omgevingvisie uitgewerkt, inclusief de inpassing van hoogwaardig openbaar vervoer (hov), het station en de oeververbinding. Dit leidde eind 2023 tot de eerste partiële herziening van de Omgevingsvisie voor dit gebied. Vervolgens krijgt een programma Oostflank vorm, waarbinnen verschillende gebiedsontwikkelingen en projecten, waaronder de planvorming voor de stadsbrug, in samenhang worden uitgewerkt.

Binnenstad op twee oevers

In 2023 is invulling gegeven aan de in 2021 vastgestelde Koers Binnenstad. In deze koers is de inzet gericht op een groene en vitale binnenstad op twee oevers, voor iedereen in 2040. Hiervoor is gewerkt aan diverse activiteiten en projecten om tot concrete resultaten te komen binnen deze collegeperiode en het dichterbij brengen van de ambities uit de Koers Binnenstad. Hiervoor is ook het product Uitvoering Koers Binnenstad 2024 – 2026 opgesteld, dat overzicht geeft van de voornaamste lopende werkzaamheden vanuit verschillende portefeuilles. Dit stelt ons in staat om effectiever en gericht te sturen op samenhang en goede groei in de binnenstad. Zo kunnen we bijsturen en inspelen op nieuwe ontwikkelingen in de binnenstad van morgen en zorgen we dat ontwikkelingen van meerwaarde zijn voor de bestaande stad. Hiervoor zijn ook de verschillende wijkraden in het gebied Binnenstad geïnformeerd en is aansluiting gezocht met de prioriteiten tussen de Uitvoering Koers Binnenstad en de Jaaractieplannen. Meer informatie: [Binnenstad](#).

Koers op Zuid

Op 5 december 2023 heeft het college de gebiedsgerichte uitwerking voor Zuid vastgesteld: [Koers op Zuid](#). Deze integrale ruimtelijk-economische koers agendeert nieuwe opgaven, geeft randvoorwaarden mee aan bestaande ontwikkelingen en brengt samenhang in de ambities voor Zuid. In de Koers op Zuid kijkt de gemeente naar de samenhang van wonen, openbaar vervoer, werken en leren, groen en klimaat. Hoe de balans blijft tussen nieuwe ontwikkelingen en de huidige kwaliteiten van Zuid, zodat iedereen zich er thuis voelt. Veranderen en toch jezelf blijven. Raadsbehandeling en vaststelling is gepland voor het voorjaar 2024. Meer informatie: [Koers op Zuid](#).

Grote opgaven randvoorwaardelijk voor grote gebiedsontwikkelingen

Oeververbinding tussen Kralingen en Feijenoord/IJsselmonde

Op basis van onder andere de besluitvorming in de gemeenteraad van 22 december 2023 is op 18 januari 2024 de Bestuursovereenkomst Stadsbrug, hof en Station Stadionpark ondertekend door de initiatiefnemers; ministers IenW, BZK en Metropoolregio Rotterdam Den Haag en gemeente Rotterdam. De Planning- en Studiefase is daarmee definitief gestart.

De eerste maanden is gewerkt aan de inrichting van de gezamenlijke projectorganisatie en de uitwerking van de eerste werkzaamheden.

P+R Meijersplein en P+R Kralingse Zoom

Voor P+R Meijersplein loopt de aanbesteding voor de ontwerppartij; 5 partijen zijn geselecteerd en maken nu een schetsontwerp. Het voorbereidingskrediet is voor deze aanbesteding opgehoogd.

Voor P+R Kralingse Zoom is uit de 4 geselecteerde partijen inmiddels een winnaar geselecteerd. Na definitieve gunning kan deze partij aan de slag met het ontwerp. Het voorbereidingskrediet is voor deze aanbesteding opgehoogd.

Roseknoop

De werkzaamheden van project Roseknoop verlopen voortvarend. De verwachting is dat het stadsplein (Laan op Zuid-Beijerlandse laan-2e Rosestraat-Hilledijk-Putselaan) medio juli wordt opgeleverd, twee maanden eerder dan gepland. Deze versnelling is mogelijk vanwege onder andere goede samenwerking met de aannemer, de RET en andere partijen; het sneller inklinken van de grond op de 2e Rosestraat; de versnelde opening van de Laan op Zuid en de milde winter waardoor er goed kon worden doorgewerkt. Vanaf vrijdag 12 juli kan het autoverkeer weer rijden. Op zaterdag 13 juli rijden de tram en bus ook weer.

Dit project valt onder de Monitor Grote Projecten. Zie voor de meest recente rapportage de volgende link: [Monitor Grote Projecten](#).

A16 Rotterdam

Met de aanleg van de A16 Rotterdam zorgt Rijkswaterstaat aan de noordrand van Rotterdam voor een nieuwe snelwegverbinding tussen de A16 bij het Terbregseplein en de A13 bij de Doenkade. Dit leidt eind 2025 tot een betere doorstroming en bereikbaarheid van stad en regio.

Langs het vliegveld is een deel van de nieuwe snelweg in gebruik genomen als vervanging van de Doenkade. In het Lage Bergse Bos is de tunnel in ruwbouw gereed gekomen en worden de tunnelinstallaties aangebracht, zodat op maaiveldniveau het park weer heringericht kan gaan worden. Voor de vervanging van het bestaande viaduct in de A16 boven de Hoofdweg is de tijdelijke bypass aan de westzijde gerealiseerd, waar het snelwegverkeer richting het zuiden vanaf eind april overheen rijdt. Ook is toerit 27 afgesloten en wordt het verkeer omgeleid naar toerit 28 bij de Jacques Dutilhweg. Via optimalisaties van verkeerslichten wordt de doorstroming zoveel mogelijk verbeterd.

Dit project valt onder de Monitor Grote Projecten. Zie voor de meest recente rapportage de volgende link: [Monitor Grote Projecten](#).

Stadsprojecten

De Stadsprojecten zijn investeringen in de buitenruimte, met een veel breder effect dan alleen een aantrekkelijke buitenruimte. Ze dragen bij aan de mobiliteitstransitie en klimaatadaptatie, aan de economie van de stad en aan werkgelegenheid. Ze zorgen er ook voor dat er ruimte voor nieuwe woningen ontstaat Rotterdam. Het Definitief Ontwerp (DO) voor de Stadsprojecten Hofplein en Hofbogenpark is inmiddels vastgesteld en ook een aantal

andere Stadsprojecten is ver gevorderd met het ontwerp. Eind 2024 en begin 2025 gaan de eerste Stadsprojecten in uitvoering. Middelen worden aangevraagd op basis van de projecten waarvan verwacht wordt dat ze het komende jaar een definitief ontwerp vast kunnen stellen; de hoogte van het krediet is daarom elk jaar anders.

De projecten Hofbogenpark, Hofplein en Rijnhavenpark vallen onder de Monitor Grote Projecten. Zie voor de meest recente rapportage de volgende link: [Monitor Grote Projecten](#).

Zeven stadsprojecten								x € 1.000
Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
196.834	53.462	250.296	26.221	12.377	60.036	87.087	59.644	9.982

Financiën

[Overzicht baten en lasten](#)[Toelichting overzicht baten en lasten](#)[Programma en Rotterdamse taakvelden](#)[Financiële bijstellingen](#)[Toelichting financiële bijstellingen](#)

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Stedelijke ontwikkeling	Realisatie 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Baten exclusief reserves	320.917	386.043	384.647	403.492	395.828	401.499
Bijdragen rijk en medeoverheden	20.526	20.314	13.365	22.391	9.057	8.557
Financieringsbaten	8	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	308.861	336.736	377.083	384.354	384.674	390.769
Overige baten	-8.478	28.993	-5.801	-3.253	2.097	2.173
Lasten exclusief reserves	339.821	403.923	353.194	349.397	326.764	322.657
Apparaatslasten	197.820	221.023	223.326	222.952	223.146	223.146
Inhuur	28.075	24.526	22.230	21.942	22.136	22.136
Overige apparaatslasten	4.565	3.667	4.070	4.070	4.070	4.070
Personeel	165.180	192.830	197.026	196.940	196.940	196.940

Overige verrekeningen	-42.949	-49.848	-50.228	-52.824	-53.551	-53.692
Overige verrekeningen	-42.949	-49.848	-50.228	-52.824	-53.551	-53.692
Programmalasten	184.951	232.748	180.095	179.270	157.170	153.204
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	128.977	178.273	122.316	116.083	89.989	76.849
Kapitaallasten	19.594	20.143	25.882	31.259	35.314	44.488
Overige programmalasten	7.709	3.689	3.691	3.693	3.693	3.693
Subsidies en inkomensoverdrachten	28.670	30.642	28.206	28.235	28.174	28.174
Saldo voor vpb en reserveringen	-18.905	-17.880	31.454	54.095	69.063	78.841
Saldo voor reserveringen	-18.905	-17.880	31.454	54.095	69.063	78.841
Reserves	26.711	56.352	28.287	19.524	11.405	7.178
Onttrekking reserves	58.432	54.262	28.697	19.934	11.815	7.588
Toevoeging reserves	67.269	1.837	410	410	410	410
Vrijval reserves	35.548	3.927	0	0	0	0
Saldo	7.807	38.473	59.740	73.619	80.468	86.019

Vergelijk saldo

x

Vergelijking begrotingssaldi	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024	44.540	42.962	55.133	62.021	63.119	
Jaarstukken 2023 (realisatie)	7.807					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2024		38.473	59.740	73.619	80.468	86.019

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten bestaan grotendeels uit grondopbrengsten, canonopbrengsten, opbrengsten uit erfpachtconversies en het uitvoeren van opdrachten voor externe opdrachtgevers. Voor de grondopbrengsten geldt dat op basis van de wet- en regelgeving de baten van grondverkoop in de exploitatie worden verwerkt met een tegenboeking onder de overige baten. Hierdoor ontstaat er geen effect op het saldo. Daarnaast bestaan de baten uit parkeerinkomsten op straat en in de parkeergarages, uitpondingen (bijbetaling bij een functiewijziging van een object, zoals de verkoop van een voormalig sociale huurwoning) en de bijdrage voor het railinfrastructuurproject Hoekse Lijn.

Lasten

De lasten bestaan uit grondexploitaties ten behoeve van gebiedsontwikkelingen en lasten voor personele inzet. Tevens zijn er lasten die voortvloeien uit onder andere het jaarlijks vervangen van verkeerslichtinstallaties, de inzet voor straatparkeren, de exploitatie en het beheer van parkeergarages en het fiscaal handhaven, fietsvoorzieningen, openbaar vervoer, stedelijke bereikbaarheid en verkeersveiligheid.

Reserves

De mutaties op de reserves hebben betrekking op de bestemmingsreserves Autoluw fonds, Bodem, Doorbouwfonds, Energietransitie, Gebiedsontwikkeling, Rotterdamse Investeringsmotor, Middensegment Huur, Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ), Stadsinitiatief, Taakmutaties Gemeentefonds en Verkeerscirculatieplan. De onttrekkingen aan de bestemmingsreserves worden ingezet voor Hart van Zuid, Hoekse lijn, A16 Rotterdam, Stadshavens, Binnenstad, Inrichting buitenruimte gebieden stedelijke bereikbaarheid en andere projecten.

Meerjarig verloop

De baten laten voor de jaren 2024 tot en met 2028 meerjarig een licht dalend verloop zien. Dit wordt ondanks hogere parkeerbaten voornamelijk veroorzaakt door de daling van begrote grondopbrengsten en het aflopende project Hoekse lijn. De lagere grondopbrengsten en aflopen van project Hoekse lijn gaan ook gepaard met lagere lasten. Door de dalende lasten is er op bestemmingsreserves ook een dalende trend te zien.

Programma en Rotterdamse taakvelden

Saldo programma/taakveld	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	38.473	59.740	73.619	80.468	86.019
Beheer overige gebouwen en gronden	16.696	23.951	29.978	34.840	41.010
Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	6.732	6.748	6.784	6.784	6.784
Milieubeheer - Duurzaam, bodem, geluid en handhaving	-30.845	-29.660	-28.538	-28.505	-28.505
Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Landschap	-13.134	-11.753	-11.766	-11.626	-11.626
Openbaar vervoer	-14.355	-12.929	-12.918	-12.600	-12.600
Parkeerbelasting	154.900	160.004	164.875	164.903	164.903
Parkeren	-23.639	-21.438	-23.790	-23.779	-23.779
Ruimtelijke Ordening - Ontwikkeling	9.310	8.646	8.996	8.362	8.362
Verkeer en vervoer - Bereikbaarheid	-7.773	-7.767	-7.763	-7.763	-7.763

Verkeer en vervoer - Ontwikkeling	-19.335	-20.043	-21.120	-21.067	-21.067
Wonen en bouwen	-40.085	-36.019	-31.120	-29.081	-29.699
Beheer overige gebouwen en gronden	16.696	23.951	29.978	34.840	41.010
Grondexploitatie (niet-bedrijfsterreinen)	6.732	6.748	6.784	6.784	6.784
Milieubeheer - Duurzaam, bodem, geluid en handhaving	-30.845	-29.660	-28.538	-28.505	-28.505
Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Landschap	-13.134	-11.753	-11.766	-11.626	-11.626
Openbaar vervoer	-14.355	-12.929	-12.918	-12.600	-12.600
Parkeerbelasting	154.900	160.004	164.875	164.903	164.903
Parkeren	-23.639	-21.438	-23.790	-23.779	-23.779
Ruimtelijke Ordening - Ontwikkeling	9.310	8.646	8.996	8.362	8.362
Verkeer en vervoer - Bereikbaarheid	-7.773	-7.767	-7.763	-7.763	-7.763
Verkeer en vervoer - Ontwikkeling	-19.335	-20.043	-21.120	-21.067	-21.067
Wonen en bouwen	-40.085	-36.019	-31.120	-29.081	-29.699

Financiële bijstellingen

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Bijstellingen Stedelijke ontwikkeling		Begroting	Raming	Raming	Raming	Raming
		2024	2025	2026	2027	2028
Oorspronkelijke begroting 2024		42.962	55.133	62.021	63.119	63.119
Bijstellingen Eerste Herziening / Voorjaarsnota 2024		-4.490	4.607	11.598	17.349	22.901
Bezuiniging inzet uren op projecten Milieu	Bezuinigingen/Taakstellingen	0	135	135	135	135
Bezuiniging planologische verkenningen	Bezuinigingen/Taakstellingen	0	200	200	200	200
Coöperatieve woonvormen	Bezuinigingen/Taakstellingen	200	220	220	220	220
Gebiedsontwikkelingen onvoorzien	Bezuinigingen/Taakstellingen	300	300	300	300	300
Gebiedsontwikkelingen prioritering	Bezuinigingen/Taakstellingen	0	623	623	623	623
Goede Groei	Bezuinigingen/Taakstellingen	0	420	420	420	420
Kiezen voor Rotterdam 2024	Bezuinigingen/Taakstellingen	2.244	0	0	0	0
Monitor Grondexploitaties	Bezuinigingen/Taakstellingen	0	16	16	16	16

Verlaging bijdrage Recreatieschap Rottemeren	Bezuinigingen/Taakstellingen	0	260	260	260	260
Aanpak van verkeersaso's en misstanden taxichauffeurs	Intensiveringen	-850	-850	-250	0	0
Uitvoerbaarheid herstelbesluit bestemmingsplan Lijnbaankwartier Coolsingel	Kasschuiven	-959	959	0	0	0
Actualisatie energiekosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-1.244	-1.202	-1.202	-1.202	-1.202
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Diverse technische correcties	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	-600
ICT-systemen Erfpacht	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Knelpunt stedelijke bereikbaarheid	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-1.080	-1.005	-1.005	-1.005	-1.005
Onderhoudskostenregeling	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-524	-542	-559	-577
Structurele aanpak Methaan-emissies	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-1.100	-1.100	0	0	0
Uitvoerbaarheid herstelbesluit bestemmingsplan Lijnbaankwartier Coolsingel	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-874	0	0	0	0
Wet Open Overheid (WOO)	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-1.200	-1.400	-1.590	-1.000	-1.000
Extra vaartijden tussen Charlois en Katendrecht	Ramingsbijstellingen vermijdbaar	-66	-67	-67	0	0
Fietsers First II	Ramingsbijstellingen vermijdbaar	-500	0	0	0	0
Gebiedsontwikkeling Brutus	Ramingsbijstellingen vermijdbaar	-75	-150	0	0	0
Gebiedsontwikkeling Provimi	Ramingsbijstellingen vermijdbaar	-200	-50	0	0	0
Maatwerk parkeerproducten	Ramingsbijstellingen vermijdbaar	-1.016	-484	0	0	0
Oplaadpunten voor smartphones op stations	Ramingsbijstellingen vermijdbaar	-250	0	0	0	0
Projecten Erfpacht	Ramingsbijstellingen vermijdbaar	0	5.897	11.422	16.284	22.453
Verhogen tarief centrum parkeergarages	Ramingsbijstellingen vermijdbaar	0	3.600	3.600	3.600	3.600
Bestemmingsreserve Autoluw fonds	Reserves	-173	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Doorbouwfonds	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Energietransitie	Reserves	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Invoeringskosten Omgevingswet	Reserves	1.500	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Verkeerscirculatieplan	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Verkeersexperimenten	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve WABO-leges	Reserves	6	-8	0	0	0
Aanvullende middelen implementatie omgevingswet	Taakmutaties	-999	0	0	0	0
Verkeersveiligheid	Taakmutaties	-30	-30	-30	-30	-30
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	1.877	-1.151	-911	-911	-911
Begroting na wijzigingen		38.473	59.740	73.619	80.468	86.019

Toelichting financiële bijstellingen

Bezuiniging inzet uren op projecten Milieu

De inzet van de gemeente op milieu-opgaves wordt niet langer gedekt vanuit de algemene middelen maar betaald door projecten waar milieuvraagstukken spelen.

Bezuiniging planologische verkenningen

Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren. Op de inzet Planologische verkenningen wordt structureel bespaard. Er worden 10 procent minder planologische verkenningen gedaan.

Coöperatieve woonvormen

Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren. Er wordt 20 procent minder ingezet op coöperatieve woonvormen.

Gebiedsontwikkeling onvoorzien

Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren. Structurele besparing op de post onvoorziene werkzaamheden binnen gebiedsontwikkelingen. Hierdoor is er minder ruimte om nieuwe initiatieven al dan niet op verzoek op te pakken.

Gebiedsontwikkeling prioritering

Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren. Prioritering en temporisering van lopende en geplande gebiedsontwikkelingen. Hierdoor zullen minder projecten tot uitvoering komen.

Goede Groei

Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren. In het coalitieakkoord zijn middelen

toegekend ten behoeve van Goede Groei. Deze zijn voor de randvoorwaarden die nodig zijn om naast woningen ook voorzieningen te kunnen bouwen en zo de groei van de stad te faciliteren. Op dit bedrag wordt structureel bespaard.

Kiezen voor Rotterdam 2024

Een onderdeel van de Voorjaarsnota 2023 is de Organisatieopgave. Het gaat hierbij om een besparing op de gemeentelijke organisatie van € 150 mln van 2024 tot en met 2027. De Organisatieopgave noemen we nu Kiezen voor Rotterdam. De besparing voor 2024 bedraagt € 20 mln en is nu verdeeld over de begrotingsprogramma's. Daarbij is ook het voorstel een bestemmingsreserve te vormen voor frictiekosten van € 2 mln. Een uitgebreide toelichting staat in de paragraaf Bedrijfsvoering.

Monitor Grondexploitaties

Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren. Verminderen van het opstellen monitor Grondexploitaties van 2 naar 1 maal per jaar.

Verlaging bijdrage Recreatieschap Rotterdam

Afdracht van de Gemeente Rotterdam aan het Recreatieschap Rottemeren wordt lager. Dit ontstaat door een andere verdeelsleutel tussen de bijdragende gemeentes. De bijdrage van Rotterdam wordt 5 procent lager.

Aanpak van verkeersasos's en misstanden taxichauffeurs

Het college stelt extra middelen beschikbaar voor de structurele aanpak van verkeersasociaal gedrag en misstanden door taxichauffeurs.

Uitvoerbaarheid herstelbesluit bestemmingsplan Lijnbaankwartier Coolsingel

De begrote middelen voor herstelbesluit bestemmingsplan Lijnbaankwartier Coolsingel worden verschoven van 2025 naar 2024 om een bestemmingsreserve te creëren. Hierdoor ontstaat meer flexibiliteit voor de uitvoering van het project. (kasschuif)

Actualisatie energiekosten

De energiekosten zijn meerjarig aangepast. Dit is gedaan op basis van het verwachte energieverbruik en de nieuwste leveringstarieven voor elektra, gas en warmte, de kosten voor netwerk- en transportprijzen, en de energiebelastingen. De gemeentelijke indexatie bedraagt 2,8% over 2023 en 8,5% over 2024. Deze indexatie is niet voldoende om de gestegen energiekosten op te vangen. Daarom is de begroting voor energie voor 2024 en volgende jaren structureel verhoogd.

Actualisatie kapitaallasten

De afschrijvingen en rente op investeringen vormen de kapitaallasten. De kapitaallasten zijn aangepast vanwege nieuwe en bijgestelde investeringskredieten en de geactualiseerde ramingen per jaarschijf. In de paragraaf Investerings is een gedetailleerd overzicht opgenomen van deze aanpassingen.

Diverse technische correcties

Door het toevoegen van het jaar 2028 dienen er technische correcties plaats te vinden, omdat het nieuwe jaar (2028) op een aantal punten afwijkt van het vorige laatste begrotingsjaar (2027). Dit gaat met name om

kasschuiven die in de Begroting 2024 zijn opgenomen en niet structureel gemaakt dienen te worden. Deze correctie heeft betrekking op de kasschuif die in de Begroting 2024 is opgenomen onder de naam Coöperatieve Woonvormen.

ICT-systeem Erfpacht

Doordat er meer opbrengsten vanuit erfpacht worden verwacht is dekking voor het opschonen van data voor het uitvoeren van het Erfpachtproject. Per saldo is deze bijstelling daardoor € 0.

Knelpunt stedelijke bereikbaarheid

Middelen beschikbaar gesteld om te zorgen dat de openbare wegen beschikbaar en veilig blijven gedurende wegwerkzaamheden. Het betreft structurele dekking voor deze reeds bestaande werkzaamheden.

Onderhoudskostenregeling

De lasten voor het onderhoud en het beheer van nieuw of veranderd gemeentelijk areaal worden jaarlijks berekend en toegevoegd aan het onderhoudsbudget. Dit gebeurt zoals is beschreven in de afdoening van de motie Sies "Onderhoud nieuwe buitenruimte geregeld". Voor programma Stedelijke Ontwikkeling zijn dit de kosten voor Hart van Zuid.

Structurele aanpak Methaan-emissies

Voor 2024 en 2025 zijn middelen beschikbaar gesteld om een structurele aanpak op te zetten die voorkomt dat er methaangas ontsnapt bij bouwprojecten.

Uitvoerbaarheid herstelbesluit bestemmingsplan Lijnbaankwartier Coolsingel

Middelen gereserveerd voor herstelbesluit bestemmingsplan Lijnbaankwartier Coolsingel. Dit is voor geluidswerende maatregelen op het Stadhuisplein.

Wet Openbare Overheid (WOO)

Middelen beschikbaar gesteld om de toename in WOO verzoeken te kunnen oppakken.

Extra vaartijden tussen Charlois en Katendrecht

Aangenomen motie om extra vaartijden te realiseren van de veerpont tussen Charlois en Katendrecht

Fietsers First II

Middelen beschikbaar gesteld conform aangenomen motie om fietsgebruik te stimuleren en te zorgen voor een betere verkeersveiligheid voor fietsers.

Gebiedsontwikkeling Brutus

Het project Brutus is onderdeel van de gebiedsontwikkeling Merwe-Vierhavens (M4H). Met dit (extra) budget wordt de planvorming nader uitgewerkt.

Gebiedsontwikkeling Provimi

De Provimi-locatie op Katendrecht wordt uiterlijk eind in 2026 terug-geleverd aan de gemeente. De gemeente moet een visie ontwikkelen op de herbestemming. Met dit extra budget wordt de Verkenningfase (conform

Besluitvormingsmodel) opgestart. Concreet wordt de haalbaarheid van het initiatief van Droom en Daad (Danshuis) verkend.

Maatwerkproducten parkeerproducten

Vanaf april 2024 wordt er vanuit maatschappelijk belang maatwerk parkeerproducten aangeboden waarmee vier verschillende doelgroepen tegen gereduceerd tarief kunnen parkeren. Het gaat hierbij om sportverenigingen, maatschappelijke of religieuze instellingen, onderwijs- en kinderopvangorganisatie en zorgaanbieders.

Oplaadpunten voor smartphones op stations

Middelen beschikbaar gesteld voor het realiseren van oplaadpunten voor smartphones en/of powerbanks op stations.

Projecten Erfpacht

De komende jaren worden erfpachters actief benaderd om hun te informeren over hun contract. Dit betreft het erfpachtproject. De baten en lasten welke hier mee verband mee houden zijn verwerkt in de begroting.

Verhogen tarief centrum parkeergarages

Om het tarief in de openbare parkeergarages meer in lijn te brengen met de tarieven op straat en de tarieven van de parkeergarages van marktpartijen wordt het parkeertarief in de gemeentelijke openbare parkeergarages in het centrum verhoogd.

Bestemmingsreserve Autoluw fonds

In 2024 wordt deze bestemmingsreserve voor € 5,0 mln ingezet. Voor het project "Gezonde wijken door gezond reizen" wordt € 1.173.000 gefinancierd uit deze bestemmingsreserve. Dit valt onder het programma Energietransitie. Op dit programma gaat het om € 3,8 mln. In de primaire begroting was een onttrekking van € 5,0 mln voorzien. Daarnaast is een vrijval in de bestemmingsreserve van € 1mln verwerkt. Hierdoor is het saldo € 173.000.

Bestemmingsreserve Doorbouwfonds

De inzet van de reserve Doorbouwfonds is geactualiseerd en leidt per saldo tot een hogere onttrekking in 2024 van €624 mln voor project Blaak 333.

Bestemmingsreserve Energietransitie

De inzet van de reserve Energietransitie is geactualiseerd en leidt per saldo tot een hogere onttrekking in 2024 van € 57.000 voor project inrichtingsplan Rochussenstraat West. Zowel de onttrekking als de hogere lasten worden begroot per saldo is deze bijstelling daardoor € 0.

Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling

De inzet van de reserve Gebiedsontwikkeling is geactualiseerd en leidt per saldo tot een hogere onttrekking in 2024 van € 849.000. Op diverse projecten is sprake lagere en hogere onttrekkingen, zoals onder andere Buitenruimte Cooltoren, Rivieroever Rottekades en Blue City. In 2025 en 2026 leidt het per saldo tot een lagere onttrekking (€ 2,2 mln, € 582.000) en in 2027 een hogere onttrekking (€ 2,7 mln). Zowel de onttrekking als de hogere lasten worden begroot per saldo is deze bijstelling daardoor € 0.

Bestemmingsreserve Invoeringskosten Omgevingswet

Er valt € 1,5 mln vrij vanuit de bestemmingsreserve. Voor de implementatie Omgevingswet is structureel budget ter beschikking gesteld vanuit de algemene middelen. Hierdoor kan dit budget in de bestemmingsreserve vrijvallen.

Bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid

De inzet van de reserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid is geactualiseerd en leidt per saldo tot een hogere onttrekking in 2024 van € 2,7 mln. Op diverse projecten is sprake lagere en hogere onttrekkingen, zoals onder andere Inrichtingsplan Walravenbuurt, Beijerlandse Laan/Groene Hilledijk, Simonsblokken en Mijnkintbuurt. Zowel de onttrekking als de hogere lasten worden begroot per saldo is deze bijstelling daardoor € 0.

Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor

De inzet van de reserve Rotterdamse Investerings Motor (RIM) is geactualiseerd en leidt per saldo tot een hogere onttrekking in 2024 van € 10,8 mln. Op diverse projecten is sprake lagere en hogere onttrekkingen, zoals onder andere de Hoekse Lijn, Coolsingel, Essenburgpark, Sportcampus, Buitenruimte Binnenstad en Stadshart Hoogvliet. In 2025 leidt het per saldo tevens tot een lagere onttrekking (€ 534.000) en in 2026 t/m 2028 een hogere onttrekking (oplopend van € 391.000 tot € 7,5 mln). Zowel de onttrekking als de hogere lasten worden begroot per saldo is deze bijstelling daardoor € 0.

Bestemmingsreserve Verkeerscirculatieplan

In deze bestemmingsreserve is bij de begroting 2023 € 2,5 mln voor het opstellen van een plan om de doorstroming in de hele stad te bevorderen voor fiets, openbaar vervoer en deelvervoer. Dit jaar wordt € 771.000 ingezet. Zowel de onttrekking als de hogere lasten worden begroot per saldo is deze bijstelling daardoor € 0.

Bestemmingsreserve Verkeersexperimenten

Het uitvoeringsplan is geactualiseerd. Een wijziging betreft het project Verkeersexperimenten schone lucht in 2024. Hierdoor worden de lasten en de dekking uit de bestemmingsreserve Verkeersexperimenten in 2024 in totaal met € 850.000 naar boven bijgesteld. Zowel de onttrekking als de hogere lasten worden begroot per saldo is deze bijstelling daardoor € 0.

Bestemmingsreserve WABO-leges

Er heeft een budgetoverheveling plaatsgevonden vanuit programma Bestaande Stad vanwege een mutatie op het inhuurbudget op programma Bestaande Stad. Deze budgetoverheveling en de mutatie op het inhuurbudget zijn gedekt uit de reserve WABO-leges. Zowel de onttrekking als de hogere lasten worden begroot per saldo is deze bijstelling daardoor € 0.

Aanvullende middelen implementatie omgevingswet

Middelen geclaimd ter inzet voor de implementatie van de omgevingswet.

Verkeersveiligheid

Het Rijk heeft via het gemeentefonds structureel € 31.000 per jaar beschikbaar gesteld voor verkeersveiligheid.

Technische wijzigingen

In dit programma zijn er diverse technische wijzigingen geweest, de grootste wijzigingen zijn:

- Aanpassing van het werkpakket: in de jaarschijven 2024-2028 is de capaciteitsplanning geactualiseerd. Deze capaciteitsplanning is een verschuiving van de urenverantwoording binnen de programma's Stedelijke Ontwikkeling, Bestaande Stad, Economische ontwikkeling en Energietransitie (€ 1,3 mln in 2024 tot -€ 525.000 in 2028);
- Omgevingswet: Er is urenbudget voor de Omgevingswet overgeheveld vanuit het programma Stedelijke Ontwikkeling naar het programma Bestaande Stad (€ 1,1 mln structureel);
- Herverdeling taakstellingen SO: Er heeft een herverdeling van taakstellingen over de programma's Stedelijke Ontwikkeling, Bestaande Stad, Economische ontwikkeling en Energietransitie plaatsgevonden (van -€ 523.000 in 2024 tot -€ 531.000 in 2028);
- Goede Groei: in het coalitieakkoord zijn middelen toegekend voor "Goede Groei". In de voorjaarsnota zijn deze middelen voor 2024 verdeeld vanuit het programma Stedelijke Ontwikkeling. Uit deze middelen Goede Groei is € 600.000 beschikbaar voor programma Energietransitie (adaptatie en schone energie). Daarnaast komt € 500.000 terecht bij het programma Bestaande Stad;
- Meebeweegsystematiek: Het toepassen van de meebeweegsystematiek leidt tot verschuiving van budget naar programma Overhead (€ 88.000 structureel) en leidt tot een verschuiving van budget van de programma's Economische ontwikkeling, Energietransitie en Bestaande Stad naar dit programma (- € 1,5 mln structureel);
- Taakstelling dienstverlening: Een aantal maatregelen in het coalitieakkoord is bedoeld om de organisatie efficiënter te maken en de dienstverlening te verbeteren. Dit gebeurt op twee manieren. De eerste is de centralisatie van de dienstverlening. De tweede is de analyse van klantsignalen. De inzichten die deze analyses opleveren, zijn een belangrijke basis voor de voortdurende verbetering van de dienstverlening aan Rotterdammers. Het gaat in totaal om een taakstelling van € 1,4 mln structureel bij het programma Dienstverlening. De bijdrage vanuit dit programma bedraagt structureel € 100.000;
- Overige technische wijzigingen (€ 212.000 in 2024 tot € 357.000 in 2028).

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Pagina 160

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

[Omschrijving programma](#)[Beleidskaders, monitoren en regelgeving](#)[Verbonden partijen die bijdragen aan het programma](#)

Omschrijving programma

Rotterdam verandert snel. Samen met het aantal inwoners groeit de stad. Belangrijk is dat iedereen fijn kan leven, wonen, werken, leren, bewegen en recreëren. Het programma Stedelijke Ontwikkeling wil dit in goede banen leiden.

Nieuwe ontwikkelingen moeten positief uitpakken voor alle Rotterdammers en gebruikers, en bijdragen aan het erfgoed en de identiteit van de stad. Zij moeten ook bijdragen aan de vijf perspectieven van de Rotterdamse Omgevingsvisie:

- Compact
- Inclusief
- Gezond
- Productief
- Duurzaam

Voor deze 'goede groei' werkt de gemeente aan beleid voor wonen, mobiliteit, landschap, milieu, stedenbouw, planologie, gebiedsexploitatie, gebiedsontwikkeling en duurzaamheid. Dit beleid staat niet op zichzelf, maar is altijd in verbinding met de identiteit en de kwaliteiten van een plek. Vanzelfsprekend werkt de gemeente de collegeambities uit in samenhang met alle relevante begrotingsprogramma's.

Maar de ruimte in de stad en het beschikbare geld zijn beperkt. Daarom moet de gemeente keuzes maken. Dit begrotingsprogramma maakt deze keuzes inzichtelijk. Onder het programma valt ook een aantal investeringen die voor 'goede groei' nodig zijn. Het gaat hierbij om investeringen voor een oeververbinding of de aanleg van stadsparken.

Centraal in dit begrotingsprogramma staat de Omgevingsvisie. Onderdelen van de hoofdkeuzes uit deze visie zijn benut bij het opstellen van de programmadoelen. De taken die de gemeente naast het programma uitvoert, hebben ook een plek in de doelenboom.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

- [Aanpak Nul Emissie Mobiliteit](#)
- [Actieagenda Goud voor Oud](#)
- [Actieplan Geluid 2019-2023](#)
- [Archeologische waarden- en beleidskaart Rotterdam](#)
- [Architectuurnota](#)
- [Beleidskader Groepsrisico](#)
- [Beleidsnota betaald parkeren Rotterdam 2019](#)
- [Beleidsregeling Parkeernormen 2018](#)
- [Bodemenergieplan Centrumgebied Rotterdam](#)
- [Coalitieakkoord 2022 – 2026: Eén Stad](#)
- [Fietskoers 2025](#)
- [Gebiedsvisie Hoboken 2030](#)
- [Gebiedsvisie Nieuw Kralingen](#)
- [Gebiedsvisie Rotterdam Central District](#)
- [Gebiedsvisie Stadionpark](#)
- [Handboek Rotterdamse Stijl](#)
- [Hoogbouwvisie 2019](#)
- [Ik ga voor groen](#)

- [Koersnota Bodemkwaliteit 2021](#)
- [Koersnota Geluid](#)
- [Koersnota Schone Lucht 2019-2022](#)
- [Kwaliteitsbeleid Studentenhuisvesting](#)
- [Langer Thuis-akkoordMilieuzone kaart](#)
- [Natuurkaart Rotterdam](#)
- [Nota Actief Bodem- en Baggerbeheer 2013](#)
- [Nieuw Rotterdams kwaliteitsbeleid wonen](#)
- [Ontwikkelpplan Landschapspark De Rotte](#)
- [OV-Visie Rotterdam 2018-2040](#)
- [Programma Rivier als getijdenpark](#)
- [Programma Rivieroevers](#)
- [Programmakader WeerWoord 2030 - Rotterdams Weerwoord](#)
- [Recreatiekader Rottemeren](#)
- [Referentiewaarden maatschappelijke voorzieningen 2021](#)
- [Resilient Rotterdam](#)
- [Rotterdam gaat voor groen 2018-2022](#)
- [Rotterdam gaat voor groen: de groenagenda 2023-2026](#)
- [Rotterdam gaat voor groen](#)
- [Rotterdam Loopt 2025](#)
- [Rotterdam Veilig Vooruit](#)
- [Rotterdammers over Mobiliteit 2020](#)
- [Rotterdamse Adaptatiestrategie](#)
- [Klimaatopgaven in kaart](#)
- [Rotterdamse agenda regionale landschap](#)
- [Rotterdamse Mobiliteits Aanpak](#)
- [Rotterdamse Omgevingsvisie \(De Veranderstad: werken aan een wereldstad voor iedereen\)](#)
- [Rotterdamse Welstandsnota](#)
- [Rotterdamse Woonvisie](#)
- [Stadsprojecten](#)
- [Stappenplan Zero Emissie Stadslogistiek 2025](#)
- [Stedelijk verkeersplan](#)
- [Toekomstperspectief binnenstedelijke Nieuwe Maas](#)
- [Ontwikkelpplan Landschapspark De Rotte](#)
- [Uitvoeringsagenda Biodiversiteit \(raadsinformatie.nl\)](#)
- [Uitvoeringsagenda 2023-2026: concrete acties tegen extremer klimaat - Rotterdams Weerwoord](#)
- [Uitvoeringsagenda Biodiversiteit](#)
- [Uitvoeringsplan Studentenhuisvesting 2022-2026](#)
- [Uitvoeringsprogramma Mobiliteit](#)
- [Urgentiedocument Rotterdams WeerWoord](#)
- [Verordening Bodemenergiesystemen Rotterdam](#)
- [Verordening Starterslening](#)
- [Verordening toegang woningmarkt en samenstelling woningvoorraad 2021 \(doelgroepenverordening\)](#)

- [Visie Openbare Ruimte 2020-2030](#)
- [Vuistregels Bouwen](#)
- [Bodemenergieplan Merwe-Vierhavens](#)
- [Ontwikkelperspectief NOVEX Rotterdams havengebied](#)

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- RET Infrastructuur B.V.
- RET N.V.
- Stedin Groep N.V.
- Stadion Feijenoord
- Stichting Zuid Holland Bereikbaar
- Grondbank RZG Zuidplas
- Nieuw-Reijerwaard
- DCMR Milieudienst Rijnmond
- Metropoolregio Rotterdam - Den Haag
- Recreatieschap Rottemeren

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 161

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Karremans

Wethouder Karremans is verantwoordelijk voor de portefeuille Handhaving, Buitenruimte en Mobiliteit.

'We zorgen ervoor dat iedereen zich in de stad op een veilige manier kan verplaatsen. Met het ov, de fiets, de auto of lopend, alle mooie plekken in de stad zijn bereikbaar!'

Wethouder Zeegers

Wethouder Zeegers is verantwoordelijk voor de portefeuille Klimaat, Bouwen en Wonen.

'Ik heb Rotterdam zien veranderen van grijs en grijs naar aantrekkelijk, divers en groen. Ik kijk ernaar uit om samen met Rotterdammers verder te bouwen aan de stad.'

Veilig

Wij werken aan een veilige stad waar iedereen zich thuis en welkom voelt.

Voortgang 2024	Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027	Doel: Veilige stad
Doel: Crisisbeheersing en brandweer	Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen	Projecten: niet van toepassing
Financiën	Omschrijving, kaders en verbonden partijen	Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2024

Voortgang 2024

Wijkveiligheid

Collegetarget Veilig

- De Veiligheidsindex (VI) binnen het Wijkprofiel heeft in 2026 een gemiddelde score die gelijk of hoger is dan de gemiddelde score op de VI in 2022 (110).
- De 5 laagst scorende wijken *) op de VI van 2022 (Carnisse, Hillesluis, Tussendijken, Tarwewijk, Lombardijen) laten in 2026 een stijging van tenminste 5 punten zien ten opzichte van 2022.

*) De atypische wijken Zuiderpark/Zuidrand, CS-kwartier, Cool, Zuidplein blijven buiten beschouwing.

Realisatie 2023: De laatste meting van de collegetarget was in 2023 en is gepubliceerd in de Veiligheidsindex 2024. De gemiddelde score van de Veiligheidsindex 2024 voor Rotterdam daalt van 110 naar 105. De streefwaarde voor 2024 is daarmee niet behaald. De streefwaarde voor 2024 is behaald in Carnisse, Hillesluis, Tussendijken en Lombardijen, maar niet in de Tarwewijk.

Mijlpaal 2024 en realisatie 2024: De volgende meting is in 2025.

In samenwerking met de wijkraad, bewoners en wijkprofessionals heeft de gemeente acties uitgevoerd die gericht zijn op het vergroten van de wijkveiligheid. Dit door onder andere de inzet van verschillende projecten en programma's. Bijvoorbeeld op veiligheidsbeleving en door het aanpakken van winkelstraten.

In het tweede kwartaal van 2024 voltooit de gemeente de uitvoering van het cameraproject Bloemhof. Het gaat om een uitbreiding met 9 camera's. Vaak zijn het jongeren met crimineel gedrag die de openbare orde verstoren. Het doel van dit project is om de openbare orde te herstellen. Andere cameraprojecten zijn nog niet vastgesteld.

Toezicht en handhaving

Wijkhandhavers

In 2024 ontwikkelt de rol van wijkhandhaver verder. 'Wijkhandhaver' is een onderdeel van een functie. Daarom is er geen aparte werving voor wijkhandhaver, maar is deze rol deel van de werving en selectie van nieuwe handhavers. De ontwikkeling van de opleiding 'wijkgericht werken' is gestart. Voor de zomer van 2024 moeten 39 wijkhandhavers zijn opgeleid. Zij kunnen vervolgens in elke wijk als wijkhandhaver starten.

Rotterdamse Verkeeraso-aanpak

In juni 2023 startte de Aanpak verkeeraso's. In 2024 gaan de acties door.

Taxihandhaving

Het team Bikers handhaaft 's nachts en in de weekends op de naleving van taxiregeling. Werving van personeel voor het team Bikers is onderdeel van de werving van handhavers. Versterking van het team moet in 2024 een ruimere taxihandhaving mogelijk maken.

Zelfstandig arrestantenvervoer

Na Amsterdam en Utrecht gaan Rotterdamse handhavers zelfstandig arrestanten naar het politiebureau vervoeren. Deze nieuwe taak is een onderdeel van de professionalisering van de handhaving. Rotterdam is in april 2024 gestart met een pilot in het Centrum en op Zuid. De pilot duurt een jaar.

Seksuele straatintimidatie

In 2023 zijn de handhavers getraind op bewustwording van seksuele straatintimidatie. Maandelijks voeren zij preventieve acties uit op hotspots. Op 19 maart 2023 nam de Tweede kamer het wetsartikel Seksuele Intimidatie aan. De voorbereiding op de handhaving van dit wetsartikel bereidt de gemeente voor met het Openbaar Ministerie, politie en het ministerie van Justitie & Veiligheid. Onderdeel van de voorbereiding is een pilot, die naar verwachting in juli 2024 start.

Wijkhubs

Handhavers zijn zo zichtbaar en benaderbaar mogelijk. Het is de vraag hoe en wat in de wijken het meest effectief is. Per wijk wordt getoetst wat het beste werkt. De vraag is of dit is door inzet van handhaving in een wijkhub of door inzet op straat. In enkele wijken vinden in de wijkhub vanuit Toezicht en Handhaving minimaal een keer per maand inloopspreekuren plaats. In 2024 wordt dit uitgebreid naar andere locaties. Ook vindt oriëntatie plaats op een andere inrichting van de spreekuren.

Excessief geweld: zware schietincidenten / explosies

In het eerste kwartaal van 2024 vonden 61 incidenten van excessief geweld plaats, waarvan 40 explosies en 21 schietincidenten. In heel 2023 vonden 221 incidenten van excessief geweld plaats. Daaronder zijn 147 explosies en 74 schietincidenten.

Ondermijning in haven en stad

Om de samenwerking met Latijns-Amerika te verstevigen, bracht burgemeester Aboutaleb samen met de burgemeesters van Antwerpen en Hamburg begin 2024 een bezoek aan Colombia, Ecuador, Peru en Costa Rica. Daarbij was er veel aandacht voor de intensivering van de operationele samenwerking tussen de Duitse, Belgische en Nederlandse douane-, veiligheids- en havenautoriteiten.

Demonstraties en manifestaties

Er wordt in Rotterdam regelmatig gedemonstreerd/gemanifesteerd. Veel demonstraties/manifestaties gaan over actuele thema's in de wereld zoals het conflict in het Midden-Oosten. Het aantal dynamische demonstraties /manifestaties blijft stijgen waardoor de gemeente vaker verkeersmaatregelen moet nemen om alles veilig te kunnen laten verlopen. Ook vragen de demonstraties/manifestaties veel inzet van politie. Over het algemeen is er goed overleg met alle kennisgevers en het merendeel van de demonstraties/manifestaties wordt tijdig aangemeld bij de gemeente.

Radicalisering, Extremisme en Polarisatie

In 2024 is in Rotterdam onverminderd gewerkt aan het tegengaan van radicalisering en extremisme en omgaan met polarisatie. Zo zijn trainingen verzorgd voor ongeveer 100 ouders en 50 jongeren om de weerbaarheid te vergroten tegen radicalisering en extremisme. Met deze trainingen worden de ouders en jongeren getraind op onder andere de thema's weerbaarheid, democratische rechtsorde, radicalisering, polarisatie en rechts-extremisme. Ook zijn groepen wijkagenten getraind om het kennisniveau over radicalisering te vergroten. Deskundigheid over polarisatie is door adviezen en bijeenkomsten vergroot bij medewerkers van de gemeente, waardoor zij beter in staat zijn om te gaan met gepolariseerde situaties. Daarnaast wordt 'omgaan met polarisatie' opgenomen als onderdeel van diverse interne leertrajecten bij verschillende clusters.

Financiële bijstellingen Veilig (x 1.000)	€ 5.921
Incidentele ruimte personeelslasten Handhaving	€ 2.500
Kiezen voor Rotterdam 2024	€ 1.361
Taakstelling Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond	€ 3.495
Actualisatie energiekosten	- € 33
Additionele huisvestingskosten	- € 1.300
Onderhoudskostenregeling	- € 251
Opruimen en verwerken lachgascilinders	- € 400

Nachtelijke impuls voor een veilig openbaar vervoer	- € 500
Technische wijzigingen, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen	€ 1.048
Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen. Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.	

Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027

Pagina 164

Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027

Excessief geweld: zware schietincidenten / explosies

De inzet op de aanpak van dit fenomeen blijft onverminderd groot. In samenspraak met de gemeente Rotterdam en de deelnemers van het Vlaardingenoverleg (diverse regiogemeenten, politie en Openbaar Ministerie) werkt het ministerie Justitie en Veiligheid aan de inrichting van de landelijke taskforce. Vanuit dit gremium wordt de aanpak samen met diverse departementen georganiseerd en versterkt.

Ook werkt de Erasmus Universiteit in overleg met het Vlaardingenoverleg aan de voorbereiding van een wetenschappelijk onderzoek naar Excessief Geweld en de aanpak ervan. De gemeente Rotterdam coördineert en faciliteert dit onderzoeksproject.

Controleren drugslabs/ cocaïnewasserijen

Na de explosie aan de Schammenkamp verkent de gemeente in nauw overleg met de driehoekpartners en experts van de DCMR en Veiligheidsregio of drugslabs en cocaïnewasserijen eerder zijn te traceren.

Het creëren van een gevaarlijke situatie, door de aanwezige chemicaliën en explosiegevaar, is voor de gemeente het uitgangspunt. Het handhaven van de Opiumwet is de verantwoordelijkheid van het OM en politie. De aanpak is erop gericht de bevoegdheden zo goed mogelijk op elkaar te laten aansluiten waardoor de informatiepositie en aanpak verbetert.

De gemeente verkent innovatieve middelen zoals e-noses (snel traceren van chemicaliën in de lucht), op welke terreinen gemeentelijke professionals spullen en expertise nodig hebben en hoe de gemeente Rotterdammers moet informeren over het herkennen van signalen en waar zij die kunnen melden.

Levendige stad

In november 2023 heeft het college het B/C-evenementenoverzicht 2024 vastgesteld met alle grootschalige evenementen die mogen plaatsvinden. Dit zijn er 54 in 2024. Ook neemt de gemeente de eerste voorbereidingen voor evenementen van 2025. De laatste jaren is er een flinke toename te zien in het aantal bezwaarzaken op evenementen. Rotterdammers in bepaalde gebieden zijn het niet eens met de hoeveelheid evenementen in hun gebied en weten beter en makkelijker de weg richting bezwaar te vinden. Organisatoren geven ook aan dat de organisatie van evenementen steeds ingewikkelder wordt, niet alleen financieel, ook organisatorisch. Dit is terug te zien in de vergunningprocedure die steeds ingewikkelder en langer verloopt. In 2024 is begonnen met de actualisatie van de Nota Evenementenvergunningen.

Tweede fase campagne drugsgebruik

De start van de 2e fase van de campagne is in juni 2024 begonnen.

De campagne bestaat uit twee delen: een brede publiekscampagne en een op doelgroepen gericht deel, waarbij bezoekers van festivals, horeca en studenten centraal staan.

Tijdens deze campagne investeert de gemeente ook in het gesprek met gebruikers. De gemeente plant debat /gespreksavonden waarbij de deelnemers vanuit verschillende perspectieven spreken over drugsgebruik en de impact ervan op Rotterdam.

Samen met studentenverenigingen ontwikkelt de gemeente rond de Eurekaweek verschillende activiteiten waarbij eerstejaars studenten de primaire doelgroep zijn.

Doel: Veilige stad

Pagina 165

Doel: Veilige stad

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat? Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

Rotterdam is een veilige stad zijn waar iedereen zich welkom en thuis voelt. Dit meten we aan de hand van de Veiligheidsindex dat deel uitmaakt van het Wijkprofiel.

Wat gaan we daarvoor doen?

Wijkveiligheid

- In samenwerking met de wijkraad, bewoners en wijkprofessionals, acties uitvoeren die gericht zijn op het vergroten van de wijkveiligheid.

- Werken aan wijkveiligheid met bijvoorbeeld de pleinenaanpak, stewards, jongerenwerkers, mosquito's, cameratoezicht, Buurt Preventie en het Veiligheidsloket waar bewoners en ondernemers overlast kunnen melden. Ook zijn er actieprogramma's, waaronder Geweldig Beverwaard, het Buurtverbeterplan Pupillenbuurt en het actieprogramma 'werken aan een menswaardig bestaan EU-arbeidsmigranten'.
- In alle wijken zijn accounthouders Veiligheid actief. In de wijken Bloemhof, Carnisse, Hillesluis, Tussendijken, Lombardijen en in het Centrum is er extra aandacht voor wijkveiligheid, bijvoorbeeld door de inzet van stadsmariniers.
- In 2024 wordt de uitvoering van het cameraproject Bloemhof voltooid. Het gaat om een uitbreiding met 9 camera's. Dit project heeft als doel om de openbare orde te herstellen die – veelal - jongeren met crimineel gedrag veroorzaken. Andere cameraprojecten zijn op dit moment nog niet vastgesteld.

Toezicht en handhaving

- Een belangrijk aspect van handhaving is de zichtbare aanwezigheid van handhavers in de wijk. Door regelmatig te patrouilleren en op straat aanwezig te zijn, kunnen handhavers direct optreden bij overtredingen en overlast. Bovendien heeft hun aanwezigheid een preventieve werking. Burgers houden zich eerder aan de regels als ze weten dat handhaving in de buurt is. De gemeente zet daarom in op voldoende zichtbare handhavers in alle wijken.
- Bijdragen aan een veilige stad, een groter veiligheidsgevoel en minderen overlast op straat, door inzet van handhavers op plekken en momenten dat de stad daar om vraagt. (Prestatieindicator: totaal aantal handhavers)
- Uitbreiding aantal (wijk)handhavers, voornamelijk in de focuswijken. (Prestatieindicator: totaal aantal handhavers)
- We pakken straatoverlast aan door meer inzet in de nachtelijke uren.
- Inzet van (wijk)handhavers en jongerenwerkers tegen seksuele straatintimidatie op hotspots, en een sterkere samenwerking met horecaondernemers en de RET.

Ondermijning in de haven en de stad

- De gemeente is met publieke en private partners begonnen met een langdurige en integrale aanpak: de Uitvoeringsagenda Haven. Doel is de drugscriminaliteit en corruptie binnen het havengebied te verminderen en te voorkomen, met aandacht voor de economische concurrentiepositie van de haven. De aanpak bestaat onder andere uit het bij bron- en doorvoerlanden tegenhouden van drugs. Een ander onderdeel van de aanpak is de vergroting van de weerbaarheid onder haven- en overheids personeel en jongeren door voorlichting en training, en het zowel preventief als repressief aanpakken van uithalers en andere criminelen of criminele bedrijven. Daarnaast willen de partners voorkomen dat bedrijven in de haven drugscriminaliteit kunnen faciliteren en dat drugscriminelen fysieke en digitale toegang hebben tot de logistieke keten van de Rotterdamse haven.
- De gemeente pakt met partners ondermijnende criminaliteit in Rotterdam aan. Het gaat bij deze aanpak om een aantal zaken, zoals signalering om de informatiepositie te verbeteren, het opwerpen van barrières, vergroting van de bewustwording en het creëren van weerbaarheid. Het gaat daarnaast om een concrete bestuursrechtelijke, strafrechtelijke, privaatrechtelijke of fiscaalrechtelijke aanpak. Ook gaat het om de publiek-private samenwerking en stimulering van positieve ontwikkelingen.

- Op basis van de Wet bevordering integriteitsbeoordelingen (Bibob) en volgens het gemeentelijke Bibob-beleid onderzoekt de gemeente vergunningaanvragen, vastgoedtransacties en subsidieverstreking. Aan de hand van de onderzoeksresultaten kan de gemeente voorkomen dat ze onbedoeld criminele activiteiten faciliteert.

Radicalisering, extremisme, polarisatie en maatschappelijke onrust

Rotterdam wil radicalisering, extremisme, polarisatie en maatschappelijke onrust tegengaan. Dat gebeurt op basis van de Rotterdamse aanpak Radicalisering, Extremisme en Polarisation (REP). De aanpak bestaat uit preventieve groepsgerichte interventies, deskundigheidsbevordering, een persoonsgerichte aanpak bij radicalisering en extremisme, alertheid op mogelijke sociale instabiliteit, en advies en inzet bij polarisatie.

Digitale criminaliteit

De komende jaren zet de gemeente in op:

- Deelname aan en organiseren van – al dan niet bestuurlijke - cybercrisesoefeningen met belangrijke partners.
- Samenwerking met Stichting FERM op een gezamenlijke inzet voor een sterkere weerbaarheid tegen digitale criminaliteit in het havenindustriële complex van Rotterdam.
- Bestrijding van digitale criminaliteit in samenwerking met de politie, het Openbaar Ministerie en de Veiligheidsalliantie Rotterdam

High Impact Crimes

De gemeente werkt aan het voorkomen en terugdringen van overvallen, straatroven en woninginbraken. Dat gebeurt met een integrale persoonsgerichte aanpak van daders van high-impact-crimes (HIC), en met preventieacties – zowel online als in de wijken - gericht op ondernemers en inwoners van de stad. Slachtoffers van HIC-delicten krijgen de nodige nazorg om hun gevoel van veiligheid te herstellen.

Jeugdoverlast en -criminaliteit

Er komt een nieuw actieprogramma aanpak jeugdcriminaliteit om de ambities uit het coalitieakkoord te realiseren. Inzet is om de kans op strafbaar gedrag te verkleinen en herhaling daarvan te voorkomen door een intensieve ondersteuning van jongeren die in aanraking komen met politie en justitie.

Veilig Openbaar Vervoer

- Financiering van de volledig risicogestuurde inzet van ov-surveillanten in de metro op woensdag, donderdag, vrijdag en zaterdag van 17.30 uur tot einde dienst.
- Financiering van de opleiding van ov-surveillanten tot ov-surveillant-plus of junior boa-ov, en financiering van hun daadwerkelijke inzet als ov-surveillant-plus. Deze surveillanten krijgen de bevoegdheid om beperkt te kunnen handhaven, bijvoorbeeld door het uitdelen van boetes. De ov-surveillant-plus kan eventueel doorgroeien tot een volwaardige boa-ov. Op deze manier maakt het college, in nauwe afstemming met de RET, de ambitie waar om toezicht en handhaving in de metro tijdens de avond en het begin van de nacht te versterken om zo de sociale veiligheid op peil te houden.

Woonoverlast

- Het laten toetreden van meer particuliere verhuurders tot het samenwerkingsverband voor de aanpak van complexe woonoverlast.
- Nog meer benutten van bestuurlijke gedragsaanwijzingen, op grond van de Wet aanpak woonoverlast, zowel voor overlastgevende huurders als voor verhuurders die zich niet of onvoldoende inzetten tegen woonoverlast.
- Vergroting van het vertrouwen van de melder in de samenwerking van de verschillende organisaties die meewerken aan de aanpak van woonoverlast.
- Betere communicatie met melders over de aanpak van complexe woonoverlast.
- Meer bekendheid geven aan de aanpak van woonoverlast en het Meldpunt Woonoverlast.

Levendige stad

Inzet van 21 horecastewards in de avond en nacht, op vrijdagen en zaterdagen, en ook op donderdagen.

Actieprogramma EU-arbeidsmigranten

Sinds 2021 kent Rotterdam met het actieprogramma 'Werken aan een menswaardig bestaan' een integrale aanpak op het gebied van arbeidsmigratie. In het aangescherpte actieprogramma 'Meer grip op arbeidsmigratie' (half 2023 - half 2026) gaat Rotterdam onverminderd door met inzet op het gebied van registratie, bevordering van zelfredzaamheid en tegengaan van uitbuiting en overlast. De gemeente versterkt de inzet in de geprioriteerde wijken, start een regionale coalitie met werkgevers en zet druk op het Rijk om wetgeving te realiseren. De doelen en acties per actielijn staan vermeld in het actieprogramma 'Meer grip op arbeidsmigratie'. De gemeenteraad ontvangt jaarlijks een voortgangsrapportage.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Begroting	Raming	Raming	Raming	Raming
	2021	2022	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Collegetarget Veilig:									
De Veiligheidsindex (VI) binnen het Wijkprofiel heeft in 2026 een gemiddelde score die gelijk of hoger is dan de gemiddelde score op de VI in 2022 (110)									
Totaal	nvt	110	Streefwaarde	nvt	nvt	110 of hoger	nvt	nvt	nvt
VI 2024 was									
1001 of hoger									
Resultaat VI									
2024: 105									

Collegetarget Veilig:									
De 5 laagst scorende wijken op de VI van 2022 (Carnisse, Hillesluis, Tussendijken, Tarweijk, Lombardijen) laten in 2026 een stijging van tenminste 5 punten zien t.o.v. 2022.									

Carnisse	nvt	85	Resultaat VI	nvt	nvt	90	nvt		
2024:									
93									

Streefwaarde
voor VI 2024
was 87

Hillesluis	nvt	88	Resultaat VI 2024: 94 Streefwaarde voor VI 2024 was 90	nvt	nvt	93	nvt
Tussendijken	nvt	89	Resultaat VI 2024: 98 Streefwaarde voor VI 2024 was 91	nvt	nvt	94	nvt
Tarwewijk	nvt	89	Resultaat VI 2024: 87 Streefwaarde voor VI 2024 was 91	nvt	nvt	94	nvt
Lombardijen	nvt	90	Resultaat VI 2024: 94 Streefwaarde voor VI 2024 was 92	nvt	nvt	95	nvt
Bezetting totaal aantal handhavers	409,9 fte	399,9 fte	429,1 fte	per 1 april 2024 451 fte			
Aantal HIC-delicten:							
Woninginbraken	1.012	1.150	1.270	per 1 april 2024: 264	nvt	nvt	nvt
Straatroven	265	304	297	Per 1 april 2024: 99	nvt	nvt	nvt
Overvallen	80	86	54	per 1 april 2024:	nvt	nvt	nvt

Sociale Veiligheid Openbaar Vervoer (metro):			
Metro veiligheid algemeen	7,5	7,5	7,4
Metro veiligheid rit	7,9	7,9	7,9
Metro veiligheid instaphalte	7,6	7,5	7,4

Toelichting indicatoren

Veiligheidsindex

Over de target veiligheid, veiligheid in de stad en ontwikkelingen die wij in de stad zien, rapporteert het college eens per twee jaar aan de raad aan de hand van het wijkprofiel. Het Wijkprofiel wordt iedere twee jaar samengesteld op basis van data van het voorgaande jaar. Het Wijkprofiel 2022 is dus gebaseerd op data uit 2021. De Veiligheidsindex is een van de drie pijlers van het Wijkprofiel en bestaat uit een subjectieve en een objectieve index.

De 5 laagst scorende wijken *) op de VI van 2022 (Carnisse, Hillesluis, Tussendijken, Tarwewijk, Lombardijen) laten in 2026 een stijging van tenminste 5 punten zien t.o.v. 2022.

*) hierbij worden de atypische wijken (Zuiderpark/Zuidrand, Cool, Zuidplein) buiten beschouwing gelaten. In deze wijken zijn relatief veel bezoekers. De score op de Veiligheidsindex is hierdoor vertekend.

Totaal aantal handhavers

Definitie handhavers: boa's, wijkbeheerders en de taakaccenten jeugd, wonen, drank & horeca, bike, motor, gevaarlijke en hinderlijke honden, markten, ondermijning, schoon en milieu (inclusief inhuur). In totaal werken op 1 april 2024 451 fte handhavers bij de gemeente. Dit is inclusief ingehuurd medewerkers.

Aantal HIC-delicten

Resultaten:

HIC cijfers Q1 2024 (januari t/m maart)

Woninginbraken: 264 daling van 32,5% t.o.v. dezelfde periode 2023

daling van 48,1% t.o.v. dezelfde periode 2019 (pre-corona)

Straatroven: 99 stijging van 22,2% t.o.v. dezelfde periode 2023

daling van 13,2% t.o.v. dezelfde periode 2019 (pre-corona)

Overvallen: 4 daling van 63,6% t.o.v. dezelfde periode 2023

daling van 89,7% t.o.v. dezelfde periode 2019 (pre-corona)

In vergelijking met het eerste kwartaal van 2023 is het aantal woninginbraken en overvallen in 2024 verder gedaald. Het aantal straatroven is licht gestegen. Een verklaring voor deze stijging is deels gelegen in de manier van registreren (overvallen op bezorgers zijn in sommige gevallen geregistreerd als straatroof). Ten opzichte van het eerste kwartaal van 2019 (pre-corona) zijn alle HIC-delicten (sterk) gedaald.

Veiligheid Openbaar Vervoer (metro)

De cijfers Sociale Veiligheid Openbaar Vervoer zijn afkomstig uit de OV-klantenbarometer. De OV-Klantenbarometer is het landelijk onderzoek naar de mening van reizigers in onder andere het stads- en streekvervoer.

Doel: Crisisbeheersing en brandweer

Pagina 166

Doel: Crisisbeheersing en brandweer

Wat willen we bereiken?

Wat willen we bereiken?

Gemeenten zijn op basis van art. 9 van de Wet Veiligheidsregio's verplicht gemeenschappelijke regelingen te treffen om de taken die in deze artikelen staan uit te voeren.

In de Veiligheidsregio Rijnmond (VRR) werken de Regionale Brandweer, Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen (GHOR), Ambulancezorg en de Gemeenschappelijke Meldkamer van politie, brandweer en ambulancedienst intensief samen. Zij bieden professionele hulp bij en bescherming tegen mogelijke risico's en bedreigingen.

De gezamenlijke brandweer is een samenwerkingsverband tussen bedrijven in het haven- en industriegebied en de gemeente Rotterdam. De organisatie verzorgt in dit gebied de brandbestrijding en hulpverlening. Ook heeft de organisatie de wettelijke verplichting overgenomen om een bedrijfsbrandweer van de aangesloten bedrijven in stand te houden.

Er zijn geen prestatie- of effectindicatoren.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 167

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Veilig draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstellingl 16. Vrede, justitie en sterke publieke diensten.

Voor een uitgebreide toelichting zie de [paragraaf Sustainable development goals](#).

Projecten: niet van toepassing

Pagina 168

Projecten

Niet van toepassing.

Financiën

Pagina 169

Financiën

[Overzicht baten en lasten](#)[Toelichting overzicht baten en lasten](#)[Programma en Rotterdamse taakvelden](#)[Financiële bijstellingen](#)[Toelichting financiële bijstellingen](#)

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Veilig	Realisatie	Begroting	Raming	Raming	Raming	Raming
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Baten exclusief reserves	22.332	28.424	22.195	22.110	21.835	21.835
Bijdragen rijk en medeoverheden	15.693	22.462	16.418	16.333	16.058	16.058
Overige opbrengsten derden	6.636	5.962	5.777	5.777	5.777	5.777
Overige baten	3	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	198.295	217.423	213.291	213.209	212.058	211.053
Apparaatslasten	91.744	96.032	99.207	98.886	98.038	98.038
Inhuur	1.833	1.652	467	467	467	467
Overige apparaatslasten	3.477	2.467	2.740	2.740	2.740	2.740

Personeel	86.433	91.913	96.000	95.679	94.832	94.832
Overige verrekeningen	2.614	1.874	1.219	1.219	1.219	1.219
Overige verrekeningen	2.614	1.874	1.219	1.219	1.219	1.219
Programmalasten	103.937	119.517	112.865	113.104	112.801	111.796
Financieringslasten	0	0	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	26.564	37.848	30.039	29.633	29.835	29.011
Kapitaallasten	564	560	286	281	275	94
Overige programmalasten	142	138	138	138	138	138
Sociale uitkeringen	5	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	76.663	80.972	82.403	83.053	82.553	82.553
Saldo voor vpb en reserveringen	-175.964	-188.999	-191.096	-191.099	-190.223	-189.218
Saldo voor reserveringen	-175.964	-188.999	-191.096	-191.099	-190.223	-189.218
Reserves	248	0	-400	-400	-400	-400
Onttrekking reserves	0	0	-400	-400	-400	-400
Vrijval reserves	248	0	0	0	0	0
Saldo	-175.715	-188.999	-191.496	-191.499	-190.623	-189.618

Vergelijk saldo

x

Vergelijking begrotingssaldi	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024	- 174.174	- 194.920	- 195.031	- 194.485	- 194.805	
Jaarstukken 2023 (realisatie)	- 175.715					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2024		- 188.999	- 191.496	- 191.499	- 190.623	- 189.618

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De meeste inkomsten in dit programma komen uit inkomende subsidies van het Ministerie van Justitie en Veiligheid. In de begroting van 2024 is de inkomende subsidie voor programma Mainport opgenomen (€ 8 mln) en daarnaast de inkomende subsidie voor programma Samen (€ 6,5 mln). Voor de jaren na 2024 zijn de baten voor programma Mainport nog niet volledig bekend en slechts gedeeltelijk opgenomen (€2 mln). De baten nemen

daardoor vanaf 2025 met € 6 mln af. Tenslotte zijn er inkomsten uit leges Horeca en Evenementen. Deze inkomsten hebben de afgelopen jaren onder druk gestaan door Corona, maar vanaf 2024 is hiervoor weer € 1,4 mln begroot.

Lasten

Vanaf 2024 is er een bezuiniging doorgevoerd op de bijdrage aan de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (VRR) van €3,5 mln tot €3,9 mln. Ook op andere onderdelen is bezuinigd vanaf 2025 (€825.000). In de begroting van 2024 zijn verder de lasten voor programma Mainport opgenomen (€ 8 mln) en daarnaast de lasten voor programma Samen (€ 6,5 mln). In de jaren na 2024 zijn de lasten voor programma Mainport nog niet volledig bekend en slechts gedeeltelijk opgenomen (€ 2 mln). De intensiveringen uit de vorige collegeperiode voor Kwetsbare wijken en Online criminaliteit halveren vanaf 2024 (€ 1,5 mln).

Reserves

Er is nog geen onttrekking vanuit de reserve Personen met verward gedrag begroot. Doordat de bijdrage voor Personen met verward gedrag vanuit het Rijk uiteindelijk stopt, is deze reserve in latere jaren harder nodig dan in 2024.

Meerjarig verloop

De budgetten voor dit programma nemen de komende jaren af. Dit komt door de verlaging van de intensiveringen kwetsbare wijken en online criminaliteit vanaf 2024, diverse bezuinigingen en taakstellingen vanaf 2024 en onduidelijkheid over de inkomende subsidies en uitgaven voor het programma Mainport. De verlaging van intensiveringen uit de huidige collegeperiode heeft ook consequenties voor de formatie.

Programma en Rotterdamse taakvelden

Saldo programma/taakveld	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Veilig	-188.999	-191.496	-191.499	-190.623	-189.618
Crisisbeheersing en Brandweer - Regionale veiligheidsactiviteiten	-76.748	-77.462	-78.113	-78.113	-77.108
Openbare orde en veiligheid - Handhaving en toezicht	-65.077	-66.662	-66.554	-66.153	-66.153
Openbare orde en veiligheid - Veiligheid	-47.174	-47.372	-46.832	-46.357	-46.357
Crisisbeheersing en Brandweer - Regionale veiligheidsactiviteiten	-76.748	-77.462	-78.113	-78.113	-77.108
Openbare orde en veiligheid - Handhaving en toezicht	-65.077	-66.662	-66.554	-66.153	-66.153
Openbare orde en veiligheid - Veiligheid	-47.174	-47.372	-46.832	-46.357	-46.357

Financiële bijstellingen

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Bijstellingen Veilig		Begroting	Raming	Raming	Raming	Raming
		2024	2025	2026	2027	2028
Oorspronkelijke begroting 2024		-194.920	-195.031	-194.485	-194.805	-194.805
Bijstellingen Eerste Herziening / Voorjaarsnota 2024		5.921	3.535	2.986	4.182	5.187
Incidentele ruimte personeelslasten Handhaving	Bezuinigingen/Taakstellingen	2.500	0	0	0	0
Kiezen voor Rotterdam 2024	Bezuinigingen/Taakstellingen	1.361	0	0	0	0
Taakstelling Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (VRR)	Bezuinigingen/Taakstellingen	3.495	3.855	3.855	3.855	3.855
Verlagen incidentele budgetten informatiehuishouding	Bezuinigingen/Taakstellingen	0	825	825	825	825
Controleren drugslabs/cocainewasserijen	Intensiveringen	0	-500	-500	0	0
Actualisatie energiekosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-33	-41	-41	-41	-41
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Additionele huisvestingskosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-1.300	0	0	0	0
Onderhoudskostenregeling	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-251	-267	-267	-267	-267
Opruimen en verwerken lachgascilinders	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-400	-400	-400	0	0
Nachtelijke impuls voor een veilig openbaar vervoer	Ramingsbijstellingen vermijdbaar	-500	-500	-500	0	0
Bestemmingsreserve ZHVRR	Reserves	0	0	0	0	0
Versterking dienstverlening gemeenten: personen met verward gedrag	Taakmutaties	0	0	0	0	1.005
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	1.048	563	13	-191	-191
Begroting na wijzigingen		-188.999	-191.496	-191.499	-190.623	-189.618

Toelichting financiële bijstellingen

Incidentele ruimte personeelslasten Handhaving

Door een combinatie van verwachte onderbezetting door krapte op de arbeidsmarkt en lagere salarislasten (door doorgestroomd en nieuw personeel) verwacht de gemeente in 2024 incidenteel € 2,5 mln lagere lasten.

Kiezen voor Rotterdam 2024

Een onderdeel van de Voorjaarsnota 2023 is de Organisatieopgave. Het gaat hierbij om een besparing op de gemeentelijke organisatie van € 150 mln van 2024 tot en met 2027. De Organisatieopgave noemen we nu Kiezen

voor Rotterdam. De besparing voor 2024 bedraagt € 20 mln en is nu verdeeld over de begrotingsprogramma's. Daarbij is ook het voorstel een bestemmingsreserve te vormen voor frictiekosten van € 2 mln. Een uitgebreide toelichting staat in de [paragraaf Bedrijfsvoering](#).

Taakstelling Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (VRR)

Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren. Een taakstelling op de begroting van de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (VRR) maakt hier onderdeel van uit. De VRR is meegedeeld dat de gemeente Rotterdam vanaf 2024 een versoering op de gemeentelijke bijdrage aan de VRR wenst, gezien de financiële uitdagingen van gemeenten in de komende jaren. De VRR brengt op haar beurt in kaart waar de financiële ruimte gevonden kan worden.

Verlagen incidentele budgetten informatiehuishouding

Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren. Deze financiële bijstelling gaat over budgetten die in 2024 gebruikt zijn voor zaken rond bedrijfsvoering, zoals het op orde brengen van de informatiehuishouding van de Directie Veiligheid. De verwachting is dat de processen rond informatiehuishouding na 2025 binnen het resterende budget up-to-date kunnen worden gehouden.

Controleren drugslabs/cocaïnewasserijen

Met de incidentele intensivering in 2025 en 2026 zet de gemeente met partners in op het traceren van drugslabs en cocaïnewasserijen. Hierbij wordt ingezet op expertisebevordering, inzet van innovatieve middelen en bewustwording bij Rotterdammers.

Actualisatie energiekosten

De energiekosten zijn meerjarig aangepast. Dit is gedaan op basis van het verwachte energieverbruik en de nieuwste leveringstarieven voor elektra, gas en warmte, de kosten voor netwerk- en transportprijzen, en de energiebelastingen. De gemeentelijke indexatie bedraagt 2,8% over 2023 en 8,5% over 2024. Deze indexatie is niet voldoende om de gestegen energiekosten op te vangen. Daarom is de begroting voor energie voor 2024 en volgende jaren structureel verhoogd.

Actualisatie kapitaallasten

Kapitaallasten bestaan uit afschrijvingen en rente op investeringen. De kapitaallasten zijn aangepast. Daar zijn twee redenen voor. De eerste is dat er nieuwe en bijgestelde investeringskredieten zijn. De tweede reden is dat de ramingen per jaarschijf zijn geactualiseerd. In de [paragraaf Investerings](#) staan gedetailleerde overzichten van lopende en nieuwe kredieten.

Additionele huisvestingskosten

De gemeente huurt de van Ghent kazerne van het Rijk voor de opleiding van handhavers. Om aan alle eisen te

blijven voldoen moet de locatie worden verbouwd. Het Rijk regelt deze verbouwing en vraagt aan de gemeente Rotterdam een bijdrage. De opleidingen moeten doorgaan en een verhuizing en inrichting van een nieuwe locatie is veel duurder.

Onderhoudskostenregeling

De kosten voor de gemeente voor het beheer van nieuw of veranderd gemeentelijk areaal worden elk jaar berekend en toegevoegd volgens afdoening [motie Sies](#). Dit werkt ook door voor het toezicht en de handhaving.

Opruimen en verwerken lachgascilinders

Sinds het landelijk verbod vanaf 1 januari 2023 op lachgas voor recreatief gebruik zijn de lachgascilinders een probleem. Het statiegeldsysteem is opgeheven waardoor er steeds meer lachgascilinders zijn te vinden in de openbare ruimte. Om dit probleem aan te pakken zet de gemeente twee voltijdse medewerkers van het Milieuhandhavingsteam in voor het opruimen en laten verwerken van deze cilinders (€ 0,4 mln). Verder gaat de gemeente ervan uit dat er tegen 2027 landelijke wetgeving is die voor een oplossing zorgt voor dit drugsafval.

Nachtelijke impuls voor een veilig openbaar vervoer

Met de intensivering op de subsidie aan de RET voor een veiliger openbaar vervoer in de nacht geeft de gemeente de RET de opdracht om met deze financiële middelen Zorgmakelaars OV en een bike team BOA-OV in te zetten.

Bestemmingsreserve Personen met verward gedrag (ZHVR)

Dit betreft een technische correctie. Er is geen onttrekking meer begroot vanuit de reserve Personen met verward gedrag. Aangezien de bijdrage vanuit het rijk hiervoor uiteindelijk verdwijnt, is de reserve in latere jaren harder nodig dan in 2024.

Versterking dienstverlening gemeenten: personen met verward gedrag

Dit betreft een technische correctie. De bijdrage vanuit het Rijk voor personen met verward gedrag komt in 2028 definitief te vervallen, de bijdrage is daarom in 2028 uit de begroting gehaald.

Technische wijzigingen

In dit programma zijn er diverse technische wijzigingen:

- Bijdrage aan het programma Dienstverlening voor efficiencyverbetering van de dienstverlening (structureel € 26.000 vanaf 2024).
- Interne opgaven zijn herverdeeld en ingevuld. Dit leidt tot verschuiving van budget tussen programma's waar Stadsbeheer actief is: Beheer van de Stad, Economische ontwikkeling, Stedelijke ontwikkeling en Veilig (€ (-€ 122.000 in 2024 tot -€ 118.000 in 2028)).

- De toerekening van personeel en daarmee gerelateerde kosten aan de programma's Veilig, Beheer van de Stad en Stedelijke Ontwikkeling is geactualiseerd. Dit leidt tot een verschuiving van kosten tussen de hiervoor genoemde programma's (-€ 93.000 in 2024 tot -€ 75.000 in 2028).
- Voor ICT beveiliging tijdens dienstreizen is structureel budget overgeheveld vanuit programma Overhead (-€ 35.000).
- Er is budget overgedragen aan programma Cultuur voor geluidsmetingen tijdens evenementen (€ 50.000 in 2024).
- Naar aanleiding van de regiodeal zijn extra baten en lasten verwerkt in de begroting 2024 en 2025 (baten en lasten € 720.000), waarvan deels tijdelijke formatie is opgevoerd in 2024.
- Voor de aanpak van ondermijning in de stad is personeelsbudget overgeheveld naar diverse programma's. Daarnaast heeft hiervoor een budgetneutrale verschuiving tussen taakvelden plaatsgevonden binnen programma Veilig (€ 762.000).
- Vanuit de intensivering EU-arbeidsmigranten is personeelsbudget overgeheveld naar diverse programma's (€ 763.000 in 2024 tot € 205.000 in 2026).
- Vanuit programma Zorg, welzijn en wijkteams is budget overgeheveld voor jongerenwerk (-€ 500.000 in 2024).
- Bij de stadsmariniers wordt personeel ingezet van programma Dienstverlening voor de aanpak van diverse veiligheidsissues, hiervoor is budget overgeheveld (€ 92.000).
- De toerekening van personeel en daarmee gerelateerde kosten aan de programma's Veilig en Stedelijke Ontwikkeling is geactualiseerd. Dit leidt tot een structurele verschuiving van de toerekening van deze kosten tussen programma Stedelijke Ontwikkeling en programma Veilig (-€ 37.000).
- Voor beveiliging van het zomercarnaval is budget overgedragen aan programma Cultuur (€ 75.000 in 2024).
- Naar aanleiding van de herstelactie formatie is structureel budget overgedragen aan programma overhead (€ 13.000).
- Diverse overige technische wijzigingen en verschuivingen (€ 54.000 in 2024).

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Pagina 170

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Omschrijving programma
Beleidskaders, monitoren en regelgeving
Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

Omschrijving programma

Samen met partners, bewoners en ondernemers werkt het college aan het minimaal handhaven van het huidige veiligheidsniveau en versterking waar het nodig is.

De samenleving verandert snel en wordt complexer. Rotterdam is een grote, internationale stad en gebeurtenissen in de wereld hebben in toenemende mate hier hun impact. Dreiging van terrorisme, gevoelde tegenstellingen tussen groepen, verstoringen in de openbare ruimte, incidenten met verwarde personen, ondermijnende criminaliteit en vuurwapengeweld vormen nieuwe uitdagingen en hebben effect op de veiligheid in

de stad en op het gevoel van veiligheid van Rotterdammers. Ontwikkelingen kunnen elkaar bovendien versterken. In combinatie met verregaande digitalisering brengt dit nieuwe risico's met zich mee.

De handhavers van Toezicht en Handhaving dragen bij aan de veiligheid en leefbaarheid in wijken. Vanwege de verdichting van de stad, groeit de druk op de buitenruimte en neemt het belang van het bevorderen van naleving van wet- en regelgeving toe.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

- [Jaarverslag ondermijnende criminaliteit 2023](#)
- [Jaarverslag Haven 2023](#)
- [Jaarverslag Bestuurlijke Maatregelen 2023](#)
- [Actieplan woonoverlast: voorkomen, melden en aanpakken 2024-2028](#)
- [Coffeeshopbeleid](#)
- [Wijziging coffeeshopbeleid](#)
- [Beleidsregel 'Wet aanpak woonoverlast in Rotterdam'](#)
- [Jaarverslag aanpak woonoverlast 2021](#)
- [Vuurwerkverkoopbeleid](#)
- [Bibob beleid](#)
- [Veiligheidskoers 2023-2027](#)
- [Hoofdpijnen Veiligheidskoers 2023-2027](#)
- [De Rotterdamse aanpak High Impact Crime 2020-2023](#)
- [Collegebrief over Vernieuwde Aanpak Radicalisering, Extremisme en Polarisatie](#)
- [Uitvoeringsplan Horeca](#)
- [Jaarverslag Ondermijnende Criminaliteit in de stad](#)
- [Collegebrief over Vernieuwde Aanpak Radicalisering, Extremisme en Polarisatie](#)
- [Jaarverslag 2022 bestuurlijke handhaving](#)
- [Burgemeestersbrief over Evaluatie Cameratoezicht](#)
- [Evaluatie Cameratoezicht](#)
- [Algemene plaatselijke verordening Rotterdam](#)

- [Afvalstoffenverordening Rotterdam 2009](#)
- [Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften \(Wet 'Mulder'\)](#)
- [Visie Stadswachten Vertrouwd op Straat](#)
- [Programma In de bak. Naastplaatsingen 2019-2022](#)
- [Schoon Genoeg! Rotterdams offensief tegen zwerfvuil](#)
- [Algemene wet bestuursrecht](#)
- [Beleidsregels boa's](#)
- [Domeinlijst boa's](#)
- [Verordening parkeerregulering en parkeerbelastingen](#)
- [Taxiverordening Rotterdam 2013](#)
- [Beleidsplan Naleving Omgevingsrecht 2021-2025](#)
- [Uitvoeringsplan aanpak complexe woonoverlast](#)
- [Fietskoers 2025](#)
- [Fietsparkeerstrategie binnenstad](#)

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De gemeente zet als Verbonden partijen in:

- Glazen Maas
- Havenbedrijf Rotterdam
- Gezamenlijke brandweer voor het haven- en industriegebied van Rotterdam
- Openbaar lichaam Veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 171

Verantwoordelijke collegeleden

Burgemeester Aboutaleb

Burgemeester Aboutaleb is verantwoordelijk voor de portefeuille Openbare Orde en Veiligheid.

'Extremisme en radicalisering hebben telkens een ander gezicht. Daarom moeten we voortdurend alert zijn. Onze belangrijkste taak is om spanningen in de samenleving te signaleren en te voorkomen dat er dreigende situaties ontstaan.'

Wethouder Karremans

Wethouder Karremans is verantwoordelijk voor de portefeuille Handhaving, Buitenruimte en Mobiliteit.

'Onze handhavers zijn onmisbaar in de Rotterdamse straten. We zetten ze daar in waar het nodig is om de rust en veiligheid te vergroten.'

Wethouder Versnel

Wethouder Versnel is verantwoordelijk voor de portefeuille Werk & inkomen, Nationaal Programma Rotterdam Zuid en EU-arbeidsmigranten.

'Ook al zijn ze hier vaak tijdelijk, EU-arbeidsmigranten horen er ook gewoon bij. We willen dat ook zij een goed leven kunnen hebben in onze stad. Malafide uitzendbureaus die hen uitbuiten, pakken we aan.'

Volksgezondheid

Pagina 172

Volksgezondheid

Het programma Volksgezondheid ondersteunt beweging en gezonde leefstijl, bevordert een gezonde leefomgeving en verschuift inzet van mensen en middelen van genezing naar preventie. Dit wordt onder meer gedaan door vroege signalering van risico's en het verbeteren van de preventie-infrastructuur, zodat gezondheidsverschillen afnemen. De gemeente stelt hulp en ondersteuning beschikbaar om gezond – of gezonder - te kunnen leven. Ook stimuleert en ondersteunt de gemeente een passende houding en vaardigheden tegen bijvoorbeeld drugs en ten opzichte van alcohol. Daarbij hoort ook dat Rotterdammers oog hebben voor het belang van beweging voor een gezond leven, en dat de leefomgeving voor Rotterdammers bijdraagt aan een gezond leven.

Voortgang 2024	Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027	Doel: GGD voert haar wettelijke taken gedegen uit
Doel: Gezonde stad	Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen	Projecten: niet van toepassing
Financiën	Omschrijving, kaders en verbonden partijen	Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2024

Pagina 173

Voortgang 2024

Gezond 010: het akkoord

Preventieve gezondheidsaanpak

In het eerste kwartaal van 2024 heeft de gemeenteraad de nieuwe Gezondheidsaanpak 'Gezonder 010' ontvangen. In 2024 zijn 17 beloftevolle preventieve activiteiten ondersteund vanuit het Subsidiekader 'Goed voor elkaar met minder zorgen'. Het doel van deze projecten is bij te dragen aan gezondere Rotterdammers en het dempen van zorgvragen rond ouderen en GGZ.

Waarborgen van de kwaliteit van de kinderopvangvoorzieningen

De uitvoering van het toezicht op de kinderopvang door de GGD door jaarlijkse onderzoeken ligt op schema. De GGD signaleert dat met name incidentele inspecties gemiddeld meer tijd kosten dan ervoor staat, maar verwacht alle door de gemeente Rotterdam ingekochte onderzoeken in 2024 te kunnen uitvoeren.

In 2024 is op regioniveau voor het eerst extra toezichtcapaciteit ingekocht om bij onvoorziene situaties in gemeenten in de regio Rotterdam-Rijnmond in te kunnen zetten.

Op verzoek van de gemeente Rotterdam besteedt de GGD in 2024 bij de helft van de jaarlijkse onderzoeken extra aandacht aan bekendheid met de Meld- overleg- en aangifteplicht kindermishandeling (Moa). Moa verplicht mensen die werken in de kinderopvang tot actie over te gaan bij een vermoeden van mishandeling of seksueel misbruik van een kind, door iemand die werkt in de kinderopvang.

Bevorderen, beschermen en bewaken gezondheid

De wettelijke taken die de GGD uitvoert binnen de gemeenschappelijke regeling zijn vastgelegd in een meerjarenbegroting, dit worden basistaken genoemd. Daarnaast voert de GGD enkele aanvullende taken uit voor de regiogemeenten, dit zijn plustaken. Er vindt twee keer per jaar verantwoording plaats aan het Algemeen Bestuur van de GGD met een tussentijdse- en een jaarrapportage.

Hieronder worden een aantal taken toegelicht die voor de gemeente Rotterdam dringend zijn of worden uitgevoerd buiten de regiobegroting op basis van aanvullende financiering vanuit de gemeente of vanuit het Rijk.

Verhogen vaccinatiegraad

Steeds minder kinderen worden ingeënt met vaccinaties die het Rijksvaccinatieprogramma (RVP) aanbiedt. Deze dalende trend is in Rotterdam nog sterker dan in veel omliggende gemeenten. Ook tussen de wijken in Rotterdam zijn grote verschillen in de vaccinatiegraad. Door deze dalende vaccinatiegraad heeft Rotterdam te maken met uitbraken van besmettelijke en potentieel dodelijke infectieziektes zoals mazelen en kinkhoest. Samen met het Centrum voor Jeugd en Gezin zet de GGD zich in voor het verhogen van de vaccinatiegraad. Ook is de gemeente Rotterdam betrokken bij de lobby richting het ministerie van VWS om meer middelen vrij te krijgen voor het verhogen van de vaccinatiegraad. Het verhogen van de vaccinatiegraad vraagt een lange adem. Het zal enkele jaren duren voordat dat resultaat is te zien in de cijfers.

Financiële bijstellingen Volksgezondheid (x 1.000)

- € 544

Kiezen voor Rotterdam 2024

€ 75

Technische wijzigingen, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen

- € 619

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Gemeentelijke advisering gezonde leefomgeving

Met de invoering van de basis- en plustaak 'Advisering Gezonde Leefomgeving' per 1 januari 2023 heeft de GGD voorgesorteerd op de invoering van de omgevingswet per 1 januari 2024. Met de uitvoering van deze producten realiseert de gemeente Rotterdam via de GGD dat gezondheid in een zo vroeg mogelijk stadium van de stedelijke planvorming wordt ingebracht in de ruimtelijke opgaven en het ruimtelijk beleid van de gemeente. Enkele voorbeelden waar deze advisering heeft plaatsgevonden zijn Merwe-Vierhavens, Oostflank en Park Rijnhaven.

De evaluatie van 'Advisering Gezonde Leefomgeving' is in het eerste kwartaal van 2024 opgeleverd aan het Algemeen Bestuur van de GGD RR. Op grond daarvan is besloten de basisadviesering en advies op maat over de gezonde leefomgeving voor Rotterdam vanuit de GGD voort te zetten binnen de basis- en plustaken van de gemeenschappelijke regeling GGD RR.

Centrum Seksueel Geweld

Het Centrum Seksueel Geweld (CSG) biedt professionele hulp aan iedereen die seksueel geweld heeft meegemaakt. Het centrum biedt medische en psychologische zorg en forensisch onderzoek. Het CSG is een samenwerkingsverband tussen ziekenhuizen, GGD, GGZ, politie en Slachtofferhulp Nederland. Rotterdam is centrumgemeente en ontvangt hiervoor onder andere geld vanuit Decentralisatie-uitkering Vrouwenopvang (DUVO). In juni 2024 verhuist het CSG naar een nieuwe gezamenlijke locatie in de stad: Little C. Hiermee wordt uitvoering gegeven aan een collegebesluit uit 2021 (Akkoord huisvesting CHGK (M2111-484)).

Corona vaccinatiecampagne

Op advies van de Gezondheidsraad heeft minister Dijkstra van VWS besloten om weer een vaccinatiecampagne corona te starten in het najaar van 2024. De doelgroep van de najaarscampagne 2024 bestaat uit mensen vanaf 60 jaar, medische (hoog-) risicogroepen en zorgmedewerkers met direct patiënt-/cliëntcontact. Op verzoek van de minister spant de GGD zich ook weer extra in om alle groepen die voor vaccinatie in aanmerking komen te bereiken.

Overige taken

- Publieke Gezondheid Asielzoekers en Vluchtelingen (PGA): De GGD heeft een rol in de publieke gezondheid bij de opvang van vluchtelingen. Met de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (VRR) en Geneeskundige Hulpverlening in de regio (GHOR) borgt de GGD de coördinatie van zorg voor asielzoekers en Oekraïense vluchtelingen.
- PrEP-zorg: PrEP staat voor Pre-Expositie Profylaxe, een medicijn ter voorkoming van hiv. De GGD ontvangt hiervoor een specifieke subsidie, vanaf augustus 2024 volgt er structurele financiering vanuit het ministerie van VWS. Tot die tijd zet de gemeente Rotterdam extra financiële middelen in om de wachtlijsten bij het Centrum Seksuele Gezondheid aan te pakken en daarmee het aantal besmettingen met hiv te beperken.
- Nu Niet Zwanger (NNZ): Deze bewezen effectieve methodiek is onderdeel van het programma Stevige Start in Rotterdam. Diverse hulpverleners helpen (potentiële) ouders in kwetsbare omstandigheden om een geïnformeerde keuze te maken over hun kindwens en het voorkomen van onbedoelde zwangerschappen.
- Toezicht Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo): Gemeenten hebben de taak toezicht te houden op de kwaliteit van de uitvoering van de Wmo. Gemeente Rotterdam laat dit toezicht uitvoeren door de GGD Rotterdam-Rijnmond (Toezicht Wmo).

Gezonder 010

Het nieuwe gezondheidsplan is voor vaststelling aan de gemeenteraad aangeboden. De gemeente blijft investeren in de prioriteiten van het landelijke preventieakkoord: obesitas, roken, alcohol, mentale gezondheid en de doelen van de landelijke nota en GALA, zoals het terugdringen van gezondheidsachterstanden en het verkleinen van verschillen.

De projecten die met het subsidiekader Goed voor elkaar met minder zorgen zijn ondersteund, helpen bovenstaande doelstellingen te bereiken. Door het wegvallen van middelen voor dit subsidiekader vanaf 2025 wordt minder ingezet op de ondersteuning van ouderen en inwoners in een kwetsbare positie.

Doel: GGD voert haar wettelijke taken gedegen uit Pagina 175

Doel: GGD voert haar wettelijke taken gedegen uit

[Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat?](#)

Wat willen we bereiken?

De GGD Rotterdam-Rijnmond bevordert, beschermt en bewaakt de gezondheid van alle mensen in de regio Rotterdam-Rijnmond. De GGD is deskundig en zet zich actief in voor de publieke gezondheid en een gezonde leefomgeving in de regio. Dit doet de GGD in overleg met haar partners. De GGD blijft alert op wat de samenleving vraagt en biedt betrouwbare dienstverlening. In normale tijden én in tijden van crisis.

Wat gaan we daarvoor doen?

De GGD Rotterdam-Rijnmond gaat voor een regio waarin iedereen zich gezond voelt.

De GGD geeft speciale aandacht aan mensen in een kwetsbare situatie, om hen dezelfde kans te geven de gezondheidsdoelen te behalen*. Om de gezondheidskloof te verkleinen blijft de GGD haar expertise en vaardigheden aanscherpen, waarbij zij data- en kennisgedreven werkt. Samen met inwoners én partners onderzoekt de GGD hoe mensen te helpen bij het maken van gezonde keuzes en hoe een gezonde leefomgeving te realiseren. Zo kan de GGD kwalitatief hoogwaardige preventieve en medische zorg leveren die aansluit bij de belevingswereld van de inwoners in de regio. Zorg die bereikbaar en laagdrempelig is.

De GGD werkt en denkt mee aan de landelijke ontwikkelingen ter versterking van de infectieziektebestrijding en de pandemische paraatheid, zoals de Landelijke Functie Opschaling Infectieziektebestrijding (LFI), een nieuwe strategie rondom informatievoorziening (IV) en de ontwikkeling van een vaccinatievoorziening voor volwassenen.

Hoe meten we dat?

Eens in de vier jaar verschijnt de [GGD-gezondheidsmonitor](#) die inzicht geeft in de gezondheid, het welzijn en de leefstijl van de inwoners van Rotterdam-Rijnmond. Vanuit extra middelen vanuit het ministerie van VWS voor gezondheidsonderzoek na rampen (coronapandemie) vinden extra metingen van de gezondheid plaats bij verschillende leeftijdsgroepen.

Via surveillance monitort de GGD verder op continue basis de ontwikkeling van infectieziekten, inclusief tuberculose en seksueel overdraagbare aandoeningen.

Doel: Gezonde stad

Pagina 176

Doel: Gezonde stad

[Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat?](#)

Wat willen we bereiken?

Een leefomgeving die beschermt tegen gezondheidsschade en die uitnodigt tot gezond gedrag

Naast een gezonde omgeving is het ook belangrijk dat Rotterdammers met gezondheidsachterstanden bekwaam zijn om een gezond leven te kunnen leiden en dat Rotterdamse professionals weten hoe gezond leven te ondersteunen door het aanpakken van grondoorzaken van gezondheidsproblemen.

Een gezondheidsvaardige stad

Naast een gezonde omgeving is het ook belangrijk dat Rotterdammers met gezondheidsachterstanden bekwaam zijn om een gezond leven te kunnen leiden en dat Rotterdamse professionals weten hoe gezond leven te ondersteunen door het aanpakken van grondoorzaken van gezondheidsproblemen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Samen met partners werkt de gemeente en GGD Rotterdam-Rijnmond aan een gezonde woon- en leefomgeving door verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving. Dit gebeurt door het bewaken van luchtkwaliteit, inzet op voorkomen van schade door hitte en UV-straling, voorkomen van gehoorschade, een gezonder voedselaanbod op diverse plekken in de stad en door het uitbreiden van het aantal rookvrije plekken.

Hoe meten we dat?

Eens in de vier jaar verschijnt de GGD Gezondheidsmonitor.

Jaarlijks rapporteert de gemeente over de acties uit de Gezondheidsaanpak aan de gemeenteraad.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Het programma Volksgezondheid draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen: 3. Goede gezondheid en welzijn en 11. Duurzame steden en gemeenschappen.

Voor een uitgebreide toelichting zie de [paragraaf Sustainable development goals](#).

Projecten: niet van toepassing

Projecten

Niet van toepassing.

Financiën

Financiën

[Overzicht baten en lasten](#)[Toelichting overzicht baten en lasten](#)[Programma en Rotterdamse taakvelden](#)[Financiële bijstellingen](#)[Toelichting financiële bijstellingen](#)

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Volksgezondheid	Realisatie	Begroting	Raming	Raming	Raming	Raming
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Baten exclusief reserves	55.481	27.035	22.133	20.273	17.312	17.312
Bijdragen rijk en medeoverheden	50.404	22.128	17.475	15.615	12.654	12.654
Overige opbrengsten derden	5.077	4.907	4.658	4.658	4.658	4.658
Lasten exclusief reserves	85.349	64.983	57.320	55.372	52.642	52.642
Apparaatslasten	45.345	29.015	25.678	25.507	25.066	25.066
Inhuur	18.496	1.822	251	251	251	251
Overige apparaatslasten	696	653	736	724	718	718

Personeel	26.153	26.540	24.691	24.531	24.097	24.097
Overige verrekeningen	1.746	108	82	82	82	82
Overige verrekeningen	1.746	108	82	82	82	82
Programmalasten	38.257	35.861	31.560	29.783	27.494	27.494
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	14.108	7.635	6.052	6.053	6.053	6.053
Kapitaallasten	18	18	0	0	0	0
Overige programmalasten	6	0	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	295	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	23.831	28.208	25.509	23.731	21.441	21.441
Saldo voor vpb en reserveringen	-29.868	-37.948	-35.187	-35.099	-35.330	-35.330
Saldo voor reserveringen	-29.868	-37.948	-35.187	-35.099	-35.330	-35.330
Reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	0	0	0	0	0	0
Saldo	-29.868	-37.948	-35.187	-35.099	-35.330	-35.330

Vergelijk saldo

×

Vergelijking begrotingssaldi	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024	- 34.528	- 37.404	- 37.370	- 37.309	- 37.552	
Jaarstukken 2023 (realisatie)	- 29.868					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2024		- 37.948	- 35.187	- 35.099	- 35.330	- 35.330

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten bestaan onder andere uit Rijksbijdragen voor:

- Het toedienen van COVID_19_vaccinaties.
- Versterking infectieziektebestrijding GGD.
- Versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis. Deze afspraken zijn vastgelegd in het Hoofdlijnen Sportakkoord II, het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Preventieakkoord.

De overige baten gaan over de bijdragen van regiogemeenten voor de gemeenschappelijke regeling GGD Rotterdam-Rijnmond. Daarnaast zijn er nog inkomsten vanuit de vergoedingen voor reizigerszorg en technische hygiëne zorg op schepen.

Lasten

De lasten bestaan uit personele inzet en materiele kosten voor het bevorderen, beschermen en bewaken van de publieke gezondheid. Daarnaast verstrekt de gemeente subsidie aan het Centrum voor Jeugd en Gezin Rijnmond.

Meerjarig verloop

Het saldo van de begroting laat een redelijk stabiel verloop zien, maar het saldo van de baten en het saldo van de lasten dalen vanaf 2025 door het wegvallen van de rijksbijdragen voor de COVID_19_vaccinatiecampagne en het versterken van infectieziektebestrijding GGD. De rijksbijdragen voor gezondheidsbevordering vallen na 2026 weg.

Programma en Rotterdamse taakvelden

Saldo programma/taakveld	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Volksgezondheid	-37.948	-35.187	-35.099	-35.330	-35.330
Volksgezondheid	-37.948	-35.187	-35.099	-35.330	-35.330
Volksgezondheid	-37.948	-35.187	-35.099	-35.330	-35.330

Financiële bijstellingen

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Bijstellingen Volksgezondheid		Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Oorspronkelijke begroting 2024		-37.404	-37.370	-37.309	-37.552	-37.552
Bijstellingen Eerste Herziening / Voorjaarsnota 2024		-544	2.183	2.210	2.223	2.223
Bezuinigingsopgave Publieke Gezondheid	Bezuinigingen	0	630	630	630	630
	/Taakstellingen					
Kiezen voor Rotterdam 2024	Bezuinigingen	75	0	0	0	0
	/Taakstellingen					
Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) preventiebudget	Bezuinigingen	0	2.200	2.200	2.200	2.200

		/Taakstellingen				
Actualiseren budgetten regiobegroting	Ramingsbijstellingen	0	0	0	0	0
	onvermijdelijk					
Bijdrage Centrum Seksueel Geweld	Ramingsbijstellingen	0	0	0	0	0
	onvermijdelijk					
Rijksbijdrage Aanvullende Seksuele Gezondheidszorg	Ramingsbijstellingen	0	0	0	0	0
	onvermijdelijk					
Rijksbijdrage COVID-19 vaccinatie	Ramingsbijstellingen	0	0	0	0	0
	onvermijdelijk					
Rijksbijdrage versterking GGD'en	Ramingsbijstellingen	0	0	0	0	0
	onvermijdelijk					
Rijksbijdrage versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis	Ramingsbijstellingen	0	0	0	0	0
	onvermijdelijk					
Rijksvaccinaties	Taakmutaties	-248	-255	-230	-231	-231
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-371	-392	-390	-376	-376
Begroting na wijzigingen		-37.948	-35.187	-35.099	-35.330	-35.330

Toelichting financiële bijstellingen

Bezuinigingsopgave Publieke Gezondheid

Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren. De gemeente bezuinigt op de Rotterdamse bijdragen aan niet-wettelijke taken buiten de GGD gemeenschappelijke regeling (GR). Deze bezuiniging bestaat uit:

- Verlaging van de Rotterdamse bijdrage buiten de Gemeenschappelijke Regeling op beleidsadvisering voor een gezonde leefomgeving en ontwikkeling toezicht kinderopvang (TKO). Het gevolg van deze besparing is dat de ruimte voor extra inzet bij calamiteiten vanuit de bovenwettelijke innovatiecapaciteit voor toezicht kinderopvang komt te vervallen.
- Het stoppen van de plustaak 'Wijkophoging Gezondheidsmonitor'.
- Bovenwettelijke werkzaamheden dekken vanuit een structurele bijdrage die vanaf 2025 vanuit het Rijk wordt ingevoerd voor het deel dat past in de daarvoor geldende kaders.
- Het beëindigen van een verliesmakend deel bij de reizigerszorg.
- Verplaatsen van werkzaamheden voor gegevensbescherming en privacy vanuit het [programma Volksgezondheid](#) naar het [programma Overhead](#).
- Belangrijk om bij deze bezuiniging te vermelden is dat de gemeente Rotterdam gezien de governance van de gemeenschappelijke regeling GGD-Rotterdam Rijnmond risicodragend is bij financiële tegenvallers. Dit betekent dat onvoorziene ongedekte noodzakelijke kosten voor uitvoering wettelijke GGD-taken voor risico zijn van de gemeente Rotterdam.

Kiezen voor Rotterdam 2024

Een onderdeel van de Voorjaarsnota 2023 is de Organisatieopgave. Het gaat hierbij om een besparing op de gemeentelijke organisatie van € 150 mln van 2024 tot en met 2027. De Organisatieopgave noemen we nu Kiezen voor Rotterdam. De besparing voor 2024 bedraagt € 20 mln en wordt nu verdeeld over de begrotingsprogramma's. Daarbij is ook het voorstel een bestemmingsreserve te vormen voor frictiekosten van € 2 mln. Een uitgebreide toelichting staat in de paragraaf Bedrijfsvoering.

Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) Preventiebudget

Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren. Onder het Wmo - preventiebudget valt het programma "Goed voor elkaar met minder zorgen". Het hiervoor beschikbare bedrag van € 2,2 mln per jaar vervalt.

Actualisatie budgetten regiobegroting

De bijdragen van de regiogemeenten voor de wettelijke basistaken volgens de nieuwe vastgestelde regiobegroting 2024-2027 zijn geactualiseerd. Met deze bijstelling worden de baten en lasten opgehoogd met € 2,3 mln.

Rijksbijdrage Aanvullende Seksuele Gezondheidszorg (ASG)

De Rijksbijdrage Aanvullende Seksuele Gezondheidszorg (ASG) heeft als doel het bevorderen van seksuele gezondheid en het voorkomen van seksueel overdraagbare aandoeningen. In 2024 is aanvullend € 790.000 toegekend.

Zowel de baten als de lasten zijn verwerkt. Per saldo is dit een neutrale boeking.

Bijdrage Centrum Seksueel Geweld

Het Centrum Seksueel Geweld (CSG) is een organisatie in Nederland die gespecialiseerd is in het bieden van zorg en ondersteuning aan slachtoffers van seksueel geweld. In 2024 wordt door de centrumgemeenten (Nissewaard, Vlaardingen en Dordrecht) in totaal € 79.000 bijgedragen. Zowel de baten als de lasten zijn verwerkt. Per saldo is dit een neutrale boeking.

Rijksbijdrage COVID_19_vaccinatie

Voor het toedienen van de COVID_19_vaccinatie en het in stand houden van de daarvoor benodigde infrastructuur is voor 2024 een rijksbijdrage van € 1,5 mln toegekend. Zowel de baten als de lasten zijn verwerkt. Per saldo is dit een neutrale boeking.

Rijksbijdrage versterking GGD'en

Voor de versterking van infectieziektebestrijding en de pandemische paraatheid bij GGD'en is voor 2024 een rijksbijdrage van € 2,2 mln toegekend. Zowel de baten als de lasten zijn verwerkt. Per saldo is dit een neutrale boeking.

Rijksbijdrage versterking voor sport en bewegen gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis

Met deze begrotingswijziging wordt de rijksbijdrage voor Gezondheidsbevordering voor het jaar 2026 begroot op € 5 mln. Zowel de baten als de lasten zijn verwerkt. Per saldo is dit een neutrale boeking.

Rijksvaccinaties

Vanaf 1 januari 2024 wordt de uitvoering van de kinkhoestvaccinatie formeel overgedragen aan de gemeenten. Hiermee wordt de kinkhoestvaccinatie toegevoegd aan de vaccinaties van het Rijksvaccinatieprogramma (RVP).

Technische wijzigingen

In dit programma zijn er diverse technische wijzigingen geweest. De grootste wijzigingen zijn:

- Het budget voor Gezonde school is verschoven van [Programma Zorg, Welzijn en Wijkteams](#) naar [Programma Volksgezondheid](#) (€ 200.000 vanaf 2024).
- Overige technische wijzigingen (van € 171.000 in 2024 tot € 176.000 in 2028).

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Pagina 180

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

[Omschrijving programma](#) [Beleidskaders, monitoren en regelgeving](#) [Verbonden partijen die bijdragen aan het programma](#)

Omschrijving programma

Het programma volksgezondheid ondersteunt bewegen en gezonde leefstijlen, bevordert een gezonde leefomgeving en verschuift inzet van mensen en middelen van curatie naar preventie, onder andere door vroege signalering van risico's, verbeteren van de preventie-infrastructuur, zodat gezondheidsverschillen afnemen. Dit doet de gemeente door hulp en ondersteuning beschikbaar te stellen om gezond – of gezonder - te kunnen leven. Ook stimuleert en ondersteunt de gemeente een positieve houding en vaardigheden bijvoorbeeld tegenover drugs en alcohol. Daarbij hoort ook dat Rotterdammers oog hebben voor het belang van bewegen voor een gezond leven, en dat de leefomgeving voor Rotterdammers bijdraagt aan een gezond leven.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

- De GGD voert wettelijke taken uit voortvloeiend uit de [Wet Publieke gezondheid](#).
- En Wet Kinderopvang [wetten.nl - Regeling - Wet kinderopvang - BWBR0017017 \(overheid.nl\)](#)

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- GGD Rotterdam-Rijnmond

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 181

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Achbar

Wethouder Achbar is verantwoordelijk voor de portefeuille Welzijn, Samenleven, Sport en Digitale Inclusie.

'Een lang en gezond leven is niet voor iedereen vanzelfsprekend. Samen met de partners in de stad werken we aan een gezonder en vitaler Rotterdam.'

Wethouder Buijt

Wethouder Buijt is verantwoordelijk voor de portefeuille Zorg, Ouderen en Jeugdzorg.

Werk en inkomen

Pagina 182

Werk en inkomen

Rotterdamers die niet zelfstandig in een inkomen kunnen voorzien, krijgen een bijstandsuitkering. Deze uitkering geeft de noodzakelijke zekerheid en rust om stappen te zetten in de mens- en arbeidsontwikkeling. Daarbij krijgen deze Rotterdamers steun van de gemeente om hun economische zelfstandigheid naar vermogen te vergroten.

Doel: Inkomenszekerheid en
rechtmatigheid

Doel: Iedereen vooruit richting werk! Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen Projecten

Financiën Omschrijving, kaders en verbonden partijen Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2024

Pagina 183

Voortgang 2024

Ontwikkeling bijstandsvolume

Collegetarget minder Rotterdammers in de bijstand: In deze collegeperiode (eind 2025) daalt het aantal bijstandsuitkeringen in Rotterdam naar 30.000

Realisatie 2023: 32.649

Mijlpaal 2024: 31.350

Realisatie 30 april 2024: 32.709

Het bijstandsvolume in de eerste vier maanden van dit jaar laat een stabiel beeld zien. Het Rotterdamse bijstandsvolume bedroeg eind april 2024 32.709 uitkeringen. Dat is 60 meer dan het begin van dit jaar. Het is nog onduidelijk hoe het bijstandsvolume zich precies gaat ontwikkelen. De ambitie om te dalen naar 31.350 bijstandsuitkeringen eind 2024 is daarmee nog uitdagender. Dit beeld sluit aan met de laatste ramingen van het Centraal Planbureau, waarbij wordt uitgegaan van een stijging (+ 2%) van het landelijke gemiddelde bijstandsvolume. In de eerste tertaalmonitor Werk en inkomen 2024 (half juni) lichten we toe hoe we de collegetarget in het vizier denken te houden.

Financiële bijstellingen Werk en inkomen (x 1.000)	- € 25.889
Bijstellen gemeentelijke bijdrage door een hogere rijksbijdrage vanuit Participatie IU	€ 3.000
Kiezen voor Rotterdam 2024	€ 1.712
Actualisatie formatie op bijstandsvolume (toepassing Berendschot-norm)	- € 793
Inkomensondersteunende maatregelen	- € 865
Actualisatie BUIG-exploitatietekort	- € 34.854

Actualisatie BUIG-onttrekking	€ 34.854
Actualisatie BUIG-toevoeging	- € 29.178
Bestemmingsreserve Breed Offensief	€ 200
Bestemmingsreserve Crisisdienstverlening	€ 500
Bestemmingsreserve Re-integratie bijstandsgerechtigden	€ 500
Technische wijzigingen, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 963

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Rechtmatigheid

Met de nieuwe handhavingsaanpak is de effectiviteit van het toezicht- en handavingsproces verbeterd. Belangrijkste boodschap is dat fraude niet loont. In de eerste vier maanden van dit jaar zijn er 216 fraudeonderzoeken op basis van vermoedelijke fraude van Rotterdammers afgerond. Gezien het aantal lopende fraudeonderzoeken en meldingen van vermoedelijke fraude die nog opgepakt moeten worden hebben wij er vertrouwen in dat de achterstand ingehaald gaat worden en de streefwaarde wordt gehaald. Hiermee is de doelstelling van 850 afgeronde fraudeonderzoeken dit jaar nog steeds in zicht.

Inzet loonkostensubsidie

De Participatiewet biedt met loonkostensubsidie (LKS) een effectief middel om meer mensen aan de slag te helpen. Met deze subsidie krijgt een werkgever compensatie voor een beperkte arbeidsproductiviteit. We zetten deze subsidie in voor iedereen die het nodig heeft. Het biedt meer kwetsbare werkzoekenden een kans op duurzaam werk.

We zijn onverminderd aan de slag om het aantal Rotterdammers aan het werk met LKS in 2024 te laten toenemen. Voor 2024 is de ambitie een netto groei naar 1.800 Rotterdammers aan het werk met LKS. Eind april hebben 1.479 Rotterdammers een baan met LKS. Het aantal Rotterdammers aan het werk met LKS is toegenomen t.o.v. 2023, maar er zal een versnelling nodig zijn om de ambitie voor dit jaar te halen. De uitdaging is met name het bemiddelen en plaatsen van kandidaten. Er wordt daarom extra capaciteit ingezet die zich specifiek gaan richten op de bemiddeling. Verder moeten we meer werkgevers bereiken en kennis laten maken met de mogelijkheden van LKS en ondersteunende faciliteiten zoals jobcoaching. Meer informatie over de ketenaanpak LKS en de uitdagingen voor 2024 is te vinden in de volgende [raadsinformatiebrief](#) (28 februari 2024).

Monitor eerste tertaal 2024 Werk en Inkomen

Voor meer informatie over de voortgang in het programma Werk en Inkomen wordt verwezen naar de eerste tertaalmonitor 2024 die half juni verschijnt.

Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027

Pagina 184

Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027

Werk is geweldig!

Werk is meer dan alleen een inkomen. Het is productief zijn. Iets betekenen. Mensen ontmoeten. Bij een team horen. Eigenwaarde vergroten. Ertoe doen. En natuurlijk ook een inkomen, waardoor het dagelijks leven beter betaalbaar wordt, stress vermindert en de leuke dingen van het leven makkelijker worden. Werk is geweldig, en voor veel Rotterdammers met een te klein inkomen vaak precies wat ze nodig hebben. Iedereen die kan werken, moet aan de slag kunnen komen. Dat is de essentie van de Rotterdamse uitvoering van de Participatiewet.

Voor iedereen die nu aan de kant zit, blijft er ergens in onze stad werk liggen. Dat is wat de personeelstekorten praktisch betekenen. Werk is van grote waarde, want het zorgt dat deze dingen wél gebeuren en dat de mensen die het werk doen een beter leven krijgen. Daarom: iedereen die kan, aan het werk. Het allerbelangrijkste wat we nodig hebben om de grote bijstandsafhankelijkheid te verminderen, is het geloof dat het daadwerkelijk anders kan. We slagen hier alleen in als werkzoekenden, gemeente, sociaal ondernemers, werkgevers, onderwijspartners én andere partners het gezamenlijk doen. We moeten er rekening mee houden dat iedere Rotterdammer anders is. We kijken goed naar wie wat op welk moment nodig heeft om een stap te zetten richting werk.

Het is de ambitie van het college om het aantal Rotterdamse huishoudens met een bijstandsuitkering te laten dalen naar 30.000 eind 2025.

Medio juni 2023 is het beleidskader Participatie 2023-2026 'Werk is Geweldig' aan de gemeenteraad aangeboden. Het nieuwe beleidskader beschrijft de manier waarop Rotterdam de Participatiewet wil uitvoeren. Het beleidskader schetst de gemeentelijke ambities en de voornaamste beleidsuitgangspunten. Ook staat erin hoe de gemeente haar ambities praktisch en concreet wil realiseren. Uitgangspunt zijn vijf actielijnen:

- Stimuleren duurzame uitstroom en beperken instroom
- Zorgen voor rechtmatige inkomensvoorziening
- De ontwikkeling van mensen bevorderen
- Zorgen voor meer passend werk
- Meer focus en samenwerking op de regionale arbeidsmarkt

Vervolg 2024

Het is nog onduidelijk hoe het bijstandsvolume zich precies gaat ontwikkelen. De ambitie om te dalen naar 31.350 bijstandsuitkeringen eind 2024 is daarmee nog uitdagender.

Tegelijkertijd wordt dit college geconfronteerd met verschillende financiële uitdagingen (waaronder het tekort op de BUIG) waardoor keuzes in de gemeentelijke dienstverlening noodzakelijk zijn. Het lukt niet om alle uitkeringsgerechtigden met eenzelfde intensiteit te begeleiden. In onze uitvoering geven we daarom prioriteit aan inspanningen die zich richten op werkzoekenden die een reële kans maken om, al dan niet na een ontwikkeltraject, vlot uit te stromen naar werk.

In de eerste tertaalmonitor 2024 (half juni 2024) lichten we toe hoe we de collegetarget in het vizier denken te houden. Onderdeel daarvan is de herijking van onze dienstverlening. We geven daarbij prioriteit aan inspanningen die zich richten op werkzoekenden die een reële kans maken om, al dan niet na een ontwikkeltraject, vlot uit te stromen naar werk.

Doel: Inkomenszekerheid en rechtmatigheid

Pagina 185

Doel: Inkomenszekerheid en rechtmatigheid

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat? Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

We verstevigen de basis voor bestaanszekerheid door rechtmatige, tijdige en voorspelbare uitkeringsverstrekking.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Bieden van toegankelijke dienstverlening met de menselijke maat;
- Actief informeren over rechten en plichten;
- Opsporen van onrechtmatigheden en fraude door middel van een verbeterde ketenaanpak.

Toelichting

De gemeente zet digitale instrumenten in om het aanvragen van een bijstandsuitkering zo duidelijk en toegankelijk mogelijk te maken. Rotterdammers die digitaal minder vaardig zijn of niet beschikken over de juiste middelen kunnen langskomen op een van onze locaties. De aanvraag wordt zo snel mogelijk afgehandeld, zodat er snel duidelijkheid is over het inkomen. Elke Rotterdamse bijstandsgerechtigde heeft een eigen contactpersoon. Deze medewerker geeft bij vragen over de uitkering direct zelf antwoord of gaat op zoek naar het juiste antwoord. Het gaat altijd om de balans tussen rechtvaardigheid en rechtmatigheid, en het zo mogelijk leveren van maatwerk.

Bij het ontvangen van een bijstandsuitkering horen rechten en plichten. Zo moeten bijstandsgerechtigden, op basis van de inlichtingenplicht, wijzigingen doorgeven die van belang zijn voor het bepalen van het recht op en de hoogte van de uitkering. Op basis daarvan wordt de uitkering aangepast aan de nieuwe situatie.

Een afname van niet-verwijtbare onrechtmatigheden begint bij goede en duidelijke communicatie. De gemeente informeert alle Rotterdammers met een bijstandsuitkering over de rechten en plichten die horen bij de Participatiewet. Dat gebeurt digitaal, telefonisch en via persoonlijk contact.

Soms geeft een iemand met een uitkering wijzigingen of andere informatie bewust niet of foutief door. Rotterdam wil onrechtmatigheden en fraude zoveel mogelijk terugdringen. Op drie manieren vindt onderzoek plaats naar mogelijk misbruik: heronderzoek, fraudeonderzoek en de ketenaanpak toezicht inkomen. Een heronderzoek richt zich op de rechtmatigheid van de bijstandsuitkering zonder dat er een signaal is dat er iets niet klopt. Een fraudeonderzoek vindt plaats als er signalen van fraude zijn. De gemeente verhoogt het aantal uitgevoerde heronderzoeken en fraudeonderzoeken. Daarom komen er meer sociaal rechercheurs. Zij werken samen met collega's binnen de gemeentelijke organisatie, zoals de directie Veiligheid, en met het Openbaar Ministerie en de politie. De handhavingsteams gaan dicht op de uitvoering opereren. Dit betekent dat de fraudeteams meer in een keten georganiseerd worden.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Begroting	Realisatie	Raming	Raming	Raming	Raming
	2021	2022	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
% Rechtmatige verstrekking van bijstand	99,99%	98,41%	99,96%	> 97%	bekend	> 97%			
					voorjaar 2025				
% Besluiten bijstandsaanvraag (levensonderhoud) binnen wettelijke termijn	95,3%	94,1%	91%	> 90%	90,1%	> 90%			
Aantal afgeronde fraudeonderzoeken	421	267	874	850	216	850			
Aantal ingediende klachten over bejegening	64	59	61	< 60	21	< 60			

Toelichting indicatoren

% Rechtmatig verstrekking van bijstand

De meting vindt één keer per jaar plaats op basis van de jaarrekeningcontrole. De realisatie 2024 is bekend bij de Eerste herziening 2025.

Voor een nadere toelichting over de voortgang van deze indicatoren wordt verwezen naar de Monitor Werk & Inkomen eerste tertaal 2024.

Wat willen we bereiken?

- Het aantal Rotterdamse huishoudens met een bijstandsuitkering laten dalen naar 30.000 eind 2025;
- Zoveel mogelijk Rotterdammers doen mee naar vermogen en stromen uiteindelijk uit naar duurzaam werk;
- Meer mensen met een arbeidsbeperking aan de slag, passend bij hun vermogen, ontwikkeling en talenten.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Werkzoekenden ondersteunen bij de uitstroom naar duurzaam werk;
- Werkgevers – essentiële partners bij het realiseren van duurzame uitstroom – ondersteunen om gezamenlijk de personeelstekorten te verminderen;
- Rotterdammers stappen laten zetten richting werk door hen te helpen bij de praktische belemmeringen die zijn ervaren;
- Rotterdammers in een kwetsbare situatie specifieke ondersteuning bieden bij hun ontwikkeling;
- Via het gemeentelijk sociaal ontwikkelbedrijf Rotterdam Inclusief (RI) werk bieden aan Rotterdammers met een arbeidsbeperking en Rotterdammers die langdurig werkloos zijn;
- Loonkostensubsidie (LKS) inzetten om de drempel voor werkgevers te verlagen om kwetsbare Rotterdammers met een verminderde loonwaarde in dienst te nemen;
- Reguliere bedrijven, ondernemers en werkgevers stimuleren meer aangepast werk te creëren voor onze doelgroepen;
- Regionaal intensief samen te werken met partners uit het bedrijfsleven, het onderwijs en regiogemeenten;

Toelichting

We ondersteunen Rotterdammers die aan het einde van hun WW-periode in hun zoektocht naar werk. Inzet is een baan te vinden voor de WW-uitkering eindigt. Dit voorkomt dat zij in de bijstand terechtkomen. Werkzoekende Rotterdammers die een uitkering aanvragen, worden zo snel mogelijk benaderd door een werkcoach. Die maakt afspraken over de weg naar werk. Het gaat om duurzame uitstroom naar werk; de inzet is dat zo weinig mogelijk mensen terugkeren in een uitkeringssituatie. Zodra een werkzoekende uitstroom, stopt onze dienstverlening niet. We bieden werkzoekenden met betaald werk en inkomsten boven de bijstandsnorm maximaal zes maanden begeleiding die is gericht op werkbehoud.

Deeltijdwerk kan een belangrijke opstap zijn naar een volledige baan. Tegelijkertijd brengt deeltijdwerk vanuit een uitkering (financiële) onzekerheden met zich mee. We experimenteren met mogelijkheden om de stap naar deeltijdwerk te vergemakkelijken door deze onzekerheden te minimaliseren.

Via het WerkgeversServicepunt Rijnmond (WSPR) ondersteunt de gemeente zowel het mkb als grotere ondernemingen bij personele vraagstukken. Momenteel zijn er meer vacatures dan beschikbaar personeel. De gemeente stimuleert daarom werkgevers om op een pragmatische manier personeel te werven, bijvoorbeeld door meer te kijken naar competenties dan formele kwalificaties. Daarnaast brengt de gemeente werkgevers en werkzoekenden op diverse manieren bij elkaar en maakt informatie over elkaar inzichtelijk. De focus ligt daarbij op

maatschappelijk cruciale beroepen en de drie grote transitie waar onze regio momenteel mee te maken heeft: digitalisering, energietransitie en de overgang naar een circulaire economie.

Rotterdammers die praktische belemmeringen ervaren om stappen te zetten gericht op het bevorderen van zelfredzaamheid, participatie en het vinden van werk, kunnen rekenen op hulp van de gemeente. Dat gebeurt bij voorkeur in combinatie met op werk en leren gerichte activiteiten. Maar ook is er inzet op de beheersing van de Nederlandse taal, op het voorkomen van schulden en op beschikbare kinderopvang.

Zo nodig krijgen Rotterdammers in een kwetsbare situatie specifieke ondersteuning bij hun ontwikkeling. Het gaat bijvoorbeeld over werkzoekenden met een specifieke belemmering, werkzoekenden uit bepaalde leeftijdscategorieën of met een bepaalde verblijfsstatus. Het gaat om: Rotterdammers met fysieke en/of psychische problematiek, jongeren, Rotterdammers met een licht verstandelijke beperking, ouderen, langdurig werklozen met een kwetsbare arbeidsmarktpositie, statushouders en niet-uitkeringsgerechtigden.

Om Rotterdammers met een arbeidsbeperking en/of langdurig werklozen aan het werk te helpen, zet Rotterdam Inclusief onder andere in op detachering van medewerkers met een SW- of Nieuw Beschut-indicatie bij reguliere werkgevers. Rotterdam Inclusief biedt hen zo nodig jobcoaching. Werknemers die door een arbeidsbeperking niet bij een reguliere werkgever aan de slag kunnen, biedt Rotterdam Inclusief werk in een beschutte omgeving. Ook is er inzet op simpel switchen, supported employment en zichtbare aanwezigheid op Zuid.

Om meer Rotterdammers te laten werken, intensificeert de gemeente de inzet van loonkostensubsidie, het aanbieden van aanvullende voorzieningen als jobcoaching, werkplekaanpassingen en vervoer, en het realiseren van - al dan niet gemeentelijke - garantiebanen.

We stimuleren werkgevers om meer aangepast werk te creëren voor onze doelgroep. Dat doen we door middel van het stimuleren van de beweging richting de impacteconomie, de Rotterdamse werkgelegenheidsparagraaf en social return. De kans op passende matches tussen werkzoekenden en werkgevers wordt verruimd door instrumenten als jobcarving, jobcreatie en open hiring. Het WSPR adviseert werkgevers hoe zij deze instrumenten kunnen toepassen.

In regionale samenwerking zijn al meerdere geslaagde programma's en projecten opgezet. Alle partners hebben de ambitie uitgesproken om de komende jaren meer mensen uit de regio te helpen om ontwikkelstappen te zetten en duurzaam werk te vinden en te behouden. Om dat te kunnen doen, starten we met het Rijnmonds Arbeidsmarktperspectieffonds, komt er een Regionaal Werkcentrum en neemt de gemeente Rotterdam deel aan andere samenwerkingsinitiatieven.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Collegetarget minder Rotterdammers in de bijstand:	34.624	32.975	32.649	31.350	30 april:	30.000	eindwaarde		
In deze collegeperiode (eind 2025) daalt het aantal bijstandsuitkeringen in Rotterdam naar 30.000 *					32.709		30.000		
Instroom in de bijstand	8.264	5.223	6.655		2.236				

Uitstroom						
- naar werk	4.649	2.684	3.385		1.097	
- overig	5.194	3.497	3.596		1.079	
Aantal Rotterdammers aan het werk met loonkostensubsidie (LKS)	928	1.179	1.404	1.800	1.479	2.100
Aantal gerealiseerde gemeentelijke garantiebanen	446	509	551	600	555	
Aantal gerealiseerde banen Nieuw Beschut	190	237	311	400	330	
% van de werkzoekenden bij Prestatie010 die actieve dienstverlening ontvangt, heeft een geregistreerde tegenprestatie ***	80%	76%	75%	80%	65%	
% van de werkzoekenden bij Prestatie010 die actieve dienstverlening ontvangt, zet een stap in de persoonlijke ontwikkeling ***	26%	33%	50%	70%	23%	

* Startpunt (0-meting Rekenkamer) voor deze collegetarget is de stand van 1 juli 2022, namelijk 34.028 bijstandsuitkeringen.

** Dit zijn ramingen die jaarlijks worden bijgesteld. Leidend hierin is de collegetarget om eind 2025 het aantal bijstandsuitkeringen te laten dalen tot 30.000.

*** Deze indicatoren zijn aangepast in het licht van de herijking dienstverlening. Deze indicatoren richten zich nu op de doelgroep van Prestatie010 die dienstverlening van een activeringscoach ontvangt. De groep die reactieve dienstverlening krijgt, wordt in deze indicatoren niet meer meegenomen.

Toelichting indicatoren

Voor een nadere toelichting over de voortgang van deze indicatoren wordt verwezen naar de Monitor Werk & Inkomen 1e tertaal 2024.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 187

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Werk en inkomen draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen 8. Eerlijk werk en economische groei.

Voor een uitgebreide toelichting zie de [paragraaf Sustainable development goals](#).

Projecten

Pagina 188

Projecten

Hier wordt een korte toelichting gegeven op de belangrijkste projecten die voor dit programma worden uitgevoerd.

[Adidas](#)

Adidas

In 2020 besloten de vier grote steden (G4) om hun samenwerking in IT-dienstverlening voor de domeinen Werk en Klantinteractie te stoppen. Voor beide domeinen vervangt de gemeente Rotterdam de IT-dienstverlening door de applicatie Thomas (project Adidas). Thomas maakt het mogelijk de digitale dienstverlening beter af te stemmen op de specifieke situatie van de Rotterdammers met een bijstandsuitkering. Dat geldt voor de aanvraag levensonderhoud (ALO) en de aanvraag van de uitkering voor oudere werkzoekenden (IOAW), de duurzame uitstroom naar werk en de begeleide participatie.

De voortgang van het project Adidas is opgenomen in de Monitor ICT Projecten. De Monitor ICT Projecten (MIP) Oktober 2023 – Maart 2024 is in voorbereiding en wordt in juni 2024 naar de raad gestuurd.

Financiën

Pagina 189

Financiën

[Overzicht baten en lasten](#)[Toelichting overzicht baten en lasten](#)[Programma en Rotterdamse taakvelden](#)[Financiële bijstellingen](#)[Toelichting financiële bijstellingen](#)

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Werk en inkomen	Realisatie	Begroting	Raming	Raming	Raming	Raming
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Baten exclusief reserves	579.893	570.782	584.045	555.236	554.756	553.439
Bijdragen rijk en medeoverheden	570.996	557.411	570.517	543.152	542.671	541.354
Overige opbrengsten derden	8.914	13.371	13.528	12.084	12.084	12.084
Overige baten	-16	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	838.299	857.879	833.360	781.344	774.846	770.121
Apparaatslasten	182.124	185.351	177.372	165.347	163.312	163.313
Inhuur	8.522	2.308	1.695	2.080	2.080	2.080

Overige apparaatslasten	4.354	4.061	4.768	4.789	4.784	4.784
Personeel	169.248	178.981	170.909	158.477	156.448	156.448
Overige verrekeningen	-1.089	-1.852	-2.401	-2.401	-2.401	-2.401
Overige verrekeningen	-1.089	-1.852	-2.401	-2.401	-2.401	-2.401
Programmalasten	657.265	674.380	658.389	618.398	613.935	609.210
Financieringslasten	0	0	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	38.461	45.477	38.412	33.496	31.317	28.718
Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Overige programmalasten	-17.351	50	116	116	116	116
Salariskosten WSW en WIW	52.748	54.480	54.478	51.986	49.952	47.826
Sociale uitkeringen	568.549	557.118	546.281	516.053	516.053	516.053
Subsidies en inkomensoverdrachten	14.857	17.256	19.101	16.747	16.497	16.497
Saldo voor vpb en reserveringen	-258.406	-287.097	-249.315	-226.108	-220.091	-216.683
Saldo voor reserveringen	-258.406	-287.097	-249.315	-226.108	-220.091	-216.683
Reserves	-931	13.738	3.543	540	37	37
Onttrekking reserves	26.144	44.914	13.526	265	37	37
Toevoeging reserves	28.817	31.875	12.183	0	0	0
Vrijval reserves	1.742	700	2.200	275	0	0
Saldo	-259.337	-273.359	-245.772	-225.568	-220.054	-216.646

Vergelijk saldo

x

Vergelijking begrotingssaldi	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024	- 268.758	- 247.470	- 245.687	- 235.584	- 231.439	
Jaarstukken 2023 (realisatie)	- 259.337					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2024		- 273.359	- 245.772	- 225.568	- 220.054	- 216.646

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten bestaan vooral uit rijksbijdragen in het kader van de Bundeling uitkeringen inkomensvoorzieningen gemeenten (BUIG). Die zijn bestemd voor de uitvoering van de Participatiewet. Uit deze bijdrage betaalt de gemeente bijstandsuitkeringen en loonkostensubsidies. Daarnaast ontvangt de gemeente subsidiegelden (vanuit het Rijk en Europa) voor o.a. re-integratie/begeleiding van werkzoekenden. Verder zijn er opbrengsten vanuit derden waaronder de behaalde omzetten van het onderdeel Rotterdam Inclusief.

Lasten

Verreweg het grootste deel van de programmalasten van het programma Werk & Inkomen bestaat uit lasten voor verstrekte bijstandsuitkeringen (regel 'sociale uitkeringen'). De programmalasten bestaan verder uit salarisbetalingen voor de medewerkers WSW (sociaal werkbedrijf) en Nieuw beschut ('Salariskosten WSW en WIW '), de inkoop van re-integratie instrumenten ('inkopen en uitbestede werk') en de verstrekking van loonkostensubsidies ('Subsidies en inkomensoverdrachten'). De apparaatslasten hebben betrekking op de uitvoeringskosten (met name de salariskosten voor medewerkers) voor het verstrekken van bijstandsuitkeringen en de begeleiding van werkzoekenden en kwetsbare doelgroepen naar werk.

Reserves

De reserves bestaan voornamelijk uit de bestemmingsreserve BUIG. Deze reserve is bedoeld voor het dekken van eventuele tekorten op de BUIG.

Meerjarig verloop

Hoe de programmalasten en -baten meerjarig verlopen, hangt sterk samen met de ontwikkeling van de uitkeringslasten en het BUIG-budget. De lasten van de sociale uitkeringen zijn voor 2024 en 2025 geraamd op basis van het aantal (volume) en de hoogte (prijs) van de uitkeringen. Daarbij wordt rekening gehouden met eigen ambities en de meest actuele ramingen vanuit het Centraal Planbureau (CPB) van het landelijke aantal bijstandsuitkeringen. Het BUIG-budget voor deze jaren is gebaseerd op de laatst verkregen informatie van het Rijk. Voor de jaren daarna (vanaf 2026) is het uitgangspunt dat de ontwikkeling in de verwachte rijksbaten gelijk zijn aan de ontwikkeling van de verwachte lasten.

Het meerjarig verloop van de apparaatslasten is afhankelijk van de ontwikkeling van de formatie. Een deel van de omvang van de formatie beweegt mee met het verwachte aantal bijstandsuitkeringen (de zogenaamde Berenschotnorm).

Programma en Rotterdamse taakvelden

Saldo programma/taakveld	Begroting	Raming	Raming	Raming	Raming
	2024	2025	2026	2027	2028

Werk en inkomen	-273.359	-245.772	-225.568	-220.054	-216.646
Arbeidsparticipatie - Maatschappelijk	-24.309	-19.496	-18.403	-17.103	-17.103
Arbeidsparticipatie - Werk	-66.925	-63.906	-58.344	-56.813	-55.533
Begeleide participatie	-100.888	-105.451	-102.216	-99.342	-97.214
Inkomensregelingen - Inkomen	-81.237	-56.920	-46.605	-46.796	-46.796
Arbeidsparticipatie - Maatschappelijk	-24.309	-19.496	-18.403	-17.103	-17.103
Arbeidsparticipatie - Werk	-66.925	-63.906	-58.344	-56.813	-55.533
Begeleide participatie	-100.888	-105.451	-102.216	-99.342	-97.214
Inkomensregelingen - Inkomen	-81.237	-56.920	-46.605	-46.796	-46.796

Financiële bijstellingen

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Bijstellingen Werk en inkomen		Begroting	Raming	Raming	Raming	Raming
		2024	2025	2026	2027	2028
Oorspronkelijke begroting 2024		-247.470	-245.687	-235.584	-231.439	-231.439
Bijstellingen Eerste Herziening / Voorjaarsnota 2024		-25.889	-85	10.016	11.385	14.793
Beëindigen intensivering voor leerwerktrajecten statushouders	Bezuinigingen/Taakstellingen	0	1.500	1.500	1.500	1.500
Bijstellen gemeentelijke bijdrage door een hogere rijksbijdrage vanuit Participatie IU	Bezuinigingen/Taakstellingen	3.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Delen kosten sociaal ondernemen	Bezuinigingen/Taakstellingen	0	0	0	250	250
Kiezen voor Rotterdam 2024	Bezuinigingen/Taakstellingen	1.712	0	0	0	0
Omzetverhoging door rendabelere werksoorten en meer marktconforme prijzen	Bezuinigingen/Taakstellingen	0	700	700	700	700
Stoppen met startersaanpak en inzet op parttime ondernemerschap (RBZ)	Bezuinigingen/Taakstellingen	0	0	250	250	250
Verminderen capaciteit Prestatie010	Bezuinigingen/Taakstellingen	0	1.895	1.895	2.695	2.695
Verminderen inbreng Rijnmonds Arbeidsmarkt Perspectieffonds (RAP)	Bezuinigingen/Taakstellingen	0	125	125	0	0
Versoberen ondersteuning aanvraag bijstandsuitkering	Bezuinigingen/Taakstellingen	0	125	225	300	300
Versobering trajecten jongeren	Bezuinigingen/Taakstellingen	0	500	500	1.000	1.000
Aanpassing baten WerkgeversServicePunt	Ramingsbijstellingen	0	0	0	0	0

	onvermijdelijk					
Actualisatie formatie op bijstandsvolume (toepassing Berenschot-norm)	Ramingsbijstellingen	-793	2.272	2.656	2.656	2.655
	onvermijdelijk					
Baten en lasten UWV	Ramingsbijstellingen	0	0	0	0	0
	onvermijdelijk					
Formaliseren Formatie Prestatie010	Ramingsbijstellingen	0	0	0	0	0
	onvermijdelijk					
Inkomensondersteunende maatregelen	Ramingsbijstellingen	-865	-360	0	0	0
	onvermijdelijk					
Opvoeren baten en lasten Just Transition Fund	Ramingsbijstellingen	0	0	0	0	0
	onvermijdelijk					
Terugdraaien ESF-baten 2028	Ramingsbijstellingen	0	0	0	0	0
	onvermijdelijk					
Opvang vluchtelingen	Ramingsbijstellingen	0	0	0	0	0
	vermijdbaar					
Actualisatie BUIG - exploitatietekort	Reserves	-34.854	-12.183	0	0	0
Actualisatie BUIG - onttrekking	Reserves	34.854	12.183	0	0	0
Actualisatie BUIG - toevoeging	Reserves	-29.178	-12.183	0	0	0
Bestemmingsreserve Bijstandsgerechtigden	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Breed Offensief	Reserves	200	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Crisisdienstverlening	Reserves	500	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Herinrichten instrument Hallo Werk tbv PRO VSO jongeren	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Perspectief op Werk	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Re-integratie bijstandsgerechtigden	Reserves	500	1.500	0	0	0
Bijstellen inzet debiteurenbeheer	Reserves	0	700	275	0	0
Begeleiding jongeren naar werk (septembercirculaire)	Taakmutaties	-1.466	0	0	0	0
Integratie-uitkering Participatie (septembercirculaire)	Taakmutaties	-659	-609	-564	-517	1.610
Re-integratiebudget (septembercirculaire)	Taakmutaties	0	0	0	0	1.280
Sectorale ontwikkelpaden (decembercirculaire)	Taakmutaties	-170	0	0	0	0
Startbanen statushouders (decembercirculaire)	Taakmutaties	-400	0	0	0	0
Versterking arbeidsmarktregio's (septembercirculaire)	Taakmutaties	-1	-1	-1	-1	-1
Wet visueel beperkten (septembercirculaire)	Taakmutaties	67	70	69	72	75

Toelichting financiële bijstellingen

Beëindigen intensivering voor leerwerktrajecten statushouders

Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren. Daarom zet de gemeente de leerwerktrajecten voor statushouders bij de gemeente en partners vanaf 2025 voort, maar zonder de extra financiële prikkel van € 1,5 mln. Het gaat hierbij om een afgesproken maatregel uit het coalitieakkoord waarbij per jaar 25 statushouders bij de gemeente in dienst komen. Het uitgangspunt is dat het volledig vergoeden van de salariskosten tijdens het eerste jaar niet nodig is, omdat de vraag naar arbeidskrachten onverminderd groot blijft.

Bijstellen gemeentelijke bijdrage door een hogere rijksbijdrage vanuit Participatie IU

Het Rijk stelt via het gemeentefonds de Integratie-uitkering Participatie beschikbaar. Het gaat om geld dat is bestemd voor de uitvoering van het arbeids- en mensontwikkelbedrijf. Deze rijksuitkering is nooit genoeg geweest. Daarom heeft de gemeente altijd aanvullend geld beschikbaar gesteld. Nu is de verwachting dat het Rijk een (incidenteel) hogere bijdrage geeft. Daardoor is het mogelijk de aanvullende gemeentelijke bijdrage te verlagen, met € 3,0 mln in 2024 en vanaf 2025 met jaarlijks € 1,0 mln.

Delen kosten sociaal ondernemen

De middelen die in het coalitieakkoord zijn toegevoegd voor impact ondernemen worden vanaf 2027 gehalveerd. Rotterdam heeft jarenlang ingezet op impact ondernemen waardoor dit is toegenomen. Deze fase biedt de gelegenheid om de inzet op en kosten van impact ondernemen te delen met partners uit de regio.

Kiezen voor Rotterdam 2024

Een onderdeel van de Voorjaarsnota 2023 is de Organisatieopgave. Het gaat hierbij om een besparing op de gemeentelijke organisatie van € 150,0 mln van 2024 tot en met 2027. De Organisatieopgave noemen we nu Kiezen voor Rotterdam. De besparing voor 2024 bedraagt € 20,0 mln en wordt nu verdeeld over de begrotingsprogramma's. Daarbij is ook het voorstel een bestemmingsreserve te vormen voor frictiekosten van € 2,0 mln. Een uitgebreide toelichting staat in de [paragraaf Bedrijfsvoering](#).

Omzetverhoging door rendabelere werksoorten en meer marktconforme prijzen

De omzet van het sociaal werkbedrijf wordt vanaf 2025 structureel verhoogd met € 700.000. Daarbij wordt gericht op rendabelere werksoorten zonder de ontwikkelwaarde voor medewerkers van Rotterdam Inclusief uit het oog te verliezen. Ook wordt uitgegaan van meer marktconforme prijzen.

Stoppen met startersaanpak en inzet op parttime ondernemerschap (RBZ)

Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren. Daarom stopt de gemeente Rotterdam vanaf 2026 met de startersaanpak voor ondernemers uit de regio Rotterdam en met de begeleiding van werkzoekenden met een uitkering bij parttime ondernemerschap. Het gaat hierbij om werkzaamheden die niet door de wet worden verplicht en waarvoor het Rijk geen bijdragen geeft.

Verminderen capaciteit Prestatie010

Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren. Het college kiest voor het verminderen van de capaciteit die niet gericht is op uitstroom naar de arbeidsmarkt.

Verminderen inbreng met het Rijnmonds Arbeidsmarkt Perspectieffonds (RAP)

Het college verlaagt het Rotterdamse budget voor het Rijnmonds Arbeidsmarkt Perspectieffonds (RAP). In totaal is er jaarlijks € 2,25 mln beschikbaar. Dit wordt in 2025 en 2026 jaarlijks verlaagd met € 125.000.

Versoberen ondersteuning aanvraag bijstandsuitkering

Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren. Het college versobert de ondersteuning voor de aanvragen van een bijstandsuitkering. Het gaat bijvoorbeeld om hulp bij de balie in de publiekslocaties.

Versobering trajecten jongeren

Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren. Daartoe is de keuze gemaakt om dienstverlening in de vorm van trajecten in de begeleiding van jongeren naar werk of scholing te versoberen.

Aanpassing baten WerkgeversServicePunt

Het WerkgeversServicePunt van de gemeente Rotterdam ontvangt een vergoeding voor de personele inzet voor het Regionaal Mobiliteitsteam Rijnmond. Daarnaast zijn er kosten die de gemeente declareert bij het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV). Bij deze baten en lasten gaat het om een bedrag van € 1,2 mln. Dit bedrag is per saldo neutraal en is verwerkt in de begroting.

Actualisatie formatie op bijstandsvolume (toepassing Berenschotnorm)

Het aantal medewerkers dat nodig is voor de afhandeling van bijstandsaanvragen is gekoppeld aan de verwachte ontwikkeling van het aantal bijstandsuitkeringen. Deze koppeling heet de Berenschotnorm. Uitgaande van een dalend verloop van het aantal bijstandsuitkeringen wordt de formatie kleiner en daarmee dalen ook de personeelskosten.

Baten en lasten UWV

In de voorgaande jaren was er sprake van meevallers in de inkomsten uit het UWV. Op basis van deze meevallers is een schatting gemaakt van de UWV-baten in 2024. Op basis van deze schatting zijn de baten en lasten verhoogd met € 1 mln in 2024. Deze bijstelling is per saldo neutraal.

Formaliseren Formatie Prestatie010

Het Europees Sociaal Fonds heeft voor 2024 en 2025 extra geld beschikbaar gesteld voor het project 'Sociale Inclusie Arbeidsmarktregio Rijnmond 24-25'. Dit geld is bedoeld voor de salariskosten van activeringscoaches. Zij ondersteunen de groep kwetsbare werkzoekenden Rotterdammers met geldproblemen.

Inkomensondersteunende maatregelen

Voor de verwerking van toenemende aanvragen voor inkomensondersteunende maatregelen (waaronder de Energiekosten 2024 en de individuele studietoeslag) wordt de capaciteit voor 2024 en 2025 verhoogd zodat aanvragen juist en tijdig kunnen worden afgehandeld.

Opvoeren baten en lasten Just Transition Fund

In het kader van het Just Transition Fund (JTF) is een subsidie verstrekt voor een project om kansen te benutten die de energietransitie biedt voor werkzoekenden. Hiertoe investeert Rotterdam in de ontwikkeling van werkzoekenden en de begeleiding naar banen in de betreffende sectoren. Op basis van de ontvangen beschikking zijn de baten en lasten opgenomen in 2024 voor een bedrag van € 872.000 in de begroting tot € 480.000 in 2026. Deze bijstellingen zijn per saldo neutraal.

Terugdraaien ESF-baten 2028

De verwachte subsidies uit de subsidieregeling Europees Sociaal Fonds Plus (ESF+) zijn verwerkt in de begroting voor de jaren 2023 tot en met 2027. De verwachte baten voor 2027 zijn nu ook opgenomen in de begroting 2028. Aangezien de subsidieperiode tot en met 2027 loopt, is de begroting van de baten tezamen met de lastenbegroting in 2028 verlaagd met € 1,3 mln. Deze bijstelling is per saldo neutraal.

Opvang vluchtelingen

Niet werkende vluchtelingen uit Oekraïne ontvangen leefgeld voor eten, kleding en andere persoonlijke uitgaven. Vluchtelingen die in een gasthuishouden wonen, krijgen daarnaast een extra toelage. Vluchtelingen ontvangen het leefgeld van de gemeente waar zij ingeschreven staan. De gemeente krijgt hiervoor een vergoeding van het Rijk. Zowel de baten als de lasten worden in 2024 en 2025 met € 1,2 mln opgehoogd. Per saldo is dit een neutrale bijstelling.

Actualisatie BUIG - exploitatietekort, toevoeging en onttrekking

De bijstelling van het BUIG-saldo omvat een bijstelling van de voor 2024 en 2025 begrote uitgaven en inkomsten voor bijstandsuitkeringen en loonkostensubsidies. Het BUIG-saldo is het verschil tussen het BUIG-budget dat Rotterdam van het Rijk ontvangt en de verwachte uitgaven aan bijstandsuitkeringen en loonkostensubsidies (LKS).

Voor de inkomsten is uitgegaan van het voorlopig budget 2024 dat eind september 2023 door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) is gepubliceerd. Het voorlopig toegekende budget voor Rotterdam bedraagt € 541,9 mln. Daarvan is € 16,5 mln bedoeld voor loonkostensubsidies.

Het aandeel voor Rotterdam in het landelijke budget voor de bijstand daalde van 8,61% in 2023 naar 8,16% in 2024. Tegen deze voor Rotterdam onverklaarbare en nadelige uitkomst van het landelijke verdeelmodel BUIG is de gemeente formeel in bezwaar gegaan. Procentueel gaat het om een daling van 0,45%-punt. In euro's komt dit neer op bijna € 29 mln in vergelijking met de situatie dat het budgetaandeel voor Rotterdam in 2024 ongewijzigd zou zijn gebleven.

Voor de raming van de uitkeringslasten in 2024 en 2025 is de aanname dat Rotterdam, net als in 2023, 1,6% beter presteert dan het landelijk gemiddelde. Voor het landelijke bijstandsvolume zijn de laatste ramingen van het CPB het uitgangspunt (Centraal Economisch Plan, gepubliceerd in februari 2024). Deze raming gaat uit van een stijging van het gemiddeld aantal bijstandsuitkeringen in 2024 met 2,0%. In 2025 blijft het landelijke bijstandsvolume gelijk aan dat in 2024. Daarmee zijn de voor Rotterdam geraamde uitkeringslasten inclusief de loonkostensubsidies circa € 569 mln in 2024 en € 564 mln in 2025.

Op basis van de genoemde uitgangspunten en enkele technische verrekeningen en correcties, verwacht de gemeente een tekort op de BUIG van € 34,9 mln in 2024 en € 12,2 mln in 2025. Deze tekorten worden gedekt uit de bestemmingsreserve BUIG. Deze reserve is niet groot genoeg om de tekorten te dekken. Om de reserve op een gewenste omvang van € 25 mln te houden voegt het college in 2024 € 29,2 mln en in 2025 € 12,2 mln toe aan de bestemmingsreserve.

Bestemmingsreserve Bijstandsgerechtigden

Het college zet de bestemmingsreserve voor Prestatie010 in om de terugval van middelen in 2025 te dekken en de frictiekosten te beperken. Er wordt € 592.000 uit de bestemmingsreserve onttrokken. Het lastenbudget gaat met hetzelfde bedrag omhoog. Deze bijstelling is per saldo neutraal.

Bestemmingsreserve Breed Offensief

Voor de laatste stappen van de implementatie van het project Breed Offensief is minder geld nodig dan beschikbaar is. Hierdoor valt er € 200.000 vrij.

Bestemmingsreserve Crisisdienstverlening

Voor 2024 is voor de bestemmingsreserve Crisisdienstverlening een onttrekking van € 5,3 mln begroot. Dit geld wordt in 2024 voor € 3,3 mln ingezet voor extra personeel voor de aanpak van jeugdwerkloosheid, nazorg van

mbo'ers en steun aan uitgestroomde mbo'ers. Daarnaast gaat er in 2024 € 1,5 mln naar het Rijnmonds Arbeidsmarkt Perspectieffonds. Deze bijstellingen zijn per saldo neutraal. Verder onttrekt het college in 2024 € 500.000 aan de reserve voor de cofinanciering van JTF. De uitvoering hiervan valt onder het programma Economische ontwikkeling.

Bestemmingsreserve Herinrichten instrument Hallo Werk tbv PRO VSO jongeren

Om het instrument HalloWerk toegankelijk te maken voor jongeren in het praktijkonderwijs en het voortgezet speciaal onderwijs is in 2024 een onttrekking begroot van de bestemmingsreserve Herinrichting instrument HalloWerk. Het gaat om € 77.000 uit de bestemmingsreserve en een verhoging van het budget met hetzelfde bedrag. Deze bijstelling is per saldo neutraal.

Bestemmingsreserve Perspectief op Werk

Uit de resultaatbestemming van 2019 is de reserve Perspectief op Werk gevormd. Het geld hierin is ontvangen uit een decentralisatie-uitkering. De doelstelling van dit geld is om iedereen die wil en kan werken te helpen door een hernieuwde samenwerking tussen publieke en private partijen. Voor 2024 wordt hiertoe € 350.000 onttrokken voor betaling van de activiteiten van het Regionaal Werkbedrijf. Deze bijstelling is per saldo neutraal.

Bestemmingsreserve Re-integratie bijstandsgerechtigden

Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren. Een deel van de eerder ontvangen rijksmiddelen vanuit de Corona herstellepakketten worden om die reden in 2024 en 2025 (totaal € 2 mln) niet meer ingezet voor re-integratie activiteiten maar vallen vrij ten gunste van de algemene middelen. Daarnaast wordt in 2024 een resterend bedrag van € 800.000 uit de reserve onttrokken. Deze laatste bijstelling is per saldo neutraal.

Bijstellen inzet debiteurenbeheer

De bijstelling van de inzet debiteurenbeheer is bedoeld om de incassowerkzaamheden voor de Tozo-regeling in te bedden in de bestaande organisatie. De Tozo-regeling was een tijdelijke regeling en is inmiddels is afgelopen. Met de bijstelling valt een deel van de reservering vrij.

Begeleiding jongeren naar werk (septembercirculaire)

Het Rijk heeft € 1.466.000 ter beschikking gesteld voor de regionale aanpak jeugdwerkgelegenheid. Dit geld is toegevoegd aan de bestemmingsreserve Crisisdienstverlening.

Integratie-uitkering Participatie (septembercirculaire)

De taakmutatie uit de septembercirculaire 2023 valt uiteen in 2 onderdelen. Als eerste is er een toevoeging vanuit het gemeentefonds om de bijzondere verhoging van het wettelijk minimumloon voor medewerkers in de Wet

Sociale werkvoorziening (WSw) te compenseren. Dit leidt tot een toevoeging van € 659.000 in 2024 die afloopt naar € 516.000 in 2028. Het tweede deel is een herziening van € 2,1 mln voor 2028 voor medewerkers in de WSw. Deze herziening is mogelijk omdat het aantal medewerkers afneemt.

Re-integratiebudget (septembercirculaire)

Met de Voorjaarsnota 2023 van het Rijk heeft het kabinet besloten om vanaf 2028 het re-integratiebudget voor gemeenten jaarlijks met € 20 mln te verlagen. Deze maatregel is onderdeel van de ombuigingen in de rijksbegroting. Rotterdam krijgt voor 2028 € 1,3 mln minder.

Sectorale ontwikkelpaden (decembercirculaire)

Het Rijk heeft geld beschikbaar gesteld aan centrumgemeenten om arbeidsmarktregio's tegemoet te komen in de kosten die zij gaan maken voor de implementatie van de sectorale ontwikkelpaden. Voor Rotterdam gaat het om een bedrag van € 170.000.

Startbanen statushouders (decembercirculaire)

De gemeente Rotterdam is met nog 4 andere gemeenten een pilotgemeente in startbanen voor statushouders. Rotterdam krijgt daardoor geld van het Rijk. Dit geld is bedoeld om de arbeidsparticipatie van statushouders te bevorderen. Er komen proeven waarbij statushouders direct een startbaan krijgen. Voor Rotterdam gaat het om een bedrag van € 400.000.

Versterking arbeidsmarktregio's (septembercirculaire)

Vanaf 2024 is € 42.000 beschikbaar gesteld als aanvulling op het al door het Rijk toegekende geld. Dit aanvullende bedrag wordt gelijkelijk verdeeld over alle centrumgemeenten. Voor Rotterdam gaat het om een structureel aanvullend bedrag van € 1.000.

Wet visueel beperkten (septembercirculaire)

De Tweede Kamer heeft het wetsvoorstel aangenomen over de werkvoorzieningen voor visueel beperkten. Het wetsvoorstel is bedoeld om taken van de gemeenten over te dragen naar het UWV. Het gaat om de uitvoering van technische werkvoorzieningen voor mensen met een visuele beperking. Dit leidt voor Rotterdam tot een budgetoverheveling van € 67.000 in 2024 oplopend naar € 75.000 in 2028.

Technische wijzigingen

In dit programma zijn er diverse technische wijzigingen. Het gaat om de volgende wijzigingen:

- Invulling clusterbrede taakstelling (cluster Maatschappelijke Ontwikkeling) voor onderdelen van het programma Werk en Inkomen (2024 - € 164.000 tot - € 178.000 in 2028).
- Invulling taakstelling Klantsignalen vanuit het programma Dienstverlening. Voor programma Werk en Inkomen heeft dit een effect voor 2024 van € 267.000 tot € 100.000 in 2028.
- Een aantal budgetneutrale budgetwijzigingen vond plaats om de arbeidskosten te herverdelen tussen programma- en apparaatskosten. Het gaat o.a. om de Regiodeal, Intensiveringen Werk, Statushouders en Arbeidsontwikkelinstrumenten. Deze begrotingswijzigingen van de arbeidskosten leiden tot een lagere bijdrage aan het programma Overhead.
- Budgetoverheveling van programma Veilig naar programma Werk en Inkomen voor arbeidskosten Goed werkgeverschap EU-arbeidsmigranten voor 2024 van - € 187.000 tot - € 93.000 in 2026
- Budgetoverheveling van programma Werk en Inkomen naar programma Beheer van de stad voor arbeidskosten statushouders voor 2024 een bedrag van € 153.000
- Budgetoverheveling van programma Dienstverlening naar het programma Werk en Inkomen voor het project Menselijke Maat voor 2024 een bedrag van - € 658.000
- Budgetoverheveling van programma Werk en Inkomen naar programma Overhead voor de afwikkeling (decharge) van de Digitaliseringsagenda voor 2024 een bedrag van € 1,34 mln tot € 2,1 mln in 2028.
- Een correctie indexering 2024 en verder op de arbeidskosten van programma Werk en Inkomen voor een bedrag van - € 36.000 in 2025 tot - € 181.000 in 2028
- Diverse kleine technische wijzigingen voor 2024 van € 61.000 tot - € 141.000 in 2028

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Pagina 190

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

[Omschrijving programma](#)[Beleidskaders, monitoren en regelgeving](#)[Verbonden partijen die bijdragen aan het programma](#)

Omschrijving programma

Rotterdamers, die niet zelfstandig in hun inkomen kunnen voorzien, krijgen een bijstandsuitkering. De gemeente ondersteunt deze Rotterdammers om hun economische zelfstandigheid naar vermogen te vergroten. Door inkomen te bieden ontstaat de noodzakelijke zekerheid en rust om stappen te zetten naar mens- en arbeidsontwikkeling. Ook ontstaat de ruimte om zo veel mogelijk zelf de regie te houden. Het hebben van werk biedt naast een inkomen grote maatschappelijke waarde. Dat geldt ook voor het verrichten van een maatschappelijke activiteit. Het levert een bijdrage aan de ontwikkeling en ontplooiing van Rotterdammers, het onderhouden van sociale contacten en het toenemen van zelfvertrouwen, eigenwaarde, gezondheid en zelfstandigheid.

We geven uitvoering aan de missie door inzet op:

- Arbeidsparticipatie: zoveel mogelijk Rotterdammers werken (naar vermogen) en verdienen hun eigen inkomen.
- Arbeidsontwikkeling: versterken van de arbeidsmarktpositie van werkzoekenden. Versterken van de arbeidsmarkt door regionale samenwerking en dienstverlening aan werkgevers.
- Begeleide participatie: bieden van specifieke arrangementen en passend werk aan Rotterdammers met een arbeidsbeperking
- Inkomensregelingen: elke Rotterdammer die daar recht op heeft, ontvangt tijdig een juiste bijstandsuitkering. Elke werkzoekende kan rekenen op passende en betrouwbare dienstverlening.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

- [Beleidskader Participatie 2023-2026](#)
- Eerste tertaaltertaalmonitor Werk en Inkomen 2024 (deze wordt half juni naar de raad gestuurd)

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen zetten zich in om het doel van het programma te realiseren:

- Wigo4it C.V.

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 191

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Versnel

Wethouder Versnel is verantwoordelijk voor de portefeuille Werk & Inkomen, Nationaal Programma Rotterdam Zuid en EU-arbeidsmigranten.

‘We willen zoveel mogelijk Rotterdammers aan het werk en uit de bijstand helpen. En met de grote hoeveelheid vacatures is dit HET moment om daarin flinke stappen vooruit te zetten. We hebben iedereen nodig in onze stad.’

Zorg, welzijn en wijkteams

Pagina 192

Zorg, welzijn en wijkteams

Met het programma Zorg, welzijn en wijkteams beschermt en bevordert de gemeente de gezondheid van Rotterdammers. Het programma richt zich er ook op dat Rotterdammers zich op alle levensterreinen zelfstandig kunnen redden, zo nodig met een beroep op familie, vrienden en burens. De gemeente zorgt voor passende ondersteuning en hulp voor Rotterdammers die dat nodig hebben. Verder bevordert de gemeente dat kinderen en jongeren kansrijk, veilig en gezond kunnen opgroeien.

Voortgang 2024 Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027 Doel: Jongeren zonder achterstand

Doel: Kwetsbaren doen mee Doel: Ouderen gezond en vitaal Doel: Gezonde Rotterdammers

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen Projecten Financiën

Omschrijving, kaders en verbonden partijen Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2024

Pagina 193

Voortgang 2024

Huiselijk geweld

Het Verandertraject Huiselijk Geweld is afgerond. Het in januari vastgestelde nieuwe beleidskader Samen naar een toekomst zonder geweld (2024-2027) neemt onderdelen mee uit het Verandertraject. Het gaat hierbij onder andere om het werken met ervaringsdeskundigen, het plegerperspectief en het bieden van passende hulp door middel van het huiselijk geweld arrangement. Daarnaast is er meer aandacht voor (het voorkomen van) femicide. We werken hierbij samen met de Beschermpartners en leren met en van elkaar in de Huiselijk Geweld leerwerkplaats. Een belangrijk speerpunt is het inzetten op preventie: het vergroten van kennis over huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel geweld zodat signalen eerder worden opgepakt en gemeld en tijdig de juiste hulp kan worden ingezet.

Jeugdzorg

Hervormingsagenda en regionale opdracht kostenbeheersing

De kosten voor de jeugdzorg binnen de gemeente Rotterdam zijn het afgelopen jaar fors toegenomen. Daarom is behalve de Rotterdamse Bestuursopdracht Zorg (BOZ), ook een Regionale Bestuursopdracht Kostenbeheersing (RBOK) gestart. Samen met regiogemeenten en de jeugdzorgaanbieders werkt de gemeente Rotterdam aan het terugdringen van de kostenstijging. In het eerste kwartaal van 2024 heeft het Algemeen Bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling Jeugdzorg Rijnmond (GRJR) hiervoor een maatregelenpakket vastgesteld. De uitvoering is in het tweede kwartaal van 2024 gestart.

Veel van de acties uit de landelijke Hervormingsagenda Jeugd komen terug in de maatregelen van de BOZ of de RBOK. De acties hebben ook een verband met de ontwikkelopgaven uit de lokale en regionale contracten voor jeugdhulp en met andere landelijke programma's voor jeugd, zoals het Toekomstscenario Kind en gezinsbescherming en Passend Onderwijs.

Toekomstscenario Kind- en gezinsbescherming

Het doel van het Toekomstscenario is een samenhangend systeem- en mensgerichte keten voor waarbij sprake is van onveiligheid en/of huiselijk geweld. Een wijkteam biedt hulp en ondersteuning aan kinderen, volwassenen, huishoudens en gezinnen. Een regionaal veiligheidsteam ondersteunt zo nodig het wijkteam. Het regionaal veiligheidsteam bestaat uit professionals met expertise over en bevoegdheden voor veiligheid in de thuissituatie.

Vanuit het landelijk programmaplan werken Rijk, VNG, Gecertificeerde Instellingen, Veilig Thuis organisaties, Raad voor de Kinderbescherming en cliëntvertegenwoordigers samen aan de uitwerking van het Toekomstscenario. Gemeente Rotterdam is aangesloten bij het uitvoeren van het landelijke programmaplan.

Op regionaal niveau is met de partners een governance structuur ingericht met aandacht voor een goede verbinding met de Hervormingsagenda Jeugd. De analyse/verkenningfase is begin 2024 afgerond wat leidt tot een meerjarig ontwikkel- en implementatieproces op regionaal en lokaal niveau.

De gemeente Rotterdam werkt in 2024 (opnieuw) actief mee aan de proeftuin en werkt zo mee aan het Toekomstscenario. De proeftuin betekent: ervaringen uit de praktijk gebruiken voor (door)ontwikkeling, uitwerking en versteviging van beleid en uitvoering binnen de kind- en gezinsbeschermingsketen op zowel lokaal, regionaal als landelijk niveau.

Gecertificeerde Instellingen (GI's)

De gecertificeerde instellingen ervaren blijvend last door de krappe arbeidsmarkt, hoog ziekteverzuim en verloop. Hierdoor blijft het voor hen een uitdaging om de kwaliteit van hulp te bieden aan gezinnen die te maken hebben met een jeugdbeschermingsmaatregel. Ondanks intensieve werving lukt het nog onvoldoende om het tij te keren. GI's in de regio Rijnmond maken daarom afspraken over een goede verdeling van de instroom. De landelijke tarieven en caseloadnorm voor de GI's zijn vastgesteld, waardoor zij kunnen inzetten op het verlagen van de caseload. De verwachting is dat zo de werkdruk en het hoge verloop en verzuim omlaag gaat. Maar dit blijft onzeker vanwege de krapte op de arbeidsmarkt. De wijkteams zetten steeds meer in op intensievere en specialistische hulp en op specialisten om jeugdbeschermingsmaatregelen te voorkomen, waardoor een dalende

trend is ingezet. Het lastige is dat de krapte op de arbeidsmarkt ook invloed heeft op de capaciteit en werkdruk bij de wijkteams.

Naar behoefte passende (langdurige) ondersteuning Wmo-arrangementen

In 2024 geldt nog steeds het vaste abonnementstarief voor de eigen bijdragen in de Wmo. Daardoor kunnen ook mensen met een hoger inkomen gebruikmaken van schaarse Wmo-voorzieningen. Dit helpt niet voor de houdbaarheid van de ondersteuning. In G4- en VNG-verband heeft de gemeente Rotterdam overlegd over het wetsvoorstel Eigen bijdrage Wmo. Deze wet treedt op zijn vroegst in 2026 in werking en dat is later dan voorzien. Het onlangs afgesloten hoofdlijnenakkoord maakt geen melding van het doorzetten van het wetsvoorstel.

De Tweede Kamer heeft vorig jaar het wetsvoorstel Resultaatgericht beschikken Wmo niet in behandeling genomen, omdat er te weinig politiek draagvlak voor was. De handreiking passend beschikken, die de VNG als vervolg hierop in 2023 heeft ontwikkeld, werd in het eerste kwartaal van 2024 door het VNG-bestuur ingetrokken. Gemeente Rotterdam is in G4-verband met VWS in overleg over het verdere beleid voor resultaatgericht beschikken. We blijven hierover in gesprek met het Rijk.

De gemeente Rotterdam blijft een bijdrage leveren aan het houdbaarheidsonderzoek Wmo dat nu wordt uitgevoerd. De historische schets voor dit houdbaarheidsonderzoek werd onlangs aan de Tweede Kamer aangeboden. [Kamerbrief over Houdbaarheidsonderzoek Wmo 2015 | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

In 2024 is verder gewerkt aan een andere invulling van de raadsmonitor Zorg, Welzijn en Wijkteams (Wmo en jeugdhulp). De eerste raadsmonitor nieuwe stijl (over heel 2023) is afgerond in het begin van het tweede kwartaal van 2024 (<https://gemeenteraad.rotterdam.nl/Document/View/eae19c06-8095-4f76-a81d-e614b3bca730>).

Inkoopstrategie doelgroepenvervoer

In april 2024 heeft het college de inkoopstrategie doelgroepenvervoer 2025 vastgesteld. Het college kiest voor een contract voor alle doelgroepen en wil daarvoor één hoofdaannemer contracteren. Met één opdrachtnemer die de regie voert, wil het college dat de schaarse capaciteit aan chauffeurs en voertuigen zo efficiënt mogelijk voor alle doelgroepen wordt ingezet. Anders dan in het huidige contract kiest het college voor meerdere KPI's die het mogelijk maken om op de prestaties van de vervoerder te sturen.

De Inkoopstrategie is besproken in de gemeenteraad op 25 april 2024. Een aantal moties zijn aangenomen. In mei en juni werkt de gemeente de aanbestedingsstukken uit, de publicatie daarvan is begin juli 2024.

Inkoop Wmo

In de eerste helft van 2024 is de nieuwe Wmo inkoop gestart, die gericht is op de ingangsdatum van 1 januari 2025. In deze nieuwe inkoop zijn de ambities uit het beleidsplan Heel de Stad en de doelstellingen uit de

Bestuursopdracht Zorg verwerkt. Het doel is om zorg beschikbaar te houden voor Rotterdammers die zorg het hardst nodig hebben. De inkoop loopt tot nu toe volgens planning.

Bestuurlijke Opdracht Zorg (BOZ)

De vraag naar zorg blijft groeien. Door de stijgende hulpvraag groeit de druk op zorgmedewerkers en stijgen de zorguitgaven voor de gemeente. Houdbaarheid, uitvoerbaarheid en betaalbaarheid van de zorg staan daardoor onder een toenemende druk. De bestuursopdracht Zorg is bedoeld om oplossingen te bedenken om de groeiende vraag en daarbij oplopende (gemeentelijke) zorguitgaven te remmen en deze zorg voor de Rotterdammers toekomstbestendig te houden.

Eind april is het integrale plan BOZ 'Passende Zorg voor Heel de Stad' ter vaststelling aangeboden aan de gemeenteraad. Het plan is het kader om Rotterdammers maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp te bieden. En het is het kader waarbinnen de BOZ wordt uitgevoerd. Het plan is een aanvulling op het bestaande beleidskader 'Heel de Stad'. Met deze aanvullingen op het beleid blijft de gemeente de uitgangspunten van 'Heel de Stad' gebruiken, maar passend binnen de beperkte arbeidscapaciteit en middelen. Rekening houdend met schaarste zijn keuzes expliciet geformuleerd, herpositioneert de gemeente zichzelf op een aantal vlakken en krijgen bepaalde aspecten meer aandacht. Het doel is dat maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp - nu en in de toekomst - houdbaar, uitvoerbaar en betaalbaar zijn.

In 2023 zijn aanpassingen doorgevoerd. Die zijn gericht op de interne sturing en het doorbreken van automatisen bij de Wmo en Jeugdhulp. Eind april 2024 zijn nieuwe maatregelen gepresenteerd, die samen met zorg- en welzijnsaanbieders zijn ontwikkeld. Zij onderschrijven de problemen en noodzaak tot verandering, ook vanwege grote problemen op de arbeidsmarkt. Met deze nieuwe maatregelen is de gemeente kritischer bij de afweging wie (meteen) toegang krijgt tot zorg en wie niet. En wie mogelijk ook geholpen is met andere vormen van hulp.

Onvoldoende bestaanszekerheid van mensen op het gebied van wonen, werk/dagbesteding en geld, heeft effecten op het gebruik van gemeentelijke zorg. De gemeente is in januari 2024 gestart met twee pilots in Bloemhof en Schiebroek. Het doel is om de instrumenten van de professionals in het sociaal domein op deze gebieden aan te vullen zodat zij beter kunnen inzetten op bestaanszekerheid. Dit doet de gemeente onder andere door de professionals meer te verbinden met het (informele) netwerk in deze wijken (samenredzaamheid). De verwachting is dat door meer aandacht te besteden aan bestaanszekerheid van Rotterdammers, de (toekomstige) zorgkosten dalen. Zo helpt het project mee aan het afremmen van de groei van de totale zorgkosten.

Binnen de gemeentelijke organisatie verandert de manier van denken over zorg en ondersteuning. Niet elke hulpvraag is een zorgvraag. Er is sprake van het begin van een cultuuromslag: medewerkers bekijken met elkaar kritisch de toegang en het herijken van de dienstverlening. Daarnaast is een andere blik op zorg van de samenleving nodig. Een mentaliteitsverandering waar iedereen aan kan bijdragen. Zo ontwikkelt de gemeente samen met Conforte en andere organisaties de campagne 'Praat vandaag over morgen'. Deze campagne is gebaseerd op de landelijke campagne van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

Ondanks de inspanningen is in de nieuwe meerjarenprognose een groot extra tekort te zien op de zorguitgaven. Bij Jeugd wordt een grote stijging van (vooral de regionale) zorguitgaven verwacht. Bij de Wmo stijgen de lasten

vooral door nieuwe (hogere) inkooptarieven. We zien echter kansen om ingrepen te doen buiten het zorgdomein om de stijgende zorguitgaven te dempen. Bijvoorbeeld op het gebied van werk en wonen. Daarom is de reeks van de BOZ in de komende jaren bijgesteld.

Kwetsbare Rotterdammers doen mee

Sinds medio 2023 neemt de druk op de opvang voor volwassenen toe door een verhoogde instroom en een stagnatie in de uitstroom mede door een afnemende beschikbaarheid van woningen. In relatief korte tijd zijn ruim 100 extra (veelal tijdelijke) plekken in het woonzorglandschap gerealiseerd om deze druk op de opvang te verminderen. De hoge instroom en de krappe woningmarkt maken het lastig om een aantal ambities van het plan van aanpak '[Op weg naar herstel en een thuis](#)' te realiseren, waaronder het terugdringen van de verblijfsduur in de opvang en de ambities met Wonen Eerst waaronder Housing First.

EU-arbeidsmigranten

Het college heeft op 5 maart 2024 het [Actieplan Buitenslapers](#) vastgesteld. Met dit actieplan wil de gemeente samen met partners de toename van de buitenslapers verminderen en de overlast aanpakken. Rotterdam heeft een groeiend aantal buitenslapers in de stad. Rotterdammers ervaren meer overlast van deze groep. Er zijn ook steeds meer niet-rechthebbende dakloze EU-migranten op straat die overlast veroorzaken. In het actieplan staan 18 maatregelen om het aantal buitenslapers terug te dringen en de overlast tegen te gaan. De maatregelen zijn gericht op het tegengaan van dakloosheid, het bieden van perspectief, het aanpakken van hardnekkige overlastgevers en omgevingsbeheer. Eén van de maatregelen in het actieplan is laagdrempelige opvang voor dakloze EU-migranten. Vanaf 1 juni 2024 moeten 60 niet-rechthebbende dakloze EU-migranten terechtkunnen in een speciale opvang. Zowel 's nachts als overdag. Overdag worden verschillende hulpverlenings- en zorgtrajecten aangeboden. Doel is het werken aan perspectief: begeleiding naar werk of terugkeer naar het land van herkomst. De opvang is vrijwillig, maar absoluut niet vrijblijvend. Iedereen die mee wil doen, willen we helpen. Wanneer dak- en thuislozen weigeren hieraan mee te werken en overlast blijven veroorzaken, bouwen we een persoonlijk dossier op met als mogelijk gevolg dat de IND kan vaststellen dat er geen sprake is van rechtmatig verblijf. Als de dakloze dan niet zelf vertrekt, wordt hij door de Dienst Terugkeer & Vertrek uitgezet.

Ouderen

De met samenwerkingspartners opgestelde actieagenda Goud voor Oud is op 15 februari 2024 in de gemeenteraad besproken. Met de meeste uitvoerende partners zijn afspraken gemaakt voor de uitwerking en uitvoering in de komende jaren. De collegeprioriteiten zoals de wijkrestaurants, huismeesters en Thuisplusflats gaan onverminderd door in deze Collegeperiode. Door het verschuiven van middelen kunnen de bezuinigingen in 2025 worden opgevangen, waardoor de actieagenda Goud voor Oud en de inzet op dementie doorloopt in 2025. De komende jaren is ruim 2 miljoen euro beschikbaar gesteld met een subsidieregeling om de komst van nieuwe zorg- en wijkrestaurants te ondersteunen en bestaande restaurants te stimuleren om hun bedrijfsvoering te verduurzamen. In 2024 ondersteunen we 15 zorg- en wijkrestaurants voor ouderen. Dit college

vindt zorg- en wijkrestaurants belangrijk omdat ouderen elkaar daar kunnen ontmoeten en samen een betaalbare, gezonde maaltijd kunnen nuttigen. Samen eten is immers gezellig en voorkomt eenzaamheid.

Een ander onderdeel van de actieagenda voor ouderen is de inzet van sociale huismeesters in seniorencomplexen. Dit doen we in samenwerking met de wooncorporaties. Deze huismeesters dragen bij aan sociale cohesie en sociale veiligheid. Hiermee ondersteunen ze ouderen om langer thuis te kunnen wonen. Inmiddels is samen met welzijn en de corporaties gestart met het opstellen van een profiel voor de sociale huismeesters en ontstaat een gezamenlijk beeld over de invulling.

In enkele complexen is er sprake van overlast, waardoor ouderen zich onveilig voelen. In die complexen zetten we, samen met de woningcorporaties, in op het verhogen van de veiligheid. In 2024 is er in een complex tijdelijk beveiliging ingezet, aanvullend op andere veiligheidsmaatregelen, om verdere overlast te voorkomen.

In 2024 zetten wij ons in om zoveel mogelijk trainingen over dementie te geven, over het signaleren van dementie en de ondersteuning en inclusie van mensen met dementie en hun mantelzorgers. Inmiddels zijn er 5 trainingen gegeven en er staan er voor de komende maanden ook 5 gepland. We zijn in gesprek over uitbreiding van het aantal trainingen na de zomervakantie. Daarnaast geven 15 getrainde gezondheidsvoorlichters dementie voorlichting aan migrantenouderen. Er zijn tot nu toe 10 voorlichtingsbijeenkomsten geweest. De inzet op dementie is op 29 mei beloond met het wederom verkrijgen van het predicaat dementievriendelijke stad.

Met de middelen voor valpreventie uit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) voeren we samen met de partners in de stad de landelijke ketenaanpak in Rotterdam in. Met de campagne 'Kleine val. Grote gevolgen' hebben we ingezet op bewustwording van oudere mensen van het risico om te vallen. Want als je het weet, kun je er wat aan doen. In alle gebieden zijn Smart floors beschikbaar, zodat ouderen hun valrisico kunnen inschatten.

We zijn in gesprek met de partners over het verder opschalen van het aantal trainingen in alle gebieden.

Collegetarget woon(zorg)concepten

In de collegeperiode 2022-2026 realiseert de gemeente minimaal 14 Thuisplusflats voor ouderen en start de gemeente met de bouw van nieuwe woon(zorg)complexen voor ouderen. Het gaat om in totaal 24 voorzieningen.

Realisatie 2023: 2

Mijlpaal 2024: 16

Realisatie cumulatief t/m 30 april 2024: 3

Het doel van het college is dat ouderen in Rotterdam zo prettig mogelijk oud worden. Het collegedoel bestaat uit twee onderdelen: de uitbreiding van het aantal Thuisplusflats en de bouw van nieuwe woon(zorg)complexen. In 2022 is gestart met de nieuwbouw van Simeon en Anna (Feijenoord). In 2023 is gestart met de bouw van Odeon (Centrum) en het optoppen van de Klapwiek (Prins Alexander). De werkzaamheden voor het optoppen van de Klapwiek vinden in eerste instantie in de fabriek plaats en daarmee kan dit nieuwbouwproject nog niet meegeteld worden voor devcollegetarget (telling voor de definitie van het collegetarget is vanaf de eerste handeling op

locatie). De start bouw op locatie van De Klapwiek is naar verwachting in de loop van het tweede kwartaal 2024. In het eerste kwartaal 2024 is ook gestart met het nieuwbouwproject Kruisnetlaan (Hoogvliet).

Om uit te breiden naar 20 Thuisplusflats loopt er een aanbesteding. De aanmeldingen zijn beoordeeld en eind april 2024 is de dialoofase gestart. De verwachting is dat de nieuwe contracten rond de zomer 2024 ingaan.

Heel de stad: Welzijn

De subsidieregeling Couleur Locale is herijkt, waardoor in 2024 meer organisaties uit de wijken subsidie kunnen aanvragen. Op basis van de nieuwe subsidieregeling Couleur Locale zijn voor het gehele jaar 2024 in totaal 77 subsidies verleend. Er is nog financiële ruimte voor meer aanvragen. Het voornemen is om hiervoor een tweede ronde te organiseren.

Informele leerondersteuning

Begin 2024 is een nieuwe subsidieregeling beschikbaar gesteld voor informele leerondersteuning. Het gaat om subsidies aan organisaties die huiswerkbegeleiding, examentraining en bijlessen verzorgen voor jonge Rotterdammers die niet van huis uit deze ondersteuning kunnen ontvangen.

De aangevraagde subsidies zijn hoger dan het beschikbare budget van € 800.000 voor de schooljaren 2024-2025 en 2025-2026. Er vindt tijdige beoordeling plaats van de aanvragen, zodat de aanvragende organisatie ruim voor het begin van het nieuwe schooljaar weten of ze de gevraagde subsidie krijgen.

Jongerenhubs voor talentontwikkeling

Het college wil jongeren meer ruimte geven. Daarom zet het college in op hubs als ontmoetingsplekken voor en door jongeren. In 2023 zijn er 9 geopend en in 2024 vindt verspreid over het jaar de opening plaats van nog eens 21 hubs. Het doel is dat in het eerste kwartaal van 2025 alle 33 jongerenhubs open zijn.

Jeugdpreventie

Collegetarget Jeugdpreventie: Vanaf 2023 ronden jaarlijks gemiddeld 5.000 kinderen en jongeren (en/of hun ouders/verzorgers) een goed onderbouwde of bewezen effectieve preventieve jeugdinterventie af.

Realisatie 2023: realisatie bekend bij Tweede herziening 2024

Mijlpaal 2024: 5.000

Realisatie tot en met april 2024: realisatie bekend bij Tweede herziening 2024

In 2024 is subsidie gegeven voor interventies voor minimaal 6.400 jeugdigen en/of hun ouders. In mei dit jaar, bij het schrijven van deze bijdrage voor de voorjaarsnota, waren er nog geen realisatiecijfers over 2023 en 2024 beschikbaar. Volgens de afspraken in het definitieboekje voor de college targets volgt bij de tweede begrotingsherziening 2024 een rapportage over zowel de voortgang in 2024 als de realisatie van heel 2023.

Omdat bij de halfjaarrapportage over 2023 de cijfers iets achterbleven, ten opzichte van de verwachting op basis van de gesubsidieerde aantallen in combinatie met het verwachte bereik- en uitvalpercentages, zijn er in 2023 en het eerste kwartaal van 2024 verschillende acties geweest om het bereik te vergroten en de uitval van deelnemers te verkleinen. Zo zijn er workshops georganiseerd voor de aanbieders van jeugdpreventie om de informatie over trainingen beter te laten aansluiten bij ouders en verwijzers, en om uitval tijdens de trainingen te verminderen. Deze activiteiten vonden plaats in het laatste kwartaal van 2023 en het eerste kwartaal van 2024.

Daarnaast is het overzicht van gesubsidieerde preventieve jeugdinterventies per 2024 op leeftijd ingedeeld in plaats van op thema. Verwijzers kunnen nu makkelijker de informatie vinden die zij nodig hebben om kinderen, jongeren en ouders door te verwijzen. Bij de rapportage van de halfjaarcijfers 2024 krijgen we een indruk van het aantal deelnemers over het lopende jaar. We krijgen signalen van schoolmaatschappelijk werk dat de indeling van de preventieve jeugdinterventies op leeftijd als prettig wordt ervaren. Ook is de informatie op deze manier voor de interne begeleiders makkelijker doorzoekbaar.

Preventieve ondersteuning

Schoolmaatschappelijk werk (SMW), Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) en Schoolzorgteams (SZT)

Het Schoolmaatschappelijk werk en CJG dragen met hun verwijzingen naar het preventieve aanbod bij aan het bereik van de preventieve interventies van het subsidiekader Jeugdpreventie. Door de positie van het schoolmaatschappelijk werk in schoolzorgteams en de korte lijnen met het CJG normaliseren zij signalen en zorgen van ouders en het schoolteam over opgroeien en opvoeden van kinderen/leerlingen en zorgen zij ervoor dat signalen waarvoor niet direct jeugdzorg nodig is worden opgepakt in het preventieve wijknetwerk. Dat wijknetwerk vormt zich steeds meer als een schil om de school heen.

In het eerste kwartaal van 2024 waren 111 schoolzorgteams operationeel die 114 schoollocaties bedienen. De deelnemers van een schoolzorgteam zijn het wijkteam, de schoolcontactpersoon van het samenwerkingsverband, het schoolmaatschappelijk werk en de intern begeleider van de school. Het eerste kwartaal 2024 lag de focus op de structurele borging en bekostiging van de schoolzorgteams. Daarnaast hebben de schoolzorgteams en de gemeente Rotterdam de wens dat het CJG zich aansluit. Er is in het schooljaar 2023-2024 op 10 basisscholen een laagdrempelige pilot gestart om de meerwaarde te onderzoeken van deelname van het CJG aan het schoolzorgteam. Uit een voorlopige evaluatie blijkt dat een intensieve deelname van de CJG-professional een positief effect heeft op de samenwerking.

In de zomer van 2024, als er meer ervaring is opgedaan met deelname van het CJG aan het schoolzorgteam, vindt de eindevaluatie van de pilot plaats.

Per 2025 vindt een bijstelling plaats op het Rotterdamse preventief aanvullend pakket van het CJG. Deze bijstelling is gericht op de Frontoffice en Service en contact (balies en telefonisch en online contact met ouders),

mede omdat Rotterdam de afgelopen jaren ook de kosten voor deze functie in de regiogemeenten heeft gedragen. Samen met het CJG wordt gekeken naar eventuele andere mogelijkheden tot kostenreductie om de consequenties voor de dienstverlening aan Rotterdamse ouders zoveel mogelijk te beperken.

Financiële bijstellingen Zorg, welzijn en wijkteams (x 1.000) - € 25.618

Collectieve polis	€ 1.000
Kiezen voor Rotterdam	€ 1.324
Structureel annuleren Focusdag	€ 200
Woonvoorzieningen Slinge 5 en Overwolde 46-50	- € 1.500
Jeugdzorg	- € 41.300
Knelpunt cliëntontwikkeling	- € 1.900
Lobby Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)	- € 20.000
Opvang niet-rechthebbende EU-migranten	- € 2.400
Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)	€ 3.900
Integrale infopleinen in de wijk	- € 250
Regionale Bestuursopdracht Jeugdzorg Kostenbeheersing	€ 1.600
Stop overlast Oude Westen	- € 484
Weet wat er speelt, kinderparadijs: ook in de toekomst	- € 200
Bestemmingsreserve Menselijke maat	€ 975
Bestemmingsreserve Tweedelijns Wmo en Jeugdwet	€ 31.739
Technische wijzigingen, gemeentefondsmutaties, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen	€ 1.677

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.
Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027

Pagina 194

Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027

Zorg

Het college heeft opdracht gegeven met maatregelen te komen voor een toekomstbestendig zorgstelsel van Rotterdam. Deze bestuursopdracht Zorg moet leiden tot beperking van de groei van het beroep op de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en de Jeugdwet. De gemeente blijft hierover in gesprek met bewoners en zorgaanbieders in de jeugdzorg, de thuiszorg en de Wmo. Het integraal plan 'Passende Zorg voor Heel de Stad' is een aanvulling op het bestaande beleidskader 'Heel de Stad': met deze aanvullingen op het beleid blijft de gemeente de uitgangspunten van 'Heel de Stad' hanteren, maar passend binnen de beperkte arbeidscapaciteit en middelen. Ook in regionaal verband (binnen de GRJR), worden er stijgende kosten gezien bij de specialistische jeugdhulp. Daar is er ook een Regionale Bestuursopdracht Kostenbeheersing (RBOK) gestart. Samen met regiogemeenten en de jeugdzorgaanbieders werkt de gemeente aan het terugdringen van de kostenstijging.

Daarnaast hebben we in december 2023 een regioplan 'Samen zorg voor Morgen' ondertekend waarin we (als uitwerking van het landelijke Integraal Zorgakkoord/IZA) afspraken gemaakt hebben binnen de zorgkantoorregio (Zilveren Kruis, de zorgaanbieders en de gemeenten Rotterdam, Capelle a/d IJssel en Krimpen a/d IJssel). Op basis van dit regioplan verschijnt in de zomer van 2024 een werkagenda, waarin verschillende maatregelen worden uitgewerkt. Daarbij wegen we ook welke rol het sociaal domein (en daarbinnen de gemeente) in de transitie van zorg kan nemen en wat daarvoor nodig is.

De landelijke Hervormingsagenda Jeugd vraagt een kwalitatieve verbetering van het jeugdstelsel en financiële houdbaarheid. Dit moet leiden tot minder inzet van individuele jeugdhulp en meer ondersteuning in de context van de jeugdige. Deze doelstelling hangt samen met het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming en de landelijke onderwijsagenda's. De inhoudelijke beweging van de landelijke Hervormingsagenda Jeugd sluit grotendeels aan op de verandering die is beschreven in de meerjarige inkoopcontracten jeugdhulp. Via de Rotterdamse Bestuursopdracht Zorg (BOZ) en de Regionale Bestuursopdracht Kostenbeheersing (RBOK) werkt de gemeente aan de financiële houdbaarheid

Digitale inclusie

Een deel van de Rotterdammers heeft een digitale achterstand. Door de steeds snellere ontwikkelingen op digitaal gebied ligt het niet meekomen of zelfs isolement op de loer. Het kan zijn dat de ervaring met de digitale wereld ontbreekt. Andere mogelijkheid is dat men niet de juiste vaardigheden heeft om gebruik te maken van de kansen in de digitale wereld. De volgende actielijnen van het programma Digitale Inclusie zijn ingezet om te zorgen dat iedere Rotterdammer die dat wil digitaal kan meedoen:

- Samen met kleine en grote maatschappelijke organisaties en structuren zorgt de gemeente ervoor dat meer Rotterdammers ondersteuning krijgen. Door trainingen of als het nodig is, het bieden van devices en internettoegang, zodat niemand buitengesloten raakt in een maatschappij die steeds digitaler wordt.
- De gemeente draagt bij aan het organiseren van de ondersteuning van mensen, bij voorkeur bij hen in de buurt. De ervaring is dat lokale vertrouwde initiatieven mensen kunnen bereiken die door andere organisaties vaak lastig te bereiken zijn.
- Het opzetten van een participatievorm voor algoritmen en andere digitale technologie: het 'Rotterdams Civic AI Lab'. Hierin wil de gemeente samenwerken met Rotterdammers, bedrijven en scholen om zo een

brede vertegenwoordiging te hebben die ethische uitdagingen rond AI bespreekt en waar onderzoek wordt gedaan naar inzet van AI voor sociale impact in de stad. De gemeente heeft studenten ingezet die in gesprek zijn gegaan met Rotterdammers in de verschillende wijken om ideeën op te halen voor het Rotterdams Civic AI Lab.

Programma Drugs en Alcohol

In het Preventie- en Handhavingsplan Alcohol en andere drugs 2023-2027 zijn voor de jeugd en ook voor (jong) volwassenen interventies beschreven. Het programma is gericht op het voorkomen en/of terugdringen van alcohol en/of drugsgebruik onder de verschillende doelgroepen. Realisatie van de doelen gebeurt vooral door interventies op het reguliere voortgezet onderwijs (Helder op school van het Trimbosinstituut) en inzet door de gezondheidscoaches op MBO, voortgezet speciaal onderwijs en praktijkonderwijs. Zij trainen het onderwijspersoneel, zodat deze tijdig problemen kunnen signaleren en doorverwijzen. De gezondheidscoaches voeren laagdrempelige gesprekken met leerlingen of studenten en organiseren preventiebijeenkomsten. Ook bespreken ze met de organisatie hoe het middelen-beleid op school kan worden aangescherpt. Vanzelfsprekend worden jongeren zelf ook geïnformeerd en worden ouders ondersteund d.m.v. ouderbijeenkomsten. Het programma is op 25 januari 2024 aan de raad voorgelegd en na bespreking heeft de raad unaniem ingestemd.

Dit zijn de doelen:

	Alcohol ooit 2021	Alcohol ooit 2027	Binge drinken 2021	Binge drinken 2027	Soft drugs ooit 2021	Soft drugs ooit 2027	Hard drugs ooit 2021	Hard drugs ooit 2027
Regulier VO 13-18 jarigen	20%	17%	11%	9%	9%	7%		
PrO 16+	38%	30%	14%	10%	14%	10%		
VSO 16+	54%	50%	12%	10%	20%	17%		
Studenten MBO			29%	25%	18%	16%	8%	6%

Daarnaast is een betere naleving van NIX18 door alcoholverstrekkers een belangrijk doel. Dit gebeurt in samenwerking met Youz door verstrekkers informatie en materialen te geven. De gemeente en Youz zorgen met handhavers voor controles bij verstrekkers.

Aan het einde van de vierjarige inzet worden de resultaten met de gemeenteraad gedeeld. De resultaten worden gemeten door onderzoek op het mbo, vso en PrO. Objectief brengt in kaart hoe de naleving NIX18 door alcoholverstrekkers is ontwikkeld.

In onderstaand schema staan de doelstellingen op naleving van NIX18.

	Naleving NIX 18 2021	Naleving Nix 18 2027
Ketensupermarkten	63%	80%

Slijters	100%	100%
Avondwinkels	75%	80%
Sportverenigingen	10%	50%
Horeca	60%	80%

Doel: Jongeren zonder achterstand

Pagina 195

Doel: Jongeren zonder achterstand

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat? Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

De jeugd heeft een kansrijk toekomstperspectief

- De jeugd is ondersteund in zijn schoolsucces
- De jeugd is ondersteund in zijn sociaal-emotionele vaardigheden
- De jeugd groeit op in een positief pedagogische opvoedklimaat
- De jeugd wordt preventief ondersteund in het voorkomen van middelengebruik

De jeugd groeit veilig op

- De jeugd heeft een veilig thuis met opvoedvaardige ouder(s)/verzorger(s)

De jeugd is mentaal gezond

- De jeugd wordt vroegtijdig, preventief en effectief ondersteund bij mentale problemen
- De jeugd krijgt die ondersteuning zoveel mogelijk in zijn eigen leefomgeving
- De jeugd krijgt ondersteuning passend bij de vraag

Wat gaan we daarvoor doen?

De jeugd heeft een kansrijk toekomstperspectief

- We versterken de sociaal emotionele vaardigheden van kinderen en jongeren en de opvoedvaardigheden van ouders door het aanbieden van goed onderbouwde en effectieve preventie interventies. Dit doen we in alle gebieden en online via het [Subsidiekader Jeugdpreventie: 'Versterken en Voorkomen'](#).

De Jeugd groeit veilig op

- Sinds 2018 kunnen Rotterdammers die dat nodig hebben Wmo-maatwerkondersteuning ontvangen, waarin ook een Wmo-gezinsarrangement zit inbegrepen. Dit gezinsarrangement is bedoeld om kwetsbare Ouders te ondersteunen bij hun taak als opvoeder van hun kinderen. Bovenop de uren vanuit de Wmo is aanvullende zorg mogelijk om naast de Wmo ondersteuning ook lichte (laagfrequente) opvoedingsondersteuning te geven
- Met de nieuwe inkoop Wmo is besloten om de bestaande gezinsarrangementen uit te breiden in intensiteit (al blijft de totale inzet beperkt tot maximaal 3 uur per week). Daarnaast is de mogelijkheid geboden om een gezinsarrangement in te zetten voor de doelgroep die te maken heeft met huiselijk geweld. Volgens dezelfde systematiek (Wmo ondersteuning + opvoedingsondersteuning)
- Met de aanduiding 'uitbreiding' gezinsarrangementen bedoelen het intensiveren van de intensiteit van de bestaande gezinsarrangementen en uitbreiding met de huiselijk geweld doelgroep (aanbieders Wmo).

De jeugd is mentaal gezond

- Passende preventieve interventie/ondersteuning, toegankelijk en bewezen effectief. We creëren passende preventieve interventies en ondersteuning, toegankelijk en bewezen effectief. We versterken sociaal emotionele vaardigheden en voorkomen psychosociale problematiek bij kinderen en jongeren. Dit doen we onder andere met inzet van het Schoolmaatschappelijk werk, CJG, Kinder- en jongerenwerk en het [Subsidiekader Jeugdpreventie: 'Versterken en Voorkomen'](#)
- We bevorderen toegankelijke jeugdhulp, passend bij de vraag, en van goede kwaliteit
- We zorgen voor capabele, efficiënte hulpverleners
- We investeren in Schoolzorgteams zodat kinderen en hun ouders/gezinnen middels een goede signalering en zorgcoördinatie op de school - eerder en meer nabij – de ondersteuning en hulp kunnen krijgen die ze nodig hebben en die passend is bij hun ondersteuningsbehoefte.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Collegietarget jeugdpreventie: Vanaf 2023 ronden	Nog niet	Nog niet	Nog niet	5.000	Nog niet	5.000	5.000		
jaarlijks gemiddeld 5.000 kinderen en jongeren (en/of	te meten	te meten	te meten		te meten				
hun ouders/verzorgers) een goed onderbouwde of									
bewezen effectieve preventieve jeugdinterventie af.									
27 Jongerenhubs gericht op talentontwikkeling	11	16	9	32	6	33			
% Van alle jongeren tot 18 jaar met jeugdbescherming									
(BBV-indicator)									
Rotterdam									

Nederland	1,4%	1,3%	1,3%
	1,2%	1,1%	1,0%
% Van alle jongeren van 12 tot 23 jaar met jeugdreclassering (BBV-indicator)			
Rotterdam			
Nederland	0,7%	0,6%	0,6%
	0,3%	0,3%	0,3%

Toelichting indicatoren

Target Jeugdpreventie

De gegevens over de realisatie van dit collegetarget over 2023 verwachten we, conform het definitieboekje voor de collegetargets, bij de tweede herziening te kunnen rapporteren. Dit geldt ook voor de gegevens over de voortgang in 2024. Eerder zijn deze gegevens nog niet beschikbaar.

Wat al wel gemeld kan worden is dat:

- Voor 2023 de cijfers in de eerste 4-6 maanden iets achterliepen bij de verwachting. Daarop zijn verbeteracties ingezet. Het gaat dan o.a. om trainingen voor jeugdpreventie aanbieders om het bereik te vergroten en tussentijdse uitval van deelnemers tegen te gaan.
- Voor 2024 zijn tot nu toe voor plusminus 6.400 deelnemers goed onderbouwde en bewezen effectieve preventieve jeugdinterventies gesubsidieerd.

Jongerenhubs

Een jongerenhub is een plek waarin jongeren elkaar kunnen ontmoeten, hun talenten en weerbaarheid respectievelijk ontwikkelen en versterken, en waarin zij laagdrempelig de weg kunnen vinden naar hulp, ondersteuning op het gebied van school, werk of mentale gezondheid. De jongerenhubs worden gerealiseerd binnen de kaders van de welzijnsopdracht in een Huis van de Wijk of als “stand alone” hub in de wijk. In 2023 zijn er 9 geopend en in 2024 vindt verspreid over het jaar de opening plaats van nog eens 21 hubs. In 2024 zijn er tot en met eind april al 6 jongerenhubs geopend. Het is de bedoeling in het eerste kwartaal van 2025 alle 33 jongerenhubs geopend te hebben.

Doel: Kwetsbaren doen mee

Pagina 196

Doel: Kwetsbaren doen mee

[Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren](#)

Wat willen we bereiken?

- Kwetsbare Rotterdammers wonen zoveel mogelijk zelfstandig met ondersteuning in de wijk of thuis
- Directe en duurzame veiligheid slachtoffers van huiselijk geweld (bij geweld eerst werken aan directe veiligheid van het slachtoffer en daarna aan onderliggende risicofactoren zodat het geweld niet terugkeert)
- Verminderen van het aantal daklozen

Wat gaan we daarvoor doen?

Kwetsbare Rotterdammers wonen zoveel mogelijk zelfstandig met ondersteuning in de wijk of thuis

- We bieden samenhangende professionele ondersteuning door verlenen basishulp en casusregie
- We werken samen met de regio ten aanzien van aanbod beschermd wonen inclusief spreiding
- We gaan differentiëren in woonzorgaanbod, onder andere door het inkopen van semimurale arrangementen
- We creëren goede randvoorwaarden voor zelfstandig wonen mét ondersteuning. Dit doen we bijvoorbeeld door middel van het per 1 juli 2024 uitsluitend via directe bemiddeling laten uitstromen van cliënten uit opvang en beschermd wonen naar een eigen woning met een huur zorgcontract waarbij cliënten minimaal een jaar nazorg krijgen. In dit kader zijn de werkafspraken met corporaties en zorgaanbieders ook aangepast.

Directe en duurzame veiligheid slachtoffers van huiselijk geweld

- We zorgen voor meer kennis over alle vormen van huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel geweld in de stad.
- We organiseren passende hulp voor slachtoffers en plegers van huiselijk geweld door sterke wijkteams, de mogelijkheid van een huiselijk geweld arrangement, een vorm van directe toegang tot de crisisopvang en inzet van ambulante hulpverlening.
- We werken aan het oplossen van knelpunten in de crisisopvang vanuit een ontwikkelagenda. Knelpunten zijn er vooral in de doorstroom en uitstroom vanuit de crisisopvang.
- We zorgen voor het meer effectief inzetten van het tijdelijk huisverbod door het vergroten van kennis en verkennen van een ruimere toepassing.
- We dragen zorg voor een sterk centrum huiselijk geweld en kindermishandeling (Filomena). De verhuizing naar Little C in het voorjaar van 2024 zorgt voor betere verbinding met het centrum seksueel geweld en het ErasmusMC.

Kwetsbare Rotterdammers wonen zoveel mogelijk zelfstandig met ondersteuning in de wijk of thuis

- We bieden samenhangende professionele ondersteuning door verlenen basishulp en casusregie
- We werken samen met de regio ten aanzien van aanbod beschermd wonen inclusief spreiding
- We gaan differentiëren in woonzorgaanbod, onder andere door het inkopen van semimurale arrangementen
- We creëren goede randvoorwaarden voor zelfstandig wonen mét ondersteuning. Dit doen we bijvoorbeeld door middel van het per 1 juli 2024 uitsluitend via directe bemiddeling laten uitstromen van cliënten uit opvang en beschermd wonen naar een eigen woning met een huurzorgcontract waarbij cliënten minimaal een jaar nazorg krijgen. In dit kader zijn de werkafspraken met corporaties en zorgaanbieders ook aangepast.

Directe en duurzame veiligheid slachtoffers van huiselijk geweld

We zorgen voor meer kennis over alle vormen van huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel geweld in de stad.

- We organiseren passende hulp voor slachtoffers en plegers van huiselijk geweld door sterke wijkteams, de mogelijkheid van een huiselijk geweld arrangement, een vorm van directe toegang tot de crisisopvang en inzet van ambulante hulpverlening.
- We werken aan het oplossen van knelpunten in de crisisopvang vanuit een ontwikkelagenda. Knelpunten zijn er vooral in de doorstroom en uitstroom vanuit de crisisopvang.
- We zorgen voor het meer effectief inzetten van het tijdelijk huisverbod door het vergroten van kennis en verkennen van een ruimere toepassing.
- We dragen zorg voor een sterk centrum huiselijk geweld en kindermishandeling (Filomena). De verhuizing naar Little C in het voorjaar van 2024 zorgt voor betere verbinding met het centrum seksueel geweld en het ErasmusMC.

Verminderen van het aantal daklozen

- Verminderen van instroom in opvang en beschermd wonen o.a. via preventieve inzet
- Maximale benutting voorraad sociale huurwoningen voor uitstroom uit opvang en woonzorgvoorzieningen en uitrol Wonen Eerst
- Verblijfsduur in de opvang verkorten
- Het doel is dat per 2026 de maximale verblijfsduur voor volwassenen 3 maanden is

- Werktrajecten als IPS (Individuele Plaatsing en Steun) verhogen. Het streven was om in de periode tot 2026 minimaal 50 mensen aan betaald werk te helpen geholpen via IPS of een soortgelijk traject. Tot en met 2023 zijn al 59 mensen geholpen via IPS.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Toename van aantal meldingen waarbij duur van huiselijk geweld bij melding korter is dan 1 jaar	78%	86%	Cijfers rond de zomer beschikbaar	80%		80%	81%		
Nieuw: Daling van het aantal hermeldingen bij Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond			40,4%	40%		39,5%	39,5%		
Voorkomen instroom opvang en BW	1.031 (toelatingen opvang)	1.149 (toelatingen opvang)	402	398					
Benutting sociale huurwoningen	21%	22%	25%	25%					
Verkorten verblijfsduur in de opvang	50% van de slapers verbleef langer dan 90 dagen	47,25% van de slapers verbleef langer dan 90 dagen in de opvang				< 3 maanden			
Werktrajecten IPS		tot en met 2023 59 IPS trajecten				totaal 50 IPS trajecten			

Toelichting indicatoren

Toename van aantal meldingen waarbij duur van huiselijk geweld bij melding korter is dan 1 jaar

Deze cijfers worden sinds 2017 geregistreerd in het systeem van Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond (VTRR). De registratie wordt steeds nauwkeuriger en vollediger. Voor de indicator 'duur geweld', registreert VTRR de duur van het geweld vóór de eerste melding. Cliënten kunnen dit echter niet altijd aangeven. Het percentage is berekend over het aantal casussen waarvan de duur wél bekend is. De cijfers zijn één keer per jaar beschikbaar, na afloop van het jaar.

Daling van het aantal hermeldingen bij Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond

Het CBS verzamelt vanaf 2023 cijfers over het aantal meldingen bij Veilig Thuis. Dit cijfer is een indicatie voor het bereiken van duurzame veiligheid: het geweld keert niet terug.

Deze indicator komt in de plaats van de toename van het aantal gezinnen dat na 1 jaar passende zorg stabiel en veilig is. Cijfers over het aantal meldingen zijn objectief en meer betrouwbaar dan de subjectieve uitvraag naar de veiligheid in het gezin, in alleen de casussen waarbij Veilig Thuis zelf actief betrokken was.

Voorkomen instroom en BW

We willen voorkomen dat mensen instromen in opvang en beschermd wonen. Dit willen we bereiken door meer in te zetten op preventie, bijvoorbeeld als het gaat om het verbeteren van de ondersteuning van de bankslapers en de groep nazorg ex-gedetineerden en het voorkomen van huisuitzettingen. Ook de inzet van (intensieve) ambulante ondersteuning draagt hieraan bij. Op basis van deze indicatoren zal het aantal toelatingen voor de Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen gekwantificeerd worden.

Benutting sociale huurwoningen

We willen bereiken dat de doelgroep zo passend en zelfstandig mogelijk gaat wonen. Dit willen we realiseren door de sociale huurvoorraad maximaal te benutten voor uitstroom uit voorzieningen en initiatieven als Wonen Eerst. Het gaat jaarlijks om maximaal 25% van het totaal aantal vrijkomende sociale huurwoningen die voor deze doelgroep ingezet kunnen worden (via urgenties).

Verkorten verblijfsduur in de opvang

In lijn met de ambitie om de doelgroep sneller passend te laten wonen, willen we de verblijfsduur in de opvang verkorten. Dit zal gemeten worden aan de hand van de verblijfsduur in de opvang.

Werktrajecten IPS

De opgave is om de participatie van inwoners te bevorderen. Focus voor de komende tijd ligt op activering naar (betaald) werk. Werk en Inkomen heeft verschillende instrumenten om dit te bewerkstelligen. De inzet hiervan willen we beter benutten voor de doelgroep. We willen bereiken dat tussen nu en 2026 in totaal tenminste 50 personen aan betaald werk geholpen met IPS, of een soortgelijk werkinstrument.

Doel: Ouderen gezond en vitaal

Pagina 197

Doel: Ouderen gezond en vitaal

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat? Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

Oudere Rotterdammers zijn zo lang mogelijk vitaal

- Meer ouderen omarmen een gezonde leefstijl
- Minder ouderen zijn eenzaam

Oudere Rotterdammers wonen zo lang mogelijk zelfstandig

- Ouderen kunnen langer zelfstandig blijven wonen
- Ouderen krijgen passende zorg en ondersteuning
- Rotterdam is een dementievriendelijke stad

Wat gaan we daarvoor doen?

Oudere Rotterdammers zijn zo lang mogelijk vitaal:

- Inzet op valpreventie, door inzet van de interventies Thuis Onbezorgd Mobiel en Minder vallen door meer bewegen.
- Ouderen sporten en bewegen meer, door inzet van bv laagdrempelig beweegaanbod, 'walking sports' en de Senior games.
- We zetten in op de huisbezoeken 75+'ers en verwijzen naar voorzieningen in de wijk
- Activiteiten rondom zingeving en rouwverwerking, zoals Ouderdom komt met vragen, Rouw en verlies, Zin in Leven en maatjesprojecten.

Oudere Rotterdammers wonen zo lang mogelijk zelfstandig:

- Ontwikkeling van woon(zorg)concepten voor ouderen. Dit gebeurt zowel in nieuwbouw als in bestaande seniorencomplexen. We breiden het aantal Thuisplusflats uit. Wijkgerichte samenwerking en een dementievriendelijke stad
- Organisatie van niet-geïndiceerde dagbesteding en het stimuleren van projecten als bijvoorbeeld DemenTalent, voetbalherinneringen en BedtimeStories
- Brede uitvraag naar welke ondersteuning passend is om zelfstandig te kunnen blijven wonen

- Aanbod van passende ondersteuning vanuit wijkteam of Wmo- maatwerkvoorzieningen.

Hoe meten we dat?

Indicatoren

	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2028
Collegetarget woon(zorg)concepten: In de collegeperiode 2022-2026 worden, zowel in bestaande wooncomplexen voor ouderen als in nieuwbouw waarvan de bouw gaat starten, 24 woon(zorg)concepten voor ouderen gerealiseerd.	Niet van toepassing	1	2	16	cumulatief t/m april 2024: 3	24	24	
Aantal deelnemers valpreventietrainingen	75	300	400	608		608	608	
Aantal bezochte ouderen en doorverwijzingen naar voorzieningen in de wijk	1.288 859	1.992 525	nntb	2.500 625		2.500 625	2.500 625	
Aantal organisaties in Rotterdam dat het predicaat dementievriendelijk heeft			1	4		4		

Toelichting indicatoren

Collegetarget woonzorgconcepten

Zie toelichting boven de tabel.

Aantal deelnemers valpreventietrainingen

Er zijn valpreventietrainingen Thuis Onbezorgd Mobiel en Minder Vallen door meer bewegen gegeven. Het aantal deelnemers is de indicator. Het gaat om absolute aantallen per jaar, niet optellend. Helaas zijn de cijfers over 2023 en 2024 op dit moment nog niet bekend. Met de middelen vanuit GALA wordt de aanpak vanaf 2024 geïntensiveerd en verbreed. Op dit moment zijn we in gesprek met de partners over de nieuwe aanpak en ambities.

Aantal bezochte ouderen en doorverwijzingen naar voorzieningen in de wijk

Het gaat om de reguliere huisbezoeken, waarbij een 75+'er bezoek krijgt van een getrainde vrijwilliger. Bij de doorverwijzing naar voorzieningen gaat het om verwijzingen naar wijkteam, wijknetwerk, VraagWijzer of welzijnsaanbod. De cijfers over 2023 zijn nog niet beschikbaar.

Aantal organisaties in Rotterdam dat het predicaat dementievriendelijk heeft

In een dementievriendelijke stad kunnen mensen met dementie meedoen aan activiteiten. Voor hen en voor hun mantelzorgers is er passende ondersteuning. Knelpunten worden vroeg signaleerd en er is een ketensamenwerking tussen zorg- en welzijnsorganisaties en gemeente om signalen op tijd en adequaat op te kunnen pakken. Het predicaat 'dementievriendelijk' reikt Alzheimer Nederland uit aan organisaties die dementievriendelijk willen worden en daar ook inspanningen voor hebben geleverd. De gemeente heeft in 2021 het predicaat gekregen, op 29 mei 2024 wordt het verlengd. Daarom blijven we actief met het scholen van medewerkers van Publieksbalies en Maatschappelijke Ondersteuning in de Wijk (MOW) in het herkennen van en omgaan met dementie. De gemeente stimuleert haar partners dit te doen en zo het predicaat te krijgen. De cijfers zijn absolute aantallen per jaar, niet optellend.

In 2023 heeft tot nu toe één organisatie het predicaat dementievriendelijk ontvangen van Alzheimer Nederland: woningbouwcorporatie Havensteder. Meerdere welzijnsorganisaties en ook woningbouwcorporatie SOR willen hun organisatie dementievriendelijk maken en het predicaat krijgen. Alzheimer Nederland heeft haar werkwijze geactualiseerd, maar de regionale afdeling Rotterdam is onvoldoende op sterkte. We proberen zo spoedig mogelijk duidelijkheid te krijgen over wat er per organisatie precies gedaan moet worden, om het predicaat te kunnen krijgen. De gemeente is ook in gesprek met de Sportsupport en het Sportbedrijf om de sportsector in Rotterdam enthousiast te maken om in 2024 het predicaat dementievriendelijk aan te vragen.

Doel: Gezonde Rotterdammers

Pagina 198

Doel: Gezonde Rotterdammers

[Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat? Toelichting indicatoren](#)

Wat willen we bereiken?

- Rotterdammers ontmoeten elkaar in de Huizen van de Wijk en doen samen activiteiten.
- Rotterdammers ondersteunen elkaar zoveel mogelijk via vrijwilligerswerk.
- Rotterdammers weten de weg naar passende ondersteuning.
- Rotterdammers ontvangen indien nodig passende ondersteuning.
- Rotterdamse mantelzorgers blijven vitaal en voelen zich ondersteund in hun zorgtaak.
- Rotterdammers zijn digitaal vaardig en maken gebruik van e-health.
- Rotterdammers worden ondersteund in hun 'right to cooperate'.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We zorgen voor passend activiteiten aanbod in de Huizen van de Wijk.
- We zorgen ervoor dat Welzijn in ieder gebied gebruikt maakt van Zorgzaam 010 en zowel bewoners als organisaties hiernaar verwijst.
- We zorgen voor een mantelzorgondersteuner in ieder gebied.

- We bieden passende en integrale ondersteuning door verlenen van basishulp en casusregie.
- We gaan meer algemene en flexibele vormen van respijtzorg ontwikkelen.
- We versterken de digitale vaardigheden van Rotterdammers door meer passend aanbod en meer zichtbaarheid.
- We stimuleren het gebruik van e health door meer en meer zichtbaar aanbod, passend bij de specifieke hulpvraag. Voor digitale vaardigheid (of beperking) in relatie tot het digitale zorg - en welzijnsaanbod bieden zorgaanbieders, welzijnspartijen en de bibliotheek verschillende vormen van ondersteuning aan om digitaal vaardig te worden.
- We wijzen Rotterdammers de weg in het ondersteuningslandschap (bijvoorbeeld in de wijk/Wijkteam /zorgaanbieder).

Hoe meten we dat?

Indicatoren

	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Begroting	Realisatie	Raming	Raming	Raming
	2021	2022	2023	2024	2024	2025	2027	2028
Aantal cliënten met een maatwerkvoorziening/arrangement								
Wmo (BBV indicator)								
Rotterdam	86	78	78 (2e halfjaar					
Nederland	niet	64	2023)					
	bekend		65 (2e halfjaar					
			2023)					
% Van alle jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp (BBV indicator)								
Rotterdam	8,7%	8,8%	8,1%					
Nederland	13,2%	13,4%	11,1%					
Aantal Rotterdammers dat voor ondersteuning gebruik maakt van de wijkteams	9.299	10.071	10.145	n.v.t.		n.v.t.		
Aantal vragen van Mantelzorgers en partners dat bij de Mantelfoon binnenkomt	800	1.020	1.218	1.200		1.300	1.400	

Toelichting indicatoren

Aantal cliënten met een maatwerkvoorziening/arrangement Wmo (BBV-indicator)

Deze indicator geeft een inschatting van het aantal Rotterdammers dat gebruik maakt van een Wmo-maatwerkvoorziening. Dit kan gaan om een Wmo-arrangement, een woningaanpassing of vervoer op maat. Het gaat om alle vormen van ondersteuning die de gemeente geeft op grond van de Wmo en waarvoor in Rotterdam een beschikking vereist is. De indicator toont het aantal cliënten met een Wmo-maatwerkvoorziening per 1.000 inwoners.

De indicator heeft geen streefwaarden, maar laat de ontwikkeling zien. Daarom zijn de jaren 2023 t/m 2027 blanco.

% Van alle jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp (BBV-indicator)

Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar. Jeugdhulp is de hulp en zorg zoals bedoeld en beschreven in de Jeugdwet (2014). Het gaat om hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere of opvoedingsproblemen van de ouders. De indicator heeft geen streefwaarde maar laat de ontwikkeling zien. Daarom zijn de jaren 2023 tot en met 2027 blanco.

Cijfers en beschrijving zijn gebaseerd op definiëring en dashboard CBS.

Aantal Rotterdammers dat voor ondersteuning gebruik maakt van de wijkteams

Deze indicator geeft het gemiddeld aantal actieve casussen weer: het aantal Rotterdammers dat in een kalenderjaar gebruik maakt van ondersteuning door de wijkteams. De indicator heeft geen streefwaarden maar laat de ontwikkeling zien. Daarom zijn de jaren 2023 tot en met 2026 blanco. Het aantal actieve casussen voor de realisatie 2023 gaat over de periode 1 januari 2023 tot 1 januari 2024. De oorzaak van stijging van de afgelopen jaren is de optelling van de gedupeerden van het Toeslagenschandaal. Die helpt de gemeente nu ook via de wijkteams. Het totaal aantal actieve casussen is al langere tijd redelijk stabiel.

Aantal vragen van Mantelzorgers en partners dat bij de Mantelfoon binnenkomt

De gemeente blijft in zetten op het vergroten van de bekendheid en het bereik van Mantelfoon bij mantelzorgers en partners. In totaal heeft de Mantelfoon in 2023 1.218 mantelzorg vragen ontvangen. Het aantal mantelzorgvragen is hiermee 19% hoger dan in 2022 (1.020 mantelzorgvragen).

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 199

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Hier wordt aangegeven aan welke duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Zorg, welzijn en wijkteams draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen: 3. Goede gezondheid en welzijn en 10. Ongelijkheid verminderen.

Projecten

Pagina 200

Projecten

Hier wordt een korte toelichting gegeven op de belangrijkste projecten die voor dit programma worden uitgevoerd.

[Sorga](#)[Integraal Huisvestingsplan \(IHP\) Zorg](#)[Integraal Huisvestingsplan \(IHP\) Welzijn](#)

Sorga

Met Sorga automatiseert de gemeente de Wmo- en Jeugdwetprocessen. De gebruikers krijgen een zo gebruiksvriendelijke ondersteuning. Het uiteindelijke doel is dat Rotterdammers met zorgbehoefte zo snel mogelijk de zorg krijgen. De gemeente neemt deze software, inclusief bijbehorende ontwikkelaars, over van Wigo4it en ontwikkelt het verder in eigen beheer.

Het programma Sorga is 30 juni jl. overgedragen aan de lijn en daarmee opgehouden te bestaan.

Vanuit de lijn wordt gewerkt aan verdere verbeteringen waaronder de betrouwbaarheid van de data die van invloed zijn op de cijfers die gebruikt worden om te monitoren en sturen. Ook worden Dashboards ontwikkeld zodat informatie sneller beschikbaar is. Daarnaast wordt er werk gemaakt van de automatisering van het proces ten behoeve van FA/jaarrekening controle.

Op dit moment is het applicatielandschap in het zorgdomein stabiel. De komende jaren komen er echter veel veranderingen op dit domein af die in van invloed kunnen zijn op de stabiliteit van de informatievoorziening (onder meer de noodzakelijke vervanging van applicaties in de keten en verdere digitalisering als gevolg van bijvoorbeeld het Integraal Zorgakkoord).

Integraal Huisvestingsplan (IHP) Zorg

Het Integraal Huisvestingsplan (IHP) Zorg: Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang is een programma voor renovatie en vervanging van gemeentelijk vastgoed, inclusief de daarvoor benodigde middelen en dekking. Hiermee zorgen we ervoor dat de kwaliteit van onze panden op orde blijft en dat ze gebruikt kunnen worden voor het doel waarvoor ze dienen, het opvangen en huisvesten van kwetsbare Rotterdammers. Het IHP zorgt ervoor dat de accommodaties blijven voldoen aan de gebruikers en duurzaamheidseisen en dat ze aan het einde van hun levensduur kunnen worden gerenoveerd of vervangen. Ook zorgt het IHP ervoor dat de benodigde middelen voor de uitvoering van dit programma in de meerjarenraming van de gemeentebegroting worden opgenomen.

Een klein deel van deze voorzieningen voor Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang – te weten 18 panden - is in eigendom van de gemeente. Bezit van dat vastgoed is geen doel, maar een middel om onze beleidsdoelstellingen te realiseren. Onderstaande planning is indicatief.

Vervanging/Renovatie IHP 2024-2034

- Heer Vrankestraat: het pand wordt vanaf 2024 gerenoveerd om het weer langdurig geschikt te maken voor nachtopvang, mogelijk met een aanvullende doorstroomvoorziening, danwel in later stadium om te klappen naar een doorstroomvoorziening.
- Noorderkanaalweg: we onderzoeken mogelijkheden tot renovatie of vervanging met ombouw naar vier persoonskamers. Na de initiatieffase volgt een definitief plan.
- Volkelstraat: het pand voor winteropvang aan de Volkelstraat verkeert in matige staat, is slecht geïsoleerd en voldoet niet aan de eisen van de DCMR. Vanaf 2024 wordt dit pand verbouwd om het weer langdurig geschikt te maken voor opvang.
- Vervangende locatie van de voormalige locatie op Nassaukade als onderdeel van de Antes Carrousel voor beschermd wonen.
- Slinge 5: Slinge 5 wordt op de langere termijn vervangen maar moet zo snel mogelijk worden onderhouden voor verlengd gebruik.
- Kapershoekseweg 24: onderzoek naar verbouwing/vervanging van de doorstroomvoorziening van de NAS.
- Boszoom: vervanging dagbestedingslocatie van REAKT (Parnassia)

Renovatie 20 jaar aanpak

Onderstaande panden worden toekomstbestendig gemaakt en verduurzaamd voor de komende 20 jaar:

- Bredestraat
- Snelfilterweg
- Lange Hilleweg 256
- Snelfilterweg 270
- Petristraat 245
- Wollefoppenweg 41
- Pastoriestraat 26

Nieuwe panden

- Kralingse Plaslaan 108: de opvang voor jongeren gaat van meerdere locaties naar één locatie. Deze nieuwe locatie brengt een kwaliteitsverbetering met zich mee en komt de efficiëntie ten goede. Aanbesteding voor de bouw wordt voorbereid. Vooronderzoek naar een nieuwe multifunctionele opvanglocatie met o.a. de beoogde permanente winteropvang wordt dit jaar afgerond/
- Roer en Meerpaal: aan de Carnissensingel bevindt zich een verouderde opvanglocatie van het Leger des Heils. De gemeente onderzoekt de mogelijkheden tot sloop/nieuwbouw voor deze panden.
- Oude Watering Beverwaard: In mei 2024 is de nieuwe beschermde woonvoorziening voor 26 jongeren van de NAS geopend..

- Vijverhofstraat: aan de Vijverhofstraat in het nieuwe ZOHO (gebiedsontwikkeling) komt de NAS terug met een nieuwe locatie. Verwachting is oplevering rond 2030.

Voor diverse percelen en panden lopen haalbaarheidsstudies waarover nog geen concrete informatie te delen is.

Integraal Huisvestingsplan (IHP) Welzijn

Het Integraal Huisvestingsplan Welzijn geeft een investeringsagenda voor de vervanging en renovatie van bestaande welzijnsvoorzieningen voor 10 jaar, gerekend vanaf de start in 2021 en een doorkijk naar 20 tot 25 jaar.

Voortgang lopende projecten

Vanuit het IHP zijn er 6 panden in de initiatieffase. Van deze 6 panden moeten er 5 vervangen worden:

1. Huis van de Wijk Oud-Mathenesse
2. Huis van de Wijk Schiebroek-Zuid
3. Huis van de Wijk Irene
4. Huis van de Wijk de Hoekstee
5. Huis van de Wijk Riederkwartier

Voor het zesde pand, het Huis van de Wijk de Banier, loopt een traject om te beoordelen of het vervangen of gerenoveerd moet worden.

Financiën

Pagina 201

Financiën

[Overzicht baten en lasten](#)[Toelichting overzicht baten en lasten](#)[Programma en Rotterdamse taakvelden](#)[Financiële bijstellingen](#)[Toelichting financiële bijstellingen](#)

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Zorg, welzijn en wijkteams	Realisatie 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Baten exclusief reserves	110.739	85.629	114.736	143.953	124.835	124.835
Bijdragen rijk en medeoverheden	106.868	78.078	107.499	136.824	117.706	117.706
Overige opbrengsten derden	3.871	7.551	7.237	7.129	7.129	7.129

Overige baten	1	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	1.058.148	1.067.301	1.050.500	1.012.638	948.181	940.141
Apparaatslasten	129.079	133.225	121.960	114.251	113.525	112.550
Inhuur	9.983	5.076	1.892	1.900	1.900	1.900
Overige apparaatslasten	3.002	2.707	3.071	2.909	2.907	2.891
Personeel	116.095	125.442	116.997	109.442	108.718	107.758
Overige verrekeningen	14.443	132	539	669	1.135	1.135
Overige verrekeningen	14.443	132	539	669	1.135	1.135
Programmalasten	914.625	933.943	928.001	897.719	833.522	826.457
Financieringslasten	0	0	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	108.204	155.457	147.427	143.712	130.674	128.207
Kapitaallasten	750	0	0	0	0	0
Overige programmalasten	333	-3.900	12.900	5.500	3.100	4.400
Sociale uitkeringen	455.353	427.448	426.691	420.140	420.090	420.192
Subsidies en inkomensoverdrachten	349.986	354.938	340.982	328.366	279.657	273.657
Saldo voor vpb en reserveringen	-947.409	-981.672	-935.764	-868.686	-823.346	-815.307
Saldo voor reserveringen	-947.409	-981.672	-935.764	-868.686	-823.346	-815.307
Reserves	48.200	26.264	0	0	0	0
Onttrekking reserves	44.741	36.264	10.000	10.000	0	0
Toevoeging reserves	0	10.000	10.000	10.000	0	0
Vrijval reserves	3.459	0	0	0	0	0
Saldo	-899.209	-955.408	-935.764	-868.686	-823.346	-815.307

Vergelijk saldo

x

Vergelijking begrotingssaldi	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024	- 863.793	- 929.790	- 891.132	- 843.891	- 830.391	
Jaarstukken 2023 (realisatie)	- 899.209					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2024		- 955.408	- 935.764	- 868.686	- 823.346	- 815.307

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten op het Programma Zorg, Welzijn en Wijkteams bestaan voornamelijk uit de extra rijksbijdragen voortvloeiend uit:

- De in het coalitieakkoord genoemde lobby richting het Rijk inzake de Hervormingsagenda Jeugd.
- De eigen bijdrage voor de huishoudelijke hulp Wmo.
- Bijdragen van regiogemeenten voor de uitvoering van de Gemeenschappelijke regeling Jeugdzorg Rijnmond (GRJR).
- De eigen bijdragen voor Wmo-maatwerkvoorzieningen.

Lasten

De gemeente zet eigen personeel in voor de jeugdhulp, toegang tot de Wmo, beleid en zorginkoop en de aanpak van huiselijk geweld. Het grootste deel van de programmalasten wordt besteed aan sociale uitkeringen en subsidies en inkomensverstrekking. Bij sociale uitkeringen gaat het om de inkoop van ondersteuningsarrangementen binnen de Wmo 2015 en de Jeugdwet. Subsidies gaan naar instellingen die werkzaamheden uitvoeren voor specialistische jeugdhulp en naar instellingen voor de maatschappelijke opvang. .

Reserves

De belangrijkste bestemmingsreserve die binnen het Programma wordt ingezet is de Bestemmingsreserve Tweedelijns Wmo en jeugdhulp. Deze bestemmingsreserve fungeert als een buffer om fluctuaties in de uitgaven aan zorg op te vangen.

Meerjarig verloop

Zowel in de baten als de lasten zitten grote fluctuaties, die vooral te verklaren zijn doordat het budget voor het jaar 2024 voor de Opvang Vluchtelingen Oekraïne is verplaatst naar programma Armoede, Schuldhulpverlening, Integratie en Samenleving. De verlaging in de meerjarige budgetten komt door de bezuinigingsmaatregelen Bestuursopdracht Zorg en de regionale Bestuursopdracht Jeugdzorg Kostenbeheersing.

Programma en Rotterdamse taakvelden

Saldo programma/taakveld	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Zorg, welzijn en wijkteams	-955.408	-935.764	-868.686	-823.346	-815.307
	-668.101	-650.306	-586.008	-540.051	-535.447

Maatwerkvoorziening (Wmo)	-12.374	-12.605	-12.126	-12.126	-12.132
Samenkracht en burgerparticipatie	-116.618	-112.703	-109.224	-109.992	-109.992
Wijkteams en Wmo-loketten	-158.315	-160.151	-161.328	-161.178	-157.736
	-668.101	-650.306	-586.008	-540.051	-535.447
Maatwerkvoorziening (Wmo)	-12.374	-12.605	-12.126	-12.126	-12.132
Samenkracht en burgerparticipatie	-116.618	-112.703	-109.224	-109.992	-109.992
Wijkteams en Wmo-loketten	-158.315	-160.151	-161.328	-161.178	-157.736

Financiële bijstellingen

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Bijstellingen Zorg, welzijn en wijkteams		Begroting	Raming	Raming	Raming	Raming
		2024	2025	2026	2027	2028
Oorspronkelijke begroting 2024		-929.790	-891.132	-843.891	-830.391	-830.391
Bijstellingen Eerste Herziening / Voorjaarsnota 2024		-25.618	-44.632	-24.795	7.045	15.085
Aanvullend preventief pakket Centrum voor Jeugd en Gezin	Bezuinigingen/Taakstellingen	0	1.135	1.135	1.135	1.135
Actieagenda Goud voor Oud	Bezuinigingen/Taakstellingen	0	720	1.020	1.020	1.020
Collectieve polis	Bezuinigingen/Taakstellingen	1.000	1.150	1.150	1.150	1.150
Dagprogrammering NPRZ	Bezuinigingen/Taakstellingen	0	750	750	750	750
Gedrukte gebiedsgidsen	Bezuinigingen/Taakstellingen	0	159	159	159	159
Jongerenwerk010	Bezuinigingen/Taakstellingen	0	300	300	300	300
Kiezen voor Rotterdam 2024	Bezuinigingen/Taakstellingen	1.324	0	0	0	0
Mentoringsubsidies jeugd	Bezuinigingen/Taakstellingen	0	407	407	407	407
Opzoemer mee	Bezuinigingen/Taakstellingen	0	150	150	150	150
Stevige start	Bezuinigingen/Taakstellingen	0	350	350	350	350
Stoppen uitvoering Sisa-Sluis	Bezuinigingen/Taakstellingen	0	216	616	616	616
Structureel annuleren Focusdag	Bezuinigingen/Taakstellingen	200	200	200	200	200
Subsidie Stedelijk Welzijn/ Specifieke doelgroepen/ Brede Raad 010	Bezuinigingen/Taakstellingen	0	489	489	489	489
Subsidies Unie van Vrijwilligers (UVV), NL Cares en Stichting Present	Bezuinigingen/Taakstellingen	0	745	745	745	745

Opvang niet-rechthebbende EU-migranten	Intensiveringen	0	-2.500	0	0	0
Woonvoorzieningen Slinge 5 en Overwolde 46-50	Intensiveringen	-1.500	0	0	0	0
Integrale infopleinen in de wijk	Kasschuiven	200	-100	-100	0	0
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Diverse technische correcties	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	5.700
Expertisenetwerken Jeugdhulp	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Heroïnebehandeling	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Jeugdzorg	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-41.300	-63.500	-78.000	-79.000	-79.200
Kansrijke start	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Knelpunt cliëntontwikkeling	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-1.900	0	0	0	0
Lobby Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-20.000	0	0	0	0
Opvang niet-rechthebbende EU-migranten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-2.400	0	0	0	0
Preventie met Gezag	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Regeling Integraal Zorgakkoord	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Rijksbijdrage begeleiding ex-gedetineerden	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Rijksbijdrage Gemeentelijke Hulp Gedupeerden Toeslagenproblematiek	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Rijksbijdrage NPRZ	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Vasgoedtransitie Jeugdhulp	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	3.900	-15.900	-20.500	-18.100	-19.400

Integrale infopleinen in de wijk	Ramingsbijstellingen vermijdbaar	-250	0	0	0	0
Ophogen reeks Bestuursopdracht Zorg	Ramingsbijstellingen vermijdbaar	0	3.000	15.000	15.000	15.000
Regionale Bestuursopdracht Jeugdzorg Kostenbeheersing	Ramingsbijstellingen vermijdbaar	1.600	9.600	26.500	54.000	54.200
Rotterdam cyberweerbaar en Rotterdam Cyberstad van de toekomst	Ramingsbijstellingen vermijdbaar	0	-150	-150	0	0
Rotterdamse plus op Regionale Bestuursopdracht Jeugdzorg Kostenbeheersing	Ramingsbijstellingen vermijdbaar	0	6.900	13.300	26.000	26.300
Stop overlast Oude Westen	Ramingsbijstellingen vermijdbaar	-484	0	0	0	0
Weet wat er speelt, kinderparadijs: ook in de toekomst	Ramingsbijstellingen vermijdbaar	-200	-200	0	0	0
Bestemmingsreserve Blokhuismiddelen	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Menselijke Maat	Reserves	975	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Tweedelijns WMO en Jeugdwet	Reserves	31.739	10.000	10.000	0	0
Beschermd wonen	Taakmutaties	294	0	0	0	0
Correctie versterking dienstverlening gemeenten	Taakmutaties	0	0	0	0	2.467
Hulpmiddelen thuis laten staan	Taakmutaties	-15	-21	-22	-22	-22
Hulpmiddelen thuis laten staan 2028	Taakmutaties	0	0	0	0	-6
Maatschappelijke opvang en OGGz (DU)	Taakmutaties	2.195	2.195	2.195	2.195	2.195
Meerkosten Oekraïne sociaal domein	Taakmutaties	-509	0	0	0	0
Overgangsrecht levenslang	Taakmutaties	0	0	0	0	-46
Vrouwenopvang	Taakmutaties	804	803	722	724	724
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-1.292	-1.530	-1.210	-1.223	-298
Begroting na wijzigingen		-955.408	-935.764	-868.686	-823.346	-815.307

Toelichting financiële bijstellingen

Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren:

- Aanvullend preventief pakket Centrum voor Jeugd en Gezin: Frontoffice

Deze bezuiniging gaat om een bijstelling op het aanvullend preventief pakket van het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG), gericht op de inzet Frontoffice en Service en Contact CJG.

- Actieagenda Goud voor Oud

De collegeprioriteiten zoals de wijkrestaurants, huismeesters en Thuisplusflats gaan onverminderd door in deze collegeperiode. Door het verschuiven van middelen kunnen de bezuinigingen in 2025 worden opgevangen, waardoor de actieagenda Goud voor Oud en de inzet op dementie doorloopt in 2025. Ook blijft de inzet voor ouderen onderdeel van de welzijnsopdracht.

- Collectieve polis

De gemeentepolis Rotterdam is een zorgverzekering en een maatwerkpakket voor kwetsbare burgers. De onderbesteding op het budget premiebijdrage 2024 van de gemeentepolis Rotterdam wordt ingezet voor financiële knelpunten elders. Vanaf 2025 wordt nog een aanvullend bedrag bezuinigd op het budget premiebijdrage waardoor deze bijdrage voor verzekerden verlaagd wordt van € 132 naar € 126 per jaar.

- Dagprogrammering NPRZ

Er vindt een bezuiniging plaats op de middelen voor dagprogrammering in het onderwijs op het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ). Door deze bijstelling wordt het aantal uur voor leertijduitbreiding en activiteiten op school minder.

- Gedrukte gebiedsgidsen

De gemeente Rotterdam financiert samen met externe partijen het vormgeven, drukken en verspreiden van papieren gebiedsgidsen met gebiedsinformatie. Deze gidsen worden eens in de zoveel tijd gemaakt en bevatten gebiedsinformatie voor inwoners van 65 jaar en ouder. Deze financiering stopt vanaf 2025.

- Jongerenwerk010

Deze bezuiniging gaat over het niet inzetten van het Samenwerkingsbudget voor Stedelijke entiteit Jongerenwerk010. Dit is een gezamenlijke entiteit gericht op het verbeteren van samenwerking tussen preventief jongerenwerk (Welzijn) en grenzenstellend jongerenwerk (JOZ), en op kennisontwikkeling en deskundigheidsbevordering.

- Kiezen voor Rotterdam 2024

Een onderdeel van de Voorjaarsnota 2023 is de Organisatieopgave. Het gaat hierbij om een besparing op de gemeentelijke organisatie van € 150 mln van 2024 tot en met 2027. De Organisatieopgave noemen we nu Kiezen voor Rotterdam. De besparing voor 2024 bedraagt € 20 mln en wordt nu verdeeld over de begrotingsprogramma's. Daarbij is ook het voorstel een bestemmingsreserve te vormen voor frictiekosten van € 2 mln. Een uitgebreide toelichting staat in de paragraaf Bedrijfsvoering.

Dit is een bezuiniging op de personele lasten. Voor € 1 mln is dit een bezuiniging op de salarislasten die de gemeente moet behalen door vacaturemanagement. Het restant bestaat uit overige personeelskosten, zoals studiekosten, arbokosten en teambuildingactiviteiten.

- Mentoringsubsidies jeugd

Binnen de gemeente Rotterdam worden kinderen en jongeren op professionele wijze gematcht aan een vrijwillige mentor. De gemeente subsidieert een deel van de kosten. De bijdrage gaat omlaag. Dit leidt tot een lager aantal kinderen/jongeren die aan een mentor worden gekoppeld.

- Opzoomer mee

De gemeente financiert Opzoomer Mee voor de afhandeling van de subsidies aan bewonersinitiatieven. Deze ombuiging leidt tot een verlaging in de ondersteuning in het afhandelen van de subsidies van bewonersinitiatieven aan Opzoomer Mee.

- **Stevige start**

Dit is een bezuiniging op de ondersteuning van de doelgroep in kwetsbare omstandigheden tijdens de zwangerschap en de eerste 2 jaar van het kind. Het doel van deze ondersteuning is het voorkomen van latere problemen. Daarnaast verdwijnt een tijdelijke formatieplek van €107.000, die gericht was op het faciliteren van coalitie activiteiten verbeteren van samenwerking en data gedreven werken, met als doel de effectiviteit van de ondersteuning te verhogen.

- **Stoppen met Sisa-Sluis**

Er is een landelijke motie aangenomen om de verwijzindex te schrappen uit de Jeugdwet. Het gebruik van het systeem Sisa-Sluis stopt.

- **Structureel annuleren focusdag**

De jaarlijkse focusdag (inspiratie- en scholingsdag voor professionals in het sociaal domein in Rotterdam) wordt geannuleerd.

- **Subsidie Stedelijk Welzijn/ Specifieke doelgroepen/ Brede Raad 010**

Een nog niet bestemd deel van het subsidiebudget binnen Welzijn wordt uit de begroting gehaald.

- **Subsidies Unie van Vrijwilligers (UVV), NL Cares en Stichting Present**

De subsidies aan de 3 matchers van hulpvraag en vrijwilligersinzet voor informele zorg worden afgebouwd (Unie van Vrijwilligers, NL Cares en Stichting Present).

Opvang niet-rechthebbende EU-migranten

Om de overlast van dakloze niet-rechthebbende EU-migranten in Rotterdam te verminderen, wil het college een laagdrempelige kortdurende opvang met 60 extra plekken voor deze doelgroep creëren. Het doel is hen toe te leiden naar perspectief: werk of terugkeer naar het land van herkomst. De opvang is op vrijwillige basis, maar niet vrijblijvend. De duur van de opvang is 6-8 weken. De pilot duurt voorlopig een jaar van 1 juni 2024 tot en met 31 mei 2025. De pilot is succesvol als een groot deel van de toegelaten EU-arbeidsmigranten uitstroomt naar werk, of naar hun land van herkomst, als de overlast op straat aanzienlijk minder is én er geen sprake is van aanzuigende werking.

Woonvoorzieningen Slinge 5 en Overwolde 46-50

De gemeente ontving in het verleden van het Rijk een bijdrage van € 1,5 mln voor het (her)ontwikkelen van BW-voorzieningen (Beschermd Wonen) van aanbieder Antes. De afgelopen jaren zijn meerdere locaties onderzocht voor het realiseren van een dergelijke voorziening. In 2022 is besloten de BW-voorzieningen Slinge 5 en Overwolde 46-50 te herontwikkelen.

Integrale infopleinen in de wijk

Via een aangenomen motie 'Integrale infopleinen in de wijk' bij de behandeling van de Begroting 2024 en Tweede herziening 2023 zijn gelden beschikbaar gesteld. Voorstel is om het voor 2024 toegekende bedrag gedeeltelijk te verschuiven naar 2025 en 2026.

Actualisatie kapitaallasten

Kapitaallasten bestaan uit afschrijvingen en rente op investeringen. De kapitaallasten zijn aangepast. Daar zijn twee redenen voor. De eerste is dat er nieuwe en bijgestelde investeringskredieten zijn. De tweede reden is dat de ramingen per jaarschijf zijn geactualiseerd. In de paragraaf Investeringskredieten staan gedetailleerde overzichten van lopende en nieuwe kredieten.

Diverse technische correcties

Door het toevoegen van de nieuwe jaarschijf zijn technische correcties nodig, omdat het nieuwe jaar 2028 op een aantal punten afwijkt van het vorige laatste begrotingsjaar 2027. Dit gaat met name om kasschuiven die in de Begroting 2024 zijn opgenomen en niet structureel gemaakt moeten worden. Deze correctie gaat over de kasschuif die in de Begroting 2024 is opgenomen onder de naam Kasschuif Nationaal Actieplan Dakloosheid.

Expertisenetwerken Jeugdhulp

Het Rijk heeft gelden (specifieke uitkeringen) beschikbaar gesteld voor activiteiten voor de instandhouding en verdere ontwikkeling van de bovenregionale expertisecentra jeugdhulp. Met deze bijstelling worden de baten en lasten opgehoogd met incidenteel € 8,2 mln in 2024.

Heroïnebehandeling

De gemeente heeft van het Rijk voor 2024 € 163.000 extra middelen ontvangen voor de behandeling van heroïneverslaafden. Zowel de baten als de lasten worden hiermee opgehoogd, per saldo is de bijstelling daardoor € 0.

Jeugdzorg

De GRJR (Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond) heeft een nieuwe meerjarenprognose opgesteld. Die laat een forse kostenstijging zien. De kostenstijging in 2023 werkt structureel door naar alle jaren erna en neemt naar verwachting (zonder maatregelen) verder toe. Naast een forse stijging van tarieven is de belangrijkste reden dat de gemeente onder meer steeds zwaardere arrangementen geeft voor jeugdigen en door de versnelde afbouw in de gesloten jeugdhulp is een toename in de (duurdere) één-op-één zorg te zien. Hiermee stelt de gemeente de begroting bij met € 41,3 mln in 2024 tot € 79,2 in 2028.

Kansrijke start

Het budget Kansrijke start is onderdeel van de rijksbijdrage versterking voor sport en bewegen gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis voor de periode 2023-2026 (GALA). Het budget hiervoor wordt rechtgezet door de lasten en baten te verhogen met € 43.000 in 2024-2025 en € 214.000 in 2026. Zowel de baten als de lasten worden hiermee opgehoogd, per saldo is de bijstelling daardoor € 0.

Knelpunt cliëntontwikkeling

Om de achterstanden in de zorg- en ondersteuningsaanvragen weg te werken wordt tijdelijk extra personeel ingezet. Daarnaast is er extra geld beschikbaar om de essentiële ondersteuning van het primaire proces te waarborgen.

Lobby Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

In het coalitieakkoord en de Bestuursopdracht Zorg zijn extra baten vanuit het Rijk voor de Wmo ingeboekt: € 20 mln in 2024, oplopend naar € 40 mln in 2025 en € 60 mln structureel. Hiervan is grofweg € 5 mln vanaf 2025

gerealiseerd. Het is niet realistisch dat het voor 2024 ingeboekte bedrag wordt gerealiseerd. De lange duur van een demissionair kabinet (die geen beleidsinhoudelijke of financieel meerjarige beslissingen maakt) maakt lobby niet eenvoudig. Omdat er nog een onderzoek loopt van het Rijk en de VNG waarvan eind 2024 de resultaten worden verwacht, blijven de ingeboekte baten voor 2025 en verder vooralsnog gehandhaafd. De begrote extra baten voor 2024 met € 20 mln worden nu uit de begroting gehaald.

Opvang niet-rechthebbende EU-migranten

Zie toelichting Opvang niet-rechthebbende EU-migranten.

Preventie met Gezag

Het ministerie van Justitie en Veiligheid heeft een aanvullende beschikking afgegeven voor het meerjarig voorkomen van georganiseerde en ondermijnende jeugdcriminaliteit. Het gaat om een bijdrage van € 9,2 mln in 2024 en € 4,6 mln in 2025 en 2026. Zowel de baten als de lasten worden hiermee opgehoogd, per saldo is de bijstelling daardoor € 0.

Regeling Integraal Zorgakkoord

Het Rijk stelt extra gelden beschikbaar voor het Integraal Zorgakkoord, ter compensatie voor de gestegen kosten door de invoering van het abonnementstarief Wmo: € 7 mln in 2024 tot en met 2026. Zowel de baten als de lasten worden hiermee opgehoogd, per saldo is de bijstelling daardoor € 0.

Rijksbijdrage begeleiding ex-gedetineerden

Het Rijk heeft gelden beschikbaar gesteld voor het begeleiden van ex-gedetineerden voor wonen en werken voor 2024. Met deze bijstellingen worden de baten en lasten incidenteel opgehoogd met € 511.000 in 2024. Per saldo is dit een neutrale boeking.

Rijksbijdrage Gemeentelijke Hulp Gedupeerden Toeslagenproblematiek

Het Rijk heeft gelden beschikbaar gesteld voor de uitvoering van de gemeentelijke hulp aan gedupeerden voor de Toeslagenaffaire (€ 11,5 mln in 2024 en € 4 mln in 2025). Zowel de baten als de lasten worden hiermee opgehoogd, per saldo is de bijstelling daardoor € 0.

Rijksbijdrage NPRZ

In het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ), werken Rijk, de gemeente Rotterdam, corporaties, zorginstellingen, schoolbesturen, bedrijfsleven, bewoners, politie en Openbaar Ministerie aan het verbeteren van de kansen voor Rotterdammers op Zuid. Samen zorgen deze partners dat de kansen van Zuiderlingen worden vergoot zodat opleidingsniveau, arbeidsparticipatie en woonkwaliteit in 20 jaar stijgen naar het gemiddelde van de vier grote steden in Nederland. Voor de onderdelen Wijkteams en Childrens Zone wordt hierbij de begroting opgevoerd. De lasten en baten worden opgehoogd met € 255.000 in 2024 en 2025 voor de Wijkteams en opgehoogd met € 1,3 mln in 2024 en 2025 voor de Childrens Zone. Zowel de baten als de lasten worden hiermee opgehoogd, per saldo is de bijstelling daardoor € 0.

Vasgoedtransitie Jeugdhulp

Bij de Tweede herziening 2023 heeft het Rijk gelden (specifieke uitkeringen) beschikbaar gesteld voor activiteiten voor de transformatie naar meer kleinschalige woonvormen voor de jeugdhulp. Met deze wijziging zijn de niet

bestede middelen uit 2023 (€ 3,4 mln) doorgeschoven naar 2024. Zowel de baten als de lasten worden hiermee opgehoogd, per saldo is de bijstelling daardoor € 0.

Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

Er is een nieuwe meerjarenprognose opgesteld, waarin diverse ontwikkelingen te zien zijn. De lasten worden door de nieuwe inkoop van Wmo-arrangementen met ingang van 2025 circa € 10 mln per jaar hoger door hogere tarieven voor de aanbieders. Wetgeving verplicht de gemeente reële tarieven vast te stellen. Daarnaast zijn door uitstel van het wetsvoorstel 'Een eerlijker eigen bijdrage' de verwachte baten vanaf 2025 met circa € 5 mln neerwaarts bijgesteld. Alleen in 2024 wordt een onderbesteding verwacht (-€ 3,9 mln in 2024 tot € 19,4 mln in 2028).

Integrale infopleinen in de wijk

Zie toelichting bij de kasschuif.

Ophogen reeks Bestuursopdracht Zorg

Om nieuwe lastenstijgingen van de Wmo op te vangen, wordt de maatregelenreeks van de Bestuursopdracht Zorg die gericht is op afremmen van de groei van de lasten, verhoogd.

Regionale Bestuursopdracht Jeugdzorg Kostenbeheersing

Voor het terugdringen van de uitgaven Gemeenschappelijke Regeling Jeugdzorg Rijnmond (GRJR) heeft het Algemeen Bestuur van de GRJR de Regionale Bestuursopdracht Kostenbeheersing (RBOK) verstrekt. Voor de invulling hiervan is een maatregelenpakket opgesteld dat - rekening houdend met een ingroeipad - ertoe moet leiden dat vanaf 2027 de uitgaven zijn teruggebracht naar het niveau van realisatie 2023.

In aanvulling op de Regionale Bestuursopdracht Jeugdzorg Kostenbeheersing neemt gemeente Rotterdam aanvullende maatregelen om de omvang van de uitgaven eind 2027 terug te brengen naar het niveau van 2022. Voor invulling van de hogere ambitiereeks moet de gemeente ook kijken naar aangrenzende domeinen, met name het domein Onderwijs.

Rotterdam cyberweerbaar en Rotterdam Cyberstad van de toekomst

Via een aangenomen motie 'Rotterdam cyberweerbaar en Rotterdam Cyberstad van de toekomst' bij de behandeling van de Begroting 2024 en Tweede herziening 2023 zijn er gelden beschikbaar gesteld.

Rotterdamse plus op Regionale Bestuursopdracht Jeugdzorg Kostenbeheersing

Zie toelichting Regionale Bestuursopdracht Jeugdzorg Kostenbeheersing.

Stop overlast Oude Westen

Via een aangenomen motie bij de behandeling van de Begroting 2024 en Tweede herziening 2023 zijn er gelden beschikbaar gesteld om buitensporige daklozenoverlast tegen te gaan in het Oude Westen.

Weet wat er speelt, kinderparadijs: ook in de toekomst

Via een aangenomen motie 'Weet wat er speelt, kinderparadijs: ook in de toekomst' bij de behandeling van de Begroting 2024 en Tweede herziening 2023 zijn er gelden beschikbaar gesteld.

Bestemmingsreserve Blokhuismiddelen

De bestemmingsreserve Blokhuismiddelen is gevormd voor de uitgaven in 2022 en 2023 voor de bestrijding van dak- en thuisloosheid. Niet alles is besteed in 2023. Het restsaldo van € 3,5 mln wordt in 2024 onttrokken uit de bestemmingsreserve en ingezet voor de bestrijding van dak- en thuisloosheid. Per saldo is dit een neutrale boeking.

Bestemmingsreserve Menselijke Maat

De gemeenteraad is eerder geïnformeerd over de inzet van de Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag (POK)-middelen. Voor 2024 worden middelen toegekend aan diverse projectvoorstellen ter verbetering van de menselijke maat in de gemeentelijke dienstverlening. Deze projecten worden gedeeltelijk gedekt vanuit inzet van reguliere POK-middelen en gedeeltelijk vanuit een onttrekking aan de bestemmingsreserve Menselijke Maat. De onttrekking valt voor € 975.000 binnen programma Zorg, welzijn en wijkteams.

Bestemmingsreserve Tweedelijns WMO en Jeugdwet

De middelen in de bestemmingsreserve Wmo en Jeugdwet worden ingezet om de knelpunten Zorg gedeeltelijk op te lossen. De eerder begrote toevoegingen blijven achterwege (€ 31,8 mln in 2024 en € 10 mln in 2025 en

Taakmutaties en Gemeentefondsmutaties

Er zijn verschillende aanpassingen in het budget door taakmutaties die het Rijk via het Gemeentefondsmutaties uitkeert. De baten hiervoor staan op programma Algemene Middelen. Het gaat om de volgende wijzigingen:

- **Beschermd wonen**
Dit is een herverdeling van de gelden aan alle gemeenten.
- **Correctie versterking dienstverlening gemeenten**
Het budget voor 2028 wordt aangepast aan wat er door het Rijk beschikbaar is gesteld.
- **Hulpmiddelen thuis laten staan**
Er zijn middelen aan de gemeenten beschikbaar gesteld voor het thuis laten staan van hulpmiddelen die vanuit de Wmo zijn verstrekt aan cliënten die verhuizen naar een instelling in de zin van de Wet langdurige zorg (Wlz), die soms thuis willen logeren.
- **Hulpmiddelen thuis laten staan 2028**
Zie hierboven.
- **Maatschappelijke opvang en OGGz (DU)**
Het verdeelmodel voor de decentralisatie-uitkering voor maatschappelijke opvang is gewijzigd. Dit leidt tot een hogere bijdrage vanuit het Rijk.
- **Meerkosten Oekraïne sociaal domein**
Gemeenten zijn ook voor Oekraïense ontheemden verantwoordelijk voor de zorg en ondersteuning vanuit

de Wmo en de Jeugdwet, en de uitvoering van de jeugdgezondheidszorg, het rijksvaccinatieprogramma en het prenataal huisbezoek. De gemeenten worden gecompenseerd voor de extra kosten van deze taken over 2024.

- Overgangsrecht levenslang

Het budget voor 2028 wordt aangepast aan wat er door het Rijk beschikbaar is gesteld.

- Vrouwenopvang

De middelen in het gemeentefonds voor vrouwenopvang zijn verlaagd. De uitname wordt overgeboekt naar de begroting van het ministerie van VWS. Het bedrag wordt gebruikt voor het ophogen van de specifieke uitkering Specialistische functies aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling.

Technische wijzigingen

In dit programma zijn er diverse technische wijzigingen geweest. De grootste wijzigingen zijn:

- Omzetten programmabudget in personeelsbudgetten Voor dit programma is deze wijziging een budgetneutrale aanpassing

Voor het Hulpteam Toeslagen, NPRZ en GRJR zijn programmabudgetten overgeheveld naar het personeelsbudget. Dit heeft te maken met de actualisatie van de formatie. Regelmatig worden er budgetten vanuit het Rijk of andere plekken eerst op het programma-budget geparkeerd. Daarna wordt bekeken hoe deze gelden worden ingezet. Dan wordt dit (deels) overgeheveld naar het apparaat om de formatie op te hogen.

Voor Hulpteam toeslagen gaat dit om € 11,5 mln in 2024 en € 3,9 mln in 2025, voor NPRZ om € 1,3 mln in 2024 en 2025 en voor de GRJR om 1,1 mln vanaf 2024. Dit is een saldoneutrale wijziging.

- Diverse kleine bijstellingen (€ 374.000 in 2024 tot - € 569.000 in 2028).

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Pagina 202

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

[Omschrijving programma](#)[Beleidskaders, monitoren en regelgeving](#)[Verbonden partijen die bijdragen aan het programma](#)

Omschrijving programma

Met het programma Zorg, welzijn en wijkteams zet de gemeente in op het beschermen en bevorderen van de gezondheid van Rotterdammers. Ook zet het programma er op in dat Rotterdammers op alle levensterreinen zich

zelfstandig kunnen redden, en daarbij zo nodig een beroep kunnen doen op bijvoorbeeld familie, vrienden en burens. De gemeente zorgt voor passende ondersteuning en hulp voor Rotterdammers die dat nodig hebben. Verder bevordert de gemeente dat kinderen en jongeren kansrijk, veilig en gezond kunnen opgroeien.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

Beleidskaders

- [Heel de Stad - Beleidsplan Maatschappelijke Ondersteuning en Jeugdhulp 2021-2026](#)
- [Bouwen aan een toekomst zonder geweld](#)

Beleidsmonitors

- [Raadsmonitor Welzijn, Zorg en Jeugdhulp](#)
- [Wijkprofiel](#)
- [Regionaal Beleidsplan 2018-2020 Beschermd Wonen](#)

Wet- en regelgeving

- [Verordening maatschappelijke ondersteuning en Jeugdhulp Rotterdam 2018](#)
- [Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp Rotterdam 2018](#)
- [Nadere regels maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp Rotterdam 2018](#)
- [Wmo 2015](#)
- [Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling](#)
- [Wet tijdelijk huisverbod](#)

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- Jeugdhulp Rijnmond

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 203

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Achbar

Wethouder Achbar is verantwoordelijk voor de portefeuille Welzijn, Samenleven, Sport en Digitale Inclusie.

'Ik zet me in voor één Rotterdam, voor een stad waarin iedere Rotterdammer dezelfde kansen heeft.'

Wethouder Buijt

Wethouder Buijt is verantwoordelijk voor de portefeuille Zorg, Ouderen en Jeugdzorg.

Paragrafen

Pagina 204

Paragrafen

De paragrafen geven een overkoepelend beeld over de programma's. Er zijn paragrafen die vanuit het Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV) zijn voorgeschreven en paragrafen die zijn toegevoegd om een totaal beeld te geven.

Verplichte paragrafen: Lokale heffingen, Weerstandsvermogen en risicobeheersing, Onderhoud kapitaalgoederen, Financiering, Bedrijfsvoering, Verbonden partijen en Grondbeleid.

Niet verplichte paragrafen: BBV-indicatoren, Financiële kengetallen, Investerings, Klimaat, Nationaal Programma Rotterdam Zuid, Subsidies en Sustainable development goals.

BBV-indicatoren

Bedrijfsvoering

Financiële kengetallen

Financiering

Grondbeleid

Investeringsen

Financiering

x

Deze pagina is niet gewijzigd bij de Voorjaarsnota. Wilt u de oorspronkelijke begroting bezoeken?

[Ja](#)Nee

Grondbeleid

x

Deze pagina is niet gewijzigd bij de Voorjaarsnota. Wilt u de oorspronkelijke begroting bezoeken?

[Ja](#)Nee

Klimaat

Lokale heffingen

Nationaal Programma Rotterdam Zuid

Lokale heffingen

x

Deze pagina is niet gewijzigd bij de Voorjaarsnota. Wilt u de oorspronkelijke begroting bezoeken?

[Ja](#)Nee

Nationaal Programma Rotterdam Zuid

x

Deze pagina is niet gewijzigd bij de Voorjaarsnota. Wilt u de oorspronkelijke begroting bezoeken?

[Ja](#)Nee

Onderhoud kapitaalgoederen

Subsidies

Sustainable development goals

Onderhoud kapitaalgoederen

x

Deze pagina is niet gewijzigd bij de Voorjaarsnota. Wilt u de oorspronkelijke begroting bezoeken?

[Ja](#)Nee

Subsidies

x

Deze pagina is niet gewijzigd bij de Voorjaarsnota. Wilt u de oorspronkelijke begroting bezoeken?

[Ja](#)Nee

Sustainable development goals

x

Deze pagina is niet gewijzigd bij de Voorjaarsnota. Wilt u de oorspronkelijke begroting bezoeken?

[Ja](#)Nee

Verbonden partijen

×

Deze pagina is niet gewijzigd bij de
Voorjaarsnota. Wilt u de
oorspronkelijke begroting bezoeken?

[Ja](#)Nee

BBV-indicatoren

BBV-indicatoren

Voor de vergelijkbaarheid tussen gemeenten wordt door het Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV) een verplichte set aan indicatoren voorgeschreven. De verplichte indicatoren over de laatste 4 jaar zijn hier opgenomen. Op de website www.waarstaatjegemeente.nl vindt u een overzicht van de verplichte indicatoren van alle gemeenten, waarbij ook een vergelijking wordt gemaakt met het gemiddelde over heel Nederland. De realisatiecijfers zijn niet voor alle jaren ingevuld. De realisatiecijfers kennen verschillende bronnen, bij deze bronnen zijn de realisatiecijfers dan (nog) niet beschikbaar.

BBV-Taakveld		Definitie	Bron	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie
				2020	2021	2022	2023	2024
0. Bestuur en ondersteuning								
1	Formatie	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	18,4	18,8	19,3	19,9	
2	Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	19,1	20,3	21,2	21,1	
3	Apparaatskosten	Kosten per inwoner	Eigen begroting	1.673	1.934	2.008	2.066	
4	Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	Eigen begroting	14,1	18,1	15,7	11,1	
5	Overhead	% van totale lasten	Eigen begroting	11,2	11,4	11,8	12,3	
1. Veiligheid								
6	Verwijzingen Halt	Aantal per 1.000 jongeren	Bureau Halt	11	8	10		
7	Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	3,2	3,0	3,9	3,7	

8	Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	9,0	8,9	9,3	8,6
9	Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2,2	1,6	1,8	1,9
10	Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	9,0	8,8	8,5	8,9
3. Economie							
11	Funciemenging	%	LISA	55,6	55,9	56,5	
12	Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	LISA	139,9	151,0	163,2	
4. Onderwijs							
13	Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	DUO	2,4	2,6	2,5	
14	Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	DUO	44	46	53	
15	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	Ingrado	2,5	2,7	3,4	3,3
5. Sport, cultuur en recreatie							
16	Niet-sporters	%	Gezondheidsenquête (CBS, RIVM)	50,2		47,8	
6. Sociaal domein							
17	Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 64 jaar	LISA	884,4	899,2	919,0	
18	Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel	2	2	2	
19	Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel	15	14	13	
20	Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	CBS	64,8	65,9	68,2	69,4
21	Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel	3	2		
22	Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	CBS	938,2	1001,8	885,3	821,7
23	Lopende re- integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 – 64 jaar	CBS	143,0	157,3	171,1	212,4
24	Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS		8,7	8,8	8,1
25	Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS		1,5	1,5	1,3

26	Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	CBS	0,8	0,7	0,6	
27	Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	GMDS	850	860	840	
7. Volksgezondheid en Milieu							
28	Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	CBS	297	286		
29	Hernieuwbare elektriciteit	%	RWS	13,3	11,7		
8. Vhrosv							
30	Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	CBS	221	245	275	320
31	Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	Basisregistratie adressen en gebouwen	6,4	3,4	6,6	
32	Demografische druk	%	CBS	58,1	57,7	57,5	57,2
33	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro's	COELO	691	707	792	830
34	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	COELO	776	793	880	918
							1.023

Bedrijfsvoering

Pagina 206

Bedrijfsvoering

In deze paragraaf treft u informatie aan met betrekking tot de bedrijfsvoering van de gemeente.

Organisatieontwikkeling

Huisvesting en facilitair

HRO

Informatievoorziening en
automatisering

Privacy en AVG

Audits en control

Organisatieontwikkeling

Pagina 207

Organisatieontwikkeling

Kiezen voor Rotterdam is de bezuinigingsopgave voor de organisatie. Deze is gekoppeld aan een organisatieontwikkeling. De opgave bedraagt € 150 miljoen over de jaren 2024 – 2027, volgens de besluitvorming bij de voorjaarsnota 2023.

De organisatieopgave is uitgewerkt in een programma dat onder meer moet leiden tot een krimp in het personeel van 570 voltijdsbanen (fte). Het uitgangspunt is dat er geen gedwongen ontslagen vallen.

Achtergrond

De ambtelijke leiding ontwikkelt de organisatie verder naar een kleinere slagvaardige organisatie. Die organisatie moet efficiënter en effectiever werken, en zaken slimmer en handiger oppakken. Het is een toekomstbestendige, flexibele organisatie die werkt aan de actuele opgaves van de stad. Groei van de organisatie is niet langer de oplossing om nieuwe uitdagingen het hoofd te bieden. Het beschikbare geld is schaars; scherpe keuzes zijn daardoor noodzakelijk. Dit betekent dat bestuur en organisatie bewust kiezen waar de organisatie wel of niet, en meer of minder op inzet.

Voor de opdracht die het bestuur in de voorjaarsnota 2023 aan de organisatie gaf, gelden vier randvoorwaarden:

1. De opgave gaat zo min mogelijk ten koste van de dienstverlening aan de stad.
2. Keuzes maken op basis van inhoud.
3. Kijken naar de verhouding tussen 'lijn' en 'staf'.
4. Bij uitvoering geldt alleen het criterium efficiëntie.

Het wijzigen van het bestuurlijk bestel blijft buiten beschouwing.

Invulling

De uitwerking van de organisatieopgave is gedaan aan de hand van deze 4 uitgangspunten. Daarnaast werkt de organisatie nog sterker als één concern die Rotterdammers centraal zet en de talenten van de medewerkers zo goed mogelijk benut.

In vier 'sporen' is gewerkt aan een kwalitatief betere en goedkopere – en dus efficiëntere – organisatie.

Dit leidt in de voorjaarsnota tot het onderstaande beeld voor de organisatieopgave:

1. Staf en lijn: betere verhoudingen

Het gemeentelijk takenpakket is scherp in kaart gebracht. Er is goed inzicht in de beschikbare capaciteit. Dit biedt de mogelijkheid om betere keuzes te maken in de bedrijfsvoering van de organisatie.

Het doel is een betere balans in de verhouding tussen 'lijn' en 'staf', oftewel de verhouding tussen dat wat de organisatie direct doet voor Rotterdam en de ondersteunende taken. Momenteel is de bedrijfsvoering groot in verhouding tot de rest van de organisatie. Daarom vindt er krimp in de bedrijfsvoering plaats van 420 formatieplaatsen (fte) van 2025 tot 2027. Dat is de grootste opgave uit het programma Kiezen voor Rotterdam.

Het verantwoordelijk management stuurt nu strakker op de omvang van de bedrijfsvoering. De ondersteuning en het 'primaire proces' bepalen samen de prioriteiten. Samen werken ze plannen uit om de besparingsopgave te realiseren.

2. Dienstverlening en werk in de wijk: beter voor de Rotterdammers

Goede dienstverlening aan Rotterdammers staat voorop. De organisatie daarvan kan slimmer, beter en efficiënter, zonder de kwaliteit aan te tasten. Het moet mogelijk zijn dit te realiseren met 100 fte minder medewerkers: 50 binnen de dienstverlening en 50 bij wijkgericht werken. Bijvoorbeeld door locaties in de wijken efficiënter te benutten of door kanaalsturing bij dienstverlening nog efficiënter in te richten waardoor vragen, meldingen en klachten van Rotterdammers nog beter en sneller afgehandeld worden.

3. Strategie, beleid en onderzoek: vanuit één concerngedachte

De centrale strategische functie van de gemeentelijke organisatie richt zich op een gemeentebrede agenda. Die vindt zijn basis in het coalitieakkoord en de langetermijnopgaven voor de stad. Aan de agenda wordt een financiële raming toegevoegd.

Agenda en raming geven richting aan de beleidsontwikkelingen in de verschillende organisatieonderdelen. Dat maakt een besparing in beleidsfuncties mogelijk van 50 fte.

De gemeentebrede agenda krijgt een koppeling met de centrale onderzoeksagenda. De verwachting is dat hierdoor gemeentelijke onderzoeken effectiever zijn.

4. Topstructuur organisatie

De organisatieontwikkeling leidt tot een bezinning op de vraag of de huidige gemeentelijke topstructuur nog past bij de 'eenconcerngedachte'. Die bezinning heeft ertoe geleid dat de ambtelijke top ('concerndirectie') zich nadrukkelijker richt op strategische onderwerpen. Het gaat vooral om opgaves voor Rotterdam waar de verschillende organisatieonderdelen samen aan werken en om de nieuwe gemeentebrede agenda. In de eerste helft van 2024 vallen er beslissingen over het gewenste organisatiemodel. Dat model moet geschikt zijn voor de complexe opgaven voor Rotterdam én leiden tot een kleinere, efficiëntere organisatie.

Financiële verwerking

De besparingsopgave is bij de voorjaarsnota 2023 verwerkt onder het programma Algemene Middelen. Voor 2024 bedraagt de besparing € 20 mln, waarvan € 0,8 mln reeds was verwerkt binnen programma Overhead. Het resterende deel wordt bij de 1e herziening vanuit het programma Algemene Middelen verdeeld over de begrotingsprogramma's. Hierbij wordt tevens een bestemmingreserve van ca € 2,1 mln gevormd voor programma- en frictiekosten. Een overzicht van de verschillende mutaties is [hier](#) te vinden. De jaarschijven 2025 (€ 25 mln), 2026 (€ 55 mln) en 2027 ev (€ 50 mln) worden bij de begroting 2025 verder verdeeld.

Huisvesting en facilitair

Tot midden 2024 krijgen de gemeentelijke (kantoor)gebouwen duidelijke ontmoetings- en samenwerkingsplekken. Ook komen er meer werkplekken voor digitaal overleg. In de zomer van 2024 eindigt het gebruik van het gebouw aan de Librijesteeg. De publiekslocatie verhuist naar het Delftseplein (gebouw Central Post). In de herfst van 2024 verhuist de GGD naar de Zalmstraat. Het gebouw aan de Schiedamsedijk sluit. Vanaf 2025 wordt er bezuinigd op huisvesting. Er komen minder kantoorwerkplekken. Dat is mogelijk door de resterende werkplekken beter te benutten.

De energiecrisis heeft geleid tot fors hogere energiekosten. Bij de voorjaarsnota 2023 heeft de gemeenteraad voor 2023 geld beschikbaar gesteld om deze kosten op te vangen. De voorjaarsnota 2024 gaat uit van een structureel hogere begroting voor energiekosten. Tegelijk zijn er energiebesparende maatregelen in de gebouwen genomen. Dat gaat nog steeds door. Deze maatregelen drukken niet alleen de kosten, maar dragen ook bij aan verduurzaming.

Sinds 1 januari 2024 geldt in de gemeentelijke gebouwen het gebruik van herbruikbare koffiebekers. Daarmee bespaart de gemeente ruim 5 miljoen wegwerpbekers. Het gebruik van herbruikbare bekens is bovendien een wettelijke verplichting.

HRO

Pagina 209

HRO

VerzuimBemensingArbeidskosten

Verzuim

Het gemiddelde verzuim van de afgelopen 12 maanden lag eind april 2024 op 6,89%. Dat is 0,19% hoger dan eind december 2023. In 2023 daalde het voortschrijdend verzuimpercentage ten opzichte van 2021 en 2022. Dit leek een positief signaal. In de eerste vier maanden van 2024 liep het verzuimpercentage weer op. In de winterse maanden is dat niet vreemd, maar de toename leidde ook tot een oplopend voortschrijdend verzuim. De stijging van het verzuimpercentage in het eerste kwartaal van 2024 komt door een gestage stijging van het langdurig verzuim: het verzuim van 43 dagen en langer. In april 2023 lag het langdurig verzuim op 5,03%; in april 2024 was dit 5,29%. Dat betekent een stijging van 0,26%.

Per organisatieonderdeel kunnen de verzuimaanpak en de ondersteuning die HR biedt van elkaar verschillen. HR is verantwoordelijk voor een goed ingericht verzuimproces, zodat leidinggevend en verzuimende medewerkers de best mogelijke verzuimbegeleiding krijgen. Momenteel neemt HR het verzuimproces volledig onder de loep. Waar nodig vindt aanscherping plaats. Het doel hiervan is de verbetering van het verzuimproces, en dan vooral het langdurig verzuim.

Herijking verzuimnorm

De organisatieonderdelen zijn verantwoordelijk voor de sturing op verzuim en het formuleren van een passende verzuimnorm. Voor 2024 hebben de verschillende organisatieonderdelen hun verzuimnorm herijkt. Dit leidde in een aantal gevallen tot aanpassing van de verzuimnorm. De organisatiebrede gewogen verzuimnorm is daardoor aangepast naar 5,9% (was 5,7%). Gezien het verzuimcijfer van 6,7% over 2023 is dit een ambitieuze doelstelling. Deze vraagt dan ook om sturing, aandacht van leidinggevenden en goede ondersteuning door HR.

Bemensing

Formatie en bezetting

Ontwikkeling formatie

De afgelopen jaren is de bezetting telkens hoger geweest dan de formatie. Grotendeels omdat structurele middelen vertaald werden naar formatie. Dat betekende dat middelen van tijdelijke aard wel bezetting maar geen formatie kenden.

Om beter te kunnen sturen op de omvang van de organisatie is in 2023 is toegewerkt naar een nieuwe wijze van begroten van de benodigde capaciteit. De uitgangspunten voor sturen op de omvang van de organisatie zijn in 2023 vastgesteld en worden in 2024 uitgewerkt.

De uitgangspunten zijn:

- Formatie staat rechtstreeks in relatie tot de opgaven van de gemeente (ambities uit coalitieakkoord, voorjaarsnota, meerjarenbegroting, wettelijke en niet wettelijke taken). Vanuit die opgaven wordt bepaald welk budget er voor arbeidskosten nodig is en welke formatie daarbij hoort om de ambities en taken uit te voeren. Bepaald is dat de formatie en bezetting in balans zijn, dat is de norm.
- De afspraak is dat ook incidentele budgetten die voor minimaal twee jaar zijn toegekend, worden vertaald naar formatie. Die formatie krijgt de aanduiding tijdelijke formatie en kent een duidelijke einddatum.

De opdracht aan de organisatie was om voor de eerste begrotingsherziening formatie en bezetting naar de norm te brengen en met elkaar in evenwicht te laten zijn. Eind 2023 is daarom gestart met een administratieve herstelactie om de alle budgetten van twee jaar en langer te vertalen naar formatie. Over het algemeen gesproken is er voor al deze budgetten al sprake van bezetting. Door deze herstelactie is de formatie ten opzichte van de oorspronkelijke begroting 2024 gestegen van 13.327 fte naar 14.584 fte.

In- en uitstroom

In de eerste vier maanden van 2024 begonnen 667 nieuwe medewerkers bij de gemeente Rotterdam. In dezelfde periode verlieten 431 medewerkers de organisatie. De grotere bewegingen in instroom zijn te zien bij het cluster Dienstverlening (211 medewerkers bij het Klantcontactcentrum, dit zijn de mensen van Ro-Entree), bij het cluster Stadsbeheer (69 medewerkers bij Toezicht & Handhaving), bij het cluster Maatschappelijke Ontwikkeling (51

medewerkers bij Maatschappelijke ondersteuning in de Wijk en 35 medewerkers bij Publieke Gezondheid, Welzijn & Zorg), bij het cluster Werk & Inkomen (23 medewerkers bij Rotterdam Inclusief).

Uitstroom betreft vooral kleinere bewegingen op individueel niveau. De grotere bewegingen zijn te zien bij het cluster Bestuurs- en Concernondersteuning (-26 medewerkers bij HRO-C) en bij het cluster Stadsbeheer (-21 medewerkers Schone Stad).

Stages

In het coalitieakkoord van 2022-2026 is de ambitie opgenomen om per jaar 1.000 stageplaatsen te bieden. Vanwege coronamaatregelen ontstonden er in 2020 grote tekorten in het aantal aangeboden stages. Nu de coronamaatregelen al een tijd niet meer gelden, is er geen sprake van een tekort aan stageplaatsen in stad en regio. Er is daarom minder aanbod van stagiaires die bij de gemeente stage willen lopen. De ambitie om jaarlijks 1.000 stageplaatsen aan te bieden, is dan ook niet langer realistisch. De collegeambitie is nu bijgesteld naar 600 stageplaatsen per jaar. Een kwart daarvan is bestemd voor mbo-studenten.

Tot en met eind april 2024 zijn er 327 stages gestart, waarvan 30% op mbo-niveau. Dat betekent dat op dit moment 55% van het totaal aantal te starten stages in dit kalenderjaar is behaald.

Arbeidskosten

Arbeidskosten bestaan uit loonkosten (medewerkers in dienst van de gemeente Rotterdam) en kosten van ingehuurd personeel.

De stijging van de begrote formatie –en daarmee de loonkosten- en kosten voor inhuur is met name te zien op de programma's:

- Programma Stedelijke Ontwikkeling - Totaal + € 27 mln (waarvan € 10 mln loonkosten en €17 mln inhuur). In het cluster Stadsontwikkeling heeft de herstelactie sturen op omvang gezorgd voor een bijstelling van +105,74 fte. Daarnaast is een ophoging doorgevoerd voor het project Erfpacht van +13 fte. Als gevolg van een hogere vraag naar inzet van werkzaamheden is het inhuur budget verhoogd. Om onderbezetting voor met name lastig te vervullen vacatures op te kunnen vangen is bij het cluster Stadsbeheer een deel van het budget van vast personeel verschoven naar het budget voor inhuur.
- Programma Zorg, Welzijn en Wijkteams - Totaal + € 21,2 mln (waarvan € 17,8 mln loonkosten en € 3,4 mln inhuur). In het cluster Maatschappelijke Ontwikkeling heeft de herstelactie sturen op omvang gezorgd voor een bijstelling van +80 fte, waaronder ook tijdelijke formatie voor de toeslagenaffaire. Bij inhuur is met € 3,2 mln bijgesteld voor Toeslagen010 op basis van de prognose. Dit wordt geheel vergoed door het Rijk. € 0,2 mln is vanuit het programmabudget overgeheveld naar inhuur voor de Uitvoeringsorganisatie GRJR (Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond).
- Programma Overhead - Totaal + € 15,8 mln (waarvan € 8,2 mln loonkosten en € 7,6 mln inhuur). Bij het cluster Bestuurs- en concernondersteuning is voor de herstelactie sturen op omvang bijgesteld met +243

fte. De ophoging van de budgetten, zowel voor vast personeel als voor inhuur, is met dekking via declarabele projecten.

- Programma Werk en Inkomen - Totaal + € 9,8 mln (waarvan € 13,8 mln loonkosten en - € 4 mln inhuur). De stijging van de formatie (+213 fte) -en daarmee de personele lasten- is voor het cluster Werk & Inkomen met name het gevolg van de herstelacties sturen op omvang. Het gaat hierbij om het omzetten van budgetten in tijdelijke of structurele formatie. Dit betreft onder andere tijdelijk middelen vanuit het rijk zoals Regiodeal Samen voor Zuid, SPUK Kansrijke Wijk, Just Transition Fund (JTF) en Opvang ontheemden Oekraïne (OVO). Maar ook eerder toegekende intensiveringen zoals bij LKS (loonkostensubsidie) en Inburgering. Tegelijkertijd daalt de formatie als gevolg van de structurele invulling van eerdere taakstellingen en het mee laten bewegen van de benodigde capaciteit met het verwachte bijstandsvolume dat momenteel daalt. De daling van het inhuurbudget is vooral het gevolg van de herstelacties sturen op omvang waarbij inhuurbudgetten zijn omgezet naar personeelslasten. Voor het cluster Maatschappelijke Ontwikkeling is bij het Jongerenloket bijgesteld met +16 fte. De dekking hiervoor komt gedeeltelijk uit de apparaatslasten en programmagelden en € 1,7 mln bij Prestatie010 waarmee tekorten worden gedekt uit extra Rijksbaten en ruimte binnen de apparaatslasten. Bij Prestatie010 wordt € 0,3 mln ingezet voor de dekking van de tekorten voor inhuur. Bij het Jongerenloket wordt het inhuurbudget ingezet voor de dekking van formatie en is het budget verlaagd doordat de budgetten elkaar jaar worden aangepast aan het bijstandsvolume door het Rijk.
- Programma Bestaande Stad - Totaal + € 8,2 mln (waarvan € 5,4 mln loonkosten en € 2,8 mln inhuur). Bij het cluster Stadsontwikkeling heeft de herstelactie sturen op omvang gezorgd voor een bijstelling van de formatie met +12,51 fte. Daarnaast zijn er bijstellingen op de formatie gedaan naar aanleiding van eerdere besluitvorming en door het programma uit te voeren taken. Deze formatie is voor het NPRZ +5,6 fte, het beheer van de volkstuinen +2 fte en de Omgevingswet +6,89 fte. Ook is een toevoeging van incidentele formatie van +14,35 fte gedaan voor de actielijn Grip op Vastgoed. Als gevolg van een hogere vraag naar inzet van werkzaamheden door het programma is het inhuurbudget verhoogd.
- Programma Beheer van de Stad – Totaal + € 7,4 mln (waarvan € 2,7 mln loonkosten en € 4,7 mln inhuur). Bij het cluster Stadsbeheer is naar beneden bijgesteld in het kader van Kiezen voor Rotterdam (- € 2,2 mln), vacaturemanagement (- € 1,7 mln) en verlaging van het budget voor trainees (- € 0,5 mln). Verder zijn er bijstellingen in de formatie gedaan voor de invulling van de organisatieopgave vanuit het coalitieakkoord van -8,2 fte voor Schone Stad, het rechtzetten van de formatie van Schone Stad +16,2 fte door invulling te geven aan eerdere besluitvorming uit 2023 (HER/Upcycle Mall, inzet op Marien Zwerfafval alsook het aanmaken van formatieplaatsen bij Reiniging die tot op heden uit programmageld werden betaald (Grondstoffennota en Openbare werken). De herstelacties sturen op omvang heeft gezorgd voor een bijstelling van -12,5 fte. In overeenstemming met voorgaande jaren wordt bij Inzameling & Hergebruik voor de reguliere inzamelingswerkzaamheden het inhuurbudget meerjarig met € 4,7 mln opgehoogd. Hierbij is wel rekening gehouden met de tariefstijgingen van uitzendkrachten en de met inhuurbudget vorig jaar vast aangenomen medewerkers voor Schone Stad.
- Programma Volksgezondheid – Totaal + € 6 mln (waarvan € 4,5 mln loonkosten en € 1,5 mln inhuur). Bij het cluster Maatschappelijke Ontwikkeling is bijgesteld met +32 fte voor een nieuwe afdeling Strategie & Ondersteuning bij directie PGWZ. De formatie hiervan is deels gedekt door structurele middelen (bijdragen

van de regiogemeenten voor het uitvoeren van de wettelijke basistaken) en tijdelijke SPUK-regelingen Infectieziektebestrijding en Pandemische paraatheid (VIP) en Gezond en Actie Leven Akkoord (GALA). Ook is er eenmalig € 1,7 mln bijgesteld in 2024 voor SPUK VGGD waaronder vaccinatie Covid-19. Inhuur is met € 1,3 mln bijgesteld voor Covid-19 Vaccineren en Voorlichting, en met € 0,2 mln voor de VIP SPUK-regeling (Versterking Infectieziektebestrijding en Pandemische Paraatheid). Deze bijstellingen op inhuur worden geheel vergoed door het Rijk.

- Programma Armoede, Schuldhulpverlening, Inburgering en Samenleving – Totaal + € 5,5 mln (volledig loonkosten). In het cluster Maatschappelijke Ontwikkeling is voor de herstelactie sturen op omvang bijgesteld met +139 fte, waaronder +44 fte voor de Opvang ontheemden Oekraïne (OVO). Naast een formatieverhoging heeft de herstelactie ertoe geleid dat delen van de programmalasten en budgettrekening personeelslasten zijn overgezet naar vaste personeelslasten.
- Programma Belastingen - Totaal + € 2,4 mln (waarvan € 1,5 mln loonkosten en € 0,9 mln inhuur). Bij het cluster Dienstverlening is er bijgesteld met +22 fte en € 1,5 mln. Een deel hiervan is van administratieve aard, met name het verwerken van de VJN-gelden die vorig jaar zijn toegekend, maar nog niet waren opgenomen in de formatie. Daarnaast wordt de groei deels veroorzaakt door de toename van parkeerwerkzaamheden, gefinancierd door het cluster Stadsbeheer. Verder draagt een uitbreiding bij aan tijdelijke formatie die wordt ingezet voor de voorbereiding, implementatie en nazorg van het nieuwe belastingstelsel. De bijstelling op inhuur omvat incidenteel budget om de verwachte toename van het aantal WOZ-bezwaren en beroepen op te vangen. Daarnaast omvat het budget ook middelen voor procesverbeteringen in het kader van Menselijke Maat.
- Programma Dienstverlening - Totaal + € 2,4 mln (waarvan € 2,8 mln loonkosten en - € 0,4 mln inhuur). In het cluster Dienstverlening is de toename van de formatie en het loonkostenbudget grotendeels voor de vorming van het gemeentelijk klantcontactcentrum per 1 januari 2024 (+122 fte) en de vertaling van de in de VJN 2023 toegekende middelen voor het college target dienstverlening (paspoortpiek) met +74 fte, uitvoering Burgerzaken +20,4 fte naar formatie en de juiste verwerking van fase 2 van de doorontwikkeling stadsarchief +6 fte. Ook zijn een aantal administratieve correcties verwerkt en wordt invulling gegeven aan een aantal organisatie opgaven. Om de benodigde formatie voor het behalen van het college target dienstverlening op te kunnen voeren is het inhuurbudget meerjarig naar beneden bijgesteld.
- Programma Onderwijs - Totaal + € 1,1 mln (waarvan € 1,2 mln loonkosten en - € 0,1 mln inhuur). Bij het cluster Maatschappelijke Ontwikkeling is voor de herstelactie sturen op omvang +22 fte bijgesteld. Hierbij is ook programmageld omgezet in personeelslasten waaronder gelden voor onderwijsachterstandsbeleid. Daarnaast is er ook een taakstelling over het programma verwerkt van - € 0,35 mln. Voor het cluster Maatschappelijke Ontwikkeling is voor de herstelactie sturen op omvang bijgesteld met +22 fte. Hierbij is ook programmageld omgezet naar personeelslasten waarvan gelden voor onderwijsachterstandsbeleid. Ook is een taakstelling voor het cluster verwerkt over het programma met - € 0,35 mln. Bij Leerrecht & Ondersteuning wordt het budget van inhuur omgezet naar formatie.
- Programma Energietransitie - Totaal - € 0,8 mln (waarvan € 0,3 mln loonkosten en - € 1,1 mln inhuur). De herstelactie sturen op omvang heeft bij het cluster Stadsontwikkeling gezorgd voor een toename in de formatie van +4,06 fte. Als gevolg van een lagere vraag naar inzet van werkzaamheden door de afdeling is het inhuurbudget verlaagd.

- Programma Veilig - Totaal - € 0,73 mln (waarvan - € 1,97 mln loonkosten en € 1,24 mln inhuur). Bij de directie Veilig is tijdelijke formatie bijgesteld voor de Regiodeal en winkelstraten van +7 fte en tegelijk is ook een krimpopgave verwerkt, per saldo maakt dit -1,32 fte. Voor Inhuur is materieel budget verschoven vanuit Ondernijning naar Stadszaken voor de inhuur van een beleidsadviseur en daarnaast zijn de jaarplannen voor de regionale samenwerkingsverbanden verwerkt en daarbij is ook het inhuurbudget geactualiseerd.

Informatievoorziening en automatisering

Pagina 210

Informatievoorziening en IT

Digitalisering Informatiehuishouding en de Wet open overheid

Digitalisering

De snelle ontwikkeling van technologie leidt tot een digitale transformatie van de hele samenleving. De manier waarop Rotterdammers werken, onderwijs volgen, wonen, zorg ontvangen, recreëren en zich verplaatsen verandert. De organisatie moet goed toegerust zijn om met deze ontwikkelingen mee te gaan. Digitalisering biedt mogelijkheden om de gemeentelijke dienstverlening te verbeteren en de collegedoelen sneller en beter te realiseren. Om die mogelijkheden te benutten, moet de gemeente over betrouwbare ICT-voorzieningen beschikken, snel en flexibel inspelen op nieuwe ontwikkelingen en zich daarbij oriënteren op de effecten van digitale transformatie op de rol van overheden in de samenleving.

De Digitaliseringsagenda is afgerond. De opvolger is de 'Opgave digitale transformatie'. Die bevat de speerpunten voor de veranderingen die uit de digitalisering volgen. Voor de digitale transformatie die de gemeente Rotterdam wil realiseren, moeten diverse initiatieven uit de hele organisatie leiden tot vernieuwende dienstverlening die gebruiksvriendelijker en efficiënter is en aansluit bij wat de Rotterdammer vraagt. Hierbij is er aandacht voor medewerkers voor het kunnen werken met nieuwe systemen en technologieën. Via 'persoonlijk digitaal leiderschap' wordt hier invulling aan gegeven.

Informatietechnologie is daarbij een aanjager voor verandering en een instrument om processen te verbeteren en besparingen te realiseren. Het gemeentelijke team Digitale Transformatie geeft invulling aan de organisatorische verandering in het kader van de organisatieopgave Kiezen voor Rotterdam.

Speerpunten in 2024:

- De algoritmegovernance van Rotterdam is ruim een jaar in werking en inmiddels geëvalueerd. Een van de instrumenten is het algoritmeregister. Hiermee communiceert Rotterdam met geïnteresseerden over de werkwijze voor algoritmen. De algoritme-experts zijn de aanspreekpunten voor het register. Ze zijn actief betrokken bij landelijke en Europese ontwikkelingen en houden contact met de externe, onafhankelijke adviescommissie van Rotterdam: de Algoritmeadviesraad (AAR). De AAR heeft in een jaarverslag haar activiteiten en adviezen in 2022 en 2023 vastgelegd. Ook heeft de Rekenkamer Rotterdam een rapport opgesteld, publicatie volgt halverwege 2024.

- Verdere invoering van de datastrategie. In het eerste kwartaal van 2024 zijn knelpunten rondom het werken met data met de huidige voorzieningen breed in de organisatie opgehaald, deze hebben geresulteerd in concrete verbetervoorstellen die binnen de mogelijkheden van de huidige organisatieopgave opgepakt worden. Een van de verbetervoorstellen ziet op het stimuleren van open data beschikbaar maken. Samen met het vaststellen van het huidige volwassenheidsniveau gaat dit in de loop van 2024 leiden tot een nieuwe datastrategie met focus op 'van data naar waarde'.
- Een organisatiebrede betrokkenheid bij Europese subsidieprojecten. Daarnaast werkt Rotterdam samen met Europese partners. Er is aandacht voor de zich continu ontwikkelende Europese wet- en regelgeving. Rotterdam versterkt zijn positie in Europa door de ontwikkeling van het Digital Office Europe en de actieve rol in het Digital Forum van Eurocities (grotestedennetwerk). In dit forum is Rotterdam van 2023 tot 2035 vice chair (vicevoorzitter. In maart 2024 was Rotterdam gastheer voor het Digital Forum, met Digitale Inclusie als centraal thema.
- Voortzetting van de bestuurlijke samenwerking in VNG-verband (Vereniging van Nederlandse Gemeenten) en met andere grote gemeenten. Waar mogelijk groeit deze samenwerking toe naar één digitale overheidsarchitectuur en één basisinfrastructuur, met gezamenlijke kaders en gezamenlijke voorzieningen. Bij dat laatste gaat het om Common Ground en Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering ('1x ontwikkelen, 350x toepassen'). De gemeente Rotterdam ontwikkelt samen met de VNG en andere gemeenten een aantal IT-producten die voor alle gemeenten beschikbaar komen.
- Informatiebeveiliging: de bewustwordingscampagne 'Blijf Alert' loopt door in 2024. De gemeente voldoet aan de landelijke verplichtingen. Daaronder zijn de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) en het verantwoordingsproces over informatieveiligheid bij gemeenten 'Eenduidige Normatiek Single Information Audit' (ENSIA). Daarnaast is er inzet op professionalisering en ontwikkeling van de gehele securityketen, zowel intern als extern. Tenslotte voert de securityketen haar meerjarenplan uit. Invoering van de wet Netwerk en Information Security per oktober 2024 is daarbij het uitgangspunt.
- Nieuwe toegang tot systemen, de digitale werkomgeving, de integratie van data en werkomgevingen, en de IT- en data-infrastructuur. Hiervoor gebruikt de gemeentelijke organisatie het programma Rotterdamse Digitale Infrastructuur (RDI). De veranderingen zijn nodig vanwege nieuwe manieren van werken in onze organisatie.
- Verdere digitalisering van de dienstverlening aan de Rotterdammers. Realisatie van zogenaamde generieke ICT-voorzieningen is hiervan een onderdeel. Voorbeelden van dergelijke voorzieningen zijn een veilige publieke WiFi-verbinding (publicroam) en livechat voor het aanvragen van verschillende diensten. Het ophalen van actuele gegevens is verbeterd, waaronder subsidieverstrekkings, verhuizingen, bezwaren en vergunningen. De verbeteringen zijn gerealiseerd via de Haal Centraal Application Programming Interface (API). De benodigde gegevens betreft de gemeente van een centrale bron.

Informatiehuishouding en de Wet open overheid

De Wet open overheid (Woo) geeft een impuls aan een betere informatiehuishouding en actieve beschikbaarstelling van informatie. Transparant overheidshandelen vraagt om snel kunnen laten zien wat, wanneer en met wie gecommuniceerd is, en welke acties zijn uitgevoerd. Dat geldt voor het handelen van het bestuur – gemeenteraad, college, burgemeester – en voor de ambtelijke organisatie.

Het programma Rotterdam Transparant moet zorgen voor een soepele invoering van de Woo binnen de organisatie. Het programma werkt samen met de G4, (het verband van de 4 grote steden) en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). Het programma richt zich op de 11 categorieën informatiestromen waarvan de overheid verplicht is documenten actief te publiceren. Er is tot eind 2026 tijd voor invoering van de wet. Het gemeentelijke invoeringsprogramma richt zich op organisatiebrede bewustwording van medewerkers van het belang van transparantie en het aanreiken van middelen als 'e-learning' en 'openbaar-proof schrijven'.

Er is nog geen landelijk publicatieplatform beschikbaar. Wel is gestart met een verwijzindex (de Woo-index) voor de website overheid.nl. De verwachting is dat Rotterdam in 2024 de eerste documentcategorieën publiceert. Dit gebeurt via de verplichte Woo-index. Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties bepaalt het moment van invoering. Op de gemeentelijke website staat per informatiecategorie een [opsomming](#) van de beschikbare openbare documenten van de gemeente Rotterdam.

Afhandeling van Woo verzoeken

Tussen 1 januari 2024 en 30 april 2024 zijn 110 nieuwe zaken vastgelegd in het zaakstelsel van het Woo-team. Dat is minder dan over dezelfde periode vorig jaar (178), maar past qua aantal wel in het beeld van 2023 (269 over 2023).

De afgelopen jaren zijn er steeds meer omvangrijke, complexe Woo-verzoeken ingediend. Het kost steeds meer tijd om deze verzoeken af te handelen. Deze ontwikkeling is zichtbaar in het percentage tijdig afgehandelde verzoeken. Gelet op de bestaande werkvoorraad met ook oudere openstaande zaken uit 2022 en 2023, is 33% van alle Woo verzoeken op 30 april 2024 binnen de door de wet gestelde termijn afgehandeld. De (oude) werkvoorraad aan lopende zaken, leidt tot een relatief lange gemiddelde afhandelingstermijn. De inzet is erop gericht die oudere zaken alsnog voortvarend af te handelen.

Daarentegen is over de periode januari-april het afhandelpercentage van de in 2024 binnengekomen en afgehandelde verzoeken 74 %. Dit is een verbetering ten opzichte van Woo afhandeltermijn van de eerste vier maanden van 2023. Toen viel 53% van de afgehandelde verzoeken binnen de gestelde termijn. Kortom, de nieuwe Woo verzoeken worden relatief sneller afgehandeld in 2024 ten opzichte van 2023. Kanttekening hierbij is dat in de huidige berekening voor de tijdigheid alle aanvragen die als Woo verzoek binnenkomen, worden meegerekend. Ook de zaken die bijvoorbeeld leiden tot intrekking van de aanvraag.

Het centrale Woo-team evalueert het Woo-proces en komt zo nodig met voorstellen voor verbetering. Overigens had de behandeling van Woo-verzoeken in de eerste maanden van 2024 te lijden door onderbezetting. Door extra personeel aan te trekken was het team eind april bijna op volle kracht. Een beter proces en inzet van extra capaciteit moeten leiden tot een snellere, efficiëntere afhandeling van zaken.

Rond de passieve openbaarmaking zijn er landelijke ontwikkelingen. Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties gaf in 2023 opdracht voor een invoeringstoets. Uit deze toets blijkt dat vrijwel alle overheidsinstanties kampen met uitvoeringsproblemen van de Woo. Die problemen leiden tot een tragere afhandelingstermijn. Rode draad in de aanbevelingen is dat verzoeker en behandelaar vaker en sneller contact met elkaar moeten opnemen om goede werkafspraken te maken. Ook blijkt een nadere uitwerking nodig van hoe om te gaan met omvangrijke en complexe zaken. Rotterdam neemt de aanbevelingen mee in de verbetering van het Woo-proces.

Informatiehuishouding als randvoorwaarde

De organisatie werkt voortdurend aan een betere vindbaarheid en volledigheid van een enorme hoeveelheid informatie. Die informatie is vooral in digitale vorm beschikbaar, en deels ook op papier.

Informatiebeheer staat direct in verband met openbaarheid, privacybescherming en informatiebeveiliging. De organisatie zet in op bewustwording bij alle medewerkers, zodat zij zorgvuldig met gegevens en informatie omgaan en zorgen voor juiste dossiervorming. Dit alles leidt tot het beschikbaar en vindbaar maken van informatie die de gemeente bovendien volledig en veilig bewaart. Zo kan de gemeente de bestuurlijke besluitvorming inzichtelijk maken, bijvoorbeeld via Woo-verzoeken en in de nabije toekomst ook door de actieve openbaarmaking van documenten in de Woo-categorieën.

Privacy en AVG

Pagina 211

Privacy

De gemeente beschikt over grote hoeveelheden persoonsgegevens. Die zijn noodzakelijk voor de uitvoering van wetten en voor een goede dienstverlening aan de bewoners. De gemeente gaat zo veilig mogelijk met deze gegevens om. Om de risico's voor de privacy van bewoners en medewerkers zo klein mogelijk te houden, is het van belang om de bepalingen van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) te verankeren in het gemeentelijke privacybeleid. Hierin zijn stappen gezet. Betere sturing en meer samenwerking tussen beleidsterreinen zijn tekenen van een groeiend bewustzijn binnen de organisatie.

Datatechnologie

Technologische ontwikkelingen gaan snel. De gemeente kan daardoor steeds meer doen met datatechnologie. Daaronder valt het gebruik van algoritmes. Dit gebruik roept vragen op over de risico's, en die vraag maakt een strategische visie noodzakelijk. Deze visie moet gaan over het vinden van een goede balans tussen privacywetgeving en de risico's voor burgers enerzijds, en het benutten van datatechnologie anderzijds. Nieuwe wetgeving, zoals de AI-wet (artificial intelligence, ofwel kunstmatige intelligentie), bevatten bepalingen voor het gebruik van datatechnologie, waaronder algoritmes. De gemeente sluit ook aan bij richtlijnen van het Rijk en bij bredere initiatieven, zoals projectgroepen van de VNG.

De gemeentelijke organisatie legt sinds dit jaar alle uitdagingen vast in jaarplannen. Deze komen samen in het organisatiebrede jaarplan 2024 voor privacy. Het maken van jaarplannen maakt het mogelijk beter te sturen op activiteiten voor privacybescherming.

DPIA's

De Data Protection Impact Assessments (DPIA) brengen de privacyrisico's van een proces in kaart, én de maatregelen om deze risico's te verminderen. Alle DPIA's krijgen na drie jaar een herziening. Dat is een doorlopend proces. Tijdige uitvoering blijft de aandacht vragen. Steeds meer samenvattingen van DPIA's publiceert de gemeente op haar [website](#).

Bij een datalek krijgt iemand toegang tot persoonsgegevens zonder dat dit mag of dat het de bedoeling is. De oorzaak is altijd een inbreuk op de beveiliging van deze gegevens. Ook het ongewenst vernietigen, verliezen, wijzigen of verstrekken van persoonsgegevens door zo'n inbreuk valt onder een datalek. Een datalek kan bijvoorbeeld ontstaan door een verkeerd geadresseerde brief of e-mail.

In 2023 waren er 245 meldingen van datalekken. Daarvan zijn er 48 gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens (AP). In het eerste kwartaal van 2024 waren er 73 meldingen, waarvan er 11 bij de Autoriteit Persoonsgegevens zijn gemeld. Het aantal datalekken blijft stabiel. Bij vijf datalekken in het eerste kwartaal van 2024 zijn bijzondere gegevens gelekt, zoals medische informatie, ras of biometrie. In acht gevallen betrof het gevoelige gegevens, zoals het BSN of financiële informatie.

Audits en control

Pagina 212

Audits en control

Algemeen

In opdracht van het college of de concerndirectie voert Concern Auditing audits uit op het gebied van doelmatigheid en doeltreffendheid van processen, systemen, projecten, programma's en organisatieonderdelen.

Directie Middelen en Control is er om de organisatie en het bestuur te adviseren bij en toe te zien op het sturen, beheersen en verantwoorden, zodat de doelen voor Rotterdam gerealiseerd worden

Doorontwikkeling stuurinformatie en P&C producten

De doorontwikkeling van de stuurinformatie richt zich op een instrumentarium om stuurinformatie voor het management te ontsluiten. Het ontwikkelde instrumentarium is in gebruik genomen. Nu wordt vooral gewerkt aan het breder gebruik van het instrumentarium bijvoorbeeld voor HR-rapportages en het door het management zelf opzoeken van stuurinformatie in het Concerndashboard. Voor 2024 en verder ligt de focus op het bredere gebruik en aanpassingen op wat het management nodig heeft.

Onderdeel van het project is ook het verbeteren van de P&C producten. De opzet van de Begroting is in 2022 aangepast en in 2023 geëvalueerd met de raadsfracties. In 2024 bij de Begroting 2025 wordt een nieuwe website in gebruik te nemen. De oude website was technisch verouderd. In de evaluatie met de raadsfracties is input opgehaald voor de nieuwe website. Bij de eerste oplevering is een klankbordgroep voor raadsleden georganiseerd. De input die hier is opgehaald is meegenomen in de verdere ontwikkeling.

Auditprogramma

Concern Auditing voert in opdracht van het college en de concerndirectie audits uit en geeft advies, gevraagd en ongevraagd.

Afgelopen jaar zijn missie en visie van Concern Auditing herijkt om de toegevoegde waarde van audits te vergroten. In samenspraak met de organisatie is de meerjarige auditagenda 2024-2026 bepaald, met drie vaste onderzoeksthema's:

- sturen op doelen coalitieakkoord en omgaan met risico's
- de lerende organisatie
- doeltreffendheid en doelmatigheid.

De thema's zijn op hoofdlijnen en worden jaarlijks geconcretiseerd in een jaarschijf. Daarbij benut Concern Auditing de input vanuit de organisatie en risicosignalen vanuit de omgeving. Bij de keuze voor onderwerpen wordt rekening gehouden met het belang voor stad en concern, actualiteit en de onderzoeksplannen van andere partijen zoals OBI (BCO) en Rekenkamer Rotterdam.

Tot en met mei zijn de leeronderzoeken naar de informatiesystemen Sorga en Diva BB afgerond. De overige onderzoeken zijn nog in uitvoering.

Financiële kengetallen

Pagina 213

Financiële kengetallen

Voor de sturing op en de verantwoording over de financiële positie van de gemeente wordt gebruikt gemaakt van verschillende financiële kengetallen.

[Beleid](#)[Regulier exploitatiesaldo](#)[Structureel exploitatiesaldo](#)[Weerstandsvermogen](#)[Solvabiliteitsratio](#)
[Belastingcapaciteit](#)[Netto schuldquote](#)[Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen](#)[Kasgeldlimiet](#)
[Renterisiconorm](#)[EMU-saldo](#)[Kapitaallastenratio](#)[Kengetal grondexploitatie](#)[Ontwikkeling](#)

Beleid

De basis voor houdbare gemeentefinanciën is gelegen in een meerjarenbegroting die structureel en reëel in evenwicht is. Houdbare gemeentefinanciën vergen echter meer dan dat. Zo wil de gemeente in geval van financiële tegenslag voldoende mogelijkheden hebben om de eerste klappen op te vangen.

De houdbaarheid van de gemeentefinanciën kent twee aspecten:

- Voldoende weerbaarheid. Het betreft de mogelijkheden om op korte termijn financiële klappen te kunnen incasseren zonder direct in de begroting en daarmee in de beleidsambities te hoeven ingrijpen.

- Voldoende flexibiliteit van de begroting. Het betreft de snelheid waarmee de lasten kunnen worden verlaagd en de baten kunnen worden verhoogd. De flexibiliteit van de begroting (ook wel wendbaarheid genoemd) wordt beperkt door verplichtingen die voor meerdere jaren zijn of worden aangegaan. Het gaat dan om bijvoorbeeld verplichtingen als gevolg van schulden (rente en aflossing van opgenomen geldleningen), kapitaallasten van investeringen, apparaatslasten, beheer- en onderhoudslasten.

Voor de houdbaarheid van de gemeentefinanciën zijn weerbaarheid en flexibiliteit dus belangrijke termen. Wenselijk is dat de gemeenteraad een integraal beeld krijgt van de consequenties van beslissingen voor de houdbaarheid van de begroting. Kengetallen kunnen de gemeenteraad ondersteunen bij het maken van afwegingen. Onderstaande tabel geeft weer welke kengetallen hiervoor worden gebruikt. Met uitzondering van de kapitaallastenratio zijn alle kengetallen wettelijk voorgeschreven. Behoudens de kasgeldlimiet en de renterisiconorm zijn de wettelijk voorgeschreven kengetallen niet van een wettelijke norm voorzien. Wel heeft de provincie Zuid-Holland, in zijn rol van financieel toezichthouder, zogeheten 'signaalwaarden' geïntroduceerd.

Kengetallen houdbare Rotterdamse gemeentefinanciën

Weerbaarheid	• Weerstandsvermogen* • Solvabiliteitsratio*
Flexibiliteit: Saldo begroting	• Reguliere exploitatieruimte* • Structurele exploitatieruimte* • Belastingcapaciteit*
Flexibiliteit: Schuld	• Netto schuldquote* • Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen* • Kasgeldlimiet* • Renterisiconorm*
Flexibiliteit: Investerings	• EMU-saldo* • Kapitaallastenratio • Kengetal grondexploitaties*

**Deze kengetallen zijn wettelijk voorgeschreven.*

Financiële kengetallen zijn getallen die de verhouding uitdrukken tussen bepaalde onderdelen van de begroting en de balans. Ze helpen bij de beoordeling van de financiële positie.

Het is niet wenselijk om een individueel kengetal te gebruiken voor de beoordeling van de financiële positie. De kengetallen moeten altijd in samenhang worden gezien, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge

verhouding een goed beeld geven van de financiële positie. Centraal in de beoordeling staan naar het oordeel van het college het exploitatiesaldo (regulier en structureel) en het weerstandsvermogen. De andere kengetallen zijn zinvolle zijlichten.

Regulier exploitatiesaldo

Het reguliere exploitatiesaldo betreft het verschil tussen de lasten en de baten. Het reguliere exploitatiesaldo voor 2024 en verder is begroot op 0. De begroting is 'sluitend'; er is geen sprake van een begrotingstekort, noch van een begrotingsoverschot.

Regulier exploitatiesaldo (bedragen x € 1 mln)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Baten exclusief onttrekkingen en vrijval aan reserves	4.871	4.410	4.601	4.626	4.522	4.475	4.478
Lasten exclusief toevoegingen aan reserves	4.388	4.573	4.785	4.634	4.418	4.322	4.296
Onttrekkingen en vrijval reserves	225	477	414	174	114	78	62
Toevoegingen aan reserves	623	356	230	165	219	230	244
Regulier exploitatiesaldo	85	-41	0	0	0	0	0
Norm o.g.v. BBV: evenwicht							

Structureel exploitatiesaldo

De Gemeentewet schrijft voor dat de begroting structureel in evenwicht is. Hiervan kan worden afgeweken indien aannemelijk kan worden gemaakt dat het structurele evenwicht in de komende jaren tot stand zal worden gebracht. Om te kunnen vaststellen of aan dit wettelijke voorschrift wordt voldaan, wordt het structureel exploitatiesaldo gepresenteerd. Het structureel exploitatiesaldo betreft het verschil tussen de structurele lasten en de structurele baten. Indien de begroting niet structureel in evenwicht is, kan de Provincie Zuid-Holland de gemeente onder verscherpt toezicht plaatsen.

In 2024 en 2025 is het structureel exploitatiesaldo negatief. De maatregelen die met deze voorjaarsnota worden getroffen hebben effect in 2026 e.v.. Vanaf 2026 is het structureel exploitatiesaldo dan ook weer positief. Dit betekent dat de gemeente Rotterdam in die jaren de structurele lasten kan dekken door structurele baten en dus voldoet aan de daarvoor gestelde eisen.

Structureel exploitatiesaldo (bedragen x € 1 mln)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Structurele baten exclusief onttrekkingen aan reserves	3.830	4.007	4.375	4.376	4.296	4.259	4.263
Structurele lasten exclusief toevoegingen aan reserves	3.761	4.040	4.468	4.419	4.228	4.144	4.120
Structurele onttrekkingen aan reserves	12	14	19	21	23	23	23
Structurele toevoegingen aan reserves	0	0	0	0	0	0	0

Structureel exploitatiesaldo	82	-19	-74	-22	90	138	166
Totale baten (exclusief mutatie reserves)	4.871	4.410	4.601	4.626	4.522	4.475	4.478
Structureel exploitatiesaldo (%)	1,7%	-0,4%	-1,6%	-0,5%	2,0%	3,1%	3,7%
Norm o.g.v. BBV: evenwicht							

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft een indicatie van de mate waarin de gemeente in staat is om niet begrote financiële tegenvallers op te vangen, zonder de noodzaak om direct te bezuinigen. De benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald op basis van een inventarisatie en analyse van de risico's die de gemeente loopt. In het Coalitieakkoord Eén Stad 2022-2026 is opgenomen dat wordt gestreefd naar een weerstandsvermogen van minimaal 1,0.

In onderstaande tabel is zichtbaar dat na de scherpe daling van het weerstandsvermogen in 2023, deze in 2024 alweer wordt herstelt, om vervolgens in 2025 toch weer kortstondig te dalen. Vanaf 2026 is het weerstandsvermogen structureel op het gewenste peil ($\geq 1,0$).

Het college heeft besloten om met ingang van 2024 geen weerstandscapaciteit meer aan te houden voor de risico's die zich niet laten kwantificeren. Dat het weerstandsvermogen desondanks in 2025 kortstondig daalt tot onder de 1,0, wordt hoofdzakelijk verklaard door het nieuwe risico dat de gemeente financieel aansprakelijk wordt gesteld voor de extra kosten die afvalverwerkers ondervinden als gevolg van lachgascilinders. Gegeven de forse begrotingsproblematiek waarmee het college werd geconfronteerd, wordt deze kortstondige dip in het weerstandsvermogen acceptabel geacht. Door het versterken van de beschikbare weerstandscapaciteit in de jaren 2026 e.v., zorgt het college ervoor dat met ingang van de nieuwe bestuursperiode het weerstandsvermogen weer op het gewenste peil is.

Voor een nadere toelichting verwijzen we naar [paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing](#).

Weerstandsvermogen (bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Beschikbare weerstandscapaciteit	274	114	115	110	172	227	277
Benodigde weerstandscapaciteit	182	182	102	161	172	186	190
Weerstandsvermogen	1,51	0,63	1,13	0,68	1,00	1,22	1,46

Norm gemeente Rotterdam o.g.v. Coalitieakkoord 2022-2026: minimaal 1,0

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Het wordt berekend door het eigen vermogen af te zetten tegen het totale vermogen (i.c. het balanstotaal). Het eigen vermogen is opgebouwd uit de algemene reserve, de bestemmingsreserves en het (reguliere) exploitatiesaldo. De solvabiliteitsratio valt voor alle jaren van de meerjarenraming in de categorie minst risicovol.

De solvabiliteit daalt dit en volgend jaar nog, maar laat daarna een stijgende trend zien. De tijdelijke daling geeft geen reden tot zorg.

Solvabiliteitsratio (in %, bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Eigen vermogen	2.815	2.652	2.468	2.460	2.564	2.717	2.898
Balanstotaal	4.396	4.588	4.910	5.112	5.299	5.356	5.335
Solvabiliteitsratio	64,0%	57,8%	50,3%	48,1%	48,4%	50,7%	54,3%

Signaleringswaarde opgesteld door Provincie Zuid-Holland: > 50% is minst risicovol, 20 - 50% is neutraal, < 20% is meest risicovol

Belastingcapaciteit

Onderstaande tabel geeft een beeld van de ontwikkeling van de belastingcapaciteit. De belastingcapaciteit geeft weer hoe de lokale lastendruk in de gemeente Rotterdam zich verhoudt tot het landelijk gemiddelde. Het geeft hiermee een indicatie van de ruimte om extra inkomsten uit belastingen te genereren.

De belastingcapaciteit wordt berekend door de totale woonlasten voor een meerpersoonshuishouden van de gemeente in het komend begrotingsjaar te vergelijken met het landelijk gemiddelde in het lopend begrotingsjaar en het voorgaand rekeningjaar. De uitkomst van deze vergelijking wordt uitgedrukt in een percentage. Het COELO zorgt voor de berekening van de landelijke gemiddelden.

De cijfers ivoor het jaar 2024 zijn gelijk aan de cijfers die in de Begroting 2024 zijn gepresenteerd. De belastingcapaciteit wordt alleen bij begroting en bij jaarstukken berekend.

De onderlinge vergelijking van de hoogte van gemeentelijke tarieven verdient een aantal nuanceringen. Gemeenten kunnen namelijk binnen dezelfde kaders van wet- en regelgeving onderling verschillende keuzen en afwegingen maken, bijvoorbeeld rond het voorzieningenniveau voor de inwoners en rond de opgaven voor gemeenten vanwege de eigen fysieke en sociaaleconomische situatie en de kosten die zij daarvoor willen maken. Het gaat bij dat laatste bijvoorbeeld om welke kosten gemeenten toerekenen aan een tarief, een keuze voor een alternatieve dekking van kosten en om de bepaling welk percentage van kostendekkendheid de tarieven moeten hebben.

Belastingcapaciteit (bedragen x € 1)	Rekening 2022	Rekening 2023	Begroting 2024
OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	260	274	292
Afvalstoffenheffing voor een gezin	384	384	437
Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	236	259	287
Eventuele heffingskorting	0	0	0
Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	880	917	1.016
Woonlasten landelijk gemiddelde voor gezin in t-1	868	904	944

Netto schuldquote

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft daarmee een indicatie van de mate waarin de rente en de aflossingen op de exploitatie drukken.

Onderstaande tabel geeft een beeld van de recente ontwikkeling van de netto schuldquote. De netto schuldquote is de gehele periode ruim onder de 90% en valt daarmee in de categorie minst risicovol.

Netto schuldquote (in %, bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Vaste schulden	677	668	1.187	1.398	1.480	1.385	1.182
Netto vlottende schuld	221	288	448	448	448	448	448
Overlopende passiva	563	835	661	661	661	661	661
Financiële activa excl. verstrekte leningen en kapitaalverstrekking	0	0	0	0	0	0	0
Uitzettingen < 1 jaar	-509	-422	-390	-390	-390	-390	-390
Liquide middelen	-14	-52	0	0	0	0	0
Overlopende activa	-369	-329	-329	-329	-329	-329	-329
Saldo	569	986	1.576	1.787	1.870	1.774	1.571
Totale baten (exclusief mutatie reserves)	4.871	4.410	4.601	4.626	4.522	4.475	4.478
Netto schuldquote gecorrigeerd voor leningen (saldo / totale baten)	11,7%	22,4%	34,3%	38,6%	41,4%	39,7%	35,1%

Signaleringswaarden Provincie Zuid-Holland: < 90% is minst risicovol, 90-130% is neutraal, > 130% is meest risicovol

Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen

De netto schuldquote wordt zowel in- als exclusief doorgeleende gelden gepresenteerd. Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de door de gemeente verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldpositie.

Het kengetal wordt op dezelfde wijze berekend als de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden betrokken. Een aanzienlijk deel van de opgenomen gelden is doorgeleend aan woningcorporaties en deelnemingen. Dit bedrag neemt de komende jaren wel gestaag af.

De ontwikkeling van de netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen laat een vergelijkbaar beeld zien als de ontwikkeling van de netto schuldquote. De netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen valt voor alle jaren in de categorie minst risicovol.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor leningen (in %, bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028

Vaste schulden	677	668	1.187	1.398	1.480	1.385	1.182
Netto vlottende schuld	221	288	448	448	448	448	448
Overlopende passiva	563	835	661	661	661	661	661
Financiële activa incl. verstrekte leningen en excl. kapitaalverstrekking	-101	-98	-84	-70	-58	-55	-49
Uitzettingen < 1 jaar	-509	-422	-390	-390	-390	-390	-390
Liquide middelen	-14	-52	0	0	0	0	0
Overlopende activa	-369	-329	-329	-329	-329	-329	-329
Saldo	469	888	1.492	1.717	1.812	1.719	1.522
Totale baten (exclusief mutatie reserves)	4.871	4.410	4.601	4.626	4.522	4.475	4.478
Netto schuldquote gecorrigeerd voor leningen (saldo / totale baten)	9,6%	20,1%	32,4%	37,1%	40,1%	38,4%	34,0%
Signaleringswaarden Provincie Zuid-Holland: < 90% is minst risicovol, 90-130% is neutraal, > 130% is meest risicovol							

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet betreft een plafond voor de kortlopende schuld van de gemeente, met als doel een te grote gevoeligheid voor rentefluctuaties op de kortlopende schuld te voorkomen. De kasgeldlimiet is wettelijk bepaald op 8,5% van het begrotingstotaal.

Indien de kortlopende schuld van een gemeente voor het derde achtereenvolgende kwartaal de kasgeldlimiet overschrijdt, dient de gemeente haar toezichthouder hiervan op de hoogte te stellen en een plan voor te leggen om het daaropvolgende kwartaal weer aan de kasgeldlimiet te voldoen.

In de meerjarenraming is geen overschrijding van de kasgeldlimiet voorzien, de gemeente voldoet daarmee aan de wettelijke norm.

Kasgeldlimiet (bedragen x € 1 mln)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Grondslag voor norm: omvang oorspronkelijke begroting	4.151	4.354	4.562	4.800	4.800	4.800	4.800
Kasgeldlimiet o.g.v. wet Fido: 8,5% van grondslag	353	370	388	408	408	408	408
Gemiddelde korte schuld	191	22	300	300	300	300	300
Gemiddelde korte middelen	-99	-93	-25	0	0	0	0
Gemiddelde netto korte schuld	92	-71	275	300	300	300	300
In % begroting	2,2%	-1,6%	6,0%	6,3%	6,3%	6,3%	6,3%
Ruimte (+) / overschrijding (-)	261	441	113	108	108	108	108

Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft als doel om toekomstige renterisico's op de kortlopende schuld te beperken. De renterisico's worden berekend als de som van de aflossingen en de renteherzieningen op de bestaande langlopende schuld.

Er geldt een wettelijke norm. Het totale jaarlijkse renterisicobedrag mag niet groter zijn dan 20% van het begrotingstotaal. De renterisiconorm dwingt daarmee tot spreiding van de aflossingen en renteherzieningen. Er wordt meerjarig ruim voldaan aan de wettelijke norm voor het renterisico.

Renterisiconorm (bedragen x € 1 mln)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Grondslag voor norm: omvang oorspronkelijke begroting	4.151	4.354	4.562	4.800	4.800	4.800	4.800
Renterisiconorm o.g.v. wet Fido: 20% van grondslag	830	871	912	960	960	960	960
Renteherzieningen	0	0	0	0	50	0	0
Aflossingen	25	105	185	100	101	87	86
Risicobedrag	25	105	185	100	151	87	86
In % begroting	0,6%	2,4%	4,1%	2,1%	3,1%	1,8%	1,8%
Ruimte (+) / overschrijding (-)	805	766	727	860	809	873	874

EMU-saldo

EU-lidstaten mogen een EMU-tekort realiseren van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (bbp). In dit maximale tekort mogen, naast de Rijksoverheid, ook de decentrale overheden een aandeel hebben. In de septembercirculaire Gemeentefonds 2024 zijn de individuele referentiewaarden gepubliceerd, die de afzonderlijke gemeenten in 2024 als richtsnoer kunnen hanteren. De referentiewaarde voor Rotterdam bedraagt -254 mln. Een individuele EMU-referentiewaarde is geen norm, maar een indicatie van het aandeel dat een provincie of gemeente in de gezamenlijke tekortnorm heeft.

De begroting van gemeenten wordt opgesteld conform een (gemodificeerd) stelsel van baten en lasten. Het EMU-saldo wordt echter niet berekend op basis van baten en lasten, maar op basis van ontvangsten en uitgaven. Anders dan in het stelsel van baten en lasten drukken investeringsuitgaven en aan- en verkopen in het jaar waarin de transactie wordt gedaan volledig op het EMU-saldo. Er wordt geen rekening gehouden met afschrijvingen, noch met toevoegingen aan reserves en voorzieningen. De afwijkende berekening van het EMU-saldo kan ertoe leiden dat een gemeente bij een sluitende begroting een EMU-tekort realiseert.

In 2024 lijkt onze gemeente een fors EMU-tekort te gaan realiseren. De ervaring leert echter dat het EMU-saldo, als gevolg van planningsoptimisme bij investeringen, bij jaarrekening altijd positiever uitvalt dan in de begroting werd aangenomen. Mocht het EMU-tekort toch hoger uitvallen dan de referentiewaarde, dan zal dit slechts consequenties kunnen hebben, indien de Europese Unie Nederland een sanctie oplegt wegens overschrijding van de EMU-normen én indien het collectieve aandeel van de gemeenten in het EMU-tekort hoger is dan 0,27% van het bbp. Dit risico wordt klein geacht. Het is niettemin zaak om de vinger aan de pols te houden.

EMU-saldo (bedragen x € 1 mln)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
1. Exploitatiesaldo voor toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	483	-162	-184	-8	104	153	182
2. Mutaties (im)materiele vaste activa	-123	-241	-431	-236	-176	-48	-39
3. Mutatie voorzieningen	16	26	0	0	0	0	0
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	21	-24	20	19	-24	-12	54
5. Boekwinst bij verkoop effecten en (im)materiele vaste activa	0	0	0	0	0	0	0
Berekend EMU-saldo	397	-401	-595	-225	-96	93	197

Kapitaallastenratio

De kapitaallastenratio wordt berekend door het totaal van rente- en afschrijvingslasten (met betrekking tot schulden en investeringen) af te zetten tegen de totale baten (excl. onttrekkingen aan reserves). Niet alleen het aangaan van schuld leidt tot lasten die de flexibiliteit van de begroting negatief beïnvloeden, hetzelfde geldt voor investeringen. Investerings leiden tot kapitaallasten, die gedurende de afschrijvingstermijn van de investering als last op de begroting drukken, waardoor de flexibiliteit van de begroting afneemt. Er geldt geen wettelijke of andere norm voor deze ratio. Er is op dit moment geen zinvolle signaleringswaarde voor dit kengetal te bepalen op basis van literatuur of de praktijk van andere gemeenten.

Kapitaallastenratio	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Rentelasten	14	15	32	52	60	60	55
Afschrijvingen	145	143	143	166	176	181	192
Saldo	159	158	175	218	235	241	247
Totale baten (exclusief mutatie reserves)	4.871	4.410	4.601	4.626	4.522	4.475	4.478
Kapitaallastenratio	3,3%	3,6%	3,8%	4,7%	5,2%	5,4%	5,5%

Kengetal grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft een indicatie van het financiële risico dat de gemeente loopt in verband met zijn grondportefeuille. Het kengetal wordt berekend door de boekwaarde van de grondexploitatie af te zetten tegen de totale baten van de gemeente (excl. onttrekkingen aan reserves). De boekwaarde van de grondexploitatie is negatief, doordat de gemeente in het verleden verliezen heeft genomen op de grondexploitatie. Een negatief kengetal betekent dat er geen boekwaarde is die moet worden terugverdiend door verkoop van grond. De gemeente loopt dus beperkt risico op zijn voorraden grond.

Grondexploitatie (in %, bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bouwgronden in exploitatie	-146	-131	-151	-170	-146	-135	-189
Totale baten (exclusief mutatie reserves)	4.871	4.410	4.601	4.626	4.522	4.475	4.478

Ontwikkeling

In onderstaande tabel is aangegeven hoe de financiële kengetallen zich ontwikkelen ten opzichte van de oorspronkelijke begroting voor 2024. Al met al kan worden geconcludeerd dat de financiële positie van de gemeente zich ten opzichte van de oorspronkelijke begroting voor 2024 solide lijkt te ontwikkelen. Het weerstandsvermogen is verbeterd en voldoet weer aan ons streven om deze ten minste 1,0 te laten zijn. De solvabiliteitsratio ligt nog steeds ruim boven het minimumpercentage (20%) dat door de Provincie Zuid-Holland als risicovol wordt beschouwd. De netto-schuldquote past nog steeds in de categorie die door de provincie als 'minst risicovol' wordt beschouwd. We voldoen aan de wettelijke financieringsvoorschriften (i.c. de kasgeldlimiet en de renterisiconorm) en het risico met betrekking tot de grondexploitaties blijft gering. Het structurele exploitatiesaldo en het EMU-tekort laten weliswaar een verslechtering zien, maar lijken zich meerjarig te zullen herstellen.

Ontwikkeling financiële kengetallen	Oorspronkelijke begroting 2024	1e herziening 2024
Regulier exploitatiesaldo (x € 1 mln)	0	0
Structureel exploitatiesaldo (%)	0,3%	-1,6%
Weerstandsvermogen	0,84	1,13
Solvabiliteitsratio (%)	51,4%	50,3%
Belastingcapaciteit* (%)	108%	108%
Netto schuldquote (%)	34,4%	34,3%
Netto schuldquote, gecorrigeerd voor verstrekte leningen (%)	32,8%	32,4%
Ruimte t.o.v. kasgeldlimiet (x € 1 mln)	88	113
Ruimte t.o.v. renterisiconorm (x € 1 mln)	727	727
EMU-saldo (x € 1 mln)	-340	-595
Kapitaallastenratio (%)	4,6%	3,8%
Ratio grondexploitaties (%)	-4,2%	-3,3%
* Niet herberekend		

Financiering

Financiering

De treasuryfunctie van de gemeente omvat alle activiteiten die voorzien in de financieringsbehoefte van de gemeente. De gemeente moet altijd over voldoende geld beschikken om aan alle verplichtingen te kunnen voldoen: het op tijd betalen van uitkeringen, subsidies, salarissen en facturen van derden. Hiervoor kan de gemeente op dagelijkse basis korte geldleningen aantrekken. Om investeringen in de stad mogelijk te maken, trekt de gemeente geldleningen aan met een langere looptijd. Het financieringsbeleid is nodig om de rente die de gemeente moet betalen op de aangetrokken leningen te beheersen en de daarmee samenhangende risico's te beperken. Het andere belangrijke aandachtsveld binnen de treasuryfunctie betreft het verstrekken van leningen en het verlenen van garanties door de gemeente bij de uitoefening van haar publieke taak.

[Beleid](#)[Ontwikkeling financiering](#)[Rente](#)[Wettelijke normen](#)[Renterisicobeheer](#)[Leningverstrekking](#)[Garantieverlening](#)[Kredietrisicobeheer](#)

Beleid

Financiering

De [Wet financiering decentrale overheden \(Wet fido\)](#) geeft de wettelijke kaders voor de treasuryfunctie van decentrale overheden. Een belangrijk uitgangspunt van de wet is dat een gemeente voorzichtig moet omgaan met publieke middelen. Dit uit zich onder andere in de beheersing van renterisico's. Hierbij gelden als wettelijke normen de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Ook stelt de Wet fido strenge eisen aan de kredietwaardigheid van tegenpartijen en de te gebruiken instrumenten.

Soms heeft de gemeente voor een bepaalde periode overtollig geld. De gemeente heeft dan meer geld op de bankrekeningen staan dan strikt noodzakelijk is. Dit mag tot een bepaald drempelbedrag. Daarboven moet de gemeente dat geld aanhouden bij het ministerie van Financiën in 's Rijks schatkist. Dit wordt 'verplicht schatkistbankieren' genoemd.

Artikel 212 van de [Gemeentewet](#) verplicht de gemeente de gemeentelijke regelgeving voor de financieringsfunctie vast te leggen. Dit heeft de gemeente gedaan in de [Verordening financiën Rotterdam 2021](#). De regels zijn verder uitgewerkt in het [Treasurystatuut Rotterdam 2021](#).

De financiering van de gemeentelijke investeringen vindt plaats met geld dat de gemeente al gespaard heeft in de vorm van reserves en voorzieningen, de interne financieringsmiddelen. Daarboven benodigde financiering gebeurt met extern aangetrokken geldleningen. De gemeente rekent ook rente over de reserves en voorzieningen. De rentevergoeding die wordt toegerekend aan de reserves en voorzieningen wordt de 'bespaarde rente' genoemd. De bespaarde rente is geen uitgave zoals de werkelijke rente die de gemeente voor opgenomen geldleningen moet betalen. De bespaarde rente blijft binnen de eigen begroting beschikbaar en wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserve Rotterdamse investeringsmotor (RIM).

De totale gemeentelijke financieringskosten bestaan daarmee uit de externe rentelasten over de opgenomen geldleningen en de berekende rentelasten over de interne financieringsmiddelen. De gemeente werkt met een omslagrentemethodiek. Dat wil zeggen dat de gemeentelijke financieringskosten via het [programma Algemene Middelen](#) worden toegerekend aan de overige gemeentelijke programma's op basis van de boekwaarde van desbetreffende investeringen op de balans.

In het [Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten \(BBV\)](#) zijn bepalingen en richtlijnen opgesteld voor de berekening van de bespaarde rente, de omslagrente die wordt toegerekend aan de investeringen en de omslagrente die wordt toegerekend aan de bouwgronden in exploitatie (BIE). Jaarlijks worden op basis van de BBV-richtlijnen de verschillende interne rentepercentages berekend. Dit gebeurt in het voorjaar voorafgaand aan het nieuwe begrotingsjaar, zodat er voldoende tijd is om eventuele wijzigingen te kunnen doorrekenen in de begrotingscijfers voor de meerjarenbegroting.

Als gevolg van de stijgende marktrente is besloten de omslagrente investeringen met ingang van 2024 te verhogen van 1,50% naar 2,00%. Ook de bespaarde rente die wordt berekend over de reserves en voorzieningen wordt met ingang van 2024 verhoogd van 1,50% naar 2,00%. De bestendige gedragslijn is om beide rentepercentages aan elkaar gelijk te houden. De omslagrente BIE wordt bepaald als het gewogen gemiddelde rentepercentage van de bestaande leningenportefeuille, naar de verhouding vreemd vermogen / totaal vermogen. Het begrote interne omslagpercentage dat wordt toegerekend aan de bouwgronden in exploitatie (BIE) stijgt met ingang van 2023 van 0,8% naar 1,2%. Voor de omslagrente BIE vindt volgens de BBV-richtlijnen bij jaarrekening nacalculatie plaats op basis van de werkelijk gerealiseerde rentelasten. Daarnaast bestaan er rijksregels voor het toerekenen van rente aan de Voorziening pensioenen bestuurders. Aan deze voorziening moet jaarlijks een toevoeging plaatsvinden voor het percentage waartegen de voorziening contant is gemaakt. Dit percentage is gebaseerd op de rentetermijnstructuur die wordt gepubliceerd door De Nederlandsche Bank en is voor 2023 en verder verhoogd van 0,528% naar 2,472%.

In de begroting 2024 en verder worden de volgende interne rentepercentages onderscheiden:

- Omslagrente bouwgronden in exploitatie: 1,2%
- Omslagrente investeringen: 2,0%
- Bespaarde rente: 2,0%
- Rentetoerekening pensioenvoorziening bestuurders: 2,472%

Bij de voorjaarsnota 2024 wordt opnieuw bekeken of deze percentages moeten worden aangepast.

Leningverstrekking en garantieverlening

Gemeenten mogen volgens de Wet fido uitsluitend geldleningen verstrekken en garanties verlenen uit hoofde van de publieke taak. De gemeenteraad bepaalt of er sprake is van een publieke taak. De vraag daarbij is of overheidsingrijpen noodzakelijk is om een maatschappelijk belang te realiseren. Bij het verstrekken van geldleningen en garanties is een motivering van de overwegingen voor dit overheidsingrijpen vereist. Naast de gemeenteraad moet ook de toezichthouder, de Provincie Zuid-Holland, dit kunnen toetsen. Een belangrijke overweging voor de gemeenteraad hierbij is of de te ondersteunen activiteiten direct of indirect van belang zijn voor de eigen inwoners. Daarnaast is een belangrijke afweging of de gemeente de meest geëigende overheidspartij is om deze activiteiten te ondersteunen.

De [Verordening leningverstrekking en garantieverlening Rotterdam 2014](#) biedt het kader voor het verstrekken van leningen en de verlening van garanties voor rechtspersonen. Bij leningverstrekking of garantieverlening stelt de gemeente zich terughoudend op volgens het "nee, tenzij" principe. Daarbij houdt de gemeente nadrukkelijk rekening met wettelijke kaders. De gemeente beheerst en verlaagt de risico's die samenhangen met de leningverstrekking en garantieverlening door toepassing van een actief kredietrisicobeheer.

Ontwikkeling financiering

De ontwikkeling van de investeringen en de ontwikkeling van de financieringsmiddelen zijn belangrijk om de ontwikkeling van het financieringstekort te kunnen bepalen. Het financieringstekort is het verschil tussen het bedrag van de verwachte boekwaarde van de investeringen en de beschikbare financieringsmiddelen. Door de ontwikkeling van de bestaande leningenportefeuille met die van het financieringstekort te combineren ontstaat inzicht in de ontwikkeling van de totale leningenpositie van de gemeente.

Investeringsen

De onderstaande tabel toont de ontwikkelingen van de boekwaarde van de gemeentelijke investeringen. Het gaat hierbij om de investeringen in immateriële, materiële en financiële vaste activa en de voorraden. De immateriële vaste activa hebben betrekking op bijdragen aan activa van derden (Hart van Zuid: zwembad en kunstenpand) en voorbereidingskosten voor nog niet geactiveerde grondexploitaties. Tot de materiële vaste activa behoren onder andere de terreinen, gebouwen en vervoermiddelen van de gemeente. De financiële vaste activa bestaan voornamelijk uit aandelenkapitaal door deelname in verbonden partijen en verstrekte geldleningen aan derden. De voorraden, die voornamelijk bestaan uit bouwgronden in exploitatie, worden in dit overzicht ook tot de investeringen gerekend.

De (im)materiële vaste activa stijgen in de komende jaren door diverse investeringen in bijvoorbeeld de zeven stadsprojecten, integraal huisvestingsplan, vervanging riolering en onderwijshuisvesting, zie de [paragraaf Investeringsen](#). De boekwaarde van de investeringen stijgt in de meerjarenbegroting naar € 4,8 mld.

Investeringsen (standen ultimo jaar)	2023	2024	2025	2026	2027
Immateriële vaste activa	45.529	43.564	45.619	43.654	41.690
Materiële vaste activa	3.401.155	3.753.805	3.989.952	4.333.510	4.437.948
Kapitaalverstrekingen	443.935	443.453	442.972	442.491	442.009
Leningen (woningcorporaties en verbonden partijen)	52.643	39.240	25.565	13.308	11.245
Overige financiële vaste activa	31.091	30.752	30.358	30.010	29.717
Financiële vaste activa	527.669	513.444	498.895	485.809	482.971
Voorraden	-83.208	-100.875	-75.650	-62.797	-115.619
Netto banksaldi	0	0	0	0	0
Totaal investeringen	3.891.145	4.209.939	4.458.817	4.800.177	4.846.990

Financieringsmiddelen

De investeringen in vaste activa en voorraden worden gefinancierd met interne en externe financieringsmiddelen. De interne financieringsmiddelen worden gevormd door de reserves en voorzieningen. De langlopende schulden bestaan uit lange leningen met een looptijd van 1 jaar of langer en overige vaste schuld. De overige vaste schuld bestaat vooral uit de ontvangen afkoopsommen erfpacht. De gemeente moet deze afkoopsommen als schuld op

de balans opnemen en gedurende de oorspronkelijke looptijd van de afgekochte erfpachtcontracten jaarlijks laten vrijvallen in het resultaat. De kasgeldleningen zijn externe geldleningen met een looptijd van korter dan 1 jaar. Ten slotte wordt het overig netto werkkapitaal tot de financieringsmiddelen gerekend. Het netto werkkapitaal bestaat uit het saldo van de debiteuren, crediteuren en overlopende posten.

Extra reserveringen voor de dekking van toekomstige investeringen zorgen voor een toename van het eigen vermogen in de komende jaren. De bespaarde rente over de reserves en voorzieningen is een belangrijke jaarlijkse voedingsbron voor de RIM. De bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid en het duurzaamheidstransitiebudget groeien de komende jaren ook nog verder door toevoeging van rijksmiddelen. Zie voor de ontwikkelingen van de reserves de [balanspagina Reserves](#). De voorzieningen blijven stabiel. Zie voor de ontwikkeling van de voorzieningen de [balanspagina Voorzieningen](#). De lopende langlopende schulden dalen in de komende jaren geleidelijk door reguliere aflossingen. Per saldo nemen de beschikbare financieringsmiddelen toe tot € 3,6 mld.

Financieringsmiddelen (standen ultimo jaar)	2023	2024	2025	2026	2027
Eigen vermogen	2.584.915	2.575.396	2.644.227	2.717.819	2.802.012
Voorzieningen	119.361	119.315	119.268	119.222	119.176
Interne financieringsmiddelen	2.704.277	2.694.711	2.763.496	2.837.042	2.921.188
Obligatieleningen en onderhandse geldleningen	628.922	443.848	428.571	412.985	410.987
Overige leningen	37.221	36.117	35.012	33.908	32.804
Langlopende schulden	666.143	479.965	463.584	446.893	443.790
Kasgeldleningen	300.000	300.000	300.000	300.000	300.000
Overig netto werkkapitaal	-88.562	-88.562	-88.562	-88.562	-88.562
Totaal lopende financieringsmiddelen	3.581.858	3.386.114	3.438.518	3.495.373	3.576.417

Financieringstekort

Het financieringstekort geeft het bedrag weer van de nieuw aan te trekken leningen als de overige balansposten zoals vaste activa (investeringen), eigen vermogen (reserves) en vreemd vermogen zich volgens de begroting ontwikkelen. Het financieringstekort loopt in de komende jaren op tot € 1,3 mld. De gemeente past totaalfinanciering toe. Daarbij worden op basis van de werkelijke totale liquiditeitsbehoefte (het saldo van uitgaven en ontvangsten) van de gemeente leningen aangetrokken of middelen bij de schatkist gestald.

Ervaring leert dat de werkelijke liquiditeitsbehoefte in de praktijk lager uitvalt dan het begrote financieringstekort. Volgens de wet fido mag niet eerder worden geleend dan dat de middelen daadwerkelijk nodig zijn. Ook moet de looptijd van de leningen passen bij de verwachte duur van de liquiditeitsbehoefte. Pas bij een structurele liquiditeitsbehoefte worden langlopende leningen afgesloten.

Financieringstekort (standen ultimo jaar)	2023	2024	2025	2026	2027

Investerings	3.891.145	4.209.939	4.458.817	4.800.177	4.846.990
Lopende financieringsmiddelen	3.581.858	3.386.114	3.438.518	3.495.373	3.576.417
Financieringstekort	309.287	823.825	1.020.299	1.304.805	1.270.573

Ontwikkeling leningenpositie

Uitgaande van bovenstaande ontwikkeling van het financieringstekort neemt het totaal aan kort- en langlopende leningen tot eind 2027 toe tot € 2,0 mld. Dit patroon is ook zichtbaar in de ontwikkeling van de [netto schuldquote](#), de netto schuldpositie gedeeld door het totaal van de baten. De netto schuldquote vertoont een stijgende lijn. Toch ligt de netto schuldquote met een maximum van 45,9% gedurende de gehele meerjarenperiode volgens de toezichthouder in de categorie 'minst risicovol' (<90%). Er is ook sprake van een beperkt dalende [solvabiliteitsratio](#), het eigen vermogen gedeeld door het balanstotaal. De solvabiliteitsratio blijft in deze meerjarenbegroting rond 50% en daarmee ruim aan de goede kant van de signaalwaarde die door de Provincie Zuid-Holland als risicovol wordt beschouwd (20%). Voor meer informatie over de kengetallen, zie de [paragraaf Financiële kengetallen](#).

Ontwikkeling leningenpositie (standen ultimo jaar)	2023	2024	2025	2026	2027
Kasgeldleningen	300.000	300.000	300.000	300.000	300.000
Obligatieleningen en onderhandse geldleningen	628.922	443.848	428.571	412.985	410.987
Financieringstekort	309.287	823.825	1.020.299	1.304.805	1.270.573
Lange leningen	938.209	1.267.673	1.448.870	1.717.789	1.681.560
Totaal korte en lange geldleningen	1.238.209	1.567.673	1.748.870	2.017.789	1.981.560

Rente

In 2022 en 2023 heeft de Europese Centrale Bank (ECB) de beleidsrente meerdere malen verhoogd om de opgelopen inflatie te beteugelen. Hierdoor is een omgekeerde rentestructuur ontstaan waarbij de korte rente is uitgestegen boven de lange rente. Sinds het hoogtepunt in oktober 2022 is de inflatie gedaald. Bij een verdere daling van de inflatie richting het streefpercentage van de ECB van 2%, zal de ECB de renteverhogingen eerst pauzeren. Bij blijvend lagere inflatie zal de rente vervolgens weer verlaagd worden. De rentestructuur zal dan normaliseren waarbij de korte rente weer onder de lange rente komt te liggen. Dit is ook het uitgangspunt in de voorliggende begroting.

Voor het begrotingsjaar 2023 wordt gerekend met een korte rente van 4% die in 2024 daalt naar 3,75% en de jaren daarna geleidelijk verder daalt naar 3%. Voor het financieringstekort wordt gerekend met een gelijkblijvende lange rente van 3,75%.

Renteresultaat

Het onderstaande renteschema geeft inzicht in de rentelasten en -baten, het renteresultaat en de wijze waarop de rente wordt toegerekend aan de verstrekte leningen, investeringen en grondexploitaties. Bij de berekening van het renteresultaat zijn zowel de externe rentelasten als de toegerekende omslagrente gecorrigeerd voor het effect van

planningsoptimisme. Dit om te komen tot een meer realistische inschatting van de begroting en overmatig bezuinigen te voorkomen.

De in de loop van de jaren stijgende financieringsbehoefte leidt tot een toename van de rentelasten. De toe te rekenen externe rente als saldo van de rentelasten, de rentebaten en de toerekening van de omslagrente BIE aan de grondexploitaties, bedraagt € 18,9 mln in 2023 en loopt op tot € 48,4 mln in 2027. De verhoging van de bespaarde rente in 2024 van 1,5% naar 2,0% leidt tot hogere rente over eigen vermogen en voorzieningen in 2024 en verder. Na toerekening van de rente aan de interne financieringsmiddelen, bedragen de totale financieringskosten in 2023 € 62,3 mln, oplopend tot € 104,0 mln in 2027. De toegerekende omslagrente stijgt in 2024 als gevolg van investeringen en de verhoging van het omslagrentepercentage van 1,5% naar 2,0%. De in de afgelopen tijd sterk gestegen rente leidt tot negatieve renteresultaten van -€8,9 mln in 2023 tot -€18,3 mln in 2027. De financieringskosten zijn in de voorliggende begroting opgevangen, maar kunnen niet volledig worden doorgerekend aan de gemeentelijke programma's. Deze toerekening past wel binnen de marges die door het BBV zijn toegestaan. Bij de voorjaarsnota 2024 wordt bezien of een structurele verhoging van de omslagrente voor de begroting 2025 nodig is.

Renteschema	2023	2024	2025	2026	2027
Externe rentelasten korte en lange leningen	-19.538	-31.195	-39.371	-43.367	-45.640
Rentebaten verstrekte leningen	4.148	1.662	1.319	1.007	882
Saldo externe rentelasten en rentebaten	-15.389	-29.533	-38.052	-42.360	-44.758
Omslagrente bouwgronden in exploitatie (BIE)	-3.494	-3.722	-3.677	-3.450	-3.688
Toe te rekenen externe rente	-18.884	-33.255	-41.729	-45.810	-48.447
Rente over eigen vermogen (toevoeging RIM)	-42.218	-51.698	-51.508	-52.885	-54.356
Rente over voorzieningen (toevoeging RIM)	-141	-169	-168	-168	-167
Rente over voorzieningen (toevoeging pensioenvoorziening)	-1.048	-1.048	-1.048	-1.048	-1.048
Totaal toe te rekenen rente	-62.291	-86.171	-94.453	-99.910	-104.018
Toegerekende omslagrente	53.412	75.674	78.706	82.374	85.722
Renteresultaat	-8.879	-10.497	-15.747	-17.536	-18.296

Wettelijke normen

In de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) zijn drie wettelijke normen opgenomen waaraan de gemeente moet voldoen. Zo moeten tijdelijk overtollige middelen boven een vastgestelde drempel worden aangehouden in 's Rijks schatkist. Bij het aantrekken van korte leningen (met looptijd tot één jaar) mag het gemiddelde saldo de kasgeldlimiet niet langdurig overschrijden. Het saldo aan aflossingen en renteherzieningen op de bestaande portefeuille lange leningen (met looptijd van één jaar of langer) mag in enig jaar niet hoger zijn dan de renterisiconorm.

Drempel schatkistbankieren

Om de staatsschuld te beperken moeten gemeenten liquide middelen aanhouden in de schatkist bij het Rijk of uitzetten bij medeoverheden. Om te voorkomen dat onverwachte ontvangsten en uitgestelde betalingen direct leiden tot onrechtmatigheid mag er bij gemeenten een beperkt positief saldo op de bankrekeningen aanwezig zijn. Gemiddeld per kwartaal mag dit saldo niet meer zijn dan een vastgesteld drempelbedrag. Het drempelbedrag is gerelateerd aan de omvang van de begroting: 2% over de eerste schijf van € 500 mln en 0,2% over het meerdere daarboven. Naar verwachting is er tot en met het derde kwartaal van 2023 sprake van een liquiditeitsoverschot dat gestald wordt bij de schatkist. Daarna zal de gemeente weer geld moeten lenen. Voor 2024 komt het drempelbedrag voor de gemeente Rotterdam uit op € 18,1 mln. Indien de gemiddelde banksaldi boven deze drempel komen, worden deze middelen in de schatkist van het Rijk aangehouden.

Kasgeldlimiet

De gemeente mag haar activiteiten niet onbeperkt met kort geld financieren. In de Wet fido is hiervoor de kasgeldlimiet opgenomen, waarmee een maximum wordt gesteld aan de netto kortlopende schuld. De kasgeldlimiet is gelijk aan 8,5% van het begrotingstotaal van de voorliggende begroting 2024. De in de tabel getoonde bedragen zijn jaargemiddelden. Er moet enerzijds rekening worden gehouden met beschikbare kredietlijnen en anderzijds met tijdelijke uitschieters in de behoefte aan kort geld. Daarom wordt voorzichtigheidshalve enige marge aangehouden onder de kasgeldlimiet en wordt er gestuurd op een gemiddelde netto korte schuld van € 300 mln. De kasgeldlimiet mag niet meer dan drie achtereenvolgende kwartalen overschreden worden. Bij een dreigende structurele overschrijding van de kasgeldlimiet zullen nieuwe lange leningen worden aangetrokken. Het grootste deel van 2023 is er een liquiditeitsoverschot en de gemeente zal naar verwachting pas in het vierde kwartaal de markt op gaan om nieuwe korte leningen aan te trekken.

Kasgeldlimiet	2023	2024	2025	2026	2027
Grondslag voor norm: omvang oorspronkelijke begroting	4.354.412	4.561.802	4.561.802	4.561.802	4.561.802
Kasgeldlimiet o.g.v. wet Fido: 8,5% van grondslag	370.125	387.753	387.753	387.753	387.753
Gemiddelde vlottende schulden	40.000	300.000	300.000	300.000	300.000
Gemiddelde vlottende middelen	-90.000	0	0	0	0
Gemiddelde netto vlottende schulden	-50.000	300.000	300.000	300.000	300.000
In % begroting	-1,1%	6,6%	6,6%	6,6%	6,6%
Ruimte (+) / overschrijding (-)	420.125	87.753	87.753	87.753	87.753

Renterisiconorm

Bij de structurering van de lange schuld moet de gemeente rekening houden met de renterisiconorm. Deze norm heeft als doel het toekomstig renterisico te beperken door de aflossingen en renteherzieningen te spreiden. Voorkomen moet worden dat er in enig jaar een te grote concentratie plaatsvindt van aflossingen en renteherzieningen op lopende leningen. Het renterisicobedrag wordt volgens de Wet fido berekend als de som van de renteherzieningen en de aflossingen. Het totale renterisicobedrag mag niet groter zijn dan 20% van het begrotingstotaal van de voorliggende begroting. De omvang van de begroting 2024 geldt volgens de wet ook als

grondslag voor de toetsing van de daaropvolgende jaren. Nieuw af te sluiten leningen worden zodanig gestructureerd dat de renterisiconorm ook in de komende jaren niet wordt overschreden.

Renterisiconorm	2023	2024	2025	2026	2027
Grondslag voor norm: omvang oorspronkelijke begroting	4.354.412	4.561.802	4.561.802	4.561.802	4.561.802
Renterisiconorm o.g.v. wet Fido: 20% van grondslag	870.882	912.360	912.360	912.360	912.360
Renteherzieningen	0	0	0	50.000	0
Aflossingen	104.736	185.074	100.277	100.587	86.998
Risicobedrag	104.736	185.074	100.277	150.587	86.998
In % begroting	2,4%	4,1%	2,2%	3,3%	1,9%
Ruimte (+) / overschrijding (-)	766.146	727.287	812.084	761.774	825.362

Renterisicobeheer

Bij het afsluiten van nieuwe leningen loopt de gemeente een renterisico. Tevens bestaat er een renterisico op het moment van renteherziening bij een lopende lening. Een stijging van de rentetarieven ten opzichte van de begroting leidt namelijk tot hogere rentelasten. Als onderdeel van het renterisicobeheer maakt de gemeente op beperkte schaal gebruik van renteswaps.

Renteswaps zijn instrumenten waarmee de lange rente kan worden vastgelegd. In 2009 en 2010 heeft de gemeente renteswaps afgesloten om toekomstige renterisico's te beperken. Daarbij zijn de renterisico's van € 185 mln aan onderliggende financieringsbehoefte ingedekt. Ter beperking van tegenpartijrisico's zijn deze swaps alleen afgesloten bij de BNG Bank. Deze bank heeft met een AAA-rating de hoogst mogelijke kredietwaardigheid. Op deze renteswaps drukken geen onderpandverplichtingen. Bij een rentedaling heeft de gemeente dan ook geen verplichting om liquide middelen te storten.

Renterisico

Bij de berekening van het renterisico over de totale schuld worden zowel renterisico's die samenhangen met de korte als de lange schuld betrokken en wordt naast de herfinanciering ook eventuele uitbreiding van de financieringsbehoefte meegenomen. Dit resulteert in het bedrag dat blootstaat aan risico's van een rentestijging.

Bij het berekenen van de benodigde weerstandscapaciteit wordt er vanuit gegaan dat een structurele rentestijging van 2% ten opzichte van de verwachtingen moet kunnen worden opgevangen. Voor meer informatie over het gemeentelijke beleid met betrekking tot risicobeheersing, zie de [paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing](#).

Renterisico	2024	2025	2026	2027
Renteherzieningen	0	0	50.000	0
Financieringstekort (stand primo)	309.287	823.825	1.020.299	1.304.805

Renterisicobedrag vaste schulden	309.287	823.825	1.070.299	1.304.805
Renterisicobedrag netto vlottende schulden	300.000	300.000	300.000	300.000
Totaal renterisicobedrag	609.287	1.123.825	1.370.299	1.604.805
Renterisico (2%)	12.186	22.476	27.406	32.096

Leningverstrekking

De Verordening leningverstrekking en garantieverlening Rotterdam 2014 biedt het kader voor het verstrekken van leningen en de verlening van garanties voor rechtspersonen. Bij leningverstrekking en garantieverlening stelt de gemeente zich terughoudend op volgens het "nee, tenzij" principe. In afwijking hiervan worden bepaalde investeringen gestimuleerd via specifieke regelgeving. Zo kan onder de [Regeling Investeringsubsidies breedtesport-, scouting- en speeltuinverenigingen](#) naast een subsidie een aanvullende lening verstrekt worden.

De bestaande portefeuille verstrekte geldleningen heeft een aflopend karakter. Tot 1994 verstrekte de gemeente leningen aan woningbouwcorporaties. In 1994 is de gemeente een overeenkomst aangegaan met het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) waardoor de leningen van woningbouwcorporaties worden gewaarborgd door het WSW. Sinds dat moment trekken de woningbouwcorporaties zelfstandig hun leningen aan op de kapitaalmarkt en niet meer bij de gemeente. De komende jaren zal de omvang van de aan de woningcorporaties verstrekte leningen verder dalen. Oorspronkelijk was de gemeente ook de financier van RET Infrastructuur BV en RET Railgebonden Voertuigen BV. In 2016 is besloten dat de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) de rol als financier van beide entiteiten overneemt van de gemeente. Slechts een beperkt pakket met leningen bleef achter bij de gemeente. Deze worden in de komende jaren door de RET afgelost volgens het bestaande aflossingsschema en vervolgens geherfinancierd bij de MRDH.

De overige financiële activa betreffen leningen aan sportverenigingen en welzijnsorganisaties. Daarnaast gaat het om leningen voor de economische ontwikkeling. Ook de leningen die lopen via de Kredietbank Rotterdam, het Nationaal Restauratiefonds (NRF) en het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten (SVN) vallen onder deze categorie.

Verstrekte leningen (standen ultimo jaar)	2023	2024	2025	2026	2027
Woningcorporaties	27.143	22.240	17.065	13.308	11.245
Deelnemingen	25.500	17.000	8.500	0	0
Overige verbonden partijen	0	0	0	0	0
Totaal leningen	52.643	39.240	25.565	13.308	11.245
Sportverenigingen	3.741	3.616	3.440	3.315	3.201
Economische ontwikkeling	10.025	10.025	10.025	10.025	10.025
Overig	17.325	17.110	16.893	16.670	16.491
Totaal overige financiële vaste activa	31.091	30.752	30.358	30.010	29.717

Garantieverlening

Bij de gemeentelijke garantieverlening wordt onderscheid gemaakt tussen de gemeentelijke achtervangpositie bij de waarborgfondsen, garanties voor particulieren en garanties voor rechtspersonen.

Achtervang waarborgfondsen

De gemeente fungeert als achtervanger bij twee verschillende waarborgfondsen, de Stichting Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW) en de Stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Als achtervanger is de gemeente verplicht om renteloze leningen te verstrekken aan de waarborgfondsen als die in liquiditeitsproblemen komen door een te laag fondsvermogen.

Het WEW biedt via de Nationale Hypotheek Garantie (NHG) aan de geldgevers zekerheid voor het geval de hypotheekgever niet aan zijn financiële verplichtingen voldoet. Geldgevers kunnen het WEW aanspreken voor de restschuld bij gedwongen verkoop. De achtervangfunctie van de gemeente geldt alleen voor hypotheekleningen die tot 1 januari 2011 zijn afgesloten, daarna is sprake van 100% achtervang van het Rijk. Hierdoor neemt de Rotterdamse achtervangpositie bij WEW jaarlijks verder af.

Het WSW heeft als doel om de toegang tot de kapitaalmarkt voor de deelnemende woningcorporaties te bevorderen. Daarvoor biedt zij zekerheid aan geldgevers van woningcorporaties voor de rente- en aflossingsverplichtingen van de geborgde geldleningen. De woningcorporaties betalen hiervoor een borgstellingsvergoeding aan het WSW. Als de buffers van het WSW op enig moment ontoereikend zijn, kan het WSW de woningcorporaties aanspreken op een obligoverplichting. Dit is een voorwaardelijke verplichting tot liquiditeitssteun. Als deze steun onvoldoende blijkt om de liquiditeitsproblemen van het WSW op te lossen, dan wordt de achtervang van het Rijk en de gemeenten aangesproken. In 2018 is het WSW een strategisch programma gestart om het borgstelsel te versterken. In 2021 zijn de gemaakte afspraken vastgelegd in verschillende overeenkomsten, waaronder ook nieuwe achtervangovereenkomsten met gemeenten. De nieuwe overeenkomsten bevatten een aantal verbeteringen voor de positie van de gemeente als achtervanger. De versterking van de positie van het WSW heeft onder andere geleid tot de invoering van een direct door het WSW bij de woningcorporaties opvraagbare obligolening en tot betere afspraken over het onderpand dat het WSW heeft op het vastgoed van woningcorporaties. Vóór 1 augustus 2021 stonden gemeenten rechtstreeks in de achtervang voor individuele leningen. Voor leningen na 1 augustus 2021 worden leningen achteraf aan gemeenten toegerekend naar rato van het bezit van de betreffende corporatie dat zich in de gemeente bevindt.

In lijn met de voorgaande jaren wordt het risicobedrag in de onderstaande tabel weergegeven als het totaal van de toegerekende borgstellingen die de waarborgfondsen hebben afgegeven op Rotterdams grondgebied. Dit is niet het werkelijke risicobedrag voor de gemeente Rotterdam. Bij aanspraak op alle achtervangers door het WSW voor renteloze leningen wordt het hier gepresenteerde bedrag als verdeelsleutel gehanteerd. Nu het strategisch programma door het WSW voltooid is, is de VNG gevraagd een methodiek te ontwikkelen voor de verslaglegging over de achtervangpositie en de berekening van het risico waarmee de achtervangpositie gepaard gaat.

Borgstellingen door waarborgfondsen (standen ultimo jaar)	2023	2024	2025	2026	2027
WEW	2.073.000	1.873.000	1.673.000	1.473.000	1.273.000

WSW	7.576.507	7.576.507	7.576.507	7.576.507	7.576.507
Totaal borgstellingen door waarborgfondsen	9.649.507	9.449.507	9.249.507	9.049.507	8.849.507

Garanties voor particulieren

De garanties in de volkshuisvesting aan particulieren hebben voornamelijk betrekking op een regeling die gold tot 1995. Volgens deze regeling verstrekke de gemeente garanties voor hypothecaire geldleningen van particulieren. Bij verliezen op grond van deze regeling neemt het Rijk 50% voor zijn rekening. Met de komst van de NHG in 1995 is deze regeling gestopt. Daarnaast heeft de gemeente zich garant gesteld voor door het Nationaal Restauratiefonds (NRF) verstrekte leningen.

Garanties t.b.v. volkshuisvesting particulieren (standen ultimo jaar)	2023	2024	2025	2026	2027
Hypotheekgaranties	21.787	19.063	16.340	13.617	10.893
Garantie NRF-leningen	1.529	1.129	929	829	779
Totaal garanties t.b.v. volkshuisvesting particulieren	23.316	20.192	17.269	14.446	11.672

Garanties voor rechtspersonen

In het verleden zijn op verschillende beleidsgebieden garanties voor rechtspersonen verstrekt. Bij de risicobeoordeling van de garanties wordt onderscheid gemaakt in verschillende categorieën met hun eigen specifieke kenmerken.

Garanties t.b.v. rechtspersonen (standen ultimo jaar)	2023	2024	2025	2026	2027
Zorg	3.157	2.619	2.082	1.866	1.651
Sport en recreatie	365	0	0	0	0
Kunst en cultuur	426	382	337	293	249
Overig	575	550	525	498	470
Totaal garanties t.b.v. rechtspersonen	4.523	3.552	2.944	2.657	2.369

Kredietrisicobeheer

Bij het verstrekken van leningen en het verlenen van garanties loopt de gemeente het risico dat de betrokken partijen niet aan hun financiële verplichtingen aan de gemeente kunnen voldoen. Daarom neemt de gemeente risicobeperkende maatregelen en voert een actief kredietrisicobeheer. De gemeente berekent de risico's op wanbetaling van de betreffende geldnemers. Dit wordt het kredietrisico genoemd. In 2012 is de kredietrisicoreserve ingesteld om deze risico's te kunnen afdekken. Bij leningverstrekking of garantieverlening dient eenmalig een bijdrage te worden gestort voor de dekking van deze kredietrisico's. Daarnaast betaalt de

geldnemer aan de gemeente een renteopslag of garantiepremie, die als voeding dient voor de kredietrisicoreserve. De onderstaande tabel toont per ultimo 2023 de bedragen waarover risico wordt gelopen en het kredietrisico.

Het kredietrisicobedrag voor de achtervangposities in het Waarborgfonds Eigen Woning en het Waarborgfonds Sociale Woningbouw kan op dit moment nog niet berekend worden en wordt daarom op PM gesteld. Nu het strategisch programma door het WSW voltooid is, kan een methodiek ontwikkeld worden om het kredietrisicobedrag van de achtervangpositie voor gemeenten te kunnen berekenen. Naar verwachting zal de VNG uiterlijk 2024 met een advies komen hoe het kredietrisicobedrag met betrekking tot de achtervangpositie in het WSW te berekenen.

Voor garanties ten behoeve van volkshuisvesting particulieren baseert de gemeente zich bij het berekenen van het kredietrisicobedrag op bancaire richtlijnen. Met behulp van een kredietrisicomodel zijn de bedragen berekend die minimaal zouden moeten worden gereserveerd om de risico's van de leningverstrekking en de garantieverlening voor rechtspersonen te kunnen opvangen. De kredietrisicoreserve (€ 19,6 mln) is vooralsnog toereikend om het hier berekende totale kredietrisicobedrag te kunnen dekken. Pas als er ook een goede inschatting kan worden gemaakt van de risico's die samenhangen met de achtervang in de waarborgfondsen, kan worden vastgesteld of de kredietrisicoreserve toereikend is.

Kredietrisicoberekening	Uitstaand bedrag	Kredietrisico
Borgstellingen door waarborgfondsen	9.649.507	PM
Garanties t.b.v. volkshuisvesting particulieren	23.316	653
Garanties t.b.v. rechtspersonen	4.523	1.214
Verstekte leningen	83.734	6.046
Totaal	9.761.080	7.912

Grondbeleid

Pagina 215

Grondbeleid

De paragraaf Grondbeleid geeft de kaders weer voor de ruimtelijke economische ontwikkelingen in de stad. Daarnaast wordt ingegaan op de verwachte marktontwikkelingen voor woningbouw en werklocaties, de financiële uitgangspunten van het grondbeleid en de risico's voor de grondexploitatieportefeuille.

[Beleid](#)[Externe ontwikkelingen](#)[Wijze van uitvoering grondbeleid](#)[Resultaten totale grondexploitatie](#)[Winstneming](#)
[Reserves grondzaken](#)

Beleid

Rotterdam werkt aan een aantrekkelijke woonstad met een sterke economie, zoals vastgelegd in de [Omgevingsvisie Rotterdam](#), en zoals verwoord in het [coalitieakkoord 'Eén Stad'](#). De uitwerking van fijn wonen en leven in een wereldstad richt zich erop dat mensen in allerlei levensfasen en met verschillende inkomens en woonwensen fijn kunnen wonen, werken en verblijven in Rotterdam. Vandaag, morgen en overmorgen.

De ambities voor de toekomst zijn aangescherpt in de Omgevingsvisie Rotterdam: “De Veranderstad, werken aan een wereldstad voor iedereen”. Daarin staat dat Rotterdam kiest voor goede groei. Groei die bijdraagt aan het welzijn van de inwoners, aan een duurzame samenleving en aan economische vooruitgang. Om richting te bepalen bij goede groei wordt gebruik gemaakt van het kompas met de perspectieven: compact, gezond, inclusief, duurzaam en productief. En om goede groei te concretiseren, worden in deze omgevingsvisie vijf hoofdkeuzes gemaakt. Belangrijke hoofdkeuzes voor het grondbeleid zijn daarbij: Verstedelijken & verbinden, Prettig leven in de delta en Schouders onder de energie- en grondstoffentransitie.

Bouwen en ontwikkelen in Rotterdam moet voor nu en voor de lange termijn. Het verlichten van de druk op de woningmarkt blijft daarbij de belangrijkste opgave, met name voor middeninkomens, studenten en ouderen.

De komende jaren wordt ingezet op het jaarlijks starten met de bouw van 3.500 tot 4.000 woningen, zowel vanuit een actieve als een faciliterende rol.

Het thema betaalbaarheid is nadrukkelijk een belangrijk aandachtspunt in deze bouwopgave. Zo zet het college zich met het [Doorbouwakkoord](#) maximaal in op de realisatie van betaalbare woningen conform de collegedoelstelling. Daarnaast spelen duurzaamheid en energiezuinig een grote rol. Dit te realiseren, vraagt om flinke keuzes, maatregelen en investeringen.

De gemeente zet zich in om nieuw investerend en organiserend vermogen voor Rotterdam aan te trekken. Zodoende wil de gemeente innovatieve initiatieven stimuleren en optimaal ruimte bieden.

Externe ontwikkelingen

Ontwikkelingen woningbouw

De woningmarkt is de afgelopen jaren snel veranderd. Onder invloed van gestegen hypotheekrente, energiekosten en hoge inflatie nam de vraag naar woningen, met name (dure) nieuwbouwwoningen, af. Deze afkoeling op de koopmarkt heeft een daling van de landelijke transactieprijzen als gevolg.

De landelijke, macro-economische ontwikkelingen vormen een risico voor de realisatie en afzet van nieuwbouwwoningen. In het bijzonder voor de realisatie van betaalbare nieuwbouwwoningen, vanwege de stijgende kosten en terugtrekkende beleggers. De ontwikkelingen hebben vooral invloed op de afzet van het dure segment, omdat de dalende koopbereidheid voor vraaguitval in dit segment zorgt.

De tegenwind in de bouwsector is ook zichtbaar in Rotterdam. Dit uit zich in onrendabele projecten en stagnerende (voor)verkoop met als gevolg vertraging van de start bouw. Daarnaast is ook in de Rotterdamse bestaande koopmarkt sprake van een gedaald aantal transacties en gestegen aanbod.

Op korte termijn kunnen wij als gemeente weinig doen tegen deze macro-economisch ontwikkelingen die invloed hebben op de vraag en het aanbod op de woningmarkt. Dat neemt niet weg dat diverse maatregelen zijn en worden getroffen om de bouw en betaalbaarheid van woningen te borgen. Zo is het [Doorbouwakkoord](#) opgesteld en is het Doorbouwfonds opgericht.

Zie ook de toelichting op het [programma Stedelijke Ontwikkeling](#) voor de ontwikkelingen woningbouw.

Ontwikkelingen werklocaties

De afgelopen jaren is de Rotterdamse economie fors gegroeid, boven het landelijk gemiddelde en sneller dan de regio. Ondanks de Coronapandemie nam het aantal arbeidsplaatsen toe tot ruim 415.000 in 2022. Ook nam het aantal inwoners in Rotterdam toe. Dankzij de sterkere groei van de werkgelegenheid nam de werkloosheid afgelopen jaren af tot 5,3% in 2022.

Uitgesplitst naar opleidingsniveau nam vooral het aantal hoogopgeleiden afgelopen jaren toe. Tegelijkertijd nam het aantal laagopgeleiden af. Dit betekent dat het gemiddelde opleidingsniveau van de Rotterdamse beroepsbevolking stijgt.

In tegenstelling tot de ontwikkeling van bevolking en banen nam de voorraad bedrijfsonroerend goed in Rotterdam afgelopen jaren maar beperkt toe (bedrijfsruimte, vooral door grootschalige distributie) of zelfs af (kantoor- en winkelruimte). Dit betekent enerzijds dat de ontwikkeling van bedrijfsonroerend goed achterblijft bij de ontwikkeling van de economie. Anderzijds wordt het beschikbare bedrijfsonroerend goed steeds intensiever benut. Daarnaast vindt een toenemend deel van de werkgelegenheidsgroei in andersoortig vastgoed plaats. Het gaat daarbij vooral om ZZP'ers die vanuit hun woning werken.

Sectoren die versneld worden in hun groei zijn (stedelijke) distributie en ICT. Echter sectoren zoals de detailhandel (met name non-food winkels), groothandel en leisure (inclusief hotels) zijn door de coronacrisis fors geraakt. Vastgoedinvesteerders richten zich op groeiers, maar merken ook dat bijvoorbeeld de banken voorzichtiger zijn en zich terughoudend opstellen. Ook bij economische krimp blijft er vraag naar kwalitatieve verbetering en zijn er bedrijven die zich aan de malaise weten te onttrekken.

Het gaat daarom in de komende jaren onverminderd om vervanging en/of herontwikkeling van verouderd vastgoed. Het planaanbod is de komende jaren ruim voor de meeste sectoren (kantoren, winkels en hotels). Maar bij met name (stads)logistiek vastgoed blijft het planaanbod fors onder de verwachte marktvraag. De uitbreidings- en vervangingsvraag naar kleinschalig vastgoed kan deels worden opgelost in bestaand vastgoed (bijvoorbeeld transformatie van leegstaande en incurante winkels) maar hier is en blijft concurrentie te verwachten met woningbouw die meer en zekerder rendement oplevert. Om een inclusieve en innovatieve economie te realiseren

is behoud en vernieuwing van kleinschalige bedrijfshuisvesting in woongebieden en het beter benutten van bedrijventerreinen cruciaal. Het keren van deze trend is een opgave voor de komende jaren en dit geldt ook op regionaal niveau.

Voor de concurrentiepositie van Rotterdam op langere termijn is het een voorwaarde dat A-kwaliteit vastgoed op A-locaties, op korte termijn, beschikbaar is en komt. De ontwikkeling van mixed-use gebouwen op concentratielocaties (nabij hoogwaardig openbaar vervoer) kan en moet hier voor de kantorensector ook in de komende jaren in de vraag voorzien. Uit de Basisregistratie Adressen en Gebouwen blijkt dat de voorraad kantoren jaarlijks krimpt en de transformatie van verouderde kantoren naar wonen zet fors door. Zo is in de periode 2019 tot 2022 230.000 m2 kantoorruimte getransformeerd naar woonruimte. Er is inmiddels ook nieuwbouw in ontwikkeling in het centrum. Veelal gaat het om het upgraden van bestaande kantoorgebouwen. Door de stijging van de bouwkosten en de rente is het echter waarschijnlijk geworden dat de andere plannen vertraging oplopen of bij- of zelfs uitgesteld worden.

In de retailsector is geen ruimte voor uitbreiding van de voorraad op stedelijk niveau, maar geldt wel dat de ontwikkeling van de binnenstad op Zuid in combinatie met de uitbreiding van de woningbouw tot nieuwe concentratielocaties (met name Rijnhavenkwartier en Feyenoord City) kan leiden. Voor de overige gebieden is de focus de komende jaren gericht op het verbreden van de functiemix in ten minste 25 vitale kerngebieden. Winkels en andere voorzieningen kunnen elkaar versterken bij het aantrekken van bezoekers en hierdoor de verblijfskwaliteit van gebieden een nieuwe impuls geven.

Wijze van uitvoering grondbeleid

De gemeente hanteert sinds 2013 de 'normatief residuele methode' voor het tot stand komen van grondprijzen. Hierbij wordt op basis van kengetallen bepaald welk aandeel (grondquote) de grond heeft in de stichtingskosten van het te realiseren vastgoed.

Daarnaast zet de gemeente zich in voor de marktbenadering en aantrekking van investerend vermogen. Specifieke beleidsdoelstellingen vragen om een gerichte aanpak in programma's, zoals het actieplan Middenkoop. Om versnelling in de woningbouwopgave mogelijk te maken wordt het grondbeleidsinstrumentarium voortdurend vernieuwd en waar mogelijk verruimd of aangescherpt. In 2023 zal de herziening en actualisatie van het grondbeleid worden opgeleverd.

Het ruimtelijk economisch perspectief, de gemeentelijke rolopvatting en de gewenste sturing op gebiedsontwikkelingen met behulp van het grondinstrumentarium, hebben gevolgen voor de wijze waarop en het tempo waarin gebiedsontwikkelingen tot uitvoering komen. Gebiedsontwikkelingen zijn steeds complexer. Dat komt onder andere door de betrokkenheid van meerdere partijen en het bouwen in de bestaande leefomgeving.

De complexiteit van gebiedsontwikkelingen dwingt de gemeente scherp te zijn op de wijze waarop zij haar schaarse mensen en middelen inzet. De inzet van actief grondbeleid (grondexploitaties) biedt de meeste mogelijkheden om te sturen op de gebiedsontwikkeling. Daarnaast heeft de gemeente via in het verleden gesloten privaatrechtelijk grondcontracten de mogelijkheid om, behalve via publiekrechtelijke weg, ook privaatrechtelijk op het grondgebruik te sturen. Een andere mogelijkheid is samenwerking met partners aan te gaan, maar er zijn ook veel situaties waarin de gemeente een ontwikkeling alleen faciliteert.

Op basis van actuele marktanalyses en van gemeentelijke ambities, bijvoorbeeld om een aantrekkelijke doelgroep in de gemeente te kunnen huisvesten, stelt de gemeente de eigen lopende grondexploitaties bij op project- en portefeuilleniveau. Voor het ondervangen van projectspecifieke risico's bevat een aantal grondexploitaties een post 'onvoorzien' als onderdeel van de reguliere kosten- en opbrengstsoorten. Projectoverstijgende risico's, zoals macro-economische effecten en marktontwikkelingen, hebben hun weerslag op het benodigde weerstandsvermogen voor de gemeentelijke begroting.

Voor het inzicht op portefeuilleniveau wordt de gemeenteraad jaarlijks de [Markt-, Grond- en Vastgoedrapportage Rotterdam](#) (MGVR) aangeboden. Voor de MGVR onderzoekt de gemeente de trends en marktontwikkelingen bij woningbouw, werklocaties en maatschappelijke voorzieningen. De analyse van deze ontwikkelingen leidt tot een uiteenzetting van risico's en kansen voor het planaanbod in Rotterdam en een raming van het benodigde weerstandsvermogen.

Resultaten totale grondexploitatie

Financieel resultaat

De projectadministratie bevat de onderhanden grondexploitaties. Het financiële resultaat van deze grondexploitaties is opgebouwd uit de reeds gerealiseerde kosten en opbrengsten en de verwachte nog te maken kosten en opbrengsten (ramingen). Deze realisaties en ramingen worden contant gemaakt. Zo ontstaat voor iedere grondexploitatie de netto contante waarde (NCW).

De NCW gebruikt de gemeente als basis voor de waardering van de grondexploitaties.

Verschillende externe factoren spelen een rol bij het maken van een betrouwbare inschatting van de waardeontwikkeling van de portefeuille. Door de economische ontwikkelingen kan sprake zijn van prijsontwikkelingen. In de grondexploitatie rekent de gemeente daarom met langjarige gemiddelden voor kosten- en opbrengstenstijging en voor renteontwikkelingen. Een verandering van deze langjarige parameters kan grote invloed hebben op de uitkomst van de NCW-berekening. Jaarlijks voert de gemeente een analyse uit om te bepalen of aanpassing van de langjarige parameters nodig is. Op het moment van samenstellen van deze begroting gelden de volgende gegevens (stand jaarrekening 2022):

- Rentepercentage 0,8% (naar rato van vreemd vermogen/totaal vermogen zoals voorgeschreven in de BBV);
- Disconteringsvoet 2% (voorgeschreven in de BBV);
- Kostenstijging 5% voor 2023 en 2024 en 2% voor 2025 en verder;
- Opbrengstenstijging 0% voor 2023, en 2024, 1% voor de jaren 2025 t/m 2032 en 0% voor 2033 en verder.

Jaarlijks actualiseert de gemeente de begrote posten (ramingen). Eens per jaar, tijdens het jaarrekeningproces, worden alle posten beoordeeld en voorzien van actuele onderbouwingen. Op die manier verantwoordt het College het juiste financiële resultaat in de jaarrekening.

Verdienvermogen

Het verdienvermogen van de totale grondexploitatieportefeuille omvat het saldo van alle grondexploitaties met een positief saldo. Dit is het bedrag dat de gemeente, bij gelijkblijvende uitgangspunten, en daadwerkelijke realisatie gedurende de looptijd van de onderhanden zijnde grondexploitaties gefaseerd conform de BBV-regelgeving als resultaat kan nemen.

Het verdienvermogen tegen netto contante waarde bedraagt ultimo 2022 € 130,9 mln (stand jaarrekening). Tegen eindwaarde bedraagt het verdienvermogen ultimo 2022 € 157,7 mln. Bij het jaarrekeningproces 2023 wordt het verdienvermogen opnieuw berekend en beoordeeld.

Dat sprake is van potentiële winsten komt grotendeels doordat de gemeente verliesnemingen tot 2015 als afwaardering op de boekwaarde verwerkte.

De omvang van het verdienvermogen wordt onder andere bepaald door de uitbreidingslocaties Park Zestienhoven en Nesselande (30%). Maar ook diverse binnenstedelijke locaties leveren een substantiële bijdragen aan het verdienvermogen van de grondexploitatieportefeuille, zoals de ontwikkelingen op Katendrecht, Kop van Zuid, Laurenskwartier en Parkstad (30%).

Omdat binnenstedelijke (her)ontwikkelingen vaak complexer en risicovoller zijn dan de ontwikkeling van uitleggebieden zijn dit wel uitzonderingen. Zo zijn de kosten voor binnenstedelijke verwervingen meestal hoger en is de grond vaker vervuild.

Binnenstedelijke ontwikkelingen zijn voor de ruimtelijke ontwikkeling zeer wenselijk, maar zonder de inzet van eigen middelen doorgaans niet haalbaar als ze traditioneel worden ontwikkeld. Daarom zoekt de gemeente voortdurend naar andere manieren van ontwikkelen, met als kenmerk meer samenwerking met eindgebruikers en investeerders. Het wordt steeds lastiger om nieuwe projecten met een positief plansaldo aan de portefeuille toe te voegen. Daardoor staat het verdienvermogen op de grondexploitaties de komende jaren flink onder druk.

Winstneming

De resultaatnemingen op de grondexploitatieportefeuille bestaan uit drie onderdelen, te weten:

1. Winstnemingen
 1. Tussentijdse winstneming
 2. Winstnemingen bij afsluiten van een grondexploitatie
2. Mutaties op de voorzieningen
3. Verliesnemingen

Ad 1 Winstnemingen

De berekeningswijze voor tussentijdse winstnemingen wordt voorgeschreven door het BBV en is gebaseerd op de financiële voortgang van het project in relatie tot het verwachte (positieve) resultaat. In overleg met de accountant is een berekeningswijze tot stand gekomen die voldoet aan de BBV-vereisten en die tevens recht doet aan het onzekere karakter van de grondexploitaties. Naar mate de resterende looptijd van een grondexploitatie langer is, worden de onzekerheden groter. De voorziene grondopbrengsten kunnen in de toekomst bijvoorbeeld fors

tegenvallen. Reeds gerealiseerde winsten worden teruggenomen als de totale winst op basis van de huidige inzichten kleiner is dan de reeds gerealiseerde winst. In de systematiek wordt hier rekening mee gehouden.

Bij het afsluiten van een grondexploitatie met een positief saldo wordt het volledige saldo als resultaat genomen.

Ad 2 Voorziening verliesgevende grondexploitaties

In geval van een negatief NCW-saldo gedurende de looptijd van een project treft de gemeente bij de jaarafsluiting een (verlies)voorziening ter grootte van het negatieve saldo.

Het saldo van een project kan fluctueren gedurende de looptijd. Bij de jaarafsluiting wordt per project bepaald of de benodigde voorziening hoger of lager is dan de bij de vorige jaarrekening getroffen voorziening. Als de benodigde voorziening hoger is, vindt een toevoeging aan de voorziening plaats ter grootte van het verschil. Als de benodigde voorziening lager is, vindt een vrijval plaats ter grootte van het verschil.

Ad 3 Verliesnemingen

Verliesnemingen boekt de gemeente bij het afsluiten van een grondexploitatie met een negatief saldo.

Reserves grondzaken

Rotterdam heeft een groot aantal plannen voor nieuwbouw van woningbouw en werklocaties (bedrijven, kantoren en detailhandel) onderhanden. Het gaat hierbij om initiatieven van de gemeente zelf, maar ook om initiatieven van particulieren.

De gemeente heeft momenteel 78 grondexploitaties in uitvoering (stand jaarrekening 2022: 76 grondexploitaties). Onder andere door marktontwikkelingen kan de planning, het programma en/of de prijs van een grondexploitatie veranderen. Daardoor is van het geraamde saldo van een grondexploitatie niet zeker of dit saldo ook daadwerkelijk wordt gerealiseerd.

Risico's op projectniveau

Om de financiële risico's voor de gemeente te beperken, investeert de gemeente niet voordat een redelijke zekerheid bestaat over de realisatie van het project. Om te voorkomen dat een opeenhoping van financiële risico's voor de gemeente plaatsvindt, beoordeelt de gemeente elk jaar of ingrepen nodig zijn op eventueel ontstane verliezen op plannen. Waar nodig wordt een (verlies)voorziening getroffen of wordt de reeds getroffen voorziening opgehoogd.

Jaarlijks voert de gemeente voor individuele grondexploitaties een risicoanalyse uit. Aan de hand van deze risicoanalyse wordt bepaald welke risicoreserve in het project nodig is om de project specifieke risico's op te vangen. Voorbeelden van projectspecifieke risico's zijn het slagen van een bestemmingsplanprocedure of het risico op bodemvervuiling.

In de [Monitor Grondexploitaties](#) geeft het college twee keer per jaar inzicht in de belangrijkste ontwikkelingen per project.

Risico's op portefeuilleniveau

De projectoverstijgende risico's (macro-economische effecten, marktrisico's etc.) worden meegenomen in de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit en daarmee in de berekening van het weerstandsvermogen.

De gemeente beoordeelt periodiek het totale planaanbod in de stad in relatie tot actuele marktanalyses. De resultaten hiervan geven onder meer inzicht in wenselijke en noodzakelijke aanpassingen in de gemeentelijke grondexploitatieportefeuille en in de bijbehorende financiële effecten.

Het doel van portefeuillesturing is financiële risico's te beperken en kansen tijdig te signaleren. De uitkomsten meldt het college jaarlijks in de MGVR.

In aansluiting op bovengenoemd beleid heeft de gemeente voor de grondexploitatieportefeuille het financiële effect bepaald van risico's die volgen uit de marktanalyse van woon- en werklocaties en van de algemene prijsontwikkelingen. Dit is gedaan aan de hand van een risicoanalyse. Hierbij zijn de omgevingsrisico's vertaald in verschillende scenario's. De benodigde weerstandscapaciteit is berekend en vastgesteld op € 88 mln (stand jaarrekening 2022).

Investerings

Pagina 216

Investerings

In deze paragraaf wordt een overzicht van de nieuwe en lopende investeringen gepresenteerd. De raad geeft met het voteren van kredieten het college toestemming meerjarige investeringsuitgaven te doen en/of verplichtingen aan te gaan. Het college bewaakt de voortgang en afsluiting van het gevoteerde krediet.

[BeleidInvesteringsvoorstel 2024Kredietaanvragen nieuwe investeringen Lopende investeringen](#)

Beleid

Rotterdam groeit, verandert en veroudert. Om hierop in te spelen moet de gemeente investeren. Om te kunnen investeren, moet de gemeente over investerend vermogen beschikken. Het beleid is erop gericht om dit investerend vermogen te borgen. Er worden drie investeringsruimten onderscheiden:

1. Investeringsruimte voor vervanging, renovatie of restauratie van huidige bezittingen;
2. Reguliere investeringsruimte voor investeringen die leiden tot nieuwe bezittingen;
3. Extra investeringsruimte voor investeringen die leiden tot nieuwe bezittingen, die is ontstaan uit de verkoop van aandelen Eneco (2020) en de eeuwigdurende afkoop van erfpacht door enkele woningcorporaties (2022-2023).

Met verstandig investeringsbeleid willen we zekerstellen dat deze investeringsruimten nu en in de toekomst voldoende omvang hebben, passend bij de verwachte groei van de stad, de maatschappelijke opgaven waarvoor de stad staat en bij het huidige voorzieningenniveau. Daarnaast willen we bevorderen dat de schaarse investeringsruimten weloverwogen en transparant worden ingezet.

De gemeente Rotterdam staat er gelukkig niet alleen voor. We trekken samen op met inwoners, ondernemers, woningcorporaties, waterschappen, de provincie Zuid-Holland, de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH), het Rijk, de Europese Unie en ander partijen. Daarbij geldt: hoe meer investerend vermogen van andere partijen wordt aangetrokken, hoe beter dat is voor Rotterdam en voor de Rotterdammers. Het eigen investerend vermogen fungeert daarbij als hefboom voor het aantrekken van extern investerend vermogen. Onderstaande afbeelding illustreert dit.

In de [Beleidsnota Investerings Rotterdam 2020](#) is aangegeven hoe we dit beleid vormgeven.

Investeringsvoorstel 2024

Onderstaande tabellen betreffen het Investeringsvoorstel 2024. Daarbij is een onderscheid gemaakt tussen de investeringen die vanuit de reguliere investeringsruimte voor nieuwe investeringen worden gedaan en de investeringen die vanuit de bijzondere erfpachtbaten worden gedaan.

Er worden vier typen investeringen onderscheiden, t.w.:

V= Vervangingsinvesteringen

L= Levensduur verlengende investeringen (i.c. renovaties en restauraties)

U= Uitbreidingsinvesteringen

K= Kwaliteitsverhogende investeringen

Iedere investering is kort omschreven. Voor meer inzicht kan een overzicht met detailinformatie worden geraadpleegd.

Investeringsvoorstellen uit reguliere investeringsruimte

Programma

Cat Bedrag

(x 1

mln)

Economische ontwikkeling		1,06			
Vitale winkelstraten	K	1,06	Programma	Cat	Bedrag (x 1 mln)
Wolhaertsbocht			Economische ontwikkeling		
/Crooswijkseweg			1,06		
			Vitale winkelstraten Wolhaertsbocht /Crooswijkseweg	K	1,06
			Toelichting:		
Energietransitie		1,48			
Apparaatslasten aardgasvrij	K	1,48	Programma	Cat	Bedrag
(correctie 2021)					(x 1 mln)
			Energietransitie		
			1,48		
			Apparaatslasten aardgasvrij (correctie 2021)	K	1,48
			Toelichting: Het afronden van de lopende gebiedsaanpakken aardgasvrij cf coalitieakkoord met de woningcorporaties en warmtebedrijven in de stad. Het betreft te activeren apparaatslasten die niet zijn meegenomen in besluit dekking aardgasvrij uit 2021 (13,5 mln).		
Stedelijke ontwikkeling		128,74			
Oeververbinding	U	50,00	Programma	Cat	Bedrag (x 1 mln)
/schaalsprong OV			Stedelijke ontwikkeling		
			128,74		
			Oeververbinding/schaalsprong OV	U	50,00
			Toelichting: Reservering voor dekking Oeververbinding/schaalsprong OV conform raadsbesluit.		
Fonds kleinschalige	K	10,79	Programma	Cat	Bedrag
gebiedsontwikkeling					(x 1 mln)
			Stedelijke ontwikkeling		
			128,74		
			Fonds kleinschalige gebiedsontwikkeling	K	10,79
			Toelichting: Conform Coalitieakkoord inrichten van de ventwegen van de Maastunnelcorridor als fietsstraten, 'auto te gast'. Het gaat om de ventwegen van de Statentunnel tot en met de Pleinweg. Het project kent, als onderdeel van het totale pakket aan maatregelen op de Maastunnelcorridor, een hoge politieke gevoeligheid, en is dus ook letterlijk opgenomen in het coalitieakkoord.		
Programma veilige en	K	15,25	Programma	Cat	Bedrag
gezonde straten					(x 1 mln)
			Stedelijke ontwikkeling		
			128,74		
			Programma veilige en gezonde straten	K	15,25
			Toelichting: Eind 2021 verstrekke het College de opdracht om voorbereidingen te treffen voor 30 km/u als norm in de bebouwde kom van Rotterdam. Deze opdracht vloeide voort uit een raadsnotie. Deze invulling van de raadsnotie is met instemming van alle raadspartijen afgedaan.		

Later werd 30 km/u ook in het coalitieakkoord van 2022 genoemd: "We hanteren 30 km per uur als norm in die straten waar dat nodig en mogelijk is."

Met het programma veilige straten werken we aan een passende snelheidslimiet in de bebouwde kom van Rotterdam die aansluit bij de mobiliteitstransitie. Nu geldt op 55% van de Rotterdamse wegen een limiet van 30 km/u. Uiteindelijk werken we toe naar 30 km/u op zo'n 75% van de wegen in verschillende fasen. Zo maken we Rotterdam veiliger voor iedereen: voetgangers, fietsers en gemotoriseerd verkeer. En we maken van Rotterdam een prettigere plek om te wonen, werken en verblijven. Hiermee geven we invulling aan het doel 'Ruim baan voor fietsers en voetgangers' binnen het programma Stedelijke Ontwikkeling.

Fietstraten ventwegen	K	0,20	Programma	Cat	Bedrag
Maastunnel (voorbereiding)					(x 1 mln)
Stedelijke ontwikkeling					128,74
Fietstraten ventwegen Maastunnel (voorbereiding)	K	0,20			
Toelichting: Conform Coalitieakkoord inrichten van de ventwegen van de Maastunnelcorridor als fietsstraten, 'auto te gast'. Het gaat om de ventwegen van de Statentunnel tot en met de Pleinweg. Het project kent, als onderdeel van het totale pakket aan maatregelen op de Maastunnelcorridor, een hoge politieke gevoeligheid, en is dus ook letterlijk opgenomen in het coalitieakkoord.					
Stadsprojecten	U	0,30	Programma	Cat	Bedrag
programmamakosten	/K				(x 1 mln)
Stedelijke ontwikkeling					128,74
Stadsprojecten programmamakosten	U	0,30			
	/K				
Toelichting: Voor de Stadsprojecten is voor elk project dat naar verwachting vóór juni 2024 een DO vaststelt individueel een aanvraag voor investeringskrediet ingevuld. De aanvraag voor het programma vraagt middelen aan voor het programma (uren programmamanager, secretaris, communicatie etc.).					
Klimaatadaptatie: vergroening van de buitenruimte (20 ha groen)	K	21,80	Programma	Cat	Bedrag (x 1 mln)
Stedelijke ontwikkeling					128,74
Klimaatadaptatie: vergroening van de buitenruimte (20 ha groen)	K	21,80			
Toelichting:					
Programma Kleine Kernen	U	4,94	Programma	Cat	Bedrag (x 1 mln)
Aanpak - TROP HvH	/K				
Stedelijke ontwikkeling					128,74
Programma Kleine Kernen Aanpak - TROP HvH	U	4,94			
	/K				
Toelichting: Deel van het programma Kleine Kernen dat invulling geeft aan het TROP HvH. Oranjebonnen, Rechtestraat, toegangspoort Nationaal Park Hollandse Duinen en zuidwesthoek.					
Stadproject Hofbogen -	U	0,95	Programma	Cat	Bedrag

omliggende straten (voorbereiding)	/K				(x 1 mln)
Stedelijke ontwikkeling					128,74
Stadsproject Hofbogen - omliggende straten (voorbereiding)	U				0,95
					/K
Toelichting: Het Hofbogenpark is meer dan een park op het dak van de Hofbogen. Het opnieuw inrichten van omliggende straten is van groot belang voor de beleving van het park, op het dak (lopen tussen de boomkruinen) en de verbinding van het dakpark met de wijken en bestaande groenstructuur (zowel recreatief als ecologisch van belang). Het Definitief Ontwerp van het park op het dak is in november 2023 vastgesteld (23bb007637) en de aanbesteding is gestart. Voor de aanliggende straten wordt een apart planproces gevolgd. Een verkenning/QuickScan van de straten is in 2021 gedaan. Hierbij is geprioriteerd welke straten de meeste urgentie hebben om op te pakken. Hierbij was het ontbreken van bomen in deze straten een belangrijk criterium.					
Stadsproject Rijnhaven – drijvende delen Katendrecht - West (voorbereiding)	U	2,50	Programma	Cat	Bedrag (x 1 mln)
Stedelijke ontwikkeling					128,74
Stadsproject Rijnhaven – drijvende delen Katendrecht -West (voorbereiding)	U				2,50
Toelichting: Deze investeringsaanvraag gaat over de aanleg van het drijvend park Katendrecht. Deze investering staat niet op zichzelf, maar is onderdeel van de gebiedsontwikkeling Rijnhaven en daarbinnen specifiek van het Rijnhavenpark (Stadsproject). Naast nieuwe bebouwing, wordt een geheel nieuw parkgebied gerealiseerd: het Rijnhavenpark. De ontwikkeling van het Rijnhavenpark bestaat uit drie verschillende parkdelen met ieder een eigen karakter en gebruik: - een stadspark met strand aan de oostzijde van het bekken; - drijvende parkdelen aan zowel de noord- als zuidzijde van het bekken; - het wateroppervlak met recreatiemogelijkheden. Het drijvend park Katendrecht is één van de drijvende parkdelen aan de zuidkant van de Rijnhavenontwikkeling. In navolging op het landpark en het drijvend park aan de Wilhelminapier, wordt met dit projectonderdeel het 'rondje Rijnhaven' verder afgemaakt. Het drijvend park Katendrecht wordt in twee delen gerealiseerd. Dit zorgt ervoor dat deze onderdelen van het Rijnhavenpark zo snel mogelijk beschikbaar zijn voor het publiek. Voor nu worden de voorbereidingskosten voor dit projectonderdeel aangevraagd, zodat het planproces kan worden opgestart. De uitvoeringskosten worden volgend jaar aangevraagd.					
Doorpakken Hart van Zuid (voorbereiding)	K	1,27	Programma	Cat	Bedrag (x 1 mln)
Stedelijke ontwikkeling					128,74
Doorpakken Hart van Zuid (voorbereiding)	K				1,27
Toelichting: Hart van Zuid is een langlopende gebiedsontwikkeling, waarbij er vanaf 2016 voor 20 jaar een gebiedsconcessie is aangegaan met Heijmans. Veel functies zijn dus inmiddels toegevoegd, vernieuwd en/of uitgebreid en de transformatie naar een echt verblijfsgebied is ingezet. Met Hart van Zuid is het gebied rondom metrostation Zuidplein sterk verbeterd qua aantrekkingskracht en leefbaarheid. Maar de huidige situatie van de entree in en rondom het metrostation is in meerdere opzichten fors onder de maat. Het is er donker, vies, rommelig, de buitenruimte is sleets en voldoet niet meer aan de eisen van deze tijd. Dit zorgt voor een beleving van onveiligheid. De kwaliteitsimpuls van het metrostation is een					

combinatieproject van stationshal met commerciële ruimtes, gebouwd fietsparkeren en de renovatie van de +1/+2 niveau van het metrostation (met forse co-financiering vanuit de MRDH).

Planvoorbereiding	K	12,09	Programma	Cat	Bedrag
buitenruimte					(x 1
gebiedsontwikkelingsprojecten					mln)
Stedelijke ontwikkeling					128,74
Planvoorbereiding buitenruimte gebiedsontwikkelingsprojecten	K	12,09			
Toelichting: Daar waar een aanpassing in de buitenruimte een Inrichtingsplan vraagt (ook als de aanleiding vanuit cluster SB komt), is afdeling Gebiedsontwikkeling hier opdrachtgever voor. Uitkomst van de Bestuursopdracht Financiële sturing SO (2021) heeft er toegeleid dat de afdeling Gebiedsontwikkeling met ingang van 2023 geen algemene middelen meer voor deze taak heeft, omdat besloten is dat óók de planvormingskosten geactiveerd moeten gaan worden. In 2022 is er daarom vanuit de RIM 3,7 miljoen toegekend aan afdeling gebiedsontwikkeling om kosten van planvorming voor buitenruimteprojecten te dekken. Waarvan de uitvoeringskosten reeds (deels) gedekt zijn. Voor een groot deel van deze projecten loopt de planvormingsfase door in 2024 en verder, deze kosten zijn niet gedekt. Indien geen dekking wordt gevonden worden deze projecten (per direct) stilgelegd. Het betreffen in totaal ca. 45 projecten verdeeld over de hele stad, verwerkt in één investeringsvoorstel.					
Programma Kleine Kernen	U	6,79	Programma	Cat	Bedrag (x 1 mln)
Aanpak - Rozenburg -	/K		Stedelijke ontwikkeling		128,74
Heijplaat - Pernis			Programma Kleine Kernen Aanpak - Rozenburg - Heijplaat - Pernis	U/K	6,79
Toelichting: Deel van het programma Kleine Kernen voor Rozenburg, Heijplaat en Pernis. Betreft Pernis – Pernisserpark, Rozenburg – Pothof en Herontwikkeling Zuidpunt Heijplaat.					
IP Pleinweg / Goereesestraat	K	1,86	Programma	Cat	Bedrag
					(x 1
					mln)
Stedelijke ontwikkeling					128,74
IP Pleinweg / Goereesestraat	K	1,86			
Toelichting: De directe aanleiding voor de aanpak van de kruising is het feit dat er al jaren een onoverzichtelijke situatie is die tot veel verkeersongelukken leidt. Een zogenaamde 'blackspot' in het Rotterdamse verkeersnetwerk. Drie aanvullende aanleidingen zijn: - Afronden van pilotproject op de Pleinweg. - Daarnaast is er aansluitend hierop een wens tot een beter openbaar vervoer en langzaam verkeersverbinding langs deze route. - Tot slot is er nog de noodzaak tot het aanbrengen van een regenwaterleiding voor de Tarwewijk, om overtollig regenwater af te voeren naar het Zuiderpark. Dit is een belangrijk onderdeel voor het klimaatadaptief maken van de Tarwewijk. De Pleinweg ligt tussen de Maastunnel en de Strevelsweg (Hart van Zuid). Deze belangrijke, beeldbepalende entree van de stad wordt gebruikt door ca. 30.000 voertuigen per dag. De functie als "verkeersmachine" vormt echter ook een barrière voor bewoners van de wijken Carnisse en Tarwewijk. De oversteekbaarheid van de Pleinweg is onvoldoende en de verkeersveiligheid voor met name voetgangers en fietsers is in het geding. Daarnaast zorgt het vele verkeer voor diverse (schadelijke) neveneffecten, waaronder de uitstoot van fijnstof en geluidsoverlast.					
TOTAAL		131,28			

Investeringsvoorstellen uit erfpachtbaten

Programma	Cat	Bedrag			
		(x 1			
		mln)			
Economische ontwikkeling		1,25			
Beter Benutten	K	1,25	Programma	Cat	Bedrag
Spaanse Polder					(x 1
					mln)
Economische ontwikkeling		1,25			
Beter Benutten Spaanse Polder	K	1,25			
Toelichting: In de Spaanse Polder ligt een grote opgave tot verdichting en het juiste bedrijf op de juiste plek (met name hoge milieucategorie, logistiek en maakbedrijven die niet in een stedelijke omgeving passen). Daarmee worden gebiedsontwikkelingen elders in de stad juist weer mogelijk gemaakt. Er wordt immers cruciale schuifruimte gecreërd. Naast dit 'beter benutten', waarvoor het Rijk cofinanciering in het vooruitzicht stelt, investeren we ook in goede groei door samen met bedrijven(raad) concrete maatregelen uit te werken en uit te voeren op het gebied van duurzaam, werkgelegenheid, bereikbaarheid en kwaliteit buitenruimte (o.a. vergroening).					
Energietransitie		26,20			
DTB	U	26,20	Programma	Cat	Bedrag
/K					(x 1
					mln)
Energietransitie		26,20			
DTB	U	26,20			
/K					
Toelichting: Met het vaststellen van het coalitieakkoord is besloten tot de inrichting van een Duurzaamheidstransitiebudget ter grootte van € 100 mln. 'om de juiste innovaties in de regio te versnellen, ondernemers te ondersteunen, en zo het verdienvermogen voor de stad en de werkgelegenheid voor Rotterdammers te bevorderen'.					
Stedelijke ontwikkeling		65,62			
Stadsproject Nelson	U	65,62	Programma	Cat	Bedrag
Mandelpark (incl. onzekerheidsreserve)					(x 1
					mln)
Stedelijke ontwikkeling		65,62			
Stadsproject Nelson Mandelpark (incl. onzekerheidsreserve)	U	65,62			
Toelichting: Het Nelson Mandelpark is een multifunctioneel park van 7 hectare en ligt tussen Tarwewijk, Afrikaanderwijk, Bloemhof en Katendrecht in. In deze wijken ontbreekt het aan hoogwaardige, grote en groene openbare ruimte. Daarnaast ligt het park aan de (deels nog te realiseren) stadsas met in de directe nabijheid metrostation Maashaven. Het ontwerp komt neer op een multifunctioneel park van formaat. Het centrale gedeelte van het park bestaat uit					

TOTAAL 93,07

Kredietaanvragen nieuwe investeringen

Uit onderstaande tabel blijkt welke investeringen de gemeente gaat doen vanuit de bestaande begroting.

Er worden vier typen investeringen onderscheiden, t.w.:

V= Vervangingsinvesteringen

L= Levensduur verlengende investeringen (i.c. renovaties en restauraties)

U= Uitbreidingsinvesteringen

K= Kwaliteitsverhogende investeringen

Iedere investering is kort omschreven. Voor meer inzicht kan een overzicht met detailinformatie worden geraadpleegd.

Programma	Cat	Bedrag	Raming	Raming	Raming	Raming	Raming
		(x 1	2024	2025	2026	2027	2028
		mln)					

Economische ontwikkeling		2.500	1.250	0	1.250	0	0

Uitvoeringsstrategie	K	2.500	1.250	0	1.250	0	0
Spaanse Polder							

Programma	Cat	Bedrag (x 1	Raming	Raming	Raming	Raming	Raming
		mln)	2024	2025	2026	2027	2028

Economische ontwikkeling		2.500	1.250	0	1.250	0	0

Uitvoeringsstrategie	K	2.500	1.250	0	1.250	0	0
Spaanse Polder							

Doel krediet: Gebiedsaanpak Spaanse Polder draagt bij aan collegegetarget behoud bedrijfsruimte.

Details	Nieuw	2024	2025	2026	2027	2028
bedrag						

Bijdragen van derden	1.250	625	0	625	0	0

Netto investering	1.250	625	0	625	0	0

(Rotterdams geld)

Kapitaallasten (rente en	N.v.t.	0	28	115	113	111

afschrijving)

Energietransitie	61.300	8.988	1.089	1.089	1.089	1.089

Pendrecht en Reyeroord	K	13.500	8.053	1.089	1.089	1.089	1.089	Programma Cat Bedrag (x 1 mln) Raming 2024 Raming 2025 Raming 2026 Raming 2027 Raming 2028
Energietransitie61.3008.9881.0891.0891.0891.089								
Pendrecht en ReyeroordK13.5008.0531.0891.0891.0891.0891.089								
Doel krediet: Het realiseren van de stadsverwarming in Pendrecht en Reyeroord.								
Details Nieuw bedrag 2024 2025 2026 2027 2028								
Bijdragen van derden0000000								
Netto investering13.5008.0531.0891.0891.0891.0891.089								
(Rotterdams geld)								
Kapitaallasten (rente en afschrijving)N.v.t.000000								

Gebiedsaanpakken aardgasvrij	K	47.800	935	0	0	0	0	Programma Cat Bedrag (x 1 mln) Raming 2024 Raming 2025 Raming 2026 Raming 2027 Raming 2028
Energietransitie61.3008.9881.0891.0891.0891.089								
GebiedsaanpakkenK47.80093500000								
aardgasvrij								
Doel krediet: Voorbereidings- en investeringskosten voor Gebiedsaanpakken Reyeeoord Oost PLF, Rozenburg, ONA en overige.								
Details Nieuw bedrag 2024 2025 2026 2027 2028								
Bijdragen van derden0000000								
Netto investering47.80093500000								
(Rotterdams geld)								
Kapitaallasten (rente en afschrijving)N.v.t.0122120117115								

Stedelijke ontwikkeling	98.272	11.379	34.698	14.582	21.213	13.200

Meerjaren programma gemeentelijke vastgoed MO/BW 2024-2028	K	55.493	2.700	7.100	10.250	19.043	13.200	Programma Cat Bedrag (x 1 mln) Raming 2024 Raming 2025 Raming 2026 Raming 2027 Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling98.27211.37934.69814.58221.21313.200								
Meerjaren programma gemeentelijkeK55.4932.7007.10010.25019.04313.200								
vastgoed MO/BW 2024-2028								
Doel krediet: Meerjaren programma gemeentelijk vastgoed MO/BW 2022/2028 als doel vervangende nieuwbouw en/ of uitgebreide renovatie van gemeentelijke posities ten behoeve van Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen.								

								Details		Nieuw	2024	2025	2026	2027	2028							
									bedrag													
								Bijdragen van derden		0	0	0	0	0	0							
								Netto investering (Rotterdams geld)		55.493	2.700	7.100	10.250	19.043	13.200							
								Kapitaallasten (rente en afschrijving)		N.v.t.	0	0	99	492	1.002							
Herontwikkeling	K	800	400	400	0	0	0	Programma	Cat	Bedrag (x	Raming	Raming	Raming	Raming	Raming							
Tankstation 's											1 mln)	2024	2025	2026	2027	2028						
Gravendijkwal									Stedelijke ontwikkeling								98.272	11.379	34.698	14.582	21.213	13.200
								Herontwikkeling Tankstation 's	K	800	400	400	0	0	0							
								Gravendijkwal														
								Doel krediet: Het Tankstation aan de 's Gravendijkwal(kant EMC) wordt geamoveerd. Dit betekent dat er gesloopt, gesaneerd wordt waarna er kan worden heringericht.														
								Details		Nieuw	2024	2025	2026	2027	2028							
									bedrag													
								Bijdragen van derden		0	0	0	0	0	0							
								Netto investering (Rotterdams geld)		800	400	400	0	0	0							
								Kapitaallasten (rente en afschrijving)		N.v.t.	0	0	69	68	67							
Zero emissie zone	K	2.697	2.347	350	0	0	0	Programma	Cat	Bedrag (x 1	Raming	Raming	Raming	Raming	Raming							
Rotterdam											mln)	2024	2025	2026	2027	2028						
								Stedelijke ontwikkeling								98.272	11.379	34.698	14.582	21.213	13.200	
								Zero emissie zone	K	2.697	2.347	350	0	0	0							
								Rotterdam														
								Doel krediet: Dit krediet is voor het leveren van camera's, installatie, verkeersmaatregelen, kwaliteitscontrole, bebording en meer voor het realiseren van de zero emissie zones.														
								Details		Nieuw	2024	2025	2026	2027	2028							
									bedrag													
								Bijdragen van derden		0	0	0	0	0	0							
								Netto investering (Rotterdams geld)		2.697	2.347	350	0	0	0							
								Kapitaallasten (rente en afschrijving)		N.v.t.	0	234	317	311	306							
Integrale aanpak	K	2.000	595	1.405	0	0	0	Programma	Cat	Bedrag (x 1	Raming	Raming	Raming	Raming	Raming							
Slinge IAS fysieke											mln)	2024	2025	2026	2027	2028						

pijler

Stedelijke ontwikkeling		98.272	11.379	34.698	14.582	21.213	13.200
Integrale aanpak Slinge IAS	K	2.000	595	1.405	0	0	0
fysieke pijler							
Doel krediet: Aanpak van basis op orde winkelgebied; aanpak panden (reglementen/beeldkwaliteitsplan) en buitenruimte.							
Details		Nieuw	2024	2025	2026	2027	2028
bedrag							
Bijdragen van derden		2.400	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams		-400	595	1.405	0	0	0
geld)							
Kapitaallasten (rente en		N.v.t.	0	0	172	169	167
afschrijving)							

Programma veilige en
gezonde straten

Programma	Cat	Bedrag (x 1	Raming	Raming	Raming	Raming	Raming
		mln)	2024	2025	2026	2027	2028

Stedelijke ontwikkeling		98.272	11.379	34.698	14.582	21.213	13.200

Programma veilige en	K	15.253	0	15.253	0	0	0
gezonde straten							

Doel krediet: Het college van B&W werkt in lijn met het coalitieakkoord 2022 – 2026 aan de invoering van meer 30 km/u wegen waar dat nodig en mogelijk is. Daarmee geeft het ook uitwerking aan het eind 2021 vastgestelde ambtiedocument (21bb14999) welke is opgesteld naar aanleiding van een door de gemeenteraad aangenomen motie 'Veilige Straten' (20bb17962). Een motie welke verzoekt om meer 30 km/u in te voeren in het belang van de verkeersveiligheid. Met deze aanvraag wordt investeringskrediet gevraagd voor het uitvoeren van het verlagen van de snelheid op 110 straten/straatdelen in Rotterdam en daarmee de verkeersveiligheid te verbeteren.

Details		Nieuw	2024	2025	2026	2027	2028
bedrag							
Bijdragen van derden		0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams		15.253	0	15.253	0	0	0
geld)							
Kapitaallasten (rente en		N.v.t.	0	0	809	799	789
afschrijving)							

Gebiedsontwikkeling
2024

Programma	Cat	Bedrag (x 1	Raming	Raming	Raming	Raming	Raming
		mln)	2024	2025	2026	2027	2028

Stedelijke ontwikkeling		98.272	11.379	34.698	14.582	21.213	13.200

Gebiedsontwikkeling 2024	K	10.790	2.751	6.200	1.839	0	0

Doel krediet: Het krediet ten behoeve van gebiedsontwikkelingsprojecten

Details		Nieuw	2024	2025	2026	2027	2028

								bedrag							
								Bijdragen van derden	0	0	0	0	0	0	
								Netto investering	10.790	2.751	6.200	1.839	0	0	
								(Rotterdams geld)							
								Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	0	0	0	643	635	
Multifunctionele opvanglocatie	K	600	600	0	0	0	0	Programma	Cat	Bedrag	Raming	Raming	Raming	Raming	Raming
										(x 1 mln)	2024	2025	2026	2027	2028
								Stedelijke ontwikkeling		98.272	11.379	34.698	14.582	21.213	13.200
								Multifunctionele opvanglocatie	K	600	600	0	0	0	0
								Capelsebrug (voorbereidingskrediet)							
								Doel krediet: Voorbereidingskrediet voor de multifunctionele opvanglocatie i.r.t. verbouwing/renovatie Capelsebrug.							
								Details		Nieuw	2024	2025	2026	2027	2028
										bedrag					
								Bijdragen van derden		0	0	0	0	0	0
								Netto investering (Rotterdams geld)		600	600	0	0	0	0
								Kapitaallasten (rente en afschrijving)		N.v.t.	0	22	22	22	22
IP Pleinweg / Goereesestraat	K	1.860	360	1.500	0	0	0	Programma	Cat	Bedrag (x 1 mln)	Raming	Raming	Raming	Raming	Raming
											2024	2025	2026	2027	2028
								Stedelijke ontwikkeling		98.272	11.379	34.698	14.582	21.213	13.200
								IP Pleinweg / Goereesestraat	K	1.860	360	1.500	0	0	0
								Doel krediet: Het aanpassen van de ventwegen van de Pleinweg, extra waterberging, bereikbaarheid Hart van Zuid, de fietspadenstructuur, het park en het oorlogsmonument bij de Mijnsherenlaan.							
								Details		Nieuw	2024	2025	2026	2027	2028
										bedrag					
								Bijdragen van derden		0	0	0	0	0	0
								Netto investering		1.860	360	1.500	0	0	0
								(Rotterdams geld)							
								Kapitaallasten (rente en afschrijving)		N.v.t.	0	0	99	97	96
Motie Winkelstraat om trots op te zijn	K	1.060	203	461	396	0	0	Programma	Cat	Bedrag (x 1 mln)	Raming	Raming	Raming	Raming	Raming
											2024	2025	2026	2027	2028
								Stedelijke ontwikkeling		98.272	11.379	34.698	14.582	21.213	13.200
								Motie Winkelstraat om trots op te zijn	K	1.060	203	461	396	0	0

Doel krediet: Het veilig(er) en aantrekkelijk(er) inrichten van de winkelstraten Wolphaertsbocht, Crooswijkseweg en Slinge zodat het een aantrekkelijke, uitnodigende en groenere publieke ontmoetingsruimte wordt met meer ruimte voor de voetganger, fietser en passende voorzieningen.

Details	Nieuw	2024	2025	2026	2027	2028
	bedrag					
Bijdragen van derden	0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	1.060	203	461	396	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	0	0	0	74	73

Bonnie	K	1.687	190	475	499	523	0	Programma	Cat	Bedrag (x 1	Raming	Raming	Raming	Raming	Raming
										mln)	2024	2025	2026	2027	2028
								Stedelijke ontwikkeling		98.272	11.379	34.698	14.582	21.213	13.200
Bonnie	K	1.687	190	475	499	523	0								

Doel krediet: Dit betreft investering in de doorontwikkeling van de applicatie "Bonnie". Dit is de applicatie waar de naheffingsaanslag wordt geregistreerd indien vaststaat dat een parkeerrecht ontbreekt. Voor efficiënte verwerking van naheffingsaanslagen is deze investering noodzakelijk.

Details	Nieuw bedrag	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	1.687	190	475	499	523	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	0	0	0	0	368

Geo Parkeer	K	936	200	234	245	257	0	Programma	Cat	Bedrag (x 1	Raming	Raming	Raming	Raming	Raming
Database (GPD)										mln)	2024	2025	2026	2027	2028
								Stedelijke ontwikkeling		98.272	11.379	34.698	14.582	21.213	13.200
								Geo Parkeer Database	K	936	200	234	245	257	0
								(GPD)							

Doel krediet: Dit betreft investering in doorontwikkeling van de scansoftware waar de scanauto's gebruik van maken voor handhaving op het betaald parkeren. Voor efficiënte handhaving met scanauto's is deze investering noodzakelijk.

Details	Nieuw bedrag	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0	0	0	0	0	0
Netto investering	936	200	234	245	257	0

								(Rotterdams geld)							
								Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	0	0	0	0	204	
ISA	K	2.564	400	687	721	756	0	Programma	Cat	Bedrag (x 1 mln)	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
								Stedelijke ontwikkeling							
								98.27211.37934.69814.58221.21313.200							
ISA	K	2.564	400	687	721	756	0								
								Doel krediet: Cluster Stadsontwikkeling gaat vanaf heden voorbereidingskosten voor planvorming buitenruimte activeren, als onderdeel van de totale investering. Voor 2023 wordt gewerkt met een verzamelkrediet. Naar de toekomst toe zullen de voorbereidingskosten per project geactiveerd worden.							
								Details	Nieuw bedrag	2024	2025	2026	2027	2028	
								Bijdragen van derden							
								000000							
								Netto investering							
								2.5644006877217560							
								(Rotterdams geld)							
								Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	0	0	0	0	559	
Rotterdam	K	2.532	633	633	633	633	0	Programma	Cat	Bedrag (x 1 mln)	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
								Bezoekersparkeren app							
								Stedelijke ontwikkeling							
								98.27211.37934.69814.58221.21313.200							
Rotterdam	K	2.532	633	633	633	633	0								
								Bezoekersparkeren app							
								Doel krediet: Dit betreft investering in de doorontwikkeling van de Bezoekersapp waarmee contracthouders bezoekers tegen gereduceerd tarief kunnen laten parkeren. Doel van deze investering is om de continuïteit (beschikbaarheid) van de applicatie verder te verbeteren							
								Details	Nieuw bedrag	2024	2025	2026	2027	2028	
								Bijdragen van derden							
								431000000							
								Netto investering							
								2.1016336336336330							
								(Rotterdams geld)							
								Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	0	0	0	0	552	
Bestaande stad		5.208	1.608	2.000	1.400	200	0								
DVT	V	520	520	0	0	0	0	Programma	Cat	Bedrag (x 1 mln)	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
								fundatievervanging kunstgrasveld vv							

Hillegersberg
Duivenpad 11

Bestaande stad		5.208	1.608	2.000	1.400	200	0
DVT fundatievervanging kunstgrasveld vv	V	520	520	0	0	0	0
Hillegersberg Duivenpad 11							
Doel krediet: Vervangen van de verzakte fundatielagen naar een grauwacke fundering, geschikt voor dit deel van de stad (veengrond)							
Details		Nieuw	2024	2025	2026	2027	2028
		bedrag					
Bijdragen van derden		0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)		520	520	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)		N.v.t.	0	23	23	23	23

Schiehaven 17
(huisvesting creatieve
ondernemers)

K 688 488 200 0 0 0

Programma		Cat	Bedrag (x 1 mln)	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestaande stad			5.208	1.608	2.000	1.400	200	0
Schiehaven 17 (huisvesting creatieve ondernemers)	K	688	488	200	0	0	0	0
Doel krediet: Herstelwerkzaamheden om het pand Schiehaven 17 te verhuren voor huisvesting creatieve ondernemers van de afgebrande Keilewerf 1 Vierhavenstraat/Keileweg M4H.								
Details		Nieuw	2024	2025	2026	2027	2028	
		bedrag						
Bijdragen van derden		0	0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)		688	488	200	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)		N.v.t.	0	0	77	77	77	

Uitbreiding
Topsportcentrum
Rotterdam
voorbereidingskrediet

K 4.000 600 1.800 1.400 200 0

Programma		Cat	Bedrag (x 1 mln)	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestaande stad			5.208	1.608	2.000	1.400	200	0
Uitbreiding Topsportcentrum Rotterdam voorbereidingskrediet	K	4.000	600	1.800	1.400	200	0	0
Doel krediet: Voorbereidingskrediet voor het Topsportcentrum Rotterdam								
Details		Nieuw	2024	2025	2026	2027	2028	
		bedrag						
Bijdragen van derden		0	0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)		4.000	600	1.800	1.400	200	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)		N.v.t.	0	0	0	0	146	

TOTAAL 175.572 29.670 36.877 18.011 23.392 15.379

Lopende investeringen

Uit onderstaande tabel blijkt welke investeringen thans worden gedaan. De kredieten voor deze investeringen zijn al verleend (gevoteerd). In sommige gevallen is echter een bijstelling van het krediet nodig. Dit kan komen doordat de kosten veranderd zijn, maar ook doordat de kredietaanvragen gefaseerd worden. Dit is te herkennen aan het bedrag dat is opgenomen in de kolom 'Bijstelling krediet'. Dit kan gaan om zowel een verhoging als een verlaging van het benodigde krediet. Voor de jaren 2024-2028 zijn de investeringsramingen weergegeven. Dit is het verwachte verloop van de uitgaven.

Iedere investering is kort omschreven. Voor meer inzicht kan een overzicht met detailinformatie worden geraadpleegd. Dit overzicht geeft inzicht in de eventuele bijdragen van derden, het netto-investeringsbedrag dat voor rekening van de gemeente komt en de jaarlijkse kapitaallasten die uit de investering zullen voortvloeien vanaf het moment dat de investering in gebruik wordt genomen. Soms is een investering reeds deels in gebruik genomen. Als hier sprake van is, hebben de getoonde kapitaallasten alleen betrekking op het nog niet in gebruik genomen deel.

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie	Raming	Raming	Raming	Raming	Raming
	krediet	gevoteerd	t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028	
Dienstverlening	950	0	950	277	0	0	0	0	673
Website Stadsarchief	350	0	350	277	0	0	0	0	73

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	R
	krediet	gevoteerd		
Dienstverlening	950	0	950	
Website Stadsarchief	350	0	350	

Doel krediet: Het krediet wordt ingezet voor de vernieuwing van de website van het Stadsarchief in het generieke Content Management Systeem (CMS).

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	R
	bedrag		bedrag	
Bijdragen van derden	0			
Netto investering (Rotterdams geld)	350	0	350	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Stadswinkelprojecten 2022	600	0	600	0	0	0	0	0	600

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	R
	krediet	gevoteerd		
Dienstverlening	950	0	950	

Stadswinkelprojecten 2022	600	0	600

Doel krediet:

Stadswinkelprojecten 2022 omvat

twee projecten, beide uitgevoerd

door de afdeling Uitvoering

Klantcontact van cluster

dienstverlening. (1)

Pasfotocontrole; Dit project heeft

betrekking op de controle van de

pasfoto en het reisdocument bij

het aanvragen van

reisdocumenten. (2) Controleren

en digitaliseren van buitenlandse

brondocumenten; Buitenlandse

brondocumenten worden gescand

en digitaal gelezen.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	R
Bijdragen van derden	0			
Netto investering (Rotterdams geld)	600	0	600	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Veilig	5.230	0	5.230	2.788	397	300	500	500	878

Handhavingssysteem Redline	1.700	0	1.700	133	0	300	500	500	400

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw krediet	Re gevoteerd

Veilig	5.230	0	5.230

Handhavingssysteem Redline	1.700	0	1.700

Doel krediet: Implementatie

nieuw Handhavingssysteem.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	R
Bijdragen van derden	0			
Netto investering (Rotterdams geld)	1.700	0	1.700	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Taakapplicatie Stadszaken	1.500	0	1.500	946	397	0	0	0	156	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	R
											krediet		gevoteerd	
											5.230	0	5.230	
Taakapplicatie Stadszaken											1.500	0	1.500	
Doel krediet: Vervanging applicatie VIS, voor afhandeling vergunningen horeca en evenementen, alsmede het registreren van dossiers voor Ondermijning en interventies.														
Details											Initieel	Bijstelling	Nieuw	R
											bedrag		bedrag	
Bijdragen van derden											0			
Netto investering (Rotterdams geld)											1.500	0	1.500	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)											N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Inrijbeperkende maatregelen	2.030	0	2.030	1.709	0	0	0	0	321	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	R
											krediet		gevoteerd	
											5.230	0	5.230	
Inrijbeperkende maatregelen											2.030	0	2.030	
Doel krediet: Rotterdam is een aantrekkelijke en toegankelijke stad met verschillende uitgaansgebieden en grote evenementen waar veel publiek op af komt. Rotterdam moet echter door de aanslagen in recente jaren in verschillende Europese steden, extra alert zijn op locaties waar veel mensen bijeen komen. Het college wil deze locaties de nodige bescherming bieden door de fysieke weerbaarheid te vergroten. Uitgangspunt daarbij is dat Rotterdam een aantrekkelijke en toegankelijke stad blijft, en zoveel mogelijk bescherming														

biedt voor grote groepen mensen
die in de stad uitgaan en
recreëren.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	R
Bijdragen van derden	26			
Netto investering (Rotterdams geld)	2.004	0	2.030	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121	450.418	139.526	175.824	133.241	82.508	49.765

Fietsenstalling Capelsebrug9750975626000000

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw krediet gevoteerd	R

Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121

Fietsenstalling Capelsebrug	975	0	975

Doel krediet: Het verhogen van de
capaciteit en het service-niveau
van fietsenstalling Capelsebrug.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	R
Bijdragen van derden	0			
Netto investering (Rotterdams geld)	975	0	975	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

A16 Rotterdam31.625031.6252.8471.61827.1600000

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw krediet gevoteerd	R

Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121

A16 Rotterdam	31.625	0	31.625

Doel krediet: Het betreft de kosten
voor de werkzaamheden in het
kader van de nieuwe rijksweg
tussen A13 en A16. Het betreft
specifiek de realisatie van
geluidsschermen, recreaduct,
meerkosten landtunnel en de
verplaatsing Tunnelmond Rotte.

										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw R
											bedrag		bedrag
										Bijdragen van derden	0		
										Netto investering (Rotterdams geld)	31.625	0	31.625
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Verkeersmanagementsystemen	16.565	0	16.565	13.611	831	1.000	0	0	-785	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw R
2021												krediet	gevoteerd

Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121

Verkeersmanagementsystemen	16.565	0	16.565

2021

Doel krediet: Dit krediet wordt ingezet voor het vervangen of verwijderen na einde levensduur van diverse verkeersmanagementsystemen in heel Rotterdam. Daaronder verstaan we verkeersregelininstallaties, verkeersgeleiding en ook de vervanging van benodigde software voor verkeersmanagement.

										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw R
											bedrag		bedrag
										Bijdragen van derden	67		
										Netto investering (Rotterdams geld)	16.498	0	16.565
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Ovonde Hoek van Holland	1.691	0	1.691	1.579	112	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw R
												krediet	gevoteerd

Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121

Ovonde Hoek van Holland	1.691	0	1.691

Doel krediet: De ovonde is een project in Hoek van Holland en is

onderdeel van het														
investeringsproject														
Strandboulevard. De ovonde														
maakt een goede														
verkeersafwikkeling mogelijk														
tussen de strandboulevard,														
Badweg, Strandweg en														
Paviljoensweg.														
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	R
											bedrag		bedrag	
Bijdragen van derden											0			
Netto investering (Rotterdams											1.691	0	1.691	
geld)														
Kapitaallasten (rente en											N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
afschrijving)														
Haltevoorzieningen	718	0	718	310	408	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	R
personenvervoer over water												krediet	gevoteerd	
										Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121	
Haltevoorzieningen											718	0	718	
personenvervoer over water														
Doel krediet: Dit betreft de														
aankoop van haltes voor														
personenvervoer over water.														
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	R
											bedrag		bedrag	
Bijdragen van derden											461			
Netto investering (Rotterdams											257	0	718	
geld)														
Kapitaallasten (rente en											N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
afschrijving)														
Stationsomgeving Hoek van	3.630	0	3.630	3.706	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	R
Holland Strand												krediet	gevoteerd	
										Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121	
Stationsomgeving Hoek van											3.630	0	3.630	
Holland Strand														
Doel krediet: Uitvoering														
inrichtingsplan eindplein Hoek van														

Holland Strand.

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	R
	bedrag		bedrag	
Bijdragen van derden	0			
Netto investering (Rotterdams geld)	3.630	0	3.630	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Vervanging6.00006.0005.9722800000

Verkeersregelininstallaties 2020

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	R
		krediet	gevoteerd	
Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121	

Vervanging6.00006.000

Verkeersregelininstallaties 2020

Doel krediet: Dit krediet wordt ingezet voor het vervangen of verwijderen na einde levensduur van diverse verkeersmanagementsystemen in heel Rotterdam. Daaronder verstaan we verkeersregelininstallaties en verkeersgeleiding, en ook de vervanging van benodigde software voor verkeersmanagement.

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	R
	bedrag		bedrag	
Bijdragen van derden	858			
Netto investering (Rotterdams geld)	5.142	0	6.000	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Fysieke Maatregelen5.40005.4006.7140000000

Verkeersveiligheid 2020 - 2022

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	R
		krediet	gevoteerd	
Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121	

Fysieke Maatregelen5.40005.400

Verkeersveiligheid 2020 - 2022

Doel krediet: Met dit krediet
worden investeringen gedaan om
fysieke maatregelen te treffen aan
wegen om de verkeersveiligheid
of –doorstroming te verbeteren,
waaronder de aanpak van 10
black spots per jaar.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	R
Bijdragen van derden	422			
Netto investering (Rotterdams geld)	4.978	0	5.400	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Fietspaden 2020 - 2022	14.400	0	14.400	10.262	3.600	538	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw krediet gevoteerd	R
Stedelijke ontwikkeling		975.200	93.921	1.069.121											
Fietspaden 2020 - 2022		14.400	0	14.400											

Doel krediet: Het krediet wordt
ingezet voor het aanleggen van
fietspaden, het aanbrengen van
fietspadverlichting en
verbeteringen in het recreatieve
knooppunten netwerk.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	R
Bijdragen van derden	0			
Netto investering (Rotterdams geld)	14.400	0	14.400	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Uitbreiding straatparkeren	997	0	997	1.130	0	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw krediet gevoteerd	R
Stedelijke ontwikkeling		975.200	93.921	1.069.121											
Uitbreiding straatparkeren		997	0	997											

Doel krediet: Voor 2020 staat
invoering van betaald parkeren in

Feijenoord, Kleiwegkwartier, Oud

Charlois en Vreewijk gepland.

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	R
	bedrag		bedrag	
Bijdragen van derden	0			
Netto investering (Rotterdams geld)	997	0	997	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Producteninnovatie
straatparkeren

890089055633400000

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	R
			krediet	gevoteerd

Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121	

Producteninnovatie straatparkeren	890	0	890	

Doel krediet: In het kader van
nieuwe ontwikkelingen dienen de
Integrale Scan Applicatie (ISA),
het door de afdeling Fiscaal
gebruikte
Handhavingsadministratiesysteem
(HAS) en het parkeer
managementsysteem Parksaver
geupgrade te worden.

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	R
	bedrag		bedrag	
Bijdragen van derden	0			
Netto investering (Rotterdams geld)	890	0	890	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Uitbreiding aantal fietstrommels

1.50401.5041.1501421427000

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	R
			krediet	gevoteerd

Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121	

Uitbreiding aantal fietstrommels	1.504	0	1.504	

Doel krediet: Het aantal
fietstrommels dient deze

collegeperiode jaarlijks uitgebreid													
te worden met 80 nieuwe													
fietstrommels.													

parkeermanagementsystemen
en toegangscontrolesystemen
van parkeervoorzieningen

krediet gevoteerd

Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121
Vervangen	5.995	0	5.995
parkeermanagementsystemen en toegangscontrolesystemen van parkeervoorzieningen			
Doel krediet: Vervangen van de huidige parkeermanagementsystemen en toegangscontrolesystemen in garages en P+R terreinen.			
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag
Bijdragen van derden	0		
Netto investering (Rotterdams geld)	5.995	0	5.995
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Brandmeldinstallatie/ CO-LPG
detectie veiligheid in
parkeergarages

2.12202.1221.56148279000

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	R
krediet gevoteerd				
Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121	
Brandmeldinstallatie/ CO-LPG detectie veiligheid in parkeergarages	2.122	0	2.122	
Doel krediet: De parkeergarages Schouwburgplein 1, Kralingse Zoom, Meent, Museumpark, Boompjes en Veranda laten voldoen aan de eisen van de veiligheidsregio en NEN- normeringen van het bouwbesluit. LIST bekabeling wordt aangebracht, sprinklerinstallaties vervangen en ventilatiesystemen worden aangepast. Daarnaast moet ook de gas-en LPG detectiesysteem worden vervangen.				
Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	R

										bedrag		bedrag	
										0			
										2.122		0	2.122
										geld)			
										N.v.t.		N.v.t.	N.v.t.
										afschrijving)			
Uitbreiding van laadinfra in	4.093	0	4.093	3.064	1.029	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw R
Parkeergarages											krediet	gevoteerd	
										975.200		93.921	1.069.121
Uitbreiding van laadinfra in	4.093									4.093		0	4.093
Parkeergarages													
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw R
										0			
										4.093		0	4.093
										geld)			
										N.v.t.		N.v.t.	N.v.t.
										afschrijving)			
H6-weg Hoek van Holland fase	17.991	0	17.991	10.977	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw R
2											krediet	gevoteerd	
										975.200		93.921	1.069.121
H6-weg Hoek van Holland fase 2	17.991									17.991		0	17.991
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw R
										0			

Netto investering (Rotterdams geld)	17.991	0	17.991
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Beter Benutten - Bereikbaarheid	2.040	0	2.040	1.620	0	0	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw R
														krediet	gevoteerd

Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121

Beter Benutten - Bereikbaarheid	2.040	0	2.040

Doel krediet: In het
coalitieakkoord 2014-2018 waren
diverse intensiveringen
opgenomen voor het programma
Verkeer en Vervoer. Een deel van
deze middelen wordt ingezet voor
investeringen.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw R bedrag

Bijdragen van derden	0		

Netto investering (Rotterdams geld)	2.040	0	2.040

Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Beter Benutten - Fietsbeleid	1.532	0	1.532	1.140	0	150	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw R
														krediet	gevoteerd

Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121

Beter Benutten - Fietsbeleid	1.532	0	1.532

Doel krediet: In het
coalitieakkoord 2014-2018 zijn
diverse intensiveringen
opgenomen voor het programma
Verkeer en Vervoer. Een deel van
deze middelen wordt ingezet voor
investeringen.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw R bedrag

Bijdragen van derden	0		

Netto investering (Rotterdams	1.532	0	1.532

											geld)
											Kapitaallasten (rente en
											N.v.t.
											N.v.t.
											N.v.t.
											afschrijving)
Bushaltetoegankelijkheid 2015	5.000	0	5.000	3.998	300	200	200	200	200	102	
											Programma
											Gevoteerd
											Bijstelling
											Nieuw R
											krediet gevoteerd
											Stedelijke ontwikkeling
											975.200
											93.921
											1.069.121
Bushaltetoegankelijkheid 2015	5.000	0	5.000								
											Doel krediet: Toegankelijk maken
											van zoveel mogelijk bushaltes,
											minimaal 62% conform landelijke
											wetgeving en afspraken met de
											Metropoolregio Rotterdam Den
											Haag.
											Details
											Initieel
											Bijstelling
											Nieuw R
											bedrag
											bedrag
											Bijdragen van derden
											0
											Netto investering (Rotterdams
											5.000
											0
											5.000
											geld)
											Kapitaallasten (rente en
											N.v.t.
											N.v.t.
											N.v.t.
											afschrijving)
Fysieke Maatregelen	3.395	0	3.395	3.385	0	0	0	0	0	0	
											Programma
											Gevoteerd
											Bijstelling
											Nieuw R
											krediet gevoteerd
											Stedelijke ontwikkeling
											975.200
											93.921
											1.069.121
Fysieke Maatregelen	3.395	0	3.395								
											Verkeersveiligheid 2016
											Doel krediet: Met dit krediet
											worden investeringen gedaan om
											fysieke maatregelen te treffen aan
											wegen om de verkeersveiligheid
											of –doorstroming te verbeteren,
											waaronder de aanpak van tien
											black spots per jaar.
											Details
											Initieel
											Bijstelling
											Nieuw R
											bedrag
											bedrag
											Bijdragen van derden
											1.002
											Netto investering (Rotterdams
											2.394
											0
											3.395
											geld)

											Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Fysieke Maatregelen	3.200	0	3.200	3.593	0	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	R
Verkeersveiligheid 2019													krediet	gevoteerd	
											Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121	
Fysieke Maatregelen												3.200	0	3.200	
Verkeersveiligheid 2019															
Doel krediet: Met dit krediet worden investeringen gedaan om fysieke maatregelen te treffen aan wegen om de verkeersveiligheid of –doorstroming te verbeteren, waaronder de aanpak van tien black spots per jaar.															
											Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	R
												bedrag		bedrag	
Bijdragen van derden												0			
Netto investering (Rotterdams geld)												3.200	0	3.200	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)												N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Vervanging	4.812	0	4.812	4.770	0	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	R
Verkeersregelininstallaties 2018													krediet	gevoteerd	
											Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121	
Vervanging												4.812	0	4.812	
Verkeersregelininstallaties 2018															
Doel krediet: Dit krediet wordt ingezet voor het verwijderen of vervangen van diverse verkeersregelininstallaties op meerdere kruispunten na einde levensduur.															
											Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	R
												bedrag		bedrag	
Bijdragen van derden												0			
Netto investering (Rotterdams geld)												4.812	0	4.812	

										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.		
Vervanging	3.900	0	3.900	3.885	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw krediet	R gevoteerd	
verkeersregelinstallaties 2019															

										krediet gevoteerd			
										Stedelijke ontwikkeling			
										975.200	93.921	1.069.121	
										Fietspaden	2.926	0	2.926
										Doel krediet: Het krediet wordt ingezet voor het aanleggen van circa 20 fietspaden, het aanbrengen van fietspadverlichting en verbeteringen in het recreatieve knooppunten netwerk.			
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw R
											bedrag		bedrag
										Bijdragen van derden	0		
										Netto investering (Rotterdams geld)	2.926	0	2.926
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Fietspaden 2018	1.030	0	1.030	1.023	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw R
										krediet gevoteerd			
										Stedelijke ontwikkeling			
										975.200	93.921	1.069.121	
										Fietspaden 2018	1.030	0	1.030
										Doel krediet: Het krediet is bedoeld voor het verlengen of verbeteren van vier fietspaden aan: het Terletpad (Rotterdam The Hague Airport), de Argonautenweg/Jasonweg, de Krabbendijkestraat en de Hoge Boezem.			
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw R
											bedrag		bedrag
										Bijdragen van derden	0		
										Netto investering (Rotterdams geld)	1.030	0	1.030
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Fietsroutes (restant)	1.337	0	1.337	1.314	23	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw R

										krediet gevoteerd				
										Stedelijke ontwikkeling				
										975.200	93.921	1.069.121		
										Fietsroutes (restant)	1.337	0	1.337	
										Doel krediet: Het krediet is bedoeld voor de gefaseerde aanleg van een klein deel van een aantrekkelijke fiets- en looproute voor recreatie en woon- en werkverkeer vanaf de A20 tot aan het centrum (volgens de door de gemeenteraad op 12 november 2015 aangenomen motie Rotte fietspad).				
										Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	R
										Bijdragen van derden	0			
										Netto investering (Rotterdams geld)	1.337	0	1.337	
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Oprit verlengde Willemsbrug	168	0	168	73	94	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw bedrag	R
										krediet gevoteerd				
										Stedelijke ontwikkeling				
										975.200	93.921	1.069.121		
										Oprit verlengde Willemsbrug	168	0	168	
										Doel krediet: Het project Willemsbrug heeft als doel het verbeteren van de bestaande fysieke fietsinfrastructuur.				
										Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	R
										Bijdragen van derden	0			
										Netto investering (Rotterdams geld)	168	0	168	
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Buitenruimte Hoek van Holland Haven	8.018	0	8.018	7.390	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw bedrag	R
										krediet gevoteerd				

Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121
Buitenruimte Hoek van Holland Haven	8.018	0	8.018
Doel krediet: Dit krediet wordt ingezet voor het project buitenruimte en infrastructuur ter hoogte van het station Hoek van Holland Haven. Voor de kapitaalsaten die ontstaan ontvangt de gemeente jaarlijkse bijdragen van externe partijen.			
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag
Bijdragen van derden	0		
Netto investering (Rotterdams geld)	8.018	0	8.018
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Mobiliteit ANPR (Automatic Number Plate Recognition-camera's) systemen

1.00001.0005332530014200

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw krediet	R gevoteerd
Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121	
Mobiliteit ANPR (Automatic Number Plate Recognition-camera's) systemen	1.000	0	1.000	
Doel krediet: Betreft aanschaf ANPR-systemen Mobiliteit. Deze systemen verzamelen met behulp van Automatic Number Plate Recognition-camera's langs de kant van de weg informatie van passerend verkeer.				
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	R
Bijdragen van derden	0			
Netto investering (Rotterdams geld)	1.000	0	1.000	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Herontwerp Ontheffingen	500	1.002	1.502	663	800	39	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw R
Verkeer en Vervoer/Toezicht												krediet	gevoteerd
Verkeer en Vervoer													
											Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921 1.069.121
											Herontwerp Ontheffingen Verkeer	500	1.002 1.502
											en Vervoer/Toezicht Verkeer en		
											Vervoer		
											Doel krediet: Betreft het		
											vervangen van software die nodig		
											is om voor Rotterdamse gebieden		
											met voertuigrestricties (waaronder		
											milieuzones) 1) een ontheffing		
											aan te vragen en te beoordelen		
											en 2) vast te stellen of een		
											voertuig in overtreding is,		
											afhankelijk van de		
											voertuigrestricties in betreffend		
											gebied.		
											Toelichting: Er zijn		
											werkzaamheden bijgekomen die		
											vooraf niet waren voorzien maar		
											wel mandatory is voor de		
											livegang. Ook de impact van		
											bepaalde werkzaamheden zijn		
											onderschat. Deze blijken achteraf		
											veel complexer te zijn. En de		
											beschikbaarheid van resources		
											met functionele kennis is beperkt.		
											Details	Initieel	Bijstelling Nieuw R
												bedrag	bedrag
											Bijdragen van derden	268	
											Netto investering (Rotterdams	232	1.002 1.502
											geld)		
											Kapitaallasten (rente en	N.v.t.	N.v.t. N.v.t.
											afschrijving)		

Optimalisatie OV-tracés	4.500	1.500	6.000	979	5.021	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw R
Maastunnel en Van												krediet	gevoteerd
Brienoordbrug													
											Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921 1.069.121
											Optimalisatie OV-tracés	4.500	1.500 6.000
											Maastunnel en Van		

Doel krediet: Verbetering van het
OV tussen Zuid en Noord op de
bestaande oeververbindingen via
de Maastunnel (Zuidplein-
Rotterdam Centraal) en Van
Brienoordbrugcorridor
(Zuidplein-Stadionpark-Kralingse
Zoom) door versterking kwaliteit,
doorstroming, frequentie,
betrouwbaarheid en
aantrekkelijkheid van (deels)
bestaande busverbindingen op
deze routes.

Toelichting: Bij de eerdere
aanvraag van het
investeringskrediet 99980341
Optimalisatie OV Maastunnel en
Van Brienoordbrug' in 2021
hielden we rekening met een
bijdrage vanuit mrdh voor een
bedrag van € 3 mln.. Inmiddels is
de subsidieverlening (bijdrage)
vanuit de mrdh verstuurd voor
een bedrag van € 4.492.000
vandaar dat het krediet
opgehoogd moet worden. Het
gehele bedrag van deze subsidie
komt ten goede aan de
verbetering van het OV rondom
de Maastunnel (Zuidplein-
Rotterdam Centraal). De
cofinanciering rondom de Van
Brienoordbrugcorridor is niet
toegekend. Door het uitblijven van
deze rijksmiddelen voor de HOV
Zuidplein – Kralingse Zoom wordt
dit gedeelte van het project niet
uitgevoerd.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw R bedrag
Bijdragen van derden		0	

A16 Rotterdam Vervolg 2	5.967	1.720	7.687	0	0	7.687	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	R

Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121

Toelichting: Bestuurlijk is vastgelegd dat de nog niet uitgegeven bedragen op basis van de IBOI worden geïndexeerd.

Bijdragen van derden	0

Inrichting fietsenstalling	2.029	0	2.029	127	1.902	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Re

Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	R

												Bijdragen van derden	0			
												Netto investering (Rotterdams	2.029	0	2.029	
												geld)				
												Kapitaallasten (rente en	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
												afschrijving)				
Scanunits	1.550	0	1.550	555	468	0	0	94	434		Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Re	
													krediet	gevoteerd		
												Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121	
												Scanunits	1.550	0	1.550	
												Doel krediet: Uitbreiding en				
												vervanging scanunits.				
											Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	R	
												bedrag			bedrag	
												Bijdragen van derden	0			
												Netto investering (Rotterdams	1.550	0	1.550	
												geld)				
												Kapitaallasten (rente en	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
												afschrijving)				
Bewegwijzering Parkeren	1.855	0	1.855	332	1.123	270	130	0	0		Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	R	
													krediet	gevoteerd		
												Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121	
												Bewegwijzering Parkeren	1.855	0	1.855	
												Doel krediet: Het				
												investeringskrediet is bedoeld				
												voor de realisatie bewegwijzering				
												parkeren.				
											Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	R	
												bedrag			bedrag	
												Bijdragen van derden	0			
												Netto investering (Rotterdams	1.855	0	1.855	
												geld)				
												Kapitaallasten (rente en	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
												afschrijving)				
SO GO Buitenruimte A16	6.462	0	6.462	165	300	4.531	1.466	0	0		Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	R	
Rotterdam													krediet	gevoteerd		

Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121
SO GO Buitenruimte A16	6.462	0	6.462
Rotterdam			
Doel krediet: Het betreft de kosten voor de werkzaamheden in het kader van de nieuwe rijksweg A16. Het betreft werkzaamheden die tussen 2022 en 2025 zullen plaatsvinden zoals herinrichting gebied, vergroening parken, en fiets/wandelpaden in de buitenruimte in Terbregseveld en Schiebroeksepark.			
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag
Bijdragen van derden	0		
Netto investering (Rotterdams geld)	6.462	0	6.462
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

So GO Brainpark I3.60003.60032705001.0001.000773

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw krediet	R gevoteerd

Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121
So GO Brainpark I	3.600	0	3.600
Doel krediet: Aanleg/herinrichting van openbare ruimte, infrastructuur en geluidschermen gekoppeld aan de herontwikkeling van Brainpark I (van kantoorgebied naar woon-werkmilieu).			
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag
Bijdragen van derden	0		
Netto investering (Rotterdams geld)	3.600	0	3.600
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

SO GO	1.325	0	1.325	546	70	273	436	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw R
Gebiedsontwikkelingsfonds												krediet	gevoteerd
toekenning vrijval 2021										Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121
										SO GO	1.325	0	1.325
										Gebiedsontwikkelingsfonds			
										toekenning vrijval 2021			
										Doel krediet: Toekenningen aan			
										projecten in de openbare ruimte			
										vanuit gebiedsontwikkelingsfonds			
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw R
											bedrag		bedrag
										Bijdragen van derden	0		
										Netto investering (Rotterdams	1.325	0	1.325
										geld)			
										Kapitaallasten (rente en	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
										afschrijving)			

Gebiedsontwikkelingsfonds										toekenning november 2022				
Doel krediet: Toekenningen aan projecten in de openbare ruimte vanuit gebiedsontwikkelingsfonds														
Details										Initieel	Bijstelling	Nieuw	R	
										bedrag		bedrag		
Bijdragen van derden										0				
Netto investering (Rotterdams geld)										5.000	0	5.000		
Kapitaallasten (rente en afschrijving)										N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.		
SO MOB Pontons	3.025	0	3.025	2.175	0	850	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	R
											krediet	gevoteerd		
Stedelijke ontwikkeling										975.200	93.921	1.069.121		
SO MOB Pontons										3.025	0	3.025		
Doel krediet: Het betreft de overdracht van Pontons vanuit het havenbedrijf naar de gemeente Rotterdam. De pontons worden overgenomen voor een bedrag van 3 miljoen euro. Dit zijn pontons die worden gebruikt door bijvoorbeeld de Waterbus, Watertaxi en partyvaart.														
Details										Initieel	Bijstelling	Nieuw	R	
										bedrag		bedrag		
Bijdragen van derden										0				
Netto investering (Rotterdams geld)										3.025	0	3.025		
Kapitaallasten (rente en afschrijving)										N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.		
SO GO Voorbereidingskosten	10.000	-2.500	7.500	85	1.000	2.500	2.500	1.415	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	R
Grondexploitaties (IVA's) 2022-2026											krediet	gevoteerd		
Stedelijke ontwikkeling										975.200	93.921	1.069.121		
SO GO Voorbereidingskosten										10.000	-2.500	7.500		
Grondexploitaties (IVA's) 2022-														

Doel krediet: Het tijdelijk activeren van voorbereidingskosten voor grondexploitatie als immateriële vaste activa.

Toelichting: O.b.v. de realisatie tot op heden en de doorlooptijd van de onderhanden IVA's wordt voorgesteld het huidige krediet voor de IVA's geopend in de periode 2022-2026 te verlagen met € 2,5 mln en dit "toe te voegen" aan het krediet voor de periode 2018-2022 om zo invulling te kunnen geven aan de gemeentelijke opgaven zoals de stedelijke groei en het stimuleren van de bouwproductie. De kosten die in de IVA's worden gemaakt, worden bij het in uitvoering nemen van de onderliggende grondexploitaties opgenomen in de grondexploitatie.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	R
Bijdragen van derden	0			
Netto investering (Rotterdams geld)	10.000	-2.500	7.500	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

SO MOB	28.400	0	28.400	1.925	5.000	6.000	6.000	4.000	3.000
Verkeersmanagementsystemen									
2023 - 2026									

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw krediet	R gevoteerd
Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121	
SO MOB	28.400	0	28.400	
Verkeersmanagementsystemen				
2023 - 2026				

Doel krediet: Dit krediet wordt ingezet voor het vervangen of verwijderen na einde levensduur

van diverse
verkeersmanagementsystemen in
heel Rotterdam. Daaronder
verstaan we
verkeersregelininstallaties en
verkeersgeleiding, en ook de
vervanging van benodigde
software voor
verkeersmanagement.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	R
Bijdragen van derden	0			
Netto investering (Rotterdams geld)	28.400	0	28.400	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

SO GO vergroeningsopgave3.59103.5911.3877910000

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw krediet gevoteerd	R
Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121	
SO GO vergroeningsopgave	3.591	0	3.591	

Doel krediet: Binnen de reserve
Gebiedsontwikkeling is geld
gereserveerd voor programma
extra vergroening. Een deel van
de bijdragen is bestemd voor
projecten die al gestart waren
voor 2021. Die kosten blijven in
de exploitatie landen en worden
gedekt vanuit de reserve.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	R
Bijdragen van derden	0			
Netto investering (Rotterdams geld)	3.591	0	3.591	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

SO GO Paviljoens Coolsingel21.500021.50021.429000071

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw krediet gevoteerd	R

											Stedelijke ontwikkeling				
											975.200	93.921	1.069.121		
SO GO Paviljoens Coolsingel											21.500	0	21.500		
Doel krediet: Verwerving															
paviljoens Coolsingel 191-217 en															
Coolsingel 207-231															
Details											Initieel	Bijstelling	Nieuw	R	
											bedrag		bedrag		
Bijdragen van derden											456				
Netto investering (Rotterdams											21.044	0	21.500		
geld)															
Kapitaallasten (rente en											N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.		
afschrijving)															
Hart van Zuid	159.800	0	159.800	143.715	3.495	2.000	125	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	R
											krediet gevoteerd				

Pagina 562 van 834

Gebiedontwikkeling Merwehaven	6.700	0	6.700
Doel krediet: Strategische			
verwerving gronden/panden Korte			
Vaarpier binnen de Merwehaven.			
Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw R
	bedrag		bedrag
Bijdragen van derden	0		
Netto investering (Rotterdams	6.700	0	6.700
geld)			
Kapitaallasten (rente en	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
afschrijving)			

Buitenruimte Leuvehaven	4.333	0	4.333	892	283	2.758	400	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw R
											krediet	gevoteerd	
										Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121
										Buitenruimte Leuvehaven	4.333	0	4.333
Doel krediet: Herinrichting van de													
buitenruimte rondom het nieuw te													
bouwen Leuvehavenpaviljoen aan													
de Leuvehaven.													
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw R
											bedrag		bedrag
										Bijdragen van derden	0		
										Netto investering (Rotterdams	4.333	0	4.333
geld)													
										Kapitaallasten (rente en	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
afschrijving)													

Herinrichting Plein 't Landje	6.000	0	6.000	439	90	320	5.150	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw R
											krediet	gevoteerd	
										Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121
										Herinrichting Plein 't Landje	6.000	0	6.000
Doel krediet: Herinrichting van													
Plein 't Landje inclusief													
wateropvang en vergroening en													
het ontwikkelen van													
voorzieningen voor de huidige en													
toekomstige bewoners.													

										Details				Initieel	Bijstelling	Nieuw	R
														bedrag		bedrag	
										Bijdragen van derden				0			
										Netto investering (Rotterdams geld)				6.000	0	6.000	
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)				N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Bijdrage aan de herinrichting van het Lage Bergse Bos	4.035	0	4.035	15	0	4.020	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	R
										krediet gevoteerd				

Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121

Bijdrage aan de herinrichting van het Lage Bergse Bos	4.035	0	4.035

Doel krediet: Bijdrage aan de
Gemeenschappelijke Regeling
Rottemeren voor de realisatie van
de herinrichting van het Lage
Bergse Bos tot een aantrekkelijk
park. Het park ligt direct tegen
Rotterdam aan en wordt veel
gebruikt door Rotterdammers.

										Details				Initieel	Bijstelling	Nieuw	R
														bedrag		bedrag	
										Bijdragen van derden				123			
										Netto investering (Rotterdams geld)				3.912	0	4.035	
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)				N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Zeven Stadsprojecten	196.834	53.462	250.296	26.221	12.377	60.036	87.087	59.644	9.982	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	R
										krediet gevoteerd				

Zeven Stadsprojecten	196.834	53.462	250.296

Doel krediet: Dit krediet wordt
beschikbaar gesteld voor de
uitvoering van de zeven
stadsprojecten (Hofbogenpark,
Alexanderplein, Schouwburgplein,
Groene Long (Hofplein en

Westblaak), Rijnhavenpark,
Getijdenpark Feyenoord City en
Nelson Mandelapark). De
stadsprojecten zijn integrale
projecten die door middel van een
investering in de buitenruimte een
vliegwieleffect beogen op de
woningbouw, werkgelegenheid,
maatschappelijke voorzieningen,
klimaatadaptatie, samen leven en
het economisch herstel van
Rotterdam na de coronacrisis.

Toelichting: In 2024 bestaat de
ophoging van het krediet uit € 3,8
mln vanuit de reguliere
investeringsruimte en € 49,7 mln
vanuit de erfpachtbaten. Dit is de
5e tranche in de reeks voor de
zeven Stadsprojcten. Voor de
Stadsprojecten bestaat de intentie
jaarlijks een bedrag in het
investeringsvoorstel op te voeren.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	R
Bijdragen van derden	0			
Netto investering (Rotterdams geld)	196.834	53.462	250.296	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Impuls maatschappelijke
voorzieningen

18.880018.8805194.2392.379000

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw krediet	R gevoteerd

Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121	
Impuls maatschappelijke voorzieningen	18.880	0	18.880	

Doel krediet: Het op niveau
brengen van de maatschappelijke
voorzieningen in de wijken en
stedelijke voorzieningen.

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	R

Gebiedsontwikkeling	22.700	0	22.700	0	0	0	0	0	22.700
Schiekadeblok									

Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121

Doel krediet: Aankoop panden en
gronden ten behoeve van
ruimtelijke ontwikkeling
Schiekadeblok.

Bijdragen van derden	0

Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	R
		krediet	gevoteerd	

Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121

Doel krediet: Tijdelijk activeren van voorbereidingskosten voor grondexploitatie als materiële vaste activa.

Pagina 566 van 834

met € 2,5 mln om zo invulling te kunnen geven aan de gemeentelijke opgaven zoals de stedelijke groei en het stimuleren van de bouwproductie. De kosten die in de IVA's worden gemaakt, worden bij het in uitvoering nemen van de onderliggende grondexploitaties opgenomen in de grondexploitatie.

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	R
	bedrag		bedrag	
Bijdragen van derden	0			
Netto investering (Rotterdams geld)	16.500	2.500	19.000	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Coolsingel47.500047.50040.8664002.100-40-9.923

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	R
		krediet	gevoteerd	

Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121	

Coolsingel	47.500	0	47.500	

Doel krediet: De Coolsingel verandert van een drukke verkeersweg in een fraai vormgegeven stadsboulevard met allure, met meer ruimte voor voetganger en fietser.

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	R
	bedrag		bedrag	
Bijdragen van derden	0			
Netto investering (Rotterdams geld)	47.500	0	47.500	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Mobiliteitsmaatregelen28.643028.64310.7465050000

Feyenoord City

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	R
		krediet	gevoteerd	

Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121	

Mobiliteitsmaatregelen Feyenoord	28.643	0	28.643

City

Doel krediet: Bij de raadsbesluitvorming Feyenoord City is het mobiliteitsplan Feyenoord City als basis voor de verdere uitwerking vastgesteld. Met dit krediet worden de te activeren investeringen gerealiseerd. In het krediet zijn geen projecten opgenomen die in opdracht van derden worden uitgevoerd en geen gemeentelijke investering zijn. Het krediet bevat wel de bijdragen van derden aan gemeentelijke projecten.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	R
Bijdragen van derden	1.395			
Netto investering (Rotterdams geld)	27.248	0	28.643	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Schieveen	9.700	0	9.700	7.062	1.321	0	0	0	1.317

Programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	R
Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121	
Schieveen	9.700	0	9.700	

Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor investeringen die worden gedaan in de polder Schieveen voor de inrichting als natuur- en recreatiegebied. De goedkeuring door de raad van investeringen voor het project Project Mainport Rotterdam (PMR) 150ha verliep tot en met 2017 via het jaarlijkse krediet voor de grondexploitatieportefeuille. Vanaf 2018 vindt dit voor de grondexploitaties plaats via de

begroting. Dit project is door de
aanpassing van de projectscope
geen grondexploitatie dus is voor
deze investeringen vanaf 2018 tot
einde looptijd krediet nodig.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	R
Bijdragen van derden	-1.250			
Netto investering (Rotterdams geld)	10.950	0	9.700	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Project Mainport Rotterdam (PMR) 150 ha (Vlinderstrik)	19.700	0	19.700	12.554	5.707	0	0	0	1.440

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw krediet gevoteerd	R
Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121	
Project Mainport Rotterdam (PMR) 150 ha (Vlinderstrik)	19.700	0	19.700	

Doel krediet: Dit krediet wordt
aangevraagd voor investeringen
die worden gedaan in de Zuid- en
Schiebroekse polder (Vlinderstrik)
en de Schiezone, beide voor de
inrichting als natuur- en
recreatiegebied. De goedkeuring
door de raad van investeringen
voor het Project Mainport
Rotterdam (PMR) 150ha verliep
tot en met 2017 via het jaarlijkse
krediet voor de
grondexploitatieportefeuille. Vanaf
2018 vindt dit voor de
grondexploitaties plaats via de
begroting. Het PMR 150ha is door
de aanpassing van de
projectscope geen
grondexploitatie meer. Daarom
wordt voor deze investeringen
vanaf 2018 krediet nodig.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	R

											Bijdragen van derden	50			
											Netto investering (Rotterdams geld)	19.650	0	19.700	
											Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Verzamelkrediet kleinschalige gebiedsontwikkelingen	10.000	0	10.000	3.694	4.230	2.025	51	0	0		Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw R	
											krediet gevoteerd				
											Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121	
											Verzamelkrediet kleinschalige gebiedsontwikkelingen	10.000	0	10.000	
											Doel krediet: Het gebiedsontwikkelingsfonds is een investeringskrediet dat bedoeld is voor middelgrote investeringen in de openbare ruimte, al dan niet gekoppeld aan een gebiedsontwikkeling. Het doel van de bijdrage is dat daarmee de kwaliteit van de openbare ruimte				
											Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw R	
											bedrag bedrag				
											Bijdragen van derden	409			
											Netto investering (Rotterdams geld)	9.591	0	10.000	
											Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Flexibele Huivering	3.025	0	3.025	417	0	0	0	0	0	2.608	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw R	
											krediet gevoteerd				
											Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121	
											Flexibele Huivering	3.025	0	3.025	
											Doel krediet: Tijdelijke huisvesting voor jongeren en kwetsbare doelgroepen.				
											Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw R	
											bedrag bedrag				
											Bijdragen van derden	0			
											Netto investering (Rotterdams	3.025	0	3.025	

										geld)				
										Kapitaallasten (rente en	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
										afschrijving)				
Odeon	700	0	700	764	0	0	0	0	0	-64	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw R
											krediet gevoteerd			
										Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121	
										Odeon	700	0	700	
										Doel krediet: Aankoop van				
										kinderdagverblijf bij Odeon om				
										woningbouwontwikkeling mogelijk				
										te maken				
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw R	
											bedrag		bedrag	
										Bijdragen van derden	214			
										Netto investering (Rotterdams	486	0	700	
										geld)				
										Kapitaallasten (rente en	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
										afschrijving)				
NPRZ - Verzamelkrediet	16.260	23.600	39.860	3.061	5.007	14.130	6.750	6.850	2.712	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw R	
Programma Buitenruimte											krediet gevoteerd			
										Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121	
										NPRZ - Verzamelkrediet	16.260	23.600	39.860	
										Programma Buitenruimte				
										Doel krediet: Woningbouw in M4H				
										levert een bijdrage aan het				
										verminderen van het				
										woningbouwtekort. Ten behoeve				
										van de aanvraag 3e Tranche				
										Woningbouwimpus M4H is				
										cofinanciering door gemeente				
										noodzakelijk.				
										Toelichting: Bij het coalitieakkoord				
										2023-2026 is geld gereserveerd				
										voor NPRZ-fysiek. Verscheidene				
										buitenruimte projecten in de				
										NPRZ focuswijken krijgen een				
										bijdrage om het desbetreffende				
										project van een + te kunnen				

voorzien. De bijdrage vanuit NPRZ is (bijna) altijd bovenop andere fondsen. Het betreft een ophoging van het bestaande krediet ad € 16.200.000 met € 15.000.000. Tevens wordt het krediet opgehoogd met € 8.600.000 voor 2 projecten die op basis van de financiële verordening geactiveerd moeten worden en niet direct ten laste van de reserve NPRZ, onderdeel Spiesgelden gebracht kunnen worden.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	R
Bijdragen van derden	0			
Netto investering (Rotterdams geld)	16.260	23.600	39.860	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Verzamelkrediet	5.188	0	5.188	2.262	481	748	679	1.018	0
Gebiedsontwikkeling 2021									

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw krediet	R gevoteerd

Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121	
Verzamelkrediet	5.188	0	5.188	
Gebiedsontwikkeling 2021				

Doel krediet: Het gebiedsontwikkelingsfonds is een investeringskrediet dat bedoeld is voor middelgrote investeringen in de openbare ruimte, al dan niet gekoppeld aan een gebiedsontwikkeling. Het doel van de bijdrage is dat daarmee de kwaliteit van de openbare ruimte verbetert.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	R
Bijdragen van derden	0			

										Netto investering (Rotterdams geld)	5.188	0	5.188		
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.		
Roseknoop	39.815	0	39.815	11.642	25.750	6.092	9.495	1.155	1.042	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw R		
												krediet	gevoteerd		
										Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121		
										Roseknoop	39.815	0	39.815		
										Doel krediet: Aanpakken verkeersknooppunt om kwalitatieve aansluiting op de (woningbouw)ontwikkelingen in Parkstad, Hillesluis en Feyenoord City te realiseren.					
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw R		
												bedrag	bedrag		
										Bijdragen van derden	0				
										Netto investering (Rotterdams geld)	39.815	0	39.815		
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.		
SO GO Museumtuin	3.000	0	3.000	286	210	340	525	1.639	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw R		
												krediet	gevoteerd		
										Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121		
										SO GO Museumtuin	3.000	0	3.000		
										Doel krediet: Als onderdeel van de renovatie van MBVB wordt de nieuwe halfverdiepte expeditietunnel ingepast en de tuin gerenoveerd.					
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw R		
												bedrag	bedrag		
										Bijdragen van derden	0				
										Netto investering (Rotterdams geld)	3.000	0	3.000		
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.		

Pagina 574 van 834

										SO MOB	4.500	0	4.500
										Verkeersveiligheidsaanpak			
										Centrum en omgeving			
										Doel krediet: Dit krediet is voor			
										financiering van 18 straten 30km-			
										zones en het programma veilige			
										en gezonde straten			
										(voorbereiding) binnen de ring			
										(Centrum, Oude Westen, Nieuwe			
										Westen, Middelland en Oude			
										Noorden). Het doel is daarbij om			
										het veiliger te maken voor fietsers			
										en voetgangers in het centrum en			
										de oude stadswijken, niet om alle			
										auto's uit de stad te weren.			
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw R
											bedrag		bedrag
										Bijdragen van derden	0		
										Netto investering (Rotterdams	4.500	0	4.500
										geld)			
										Kapitaallasten (rente en	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
										afschrijving)			
SO MOB Fietsstraten	200	200	400	119	281	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw R
Ventwegen Maastunnelcorridor												krediet	gevoteerd
										Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121
										SO MOB Fietsstraten Ventwegen	200	200	400
										Maastunnelcorridor			
										Doel krediet: Dit krediet is voor			
										financiering het inrichten van de			
										ventwegen van de			
										Maastunnelcorridor als			
										fietsstraten 'auto te gast'. Het is			
										een voorbereidingskrediet.			
										Toelichting: Wegens nieuwe			
										inzichten en ureschattingen voor			
										het werpakket 2024, zijn we tot de			
										conclusie gekomen dat 200.000			
										te weinig is. We hebben een extra			
										200.000 nodig om tot een			

definitief ontwerp te komen. Ook een intensief participatietraject (motie) vraagt om meer uren en kosten.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	R
Bijdragen van derden	0			
Netto investering (Rotterdams geld)	200	200	400	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

SO MOB Buurfietsenstalling Mauritsstraat24102410120120000

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw krediet	R gevoteerd
Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121	
SO MOB Buurfietsenstalling Mauritsstraat	241	0	241	
Doel krediet: Investing in buurfietsenstalling Mauritsstraat				

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	R
Bijdragen van derden	0			
Netto investering (Rotterdams geld)	241	0	241	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Control-room Bereikbaarheid en Veiligheid525052500525000

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw krediet	R gevoteerd
Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121	
Control-room Bereikbaarheid en Veiligheid	525	0	525	
Doel krediet: Het verhuizen naar meer geschikte ruimtes en het moderniseren van de werkplekken van de control-rooms Bereikbaarheid en Veiligheid.				
Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	R

										bedrag		bedrag	
										Bijdragen van derden	0		
										Netto investering (Rotterdams geld)	525	0	525
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
SO GO Voorbereidingskosten	3.700	12.090	15.790	1.660	6.870	4.300	2.960	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw R
Buitenruimte												krediet	gevoteerd
										Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121
										SO GO Voorbereidingskosten	3.700	12.090	15.790
										Buitenruimte			
										Doel krediet: Cluster			
										Stadsontwikkeling gaat vanaf			
										heden voorbereidingskosten voor			
										planvorming buitenruimte			
										activeren, als onderdeel van de			
										totale investering. Voor 2023			
										wordt gewerkt met een			
										verzamelkrediet. Naar de			
										toekomst toe zullen de			
										voorbereidingskosten per project			
										geactiveerd worden.			
										Toelichting: Ophoging per 2024			
										met 12,09 miljoen. Betreft			
										aanvraag RIM buitenruimte met			
										ophoging van totale plankosten			
										voor buitenruimteprojecten lopend			
										per 2023.			
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw R
											bedrag		bedrag
										Bijdragen van derden	0		
										Netto investering (Rotterdams geld)	3.700	12.090	15.790
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
SO MOB Autoluw	1.000	0	1.000	1.388	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw R
												krediet	gevoteerd
										Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121

										SO MOB Autoluw	1.000	0	1.000		
										Doel krediet: Dit krediet is voor de financiering van het autoluw maken van het centrum en de wijken Oude Westen, Nieuwe Westen, Middelland en Oude Noorden. Het doel is daarbij om het veiliger te maken voor fietsers en voetgangers in het centrum en de oude stadswijken, niet om alle auto's uit de stad te weren.					
										Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	R	
										Bijdragen van derden	0				
										Netto investering (Rotterdams geld)	1.000	0	1.000		
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.		
SO GO Alexanderknoop (mobiliteitsfonds)	3.500	0	3.500	0	2.000	1.000	0	0	500	Programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	R	
										Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121		
										SO GO Alexanderknoop (mobiliteitsfonds)	3.500	0	3.500		
										Doel krediet: Het realiseren van een mobiliteitshub in de Alexanderknoop (particuliere ontwikkeling met een publiek deel)					
										Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	R	
										Bijdragen van derden	0				
										Netto investering (Rotterdams geld)	3.500	0	3.500		
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.		
SO GO Merwe Vierhavens (mobiliteitsfonds)	7.300	0	7.300	63	5.300	1.000	0	0	937	Programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	R	
										Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121		

										SO GO Merwe Vierhavens	7.300	0	7.300				
										(mobiliteitsfonds)							
										Doel krediet: Het realiseren van							
										vier mobiliteitsingrepen							
										(gebiedsontsluitingswegen,							
										nieuwe entrees, last mile							
										voorzieningen en verbinding							
										dakpark).							
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	R			
											bedrag		bedrag				
										Bijdragen van derden	0						
										Netto investering (Rotterdams	7.300	0	7.300				
										geld)							
										Kapitaallasten (rente en	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.				
										afschrijving)							
SO GO Rijnhaven	4.000	0	4.000	0	2.500	1.000	0	0	500	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	R			
(mobiliteitsfonds)																	
												krediet	gevoteerd				
										Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121				
										SO GO Rijnhaven	4.000	0	4.000				
										(mobiliteitsfonds)							
										Doel krediet: Het realiseren van							
										een betere bereikbaarheid van de							
										metro en oversteekbaarheid							
										Posthumalaan.							
											Initieel	Bijstelling	Nieuw	R			
										Details	bedrag		bedrag				
										Bijdragen van derden	0						
										Netto investering (Rotterdams	4.000	0	4.000				
										geld)							
										Kapitaallasten (rente en	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.				
										afschrijving)							
										Doel krediet: Het realiseren van							
										een betere bereikbaarheid van de							
										metro en oversteekbaarheid							
										Posthumalaan.							
											Initieel	Bijstelling	Nieuw	R			
										Details	bedrag		bedrag				

										Bijdragen van derden				0				
										Netto investering (Rotterdams geld)				4.000	0	4.000		
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)				N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.		
Aanschaf en plaatsing	6.227	0	6.227	1.608	3.223	450	947	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	R				
parkeerautomaten op straat												krediet	gevoteerd					
										Stedelijke ontwikkeling				975.200	93.921	1.069.121		
										Aanschaf en plaatsing				6.227	0	6.227		
										parkeerautomaten op straat								
										Doel krediet: Het aanschaffen en plaatsen van parkeerautomaten en bijbehorende bebording vanwege uitbreidingen gebieden waar betaald parkeren wordt ingevoerd. Ook worden circa 550 parkeerautomaten vervangen.								
										Details				Initieel	Bijstelling	Nieuw	R	
														bedrag		bedrag		
										Bijdragen van derden				0				
										Netto investering (Rotterdams geld)				6.227	0	6.227		
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)				N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.		
										Doel krediet: Het aanschaffen en plaatsen van parkeerautomaten en bijbehorende bebording vanwege uitbreidingen gebieden waar betaald parkeren wordt ingevoerd. Ook worden circa 550 parkeerautomaten vervangen.								
										Details				Initieel	Bijstelling	Nieuw	R	
														bedrag		bedrag		
										Bijdragen van derden				0				
										Netto investering (Rotterdams geld)				6.227	0	6.227		
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)				N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.		

Uitbreidingen en vervanging	1.500	0	1.500	1.061	439	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	R
camera's in														
parkeervoorzieningen														
													krediet	gevoteerd
										Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121	
										Uitbreidingen en vervanging	1.500	0	1.500	
										camera's in parkeervoorzieningen				
										Doel krediet: Uitbreidingen en moderniseren van bestaande camerasystemen behorende bij de parkeervoorzieningen van de gemeente Rotterdam.				
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	R
											bedrag		bedrag	
										Bijdragen van derden	0			
										Netto investering (Rotterdams geld)	1.500	0	1.500	
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
										Doel krediet: Uitbreidingen en moderniseren van bestaande camerasystemen behorende bij de parkeervoorzieningen van de gemeente Rotterdam.				
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	R
											bedrag		bedrag	
										Bijdragen van derden	0			
										Netto investering (Rotterdams geld)	1.500	0	1.500	
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Openbare parkeergarage	212	0	212	114	86	12	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	R
Zoomstraat wijzigen naar														
stallingsgarage														
										Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121	
										Openbare parkeergarage	212	0	212	
										Zoomstraat wijzigen naar stallingsgarage				
										Doel krediet: Uitbreidingen en moderniseren van bestaande				

camerasystemen behorende bij
de parkeervoorzieningen van de
gemeente Rotterdam.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	R
Bijdragen van derden	0			
Netto investering (Rotterdams geld)	212	0	212	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Doel krediet: Uitbreidingen en moderniseren van bestaande camerasystemen behorende bij de parkeervoorzieningen van de gemeente Rotterdam.				
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	R
Bijdragen van derden	0			
Netto investering (Rotterdams geld)	212	0	212	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Verzamelkrediet10.480010.4803664.6254.7683833390
Gebiedsontwikkeling 2023

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw krediet	R gevoteerd
Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121	
Verzamelkrediet	10.480	0	10.480	
Gebiedsontwikkeling 2023				
Doel krediet: Krediet ten behoefte van gebiedsontwikkelingsprojecten				
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	R
Bijdragen van derden	0			
Netto investering (Rotterdams geld)	10.480	0	10.480	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Doel krediet: Krediet ten											behoefte van			
											gebiedsontwikkelingsprojecten			
											Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw R
												bedrag		bedrag
											Bijdragen van derden	0		
											Netto investering (Rotterdams	10.480	0	10.480
											geld)			
											Kapitaallasten (rente en	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
											afschrijving)			
SO GO Getijdenpark	514	0	514	514	0	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw R
Keilehaven												krediet	gevoteerd	
											Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121
											SO GO Getijdenpark Keilehaven	514	0	514
											Doel krediet: Transformatie van			
											de haven bekken van Keilehaven			
											naar een Getijdenpark			
											Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw R
												bedrag		bedrag
											Bijdragen van derden	0		
											Netto investering (Rotterdams	514	0	514
											geld)			
											Kapitaallasten (rente en	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
											afschrijving)			
											Doel krediet: Transformatie van			
											de haven bekken van Keilehaven			
											naar een Getijdenpark			
											Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw R
												bedrag		bedrag
											Bijdragen van derden	0		
											Netto investering (Rotterdams	514	0	514
											geld)			
											Kapitaallasten (rente en	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
											afschrijving)			
Urban Water Buffer (deel HvZ)	602	0	602	74	0	0	0	0	0	528	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw R
												krediet	gevoteerd	

Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121
Urban Water Buffer (deel HvZ)	602	0	602
Doel krediet: Het plaatselijk beperken van de invloed van brak /zout water uit Nieuwe maas. Tegelijk invullen van wateropgave in dit deel van stad door het maken van een berging voor de opvang van hemelwater uit de omgeving. Het water in de berging wordt opgeslagen in een zoetwaterbel bij Ahoy en dat zoetwater wordt aangeboden aan Ahoy en Pathé als alternatief voor drinkwater. Daarnaast is er een optie dat het zoetwater kan worden benut voor het nabijgelegen zwembad bij het Zuidplein. De dekking is volledig geregeld door Realisatie			
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw R bedrag
Bijdragen van derden	0		
Netto investering (Rotterdams geld)	602	0	602
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Doel krediet: Het plaatselijk beperken van de invloed van brak /zout water uit Nieuwe maas. Tegelijk invullen van wateropgave in dit deel van stad door het maken van een berging voor de opvang van hemelwater uit de omgeving. Het water in de berging wordt opgeslagen in een zoetwaterbel bij Ahoy en dat zoetwater wordt aangeboden aan Ahoy en Pathé als alternatief voor drinkwater. Daarnaast is er een optie dat het zoetwater kan			

worden benut voor het
nabijgelegen zwembad bij het
Zuidplein. De dekking is volledig
geregeld door Realisatie

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	R
Bijdragen van derden	0			
Netto investering (Rotterdams geld)	602	0	602	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

SO GO Merwe Vierhavens
(mobiliteitsfonds)

14.600014.60005.3001.00000937

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw krediet	R gevoteerd

Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121	
SO GO Merwe Vierhavens (mobiliteitsfonds)	14.600	0	14.600	

Doel krediet: Betreft de realisatie
van 4 mobiliteitsingrepen Merwe
Vierhavens:
gebiedsontsluitingswegen, nieuwe
entrees, last mile voorzieningen
en verbinding dakpark..

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	R
Bijdragen van derden	0			
Netto investering (Rotterdams geld)	14.600	0	14.600	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Doel krediet: Betreft de realisatie
van 4 mobiliteitsingrepen Merwe
Vierhavens:
gebiedsontsluitingswegen, nieuwe
entrees, last mile voorzieningen
en verbinding dakpark..

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	R
Bijdragen van derden	0			

SO GO Rijnhaven	4.000	0	4.000	0	2.500	1.000	0	0	500	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	R
(mobiliteitsfonds)												krediet	gevoteerd	

SO GO Rijnhaven	4.000	0	4.000
(mobiliteitsfonds)			

Doel krediet: Het realiseren van een betere bereikbaarheid van de metro en oversteekbaarheid Posthumalaan.

Bijdragen van derden	0

Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

parkeerautomaten op straat

Aanschaf en plaatsing	6.227	0	6.227

parkeerautomaten op straat

Doel krediet: Het aanschaffen en plaatsen van parkeerautomaten en bijbehorende bebording vanwege uitbreidingen gebieden waar betaald parkeren wordt ingevoerd. Ook worden circa 550 parkeerautomaten vervangen.

Bijdragen van derden	0

geld)

Pagina 587 van 834

[illegible]

Tegelijk invullen van wateropgave

in dit deel van stad door het

maken van een berging voor de

opvang van hemelwater uit de

omgeving. Het water in de

berging wordt opgeslagen in een

zoetwaterbel bij Ahoy en dat

zoetwater wordt aangeboden aan

Ahoy en Pathé als alternatief voor

drinkwater. Daarnaast is er een

optie dat het zoetwater kan

worden benut voor het

nabijgelegen zwembad bij het

Zuidplein. De dekking is volledig

geregeld door Realisatie

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	R
Bijdragen van derden	0			
Netto investering (Rotterdams geld)	602	0	602	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

SO GO Merwe Vierhavens
(mobiliteitsfonds)

14.600 0 14.600 0 5.300 1.000 0 0 937

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw krediet	R gevoteerd

Stedelijke ontwikkeling	975.200	93.921	1.069.121	
SO GO Merwe Vierhavens (mobiliteitsfonds)	14.600	0	14.600	

Doel krediet: Betreft de realisatie

van 4 mobiliteitsingrepen Merwe

Vierhavens:

gebiedsontsluitingswegen, nieuwe

entrees, last mile voorzieningen

en verbinding dakpark..

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	R
Bijdragen van derden	0			
Netto investering (Rotterdams geld)	14.600	0	14.600	
Kapitaallasten (rente en	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Pagina 590 van 834

CO2 reductie door versnelde ombouw straatverlichting naar LED	51.000	0	51.000

Doel krediet: In 6 jaar een versnelde ombouw van de armaturen (lampen) in led realiseren zodat een reductie van ca. 4,4 kton CO2 uitstoot per jaar wordt gerealiseerd en ca. 30% energie wordt bespaard ten opzichte van het huidige verbruik.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	R
Bijdragen van derden	0			
Netto investering (Rotterdams geld)	51.000	0	51.000	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Werkplaatssysteem Vervoer & Materieel

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw krediet	R gevoteerd

Beheer van de stad	1.705.769	5.400	1.711.169	1

Werkplaatssysteem Vervoer & Materieel	1.000	0	1.000	

Doel krediet: Nieuw software systeem (Combipac) ten behoeve van de werkplaatsen, ter vervanging van het huidige systeem (Dolas).

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	R
Bijdragen van derden	0			
Netto investering (Rotterdams geld)	1.000	0	1.000	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Rijksmonument Crooswijk

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw krediet	R gevoteerd



										Beheer van de stad				1.705.769	5.400	1.711.169	1
										Rijksmonument Crooswijk				800	0	800	
										Doel krediet: Diverse restauratiewerkzaamheden aan het rijksmonument Crooswijk, zoals de restauratie van de gevels en het damestoilet van de kapel, de entree van de begraafplaats Crooswijk (aanpassen linker poortgebouw) en diverse herstel en renovatie werkzaamheden aan de kapel.							
										Details				Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	R
										Bijdragen van derden				0			
										Netto investering (Rotterdams geld)				800	0	800	
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)				N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025	98.512	0	98.512	41.460	51.222	5.830	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw krediet	R	gevoteerd		
										Beheer van de stad				1.705.769	5.400	1.711.169	1
										Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025				98.512	0	98.512	
										Doel krediet: Dit krediet betreft de vervanging van kapitaalgoederen vanuit het Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025 als gevolg van economische veroudering of slijtage.							
										Details				Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	R
										Bijdragen van derden				29.791			
										Netto investering (Rotterdams geld)				68.721	0	98.512	
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)				N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Vervanging vrijverval riolen	218.193	0	218.193	110.161	62.975	48.000	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw R
2021-2025												krediet gevoteerd	
Beheer van de stad												1.705.769	5.400 1.711.169 1
Vervanging vrijverval riolen 2021-2025	218.193	0	218.193										
Doel krediet: Dit krediet is													
bestemd voor het in stand houden													
van een robuust rioolstelsel.													
Hiervoor is het nodig delen van													
het rioolstelsel te vervangen													
volgens het Gemeentelijke													
Rioleringsplan (GRP) 2021-2025.													
Hiermee voldoet het college aan													
doelstellingen en													
langetermijnvisie van Rotterdam													
om de stad duurzaam en													
klimaatbestendig in te richten,													
waterstromen te scheiden en de													
sponswerking van de buitenruimte													
te benutten.													
Details												Initieel	Bijstelling
												bedrag	Nieuw R
												bedrag	
Bijdragen van derden												0	
Netto investering (Rotterdams												218.193	0 218.193
geld)													
Kapitaallasten (rente en												N.v.t.	N.v.t. N.v.t.
afschrijving)													
Rotterdams Weerwoord	10.116	0	10.116	10.147	825	300	282	0	-1.437	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw R
(gemeentelijk vastgoed)												krediet gevoteerd	
Beheer van de stad												1.705.769	5.400 1.711.169 1
Rotterdams Weerwoord	10.116	0	10.116										
(gemeentelijk vastgoed)													
Doel krediet: De problemen bij													
panden met een hoog risico voor													
wateroverlast bij hevige regen													
worden aangepakt. Met de													
beoogde maatregelen worden													
zoveel mogelijk ook andere													
effecten van het veranderende													

klimaat aangepakt, zoals hitte en				
droogte.				
Details		Initieel	Bijstelling	Nieuw R
		bedrag		bedrag
Bijdragen van derden		0		
Netto investering (Rotterdams		10.116	0	10.116
geld)				
Kapitaallasten (rente en		N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
afschrijving)				

Schiebruggen CE-Markering		8.000	0	8.000	0	0	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	R
														krediet	gevoteerd	

Beheer van de stad	1.705.769	5.400	1.711.169	1

Schiebruggen CE-Markering	8.000	0	8.000	

Doel krediet: Realisering van CE-Markering van de Schiebruggen.

Details		Initieel	Bijstelling	Nieuw	R
		bedrag		bedrag	
Bijdragen van derden		0			
Netto investering (Rotterdams		8.000	0	8.000	
geld)					
Kapitaallasten (rente en		N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
afschrijving)					

Beweegbare objecten,		4.000	0	4.000	0	0	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	R
modernisering, centralisering &																
CE-Markering														krediet	gevoteerd	

Beheer van de stad	1.705.769	5.400	1.711.169	1

Beweegbare objecten,	4.000	0	4.000	

modernisering, centralisering & CE-Markering

Doel krediet: Modernisering van de elektrotechnische installaties, ombouw naar afstandsbediening en realisering van CE-Markering van beweegbare bruggen en sluizen.

Details		Initieel	Bijstelling	Nieuw	R
		bedrag		bedrag	

											Bijdragen van derden	0		
											Netto investering (Rotterdams geld)	4.000	0	4.000
											Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Urgente	27.421	0	27.421	6.003	4.114	3.000	0	0	-563	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	R
Vervaningsinvesteringen												krediet	gevoteerd	
kademuren														

Beheer van de stad	1.705.769	5.400	1.711.169	1

Urgente Vervaningsinvesteringen	27.421	0	27.421	
kademuren				

Doel krediet: Inspectie en Monitoring heeft aangetoond dat bij een aantal kademuren levensduurverlengende maatregelen getroffen moeten worden. Het betreft de kademuren Rijnhaven Oostzijde, Parkhaven Oostzijde, Hertekade en Kreeksehaven.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	R

Bijdragen van derden	0			

Netto investering (Rotterdams geld)	27.421	0	27.421	

Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Conservering grote stalen en betonnen bruggen	15.500	0	15.500	378	9.322	3.800	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	R
												krediet	gevoteerd	

Beheer van de stad	1.705.769	5.400	1.711.169	1

Conservering grote stalen en betonnen bruggen	15.500	0	15.500	

Doel krediet: Inspectie en monitoring heeft aangetoond dat bij een aantal bruggen levensduurverlengende maatregelen getroffen moeten worden. Met deze maatregelen wordt de achteruitgang van de

constructieve kwaliteit voorkomen

(roestvorming, schade,

materiaalreductie).

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	R
Bijdragen van derden	0			
Netto investering (Rotterdams geld)	15.500	0	15.500	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Digitaliseren Onderhoud 342 0 342 298 44 0 0 0 0 0
Management Systeem

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw krediet gevoteerd	R

Beheer van de stad	1.705.769	5.400	1.711.169	1

Digitaliseren Onderhoud	342	0	342	

Management Systeem				

Doel krediet: Software om het

onderhoudsproces te kunnen

ondersteunen.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	R
Bijdragen van derden	0			
Netto investering (Rotterdams geld)	342	0	342	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Inzamelmiddelen Containers 23.570 0 23.570 24.957 939 0 1.648 0 -3.974
2018 t/m 2022

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw krediet gevoteerd	R

Beheer van de stad	1.705.769	5.400	1.711.169	1

Inzamelmiddelen Containers 2018 t/m 2022	23.570	0	23.570	

Doel krediet: Krediet wordt

ingezet voor nieuwe containers en

het vervangen van bestaande

ondergrondse containers

(binnenbakken),

Rotterdambakken, containers														
milieuparken en containers voor														
containerservice.														

doelstellingen en

langetermijnvisie van Rotterdam

om de stad duurzaam en

klimaatbestendig in te richten,

waterstromen te scheiden en de

sponswerking van de buitenruimte

te benutten.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	R
Bijdragen van derden	0			
Netto investering (Rotterdams geld)	196.700	0	196.700	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Gemeentelijk rioleringsplan 2016-2020	61.073	0	61.073	52.328	0	0	0	0	8.747	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw krediet gevoteerd	R

Beheer van de stad	1.705.769	5.400	1.711.169	1

Gemeentelijk rioleringsplan 2016- 2020	61.073	0	61.073	

Doel krediet: Dit krediet betreft de

vervanging van oude (bestaande)

kapitaalgoederen (vanuit

Gemeentelijk Rioleringsplan 3),

als gevolg van economische

veroudering of slijtage.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	R
Bijdragen van derden	0			
Netto investering (Rotterdams geld)	61.073	0	61.073	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Vervanging civiele kunstwerken	48.982	0	48.982	47.990	0	0	0	0	992	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw krediet gevoteerd	R

Beheer van de stad	1.705.769	5.400	1.711.169	1

Vervanging civiele kunstwerken	48.982	0	48.982	

Doel krediet: Dit gaat om het

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	R
	bedrag		bedrag	
Bijdragen van derden	0			
Netto investering (Rotterdams geld)	48.982	0	48.982	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Beheer van de stad	1.705.769	5.400	1.711.169	1

Doel krediet: Dit krediet is bedoeld voor de voorbereidingsfase en de uitvoeringsfase van de renovatie van de Maastunnel.

Beheer van de stad	1.705.769	5.400	1.711.169	1

eventueel vervangen.

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	R
		krediet	gevoteerd	
Beheer van de stad	1.705.769	5.400	1.711.169	1
Assetbeheersysteem	1.015	0	1.015	

integrale manier van beheren,

sterk positief zal beïnvloeden. Bij
het integraal beheer gebruiken
alle afdelingen dezelfde systemen.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	R
Bijdragen van derden	0			
Netto investering (Rotterdams geld)	1.015	0	1.015	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Blauwe verbinding fase 27.02607.0264.487000002.539

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw krediet	R gevoteerd

Beheer van de stad	1.705.769	5.400	1.711.169	1

Blauwe verbinding fase 2	7.026	0	7.026	

Doel krediet: Dit krediet is
bestemd voor de aanleg van de
'Blauwe Verbinding'. De Blauwe
Verbinding is een recreatief
bevaarbare route tussen het
Zuiderpark in Rotterdam, het
toekomstige landschapspark 'Het
Buijtenland' van Rhoon en de
Zuidpolder in Barendrecht. Deze
bijzondere verbinding zorgt ook
voor schoon water, functioneert
als een waterberging en legt een
ecologische verbinding tussen de
verschillende groengebieden in
en rond de stad.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	R
Bijdragen van derden	0			
Netto investering (Rotterdams geld)	7.026	0	7.026	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Begraafplaatsen en1.00001.0009430000057

Crematorium 2016-2019

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw krediet	R gevoteerd



Beheer van de stad	1.705.769	5.400	1.711.169	1

Begraafplaatsen en Crematorium	1.000	0	1.000	

2016-2019				

Doel krediet: Volgens het beleidsplan Begraven en Cremeren 2016-2019 pleegt de gemeente noodzakelijke investeringen in voorzieningen op actieve begraafplaatsen en het crematorium. Dit krediet is bedoeld voor de restauratie van de aula van de monumentale begraafplaats in Crooswijk (de kapel is een rijksmonument). Verder bleek uit een inspectie dat de totale kapel voor renovatie in aanmerking moet komen. Dit betekent dat een gedeelte van de investering ook nodig zal zijn om het rijksmonument in het geheel te restaureren.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	R
Bijdragen van derden	0			
Netto investering (Rotterdams geld)	1.000	0	1.000	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Bruggen en tunnels	33.925	0	33.925	33.796	0	0	0	0	129	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw krediet	R gevoteerd

Beheer van de stad	1.705.769	5.400	1.711.169	1

Bruggen en tunnels	33.925	0	33.925	

Doel krediet: Dit krediet wordt ingezet om reeds bestaande kapitaalgoeden bij einde levensduur te vervangen of herstellen.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	R

										Bijdragen van derden	0			
										Netto investering (Rotterdams geld)	33.925	0	33.925	
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Thema vak natuur begraven op begraafplaats Hofwijk	1.384	0	1.384	1.311	0	0	0	0	73	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw krediet	R gevoteerd
										Beheer van de stad	1.705.769	5.400	1.711.169	1
Thema vak natuur begraven op begraafplaats Hofwijk										1.384	0	1.384		
										Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor de aanleg van een themavak natuurbegraven, om een nieuwe begraafmogelijkheid op begraafplaats Hofwijk te realiseren.				
										Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	R
										Bijdragen van derden	0			
										Netto investering (Rotterdams geld)	1.384	0	1.384	
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Wastemanagementsysteem	2.038	0	2.038	1.915	0	0	1.004	0	1.034	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw krediet	R gevoteerd
										Beheer van de stad	1.705.769	5.400	1.711.169	1
Wastemanagementsysteem										2.038	0	2.038		
										Doel krediet: Dit krediet is bedoeld voor de aanschaf en invoering van een ICT-systeem (Wastemanagement-systeem). Het doel is efficiënter en minder arbeidsintensief werken in het primaire proces en bij de administratieve ondersteuning van Inzameling & Hergebruik.				
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	R

										bedrag		bedrag	
										Bijdragen van derden		0	
										Netto investering (Rotterdams geld)		2.03802.038	
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)		N.v.t.N.v.t.N.v.t.	

										Bijdragen van derden				0				
										Netto investering (Rotterdams geld)				810	100	910		
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)				N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.		
Investeringskrediet Wegen	113.461	0	113.461	104.316	3.774	0	0	0	7.580	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	R				
														krediet	gevoteerd			
										Beheer van de stad				1.705.769	5.400	1.711.169	1	
										Investeringskrediet Wegen 2019 - 2022				113.461	0	113.461		
										Doel krediet: Het investeringskrediet Wegen 2019 - 2022 is bedoeld voor alle te activeren investeringsuitgaven die in de periode 2019 - 2022 voor de asset 'Wegen' worden gedaan.								
										Details				Initieel	Bijstelling	Nieuw	R	
														bedrag		bedrag		
										Bijdragen van derden				0				
										Netto investering (Rotterdams geld)				113.461	0	113.461		
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)				N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.		
Investeringskrediet Groen 2019 - 2022	27.362	0	27.362	28.144	0	0	0	0	-772	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	R				
														krediet	gevoteerd			
										Beheer van de stad				1.705.769	5.400	1.711.169	1	
										Investeringskrediet Groen 2019 - 2022				27.362	0	27.362		
										Doel krediet: Het investeringskrediet is bedoeld voor alle te activeren investeringsuitgaven die in de periode 2019-2022 voor de asset 'Groen' worden gedaan.								
										Details				Initieel	Bijstelling	Nieuw	R	
														bedrag		bedrag		
										Bijdragen van derden				0				

										Netto investering (Rotterdams geld)	27.362	0	27.362	
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Investeringskrediet Water 2019 - 2022	9.750	0	9.750	5.532	0	0	0	0	4.038	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw krediet gevoteerd	R
										Beheer van de stad	1.705.769	5.400	1.711.169	1
										Investeringskrediet Water 2019 - 2022	9.750	0	9.750	
										Doel krediet: Het investeringskrediet is bedoeld voor alle te activeren investeringsuitgaven die voor de asset "Water" in de periode 2019- 2022 worden gedaan.				
										Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	R
										Bijdragen van derden	0			
										Netto investering (Rotterdams geld)	9.750	0	9.750	
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Investeringskrediet Spelen 2019 - 2022	7.373	0	7.373	6.586	0	0	0	0	373	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw krediet gevoteerd	R
										Beheer van de stad	1.705.769	5.400	1.711.169	1
										Investeringskrediet Spelen 2019 - 2022	7.373	0	7.373	
										Doel krediet: Het investeringskrediet is bedoeld voor alle te activeren investeringsuitgaven die in de periode 2019-2022 voor de asset "Spelen" worden gedaan.				
										Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	R
										Bijdragen van derden	0			
										Netto investering (Rotterdams	7.373	0	7.373	

										geld)																										
										Kapitaallasten (rente en	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.																							
										afschrijving)																										
Eiland van Brienenoord, brug	5.231	0	5.231	4.637	594	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw R																							
Zuiddiepje																																				
										krediet				gevoteerd																						
										Beheer van de stad	1.705.769	5.400	1.711.169	1																						
Eiland van Brienenoord, brug	5.231	0	5.231																																	
Zuiddiepje																																				
Doel krediet: Met dit krediet wordt																																				
de brug Zuiddiepje vervangen. Dit																																				
maakt onderdeel uit van de																																				
uitvoering van het project																																				
Getijdenpark Eiland van																																				
Brienenoord.																																				
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw R																							
											bedrag		bedrag																							
										Bijdragen van derden	0																									
										Netto investering (Rotterdams	5.231	0	5.231																							
										geld)																										
										Kapitaallasten (rente en	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.																							
										afschrijving)																										
Modernisering Schiebruggen	30.437	0	30.437	7.290	5.193	8.000	9.955	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw R																							
										krediet gevoteerd																										
										Beheer van de stad	1.705.769	5.400	1.711.169	1																						
Modernisering Schiebruggen	30.437	0	30.437																																	
Doel krediet: Modernisering en																																				
centralisering Schiebruggen,																																				
levensduurverlengend onderhoud																																				
aan de elektrotechnische																																				
installaties en ombouw naar																																				
afstandbediening van 17 bruggen																																				
en sluizen op en rond de Schie.																																				
Uitvoering verloopt in delen vanaf																																				
2019 t/m 2023.																																				
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw R																							
											bedrag		bedrag																							
										Bijdragen van derden	0																									

												Netto investering (Rotterdams geld)	30.437	0	30.437	
												Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Maastunnel Roltrappen 2.0	4.320	0	4.320	4.035	285	0	0	0	0			Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw R	
														krediet	gevoteerd	
												Beheer van de stad	1.705.769	5.400	1.711.169	1
												Maastunnel Roltrappen 2.0	4.320	0	4.320	
												Doel krediet: In de afgelopen jaren heeft een ingrijpende renovatie/restauratie plaatsgevonden van vier roltrappen van het rijksmonument Maastunnel.				
												Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw R	
													bedrag		bedrag	
												Bijdragen van derden	0			
												Netto investering (Rotterdams geld)	4.320	0	4.320	
												Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Assetgroep Civiele kunstwerken 2023-2026	4.900	0	4.900	1.280	3.620	0	0	0	0			Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw R	
														krediet	gevoteerd	
												Beheer van de stad	1.705.769	5.400	1.711.169	1
												Assetgroep Civiele kunstwerken 2023-2026	4.900	0	4.900	
												Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor de vervangingsinvesteringen van de assetgroep Civiele kunstwerken in de periode 2023 tot en met 2026.				
												Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw R	
													bedrag		bedrag	
												Bijdragen van derden	16			
												Netto investering (Rotterdams geld)	4.884	0	4.900	
												Kapitaallasten (rente en	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

											afschrijving)			
Assetgroep Wegen	2023-2026	126.182	0	126.182	30.991	22.612	33.972	36.399	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw R
											krediet gevoteerd			
											Beheer van de stad1.705.7695.4001.711.169			
Assetgroep Wegen	2023-2026	126.182												
											Doel krediet: Dit krediet is			
											bestemd voor de			
											vervangingsinvesteringen van de			
											assetgroep Wegen in de periode			
											2023 tot en met 2026.			
											DetailsInitieelBijstellingNieuw R			
											bedragbedrag			
											Bijdragen van derden2			
											Netto investering (Rotterdams126.1800126.182			
											geld)			
											Kapitaallasten (rente enN.v.t.N.v.t.N.v.t.			
											afschrijving)			
Assetgroep Groen en bomen		38.800	0	38.800	10.374	9.016	9.700	9.700	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw R
2023-2026											krediet gevoteerd			
											Beheer van de stad1.705.7695.4001.711.169			
Assetgroep Groen en bomen		38.800												
											2023-2026			
											Doel krediet: Dit krediet is			
											bestemd voor de			
											vervangingsinvesteringen van de			
											assetgroep Groen en bomen in de			
											periode 2023 tot en met 2026.			
											DetailsInitieelBijstellingNieuw R			
											bedragbedrag			
											Bijdragen van derden0			
											Netto investering (Rotterdams38.800038.800			
											geld)			
											Kapitaallasten (rente enN.v.t.N.v.t.N.v.t.			
											afschrijving)			
Assetgroep Oppervlaktewater		16.215	0	16.215	2.522	5.765	4.054	4.054	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw R
2023-2026											krediet gevoteerd			

										Beheer van de stad				1.705.769	5.400	1.711.169	1				
Assetgroep Oppervlaktewater										16.215	0	16.215									
2023-2026																					
Doel krediet: Dit krediet is																					
bestemd voor de																					
vervangingsinvesteringen van de																					
assetgroep Oppervlaktewater in																					
de periode 2023 tot en met 2026.																					

2023-2026																																																
Doel krediet: Dit krediet is																																																
bestemd voor de																																																
vervangingsinvesteringen van de																																																
assetgroep Openbare verlichting																																																
in de periode 2023 tot en met																																																
2026.																																																
<table><tr><th>Details</th><th>Initieel</th><th>Bijstelling</th><th>Nieuw</th><th>R</th></tr><tr><td></td><td>bedrag</td><td></td><td>bedrag</td><td></td></tr><tr><td>Bijdragen van derden</td><td>0</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Netto investering (Rotterdams</td><td>14.930</td><td>0</td><td>14.930</td><td></td></tr><tr><td>geld)</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Kapitaallasten (rente en</td><td>N.v.t.</td><td>N.v.t.</td><td>N.v.t.</td><td></td></tr><tr><td>afschrijving)</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table>														Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	R		bedrag		bedrag		Bijdragen van derden	0				Netto investering (Rotterdams	14.930	0	14.930		geld)					Kapitaallasten (rente en	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.		afschrijving)				
Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	R																																												
	bedrag		bedrag																																													
Bijdragen van derden	0																																															
Netto investering (Rotterdams	14.930	0	14.930																																													
geld)																																																
Kapitaallasten (rente en	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.																																													
afschrijving)																																																
Assetgroep Spelen 2023-2026	23.200	0	23.200	3.418	8.596	5.800	5.800	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	R																																		
											krediet	gevoteerd																																				
Beheer van de stad											1.705.769	5.400	1.711.169	1																																		
Assetgroep Spelen 2023-2026	23.200	0	23.200																																													
Doel krediet: Dit krediet is																																																
bestemd voor de																																																
vervangingsinvesteringen van de																																																
assetgroep Spelen in de periode																																																
2023 tot en met 2026.																																																
<table><tr><th>Details</th><th>Initieel</th><th>Bijstelling</th><th>Nieuw</th><th>R</th></tr><tr><td></td><td>bedrag</td><td></td><td>bedrag</td><td></td></tr><tr><td>Bijdragen van derden</td><td>0</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Netto investering (Rotterdams</td><td>23.200</td><td>0</td><td>23.200</td><td></td></tr><tr><td>geld)</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Kapitaallasten (rente en</td><td>N.v.t.</td><td>N.v.t.</td><td>N.v.t.</td><td></td></tr><tr><td>afschrijving)</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table>														Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	R		bedrag		bedrag		Bijdragen van derden	0				Netto investering (Rotterdams	23.200	0	23.200		geld)					Kapitaallasten (rente en	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.		afschrijving)				
Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	R																																												
	bedrag		bedrag																																													
Bijdragen van derden	0																																															
Netto investering (Rotterdams	23.200	0	23.200																																													
geld)																																																
Kapitaallasten (rente en	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.																																													
afschrijving)																																																
Begraven en Cremeren 2023-2026	4.225	0	4.225	848	1.777	850	750	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	R																																		
											krediet	gevoteerd																																				
Beheer van de stad											1.705.769	5.400	1.711.169	1																																		
Begraven en Cremeren 2023-2026	4.225	0	4.225																																													
Doel krediet: Dit krediet is																																																
bestemd voor de																																																
vervangingsinvesteringen van de																																																

begraafplaatsen en crematorium

in de periode 2023 tot en met
2026.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	R
Bijdragen van derden	0			
Netto investering (Rotterdams geld)	4.225	0	4.225	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Leiding Ingravingen Systeem
(LIS)

83508358760000-41

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw krediet	R
			gevoteerd	

Beheer van de stad	1.705.769	5.400	1.711.169	1
Leiding Ingravingen Systeem (LIS)	835	0	835	

Doel krediet: De vervanging van
de huidige applicatie Leges
Informatie Systeem (LIS).

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	R
Bijdragen van derden	0			
Netto investering (Rotterdams geld)	835	0	835	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Inzamelmiddelen 2023-2026

58.190058.1909.77014.54814.54814.54804.778

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw krediet	R
			gevoteerd	

Beheer van de stad	1.705.769	5.400	1.711.169	1
Inzamelmiddelen 2023-2026	58.190	0	58.190	

Doel krediet: Krediet wordt
ingezet voor nieuwe containers en
het vervangen van bestaande
containers, afvalbakken,
rolcontainers, containers
milieuparken en containers voor
containerservice.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	R

											Bijdragen van derden	0		
											Netto investering (Rotterdams geld)	58.190	0	58.190
											Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Sportcampus en Park De Twee Heuvels	61.800	0	61.800	28.238	1.100	1.721	8.920	15.965	700	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw krediet	R gevoteerd
											Beheer van de stad	1.705.769	5.400	1.711.169
											Sportcampus en Park De Twee Heuvels	61.800	0	61.800
											Doel krediet: Het sportcomplex			
											Varkenoord wordt omgevormd naar een sportcampus. Dit stimuleert een grotere diversiteit aan sporten en het ongeorganiseerd sporten. Dit is bedoeld om de bewoners van Zuid meer aan het bewegen te krijgen. Door de omzetting naar sportcampus ontstaat ook ruimte voor een aanvullend vastgoedprogramma: onderwijs, retail en commerciële sportvoorzieningen. Rotterdammers maken nog te weinig gebruik van het Park de Twee Heuvels. Dit park kan een veel belangrijkere plek innemen in de recreatie van vooral de bewoners van IJsselmonde. Daartoe krijgt het Park de komende jaren een nieuwe inrichting, en een betere programmering.			
											Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag
											Bijdragen van derden	0		
											Netto investering (Rotterdams geld)	61.800	0	61.800

										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Forza - MOR	2.871	0	2.871	1.909	799	0	0	0	163	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw R
										krediet gevoteerd			
										Beheer van de stad	1.705.769	5.400	1.711.169
										Forza - MOR	2.871	0	2.871
										Doel krediet: Het programma			
										Forza - MOR heeft tot doel de			
										dienstverleningsketen Meldingen			
										Openbare Ruimte te verbeteren.			
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw R
										bedrag		bedrag	
										Bijdragen van derden	0		
										Netto investering (Rotterdams geld)	2.871	0	2.871
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Voertuigen/Werktuigen 2023 t/m 2026	104.000	5.300	109.300	22.702	28.650	26.000	26.000	0	28.650	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw R
										krediet gevoteerd			
										Beheer van de stad	1.705.769	5.400	1.711.169
										Voertuigen/Werktuigen 2023 t/m 2026	104.000	5.300	109.300
										Doel krediet: Dit krediet is			
										bestemd voor de jaarlijkse			
										aanschaf van voertuigen en			
										middelen van de			
										onderhoudswerkplaats door de			
										afdeling Vervoer & Materieel. De			
										kapitaallasten die voortvloeien uit			
										de jaarlijks terugkerende			
										investering wordt terugverdiend			
										vanuit de exploitatie van Vervoer			
										& Materieel.			
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw R
										bedrag		bedrag	
										Bijdragen van derden	0		
										Netto investering (Rotterdams	104.000	5.300	109.300

											geld)				
											Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Klimaatadaptatie: Vergroening	6.500	0	6.500	36	6.464	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	R
Buitenruimte												krediet gevoteerd			
											Beheer van de stad	1.705.769	5.400	1.711.169	1
											Klimaatadaptatie: Vergroening	6.500	0	6.500	
											Buitenruimte				
											Doel krediet: Het betreft verschillende activiteiten die bijdragen aan meerdere doelstellingen, zoals het vergroten van de biodiversiteit, meer groen in de stad en het verbeteren van de klimaatadaptatie				
											Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	R
												bedrag		bedrag	
											Bijdragen van derden	0			
											Netto investering (Rotterdams geld)	6.500	0	6.500	
											Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Upcycle Mall	400	0	400	23	377	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Rea
											krediet gevoteerd				
											Beheer van de stad	1.705.769	5.400	1.711.169	1
											Upcycle Mall	400	0	400	
											Doel krediet: Inrichten van de Upcycle Mall				
											Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Re
												bedrag		bedrag	t
											Bijdragen van derden	0			
											Netto investering (Rotterdams geld)	400	0	400	
											Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Vangststelsel Keilehaven	125	0	125	0	0	0	0	0	0	125	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Rea

										krediet	gevoteerd
Beheer van de stad										1.705.769	5.400 1.711.169
Vangstelsysteem Keilehaven										125	0 125
Doel krediet: Aanschaf van een vuil-vangstelsysteem											
Details										Initieel bedrag	Bijstelling Nieuw bedrag R
Bijdragen van derden										0	
Netto investering (Rotterdams geld)										125	0 125
Kapitaallasten (rente en afschrijving)										N.v.t.	N.v.t. N.v.t.

Aanleg 4 groenblauwe verbindingen	9.600	0	9.600	62	4.300	0	0	0	5.238	Programma Gevoteerd Bijstelling Nieuw R
										krediet gevoteerd
										Beheer van de stad 1.705.769 5.400 1.711.169 1
										Aanleg 4 groenblauwe verbindingen 9.600 0 9.600
										Doel krediet: Met dit krediet worde de aanleg van 4 Groene/blauwe verbindingen gerealiseerd: Heemraadsingel, Steilrand, Rondje Bruggen en Landschapspark de Rotte.
										Details Initieel Bijstelling Nieuw R
										bedrag bedrag
										Bijdragen van derden 0
										Netto investering (Rotterdams geld) 9.600 0 9.600
										Kapitaallasten (rente en afschrijving) N.v.t. N.v.t. N.v.t.

Bestaande stad	1.639.471	3.845	1.643.316	634.802	226.557	110.777	84.795	88.193	93.867										
Opdrachtgever: Programma																			
bestaande stad																			
Vastgoed 2021	3.000	0	3.000	477	0	0	0	0	0	Opdrachtgever: Programma									
										bestaande stad									

										Vastgoed 2021	3.000	0	3.0
										Doel krediet: Om kleine en onverwachte investeringen in gebouwen of voorzieningen te realiseren wordt jaarlijks een vast investeringskrediet aangevraagd. Deze investeringen kunnen worden gedekt uit de huur die de gemeente bij gebruikers in rekening brengt.			
										Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Niet bed
										Bijdragen van derden	0		
										Netto investering (Rotterdams geld)	3.000	0	3.0
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N
Pilot aardgasvrij (gemeentelijk vastgoed)	6.300	0	6.300	175	130	260	1.000	1.500	2.000	Opdrachtgever: Programma bestaande stad			
										Bestaande stad	1.639.471	3.845	1.643.3
										Pilot aardgasvrij (gemeentelijk vastgoed)	6.300	0	6.3
										Doel krediet: In het coalitieakkoord zijn vijf wijken aangewezen die 'van het gas af' gaan of daarop voorbereid worden: Prinsenland / Lage Land, Bospolder Tussendijken, Reyeroord (IJsselmonde), Rozenburg en Pendrecht. Het doel is om de vijf wijken voor 2030 geheel aangesloten te hebben op stadsverwarming of een ander aardgasvrij alternatief. In de vijf wijken bevinden zich in totaal 98 maatschappelijke vastgoedobjecten.			
										Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Niet bed
										Bijdragen van derden	0		
										Netto investering (Rotterdams geld)	6.300	0	6.3
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N
NPRZ Wonen	154.204	0	154.204	111.366	9.391	9.391	9.391	9.391	9.391	Opdrachtgever: Programma bestaande stad			
										Bestaande stad	1.639.471	3.845	1.643.3
										NPRZ Wonen	154.204	0	154.2

											Doel krediet: Dit krediet is bedoeld om
											woningen te kunnen kopen voor projecten
											die in voorbereiding zijn. Vanuit het
											Nationaal Programma Rotterdam Zuid
											(NPRZ) verwerft de gemeente particuliere
											woningen, waarvan de meeste daarna over
											gaan naar een project in uitvoering. Hierin
											worden ze ofwel ingezet ten behoeve van
											nieuwbouw ofwel aangepakt (vergroot /
											samengevoegd / verduurzaamd / verbeterd)
											en daarna verkocht.
											Details
											Initieel
											Bijstelling
											Nier
											bedrag
											bed
											Bijdragen van derden
											0
											Netto investering (Rotterdams geld)
											154.204
											0
											154.;
											Kapitaallasten (rente en afschrijving)
											N.v.t.
											N.v.t.
											N
Leuvehaven Paviljoen	6.100	0	6.100	5.945	0	0	0	0	0	0	Opdrachtgever: Programma bestaande
											stad
											Bestaande stad
											1.639.471
											3.845
											1.643.;
											Leuvehaven Paviljoen
											6.100
											0
											6.;
											Doel krediet: In het Maritiem District wordt
											het Leuvehavenpaviljoen ontwikkeld. Het
											paviljoen biedt onderdak aan het Maritiem
											Museum, het HIP (Haveninformatiepunt) en
											horeca.
											Details
											Initieel
											Bijstelling
											Nier
											bedrag
											bed
											Bijdragen van derden
											0
											Netto investering (Rotterdams geld)
											6.100
											0
											6.;
											Kapitaallasten (rente en afschrijving)
											N.v.t.
											N.v.t.
											N
Zonnepanelen vastgoed	3.750	0	3.750	2.323	750	250	250	177	0	0	Opdrachtgever: Programma bestaande
											stad
											Bestaande stad
											1.639.471
											3.845
											1.643.;
											Zonnepanelen vastgoed
											3.750
											0
											3.;
											Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor het
											aanbrengen van circa 12.000 zonnepanelen
											op gemeentelijk vastgoed. De kapitaallasten

worden gedekt uit de besparing op										
energiekosten en een toegekende subsidie										
vanuit de Rijksoverheid.										
Details										
Initieel Bijstelling Niet										
bedrag bed										
Bijdragen van derden										
0										
Netto investering (Rotterdams geld)										
3.750 0 3.7										
Kapitaallasten (rente en afschrijving)										
N.v.t. N.v.t. N										

Digitalisering bouwdoossier 300 0 300 0 0 0 0 0 0 300

Opdrachtgever: Programma bestaande

stad

Bestaande stad	1.639.471	3.845	1.643.1

Digitalisering bouwdoossier	300	0	:

Doel krediet: Het doel van het krediet is om

de hard- en software aan te schaffen

(scanners etc.) voor de digitalisering van de

bouwdoSSIers.

Details										
Initieel Bijstelling Niet										
bedrag bed										
Bijdragen van derden										
0										
Netto investering (Rotterdams geld)										
300 0 :										
Kapitaallasten (rente en afschrijving)										
N.v.t. N.v.t. N										

Klimaatadaptief maken eigen vastgoed 385 0 385 0 0 0 0 0 0 0

Opdrachtgever: Programma bestaande

stad

Bestaande stad	1.639.471	3.845	1.643.1

Klimaatadaptief maken eigen vastgoed	385	0	:

Doel krediet: Bijdrage

onderhoudsmaatregelen en -projecten aan

de oplossing van de door het Programma

Weerwoord gesignaleerde problemen als

gevolg van klimaatverandering. Recent

onderzoek laat zien dat een extreme bui in

Rotterdam tot € 1,3 mld schade kan leiden

als gevolg van wateroverlast. Bij bestaand

vastgoed kan gedacht worden

waterberging, groenblauwe daken e.d.

Details										
Initieel Bijstelling Niet										
bedrag bed										

											<table><tr><td>Bijdragen van derden</td><td>0</td><td></td><td></td></tr><tr><td>Netto investering (Rotterdams geld)</td><td>385</td><td>0</td><td>:</td></tr><tr><td>Kapitaallasten (rente en afschrijving)</td><td>N.v.t.</td><td>N.v.t.</td><td>N</td></tr></table>	Bijdragen van derden	0			Netto investering (Rotterdams geld)	385	0	:	Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N																				
Bijdragen van derden	0																																										
Netto investering (Rotterdams geld)	385	0	:																																								
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N																																								
Nieuw vastgoed -stimuleren	980	0	980	0	0	0	0	0	0	980	Opdrachtgever: Programma bestaande stad																																
adaptief bouwen											<table><tr><td>Bestaande stad</td><td>1.639.471</td><td>3.845</td><td>1.643.316</td></tr><tr><td>Nieuw vastgoed -stimuleren adaptief</td><td>980</td><td>0</td><td>980</td></tr><tr><td>bouwen</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td colspan="4">Doel krediet: Bijdrage in nieuwbouw of renovatieproject aan de oplossing van de door het Programma Weerwoord gesignaleerde problemen als gevolg van klimaatverandering. Recent onderzoek laat zien dat een extreme bui in Rotterdam tot € 1,3 mld schade kan leiden als gevolg van wateroverlast.</td></tr><tr><td>Details</td><td>Initieel bedrag</td><td>Bijstelling</td><td>Nieuw bedrag</td></tr><tr><td>Bijdragen van derden</td><td>0</td><td></td><td></td></tr><tr><td>Netto investering (Rotterdams geld)</td><td>980</td><td>0</td><td>980</td></tr><tr><td>Kapitaallasten (rente en afschrijving)</td><td>N.v.t.</td><td>N.v.t.</td><td>N</td></tr></table>	Bestaande stad	1.639.471	3.845	1.643.316	Nieuw vastgoed -stimuleren adaptief	980	0	980	bouwen				Doel krediet: Bijdrage in nieuwbouw of renovatieproject aan de oplossing van de door het Programma Weerwoord gesignaleerde problemen als gevolg van klimaatverandering. Recent onderzoek laat zien dat een extreme bui in Rotterdam tot € 1,3 mld schade kan leiden als gevolg van wateroverlast.				Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Bijdragen van derden	0			Netto investering (Rotterdams geld)	980	0	980	Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N
Bestaande stad	1.639.471	3.845	1.643.316																																								
Nieuw vastgoed -stimuleren adaptief	980	0	980																																								
bouwen																																											
Doel krediet: Bijdrage in nieuwbouw of renovatieproject aan de oplossing van de door het Programma Weerwoord gesignaleerde problemen als gevolg van klimaatverandering. Recent onderzoek laat zien dat een extreme bui in Rotterdam tot € 1,3 mld schade kan leiden als gevolg van wateroverlast.																																											
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag																																								
Bijdragen van derden	0																																										
Netto investering (Rotterdams geld)	980	0	980																																								
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N																																								
Vastgoed 2024	3.000	0	3.000	0	3.000	0	0	0	0	0	Opdrachtgever: Programma bestaande stad																																
											<table><tr><td>Bestaande stad</td><td>1.639.471</td><td>3.845</td><td>1.643.316</td></tr><tr><td>Vastgoed 2024</td><td>3.000</td><td>0</td><td>3.000</td></tr><tr><td colspan="4">Doel krediet: Om kleine en onverwachte investeringen in gebouwen of voorzieningen te realiseren wordt jaarlijks een vast investeringskrediet aangevraagd. Deze investeringen kunnen worden gedekt uit de huur die de gemeente bij gebruikers in rekening brengt.</td></tr><tr><td>Details</td><td>Initieel bedrag</td><td>Bijstelling</td><td>Nieuw bedrag</td></tr><tr><td>Bijdragen van derden</td><td>0</td><td></td><td></td></tr><tr><td>Netto investering (Rotterdams geld)</td><td>3.000</td><td>0</td><td>3.000</td></tr></table>	Bestaande stad	1.639.471	3.845	1.643.316	Vastgoed 2024	3.000	0	3.000	Doel krediet: Om kleine en onverwachte investeringen in gebouwen of voorzieningen te realiseren wordt jaarlijks een vast investeringskrediet aangevraagd. Deze investeringen kunnen worden gedekt uit de huur die de gemeente bij gebruikers in rekening brengt.				Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Bijdragen van derden	0			Netto investering (Rotterdams geld)	3.000	0	3.000								
Bestaande stad	1.639.471	3.845	1.643.316																																								
Vastgoed 2024	3.000	0	3.000																																								
Doel krediet: Om kleine en onverwachte investeringen in gebouwen of voorzieningen te realiseren wordt jaarlijks een vast investeringskrediet aangevraagd. Deze investeringen kunnen worden gedekt uit de huur die de gemeente bij gebruikers in rekening brengt.																																											
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag																																								
Bijdragen van derden	0																																										
Netto investering (Rotterdams geld)	3.000	0	3.000																																								

										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N	
Opdrachtgever: Programma														
Cultuur														
Vernieuwing Centrale	36.910	0	36.910	1.499	4.069	7.217	6.743	7.974	1.062	Opdrachtgever: Programma Cultuur				
Bibliotheek Rotterdam (excl. gebouw)											Bestaande stad	1.639.471	3.845	1.643.
										Vernieuwing Centrale Bibliotheek Rotterdam (excl. gebouw)	36.910	0	36.910	
Doel krediet: Na vaststellen van het Voorlopig Ontwerp op 22 juni 2023 is voor de vernieuwing van de Centrale Bibliotheek Rotterdam een investeringskrediet verstrekt. Hierbij is het voorbereidingskrediet opgehoogd en is krediet beschikbaar voor de opvolgende fases tot einde werk. Dit krediet is bestemd voor de deelprojecten; Inrichting CBR, Fietsenstalling en de investering voor de tijdelijke huisvesting op de Librijesteeg. Tevens is hier een voorbereidingskrediet opgenomen voor de buitenruimte. Het krediet voor de vernieuwing van het gebouw op de Hoogstraat zelf valt onder het verzamelkrediet IHP.														
Details										Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag		
Bijdragen van derden										0				
Netto investering (Rotterdams geld)										36.910	0	36.910		
Kapitaallasten (rente en afschrijving)										N.v.t.	N.v.t.	N		

Groen-blauw dak de Doelen	459	0	459	671	0	0	0	0	0	Opdrachtgever: Programma Cultuur			
											Bestaande stad		
											1.639.471	3.845	1.643.
Groen-blauw dak de Doelen											459	0	.
Doel krediet: In het kader van de													
vergroening van de stad en het benutten													
van daken wordt een groenblauw dak op de													
Doelen aangelegd.													
Details											Initieel	Bijstelling	Nier
											bedrag		bed

Baroeg	2.400	2.400	4.800	694	1.400	2.706	0	0	0

Baroeg	2.400	2.400	4.800

benodigd.

Bijdragen van derden	0

Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N v t	N v t	N

Energieplan de Doelen	2.769	0	2.769	2.581	459	0	0	0	0

Energieplan de Doelen	2.769	0	2.769

Pagina 622 van 834

Bijdragen van derden	0		
Netto investering (Rotterdams geld)	2.769	0	2.769
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N

Verbouwing Spinozaweg 300 500 0 500 371 0 0 0 0 0

Opdrachtgever: Programma Cultuur

Bestaande stad 1.639.471 3.845 1.643.316

Verbouwing Spinozaweg 300 500 0 500

Doel krediet: Het pand aan de Spinozaweg

300 (Jsselmonde), waarin poppodium

Baroeg is gevestigd, voldoet niet meer aan

de eisen van deze tijd. Op basis van een

gezamenlijke verkenning tussen stichting

poppodium Baroeg en de gemeente

Rotterdam is gekozen voor een renovatie.

De dekking van de bijbehorende

kapitaalslasten is geborgd in de kostprijs

dekkende huur.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag

Bijdragen van derden	0		

Netto investering (Rotterdams geld)	500	0	500

Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N

Museum Boijmans Van 34.800 0 34.800 25.640 6.000 3.160 0 0 0

Beuningen

Opdrachtgever: Programma Cultuur

Bestaande stad 1.639.471 3.845 1.643.316

Museum Boijmans Van Beuningen 34.800 0 34.800

Doel krediet: In december 2017 heeft de

gemeenteraad een voorbereidingskrediet

vastgesteld van € 2,9 mln voor de renovatie

van museum Boijmans van Beuningen. De

kosten die gepaard gaan met de

planvoorbereiding en planuitwerking van de

renovatiemaatregelen, betaalt de gemeente

uit het voorbereidingskrediet. Het gaat dan

om kosten voor onder meer een

verkennend onderzoek, een

vervolgonderzoek, inschakeling van extra

adviseurs en ambtelijke inzet vanuit de

gemeente. In december 2018 heeft de

gemeenteraad een aanvullend

voorbereidingskrediet vastgesteld van €									
23,9 mln (als onderdeel van het									
investeringsbudget) om te starten met de									
definitiefase waarin een Programma van									
Eisen, Voorlopig Ontwerp, Definitief									
Ontwerp en een Bestek worden opgesteld.									
Details				Initieel		Bijstelling		Niet	
				bedrag				bed	
Bijdragen van derden				0					
Netto investering (Rotterdams geld)				34.800		0		34.8	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)				N.v.t.		N.v.t.		N	

Cultuurcampus Rotterdam5.00005.00084180095095001.459

Opdrachtgever: Programma Cultuur

Bestaande stad	1.639.471	3.845	1.643.3
Cultuurcampus Rotterdam	5.000	0	5.0

Doel krediet: Binnen de Regiodeal

Rotterdam Zuid 2019-2022 is de aanpak

van de woonomgeving als onderdeel van

het programma opgenomen. Daarom is

binnen het werkprogramma NPRZ - Wonen

2019-2022 (uitwerking van de Regiodeal)

een buitenruimte programma opgenomen.

Het doel van het buitenruimte programma is

om de komende jaren aantrekkelijke

woonmilieus te creëren. Bij een

aantrekkelijk woonmilieu hoort kwalitatieve

buitenruimte. Een woonomgeving die

aantrekkelijk en groen is. Buitenruimte die

uitnodigt tot ontmoeten, bewegen, verblijven

en verbinden.

Details				Initieel		Bijstelling		Niet	
				bedrag				bed	
Bijdragen van derden				0					
Netto investering (Rotterdams geld)				5.000		0		5.0	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)				N.v.t.		N.v.t.		N	

Vervanging koelmachines60006001364640000

Nieuwe Luxor

Opdrachtgever: Programma Cultuur

Bestaande stad	1.639.471	3.845	1.643.3
Vervanging koelmachines Nieuwe Luxor	600	0	600

Doel krediet: Aansluiting van Nieuwe Luxor
(gemeentelijk vastgoed) op maaskoeling
door het koudenet van Eneco. Deze huidige
koelmachines zijn in 2021 aan vervanging
toe en dus is dit een natuurlijk
vervangingsmoment en kans om te
verduurzamen.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag
Bijdragen van derden	0		
Netto investering (Rotterdams geld)	600	0	600
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Opdrachtgever: Programma

Onderwijs

Huisvesting voor- en vroegschoolse educatie in scholen	10.000	0	10.000	0	0	0	0	0	0	0

Opdrachtgever: Programma Onderwijs

Bestaande stad	1.639.471	3.845	1.643.316
Huisvesting voor- en vroegschoolse educatie in scholen	10.000	0	10.000

Doel krediet: Het uitbreiden van scholen in
het basisonderwijs voor voor- en
vroegschoolse educatie voor peuters, om zo
de integratie tussen de voor- en
vroegschoolse educatie en scholen te
optimaliseren.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag
Bijdragen van derden	0		
Netto investering (Rotterdams geld)	10.000	0	10.000
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Onderwijshuisvesting	516.214	0	516.214	367.974	120.000	28.240	0	0	0	0

Opdrachtgever: Programma Onderwijs

Bestaande stad	1.639.471	3.845	1.643.316
Onderwijshuisvesting	516.214	0	516.214

Doel krediet: Dit krediet is bedoeld om te
investeren in onderwijshuisvesting in
Rotterdam. In het meerjarenplan

Onderwijshuisvesting 2015-2019 staat de ambitie om de achterstanden in de onderwijshuisvesting aan te pakken.

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw
	bedrag		bedrag
Bijdragen van derden	0		
Netto investering (Rotterdams geld)	516.214	0	516.214
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N

Onderwijshuisvesting - regiodeal44.400044.40032600000

Opdrachtgever: Programma Onderwijs

Bestaande stad	1.639.471	3.845	1.643.316
Onderwijshuisvesting - regiodeal	44.400	0	44.400

Doel krediet: Krediet is bedoeld voor onderwijshuisvesting waarmee uitvoering wordt gegeven aan de regio-deal Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NRPZ). Het Rijk draagt hier € 14 mln aan bij.

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw
	bedrag		bedrag
Bijdragen van derden	0		
Netto investering (Rotterdams geld)	44.400	0	44.400
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.

Nieuwbouw Hazelaarweg 50 - Rijndam oplevering 202013.318013.31813.04327500000

Opdrachtgever: Programma Onderwijs

Bestaande stad	1.639.471	3.845	1.643.316
Nieuwbouw Hazelaarweg 50 - Rijndam oplevering 2020	13.318	0	13.318

Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor investering in het Onderwijs en Revalidatiecentrum (ORC) op de locatie Hazelaarweg 50 voor Mytyschool De Brug, de Tytlyschool en Rijndam Revalidatie. Het betreft hier special onderwijs voor meervoudig gehandicapte kinderen. De investering in het Rijndamgedeelte wordt volledig gedekt door de inkomsten uit de toekomstige huursommen.

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw

										bedrag		bed
										0		
										13.318	0	13.:
										N.v.t.	N.v.t.	N
Nieuwbouw Argonautenweg -	465	0	465	0	193	272	0	0	0	Opdrachtgever: Programma Onderwijs		
Sport en Zorg												
										1.639.471	3.845	1.643.:
Nieuwbouw Argonautenweg - Sport en Zorg										465	0	,
Doel krediet: Dit krediet is bedoeld als												
investeringskrediet om in Rozenburg een												
multifunctioneel centrum te realiseren. In												
het Integraal Huisvestings Plan (IHP) is een												
nieuwbouwproject voor onderwijs in												
combinatie met sport en zorg opgenomen.												
In het IHP is budget beschikbaar voor het												
onderwijsdeel. Dit krediet betreft het deel												
van sport en zorg. Deze investering wordt												
gedekt via de huur die de gebruikers												
betalen.												
Details										Initieel	Bijstelling	Nier
										bedrag		bed
Bijdragen van derden										0		
Netto investering (Rotterdams geld)										465	0	,
Kapitaallasten (rente en afschrijving)										N.v.t.	N.v.t.	N
Erasmus University College	20.300	0	20.300	13.068	0	0	0	0	0	Opdrachtgever: Programma Onderwijs		
										1.639.471	3.845	1.643.:
Erasmus University College										20.300	0	20.:
Doel krediet: Dit krediet dient voor het												
verbouwen en geschikt maken van het pand												
aan Nieuwemarkt 1a voor de vestiging van												
het Erasmus University College.												
Details										Initieel	Bijstelling	Nier
										bedrag		bed
Bijdragen van derden										0		
Netto investering (Rotterdams geld)										20.300	0	20.:
Kapitaallasten (rente en afschrijving)										N.v.t.	N.v.t.	N

Opdrachtgever: Programma

Overhead

Gebiedsontwikkeling Nieuw Kralingen 53.391 0 53.391 11.165 33.525 8.700 0 0 0

Opdrachtgever: Programma

Overhead

Bestaande stad 1.639.471 3.845 1.643.316

Gebiedsontwikkeling Nieuw Kralingen 53.391 0 53.391

Doel krediet: Het realiseren van milieuparken.

Details Initieel Bijstelling Niet
bedrag bed

Bijdragen van derden 0

Netto investering (Rotterdams geld) 53.391 0 53.391

Kapitaallasten (rente en afschrijving) N.v.t. N.v.t. N

Integraal huisvestingsplan - 25.947 0 25.947 104 7.210 6.312 7.140 0 0
Concernhuisvesting IHP-CHV (Vastgoed)

Opdrachtgever: Programma Overhead

Bestaande stad 1.639.471 3.845 1.643.316

Integraal huisvestingsplan - 25.947 0 25.947

Concernhuisvesting IHP-CHV (Vastgoed)

Doel krediet: Vervangingsinvesteringen voor inrichting van concernhuisvestingslocaties, die zijn opgenomen in het IHP-CHV 2021-2030 met startdatum 2021 en 2022.

Details Initieel Bijstelling Niet
bedrag bed

Bijdragen van derden 0

Netto investering (Rotterdams geld) 25.947 0 25.947

Kapitaallasten (rente en afschrijving) N.v.t. N.v.t. N

Kantoorpanden label C 855 0 855 301 554 0 0 0 0

Opdrachtgever: Programma Overhead

Bestaande stad 1.639.471 3.845 1.643.316

Kantoorpanden label C 855 0 855

Doel krediet: Conform wet- en regelgeving moeten alle kantoorpanden per 1-1-2023 beschikken over minimaal energielabel C en per 2030 over energielabel A. Door het doorvoeren van deze verplichting worden kantoorgebouwen energiezuiniger en daalt

de CO2 uitstoot. Noodzakelijk is het
investeren in 5 panden, waarbij het gaat om
een totaal investeringsbedrag van € 0,8
mln. Voor locaties waarbij een sloop
/nieuwbouw of herhuisvestingsvraagstuk
speelt, volgen op een later moment aparte
kredietaanvragen.

Details	Initieel	Bijstelling	Nier
	bedrag		bed
Bijdragen van derden	0		
Netto investering (Rotterdams geld)	855	0	1
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N

Opdrachtgever: Programma

Sport

Uitbreiding atletiekcomplex	850	0	850	519	331	0	0	0	0
Langepad									

Opdrachtgever: Programma Sport

Bestaande stad	1.639.471	3.845	1.643.
Uitbreiding atletiekcomplex Langepad	850	0	1

Doel krediet: Uitbreiding naar een 8-
baans atletiekbaan.

Details	Initieel	Bijstelling	Nier
	bedrag		bed
Bijdragen van derden	0		
Netto investering (Rotterdams geld)	850	0	1
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N

Fundatievervangning	135	0	135	131	0	0	0	0	0
kunstgrasveld vv de Spartaan									

Opdrachtgever: Programma Sport

Bestaande stad	1.639.471	3.845	1.643.
Fundatievervangning kunstgrasveld vv de Spartaan	135	0	:

Doel krediet: Vervangen van de lava/rubber
fundatielaag tbv een nieuw kunstgras
toplaag

Details	Initieel	Bijstelling	Nier
	bedrag		bed
Bijdragen van derden	0		
Netto investering (Rotterdams geld)	135	0	:

										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N
Gymlokalen Lekker Fit	5.900	0	5.900	5.614	0	0	0	0	0	Opdrachtgever: Programma Sport			
										Bestaande stad	1.639.471	3.845	1.643.3
										Gymlokalen Lekker Fit	5.900	0	5.9
										Doel krediet: Dit krediet is beschikbaar			
										gesteld om de doelen van het programma			
										Lekker Fit te kunnen realiseren. Het gaat			
										om een uitbreiding van het aantal			
										gymlokalen.			
										Details	Initieel	Bijstelling	Nier
											bedrag		bed
										Bijdragen van derden	0		
										Netto investering (Rotterdams geld)	5.900	0	5.9
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N
Aanleg sportcomplex Sperwers	1.500	-700	800	361	439	0	0	0	0	Opdrachtgever: Programma Sport			
										Bestaande stad	1.639.471	3.845	1.643.3
										Aanleg sportcomplex Sperwers	1.500	-700	800
										Doel krediet: Aanleg sportcomplex door			
										realisatie kunstgrasveld, tennisbaan en jeu			
										de boules baan en renovatie van bestaande			
										opstal.			
										Toelichting: Het project is geprognotiseerd			
										voor 1.800.000. Voor de start van het			
										project is een investeringskrediet			
										aangevraagd van 1,5 mio op kredietnummer			
										99980386. Dit moet bijgesteld worden naar			
										800.000. Het restant van 1.000.000 komt uit			
										krediet 99980299 (impuls maatschappelijke			
										voorzieningen)			
										Details	Initieel	Bijstelling	Nier
											bedrag		bed
										Bijdragen van derden	0		
										Netto investering (Rotterdams geld)	1.500	-700	800
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N
Realisatie Dierenasiel	7.420	0	7.420	4.597	3.203	0	0	0	0	Opdrachtgever: Programma Sport			
										Bestaande stad	1.639.471	3.845	1.643.3

IHP Sport 2020	14.890	0	14.890	13.834	300	0	0	0	0	Opdrachtgever: Programma Sport																
voorbereidingskrediet										<table><tr><td>Bestaande stad</td><td>1.639.471</td><td>3.845</td><td>1.643.316</td></tr><tr><td>IHP Sport 2020 voorbereidingskrediet</td><td>14.890</td><td>0</td><td>14.890</td></tr></table>	Bestaande stad	1.639.471	3.845	1.643.316	IHP Sport 2020 voorbereidingskrediet	14.890	0	14.890								
Bestaande stad	1.639.471	3.845	1.643.316																							
IHP Sport 2020 voorbereidingskrediet	14.890	0	14.890																							
Doel krediet: Op basis van de eerder vastgestelde IHP Sport, Onderwijs en Cultuur worden de investeringskredieten voor het Onderdeel Sport aangevraagd. Voor de voorbereidingskosten van vastgestelde urgente projecten waaronder de vervanging Zwembad Overschie en Sporthal Schuttersveld wordt krediet aangevraagd.																										
<table><tr><th>Details</th><th>Initieel bedrag</th><th>Bijstelling</th><th>Nieuw bedrag</th></tr><tr><td>Bijdragen van derden</td><td>0</td><td></td><td></td></tr><tr><td>Netto investering (Rotterdams geld)</td><td>14.890</td><td>0</td><td>14.890</td></tr><tr><td>Kapitaallasten (rente en afschrijving)</td><td>N.v.t.</td><td>N.v.t.</td><td>N.v.t.</td></tr></table>											Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Bijdragen van derden	0			Netto investering (Rotterdams geld)	14.890	0	14.890	Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag																							
Bijdragen van derden	0																									
Netto investering (Rotterdams geld)	14.890	0	14.890																							
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.																							

zaaldelen en sportgerelateerde horeca, en de basisschool 'Nelson Mandela'. Dit geheel is gebouwd om het zwembad Afrikaanderwijk, de Afrikaanderhal en de huidige basisschool te vervangen. Het Huis op Zuid heeft een sleutelfunctie in het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ). Het verbindt de Afrikaanderwijk en de Kop van Zuid met elkaar.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nierbed
Bijdragen van derden	-11		
Netto investering (Rotterdams geld)	33.211	0	33.2
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N

Opdrachtgever: Programma
Stedelijke ontwikkeling

Vloercoating parkeergarages3.65003.65041406990000

Opdrachtgever: Programma Stedelijke
ontwikkeling

Bestaande stad	1.639.471	3.845	1.643.3

Vloercoating parkeergarages	3.650	0	3.6

Doel krediet: Het voorzien van een antislip-
bescherm laag in een viertal
parkeergarages.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nierbed
Bijdragen van derden	0		
Netto investering (Rotterdams geld)	3.650	0	3.6
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N

Top 6 parkeergarages16.600016.6009.6111.3992.3002.29100

Opdrachtgever: Programma Stedelijke
ontwikkeling

Bestaande stad	1.639.471	3.845	1.643.3

Top 6 parkeergarages	16.600	0	16.6

Doel krediet: Op 21 juni 2016 heeft het college van B&W het Parkeerplan 2016-2018 'Parkeren in beweging' vastgesteld en aangeboden aan de gemeenteraad. Tegelijkertijd heeft het college een aantal

besluiten genomen over de parkeeropdracht

en is het college akkoord gegaan met de

uitwerking van de bestuursopdracht

parkeren. Er is geconstateerd dat bij zes

parkeerobjecten (Veranda,

Schouwburgplein, Museumpark, Sint

Jacobsplaats, Beverwaard en Markthal)

bouwkundige gebreken zijn. Deze zijn

veroorzaakt door verkeerde

detailleringsbeslissingen tijdens de ontwerp-

en uitvoeringsfase. Dit krediet wordt ingezet

om deze gebreken te verhelpen.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Niet bed
Bijdragen van derden	0		
Netto investering (Rotterdams geld)	16.600	0	16.600
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N

Uitbreiding P+R Kralingse Zoom7501.0001.7501601.5900000

Opdrachtgever: Programma Stedelijke ontwikkeling

Bestaande stad	1.639.471	3.845	1.643.316

Uitbreiding P+R Kralingse Zoom	750	1.000	1.750

Doel krediet: Uitbreiden P+R Kralingse

Zoom met drie lagen, totaal 525 extra plaatsen.

Toelichting: Voor de realisatie van het project is er een aanvullend bedrag nodig van 1 mln benodigd

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Niet bed
Bijdragen van derden	0		
Netto investering (Rotterdams geld)	750	1.000	1.750
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N

Uitbreiding P+R Meijersplein8801.1452.025826501.2930000

Opdrachtgever: Programma Stedelijke ontwikkeling

Bestaande stad	1.639.471	3.845	1.643.316

Uitbreiding P+R Meijersplein	880	1.145	2.025

Doel krediet: Uitbreiding capaciteit P+R

Meijersplein. Realiseren extra										parkeerplaatsen op P+R Meijersplein met 500 plaatsen.			
Toelichting: Voor de realisatie van het project is er een aanvullend bedrag nodig van 1,14 mln benodigd													
Details										Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	
Bijdragen van derden										0			
Netto investering (Rotterdams geld)										880	1.145	2.025	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)										N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Opdrachtgever: Programma Stedelijke ontwikkeling													
Bestaande stad										1.639.471	3.845	1.643.316	
Bewaakte fietsenstalling OV-knooppunt Kralingse Zoom										1.133	0	1.133	
Doel krediet: De bouw en inrichting van een bewaakte openbare fietsenstalling bij P+R Kralingse Zoom													
Details										Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	
Bijdragen van derden										0			
Netto investering (Rotterdams geld)										1.133	0	1.133	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)										N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Opdrachtgever: ZWW													
Bestaande stad										1.639.471	3.845	1.643.316	
Huis van de Wijk t Steiger t.b.v planontwikkeling Schalm/Katendrecht										135	0	135	
Doel krediet: Voorbereidingskosten voor een welzijnsvastgoedontwikkeling als vervanging voor Het Steiger.													
Details										Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	
Bijdragen van derden										0			

											Netto investering (Rotterdams geld)	135	0	:
											Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N
Aankoop pand Kralingse Plaslaan	7.740	0	7.740	2.118	3.357	317	0	0	393		Opdrachtgever: ZWW			
											Bestaande stad	1.639.471	3.845	1.643.2
											Aankoop pand Kralingse Plaslaan	7.740	0	7.7
											Doel krediet: Aankoop en verbouwing van de Kralingse Plaslaan van tot een semi-murale opvang voorziening voor de doelgroep kwetsbare jongeren			
											Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag
											Bijdragen van derden	0		
											Netto investering (Rotterdams geld)	7.740	0	7.7
											Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N
Integraal Huisvestingsplan (IHP)	592.331	0	592.331	8.598	18.997	38.708	57.030	69.151	76.134		Opdrachtgever: ZWW			
											Bestaande stad	1.639.471	3.845	1.643.2
											Integraal Huisvestingsplan (IHP)	592.331	0	592.3
											Doel krediet: In een IHP worden vervangingsinvesteringen van gemeentelijke vastgoedobjecten voor de komende 10 jaar (2021-2030) in beeld gebracht, die nodig zijn voor kosten efficiënte (toekomstgerichte) instandhouding van de vastgoedportefeuille			
											Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag
											Bijdragen van derden	418		
											Netto investering (Rotterdams geld)	591.913	0	592.3
											Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N
Verbouwing locatie Beverwaard voor de opvang van de doelgroep jongeren 18+	2.158	0	2.158	1.545	0	0	0	0	614		Opdrachtgever: ZWW			
											Bestaande stad	1.639.471	3.845	1.643.2
											Verbouwing locatie Beverwaard voor de opvang van de doelgroep jongeren 18+	2.158	0	2.1
											Doel krediet: Verbouwing locatie Beverwaard voor de opvang van de			

doelgroep jongeren 18+				
Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	
	bedrag		bedrag	bedrag
Bijdragen van derden	0			
Netto investering (Rotterdams geld)	2.158	0	2.158	2.158
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Aankoop opvanglocatie de Hille 2.310 0 2.310 2.306 0 0 0 0 0 0

Opdrachtgever: ZWW

Bestaande stad 1.639.471 3.845 1.643.316

Aankoop opvanglocatie de Hille 2.310 0 2.310

Doel krediet: De opvanglocatie aan de Lange Hilleweg 256 is in eigendom bij zorgpartij Antes en wordt al jaren verhuurd aan zorgpartij Centrum voor Dienstverlening (CvD). Ter versterking van haar liquiditeitspositie en ter uitvoering van haar beleid moet Antes het pand afstoten. Dat levert voor de gemeente en huurder grote onzekerheid op over het behoud van de opvanglocatie. Het pand is in gebruik als opvang (30 bedden nachtopvang, 60 plaatsen dagbesteding en 29 plekken BW / sociaal pension). Het betreft een goede locatie voor deze functie voor nu en de toekomst.

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw
	bedrag		bedrag
Bijdragen van derden	0		
Netto investering (Rotterdams geld)	2.310	0	2.310
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

CSG en Filomena in Little C 1.541 0 1.541 9 0 0 0 0 0 1.533

Opdrachtgever: ZWW

Bestaande stad 1.639.471 3.845 1.643.316

CSG en Filomena in Little C 1.541 0 1.541

Doel krediet: Het Centrum voor Seksueel Geweld en Filomena (het Centrum voor Huiselijk Geweld en Kindermishandeling, onderdeel van Stichting Veilig Thuis), nu gehuisvest bij de GGD op de

Schiedamsdijk, gaan verhuizen naar Little C, de Karl Weisbardstraat 225.																									
<table><tr><th>Details</th><th>Initieel bedrag</th><th>Bijstelling</th><th>Nieuw bedrag</th></tr><tr><td>Bijdragen van derden</td><td>469</td><td></td><td></td></tr><tr><td>Netto investering (Rotterdams geld)</td><td>1.072</td><td>0</td><td>1.072</td></tr><tr><td>Kapitaallasten (rente en afschrijving)</td><td>N.v.t.</td><td>N.v.t.</td><td>N.v.t.</td></tr></table>										Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Bijdragen van derden	469			Netto investering (Rotterdams geld)	1.072	0	1.072	Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag																						
Bijdragen van derden	469																								
Netto investering (Rotterdams geld)	1.072	0	1.072																						
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.																						
Energietransitie	23.100	0	23.100	12.555	1.905	1.570	946	135	4.576																
Rotterdam Climate Proof (RCP)	7.600	0	7.600	6.807	0	0	0	0	793																
Groene Daken																									
Opdrachtgever: ZWW																									
<table><tr><th>Energietransitie</th><th>23.100</th></tr><tr><td>Rotterdam Climate Proof (RCP) Groene Daken</td><td>7.600</td></tr></table>										Energietransitie	23.100	Rotterdam Climate Proof (RCP) Groene Daken	7.600												
Energietransitie	23.100																								
Rotterdam Climate Proof (RCP) Groene Daken	7.600																								
Doel krediet: Dit krediet is bedoeld voor de aanleg van groene daken om extra waterberging te creëren en tegelijkertijd bij te dragen aan een aantrekkelijkere stad.																									
<table><tr><th>Details</th><th>Initieel bedrag</th><th>Bijstelling</th><th>Nieuw bedrag</th></tr><tr><td>Bijdragen van derden</td><td></td><td>0</td><td></td></tr><tr><td>Netto investering (Rotterdams geld)</td><td></td><td>7.600</td><td></td></tr><tr><td>Kapitaallasten (rente en afschrijving)</td><td></td><td>N.v.t.</td><td>N.v.t.</td></tr></table>										Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Bijdragen van derden		0		Netto investering (Rotterdams geld)		7.600		Kapitaallasten (rente en afschrijving)		N.v.t.	N.v.t.
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag																						
Bijdragen van derden		0																							
Netto investering (Rotterdams geld)		7.600																							
Kapitaallasten (rente en afschrijving)		N.v.t.	N.v.t.																						
Rotterdam Climate Proof (RCP)	10.500	0	10.500	5.748	1.479	1.125	575	135	25																
Waterpleinen																									
Opdrachtgever: ZWW																									
<table><tr><th>Energietransitie</th><th>23.100</th></tr><tr><td>Rotterdam Climate Proof (RCP) Waterpleinen</td><td>10.500</td></tr></table>										Energietransitie	23.100	Rotterdam Climate Proof (RCP) Waterpleinen	10.500												
Energietransitie	23.100																								
Rotterdam Climate Proof (RCP) Waterpleinen	10.500																								
Doel krediet: Dit krediet is bedoeld voor slimme ontwerpen van de buitenruimte. De slimme ontwerpen zijn bedoeld voor extra waterberging, in combinatie met extra kwaliteit van de buitenruimte.																									
<table><tr><th>Details</th><th>Initieel bedrag</th><th>Bijstelling</th><th>Nieuw bedrag</th></tr><tr><td>Bijdragen van derden</td><td></td><td>0</td><td></td></tr><tr><td>Netto investering (Rotterdams geld)</td><td></td><td>10.500</td><td></td></tr><tr><td>Kapitaallasten (rente en afschrijving)</td><td></td><td>N.v.t.</td><td>N.v.t.</td></tr></table>										Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Bijdragen van derden		0		Netto investering (Rotterdams geld)		10.500		Kapitaallasten (rente en afschrijving)		N.v.t.	N.v.t.
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag																						
Bijdragen van derden		0																							
Netto investering (Rotterdams geld)		10.500																							
Kapitaallasten (rente en afschrijving)		N.v.t.	N.v.t.																						
Gebiedsaanpak aardgasvrij	2.800	0	2.800	0	426	445	371	0	1.558																
Bospolder Tussendijken II																									
Opdrachtgever: ZWW																									
<table><tr><th>Energietransitie</th><th>23.100</th></tr><tr><td>Gebiedsaanpak aardgasvrij Bospolder Tussendijken II</td><td>2.800</td></tr></table>										Energietransitie	23.100	Gebiedsaanpak aardgasvrij Bospolder Tussendijken II	2.800												
Energietransitie	23.100																								
Gebiedsaanpak aardgasvrij Bospolder Tussendijken II	2.800																								

Bospolder Tussendijken II

Details	Initieel bedrag	Bijstell
Bijdragen van derden	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	2.800	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.

Opdrachtgever: ZWW

Gebiedsaanpak Aardgasvrij (correctie 2021)	2.200	0

Doel krediet: Gebiedsaanpak Aardgasvrij

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	N
Bijdragen van derden	0		
Netto investering (Rotterdams geld)	2.200		0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.		N.v.t.

Meldkamer fysieke beveiliging	1.435	0	1.435	304	700	431	0	0	0
Concernhuisvesting									

Meldkamer fysieke beveiliging Concernhuisvesting	1.435	0

alarmen m.b.t. inbraak-, brand -en storingsmeldingen.

Details	Initieel	Bijstelling
	bedrag	
Bijdragen van derden	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	1.435	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.

Opdrachtgever: ZWW

Businesscase Anders Werken	31.476	0

Doel krediet: Anders werken in en met de stad.

Investerings in voorzieningen om flexibeler te kunnen werken en meer te ontmoeten.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling
Bijdragen van derden	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	31.476	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.

Vervangingsinvesteringen IHP-CHV

18.444	0	18.443	351	18.093	0	0	0	0

Opdrachtgever: ZWW

Overhead	120.207	0
Vervangingsinvesteringen IHP-CHV	18.444	0

Doel krediet: Vervangingsinvesteringen voor inrichting van concernhuisvestingslocaties, die zijn opgenomen in het IHP-CHV 2021-2030 met startdatum 2021 en 2022.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling
Bijdragen van derden	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	18.444	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.

Vervangingsinvesteringen ICT 2022

16.059	0	16.059	15.095	664	0	0	0	0

Opdrachtgever: ZWW

Overhead	120.207	0
Vervangingsinvesteringen ICT 2022	16.059	0

Doel krediet: Jaarlijks wordt een deel van de ICT-infrastructuur, werkplekapparatuur en concernbrede systemen vervangen. Dit gebeurt vanwege de technische levensduur en functionele eisen. Voor de geraamde vervangingsinvesteringen 2022 gaat het om een krediet van € 13,45 mln. De dekking van de bijbehorende kapitaallasten zijn meerjarig begroot binnen de ICT-serviceorganisatie.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling
Bijdragen van derden	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	16.059	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.

Vervangingsinvesteringen ICT	7.750	0	7.750	3.986	3.764	0	0	0	0	
2023 (INV Krediet)										
Opdrachtgever: ZWW										
Overhead 120.207 0										
Vervangingsinvesteringen ICT 2023 (INV Krediet) 7.750 0										
Doel krediet: Jaarlijks wordt een deel van de ICT-infrastructuur, werkplekapparatuur en concernbrede systemen vervangen. Dit gebeurt vanwege de technische levensduur en functionele eisen.										
Details Initieel Bijstelling bedrag										
Bijdragen van derden 0										
Netto investering (Rotterdams geld) 7.750 0										
Kapitaallasten (rente en afschrijving) N.v.t. N.v.t.										
DA RAVE 2023	1.153	0	1.153	993	160	0	0	0	0	
Opdrachtgever: ZWW										
Overhead 120.207 0										
DA RAVE 2023 1.153 0										
Doel krediet: Het programma DA RAVE uit de Digitaliseringsagenda heeft een investeringscomponent.										
Details Initieel Bijstelling bedrag										
Bijdragen van derden 0										
Netto investering (Rotterdams geld) 1.153 0										
Kapitaallasten (rente en afschrijving) N.v.t. N.v.t.										
DWH GREAT 2022/2023	1.200	0	1.200	1.029	171	0	0	0	0	
Opdrachtgever: ZWW										
Overhead 120.207 0										
DWH GREAT 2022/2023 1.200 0										
Doel krediet: Data Warehouse-aanpassingen in het kader van het project GREAT.										
Details Initieel Bijstelling bedrag										
Bijdragen van derden 0										
Netto investering (Rotterdams geld) 1.200 0										
Kapitaallasten (rente en afschrijving) N.v.t. N.v.t.										
Vervanging AV apparatuur	1.000	0	1.000	238	330	470	200	0	0	

Overhead	120.207	0
Vervanging AV apparatuur commissie- en raadszaal	1.000	0
Doel krediet: Vervangingsinvesteringen voor AV		
inrichting raadszaal en commissiezaal		
Details	Initieel bedrag	Bijstelling
Bijdragen van derden	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	1.000	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.

Terreinvoorzieningen5.40005.40004005.0000000

Overhead	120.207	0
Terreinvoorzieningen	5.400	0
Doel krediet: Infrastructuur voor de		
laadvoorzieningen KPP en Laagjes/Molenvliet.		
Details	Initieel bedrag	Bijstelling
Bijdragen van derden	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	5.400	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.

Roompanels vergaderzalen73507350000000

Overhead	120.207	0
Roompanels vergaderzalen	735	0
Doel krediet: Roompanels vergaderzalen		
Details	Initieel bedrag	Bijstelling Nieu
Bijdragen van derden	13.840	
Netto investering (Rotterdams geld)	-13.105	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.

RAVE 2024 - 20278.00008.00002.0002.0002.0002.0000

Overhead	120.207	0
RAVE 2024 - 2027	8.000	0
Doel krediet: Het programma RAVE uit de		

										Digitaliseringsagenda heeft een investeringscomponent. De investering betreft de vervanging van E-Suite.																		
										<table><tr><th>Details</th><th>Initieel bedrag</th><th>Bijstelling</th></tr><tr><td>Bijdragen van derden</td><td>0</td><td></td></tr><tr><td>Netto investering (Rotterdams geld)</td><td>8.000</td><td>0</td></tr><tr><td>Kapitaallasten (rente en afschrijving)</td><td>N.v.t.</td><td>N.v.t.</td></tr></table>	Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Bijdragen van derden	0		Netto investering (Rotterdams geld)	8.000	0	Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.						
Details	Initieel bedrag	Bijstelling																										
Bijdragen van derden	0																											
Netto investering (Rotterdams geld)	8.000	0																										
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.																										
Vervangingsinvesteringen ICT 2024	16.261	0	16.261	60	0	0	0	0	0	Opdrachtgever: ZWW <table><tr><td>Overhead</td><td>120.207</td><td>0</td></tr><tr><td>Vervangingsinvesteringen ICT 2024</td><td>16.261</td><td>0</td></tr></table> Doel krediet: Jaarlijks wordt een deel van de ICT-infrastructuur, werkplekapparatuur en concernbrede systemen vervangen. Dit gebeurt vanwege de technische levensduur en functionele eisen. <table><tr><th>Details</th><th>Initieel bedrag</th><th>Bijstelling</th></tr><tr><td>Bijdragen van derden</td><td>0</td><td></td></tr><tr><td>Netto investering (Rotterdams geld)</td><td>16.261</td><td>0</td></tr><tr><td>Kapitaallasten (rente en afschrijving)</td><td>N.v.t.</td><td>N.v.t.</td></tr></table>	Overhead	120.207	0	Vervangingsinvesteringen ICT 2024	16.261	0	Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Bijdragen van derden	0		Netto investering (Rotterdams geld)	16.261	0	Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.
Overhead	120.207	0																										
Vervangingsinvesteringen ICT 2024	16.261	0																										
Details	Initieel bedrag	Bijstelling																										
Bijdragen van derden	0																											
Netto investering (Rotterdams geld)	16.261	0																										
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.																										
Vervangingsinvesteringen IHP-CHV, start uitvoering 2024 en 2025	11.294	0	11.294	4	196	0	0	0	0	Opdrachtgever: ZWW <table><tr><td>Overhead</td><td>120.207</td><td>0</td></tr><tr><td>Vervangingsinvesteringen IHP-CHV, start uitvoering 2024 en 2025</td><td>11.294</td><td>0</td></tr></table> Doel krediet: Vervangingsinvesteringen voor inrichting van CHV-locaties, die zijn opgenomen in het IHP-CHV 2021-2030 geactualiseerd met startdatum 2023 en 2024. <table><tr><th>Details</th><th>Initieel bedrag</th><th>Bijstelling</th></tr><tr><td>Bijdragen van derden</td><td>0</td><td></td></tr><tr><td>Netto investering (Rotterdams geld)</td><td>11.294</td><td>0</td></tr><tr><td>Kapitaallasten (rente en afschrijving)</td><td>N.v.t.</td><td>N.v.t.</td></tr></table>	Overhead	120.207	0	Vervangingsinvesteringen IHP-CHV, start uitvoering 2024 en 2025	11.294	0	Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Bijdragen van derden	0		Netto investering (Rotterdams geld)	11.294	0	Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.
Overhead	120.207	0																										
Vervangingsinvesteringen IHP-CHV, start uitvoering 2024 en 2025	11.294	0																										
Details	Initieel bedrag	Bijstelling																										
Bijdragen van derden	0																											
Netto investering (Rotterdams geld)	11.294	0																										
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.																										
Zorg, welzijn en wijkteams	19.000	20.000	39.000	20.426	20.000	0	0	0	14.727																			
OVO Transitiekosten	19.000	20.000	39.000	20.426	20.000	0	0	0	14.727	Opdrachtgever: ZWW																		

Zorg, welzijn en wijkteams	19.000	20.000
OVO Transitiekosten	19.000	20.000
Doel krediet: Ombouwen van panden naar opvangplekken voor Ontheemden uit Oekraïne.		
Toelichting: Een bijstelling van 20 mln is benodigd.		
Details	Initieel bedrag	Bijstelling
Bijdragen van derden	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	19.000	20.000
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.

TOTAAL	4.488.927	123.165	4.612.092	2.227.576	681.560	470.871	345.110	189.301	216.348

De ervaring van de laatste jaren leert dat, zeker onder de huidige marktomstandigheden, een deel van de voorgenomen investeringen trager verloopt dan gedacht. Dit achterlopen van de realisatie op de begroting wordt planningsoptimisme genoemd. In deze begroting is reeds gedeeltelijk rekening gehouden met dit fenomeen. Komende periode zal onderzocht worden welke maatregelen kunnen worden getroffen om de mate van planningsoptimisme terug te dringen.

Klimaat

Pagina 217

Klimaat

De gemeente werkt aan zowel de energietransitie als aan de transitie naar een circulaire economie en tegelijkertijd creëren we een gezonde en klimaatbestendige leefomgeving. Deze vier ambities zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden en versterken elkaar in de uitvoering. Zo werken we aan goede groei van de stad en creëren we een robuust pad naar een gezond, groen en schoon Rotterdam met een duurzame toekomst. In deze paragraaf verantwoorden we onze integrale inspanningen en transitiebudgetten voor duurzaamheid. In de begrotingsprogramma's verantwoorden we de inspanningen en targets.

[Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Prestatie-indicator Voortgang 2024](#)

Wat willen we bereiken?

Samenwerking met en stimuleren van de verduurzaming van de stad

Om onze klimaatdoelen te halen, hebben we de inzet van de hele stad nodig. De afgelopen periode zijn veel initiatieven ontwikkeld, netwerken ontstaan en afspraken gemaakt. Nu is het van belang meer naar uitvoering en opschaling te gaan. Hier willen we samen met de partners en de Rotterdamse samenleving de schouders onder zetten.

- De focus komt te liggen op de uitvoering en opschaling
- We trekken samen op in lobby richting het Rijk en de EU
- We blijven stevig sturen op CO2 impact, waarbij DCMR jaarlijks monitort op effect (terugkijkend) en op doorrekenen van de targets: liggen er voldoende plannen en ambities om de lange termijn doelen te halen. Integratie met doelstellingen rondom ketenimpacts (scope 3) en daarmee de grondstoftransitie is noodzakelijk om klimaatdoelstellingen te halen.

We betrekken bewoners in het verduurzamen van de stad

Rotterdammers weten wat zij zelf kunnen doen om een bijdrage te leveren aan het verduurzamen van hun leefomgeving en dus de stad. We ondersteunen effectieve bewonersinitiatieven waar nodig en mogelijk en laten hun stem meewegen in onze besluitvorming bijvoorbeeld via het Burgerberaad.

Stimuleren verduurzaming stad en haven door het Duurzaamheidstransitiebudget en het Energietransitiefonds

We willen de juiste innovaties in de regio versnellen en zo het verdienvermogen voor de stad en de werkgelegenheid voor Rotterdammers bevorderen. En het mogelijk maken dat VvE's, kleine bedrijven, maatschappelijke organisaties en woningeigenaren voldoende en juiste financieringsmogelijkheden hebben voor het verbeteren en verduurzamen van hun panden.

Het goede voorbeeld geven door een duurzame bedrijfsvoering

Rotterdam is een betrouwbare, geloofwaardige en inspirerende gemeente. Daarom geven we zelf het goede voorbeeld en zijn we transparant over wat we zelf doen op het gebied van duurzaamheid. Want goed voorbeeld doet goed volgen. We stellen prioriteiten en richten onze aandacht op onderdelen waar we het grootste verschil kunnen maken op het gebied van energiebesparing, CO2-reductie en grondstoffenreductie in onze bedrijfsvoering én in de keten. Daarnaast benutten we kansen voor synergie tussen verschillende initiatieven.

We maken jaarlijks ons energieverbruik en CO2-uitstoot openbaar, rapporteren over de maatregelen, communiceren intern en extern over ons interne verduurzamingsbeleid en nemen actief deel aan keteninitiatieven.

Wat gaan we daarvoor doen?

Samenwerking met en stimuleren van de verduurzaming van de stad

Voor elke sector uit het landelijke Klimaatakkoord zijn doelen geformuleerd. Per sector werken we samen met onze partners een aanpak uit om de CO2 reductiedoelstellingen te halen. Ook maken we afspraken over de uitvoering. De gemeente coördineert de voortgang van de uitvoering en monitort het effect op de doelstellingen.

- We betrekken de verschillende sectoren, zoals de Haven en Industrie, Circulair, de gezondheidszorg bij de opgave.
- De gemeente maakt een concreet actieprogramma voor circulair en werken hierin nauw samen met de partners in de stad. De tafel richt zich vooral op voedselconsumptie, textiel, elektronica en verpakkingen.

We betrekken bewoners in het verduurzamen van de stad

We organiseren een Rotterdams Burgerberaad voor het klimaat: een gelote groep Rotterdammers wordt gevraagd welke klimaatmaatregelen zij voorstellen om de klimaatdoelen voor 2030 te realiseren. In 2024 zal het eerste Burgerberaad georganiseerd worden en worden de eerste plannen voorgelegd aan de Raad.

Stimuleren verduurzaming stad en haven door het Duurzaamheidstransitiebudget en het Energietransitiefonds

We vormen een Duurzaamheidstransitiebudget (DTB) van €100 mln. Het fonds wordt ingezet voor het versnellen van innovatie, het bevorderen van het verdienvermogen en werkgelegenheid, de vergroening van de Rotterdam, het verduurzamen van de energie-opwekking, de transitie naar een circulaire economie voor Rotterdam. Daarnaast willen we ook het energiegebruik van bewoners en ondernemingen reduceren, als ook dat van de gemeente zelf. We investeren in projecten met de hoogste reductie van uitstoot van schadelijke stoffen per bestede euro en de grootste vermindering van de afhankelijkheid van fossiele bronnen.

We zetten het Energietransitiefonds (ETF) voort in samenwerking met Innovation Quarter en ondersteunen hiermee de financiering van innovatieve bedrijven en grote duurzame projecten die bijdragen aan de Rotterdamse energietransitie en circulaire economie. De middelen van het Energietransitiefonds worden revolverend ingezet, via leningen of aandelenkapitaal. We streven ernaar om ten minste drie deals per jaar af te sluiten, die nauw aansluiten bij onze doelen voor de energie- en grondstoffentransitie. Daarbij dienen deze projecten/investeringen bij te dragen aan nevendoelen, zoals werkgelegenheid en milieu. Daarnaast verstrekken we energietransitieleningen voor verduurzaming en verbetering van panden aan VvE's, kleine bedrijven, maatschappelijke organisaties en woningeigenaren. Dit doen wij samen met Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting.

Het goede voorbeeld geven door een duurzame bedrijfsvoering

We geven het goede voorbeeld als gemeentelijke organisatie. Daarbij richten we onze aandacht op processen binnen onze bedrijfsvoering waar we het grootste verschil kunnen maken. De verantwoording over de doelstellingen en afspraken vindt plaats via diverse programma's:

- Meerjarenplan 'Op weg naar een emissie loos wagenpark' (2030)
- Energiebesparing gemeentelijke vastgoedportefeuille en concernhuisvesting

- Energiebesparing assets openbare ruimte (gemaal van de toekomst, led transitie openbare verlichting e.d.)
- Verschoning zakelijke reizen (mobiliteitspas)
- Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI)
- We richten een stuurcyclus in op basis van het 'Plan, Do, Check, Act'-principe (PDCA-cyclus) volgens de CO2-Prestatieladder, zodat een systeem ontstaat waarbij sprake is van continue verbetering. We starten met het in kaart brengen van de CO2 voetafdruk van ons eigen energie en brandstoffenverbruik en de zakelijke kilometers. En we maken een actieplan energiebesparing voor het gehele concern (aansluiten bij de landelijke Rijksoverheid campagne 'Zet ook de knop om'). Beide publiceren we op onze website. Het systeem wordt jaarlijks getoetst door een externe audit
- We verbreden onze scope naar ketenemissies van gemeentelijke opdrachten en projecten. Onze focus ligt op activiteiten en sectoren met de grootste uitstoot én potentiële invloed van de gemeente om een reductie-aanpak door te voeren.

Landelijke context

We werken met het [Klimaatactieplan Rotterdam](#) aan een langjarige agenda om onze klimaatdoelstellingen voor 2030 en 2050 te behalen. Voor het behalen van deze doelstellingen is niet alleen de inzet van de gemeente en de stad nodig. We zijn hierbij ook sterk afhankelijk van wet- en regelgeving en financiering vanuit het Rijk. Vanwege veranderende landelijke context, kan het zijn dat we onze doelstellingen en financiën moeten bijstellen.

Prestatie-indicator

- CO2-bewust certificaat trede 3 (2022/2023).
- Impact analyse concern inkoop; CO2 bewust certificaat trede 4 (2023/2024), trede 5 (2024/2025).

Voortgang 2024

Stadsbrede verduurzaming en het goede voorbeeld

- Samen met andere G4 gemeenten hebben we degelijke input geleverd voor het onderzoek van de Raad voor Openbaar Bestuur (ROB) naar de kosten die de uitvoering van afspraken over klimaat en de energietransitie met zich meebrengt voor gemeenten. Het gaat om een herijking van een [eerder onderzoek in 2021](#) in opdracht van de minister voor Klimaat en Energie, VNG, IPO en UvW. Dit onderzoek gebruikt het Rijk om te bepalen hoeveel geld er komende jaren naar gemeenten gaat voor de uitvoering van klimaatbeleid.
- Om de energietransitie te versnellen richten we ons op een nauwe samenwerking tussen koplopersteden in Nederland, het Rijk en de EU (onder andere als 1 van de 100 klimaatneutrale en slimme steden in 2030 in de EU).
- We klommen een trede hoger op de CO2 Prestatieladder, een mooie stap in CO2-reductie. Op 21 maart 2024 werd het CO2 Bewust Certificaat Niveau 4 uitgereikt door de auditor (TUV Nord) en Stichting Klimaatvriendelijke Aanbesteden en Ondernemen (SKAO). De ladder bestaat uit 5 niveaus. Hoe hoger op de ladder, hoe meer de activiteiten op het gebied van CO2-uitstoot zijn geborgd binnen de organisatie en in de keten of sectoren waarin de gemeente actief is. De Concerndirectie besloot om de monitoring op

prestatieindicatoren binnen de gemeentelijke bedrijfsvoering onderdeel te maken van de sturingsgesprekken met de clusters.

Rotterdamse klimaataanjagers

In de collegeperiode 2023 – 2026 zetten de Klimaataanjagers in op versnellen van acties in de stad. Hiervoor mobiliseren zij netwerken en nieuwe doelgroepen & sectoren, dagen deze uit en jagen ze aan om meer meters te maken in de energie- en grondstoffentransitie.

Thema's waarbinnen de Aanjagers actief zijn betreffen Circulair, Haven & industrie, Zorg en Bouw. Enkele voorbeelden:

- Het Nieuwe Nassen is een netwerk en beweging voor verduurzaming van de Rotterdamse horeca. Het netwerk groeit en er wordt verkend om het programma op te schalen.
- De stichting Samenwerkende Rijnmond Ziekenhuizen hebben op 31 augustus 2023 de Werkgeversaanpak Duurzame Mobiliteit ondertekend. In het tweede kwartaal 2024 volgt een analyse van de resultaten en een aanpak om de vervolgstappen te bespreken.
- In januari 2024 kwamen koplopers uit de bouw/vastgoed sector samen voor een Duurzaam Bouwen diner om de verbinding te versterken tussen de klimaatopgave en de bouw- en woningsector. Er zijn afspraken gemaakt om o.a. onderzoek te doen naar: stimuleren van biobased bouwen & isoleren (in samenwerking met Building Balance) en het initiatief voor een Klimaat Academie.
- Voor zonne-energie is gesproken met Energie van Rotterdam om samenwerking te onderzoeken. Dit wordt de komende maanden verder uitgewerkt. Daarnaast communiceert de klimaataanjager over de zonnecoaches en zullen 1-op-1 gesprekken met bedrijven in de haven gevoerd worden over zon op dak.

Energietransitiefonds Rotterdam

Doelstelling is om in 2024 in totaal vijf investeringen te realiseren. In het eerste kwartaal van 2024 is Umincorp, de eerste investering vanuit het Energietransitiefonds Rotterdam (ETF-R), failliet gegaan en zijn er twee nieuwe investeringen gerealiseerd: EST-Floattech, een onderneming gespecialiseerd in batterijsystemen voor elektrische aandrijving in de binnenvaart, en Beryl, een bedrijf dat zich toelegt op het omzetten van plastic afval naar industriële wax.

InnovationQuarter is uitvoerder en beheerder van het fonds. Bij de start van het Energietransitiefonds Rotterdam is afgesproken om in 2024 te evalueren hoe het fonds en het beheer daarvan verloopt. Deze evaluatie betreft het fondsbeheer, de werking/impact en de positionering van het fonds en de governance. De evaluatie is inmiddels gestart, de resultaten worden in het najaar gedeeld.

Rotterdams burgerberaad klimaat

In het coalitieakkoord is aangekondigd dat de gemeente Rotterdam een burgerberaad organiseert voor het klimaat. In de zomer van 2023 is de projectorganisatie begonnen met het schrijven van de startnotitie, welke als basis dient voor de projectinhoud. In september 2023 is deze startnotitie unaniem aangenomen door de gemeenteraad. Parallel aan de behandeling van de startnotitie is de projectorganisatie begonnen met de uitvoering.

Begin 2024 ontvingen 10.000 Rotterdammers een uitnodiging om deel te nemen aan het burgerberaad, waarop 358 aanmeldingen binnenkwamen. Hieruit is een representatieve groep van 117 Rotterdammers geloot, die een afspiegeling vormt van de stad. Het burgerberaad zal zich buigen over de vraagstelling 'Wat moet Rotterdam met en voor Rotterdammers nu verder doen om de klimaatdoelen te halen?' en komt tussen 16 april en 21 september zesmaal bijeen in de Doelen. Zij doorlopen verschillen fases: kennismaken, leren over het thema, delibereren en adviezen schrijven. Om het burgerberaad te ondersteunen wordt er een ambtelijke toetsingscommissie samengesteld, zodat het burgerberaad met haalbare en effectieve adviezen kan komen. Het burgerberaad legt adviezen vast in een eindrapport.

Het eindrapport wordt na de zesde bijeenkomst overhandigd aan de gemeenteraad, met een uitvoeringsvoorstel door het college. De gemeenteraad beoordeelt de voorstellen en verzoekt vervolgens het college om over te gaan tot het implementeren van de voorstellen door de ambtelijke organisatie.

Duurzaamheidstransitiebudget

Het Duurzaamheidstransitiebudget (DTB) is in januari 2023 gestart en is de opvolger van het Energietransitiebudget (ETB). Voor de periode 2023 tot en met 2026 is vanuit het Coalitieakkoord € 100 mln beschikbaar gesteld voor het DTB. In 2024 is het DTB-budget aangevuld met € 26,4 mln. Dat betekent dat het DTB-budget tot op heden in totaal gevuld is met € 76,4 mln.

In de derde aanvraagronde in november 2023 zijn de volgende projecten toegekend:

- Programma Rotterdam Circulair
- Energiebank RET
- Subsidieregeling duurzaam bouwen
- Circolab Maritime
- Voucherregeling Flex scans netcongestie
- Klimaataanjagers (inclusief aanjager POR)
- Werkgeversaanpak Duurzame Mobiliteit
- Renovatie monument Putselaan 178
- Verduurzamen woningen Carnisse/ Charlois
- Toekomstbestendig MKB – Duurzaam ondernemen
- 3,2 km² zonnepanelen in 2026
- Verduurzamen gemeentelijk wagenpark
- Verstevigen en opschalen Rotterdamse ETF
- Backbone Rozenburg

Hiernaast heeft het college besloten om van alle 22 eerder toegekende projecten deze te programmeren tot en met 2026. Voor de projecten Zero Emissie Zone en Laadinfrastructuur zijn in de eerste ronde DTB-middelen toegekend voor de materiële kosten. Vanwege tegenvallende rijksmiddelen voor de personele lasten, is besloten deze eenmalig te financieren vanuit het DTB.

Rotterdam Circulair

Een fors deel van de CO₂-uitstoot in Rotterdam wordt veroorzaakt door het gebruik van grondstoffen en materialen. Daarom werkt Rotterdam een grondstoffentransitie. De circulaire economie is een middel om die transitie te bewerkstelligen. Door minder materialen toe te passen en deze beter, langer en opnieuw te gebruiken werken we toe naar een volledig circulaire economie in 2050. Dit draagt bij aan een groener en duurzamer Rotterdam. Een stad die gezonder en schoner is. En economisch veerkrachtiger.

In 2030 wil de gemeente dat het gebruik van mineralen, metalen en fossiele grondstoffen 50% minder is. In 2050 is Rotterdam volledig circulair.

Enkele voorbeelden van de voortgang in 2024:

- Materiaalpaspoorten die hergebruik van materialen uit bouwprojecten mogelijk maken.
- Levenscyclusanalyses, die de milieu-impact van producten die de gemeente inkoopt laten zien.
- Schoon inzamelen van bladafval waar bokashi mee gemaakt wordt.
- Experimenten om voedselverspilling te voorkomen (programma het Nieuwe Nassen)
- Het circulair loket helpt bedrijven met vragen over circulair ondernemen.
- Ketensamenwerking rondom textielproductie, -reparatie en -recycling.

Enkele voorbeelden van lopende projecten:

- De ontwikkeling van materialendepots om vrijgekomen materialen en grondstoffen tijdelijk op te slaan. Hierdoor wordt hergebruik van materialen beter mogelijk en voorkomen we dat waardevolle materialen worden afgevoerd als afval.
- In het M4H-gebied onderzoeken we welke vegetatie op welke grondsoort(en) floreert en in Reyeroord experimenteren we samen met bewoners welke beplanting goed kan aarden in de wijk. Hiermee voorkomen hoge beheerkosten en nieuwe aanplant, die grondstoffen, transport, water en arbeid vraagt.
- We zetten samen met Rotterdamse opleidingen 'circulair vakmanschap' weer op de kaart. Zo creëren we meer aandacht voor en kennis over circulair ontwerpen en onderhouden van consumptiegoederen bij toekomstige vakmensen.
- We helpen Mkb-bedrijven, start-ups en scale-ups die circulair (willen) innoveren met informatie, advies netwerken en toegang tot (co)financiers.
- We ondersteunen opkomende (bewoners)initiatieven, zoals repaircafés, kledingruilacties en de verkoop van tweedehandsproducten.

Lokale heffingen

De paragraaf Lokale Heffingen geeft inzicht in de samenstelling van het voorgestelde pakket aan gemeentelijke belastingen en heffingen in 2024; de relatieve druk van de lokale belastingen en heffingen; en de stand van zaken en de voornemens voor het begrotingsjaar rondom een aantal beleidsitems. Tot slot wordt ingegaan op het kwijtscheldingsbeleid.

[BeleidInkomstenKostendekkendheid tarievenLokale lastendrukKwijtscheldingsbeleid](#)

Beleid

Inwoners en ondernemers in Rotterdam betalen lokale heffingen. Hiermee dragen zij bij aan het welzijn, de leefbaarheid en voorzieningen in onze stad. Deze lokale heffingen zijn een belangrijk onderdeel van de inkomsten van de gemeente.

Belastingheffing is een ingrijpende bevoegdheid van overheden in relatie tot de belastingbetalers. Dat vraagt om helderheid over de besteding van het belastinggeld, maar evenzeer om een correcte benadering van de belastingbetaler. Voor de relatie overheid - belastingbetaler gelden de volgende uitgangspunten:

- Rechtmatigheid
- Rechtszekerheid
- Rechtsgelijkheid
- Doelmatigheid
- Doeltreffendheid

De Kadernota Lokale Lasten 2022-2026, die tegelijkertijd met de begrotings- en belastingstukken 2023 ter besluitvorming heeft voorgelegen, bevat het Rotterdamse beleid op het gebied van lokale heffingen. Dit beleidskader geeft antwoord op vragen als: welke lokale lasten worden in Rotterdam geheven?, op grond waarvan?, wie betalen deze lasten?, wat zijn de opbrengsten? en welke beleidsuitgangspunten gelden hierbij? Daarmee stelt de gemeenteraad de kaders voor het door het college te voeren lokale lastenbeleid voor de komende jaren vast. En daarover legt het college periodiek verantwoording af richting raad. Het kan zijn dat, vanwege wijzigingen in wet- en regelgeving en beleid, de kadernota jaarlijks wordt herzien.

In de Kadernota Lokale Lasten 2022-2026 zijn de volgende uitgangspunten uit het coalitieakkoord 'Eén Stad' vertaald in beleid:

- Wij sturen op een gemiddelde lokale lastendruk (binnen G4 verband).
- De komende vier jaar verhogen we de OZB niet, met uitzondering van de gebruikelijke indexatie.

- Wij introduceren met ingang van 2024 een cruisebelasting (logiesbelasting voor cruise-passagiers). Passagiers die overnachten in Rotterdam op een cruiseschip gaan dus, net als bij hotels, logiesbelasting betalen. NB. In de voorjaarsnota 2023 is besloten om de introductie van de cruisebelasting te verschuiven naar 2025.
- Wij behouden de kwijtschelding voor gemeentelijke afvalstoffenheffing op het huidige niveau.
- Op dit moment is de afvalstoffenheffing in Rotterdam niet kostendekkend. Om de financiële tekorten op de afvalinzameling gedeeltelijk op te lossen verhogen wij de afvalstoffenheffing met 1% boven op de indexatie
- Betaald parkeren gaat overal tot 23.00 uur gelden. Om bewoners tegemoet te komen verlagen wij de kosten voor een 1e bewonersvergunning met 20%. Het betaald parkeren geldt alleen voor wijkvreemde parkeerders die de parkeerdruk veroorzaken. Om een autoluwe binnenstad te stimuleren verhogen wij het tarief voor kort parkeren op straat in het centrumgebied.

Inkomsten

In onderstaande tabel staat een specificatie van de opbrengsten van de belangrijkste belasting- en heffingsoorten:

Inkomsten lokale heffingen	Begroting 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Onroerende zaakbelasting	330.480	339.456	342.168	344.881	347.794
Logiesbelasting	15.648	16.815	16.815	16.815	16.815
Reclame- en precariobelasting	13.691	14.638	14.421	14.204	14.204
Algemene parkeerbelasting	136.600	163.177	168.968	175.036	175.036
Leges omgevingsvergunningen	28.620	24.638	24.638	24.638	24.638
Rioolheffing	95.604	106.864	107.577	108.288	109.000
Bedrijfsreinigingsrecht	4.700	5.099	5.099	5.099	5.099
Afvalstoffenheffing	102.730	119.098	119.098	119.098	119.098
Totaal	728.072	789.785	798.785	808.059	811.685

Kostendekkendheid tarieven

Op grond van het [Besluit Begroten en Verantwoorden provincies en gemeenten](#) (BBV) stelt de raad de programma's vast exclusief de overhead. Daarnaast stelt de raad het bedrag aan overhead vast en de wijze van doorbelasting van deze overhead in die gevallen waarin een integrale kostprijs een rol blijft spelen ten aanzien van taken/activiteiten en samenhangende diensten waarvoor de gemeente maximaal kostendekkende tarieven mag hanteren. Het niet maximaal toerekenen van deze overheadkosten zou – ongewenst – een begrotingstekort veroorzaken. Het BBV schrijft geen methode van kostentoerekening voor; wel dat deze methode toegelicht,

consistent toegepast en door de raad vastgesteld moet worden. Met het vaststellen van de Kadernota Lokale Lasten door de raad wordt deze methode vastgesteld. Daarmee wordt voor deze collegeperiode vastgesteld welke kostencomponenten aan welke tarieven toegerekend worden en welke niet.

In het BBV wordt bepaald dat uit de begroting moet blijken hoe de tarieven worden berekend en welke (beleids-) keuzes bij de berekening ervan worden gemaakt (artikel I, onderdeel G). Daarom wordt in de paragraaf Lokale Heffingen opgenomen hoe bij de berekening van tarieven voor leges en heffingen bewerkstelligd wordt dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten (inclusief overheadkosten) niet overschrijden en welke uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd. Deze BBV-bepaling geldt overigens alleen voor tarieven waarvoor uitsluitend maximaal kostendeekkende tarieven mogen worden geheven (zoals riool- en afvalstoffenheffing, leges publiekszaken, lijkbezorgings-rechten en omgevingsvergunningen) en niet voor algemene belastingen (waaronder OZB, precario- en reclamebelasting, precario standplaatsen, liggeld woonschepen en parkeerregulering en -belastingen). In onderstaande wordt hieraan invulling gegeven.

De transparantie omtrent de berekeningswijze voor de kostendeekkende tarieven omvat in de eerste plaats een 'macroniveau' (verordening in zijn geheel) en in de tweede plaats een 'microniveau' (onderdeel van de verordening). Ten eerste moet de berekening van de kostendeekkendheid van de tarieven inzichtelijk maken dat de totale geraamde baten van de verordening niet uitgaan boven de totale geraamde lasten (inclusief overhead) van de verordening (artikel 229b GW). Ten tweede dient de mate van kostendeekkendheid inzichtelijk te zijn binnen een onderdeel van de verordening. Waar het hierbij om gaat is dat inzichtelijk wordt gemaakt hoe met de vaststelling van de tarieven in de verschillende onderdelen van de verordening wordt bewerkstelligd dat voor alle tarieven gezamenlijk in die verordening de geraamde baten niet boven de geraamde lasten (inclusief overhead) uitkomen. Dit geldt voor de Algemene Legesverordening die bestaat uit een tiental verschillende hoofdstukken voor uiteenlopende dienstverlening.

Tegenover de aan tarieven toegerekende kosten staan de geraamde opbrengsten uit heffing van deze tarieven. Deze bedragen zijn gebaseerd op de raming van het aantal te leveren producten / diensten in 2024 vermenigvuldigd met het voorgestelde tarief voor 2024. De totaal geraamde opbrengsten uitgedrukt in het totaal van toerekenbare kosten bepalen het kostendeekkendheidspercentage 2024.

In onderstaande tabel staat per concept- belastingverordening 2024 aangegeven de toegerekende lasten, de geraamde baten uit tariefheffing en het kostendeekkendheidspercentage. De algemene belastingverordeningen en de verordening Kwijtschelding gemeentelijke belastingen zijn allemaal verordeningen waarbij de kostendeekkendheid niet inzichtelijk hoeft te worden gemaakt. Zij worden in onderstaande derhalve buiten beschouwing gelaten.

Naam verordening 2024	Totale kosten	Totale baten	% kostendeekkendheid
Verordening	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
onroerendezaakbelasting			
2024			
Verordening belastingen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

op roerende woon- en bedrijfsruimten 2024				Verordening belastingen op roerende woon- en bedrijfsruimten 2024				n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Verordening precario- en reclamebelasting 2024	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	Naam verordening 2024	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid			
				Verordening precario- en reclamebelasting 2024	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.			
Algemene legesverordening 2024	13.069	11.355	87%	Naam verordening 2024	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid			
				Algemene legesverordening 2024	13.069	11.355	87%			
				Berekening kostendekkendheid Algemene legesverordening						
				Personeelskosten			6.907			
				Specifieke automatiseringskosten			208			
				Materiële kosten			2.012			
				Overhead (eigen cluster)			914			
				Overhead (concern)			3.002			
				Totale kosten			13.069			
				Opbrengst heffingen			11.355			
				Dekkingspercentage			87%			
				(bedragen x € 1.000)						
				Toelichting						
				De leges worden geheven op basis van artikel 229, eerste lid, aanhef en onderdeel b van de Gemeentewet. De Algemene legesverordening bestaat uit twee delen: de verordening zelf met de formele en materiële bepalingen en de tarieventabel met een omschrijving van de belastbare feiten, de heffingsmaatstaven en de tarieven.						
				Artikel 229, eerste lid, onderdeel b van de Gemeentewet bepaalt dat gemeenten onder andere rechten kunnen heffen voor het genot van de diensten die door of vanwege het gemeentebestuur worden verstrekt. Leges kunnen dus uitsluitend geheven worden voor diensten die door of vanwege het gemeentebestuur worden verstrekt.						
				Is het algemene belang groter dan het individuele belang van de aanvrager of dat van degene voor wie de dienst wordt verleend, dan rechtvaardigt die dienst geen legesheffing.						
				Ten slotte gaat het bij het ‘verlenen’ van een dienst, zoals geformuleerd in de verordening, uitsluitend om het in gang zetten van de dienstverlening. Er is dus een inspanningsverplichting.						
Logiesbelasting 2024	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	Naam verordening 2024	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid			
				Logiesbelasting 2024	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.			
Kwijtschelding gemeentelijke belastingen 2024	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	Naam verordening 2024	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid			
				Kwijtschelding gemeentelijke belastingen 2024	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.			
Afvalstoffenheffing 2024	135.278	119.098	88%	Naam verordening 2024	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid			

Afvalstoffenheffing 2024	135.278	119.098	88%
Berekening kostendekkendheid Afvalstoffenheffing			
Personeelskosten		28.315	
Materiële kosten		101.211	
Overhead (eigen cluster)		289	
Overhead (concern)		5.463	
Totale kosten		135.278	
Opbrengst heffingen			
		119.098	
Dekkingspercentage			
		88%	
<i>(bedragen x € 1.000)</i>			

Toelichting

De gemeenteraad en het college van burgemeesters en wethouders zijn wettelijk verantwoordelijk voor de inzameling van het afval van huishoudens. Met de afvalstoffenheffing kunnen gemeenten de inzameling van het huishoudelijk afval bekostigen.

De basis voor de heffing ligt in artikel 15.33 van de Wet milieubeheer. De heffing is een bestemmingsheffing en mag niet meer dan kostendekkend zijn.

De afvalstoffenheffing wordt door de gemeente gebruikt voor het inzamelen van afval en mag niet voor andere doeleinden worden gebruikt.

De gemeente hoeft niet zelf het afval op te halen, maar kan ook een particulier bedrijf inschakelen of samen met andere gemeenten een gemeenschappelijk afvalbedrijf het afval laten ophalen. In Rotterdam is de inzameling van afval belegd bij de gemeente.

Aan de tarieven afvalstoffenheffing worden, naast de kosten voor afvalinzameling en –verwerking, ook 25% van de totale kosten van straatreiniging, de kosten van toezicht en handhaving (milieupolitie), afvalstoffenbelasting en de toerekenbare omzetbelasting aan het BTW-Compensatiefonds toegerekend.

De kwijtscheldingslasten afvalstoffenheffing worden, hoewel zij toerekenbaar zijn, niet aan de tarieven afvalstoffenheffing toegerekend. Dit geldt ook voor een deel van de stortbelasting.

De totaal toegerekende kosten voor afvalinzameling en –verwerking worden toegerekend aan de tarieven afvalstoffenheffing en aan de tarieven bedrijfsreinigingsrecht. De opbrengst van de afvalstoffenheffing hoeft niet toereikend te zijn: eventuele extra kosten voor de inzameling kunnen vanuit andere geldstromen (zoals de algemene middelen) worden gedekt.

De toegerekende kosten aan de tarieven worden nagenoeg gedekt uit de opbrengsten van de heffing.

Bedrijfsreinigingsrecht	5.852	5.099	87%	Naam verordening 2024	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
2024				Bedrijfsreinigingsrecht 2024	5.852	5.099	87%
Berekening kostendekkendheid Bedrijfsreinigingsrecht							
				Personeelskosten		1.807	
				Materiële kosten		3.664	
				Overhead (eigen cluster)		32	
				Overhead (concern)		348	

Totale kosten	5.852
Opbrengst heffingen	5.099
Dekkingspercentage	87%
<i>(bedragen x € 1.000)</i>	
Toelichting	
Iedere onderneming produceert in meer of mindere mate afval. Om het ophalen en verwerken van dit bedrijfsafval te bekostigen krijgt ieder bedrijf of instelling jaarlijks een aanslag bedrijfsreinigingsrecht. Als het bedrijf of de instelling een contract met een erkende afvalinzamelaar voor het ophalen en verwerken van het bedrijfsafval heeft afgesloten, hoeft niet ook nog bedrijfsreinigingsrecht te worden voldaan. Het tarief van het bedrijfsreinigingsrecht is afhankelijk van de branche en de grootte van de onderneming.	

Rioolheffing 2024	116.269	106.864	92%	Naam verordening 2024	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
				Rioolheffing 2024	116.269	106.864	92%
				Berekening kostendekkendheid Rioolheffing			
				Personeelskosten		19.372	
				Specifieke automatiseringskosten		775	
				Materiële kosten		84.015	
				Overhead (eigen cluster)		3.733	
				Overhead (concern)		8.374	
				Totale kosten		116.269	
				Opbrengst heffingen		106.864	
				Dekkingspercentage		92%	
				<i>(bedragen x € 1.000)</i>			
				Toelichting			
				De basis van de rioolheffing is artikel 228a van de gemeentewet. De rioolheffing is een bestemmingsbelasting waaruit de gemeentelijke watertaken gefinancierd worden.			
				De gemeente heeft bij wet een zorgplicht voor drie beleidsvelden op het gebied van water:			
				- zorgplicht voor de inzameling en transport van stedelijk afvalwater;			
				- zorgplicht voor de inzameling en verwerking van overtollig hemelwater;			
				- zorgplicht voor het grondwater.			
				De inkomsten uit rioolheffing zijn alleen beschikbaar voor uitgaven gerelateerd aan de hierboven zorgplichten.			
				Voor het uitvoeren van deze zorgplichten zijn middelen nodig, personele en financiële. De benodigde financiën worden gegenereerd door o.			

m. de inkomsten vanuit de rioolheffing.

Op grond van artikel 4.22 Wet milieubeheer stelt de gemeenteraad, telkens voor een daarbij vast te stellen periode, een gemeentelijk rioleringsplan (GRP) vast. In het GRP wordt aangegeven waar welke voorzieningen (gescheiden rioolstelsel, gemengd rioolstelsel, rioolgemaal en anderszins) zijn gerealiseerd of in de planperiode en daarna worden gerealiseerd en hoe deze worden beheerd om aan de wettelijke zorgplichten te kunnen voldoen. De uitgangspunten voor de berekening van de hoogte van de rioolheffing voor de periode 2022 – 2025 zijn beschreven in het voorjaar 2021 door de raad vastgestelde GRP-5.

De tarieven rioolheffing mogen- evenals de tarieven afvalstoffenheffing- maximaal kostendekkend zijn. Indien het tarief niet maximaal kostendekkend is dienen de inkomsten uit de rioolheffing aangevuld te worden met inkomsten uit de algemene middelen.

In de verordening is een gedifferentieerd tarief opgenomen voor objecten met een WOZ-waarde onder de € 50.000,00 zoals bijvoorbeeld garageboxen of bergingen.

Op grond van wet- en regelgeving kan de rioolheffing worden voldaan door zakelijk gerechtigden (doorgaans eigenaren) of feitelijk gebruikers van de riolering. Dit is afhankelijk van wat de gemeente in haar verordening op de rioolheffing vastlegt. Gemeenten kunnen ervoor kiezen beide partijen te laten betalen in een gecombineerde heffing of alleen gebruikers of eigenaren aan te slaan voor de rioolheffing. Daarnaast kan onderscheid gemaakt worden tussen woningen en niet-woningen.

In de gemeente Rotterdam geldt alleen een eigenarenheffing.

De woningeigenaren worden vanaf 2009 belast met een basistarief. Dit basistarief is het laagste bedrag dat jaarlijks voor het hebben van een rioolaansluiting en het uitvoeren van de zorgplichten in rekening wordt gebracht. Voor de niet-woningen is een tariefdifferentiatie op basis van de WOZ-waarde ingevoerd, tenzij de WOZ-waarde lager is dan € 200.000,00. In dat geval geldt eveneens het basistarief voor woningen.

Dat deze groep niet-woningen met het basistarief worden belast heeft als achtergrond dat met name de kleinere ondernemers niet onevenredig in de kostentoedeling mogen worden betrokken. De benodigde investeringsmiddelen voor rioolvervanging zijn bepaald bij het opstellen van het Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025. Door forse prijsstijgingen van arbeid, energie en materiaal is het aannemelijk dat deze investeringsmiddelen niet afdoende zullen zijn om de beoogde 40 km riool per jaar te vervangen. In dat geval zijn er aanvullende investeringsmiddelen noodzakelijk. Om hogere investeringen te kunnen dekken dienen de dotaties aan de voorziening vervangingsinvesteringen riolering te stijgen.

Parkeerregulering en parkeerbelastingen 2024	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	Naam verordening 2024	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
				Parkeerregulering en parkeerbelastingen 2024	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Rechten markten 2024	3.980	2.388	60%	Naam verordening 2024	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
				Rechten markten 2024	3.980	2.388	60%
Berekening kostendekkendheid Rechten Markten							
Personeelskosten						1.548	
Specifieke automatiseringskosten						26	
Materiële kosten						1.544	
Overhead (eigen cluster)						350	
Overhead (concern)						512	
Totale kosten						3.980	

Opbrengst heffingen	2.388
Dekkingspercentage	60%
(bedragen x € 1.000)	

Toelichting

Marktgelden kunnen worden geheven voor het innemen van standplaatsen of het plaatsen van kramen op gemeentegrond die voor de openbare dienst bestemd is. De rechten markten zijn gebaseerd op artikel 229, eerste lid, aanhef en onderdelen a en b, van de Gemeentewet. Deze rechten heten ook wel respectievelijk 'gebruiksretributies' en 'genotsretributies'. Bij de rechten is sprake van een individueel aanwijsbare prestatie van de gemeente. Als standplaatsen geen onderdeel van een markt zijn, vallen zij niet onder het marktgeld, maar wordt standplaats precariobelasting geheven.

Precario standplaatsen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	Naam verordening 2024	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
2024				Precario standplaatsen 2024	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Retributieverordening	531	309	58%	Naam verordening 2024	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
openbare werken 2024				Retributieverordening openbare werken 2024	531	309	58%

Berekening kostendekkendheid Retributies

Personeelskosten	211
Materiële kosten	187
Overhead (eigen cluster)	41
Overhead (concern)	91
Totale kosten	531

Opbrengst heffingen	309

Dekkingspercentage	58%
(bedragen x € 1.000)	

Toelichting

De rechten openbare werken worden geheven op basis van artikel 229, eerste lid, aanhef, en onderdelen a en b, van de Gemeentewet. Gebruiksretributies worden geheven voor het aanleggen van o.m. een gereserveerde gehandicaptenparkeerplaats, het plaatsen van (nieuw) kenteken bij deze parkeerplaats, . of voor het aanleggen van een gereserveerde parkeerplaats voor een hulpverleners.

Lijkbezorgingsrechten	7.468	7.337	98%	Naam verordening 2024	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
2024				Lijkbezorgingsrechten 2024	7.468	7.337	98%

Berekening kostendekkendheid Lijkbezorgingsrechten

Personeelskosten	1.909
Materiële kosten	3.594

Omslagrente	221
Overhead (eigen cluster)	1.151
Overhead (concern)	593
Totale kosten	7.468
Opbrengst heffingen	7.337
Dekkingspercentage	98%
(bedragen x € 1.000)	

Toelichting

De Wet op de lijkbezorging verplicht gemeenten zorg te dragen voor de aanwezigheid van algemene begraafplaatsen. Ter zake van door de gemeente verrichtte diensten, zoals begraven en onderhoud van graven kan de gemeenterechten heffen. De lijkbezorgingsrechten worden geheven op basis van artikel 229, eerste lid, aanhef en onderdelen a en b, van de Gemeentewet. Op basis van de Verordening lijkbezorgingrechten wordt een recht geheven voor het gebruik van de begraafplaats en voor het door of vanwege de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaats.

Leges publiekszaken	18.603	14.712	79%	Naam verordening 2024	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
2024				Leges publiekszaken 2024	18.603	14.712	79%
				Berekening kostendekkendheid Leges publiekszaken			
				Personeelskosten		6.142	
				Materiële kosten		7.885	
				Overhead (eigen cluster)		1.437	
				Overhead (concern)		3.139	
				Totale kosten		18.603	
				Opbrengst heffingen		14.712	
				Dekkingspercentage		79%	
				(bedragen x € 1.000)			
				Toelichting			
				Leges publiekszaken worden geheven voor o.m. het verstrekken van reisdocumenten (paspoorten en ID-kaarten) rijbewijzen, uittreksels uit de Basisregistratie Personen en voor het voltrekken van huwelijken en geregistreerde partnerschappen.			

Liggeld woonschepen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	Naam verordening 2024	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
2024				Liggeld woonschepen 2024	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Leges Omgevingswet en	25.213	24.638	98%	Naam verordening 2024	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
Wet kwaliteitsborging				Leges Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging 2024	25.213	24.638	98%
2024				Berekening kostendekkendheid Omgevingswet/Wkb			
				Personeelskosten		12.346	
				Specifieke automatiseringskosten		851	
				Materiële kosten		6.600	
				Overhead (eigen cluster)		200	
				Overhead (concern)		5.216	
				Totale kosten		25.213	
				Opbrengst heffingen		24.638	
				Dekkingspercentage		98%	
				(bedragen x € 1.000)			
				Toelichting			
				De gemeente Rotterdam gaat uit van kostendekkendheid van de leges volgens de normen van de wet (artikel 229b, eerste lid van de Gemeentewet). Die kostendekkendheid wordt conform regelgeving en jurisprudentie bepaald per verordening. Vanaf 2024 kent Rotterdam een aparte legesverordening Omgevingswet en Wey kwaliteitsborging. De kosten en opbrengsten worden over de gehele verordening beoordeeld. Opbrengsten uit de ene vergunning of activiteit kunnen worden gebruikt voor de dekking van kosten die voor andere vergunningen of activiteiten worden gemaakt (kruissubsidiëring).			
				Om de leges voor aanvraag van vergunningen voor plannen met en relatief lage bouwsom haalbaar en betaalbaar te houden, is in Rotterdam met name sprake van kruissubsidiëring tussen de grote en de kleine bouwplannen. Dit is een bestuurlijke keuze. Het loslaten van deze kruissubsidiëring zou tot onaanvaardbaar hoge tarieven voor de kleine bouwplannen leiden.			
				Binnen het legesstelsel voor aanvragen wordt gewerkt met een systeem met schijven.			

Kostendekkendheid per hoofdstuk

De Algemene legesverordening bestaat uit hoofdstukken die de tarieven van een veelheid van uiteenlopende dienstverlening regelt. Per hoofdstuk bedragen de geraamde kosten, baten en daarmee het kostendekkendheidspercentage als volgt:

Hoofdstuk	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
2 Diverse	317	310	98%
gebruiksvergunningen			
2 Diverse gebruiksvergunningen	317	310	98%
Berekening kostendekkendheid Diverse gebruiksvergunningen			

Personeelskosten	206
Materiële kosten	4
Overhead (eigen cluster)	3
Overhead (concern)	104
Totale kosten	317
Opbrengst heffingen	310
Dekkingspercentage	98%
<i>(bedragen x € 1.000)</i>	

Toelichting: Dit betreft een raming van de kosten en de opbrengsten verbonden aan het in behandeling nemen van onder meer de aanvragen van splitsingsvergunningen als bedoeld in artikel 22 van de Huisvestingswet 2014. Dit betreft tevens de raming van de kosten en de opbrengsten verbonden aan het in behandeling nemen van aanvragen tot kamerbewoning, woningonttrekking en -vorming en verhuurvergunningen.

3 Horeca en evenementen	2.151	1.137	53%	Hoofdstuk	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
				3 Horeca en evenementen	2.151	1.137	53%
				Berekening kostendekkendheid Horeca en evenementen			
				Personeelskosten		1.119	
				Specifieke automatiseringskosten		94	
				Materiële kosten		384	
				Overhead (eigen cluster)		20	
				Overhead (concern)		534	
				Totale kosten		2.151	
				Opbrengst heffingen		1.137	
				Dekkingspercentage		53%	
				<i>(bedragen x € 1.000)</i>			
				Toelichting			
				Dit betreft een raming van de kosten en de opbrengsten verbonden aan het in behandeling nemen van onder meer de aanvragen van vergunningen op grond van de Nota prostitutie en seksbranche Rotterdam.			

4 Alcoholwet	573	225	39%	Hoofdstuk	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
				4 Alcoholwet	573	225	39%
				Berekening kostendekkendheid Alcoholwet			

Personeelskosten	299
Specifieke automatiseringskosten	25
Materiële kosten	102
Overhead (eigen cluster)	5
Overhead (concern)	142
Totale kosten	573
Opbrengst heffingen	225
Dekkingspercentage	39%
<i>(bedragen x € 1.000)</i>	
Toelichting	
Dit betreft een raming van de kosten en de opbrengsten verbonden aan het in behandeling nemen van onder meer de aanvragen van vergunningen tot ontheffing verstrekken van alcoholhoudende dranken.	

5 Wet op de kansspelen	144	12	8%	Hoofdstuk	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
				5 Wet op de kansspelen	144	12	8%
				Berekening kostendekkendheid Wet op de kansspelen			
				Personeelskosten		75	
				Specifieke automatiseringskosten		6	
				Materiële kosten		26	
				Overhead (eigen cluster)		1	
				Overhead (concern)		36	
				Totale kosten		144	
				Opbrengst heffingen		12	
				Dekkingspercentage		8%	
				<i>(bedragen x € 1.000)</i>			
				Toelichting Dit betreft een raming van de kosten en de opbrengsten verbonden aan het in behandeling nemen van aanvragen dan wel verlenging van een vergunning voor een of meerdere kansspelautomaten. De tarieven zijn rijkstarieven.			

6 Leges Gebruik van de Weg	1.745	1.704	98%	Hoofdstuk	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
				6 Leges Gebruik van de Weg	1.745	1.704	98%
				Berekening kostendekkendheid Leges Gebruik van de Weg			

Personeelskosten	991
Materiele kosten	130
Overhead (eigen cluster)	195
Overhead (concern)	429
Totale kosten	1.745
Opbrengsten heffingen	1.704
Dekkingspercentage (bedragen x € 1.000)	98%

Toelichting

Dit betreft een raming van de kosten en opbrengsten verbonden aan de aanvragen voor het plaatsen van objecten in het kader van (bouw-) werkzaamheden. Daarbij wordt een gedifferentieerd tarief bij de aanvrager in rekening gebracht: hoe langer objecten worden geplaatst, des te complexer en des te meer handelingen Dit betekent dat een hoger tarief in rekening wordt gebracht naarmate het een langere plaatsingstermijn betreft.

7 Verkeer en vervoer	718	701	98%	Hoofdstuk	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
				7 Verkeer en vervoer	718	701	98%
				Berekening kostendekkendheid Verkeer en vervoer			
				Personeelskosten		349	
				Specifieke automatiseringskosten		83	
				Materiële kosten		79	
				Overhead (eigen cluster)		15	
				Overhead (concern)		192	
				Totale kosten		718	
				Opbrengst heffingen		701	
				Dekkingspercentage		98%	
				(bedragen x € 1.000)			
				Toelichting			
				Dit betreft een raming van de kosten en de opbrengsten verbonden aan het in behandeling nemen van aanvragen tot een (dag- dan wel langdurige-)onthefing milieuzones, aanvragen tot het verstrekken van een ontheffing van een parkeerverbod en aanvragen van (een herbeoordeling voor) een Europese gehandicaptenparkeerkaart.			

8 Dienstverlening	709	694	98%	Hoofdstuk	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
stadsarchief				8 Dienstverlening stadsarchief	709	694	98%
				Berekening kostendekkendheid Dienstverlening stadsarchief			

Personeelskosten	256
Materiële kosten	453
Totale kosten	709

Opbrengst heffingen	694

Dekkingspercentage	98%

(bedragen x € 1.000)

Toelichting

Op grond van de Wet hergebruik van overheidsinformatie kunnen in bepaalde gevallen kosten in rekening worden gebracht voor de verstrekking van informatie. Voor de tarieven Stadsarchief is aangesloten bij het basisprincipe dat de marginale kosten van verstrekking in rekening mogen worden gebracht. Marginale kosten van verstrekking zijn volgens de memorie van toelichting kosten voor de vermenigvuldiging, de verspreiding en de kosten van informatiedragers. Deze kosten zijn direct te koppelen aan de distributie van de documenten. De kosten voor de bestaande infrastructuur mogen niet worden doorberekend evenmin als de kosten voor archivering, verkoop en marketing en een al bestaande helpdesk, tenzij extra kosten worden gemaakt om te voldoen aan het verzoek om hergebruik.

9 Leidingen	6.639	6.500	98%

Hoofdstuk	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
9 Leidingen	6.639	6.500	98%

Berekening kostendekkendheid Leidingen

Personeelskosten	3.563
Materiële kosten	833
Overhead (eigen cluster)	701
Overhead (concern)	1.542
Totale kosten	6.639

Opbrengst heffingen	6.500

Dekkingspercentage	98%

(bedragen x € 1.000)

Toelichting

Dit betreft een raming van de kosten en de opbrengsten verbonden aan het in behandeling nemen van aanvragen tot een vergunning, toestemming c.q. instemming voor onder meer het (ver-)leggen, rijzen, vervangen, verwijderen van kabels en leidingen. Tevens omvat bovenstaande een raming van de kosten en de opbrengsten verbonden aan het verbinden van een spuitrool op het gemeentenet.

10 Overige	69	68	98%

activiteiten	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
10 Overige activiteiten buitenruimte	69	68	98%

Berekening kostendekkendheid Overige activiteiten buitenruimte

Personeelskosten	46
Specifieke automatiseringskosten	0
Materiële kosten	1
Overhead (eigen cluster)	1
Overhead (concern)	22
Totale kosten	69

Opbrengst heffingen	68

Dekkingspercentage	98%

(bedragen x € 1.000)

Toelichting

Dit betreft een raming van de kosten en de opbrengsten verbonden aan het in behandeling nemen van aanvragen tot onder meer het verlenen van een Toegelaten Taxiorganisatie (TTO-vergunning), straatverkoopplaats of promotieplaats en een marktvergunning op Koningsdag.

11	4	4	98%	Hoofdstuk	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
Ligplaatsvergunning				11 Ligplaatsvergunning	4	4	98%
				Berekening kostendekkendheid Ligplaatsvergunning			
				Personeelskosten		3	
				Specifieke automatiseringskosten		0	
				Materiële kosten		0	
				Overhead (eigen cluster)		0	
				Overhead (concern)		1	
				Totale kosten		4	
				Opbrengst heffingen		4	
				Dekkingspercentage		98%	
				(bedragen x € 1.000)			
				Toelichting			
				Dit betreft een raming van de kosten en de opbrengsten verbonden aan het in behandeling nemen van aanvragen van nieuwe			
				ligplaatsvergunningen voor bestaande locaties door nieuwe vergunninghouders als gevolg van eigendomsoverdracht van het onderhavige			
				woonschip			

Lokale lastendruk

Voor een beeld van de lokale lastendruk 2024, volgt hierna een schets van de recente tarievenontwikkeling in de gemeente. Bedragen zijn in hele euro's tenzij anders vermeld.

Ontwikkeling woonlasten 2023-2024

Het totaal aan woonlasten is de som van de afvalstoffenheffing, de rioolheffing en het gemiddelde aanslagbedrag voor onroerendezaakbelasting. Op basis van de tariefvoorstellen 2024 stijgen de gemiddelde woonlasten in 2024 met ongeveer 10,5%, afhankelijk van de grootte van het huishouden. Deze stijging is inclusief de Consumentenprijsindex (CPI) trend van 8,5%.

De voorgestelde stijging van de tarieven ten opzichte van 2023 is als volgt samengesteld:

- Het gemiddelde aanslagbedrag onroerendezaakbelasting (OZB) voor eigenaren van koopwoningen stijgt met 6,1%.
- Het basistarief rioolheffing (RIO) stijgt € 6,00 plus 8,5% trendpercentage. Dit is op grond van het vastgestelde Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025.
- Het tarief van de afvalstoffenheffing (ASH) stijgt met 13,9%. Zoals afgesproken in de Voorjaarsnota 2023 wordt de bevriezing van het tarief volgend jaar deels ingelopen.

	Tarief 2023 (in €)	Stijging 2023 t.o.v. 2022 (in %)	Tarief 2024 (in €)	Stijging 2024 t.o.v. 2023 (in %)
OZB aanslag	275,54	6,0%	292,25	6,1%
RIO (basistarief)	258,60	9,6%	286,50	10,8%
ASH - 1 persoons	296,00	0,0%	337,10	13,9%
Totale woonlasten	830,14	4,8%	915,85	10,3%

Bron: COELO – Kerngegevens belastingen grote gemeenten 2023

	Tarief 2023 (in €)	Stijging 2023 t.o.v. 2022 (in %)	Tarief 2024 (in €)	Stijging 2024 t.o.v. 2023 (in %)
OZB aanslag	275,54	6,0%	292,25	6,1%
RIO (basistarief)	258,60	9,6%	286,50	10,8%
ASH - tweepersoons	354,60	0,0%	403,90	13,9%
Totale woonlasten	888,74	4,5%	982,65	10,6%

Bron: COELO – Kerngegevens belastingen grote gemeenten 2023

	Tarief 2023 (in €)	Stijging 2023 t.o.v. 2022 (in %)	Tarief 2024 (in €)	Stijging 2024 t.o.v. 2023(in %)

OZB aanslag	275,54	6,0%	292,25	6,1%
RIO (basistarief)	258,60	9,6%	286,50	10,8%
ASH - meerpersoons	383,90	0,0%	437,30	13,9%
Totale woonlasten	918,04	4,4%	1.016,05	10,7%

Bron: COELO – Kerngegevens belastingen grote gemeenten 2022

Een van deze vijf financiële kengetallen is de zogeheten belastingcapaciteit. De belastingcapaciteit geeft inzicht in hoe de lokale lastendruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Dit wordt berekend door de totale woonlasten voor een meerpersoonshuishouden van de gemeente in het komend begrotingsjaar te vergelijken met het landelijk gemiddelde in het lopend begrotingsjaar en het voorgaand rekeningjaar. De uitkomst van deze vergelijking wordt uitgedrukt in een percentage. Het COELO zorgt voor de berekening van de landelijke gemiddelden. Die gaan over het voorafgaande jaar.

	Rekening 2021	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
A: OZB-eigenaar woning	192	260	276	292
B: Afvalstoffenheffing	377	384	384	437
C: Rioolheffing	226	236	259	287
D: Eventuele heffingskorting	0	0	0	0
E: Totale woonlasten (A+B+C-D)	795	880	918	1.016
F: Landelijk gemiddelde woonlasten (t-1)	776	868	904	944
Woonlasten t.o.v. landelijk gemiddelde voorafgaand jaar (E/F) x 100%	1,02	1,01	1,02	1,08

Bronnen: COELO – Kerngegevens belastingen grote gemeenten 2021 en 2022 en COELO- Atlas van de lokale lasten 2021, 2022 en 2023

De gemeentelijke woonlasten voor een meerpersoonshuishouden zullen op grond van de voorgestelde tarieven 2024 stijgen met 8% t.o.v. de landelijk gemiddelde woonlasten in 2023. Op dit moment is nog niet bekend wat de vastgestelde ontwikkeling in gemeentelijke woonlasten voor 2024 bij de overige G4-gemeenten is. Een vergelijking is daarom nog niet te maken. In de jaarrekening 2023 komt het college hierop terug.

De onderlinge vergelijking van de hoogte van gemeentelijke tarieven verdient een aantal nuanceringen. Gemeenten kunnen namelijk binnen dezelfde kaders van wet- en regelgeving onderling verschillende keuzen en afwegingen maken, bijvoorbeeld rond het voorzieningenniveau voor de inwoners en rond de opgaven voor gemeenten vanwege de eigen fysieke en sociaaleconomische situatie en de kosten die zij daarvoor willen maken. Het gaat bij dat laatste bijvoorbeeld om welke kosten gemeenten toerekenen aan een tarief, een keuze voor een alternatieve dekking van kosten en om de bepaling welk percentage van kostendekkendheid de tarieven moeten hebben.

Voor het heffingsjaar 2024 bedraagt het maximale kwijtscheldingspercentage 76,5% van de aanslag afvalstoffenheffing. De verwachting is dat de gemeente in ongeveer 40.000 gevallen kwijtschelding zal verlenen.

Nationaal Programma Rotterdam Zuid

Pagina 219

Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ)

In deze paragraaf treft u meer informatie aan over de activiteiten binnen de Regiodeal van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ).

Wat willen we bereiken? Wat gaan we doen in 2024? Wat gaat het kosten in 2024?

In het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ), werken Rijk, de gemeente Rotterdam, corporaties, zorginstellingen, schoolbesturen, bedrijfsleven, bewoners, politie en Openbaar Ministerie aan het verbeteren van de kansen voor Rotterdammers op Zuid. Samen zorgen deze partners dat de kansen van Zuiderlingen worden vergoot zodat opleidingsniveau, arbeidsparticipatie en woonkwaliteit in 20 jaar stijgen naar het gemiddelde van de vier grote steden in Nederland. Naast maatregelen op het gebied van school, werk en wonen, moet intensieve inzet op veiligheid en cultuur de kwaliteit van leven van Rotterdammers op Zuid verhogen. De gemeente Rotterdam is dus één van de partners binnen het NPRZ. De wethouder NPRZ is één van de bestuursleden van het NPRZ en legt aan de gemeenteraad verantwoording af over de gemeentelijke inzet binnen het programma.

Deze integrale aanpak loopt inmiddels elf jaar en heeft op verschillende plekken in Nederland navolging gekregen. In de eerste helft van 2022 is een Midtermreview uitgevoerd o.l.v. oud Minister Martin van Rijn. Op basis van zijn bevindingen en het debat daarover met de partners en de gemeenteraad is een nieuw uitvoeringsprogramma opgesteld voor de periode 2023-2027.

Voor de periode 2018 tot en met 2022 is door de rijksoverheid € 130 mln beschikbaar gesteld: de gemeente Rotterdam heeft dit aangevuld met nogmaals € 130 mln. Deze cofinanciering is afgesproken met het Rijk in de Regiodeal Rotterdam Zuid. Een deel van deze middelen zijn doorgeschoven naar 2023 t/m 2025, maar voor veel activiteiten uit het programma lopen de middelen in 2023 af. In het voorjaar 2023 is een nieuwe Regiodeal aanvraag goedgekeurd door het Rijk van in totaal € 30 mln voor de periode 2023-2025. Daarnaast is in het kader van het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid (NPLV) in juli 2023 de regeling Kansrijke Wijk opengesteld, waarin ook middelen beschikbaar komen waarmee een deel van de plannen van het NPRZ gefinancierd kunnen worden. Voor beide regelingen is het eerder genoemde Uitvoeringsplan NPRZ 2023 – 2027 de basis van de aanvraag. Aangezien met opstellen van de begroting voor beide regelingen nog geen formeel besluit is genomen, komen deze middelen nog niet terug in financiële tabellen van deze paragraaf. De gemeenteraad wordt hierover separaat geïnformeerd.

De financiële verantwoording in deze paragraaf is gebaseerd op de lopende Regiodeal en behandelt daarmee School, Werk, Wonen en Cultuur. In het kader van de Regiodeal worden deze thema's pijlers genoemd. De gemeentelijke cofinanciering voor de Regiodeal is niet in deze paragraaf opgenomen, maar is verwerkt in de budgetten van de betreffende programma's. Zodra de nieuwe Regio Deal en de regeling Kansrijke Wijk worden toegekend, landen ze ook in dit hoofdstuk van de begroting. Inhoudelijk zal in deze paragraaf al wel voor alle pijlers uit het nieuwe uitvoeringsplan (Thuisbasis op Orde, School, Werk, Wonen en Veilig) worden ingegaan op wat we willen bereiken en gaan doen in 2024.

Onder de kop 'wat willen we bereiken?' zijn de doelen per pijler benoemd en gedefinieerd. Deze volgen door een inhoudelijke toelichting op de activiteiten onder 'wat gaan we doen in 2024?' en de financiële tabellen en toelichting hierop onder 'wat kost dat?'.

Wat willen we bereiken?

Onderstaand wordt ingegaan op wat we willen bereiken.

Op basis van het Uitvoeringsplan NPRZ 2023 – 2027 is ingezet op een versnelling op vijf pijlers: Thuisbasis op Orde, Wonen, School, Werk en Veilig waarvoor een integrale aanpak wordt nagestreefd om tot het grootste maatschappelijk effect te komen. De pijler Wonen wordt niet in dit hoofdstuk behandeld omdat de middelen hiervoor niet via de Regio Deal en de regeling Kansrijke Wijk lopen. Daarnaast is een onderdeel economische structuurversterking toegevoegd onder de pijler Werk. De te behalen doelen van deze thema's zijn in het Uitvoeringsplan als volgt vastgesteld:

- Thuisbasis op Orde: de doelen van deze pijler worden nog nader uitgewerkt.
- School: het aanpakken van onderwijsachterstanden, het vergroten van de ontwikkelkansen van kinderen en het toerusten van jongeren voor de arbeidsmarkt met name richting Techniek en Zorg. Hiertoe wordt onder meer de verlengde schooltijd in Rotterdam Zuid uitgebreid naar andere wijken buiten de Children's Zone en investeren we in onderwijshuisvesting van het voortgezet onderwijs.
- Werk: het vergroten van de arbeidsparticipatie van bewoners van Rotterdam Zuid, waardoor het aantal mensen dat afhankelijk is van de bijstand structureel wordt verminderd.
- Wonen: ingrepen in de verouderde woningvoorraad van Rotterdam Zuid moeten ervoor zorgen dat gemengde woonmilieus gerealiseerd worden, zodat woonruimte beschikbaar komt voor sociale stijgers uit Zuid. Bij dit alles is verduurzaming een belangrijk uitgangspunt.
- Veilig: het effectiever signaleren, voorkomen en aanpakken van ondermijnende activiteiten.

De te behalen resultaten worden in overleg met het Rijk in het najaar bepaald en worden bij het volgende begrotingsproduct opgenomen.

Effectindicatoren	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
School							
Een hogere gemiddelde score op de Centrale Eindtoets scholen op Zuid				531,9	531,9		
				Referentiewaarde			

Werk*

Trendbreuk in bijstandsontwikkeling op Zuid	Streefwaarde	38,9%	38,4%	37,9%	37,4%	37,4%
	Referentiewaarde	40,3%	40,1%	40,2%	40,2%	40,33%
Absolute ontwikkeling bijstandspopulatie op Zuid	Referentiewaarde	14.203	13.507	14.567	13.974	13.724
Uitstroom naar werk op Zuid	Streefwaarde	2.100	2.200	2.200	2.200	2.200
	Referentiewaarde	1.909	1.854	1.423	1.919	842

Wonen

Steigers op Zuid	Streefwaarde	750	1.500	2.250	3.000
	Referentiewaarde	780	1.956	2.820	

Cultuur

Verhoging cultuurparticipatie en nieuw beeldbepalend instituut	PM

* de realisatiecijfers van de pijler werk in 2022 zijn de cijfers t/m juni 2022

Wat gaan we doen in 2024?

In de onderstaande paragrafen wordt toegelicht wat er binnen de verschillende pijlers wordt gedaan in 2024. Overkoepelend geldt voor alle pijlers dat het beter betrekken van de inwoners van Rotterdam-Zuid bij het NPRZ een belangrijke ambitie is voor de komende jaren. Met de aanpak Wijk aan Zet is het afgelopen jaar ingezet op aansluiten bij wat de wijk nodig heeft en Rotterdammers meer zeggenschap geven over hun directe omgeving. Het ligt dan ook voor de hand om daar verder op te borduren, samenwerking op te zoeken met de wijkraden en aansluiting te zoeken bij de wijkakkoorden.

In het nieuwe uitvoeringsplan 2023-2027 zijn twee nieuwe pijlers toegevoegd: Thuisbasis op Orde en Veilig. Inhoudelijk zal in onderstaande paragrafen al worden toegelicht welke plannen hiervoor zijn geformuleerd voor 2024. Financieel zitten deze pijlers niet in de lopende Regiodeal 2019-2022.

Pijler Thuisbasis op orde

De Thuisbasis op is als volwaardige pijler toegevoegd aan het nieuwe uitvoeringsplan NPRZ 2023-2027. Hierop inzetten is van belang om de ambities van met name de pijlers School en Werk te verwezenlijken. Een stevige thuisbasis vergroot immers de kans op een succesvolle schoolcarrière voor kinderen en de kans op werk voor volwassenen. Voor de pijler Thuisbasis op orde zijn extra (rijks)middelen beschikbaar gekomen voor bepaalde activiteiten die we in 2024 gaan uitvoeren.

Wijkteams

Ook in 2024 geven we uitvoering aan de afspraak dat we ervoor zorgen dat er in het NPRZ-gebied geen wachtlijsten voor de wijkteams zijn. Wat concreet betekent: dat er geen burgers zijn die langer dan 14 dagen moeten wachten voordat zij ondersteuning krijgen van het wijkteam. Hier blijft het randvoorwaardelijk dat de capaciteit binnen de wijkteams zowel kwantitatief als kwalitatief op orde is.

Children's Zone werkwijze en gezinsaanpak

In 2024 verbinden we de Children's Zone (CZ) werkwijze van de wijkteams en de gezinsaanpak in NPRZ-op 'slimmer' en efficiëntere manier in het kader van de integrale preventie (van gezinnen) in de wijken van Zuid. De CZ-werkwijze en gezinsaanpak overlappen elkaar en daarom willen we deze efficiënter met elkaar verbinden en versterken.

Het doel van de CZ-werkwijze is om de thuissituatie van gezinnen te versterken door ouders vaardigheden aan te leren zodat zij hun kinderen een betere toekomst kunnen bieden. Momenteel is CZ actief in de volgende wijkteams: Afrikaanderwijk, Bloemhof, Carnisse, Feijenoord, Hillesluis, Oud-Charlois, Tarwewijk en Vreewijk. Vooruitlopend op de uitbreiding is een pilot gestart in Zuidwijk.

Het doel van de gezinsaanpak is het bereiken en ondersteunen van gezinnen met kinderen 0-18 jaar met geldzorgen die niet bereikt worden door het reguliere aanbod, zoals wijkteam en Vraagwijzer. Om zo om op middellange termijn een gezonde gezinssituatie te creëren en financiële problemen aan te pakken, zodat op lange (re) termijn de kansen van de kinderen worden versterkt.

We willen de werkwijze van de CZ aanpak en de werkwijze van de gezinsaanpak uiterlijk begin 2024 geïntegreerd hebben in één werkwijze zodat in alle wijkteams waar de CZ-medewerkers zitten samen met de gezinsondersteuners van de gezinsaanpak op deze manier werken. Verder willen we in 2024 de methodiek Brug naar een Positieve Toekomst doorontwikkelen en implementeren. Hier worden dan ook de werkzame ingrediënten van de gezinsaanpak in geïntegreerd. Zowel de CZ teams als de gezinsaanpak werken met deze methodiek.

Ook hebben we de intentie om de CZ-werkwijze uit te breiden van 8 naar 16 wijken. De gezinsaanpak wordt uitgevoerd in Tarwewijk en Carnisse en ook die aanpak willen we uitbreiden naar een nog nader te bepalen wijk.

Programmatistische aanpak 0-4 jarigen

In 2024 geven we uitvoering aan de programmatistische aanpak 0-4 jarigen zodat kinderen taalvaardig, motorisch goed ontwikkeld en mentaal gezond op de basisschool komen. In 2023 werkt een kwartiermaker deze programmatistische aanpak 0-4 aanpak samen met partners uit.

Pijler school

Om gelijke kansen te realiseren en de talenten van de kinderen beter te benutten werken wij in het Nationaal Programma Rotterdam-Zuid met de scholen en vele partners aan tien uur extra schooltijd, de Dagprogrammering. In deze uren bieden scholen extra activiteiten aan voor hun leerlingen op het gebied van taal, rekenen, sociaal-emotioneel leren, sport en gezondheid, kunst en cultuur, wetenschap en techniek, ICT en media, natuur en milieu, burgerschap en loopbaanoriëntatie.

Ook in schooljaar 2023-2024 bieden wederom in totaal 41 scholen op Zuid Dagprogrammering aan: 34 scholen in het primair onderwijs en 7 scholen in het voortgezet onderwijs. In het voortgezet onderwijs wordt niet tien uur

maar zes uur extra leertijd voor één derde van de leerlingen aangeboden. Op dit moment vinden er gesprekken plaats over eventuele uitbreiding van het aantal Dagprogrammeringscholen. Dit is afhankelijk van beschikbare middelen en van scholen die eventueel zouden willen meedoen aan de Dagprogrammering.

Ook in schooljaar 2023-2024 zal net als in voorgaande jaren een outputmeting Dagprogrammering worden gedaan. Deze outputmetingen geven inzicht in het aantal Dagprogrammeringsuren die scholen realiseren en welk type activiteiten de scholen aanbieden binnen de Dagprogrammering.

In 2022 is voor de eerste keer een schouw uitgevoerd onder 6 Dagprogrammeringsscholen naar de opbrengsten van Dagprogrammering. Deze schouw wordt in 2023-2024 nogmaals uitgevoerd onder andere Dagprogrammeringsscholen.

Voorschoolse educatie (ve)

Het Rijk heeft voor 2023 t/m 2025 extra middelen beschikbaar gesteld voor NPRZ in het kader van de SPUK (specifieke uitkering) Kansrijke wijken voor het thema Ontwikkeling Jonge Kind. Wij gaan deze extra impuls inzetten voor de volgende maatregelen:

1. Om meer kinderen die er baat bij hebben gebruik te laten maken van VE gaan we in NPRZ-gebied de voorschoolse educatie (ve) gratis maken voor kinderen uit de doelgroep Extra Spelen en Leren waarvan het inkomen van de ouders maximaal 130% van het wettelijk sociaal minimum bedraagt;
2. Om de ontwikkeling van het kind te stimuleren in het gezin gaan we in NPRZ-gebied een extra impuls te geven aan Thuis in Taal en andere bestaande ouderactiviteiten;
3. Training en coaching organiseren voor pedagogisch medewerkers en leerkrachten groep 1, 2 en 3 om in NPRZ-gebied een extra impuls te geven aan de doorgaande leerlijn en de (zorg)kwaliteit van de voorschool en vroegschool.

De verwachting is dat we met deze maatregelen de VE in NPRZ een flinke impuls kunnen geven bovenop de inzet vanuit het Rotterdams Onderwijsbeleid en dat we door middel van monitoring en evaluatie kunnen kijken wat mogelijk goed kan werken voor de rest van de stad.

Kwaliteit én aanpak leraren

Op dit moment wordt het nieuwe Rotterdams Onderwijsbeleid (ROB) 2024-2027 uitgewerkt en eind november aan de raad aangeboden. De gemeente heeft voor verschillende onderdelen waar rijksmiddelen beschikbaar zijn gekomen voor NPRZ in principe 50% gemeentelijk cofinanciering geborgd. Dit als plus voor Zuid ten opzichte van de reguliere stedelijke inzet vanuit het nieuwe ROB. Het betreft de onderdelen kwaliteit en leraren.

Kwaliteit is in het uitvoeringsplan NPRZ 2023-2027 gedefinieerd als extra capaciteit voor het versterken /ondersteunen van de schoolleiding zodat er ruimte komt om te sturen op de kwaliteit van het onderwijs. Voor leraren is in het uitvoeringsplan afgesproken dat in 2023 de NPRZ-partners gezamenlijke ambities formuleren om het personeelstekort binnen het onderwijs in NPRZ-gebied in ieder geval relatief te verminderen. Om vervolgens op basis van reguliere metingen van het personeelstekort én werkzame elementen om de tekorten aan te pakken, te bepalen wat we gezamenlijk kunnen gaan doen. Op dit moment werken het onderwijs, de gemeente en het NPRZ deze afspraken uit in concrete maatregelen en kaders op basis waarvan scholen in NPRZ gebied in 2024 subsidie kunnen aanvragen.

Pijler Werk

Een aanzienlijk deel van de beroepsbevolking van Zuid bevindt zich in een kwetsbare positie. Deze groep mensen wordt eerder en harder geraakt door economische crises, zoals de corona-crisis en de energiecrisis hebben laten zien. Zzp-ers en mensen met flexibele contracten met een lager opleidingsniveau die lager betaald werk doen, raken dan sneller hun werk en inkomen kwijt. Deze groepen beschikken ook minder dan anderen over de financiële buffers en vaardigheden om op eigen kracht met tegenslagen om te gaan en zijn sneller aangewezen op een uitkering.

Hoe langer een werkzoekende in een uitkeringssituatie zit, hoe lastiger het wordt om de connectie met de arbeidsmarkt (weer) te leggen en hoe groter de kans dat er problemen ontstaan rondom schulden of gezondheid die het perspectief op werk belemmeren. Juist voor mensen die de stap naar werk graag willen zetten en daarvoor bijgeschoold of omgeschoold moeten worden ontstaan dan ingewikkelde situaties.

Het is dan ook van groot belang om de uitgangspositie van schoolverlaters, werkzoekenden en werkenden van Rotterdam Zuid structureel te versterken. Dat is niet alleen in het belang van de mensen zelf, of van de gemeente Rotterdam. Ook werkgevers hebben er een groot belang bij om meer te investeren in het ontsluiten en ontwikkelen van het onbenutte arbeidspotentieel op Zuid. De personeelstekorten hebben – in weerwil van de opeenvolgende crises - een structureel karakter. Veel werknemers gaan namelijk met pensioen en moeten worden vervangen. Daarnaast verandert de economische structuur en ontstaan nieuwe verdienmodellen. Door deze ontwikkelingen worden werkgevers uitgedaagd om op een andere manier met hun vraag naar arbeidskrachten om te gaan. De bewoners van Zuid moeten kunnen meeprofiteren van de kansen die daardoor ontstaan.

Het in 2019 ingerichte programma Samen voor Zuid wordt daarom in 2024 gecontinueerd. Veel werkzoekenden op Zuid ervaren verschillende problemen bij het vinden van werk. Om deze belemmeringen zoveel mogelijk weg te nemen of beheersbaar te maken, worden op Zuid extra consultants ingezet. Deze medewerkers besteden samen met de werkzoekende, met het perspectief op werk, gerichte aandacht aan de aanpak van de belemmeringen. Vanwege de veelheid en complexiteit van de problemen, is het programma gericht op werk én zorg. In de drie gebieden op Zuid wordt de begeleiding vanuit verschillende disciplines vormgegeven. Door de afgewogen inzet van taal, scholing, jobcoaching en indien nodig ook loonkostensubsidie, komt werk stap voor stap dichterbij. Om de positie van de werkzoekende verder te verstevigen kan via de wijkteams schulddienstverlening en zorg worden ingezet. De Leerpraktijkcentra spelen hierin een belangrijke rol. Rotterdammers worden daar in de gelegenheid gesteld om in hun wijk leerwerktrajecten te volgen. De verbinding met betrokken werkgevers in de wijk, de sectoren die voor de economische transitie van belang zijn (haven, bouw & techniek en zorg) en de cruciale maatschappelijke beroepen (o.a. kinderopvang, onderwijs, politie, OV) wordt daarbij verder versterkt.

In 2024 wordt in het kader van Samen voor Zuid extra aandacht besteed aan de inkomenszekerheid van mensen die vanuit de uitkering aan het werk gaan. We zien dat veel mensen die (meer) gaan werken dan worden geconfronteerd met schommelingen in hun maandelijks inkomen, bijvoorbeeld omdat de toeslagen die ze ontvangen aangepast worden. Ook wordt extra geïnvesteerd in de beschikbaarheid en toegankelijkheid van kinderopvang. Voor veel ouders in de bijstand is dit een belangrijke voorwaarde om de stap naar werk met vertrouwen te kunnen zetten.

iEconomische structuurversterking

Onder de noemer Cultuur&Campus werken de kunstacademies (Codarts en Willem de Kooning) samen met de

Erasmus Universiteit en de gemeente Rotterdam aan een iconisch instituut op Zuid. Met innovatieve samenwerking van onderzoek, onderwijs en cultuur en door het iconische en innovatieve karakter, zal Cultuur&Campus bezoekers van binnen en buiten Rotterdam trekken. Zo wordt Zuid niet alleen een gebied om te wonen, maar ook om naartoe te komen. Op die manier zal Cultuur&Campus als economisch vliegwiel fungeren.

Een tijdelijke vestiging van Cultuur&Campus wordt eind 2024 in gebruik genomen aan de Putselaan (experimenteerruimte voor een snelle start). Daarnaast wordt vol ingezet op de lange-termijnontwikkeling van Cultuur&Campus aan de Doklaan. Voor de tijdelijke huisvesting aan de Putselaan is een EU-subsidie toegekend. Cultuur&Campus Putselaan wordt ingezet als lighthouse project for the New European Bauhaus.

In het kader van de economische structuurversterking via het NPRZ wordt ook de aanpak van winkelstraten gecontinueerd. De afgelopen jaren is met name bij de Beijerlandse laan/Groene Hilledijk een integrale aanpak ontwikkeld, waarbij deze lange winkelstraat werd gerevitaliseerd. In de integrale aanpak is veiligheid een belangrijke randvoorwaarde. Deze straten hebben het in de breedte zwaar: de branchering is eenzijdig en kwetsbaar, veel ondernemers hebben het moeilijk en/of houden zich bezig met zaken die mogelijk niet volgens wet- en regelgeving zijn.

De integrale aanpak is ontwikkeld om te voorkomen dat deze straten nog verder afglijden. Door het aanpakken van de verouderde fysieke omgeving, een stevige veiligheidsaanpak ter voorkoming van ondermijning en het ontwikkelen van een aantrekkelijk winkelaanbod, worden de winkelstraten weer de economische haarvaten in de wijken die helpen de economie te versterken. Er wordt een begin gemaakt met de aanpak van de Wolphaertsbocht en de Slinge (beiden in Charlois).

Pijler Wonen

Projecten in de pijler Wonen kennen een lange doorlooptijd. Tussen start en realisatie ligt vaak een periode van 7 tot 10 jaar. Verwerving van vastgoed, participatie, overeenstemming bereiken met particuliere eigenaren, bouwplanvoorbereiding en herhuisvesting vraagt veel tijd. In 2024 zullen we een nieuwe stap zetten in de realisatie van de projecten uit het door de raad vastgestelde werkprogramma NPRZ 2019 -2022. Deze projecten lopen nog door.

Daarnaast werken we op basis van de uitkomsten van de midtermreview aan de ontwikkeling en uitvoering van projecten voor het nieuwe Uitvoeringsplan NPRZ 2023- 2027. Daarin is benadrukt dat – in aansluiting op de raadsbrief Stadsvernieuwing 2.0. en de introductie van Wijken aan Zet - wijkgericht werken en participatie van bewoners belangrijke uitgangspunten zijn bij al onze projecten.

We werken langs 4 sporen:

1. Basisaanpak Particuliere Voorraad (Steigers op Zuid)

Dit programma is gericht op het wegwerken van achterstallig onderhoud in particuliere panden en activeren van de VVE's. Waar mogelijk wordt een koppeling met verduurzaming gelegd. Het streven is om iedere collegeperiode 3000 woningen aan te pakken. In 2024 werken we door aan het programma uit de voorgaande collegeperiode, waarbij de verwachting is dat in 2024 de laatste van de in aanpak genomen woningen bouwtechnisch gereed zullen worden opgeleverd. Tevens starten we in 2024 met het programma voor deze collegeperiode (2023-2026).

2. Grondige aanpak van de Particuliere Voorraad

Hier gaat het niet alleen om wegwerken van achterstallig onderhoud maar om een structurele verbetering van de woningvoorraad zodat deze minimaal 20 jaar in goede staat is. We doen dit middels grondige renovatie (investering meer dan 37.500 euro per woning), gecombineerd met samenvoegen en vergroten, of sloop/nieuwbouw. In het kader van de lopende regiodeal is het streven om 700 – 900 woningen aan te pakken. De projecten hiervoor zijn vrijwel allemaal in uitvoering genomen. Daarnaast werken we nog aan de aanpak van 600 woningen die voortkomen uit een convenant met de corporaties uit 2016. Deze projecten zijn nu dichtbij realisatie b.v. de Mijnsloot blokken in de Tarwewijk. Oplevering wordt daar verwacht in 2024. In 2021 hebben we succesvol een aanvraag gedaan voor het Volkshuisvestingsfonds. Hierdoor is budget beschikbaar voor de aanpak van ruim 600 woningen. Eind 2023 en in de loop van 2024 komen er voor de grondige aanpak Particuliere Voorraad mogelijk meer middelen beschikbaar uit de 2e en 3e tranche Volkshuisvestingsfonds.

3. Corporatie voorraad

De corporaties zorgen voor de aanpak van 12.000 woningen op Zuid middels ingrijpende renovatie of sloop/nieuwbouw. Ze financieren dit uit eigen middelen.

4. Woonmilieu

Goed wonen vraagt om meer dan een goede woning. Ook de woonomgeving is van groot belang. We zetten daarom in op verbetering van buitenruimte, winkelstraten en mobiliteit. In de regiodealmiddelen is 23 miljoen gereserveerd voor buitenruimteprojecten. Meerdere buitenruimteprojecten zullen in 2024 worden opgeleverd, zoals de buitenruimte bij de Walravenbuurt, Nijverheidsstraat, Ericaplein en het Slotboomplein. Tevens zal in 2024 worden gestart met de buitenruimteprojecten Park in de Maashaven (Nelson Mandelapark), Carnisse Goereesestraat, Eksterstraat e.o., parkeren in Carnisse, Mijnslootbuurt blok 1, 2 en 3 en project Tarwekracht: een groene verbindingroute in de Tarwewijk tussen het Mijnslootplein en het plein bij de Zwartewaal school. Ook de aanpak van de winkelstraten Katendrechtseledijk/Wolphaersbocht en Beijerlandseledijk/Groene Hilledijk draagt bij aan de verbetering van het woonmilieu.

In het gemeentelijk coalitieakkoord 2022-2026 zijn nieuwe middelen (€ 80 miljoen) gereserveerd voor de pijler wonen van NPRZ en zijn opgenomen in de gemeentebegroting. Deze middelen dienen (deels) als cofinanciering bij andere financieringsbronnen. Bij het schrijven van deze begroting is het uitvoeringsplan 2023 – 2027 vastgesteld door het college van B&W op 21 februari 2023, het basisdocument. In dit uitvoeringsplan, dat afzonderlijk is voorgelegd aan de gemeenteraad, staan de plannen opgenomen voor de komende periode en de besteding van het nieuwe budget.

Pijler Veilig

Integrale aanpak/proces op de winkel/woonstraten In Bloemhof: Putsebocht, Dordtselaan en Strevelsweg

Deze straten verdienen de aandacht vanuit economisch en leefbaarheidsoogpunt. Ook verdienen de bewoners in deze straten alle aandacht. Zeker op de Strevelsweg en Putsebocht waar ook meerdere zorginstellingen gevestigd zijn. De drie straten zijn niet vitaal en de inzet is om het winkelaanbod te verkleinen én meer woningen te creëren.

- Het deel van de winkelstraten dat blijft moet vitaler gemaakt worden.

- Er worden veel misstanden geconstateerd in de woningen.

De veiligheid en leefbaarheid van de straten moet worden vergroot door verschillende vormen van inzet van toezicht zoals bijvoorbeeld Intensief Beheer en Grip op Vastgoed (er wordt voor Intensief Beheer en Grip op Vastgoed een voorstel gedaan middelen in te zetten vanuit de Regio Deal voor inzet in o.a. Bloemhof).

- Ondernijning bij ondernemingen en pandeigenaren moet worden aangepakt door de aanpak van ondernijnde criminaliteit.
- De koppeling met Grip op Vastgoed en de aanpak van de problematiek van de EU-arbeidsmigranten moet intensiever gelegd worden.

Voor deze aanpak is procesregie nodig. De aanpak van winkelstraten, in combinatie met aanpak ondernijning, de aanpak van de problematiek van de EU-arbeidsmigranten en inzet Intensief Beheer en Grip op Vastgoed, de pandenaanpak en de communicatie met bewoners is complex en moet integraal worden opgepakt. De borging bestaat uit het duurzaam aanpakken van misstanden en het vitaliseren van het winkelstratenaanbod.

Wat gaat het kosten in 2024?

In onderstaande tabel is op het niveau van de Regiodeal 2019-2022 het totaal van realisatie en begroting opgenomen. Daarna volgt per pijler meer inzicht.

Pijlers	Totale rijksbijdrage	Realisatie 2022	Cumulatieve realisatie tm 2e herz. 2023	Begroting 2e helft 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
School	44	8,4	30,46	0,0	0,0	9,6	4,4	0,0
Werk	24	5,7	24	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Wonen	60	3,52	29,63	3,33	5,94	8,10	7,01	6,00
Cultuur	2	0,22	1,95	0,05	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal	130	17,83	86,04	3,38	5,94	17,70	11,41	6,00

Pijler school

School	Totale rijksbijdrage	Realisatie 2022	Cumulatieve realisatie tm 2e herz 2023	Begroting 2e helft 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
1 Children's Zone	18,1	5,2	22,85	0,0	0,0	0,0		
2. Dagprogrammering buiten	2,2	1,0	1,46	0,0	0,0	0,0		

3. Herstructurering VO	14,0	0,0	0,0	0,0	0,0	9,6	4,4	0,0
4. Leraren	6,8	0,8	5,3	0,0	0,0	0,0		
5. Cultuurcampus	2,5	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0		
6. Dagprogrammering VO	0,4	0,5	0,79	0,0	0,0	0,0		
Totaal	44,0	8,4	30,46	0,0	0,0	9,6	4,4	0,0

Met uitzondering van 'herstructurering VO' worden er in 2024 geen middelen meer ingezet vanuit de regiodeal 2019-2022 in de pijler School

3. Herstructurering VO

In 2018 is het convenant 'herontwerp voortgezet onderwijs Rotterdam Zuid' gesloten. Naast de dekking van de regiodeal is ook de cofinanciering (door gemeente) geregeld. De middelen worden pas gerealiseerd bij oplevering van de nieuwe objecten.

Pijler werk

Werk	Totale rijksbijdrage	Realisatie 2022	Cumulatieve realisatie tm 2e herz. 2023	Begroting 2e helft 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
1. Inzet op de vraagkant; Matching op Werk	4,0	1,90	6,51	0,0	0,0			
2. Aanpak Versterking Aanbodkant; Tegenprestatie	8,0	2,0	8,00	0,0	0,0			
3. Aanpak versterking Aanbodkant: Prematching en Tegenprestatie	6,0	1,50	5,60	0,0	0,0			
4. LeerWerkakkoord	4,0	0,30	3,70	0,0	0,0			
5. Onderzoek, monitoring, evaluatie, methodiek-ontwikkeling, professionalisering, communicatie.	2,0	0,00	0,19	0,0	0,0			
Totaal	24,0	5,70	24	0,00	0,00			

Er worden in 2024 geen middelen meer ingezet vanuit de Regiodeal 2019-2022 in de pijler Werk.

Pijler wonen

Wonen	Totale Rijksbijdrage	Realisatie 2022	Cumulatieve realisatie tm 2e	Begroting 2e helft	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027

	herz 2023		2023					
1 Grondige aanpak particuliere voorraad: sloop /nieuwbouw + transformatie bestaande voorraad	46,7	2,07	23,74	2,06	3,75	5,55	5,60	6,0
2 Woonmilieus: buitenruimte + winkelstraten	12,3	1,44	5,89	0,77	1,69	2,55	1,41	0,0
3. Regionale Spreiding	1,0	0,0	0,0	0,50	0,50	0,0	0,0	0,0
Totaal	60,0	3,51	29,63	3,33	5,94	8,10	7,01	6,00

1. Grondige aanpak

Binnen de grondige aanpak via sloop-nieuwbouw is er voor het jaar 2024 € 3,75 mln begroot:

Eind 2020 is de gemeenteraad niet akkoord gegaan met de integrale herstructurering van de Fazantstraat en daarom wordt er een gewijzigde aanpak uitgewerkt waarin samenvoeging en woningverbetering een prominente plaats hebben. Hierbij worden voor 2024 € 3,75 mln aan bestedingen verwacht voor alternatieve projecten waarvan de planvoorbereiding inmiddels is gestart. Dit betreft vooral de gebiedsaanpak in de wijk Bloemhof waarvan het proces in 2023 is gestart en in 2024 doorloopt in voorbereiding.

2. Woonmilieus: buitenruimte en winkelstraten

Binnen de meerjarige en integrale aanpak woonmilieus: winkelstraten en buitenruimte is er voor het jaar 2024 € 1,69 mln begroot.

Voor de aanpak van de buitenruimte rondom de nieuwe woningen is de totale rijksbijdrage in het kader van de regiodeal NPRZ € 6,3 mln. Voor 2024 wordt hiervan aan bestedingen begroot € 1,69 mln voor o.a. de projecten Carnisse Goereestraat, parkeren in Carnisse, Eksterstraat, Mijntuinbuurt fase 1, 2 en 3 en Park in de Maashaven.

3. Regionale spreiding

Binnen de regionale Spreiding werkt de provincie Zuid-Holland aan het borgen van de ontwikkeling van de goedkope woningvoorraad in de regio. Onderdeel hiervan is een financiële incentive in het kader van de opgave in Rotterdam Zuid voor die regiogemeenten waar extra DAEB-woningen (Dienst van Algemeen Economisch Belang) worden gerealiseerd. De financiering van deze stimuleringsmaatregel bestaat naast de provinciale inbreng (€ 4 mln) uit een bijdrage vanuit de regiodeal Rotterdam Zuid van € 1 mln. De regeling is ingegaan per 1 juni 2020 en loopt tot 1 januari 2024. In 2021 heeft de gemeente Rotterdam overeenkomstig eerder gemaakte afspraak aan de provincie Zuid-Holland een bijdrage van € 1 mln formeel verleend als cofinanciering voor de door Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland vastgestelde subsidieregeling "Spreiding sociale woningbouw regio Rotterdam" (totaal subsidiebudget € 5 mln). De eerste € 0,5 mln (50%) is in 2021 als voorschot naar de provincie overgemaakt. Naar verwachting zal in 2024 op basis van de provinciale eindverantwoording het laatste bedrag (maximaal € 0,5 mln) worden overgemaakt. Bijdragen worden zowel in het kader van de jaarrekening van de gemeente Rotterdam als in deze rapportage naar het Rijk pas als besteding opgenomen wanneer de provincie subsidies heeft vastgesteld op basis van door de gemeenten geleverde prestaties (gestart zijn met de bouw van de extra woningen).

Pijler cultuur

Cultuur	Totale rijksbijdrage	Realisatie 2022	Cumulatieve realisatie tm 2e herz 2023	Begroting 2e helft 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
1 Culturele Programmering	0,9	0,0	1,02	0,0	0,0			
2 Talentontwikkeling	1	0,22	0,82	0,05	0,0			
3 Planvorming NCWI en onderzoek	0,1	0,00	0,12	0,0	0,0			
Totaal	2,0	0,22	1,95	0,05	0,0			

Er worden in 2024 geen middelen meer ingezet vanuit de regiodeal 2019-2022 op de pijler cultuur. De resultaten van de Pijler Cultuur regiodeal 2018-2022 worden in de jaarrapportage 2023 vermeld.

Onderhoud kapitaalgoederen

Pagina 220

Onderhoud kapitaalgoederen

De gemeente is eigenaar en beheerder van de openbare ruimte. Een goed onderhouden openbare ruimte draagt in hoge mate bij aan een veilige en fijne woon- en leefomgeving. Rotterdam investeert jaarlijks veel geld in het onderhoud van haar openbare ruimte, om te zorgen dat die schoon, heel en veilig is. Het in stand en op orde houden van de openbare ruimte vraagt voortdurende aandacht, verantwoorde keuzes en investeringen. Het beleid hiervoor staat in de Nota Onderhoud Kapitaalgoederen 2023-2027, Nota Vervangingsinvesteringen Openbare Ruimte 2021-2071 en de Kadernota Vastgoed 2018.

Beleid Financiële consequenties

Beleid

Nota Onderhoud Kapitaalgoederen 2023-2027

De assets in de openbare ruimte zijn kapitaalgoederen die van grote maatschappelijke waarde zijn en onderhoudskosten en vervangingsinvesteringen met zich meebrengen. Het onderhoud van deze kapitaalgoederen vormt een aanzienlijke post op de gemeentelijke begroting. Achterstallig onderhoud zorgt voor mogelijk onveilige situaties en meer kosten en inspanning dan bij tijdig onderhoud. In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is daarom bepaald dat in de gemeentelijke begroting en jaarrekening een verplichte paragraaf 'Onderhoud Kapitaalgoederen' wordt opgenomen. Basis daarvoor is een integrale Nota Onderhoud Kapitaalgoederen, die eens in de vier jaar door de gemeenteraad wordt vastgesteld. De Nota Onderhoud Kapitaalgoederen 2023 - 2027 beschrijft hoe de gemeente Rotterdam haar beschikbare middelen in wil zetten om de bestaande kapitaalgoederen in de openbare ruimte verantwoord te beheren en te onderhouden. Het doel is om verwaarlozing van de openbare ruimte te voorkomen, en daarmee verlies van waarde van investeringen die in het verleden in de stad zijn gedaan

en de komende jaren nog gaan plaatsvinden. De financiële consequenties van de Nota Onderhoud Kapitaalgoederen 2023-2027 zijn per assetgroep structureel in de begroting verwerkt.

Nota Vervangingsinvesteringen Openbare Ruimte 2021-2071

De Nota Vervangingsinvesteringen Openbare Ruimte wordt om de vier jaar opgesteld. De eerste Nota Vervangingsinvesteringen dateert van 2021. Op basis van kengetallen is de investeringsbehoefte, en daarmee de kapitaallasten voor de vervangingsinvesteringen, voor vijftig jaar vooruit doorgerekend. Het is een theoretische, beleidsarme doorrekening, als onderdeel van de doorrekening van de vervangingsbehoefte van het gehele Rotterdamse bezit.

Kadernota Vastgoed 2018

De Kadernota Vastgoed bevat richtlijnen hoe om te gaan met gemeentelijk vastgoed en het vastgoed zowel financieel als functioneel optimaal te benutten voor de stad.

Financiële consequenties

Assetgroep (* €1 mln)	Exploitatie	Investerings	Totaal budget 2024
Wegen	53.1	29.1	82.2
Groen en bomen	45.0	9.7	54.7
Speelvoorzieningen	5.9	5.8	11.7
Civiele kunstwerken	22.4	26.6	49.0
Beeldende kunst en monumenten	2.2	0.3	2.5
Begraafplaatsen	1.8	0.8	2.6
Oppervlaktewater	5.9	4.1	10.0
Verkeersinstallaties	3.7	7.1	10.8
Openbare verlichting	6.6	9.1	15.7
Parkeervoorzieningen	5.0	4.2	9.2
Toezichtcamera's	0.2	-	0.2
Afvalvoorzieningen	2.1	4.8	6.9
Vastgoed	33.9	170.9	204.8
Totaal	187.8	272.5	460.3

Subsidies

Subsidies zijn financiële bijdragen aan burgers of organisaties voor activiteiten die bijdragen aan de realisatie van een door de gemeenteraad vastgesteld beleidsdoel.

[BeleidSubsidielijst](#)

Beleid

De gemeentelijke [Subsidieverordening Rotterdam 2014 \(SVR 2014\)](#) bevat de spelregels voor subsidieverlening. De verordening bepaalt dat er twee subsidievormen zijn: eenmalige subsidies en jaarlijkse subsidies. Een eenmalige subsidie verstrekt de gemeente voor één of meer prestaties of activiteiten die in beginsel van bepaalde duur zijn. Een jaarlijkse subsidie verstrekt de gemeente per kalender- of boekjaar.

Hieronder zijn de relevante [subsidiebelevingsvelden](#) nader toegelicht.

Cultuur

Rotterdam wil een zo breed en divers mogelijk publiek bereiken met een [cultuurbeleid](#) dat inclusief en innovatief is en dat interconnectiviteit bevordert. Rotterdam heeft daarvoor onder andere diverse subsidieregelingen die kunst- en cultuurprojecten mogelijk maken en de artistieke ontwikkeling van makers bevorderen.

Sport en Recreatie

Rotterdam draagt graag bij aan het versterken van het imago van Rotterdam als [sportstad](#). Denk hierbij aan het mogelijk maken van grote (top)sportevenementen en het ondersteunen van sportverenigingen.

Onderwijs

De gemeente heeft de ambitie dat de kansengelijkheid in het [onderwijs](#) toeneemt. Samen met de onderwijsinstellingen, leraren en ouders zorgen we ervoor dat alle Rotterdamse scholieren het beste onderwijs krijgen. Daartoe worden subsidies verstrekt aan het verkleinen van kwaliteitsverschillen tussen scholen, burgerschap, leraren en extra onderwijs in de vorm van dagprogrammering. Kansengelijkheid begint bij de financiële toegankelijkheid in de voorschool; ook hier wordt op ingezet met behulp van subsidies. Verder wordt er door middel van subsidies geïnvesteerd in onderwijshuisvesting.

Economische ontwikkeling

Met deze subsidie stimuleert de gemeente initiatieven die het Rotterdamse [vestigingsklimaat en/of de werkgelegenheid vergroten](#).

Maatschappelijke Ondersteuning

De subsidies zijn bedoeld voor onder meer de gebieden [integratie](#), [samenleven](#), [jeugd](#) en [taal](#).

Volksgezondheid

De gemeente vindt het belangrijk om met subsidies de gezondheid van Rotterdamse bewoners te stimuleren. Ondersteuning van de [gezondheid](#) is belangrijk voor de huidige en toekomstige Rotterdamse samenleving.

Subsidielijst

In het onderstaande overzicht is per programma aangegeven hoeveel subsidie begroot is voor welke instelling. De werkelijke realisatie op basis van de subsidiebeschikkingen kan dus afwijken en aan de subsidiestaat in de begroting kunnen geen rechten worden ontleend.

Sustainable development goals

Pagina 222

Paragraaf Sustainable Development Goals

[Geen armoede \(SDG 1\)](#) en [geen honger \(SDG 2\)](#)[Goede gezondheid en welzijn \(SDG 3\)](#)[Kwaliteitsonderwijs \(SDG 4\)](#)[Schoon water en sanitair \(SDG 6\)](#)[Betaalbare en duurzame energie \(SDG 7\)](#)[Eerlijk werk en economische groei \(SDG 8\)](#)[Innovatie en duurzame infrastructuur \(SDG 9\)](#)[Ongelijkheid verminderen \(SDG 10\)](#). [gendergelijkheid \(SDG 5\)](#).[Duurzame steden en gemeenschappen \(SDG 11\)](#)[Verantwoorde consumptie en productie \(SDG 12\)](#)[Klimaatactie \(SDG 13\)](#)[Leven op het land \(SDG 14\)](#) en [leven in het water \(SDG 15\)](#)[Vrede, veiligheid en sterke publieke diensten \(SDG 16\)](#)[Partnerschappen om de doelen te bereiken \(SDG 17\)](#)

Sustainable development Goals (SDG, Duurzame ontwikkelingsdoelen)

De SDG's (Sustainable Development Goals of Duurzame Ontwikkelingsdoelen) zijn zeventien doelen om van de wereld een betere plek te maken in 2030. De SDG's zijn afgesproken door de landen die zijn aangesloten bij de Verenigde Naties (VN), waaronder Nederland. Ook Rotterdam heeft de SDG's omarmd en heeft zich aangesloten bij de VNG-campagne '[Gemeenten 4 Global Goals](#)'. In beleid en plannen zoals het Rotterdams Weerwoord, 'Uit de Knoop', Gezond010 en Veilig@Rotterdam zijn doelen en indicatoren opgesteld die een duidelijke relatie hebben met de SDG's. Ook bedrijven en organisaties in Rotterdam waaronder de Erasmus Universiteit, Hogeschool

Rotterdam, Havenbedrijf Rotterdam, Unilever en Verstegen spices hebben de SDG's doorgevoerd in hun bedrijfsvoering.

Crisissen op het gebied van wonen, energie, klimaat en verdeling van de samenleving leggen extra druk op het realiseren van de ambities van onze stad. Het brede welvaartsbegrip en de duurzame ontwikkelingsdoelen kunnen dienen als gemeenschappelijke stip op de horizon voor alle partijen, in Rotterdam maar ook regionaal en (inter)nationaal, en bieden een gedeelde taal en helpen de krachten van partijen te bundelen. Zo versterken we de samenwerking met onze partners én vergroten we de kansen van Rotterdam om meer Europese subsidies te verwerven om samen te bouwen aan de toekomst van de stad.

Daartoe verschijnt een Rotterdamse rapportage over de duurzame doelen (internationaal heet dat een 'Voluntary Local Review' (VLR)): een overzicht dat laat zien hoe Rotterdam ervoor staat op elk van de zeventien duurzame ontwikkelingsdoelen, wat de aanpak is om de situatie verder te verbeteren en welke inspirerende praktijkvoorbeelden van werken met SDG's er in de stad te vinden zijn.

In de strategische verkenning aan de hand van indicatoren die inzicht bieden in de Staat van de Stad legt de gemeente Rotterdam een link naar het brede welvaartsbegrip en de duurzame doelen: we brengen niet alleen de welvaart van de stad in kaart, maar juist ook het welzijn, alles wat mensen van waarde vinden. En dat niet alleen nu en hier, maar ook 'elders' en 'later'. We willen de negatieve consequenties van onze keuzes niet afwentelen op latere generaties of op plekken elders in de wereld. Zo geven we richting aan beleid en uitvoering en vertalen we een abstract en mondiaal verhaal, naar een Rotterdams verhaal met concrete doelen voor de stad.

De paragraaf Sustainable development goals en de begroting van gemeente Rotterdam

In onderstaande dwarsdoorsnede van de begroting treft u een rapportage over SDG's aan de hand van bestaand en voorgenomen beleid de aandachtspunten in de realisatie daarvan. Bij elke SDG wordt aangegeven in welk begrotingsprogramma het bestaande beleid is beschreven en welke bestaande doelgetargets relevant zijn.

Geen armoede (SDG 1) en geen honger (SDG 2)

SDG 1 richt zich op het beëindigen van armoede in alle vormen. Rotterdam gebruikt de definitie van het SCP: armoede is de situatie dat mensen gedurende langere tijd niet de middelen hebben voor de goederen en voorzieningen die in hun samenleving als minimaal noodzakelijk gelden.

Vanwege de (gevolgen van) de energiecrisis en de stijgende inflatie, zal het aantal Rotterdammers in armoede groeien. Energiearmoede is een belangrijk en snelgroeiend probleem. Met o.a. de Rijksgelden die we ontvingen, is een aantal projecten opgestart (zoals energiekussers) om energiearmoede tegen te gaan.

In september 2023 is het beleidskader 'Rotterdam voor Iedereen- samen sterk tegen armoede en schulden' vastgesteld door de gemeenteraad. De ambitie van het college met dit beleidskader is driedelig:

- We helpen meer Rotterdammers uit de problematische schulden.

- We beperken de gevolgen van het leven met financiële problemen door hen te ondersteunen met aanvullende begeleiding en inkomensondersteunende regelingen zolang de schulden bestaan. Wij zetten in op het meer centraal toegankelijk maken van het gemeentelijk hulpaanbod, zowel de inkomensondersteunende voorzieningen als de schulddienstverlening.
- We zorgen ervoor dat minder Rotterdammers – en dus ook minder kinderen – leven in armoede. Met effectief en preventief beleid doorbreken we de intergenerationele ‘armoedecirkel’, zodat kinderen en jongeren een beter perspectief krijgen om zich gezond, veilig en kansrijk te ontwikkelen.

Deze ambities zijn omgezet in 10 concrete doelen waarmee het college een bijdrage levert aan SDG 1 (geen armoede).

Begrotingsprogramma's: Armoede, schuldhulpverlening, integratie en samenleving, Zorg, welzijn en wijkteams, Sport en recreatie, Energietransitie

Collegetargets:

- Collegetarget ondersteuning aanpak schulden

Goede gezondheid en welzijn (SDG 3)

Vitale Rotterdammers zijn van grote waarde voor de stad: zij kunnen hun talenten beter ontplooiën en zetten zich meer in voor hun stad. Vitaliteit draagt ook bij aan kansengelijkheid. Vitale inwoners doen minder beroep op zorg en ondersteuning. Vanuit het programma Volksgezondheid investeert de gemeente in fysieke en mentale gezondheid van Rotterdammers en in een gezonde leefomgeving, door inspanningen gericht op:

- Gezonde leefstijlen door meer bewegen en gezonde voeding, het vroeg herkennen van gezondheidsrisico's en samenwerking tussen het medisch domein en het sociaal domein
- Het verbeteren van de leefomgeving met gezonde woningen, bijvoorbeeld door het verwijderen van loden leidingen en het aanpakken van beschimmelingsproblemen van huizen. De woningvoorraad moet voldoen aan de eisen uit het Bouwbesluit Bestaande Bouw. Met de Aanpak basiskwaliteit wordt bijvoorbeeld schimmelproblematiek voorkomen door de inzet op goede ventilatie. Enkel glas wordt vervangen door dubbel glas waar dat meegenomen kan worden bij onderhoudswerkzaamheden.
- De verschuiving van het behandelen en genezen van ziektes naar het voorkomen van ziektes.

Rotterdammers kunnen met hun vraag voor hulp en ondersteuning terecht bij de Vraagwijzer, de stedelijke loketten (Centraal Onthaal Volwassenen, Centraal Onthaal Jongeren en Centraal Onthaal Gezinnen) het Jongerenloket of bij het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG). Rotterdammers krijgen hier informatie en advies of worden doorgeleid naar verdere ondersteuning, hulp of zorg. Rotterdammers weten de Vraagwijzer steeds beter te vinden. Tijdens de open inloop worden meer Rotterdammers gezien en geholpen en ook het aantal afspraken neemt toe. Daarnaast wordt vanuit de Vraagwijzer continu bekeken waar kan worden aangesloten in de wijk, om

te voorzien in een laagdrempelige toegang tot ondersteuning en zorg, zoals een spreekuur in een Huis van de Wijk, een stand hebben op een markt of langsgaan bij een bepaald wooncomplex.

De wijkteams helpen momenteel jaarlijks ongeveer 10.000 Rotterdammers met complexe en/of meervoudige problematiek, zoals kwetsbare zwangeren, bankslapers, gedupeerden toeslagenaffaire, slachtoffers van huiselijk geweld, zorgmijders, gezinnen met opvoedondersteuningsvragen en het voorkomen van huisuitzettingen. Door hun centrale plek in het stelsel van Rotterdamse zorg en ondersteuning hebben de wijkteams intensieve contacten met het wijknetwerk en zijn zij in veel gevallen de toegang tot inzet van meer specialistische ondersteuning in de vorm van arrangementen. Soms moeten wijkteams overbruggingszorg leveren doordat er een wachtlijst is bij sommige vormen van andere zorg. We nemen verschillende maatregelen om de wachttijden terug te dringen: wijkteams ondersteunen elkaar door het overnemen van werk. Er is een inzet van extra personeel in de wijkteams. De procedure van aanmelding is verbeterd zodat Rotterdammers sneller op de juiste plek geholpen kunnen worden. Er is meer specialistische jeugdhulp ingekocht. Partners van het wijkteam worden geactiveerd om ook hun rol op te pakken bij het op orde brengen van de basis. Er wordt extra geïnvesteerd in schoolzorgteams zodat het schoolmaatschappelijk werk zelf meer ondersteuningsvragen op school kan oplossen.

Met ouderen en de samenwerkingspartners in de stad hebben we een actieagenda Ouderen opgesteld, die dit najaar voorgelegd zal worden aan de gemeenteraad. Deze actieagenda is de uitwerking van de ambities van dit college en het vervolg op het in december afgeronde uitvoeringsprogramma Rotterdam, Ouder en Wijzer. De inzet vanuit de actieagenda voor ouderen komt bovenop de geborgde activiteiten uit het uitvoeringsprogramma. Een belangrijke ambitie is om de meest dementievriendelijke stad van Nederland te worden, daarvoor is een actieplan dementie opgenomen binnen de actieagenda.

Om ouderen in Rotterdam zo prettig mogelijk oud te laten worden wordt gewerkt aan de uitbreiding van het aantal Thuisplusflats en de bouw van nieuwe woon(zorg)complexen. Het aantal Thuisplusflats in Rotterdam zal worden uitgebreid door middel van een aanbesteding. Om te komen tot een uitbreiding naar 20 Thuisplusflats in de stad, is een aanbesteding gestart. De aanbestedingsstukken worden naar verwachting in Q3 van dit jaar gepubliceerd. Het streven is dat de nieuwe contracten in 2024 ingaan. Ten aanzien van de nieuwbouw, is in 2022 gestart met de bouw van Simeon en Anna. We hadden verwacht dat we in 2023 konden starten met de bouw van twee (cumulatief met Simeon en Anna drie) complexen, maar omdat voorbereidingen en planontwikkelingen langer duren ligt de startbouw waarschijnlijk in 2024.

Op basis van het wetenschappelijk onderbouwd jeugdbeleid van Rotterdam Groeit wordt geïnvesteerd in de meest relevante factoren voor het kansrijk, veilig en gezond opgroeien van kinderen en jongeren. De ambitie is de positieve trend van afnemende problematiek (zoals criminaliteit, slechte geboorte-uitkomsten, en schooluitval) door te zetten. Vanuit de subsidies van het Subsidiekader Jeugdpreventie: 'Versterken en Voorkomen' is er inzet op kwalitatief hoogwaardige preventieve jeugdinterventies. Dit zijn individuele trajecten en groepstrainingen voor Rotterdamse kinderen, jongeren en ouders om te helpen gezond, veilig en kansrijk te kunnen opgroeien. We streven met het collegetarget jeugdpreventie vanaf 2023 naar gemiddeld 5000 kinderen en jongeren (en/of hun ouders/verzorgers) waarbij een goed onderbouwde of bewezen effectieve preventieve jeugdinterventie is afgerond. In 2023 waren tot 1 september voor 6.300 deelnemers dergelijke preventieve jeugdinterventies gesubsidieerd.

De Sportnota 2021+ bundelt de ambities op het gebied van sporten en bewegen. Belangrijkste is dat de gemeente stevig inzet op structureel sporten en bewegen als norm. Dat doen we onder andere door toekomstbestendige

sportvoorzieningen waarvan multifunctioneel gebruik wordt gemaakt en het versterken en behouden van sportverenigingen. De gemeente stimuleert jeugd, mensen met een beperking of achterstand, en ouderen om te sporten of bewegen. De gemeente stimuleert ook de begeleiding van deze Rotterdammers naar het sport- en beweegaanbod bij een sport- of beweegaanbieder. Dat gebeurt door:

- schoolsportclinics;
- programma's op Cruijff Courts en Krajicek Playgrounds;
- speeltuin-, scouting- en sportverenigingen vitaal, toekomstbestendig en toegankelijk te maken en te houden;
- living lab voor mensen met een verstandelijke beperking, vanuit het Lokaal Sportakkoord;
- inzet op combinatiefunctionarissen vanuit de brede regeling combinatiefuncties;
- schoolsportverenigingen te starten of te ondersteunen;
- pilots die speciaal gericht zijn op het voortgezet onderwijs, zoals Swapgym en e-sportsactiviteiten.
- Inzet van sportconsulenten van SportMEE om mensen met een beperking te ondersteunen bij het vinden van een passende sport (financiering vanuit de Sport, Natuur en Recreatie en Publieke Gezondheid, Welzijn en Zorg).

Kunst en cultuur dragen bij aan de veerkracht van de stad en maken de stad aantrekkelijk voor bezoekers en al haar bewoners. We zorgen voor inclusief, divers en passend cultuuraanbod door kunst en cultuur in alle wijken te verstevigen via lokale culturele programmering, de versterking van het publieksbereik van culturele instellingen en het uitvoeren van de Cultuurvisie op Zuid.

Voor deze SDG is de inzet van een groene en gezond gebouwde omgeving en biodiversiteit ook belangrijk. Vastgoedontwikkeling bij aan het welzijn van de bevolking door attractieve plekken te creëren. Dat draagt ook bij aan kwalitatief goed onderwijs, verduurzaming van de stad en het versterken van de economie. In de bestuurlijk vastgestelde Integrale Huisvestingsplannen (IHP's) staat de planning voor te vervangen gebouwen voor onderwijs, sportvelden en gebouwen, musea, theaters, parkeergarages, fietsparkeren, Huizen in de wijk en de huisvesting van de gemeentelijke dienstverlening en de Wijkhubs. In de gezamenlijke IHP's is een vernieuwing van ongeveer 25% van de circa 1.100 objecten voor de komende 10 jaar opgenomen. Dit zijn allemaal projecten in de maatschappelijke portefeuille.

Wil je meer weten over biodiversiteit: kijk verder bij SDG 15.

Begrotingsprogramma's: Volksgezondheid, Sport en recreatie, Cultuur, Zorg, welzijn en wijkteams, Bestaande stad en Energietransitie

Collegetargets:

- Collegetarget toename sportdeelname
- Collegetarget realisatie woonzorgconcepten
- Collegetarget jeugdpreventie

Kwaliteitsonderwijs (SDG 4)

We investeren in kansengelijkheid in het onderwijs, zodat alle jonge Rotterdammers het beste uit zichzelf kunnen halen. We besteden bijzondere aandacht aan scholen die extra ondersteuning nodig hebben. Hiermee bieden we kinderen en jongeren gelijke kansen op sociaal-emotionele, cognitieve en psychosociale ontwikkeling. Daarnaast organiseren we zorg, welzijn, sport en cultuur dichtbij of in de school. Door het versterken van de 'schil' van partners om de school, verbeteren we de kwaliteit en effectiviteit van het onderwijs en ontzorgen we leraren.

We gaan door met het verkleinen van de kwaliteitsverschillen tussen scholen en de aanpak van het lerarentekort. We werken daarnaast aan passende zorg en ondersteuning voor leerlingen, de verbinding tussen onderwijs en arbeidsmarkt, dagprogrammering en veiligheid binnen het onderwijs.

Verder voert de gemeente wettelijke taken uit, zoals onderwijshuisvesting, leerlingenvervoer, voor- en vroegschoolse educatie (vve), voorkomen van voortijdig schoolverlaten en onderwijs aan kinderen van statushouders en asielzoekers. Voor voldoende en kwalitatief goede onderwijshuisvesting investeert de gemeente in een sterk en gevarieerd aanbod aan scholen in de buurt en toekomstbestendige schoolgebouwen. Schoolgebouwen en gymzalen met een gezond leefklimaat en schone, groene schoolpleinen zijn hierbij belangrijke randvoorwaarden.

Met het Rotterdams Scholingsfonds zetten we de eerste stap om om-, her- en bijscholing van Rotterdamse werkzoekenden en kwetsbare werkenden aan de onderkant van de arbeidsmarkt te financieren en de mismatch op de arbeidsmarkt aan te pakken. Door te investeren in scholing worden de baankansen van werkzoekenden duurzaam verbeterd.

We blijven oog houden voor mensen met een arbeidsbeperking. Ook zij verdienen werk waarin zij optimaal tot hun recht komen, al dan niet met (extra) begeleiding

Begrotingsprogramma: Onderwijs, Sport en recreatie

Collegetargets:

- Collegetarget Een schil om de School

Schoon water en sanitair (SDG 6)

Doel is toegang tot sanitatie voor iedereen en een duurzaam beheer van de waterketen. De gemeentelijke riolering beheren en onderhouden gebeurt zodanig (d.m.v. assetmanagement) dat deze robuust, betrouwbaar en klimaatbestendig is en blijft. De aanpak is in een Gemeentelijk Riolerings Plan (GRP) vastgelegd. Alle assets binnen het stedelijk watersysteem, waaronder de riolering, gemalen, persleidingen en kolken, worden aan de hand van inspecties, risicoanalyses en (rendements)berekeningen gemonitord en indien nodig gereinigd. Daarnaast streven we ernaar om jaarlijks gemiddeld 40 kilometer riool te vervangen. Met de voorgangsrapportages GRP geven we inzicht in behaalde resultaten, waaronder het aantal kilometer vervangen riool.

Rotterdam werkt in de waterketen nauw samen met de waterschappen en Evides aan het stedelijk watersysteem van de toekomst, klimaatbestendig en circulair. Waterschappen dragen formeel zorg voor de kwaliteit en kwantiteit van de binnenwateren, Rijkswaterstaat doet dat voor de Maas.

Via de uitvoeringsagenda Weerwoord bereiden we de stad voor op de gevolgen van extremer weer, zoals hevige regenval. Via klimaatadaptieve projecten, zoals het realiseren van waterbergingen en het aanleggen van meer en biodiverser groen, verminderen we de wateroverlast bij extreem weer en ontlasten we de waterketen.

Begrotingsprogramma: Beheer van de stad

Collegetargets: n.v.t.

Betaalbare en duurzame energie (SDG 7)

De doelstelling is dat iedereen toegang heeft tot betaalbare en duurzame energie. De Rotterdamse ambities voor de energietransitie sluiten hier goed op aan. Om deze ambities in goede banen te leiden zijn in het Raadsakkoord Energietransitie twaalf principes vastgesteld die dienen als afwegingskader bij het doorlopen van de energietransitie. De focus ligt hier op een betaalbaar, schoon, adaptief en duurzaam energiesysteem en het tegengaan van energiearmoede.

Als meer processen in de haven en de stad elektrificeren en we steeds meer elektrisch vervoer gebruiken, neemt de vraag naar elektriciteit fors toe. Er is dus veel schone elektriciteit nodig, daarom stellen we ambitieuze doelen voor zonne- en windenergie. In 2026 wil Rotterdam 3,2 km² zonnepanelen hebben gerealiseerd. Inmiddels is daarvan 1,1 km² gerealiseerd.

Voor windenergie is het doel dat er in 2025 350 MW windenergie is gerealiseerd, waarvan 300 MW in de haven. Dat laatste is inmiddels gerealiseerd. Met Havenbedrijf Rotterdam wordt verkend hoe voor de toekomst in de haven minimaal 300 MW behouden kan blijven (repowering). Verder zijn in 2023 39 bedrijven geholpen met het realiseren van zon op bedrijfsdaken.

Servicepunt zon heeft in 2023 39 bedrijven geholpen met het realiseren van zon op bedrijfsdaken. Uiterlijk in 2026 moet elke gemeente een Warmteprogramma hebben vastgesteld. De voorbereiding hiervoor is begonnen.

Voor de verduurzaming van de haven en zwaar transport zijn de ontwikkelingen op het gebied van waterstof essentieel. De Gemeentelijke visie op waterstof biedt een helder kader voor de inzet van waterstof.

Begrotingsprogramma: Energietransitie

Collegetargets: n.v.t.

Eerlijk werk en economische groei (SDG 8)

Het verdienvermogen van onze stad wordt vergroot door een inclusieve en duurzame economische groei en waardig werk voor iedereen. Het gaat dan om de juiste omstandigheden zodat bedrijven en ondernemers in Rotterdam hun werk optimaal kunnen doen. Daardoor komen binnen die bedrijven banen beschikbaar voor Rotterdammers en regiobewoners en dragen we bij aan een schone, innovatieve en circulaire Rotterdamse economie.

De gemeente voert gesprekken met regiopartners en het Rijk om het mkb te betrekken bij projecten van het Nationaal Groeifonds. Kansen van de digitale economie worden benut door koplopers te faciliteren en het mkb te helpen mee te komen in de toenemende digitalisering.

Eind maart is het mkb-actieprogramma vastgesteld door het college. Dit actieprogramma heeft als doel om het MKB te ondersteunen om een toekomstgerichte en sociale bedrijfsvoering te realiseren door middel van een optimale gemeentelijke dienstverlening en toekomstbestendig ondernemerschap. Onder de vlag van het MKB actieprogramma zijn er ter versterking van de gemeentelijke dienstverlening in 2023 diverse activiteiten ontplooid. Zo heeft het coronaloket sinds begin 2023 een nieuwe, structurele doorstart gemaakt in de vorm van het Team Ondernemersmaatwerk (TOM). Tussen januari en medio juli hebben zij 42 maatwerkverzoeken van horecaondernemers behandeld. Daarnaast is in juni livechat op Ondernemen010 gelanceerd waar ondernemers rechtstreeks contact kunnen hebben met een medewerker van de gemeente. Nieuw is ook dat sinds dit jaar nieuwe in Rotterdam gevestigde ondernemers een persoonlijke welkomstbrief van de wethouder Economie ontvangen. In het eerste half jaar zijn ruim 1.300 brieven op de mat gevallen bij startende ondernemingen.

Vanuit de subsidieregeling bedrijfsruimte maakindustrie is de eerste subsidieaanvraag toegekend. De gemeente levert een bijdrage van € 200.000 aan verbetering van de omgeving en intensiever ruimtegebruik in de Spaanse Polder en aan de doorgroei van een mkb-maakbedrijf. Deze subsidie maakt een private investering van meer dan € 1 mln. in de Spaanse Polder mogelijk.

Op 28 juni is het pand aan de Vierhavenstraat 56/Keileweg 4, ook wel bekend als Keilewerf 1, in het M4H-gebied door een brand volledig verloren gegaan, waarbij 52 creatieve en ambachtelijke makers hun werkplek kwijtraakten. In stad en land zijn er acties op touw gezet om de Keilewerf te helpen. Ook vanuit de gemeente is en wordt de Keilewerf zoveel mogelijk bijgestaan. Een speciaal geformeerd integraal ambtelijk crisisteam staat dagelijks in contact met de oprichters van de Keilewerf B.V. en inventariseert via hen de vragen en behoeften van de gedupeerde ondernemers. Ondernemers kunnen laagdrempelig en direct contact opnemen met een medewerker die op de hoogte is van hun situatie en waar mogelijk wordt er maatwerk geboden.

In het kader van het MKB actieprogramma is het doel gesteld om 10.000 keer mkb ondernemers van advies of informatie voorzien over bedrijfsvraagstukken. Een tussenstand wordt opgenomen in de jaarrekening.

Verder is het doel 1 miljard aan investeringen uit te lokken in Rotterdamse bedrijven en nieuwe vestigers, zoals start-ups en sociaal ondernemers, die 2.000 banen opleveren. Een tussenstand van deze indicator wordt opgenomen in de jaarrekening.

Doelstelling is om in deze collegeperiode het aantal m2 bedrijfsruimte stabiel te houden. De gemeente onderzoekt de inzet van meer sturingsinstrumenten om de beschikbaarheid van bedrijfsruimte te garanderen.

Sturingselementen zijn bijvoorbeeld inzet van wet- en regelgeving en van subsidies. Uit voorlopige prognoses blijkt de voorraad bedrijfsruimte stabiel en met een lichte stijging ligt het collegetarget op koers. Echter, op basis

van een aantal grote gebiedsontwikkelingen wordt een forse afname in verwacht de komende jaren. Dit is vooral het gevolg van de transformatie naar wonen van enkele binnenstedelijke bedrijventerreinen waarbij sprake is van beperkte vervanging ter plekke of compensatiemogelijkheden elders in de stad.

Grote culturele werkgevers dragen de sector, maar ook de kleinschaligere organisaties en de innovatiekracht van de creatieve industrie verdienen onze aandacht. We zien veel dwarsverbanden tussen cultuur en andere domeinen. Kunstenaars, ontwerpers en makers vormen veelal het vliegwiel onder economische groei. Daarom investeren we in deze zzp'ers, zoals door uitvoering van New Deals, maken we ons hard voor betaalbare werkruimte en vragen we werkgevers om eerlijke beloningen te bieden. De nieuw gevormde Creatieve Coalitie Rotterdam is in dat licht onze gesprekspartner.

Het is een van de grote kwesties van vandaag: personeelstekorten. Veel werkgevers hebben grote moeite om hun vacatures te vervullen. In verschillende sectoren blijft er werk liggen en vallen diensten uit. Tegelijkertijd staan er nog steeds veel mensen aan de kant. Er is een forse mismatch tussen deze werkzoekenden en de vraag van werkgevers. De aanpak is gericht op het (duurzaam) versterken van de arbeidsmarkt en de arbeidsmarktpositie van werkzoekenden. Door middel van maatwerk en gerichte ondersteuning gaan Rotterdammers die nu in de uitkering komen zo snel als mogelijk weer aan het werk.

In alles zoekt de gemeente verbinding met werkgevers, onderwijs, sociaal ondernemers en andere instellingen en organisaties in de stad. De opgave vraagt meer dan ooit om een gezamenlijk optrekken en om de schouders eronder zetten. Het goed organiseren van de dienstverlening aan werkgevers is hierbij belangrijk. Rotterdam heeft daarin een voortrekkersrol in de arbeidsmarktregio Rijnmond.

Sinds 2019 zijn er met de leerwerkakkoorden flinke stappen gezet om, met het bedrijfsleven en onderwijs, Rotterdammers van werk naar werk te helpen, of van school naar werk of opnieuw aan het werk te helpen. In deze bestuursperiode zet het college een volgende stap met het Rotterdam Perspectieffonds (RAP010). Dit fonds wil 6.000 Rotterdammers begeleiden naar een baan met zekerheid en toekomstperspectief. Het gaat specifiek om toekomstbestendige sectoren waar ook tijdens een laagconjunctuur werk is. Daarnaast maakt de gemeente steeds meer gebruik van de loonkostensubsidie (LKS). Die subsidie compenseert werkgevers voor het gedeelte van het werk dat Rotterdammers door hun arbeidsbeperking niet kunnen leveren. Het aantal bijstandsgerechtigden moet terug naar 30.000 eind 2025.

Social Return blijft een belangrijk instrument om te stimuleren dat mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt aan het werk kunnen. Met sociaal ondernemers ontwikkelen we nieuwe en vernieuwende ideeën die deze mensen helpen om mee te doen. Bij het Rotterdams Scholingsfonds (RSF) kunnen Rotterdammers met een kwetsbare arbeidsmarktpositie een scholingsvoucher aanvragen. Die voucher geeft hun toegang tot om-, her- of bijscholing die aansluit bij de vraag op de regionale arbeidsmarkt. Er blijft oog voor mensen met een arbeidsbeperking. Zij verdienen werk waarin zij tot hun recht komen, al dan niet met begeleiding.

Begrotingsprogramma's: Werk en inkomen, Economische Ontwikkeling, Energietransitie, Sport en recreatie, Cultuur

Collegetargets:

- Collegetarget naar 30.000 bijstandsgerechtigden
- Collegetarget handhaven bedrijfsruimte

Zie ook SDG's 5 en 10.

Innovatie en duurzame infrastructuur (SDG 9)

Doel is het verbeteren van mobiliteit en infrastructuur in de stad. Realisatie gebeurt bijvoorbeeld door meer ruimte te geven aan fietsers en voetgangers. Zo kunnen zij op steeds meer plekken veilig en efficiënt bewegen door de stad. Tegelijkertijd levert dit milieuwinst op: als meer mensen fietsen en lopen is er minder geluids- en stankoverlast voor omwonenden. Dat komt hun gezondheid ten goede. Met de aanleg van een nieuwe oeververbinding wordt de beschikbaarheid van ov verbeterd.. Deze verbinding kan ook de filedruk verlagen. Verbeterde bereikbaarheid maakt de economische positie van Rotterdam aantrekkelijker.

Voor het verbeteren van de verkeersveiligheid is tot augustus 1 locatie uitgevoerd, 3 locaties zijn momenteel in uitvoering en van 4 locaties wordt de uitvoering later dit jaar momenteel voorbereid. In juni is de Rotterdamse Verkeersaso Aanpak vastgesteld door het college zodat de gemeente strenger kan optreden tegen notoire veelplegers in het verkeer.

De goede groei van de stad wordt ondersteund door een betrouwbare en duurzame (digitale) infrastructuur, het bevorderen van inclusieve en duurzame industrialisering én van digitale innovatie. Ook het stimuleren van innovatie voor duurzame ontwikkelingen, het verduurzamen van de haven en de circulaire economie dragen hieraan bij.

Om deze ondersteuning te bieden wordt breed ingezet. Zo ondersteunen we de aanleg van een excellente digitale infrastructuur door operationele samenwerkingsafspraken te maken met aanbieders voor de aanleg van glasvezel, door bewoners en bedrijven te informeren en lobbyactiviteiten uit te voeren ten aanzien van wet- en regelgeving. Innovatie wordt gestimuleerd door subsidieverlening, zoals het verlenen van subsidie in 2023 voor tot nu toe 4 energieprojecten wat het totaal van de subsidieregeling Smart Energy Systems (SES) op 31 projecten brengt. Of de subsidie die is verleend aan een Rotterdamse mkb-onderneming die een innovatieve verwerkingsinstallatie voor textiel ontwikkelt. In mei is door de gemeente een eerder toegezegde investering van €2,6 miljoen aan het regionale innovatiefonds UNIIQ geëffectueerd. Hiermee worden kansrijke innovatieve bedrijven ondersteund die bijdragen aan slimme energieoplossingen en een toekomstbestendige economie. Voor het versnellen van de energietransitie in de haven en het opvangen en de effecten op huidige banen en toekomstige werkgelegenheid is ruim €60 mln beschikbaar uit het Just Transition Fund (JTF)-programma voor de regio Groot-Rijnmond. In januari is de eerste 41 miljoen opengesteld. Dit bedrag is gecommitteerd aan 29 projecten. De eerste zes projecten hebben inmiddels een positief besluit ontvangen. In augustus is een nieuwe JTF-openstelling gestart (€0,5 miljoen) waarin onderwijsinstellingen pakketten van scholingsvouchers kunnen aanvragen voor het opleiden van mensen voor banen in de energietransitie en de haven.

Voor verduurzaming van stadslogistiek is met bouwbedrijven de Samenwerkingsovereenkomst Duurzame Bouwlogistiek Katendrecht Pols Noord ondertekend. Ook werken we aan de voorbereiding van het verkeersbesluit zero-emissiezone voor bestel- en vrachtauto's, hierover vindt in het najaar 2023 besluitvorming plaats. Op het gebied van walstroom realiseert de gemeente tot en met 2026 walstroomaansluiting aan publieke kades in de stad. Met het Havenbedrijf Rotterdam komen er afspraken over walstroom voor de zeevaart. Op dit vlak wordt samengewerkt met Antwerpen en Hamburg. Verder is vermeldingswaardig:

De impact van de materialen in onze fysieke infrastructuur, zoals wegen, bruggen en viaducten is enorm. Daar dient zich de kans aan om bij ontwerp, beheer en vervangingsopgaven efficiënter om te gaan met materialen. Een circulaire openbare ruimte draagt bij aan het verlagen van de milieu-impact van één van onze grootste eigen assets in de stad.

Begrotingsprogramma's: Stedelijke ontwikkeling, Economische ontwikkeling, Beheer van de stad, Energietransitie

Collegetargets:

- Collegetarget verbeteren verkeersveiligheid

Ongelijkheid verminderen (SDG 10), gendergelijkheid (SDG 5),

Rotterdam is een internationale stad. We leven samen en besturen samen, met oog voor elkaars belangen, zorgen en prioriteit. En dus moet iedere Rotterdammer mee kunnen doen aan de samenleving en onbelemmerd diens potentieel kunnen bereiken.

Gelijkwaardigheid houdt in dan je gelijke kansen hebt en daarnaast veilig, vrij en gerespecteerd jezelf kunt zijn. Wie in Rotterdam woont is Rotterdammer en hoort erbij. Centraal staat onze gedeelde identiteit als Rotterdammer met respect voor de verschillen. Of die ander nu wit, van kleur, zwart, LHBTIQA+, gelovig of niet is. En ongeacht verschillen in geslacht, gender, afkomst, chronische ziekte, lichamelijke beperking of leeftijd. Je bent pas vrij en gelijkwaardig als ook de ander vrij en gelijkwaardig is.

Voor veel Rotterdammers wankelt dit fundament. Verschillende maatschappelijke problemen komen bij hen samen: schulden, geen werk en een laag of onzeker inkomen. En het vraagt om een gezamenlijke, overstijgende aanpak in het onderwijs, bij het tegengaan van discriminatie op de arbeids- en woningmarkt, bij de mogelijkheden om mee te kunnen doen met een betaalde baan en bij het tegengaan van armoede en schulden.

Doelstelling is dat Rotterdammers zelfredzaam zijn en hun eigen talenten en die van hun sociale omgeving weten te benutten. Het is belangrijk dat mensen meedoen en dat we samen met alle Rotterdammers werken aan een ontspannen samenleving, met de Nederlandse waarden waaronder vrijheid en gelijkwaardigheid als fundament en beheersing en kennis van de Nederlandse taal als fundament.

Taal is één van de basisvaardigheden voor meer zelfredzaamheid. Vanuit het beleidskader taal "Vaardig Verder" wordt hierop ingezet vanuit verschillende sporen: Taal en gezondheid, Taal en werk, Taal en geld en Taal en ontwikkeling. De gemeente wil de taalbeheersing van Rotterdammers met een integrale aanpak verbeteren zodat zij zich in hun dagelijks leven beter kunnen redden op de genoemde gebieden. We lopen op koers voor wat betreft de afgesproken trajecten voor 2024.

Het actieprogramma 'Relax. Dit is Rotterdam' omvat de visie, doelstellingen en actiepunten voor het stimuleren van de acceptatie van diversiteit in de Rotterdamse samenleving en het bevorderen van de inburgering van nieuwkomers. Het actieplan Rotterdam tegen racisme dat volgde op Black Lives Matter is gestoeld op drie principes: erkennen, eigenaarschap en educatie. De Rotterdamse Aanpak Statushouders 2.0 omvat alle basiscomponenten voor succesvolle participatie in de samenleving: huisvesting, zorg, leren, taal, (waar nodig)

opleiding en toeleiding naar werk. De aanpak legt de nadruk op het voorzien van een eigen inkomen en meedoen in de Rotterdamse samenleving.

In het kader van gendergelijkheid (SDG 5), eerlijk werk (SDG 8) en ongelijkheid verminderen (SDG 10) zet de gemeente in op de bestrijding van discriminatie op de arbeidsmarkt. Op initiatief van de gemeenteraad is 010-Inclusief opgericht, een onafhankelijk netwerk van Rotterdamse werkgevers die elkaar inspireren met kennisworkshops en best practices over diversiteit en inclusie in werving en selectie en in de werkcultuur. De gemeente ondersteunt dit door de inzet van Diversiteit in Bedrijf (een organisatie van de SER) die onder meer extra werkgevers bij het netwerk betreft en hen helpt om een plan van aanpak op te stellen.

Eind 2022 en begin 2023 stonden in het teken van stadsgesprekken Samenleven. 500 Rotterdammers spraken met elkaar en met ambtenaren over discriminatie, gelijkwaardigheid en inburgering. In het tweede kwartaal van 2023 is op basis hiervan het actieplan "Samenleven in één stad" opgesteld. Deze is op 20 juni gepresenteerd en besproken met deelnemers van de stadsgesprekken en aan de volgende adviesraden voorgelegd: de Brede Raad 010, adviesraad Antiracisme & Inclusie en Burgerpanel Rotterdam. De collegereactie is in voorbereiding en een geactualiseerde versie van het actieplan wordt in oktober naar de raad gestuurd. Intussen lopen alle activiteiten door die discriminatie tegengaan en inclusie bevorderen. In maart is de antidiscriminatiecampagne 'Zie het. Zeg het. Meld het' groter dan voorheen ingezet.

Cultuur draagt nadrukkelijk bij aan het sociale weefsel van de stad. Het verbreden van de toegang tot cultuur is wat ons betreft de sleutel tot kansengelijkheid. Ons beleid op cultuureducatie bevordert dat kinderen en jongeren beschikken over de benodigde 21ste-eeuwse vaardigheden om volwaardig te kunnen deelnemen aan de Rotterdamse samenleving. We doen dat door een aanbod te ontwikkelen voor activiteiten op school en in de vrije tijd. Scholen, instellingen en wijkorganisaties spelen hierbij een belangrijke rol.

Met een veilig sportklimaat zetten we actief in op een sociaal en pedagogisch veilig klimaat om te sporten en bewegen voor iedereen ongeacht geslacht, geaardheid of herkomst. Ook stimuleren we een meer gelijke vertegenwoordiging van mannen en vrouwen in diverse onderdelen van de sportinfrastructuur.

Op 1 januari 2022 trad de Wet inburgering in werking. De gemeente is sindsdien verantwoordelijk voor de begeleiding en biedt inburgeraars een programma inburgering aan op allerlei aspecten, zoals wonen, geld, participatie, leren en werken. Alle inburgeraars krijgen een inburgeringstraject op maat. Zo kunnen zij snel meedoen aan de Rotterdamse samenleving.

Binnen de opgave valt de taakstelling; de rijksoverheid bepaalt elk half jaar aan hoeveel statushouders - vluchtelingen met een verblijfsvergunning - gemeenten een woning en begeleiding bij de inburgering moeten bieden. De taakstelling voor 2023 is 1.795 te huisvesten statushouders. Hiervan zijn reeds 752 statushouders (tot en met juli) gehuisvest.

Begrotingsprogramma's: Armoede, schuldhulpverlening, integratie en samenleving, Zorg, welzijn en wijkteams, Sport en recreatie, Cultuur

Collegetargets: n.v.t.

Duurzame steden en gemeenschappen (SDG 11)

Doel is realisatie van veerkrachtige wijken met een toekomstbestendige woningvoorraad voor alle Rotterdammers. Hiervoor hebben in maart 2023 het Rijk, Provincie Zuid-Holland, de regiogemeenten en de corporaties de regionale realisatieagenda (Woondeal) ondertekend. De gemeente herziert de Woonvisie, deze wordt uitgewerkt in een koers voor de lange termijn en een uitvoeringsprogramma dat de nadruk legt op de uitvoering in de komende vijf jaar. In aanloop naar de nieuwe Woonvisie heeft de gemeenteraad in februari 2023 het Woonakkoord vastgesteld, dat tien uitgangspunten bevat als belangrijke input daarvoor.

Iedere Rotterdammer moet toegang hebben tot een woning die past bij zijn/haar inkomen. Dit wordt gestimuleerd door nieuwe woningen te bouwen in verschillende prijssegmenten en bijvoorbeeld afspraken te maken met woningbouwcorporaties. Zo wordt ongewild vertrek van starters, ouderen of sociale stijgers uit de stad voorkomen.

Voor de realisatie van onze ambities is in juni 2023 met corporaties en marktpartijen een Doorbouwakkoord gesloten om de bouw zo goed mogelijk op stoom te houden. Het college zet zich met het Doorbouwakkoord maximaal in op de realisatie van betaalbare woningen conform de collegedoelstelling. Daarvoor is recent een bedrag van € 25 mln. opgenomen in de begroting. Ook de inzet van de € 25 mln. voor betaalbare woningbouw zal hieraan bijdragen. Tot en met juli 2023 zijn 4.469 woningen gerealiseerd, waarvan ongeveer 19% in het sociale segment, 24% in het middensegment en 57% in het hogere segment.

Om de bestaande woningvoorraad in Rotterdam voldoende beschikbaar te houden voor eigen bewoning en de particuliere woningvoorraad betaalbaar te houden is de gemeente marktmeester door opkoopbescherming toe te passen en te handhaven. Daarbij wordt het programma 'Goed Huren en Verhuren' doorgezet.

Er loopt veel voor en in de gebouwde omgeving van Rotterdam. Van advies & ondersteuning voor VvE's, tot energieklassers en bestaande en nieuwe gebiedsaanpakken op het gebied van isolatie en aardgasvrij. We gaan door met de inzet op NPRZ Wonen (incl. inzet activeren VvE's t.b.v. aanpak basiskwaliteit panden), de funderingsaanpak en de kennisontwikkeling van de woningvoorraad en welke acties ervoor nodig zijn. Ook gaan we door met verdere verduurzaming van de portefeuille vastgoed en gemeentelijke vastgoed via vervanging van panden of het opstellen van duurzame ontwikkelingsplannen (MJOP).. Het streven is om in 2027 de totale portefeuille van een geactualiseerde Duurzame MJOP te hebben voorzien. Met woningcorporaties zijn de nieuwe prestatieafspraken aanstaande, die bijdragen aan verduurzaming van woningen voor Rotterdammers.

Door het maatschappelijk vastgoed te ontwikkelen, te beheren en te verkopen als rentmeester wordt een bijdrage geleverd aan Vitale Wijken. Ook door het beheer en de verkoop van commercieel vastgoed wordt hieraan een bijdrage geleverd.

Ook de samenwerking met partijen in de stad door verschillende subsidieregelingen, regionale afspraken en akkoorden met de industrie (klimaatakkoord, klimaatdeals) draagt bij aan een duurzame en veerkrachtige stad. Zo werken we mee aan de Rijksprogramma's (NOVEX Zuidelijke Randstad en Haven, MIRT-verkenning Oude Lijn en nieuwe Stadsbrug) in het kader van een goede ruimtelijke ordening in aanloop naar de nieuwe Nota Ruimte van het Rijk. Doelstelling is de stad (nog) meer inclusief, veilig, veerkrachtig en duurzaam te maken. Belangrijk daarvoor is een leefomgeving die uitnodigt tot ontmoeten, sporten en recreëren en bijdraagt aan een aantrekkelijk en toekomstbestendig werk- en leefklimaat. Vergroening van de buitenruimte draagt daaraan bij, maar ook een schonere stad. Er wordt ingezet op vermindering van naastplaatsingen en zwerfafval in de 20 slechtst scorende

wijken. Doelstelling voor 2023 is een score van 81,5% niveau B of hoger. De realisatie medio 2023 is 79,98% niveau B of hoger. De verwachting is dat we de doelstelling voor het verwijderen van huisvuil naast containers gaan behalen. In 2024 worden aanvullende maatregelen uitgevoerd om het target op zwerfafval te behalen. Dit zijn onder andere wijkgerichte maatregelen, zoals extra publieksvoorlichting, meer knijperkasten, werving van meer containeradopties, promotie van het gebruik van schoonmaakpakketten, “zakken-vullen”-acties, enz.

Ook de transities naar een energie-efficiënte, klimaatadaptieve, biodiverse, circulaire en maatschappelijk betrokken stad dragen bij aan een robuuste en veerkrachtige openbare ruimte. Steeds meer Rotterdammers sporten en bewegen in de openbare ruimte. Door de openbare ruimte niet alleen prettig in te richten voor functionele verplaatsingen, maar ook voor recreatieve en sportieve activiteiten, creëren we een stad die uitnodigt tot sport en bewegen. We verkennen de rol van sport in de openbare ruimte en onderzoeken de mogelijkheden van een programma 'beweegvriendelijke stad'. We werken aan een nieuwe uitvoeringsagenda voor de urban sports. En net als voor binnen- en buitensport wordt een passende norm voor sporten in de openbare ruimte opgesteld. Deze voegen we toe aan de referentiewaarden. Voor cultuur is de doelstelling optimale voorzieningen te bieden voor de presentatie van een breed, artistiek hoogwaardig aanbod voor een divers publiek met ruimte voor nieuw talent.

Rotterdam ontwikkelt zich door als een klimaatadaptieve deltastad met een robuust stedelijk (bodem) watersysteem. Onze onder de zeespiegel gelegen stad blijft een aantrekkelijke en veilige plaats waarbij we zoveel mogelijk bestand zijn tegen extreme weersinvloeden en de sponswerking van de stad herstellen. Met het programma Rotterdams Weerwoord is een beweging in gang gezet om samen met de Rotterdammers de stad aan te passen op klimaatverandering. Daarnaast wordt een actieve aanpak gericht op een betere luchtkwaliteit met het oog op gezondheid en het verminderen van geluidsoverlast uitgevoerd.

De gemeente heeft de ambitie om Rotterdammers nog meer en beter te betrekken bij ontwikkelingen en maatregelen die hun leefomgeving raken. Dat gebeurt door de uitvoering van wijkactieplannen, advies vragen aan de gebiedscommissies, wijkraden en wijkcomités, het organiseren van gebiedsconferenties en Tour-de-wijken, het stadsbreed inzetten van participatie-instrumenten en het subsidiëren van bewonersinitiatieven. Bijvoorbeeld het programma Rotterdam Circulair werkt aan de circulaire wijkaanpak, om juist samen met partners uit de wijk in actie te komen en 'circulair doen' leuk, makkelijk en toegankelijk te maken. Een ander voorbeeld is het programma Veerkrachtig Bospolder-Tussendijken 2028 waar de gemeente Rotterdam, bewoners en allerlei partners in de wijk intensief samenwerken aan grote verbeteringen (programma Resilient Rotterdam).

Begrotingsprogramma's: Bestaande stad, Energietransitie, Stedelijke ontwikkeling en Volksgezondheid

Collegetargets:

- Collegetarget woningbouw
- Collegetarget verminderen naastplaatsingen en zwerfafval

Verantwoorde consumptie en productie (SDG 12)

Doelstelling is een transitie naar een nieuwe economie voor Rotterdam: digitaal, circulair en gebruik makend van duurzaam opgewekte energie. De vijf transitiepaden uit de Roadmap Next Economy (RNE) geven richting aan een aantal samenhangende en elkaar versterkende (systeem)doorbraken op het gebied van digitalisering, energietransitie, circulaire economie en onderwijs en inclusieve samenleving.

In de beleidsnota “Van Zooi naar Mooi” en de grondstoffennota worden maatregelen benoemd waarmee Rotterdam de transitie naar de circulaire economie gaat maken. De Grondstoffennota 2023-2026 is vastgesteld. Hierin worden nieuwe maatregelen vastgelegd en nieuwe doelstellingen worden geformuleerd, waarbij reductie van de hoeveelheid restafval per inwoner opnieuw het uitgangspunt is. Doel voor de hoeveelheid restafval per inwoner is 240 kg per jaar in 2026. Voor 2022 was dat 264 kg; voor 2023 verwachten we een kleine daling.

In 2050 wil Rotterdam volledig circulair zijn. Circulaire economie is een middel om de negatieve effecten van onze manier van produceren en consumeren terug te dringen en meer waarde toe te voegen voor mens, milieu en economie. Het programma Rotterdam Circulair focust zich ook hierop.

Door de inzet op een circulair havenindustriële complex (HIC) en op de circulaire en duurzame economie wordt verantwoorde productie bevorderd.

De samenwerking met partijen in de stad door verschillende subsidieregelingen, regionale afspraken en akkoorden met de industrie (klimaatakkoord, klimaatdeals) leidt tot meer verantwoorde productie en consumptie.

Begrotingsprogramma's: Beheer van de stad, Economische ontwikkeling, Energietransitie

Collegetargets: n.v.t.

Klimaatactie (SDG 13)

Het stimuleren van innovatie voor duurzame ontwikkelingen, het verduurzamen van de haven en de circulaire economie, gekoppeld aan samenwerking met partijen in de stad, regionale afspraken en akkoorden met de industrie (klimaatakkoord, klimaatdeals) dragen allemaal bij aan Klimaatactie. Dit wordt versterkt doordat het vergezeld gaat van brede communicatie en informatie richting Rotterdammers.

Via de aanpak Basiskwaliteit wordt een bijdrage geleverd aan verduurzamen van vastgoed en daarmee ook (in) direct op klimaatactie (energiezuiniger maken van woningen). Eigenhuiscoaches worden ingezet om te helpen. VvE eigenaren worden ondersteund bij verduurzaming in de vorm van een passend financieringsarrangement bestaande uit subsidie, een lening faciliteit en een gratis Groen Meerjarenonderhoudsplan (Groen MJOP). In een Groen MJOP staan de onderhouds- en verduurzamingsopgaven van de VvE voor de komende 15 jaren beschreven.

Er wordt gestuurd op verduurzaming van gemeentelijke bezittingen om bij te dragen aan de klimaatdoelstellingen en met vergroening en waterberging aan de leefbaarheid in vitale wijken. Met deze aanpak wordt de toekomstbestendigheid van de gemeentelijke objecten geborgd. Onder verduurzaming valt in dit verband niet alleen energiezuinig of neutraal, maar ook circulair qua materiaal gebruik en aangepast aan klimaatveranderingen.

Daar waar nog mogelijk stelt de gemeente daken van haar panden ter beschikking voor het plaatsen van 17.000 zonnepanelen en worden de mogelijkheden voor groene daken en wateropvang bezien. Via de Integrale Huisvesting Plannen (IHP's) wordt zorggedragen voor vervanging van maatschappelijke panden aan het einde van hun levensduur.

De rapportage van de Milieudienst Rijnmond van september 2023 laat zien dat de jarenlange stijging van de Rotterdamse CO₂-uitstoot is omgebogen naar een gestaag dalende trend. Het aandeel van de stad in de totale Rotterdamse CO₂-uitstoot is 2,8 Mton in 2022. In 1990 was deze stedelijke uitstoot nog 3,4 Mton. We kunnen dus spreken van een CO₂-uitstoot reductie van -18* in de stad ten opzichte van 1990. Deze reductie is hoger dan de verwachte -10%. De hoge gasprijzen, waardoor het aardgasverbruik sterk is verminderd, is hier een verklaring voor. Het is nog de vraag in hoeverre deze verminderde afname in stand blijft nu de gasprijzen weer wat zijn gedaald.

De bijdrage van de concernhuisvestingsplannen aan de CO₂ ambities van de gemeente, wordt met behulp van de CO₂ prestatieladder bijgehouden. Omdat de gemeente van veel huurders geen inzicht heeft in het daadwerkelijke energieverbruik, worden voor de energiestatistiek van de gebouwen de energielabels bijgehouden. Bij op te leveren nieuwbouw en grote renovaties wordt de BREEAM- (Building Research Establishment Environmental Assessment Method) of GPR-score geregistreerd. De CO₂ prestatieladder staat al online op [Energie - Duurzaam 010](#).

Begrotingsprogramma's: Energietransitie, Bestaande stad en Beheer van de stad

Indicatoren:

Collegetargets:

- collegetarget CO₂ reductie

Leven op het land (SDG 14) en leven in het water (SDG 15)

Rotterdam heeft aantrekkingskracht als stad en groeit. Steeds meer mensen willen hier (blijven) wonen. Er is aandacht voor bestaande ecosystemen en biodiversiteit bij de bouw van nieuwe projecten. Met zeven groene stadsprojecten wordt de openbare ruimte aantrekkelijker voor flora, fauna en bewoners. Bij de aanbesteding van nieuwe projecten is er aandacht in het ontwerp voor bijvoorbeeld regenwater vasthouden of vleermuizen laten schuilen. Zo trekt Rotterdam niet alleen meer mensen maar ook natuur aan.

Met het programma Energietransitie in de gebouwde omgeving wordt gewerkt aan duurzame en toekomstbestendige wijken, woningen en gebouwen. Het doel? Geen fossiele energie in de woningvoorraad per 2050. Ook beperken we overlast: rioolvervanging en energietransitie trekken daarom zoveel mogelijk samen op.

Doel is meer groen in de stad. Achtergrond van deze doelstelling is de meerwaarde die een groene aantrekkelijke leefomgeving biedt voor het vestigingsklimaat en de gezondheid van mensen en de bijdrage die groen levert aan verbetering van het klimaat en de biodiversiteit. Zeker in relatie tot de ambities met de bouw van woningen, is het

toevoegen van groene ruimte noodzakelijk. Op 20 juni 2023 heeft het college het actieplan Rotterdam gaat voor groen 2023-2026 naar de gemeenteraad gestuurd.

In 2023 werkt de gemeente verder aan de versterking/herinrichting van de groenblauwe verbindingen Rotterdamse Rotte, Steilrand, Heemraadssingel - Van Aerssenlaan en het Rondje Bruggen Nieuwe Maas. Het is de bedoeling dat de investeringen en resultaten nog deze collegeperiode zichtbaar zijn.

Hoek van Holland ligt tegen het stikstof gevoelige Natura 2000-gebied. Hiervoor wordt via het NPLG een herstelprogramma uitgewerkt.

Begrotingsprogramma's: Stedelijke ontwikkeling, Energietransitie en Beheer van de stad

Collegetargets:

- Collegetarget 20 ha meer groen

Vrede, veiligheid en sterke publieke diensten (SDG 16)

Mondiale crises, een groter wordende kloof en het groeiende wantrouwen. De wereld is de laatste jaren sterk in verandering. Door globalisering en digitalisering hebben gebeurtenissen, waar ook ter wereld invloed op de (subjectieve) veiligheid in onze stad. Veilige wijken vormen de basis voor een positief sociaal leefklimaat en economische groei in Rotterdam. SDG 16 is daarom een speerpunt van gemeente Rotterdam, zoals we ook zien in het eerste hoofdstuk van het coalitieakkoord Eén stad, dat gaat over veilig, schoon en groen.

Bouwen aan een veilig Rotterdam, een multiculturele metropool met wereldhaven, doen we door met elkaar vooruit te kijken en door de randvoorwaarde veiligheid te borgen bij het realiseren van andere grootstedelijke opgaven. Samen en in goede balans tussen preventie en repressie tijdig inspelen op de (nieuwe) uitdagingen van morgen! De komende periode staan de volgende 5 opgaven centraal:

1. Wijkveiligheid en veiligheidsbeleving
2. Ondermijnende criminaliteit in stad en haven
3. Cyberweerbaarheid van stad en inwoners (tot 1-1-2024)
4. Polarisatie, radicalisering en extremisme
5. Jeugdoverlast en -criminaliteit

Dit zijn de grote opgaven die om structurele inzet vragen van gemeente en partners. Voor iedere veiligheidsopgave bouwen we de benodigde flexibiliteit in om onderweg te observeren, luisteren en bij te sturen waar nodig.

We vinden het belangrijk dat Rotterdammers de gemeente zien en ervaren als betrouwbaar en toegankelijk in het bieden van dienstverlening en ondersteuning. Als organisatie streven we ernaar om zoveel mogelijk een

afspiegeling te zijn van de bevolking zodat herkenbaarheid groter wordt. We zetten in op participatie van Rotterdammers zodat we beter kunnen inspelen op wat er nodig is in de wijk. Eind 2023 is het streven om 36 Wijkhubs te openen waar bewoners terecht kunnen met vragen of problemen. Inmiddels zijn er al 26 Wijkhubs geopend in de stad.

Op 16 maart 2022 zijn er 39 wijkraden gekomen met gekozen vertegenwoordigers. Zij vormen een belangrijke spil in een nieuwe samenwerking met de wijk: de wijkraad verbindt, onderhoudt en activeert het netwerk in de wijk en vertegenwoordigt dit netwerk richting de gemeenteraad en het college. Samen met het toegewijde team van ambtenaren in de wijk (onder leiding van de wijkmanager) en het wijknetwerk (bewoners, ondernemers en partners) heeft iedere wijkraad vormgegeven aan wijkakkoord. Dit wijkakkoord bestaat uit twee onderdelen: (1) afspraken over de zeggenschap en hoe we de inspraak organiseren op stedelijk beleid dat landt in de wijk; (2) een wijkplan, met een lange termijnvisie (wijkvisie) en korte termijn acties (jaaractieplan). Op 6 juli 2023 zijn de wijkplannen voor 2023 vastgesteld door de raad. Er wordt hard gewerkt om de acties die hier in staan tot uitvoering te brengen. In september begint ook het wijkwethouderschap, waarbij iedere wethouder vast aanspreekpunt wordt voor een wijk om nog beter in contact te staan met bewoners.

Vanaf 2022 hebben bewoners een stem gekregen in welke initiatieven uit de wijk geld krijgen via participatieplatform Mijn Rotterdam. In 2023 wordt Mijn Rotterdam door ontwikkeld, om een toegankelijk, transparant en open platform te zijn waarbij er open gecommuniceerd wordt over gemeentelijk beleid op wijkniveau. Zo worden de vastgestelde wijkakkoorden en de voortgang van de jaaractieplannen op Mijn Rotterdam geplaatst. Er zijn daarnaast inmiddels 446 bewonersinitiatieven ingediend door actieve bewoners en de wijkraden hebben in 36 wijken Mijn Rotterdam gebruikt om input vanuit de wijk op te halen voor hun wijkakkoord.

Begrotingsprogramma: Veiligheid, Dienstverlening, Bestuur, Overhead en Belastingen, Sport en recreatie

Collegetargets:

- Collegetarget veilig
- Collegetarget tevredenheid concerndienstverlening
- Collegetarget Wijk aan Zet

Partnerschappen om de doelen te bereiken (SDG 17)

Samenwerken gebeurt al sinds vele tientallen jaren in diverse nationale en internationale samenwerkingsverbanden op de in voorgaande hoofdstukken aan de orde gekomen beleidsterreinen. Rotterdam is geen eiland: samenwerking is onmisbaar om de beleidsdoelstellingen en doorbraken te realiseren. Daarom wordt beleid gezamenlijk of in samenspraak met veel verschillende bedrijven, maatschappelijke organisaties en andere overheden gemaakt. Ook de uitvoering vindt vaak samen plaats.

Zo wordt binnen het Nationaal Programma Rotterdam Zuid ingezet op verdere verbetering van het onderwijs, het ondersteunen van werkzoekenden en het verminderen van het aantal mensen in de bijstand, voor meer cultuuraanbod en het verbeteren van de woningvoorraad, zodat sociale stijgers ook op Zuid blijven wonen.

In het kader van het Rotterdams Klimaatakkoord zijn in de beginperiode aan de klimaattafels 49 deals gesloten voor de aanpak van de klimaatverandering en energietransitie en er komen nog steeds nieuwe deals bij. Met maatschappelijke instellingen wordt gewerkt aan de aanpak van armoede en eenzaamheid, enzovoorts. In de collegeperiode wordt ingezet op het versnellen van acties in de stad. Hiervoor moeten netwerken en nieuwe doelgroepen en sectoren gemobiliseerd om uitgedaagd en aangejaagd worden om meer meters te maken in de energie- en grondstoffentransitie. De Rotterdamse Klimaataanjagers helpen hierbij en de kaders hiervoor zijn eind 2022 vastgesteld en met de gemeenteraad besproken.

In 2024 vindt het Rotterdams Burgerberaad klimaat plaats, waar 130 gelote Rotterdammers zich gedurende een periode van ongeveer een half jaar gaan buigen over de probleemstelling hoe we als stad meer kunnen doen om de klimaatdoelen te kunnen halen.

We starten ook met het maken van een Rotterdams Zorgakkoord in navolging van het landelijke zorgakkoord. Bij het stimuleren van jeugd, mensen met een beperking of achterstand, en ouderen om te sporten of bewegen wordt veel samengewerkt met partners zoals Sportbedrijf Rotterdam, Johan Cruijff Foundation, Krajicek Foundation, speeltuin-, scouting- en sportverenigingen, Rotterdam Sportsupport, partners in het living lab voor mensen met een verstandelijke beperking, Sport MEE. Ook werken we samen met niet-sportpartners zoals scholen, welzijn, publieke gezondheid, zorg, Stichting Natuurstad, Blijdorp, en bedrijfsleven.

Op regionaal niveau wordt o.a. samengewerkt op milieugebied (DCMR), werkgelegenheid (de Arbeidsmarktregio), Veiligheid (VRR, veiligheidshuis), openbaar vervoer en economisch vestigingsklimaat (Metropoolregio Rotterdam Den Haag), groene ruimte (recreatiegebieden), jeugd, (jeugdhulp Rotterdam Rijnmond) en gezondheid (GGD Rotterdam Rijnmond).

Op hoger schaalniveau vindt de samenwerking plaats o.a. in G4 verband en als lid van de VNG en de VZHG (Vereniging Zuid-Hollandse gemeenten). Internationale samenwerking zit in de genen van onze havenstad. Rotterdam heeft al jaren een actief internationaal programma en onderhoudt wereldwijd contacten en relaties en behartigt daarbij onze belangen. Onder andere bij de Europese Unie. Rotterdam volgt de beleidsontwikkelingen over de rol en het belang van de SDG's voor het Europees beleid op, zoals vertaald in de reflectiepaper over een duurzaam Europa van de EU-commissie (juni 2019), en de Green Deal van de nieuwe EU-commissie (2020-2027)) en past ze toe in haar eigen beleidsontwikkelingen. Verder werken we samen met zuster- en partnersteden, in netwerken als Eurocities (ontstaan in 1986 in Rotterdam), het Comité van de Regio's, ICLEI, Global Resilient Cities, C40, U20, EFUS (veiligheid) en TDA (transport decarbonisation alliance). Naast bestuurlijke inzet is Rotterdam ook op ambtelijk niveau (internationaal) actief en wordt Rotterdam als koploper op tal van terreinen (mobiliteit, klimaatadaptatie) gezien en gewaardeerd.

Verbonden partijen

De paragraaf Verbonden Partijen geeft inzicht in de belangrijkste beleidsvoornemens en ontwikkelingen van rechtspersonen waarin de gemeente Rotterdam een financieel én bestuurlijk belang heeft. Deze rechtspersonen worden ook wel de 'verbonden partijen' genoemd. De beleidsvoornemens gaan over gemeentelijke deelname in nieuwe verbonden partijen, over het beheer en over de beëindiging van gemeentelijke deelname in bestaande verbonden partijen door liquidatie, afstoting of verkoop van een verbonden partij. Daarnaast biedt de paragraaf inzicht in de belangrijkste beleidsmatige ontwikkelingen, waaronder die te maken hebben met de borging van het Rotterdamse publieke belang en de belangrijkste risico's. Tot slot geeft de paragraaf de ontwikkelingen weer van de vermogensposities en de nettoresultaten van alle verbonden partijen, en per beleidsprogramma staat aangegeven welk verbonden partij bijdraagt aan het programma.

[Opbouw paragraaf Verbonden Partijen](#)[Beleid](#)[Beleidsuitgangspunten en kaders](#)[Lijst van verbonden partijen](#)

Opbouw paragraaf Verbonden Partijen

Voor de Begroting 2024 is de paragraaf Verbonden Partijen als volgt opgebouwd, waarbij waar nodig onderscheid gemaakt wordt qua type verbonden partij:

1. **Beleid en kaders;** geeft inzicht in de definiëring van verbonden partijen, de kaders vanuit het BBV en de beleidsuitgangspunten ten aanzien van enkele verbonden partijen die prominent voor de Rotterdamse publieke belangen zijn.;
2. **Lijst van verbonden partijen,** waar de kwalitatieve en kwantitatieve kerngegevens voor de begroting 2024 per verbonden partijen worden weergegeven.

Daarna wordt nader ingegaan op de verschillende type verbonden partijen die de gemeente Rotterdam kent.

1. *vennootschappen:* overzicht van de nieuwe, te continueren en te beëindigen vennootschappen en de verwachte dividendstromen richting de gemeente Rotterdam;
2. *stichtingen:* overzicht van de nieuwe, te continueren en te beëindigen stichtingen;
3. *verenigingen:* overzicht van de nieuwe, te continueren en te beëindigen verenigingen;
4. *gemeenschappelijke regelingen:* overzicht van de nieuwe, te continueren en te beëindigen gemeenschappelijke regelingen.

Beleid

Wettelijk kader - BBV

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is het college van burgemeester en wethouders verplicht om de gemeenteraad inzicht te geven in de relaties met rechtspersonen. Dit biedt de gemeenteraad de mogelijkheid om haar toezichthoudende rol te vervullen. Gemeentelijke deelname aan rechtspersonen is een manier om het publiek belang te dienen of een bepaalde publieke taak uit te voeren.

Als de gemeente zowel een *bestuurlijk* als een *financieel* belang heeft bij een bepaalde privaatrechtelijke of publiekrechtelijke rechtspersoon, dan is sprake van een verbonden partij. Daarnaast kan ook het college van burgemeester en wethouders besluiten een publiek of privaatrechtelijke organisatie als verbonden partij aan te merken. Bij privaatrechtelijke personen gaat het om deelnemingen, zoals een vennootschap, en bij publiekrechtelijke personen gaat het bijvoorbeeld om gemeenschappelijke regelingen.

Het BBV (in artikel 1, lid 1c en 1d) specificeert de begrippen bestuurlijk en financieel belang als volgt:

- *bestuurlijk belang*: zeggenschap door vertegenwoordiging van de gemeente in het bestuur van een organisatie, bijvoorbeeld in directie, Algemeen Bestuur, Dagelijks Bestuur of Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Het kan ook gaan om zeggenschap in de vorm van stemrecht;
- *financieel belang*: bij het financiële belang van de gemeente gaat het meestal om een gestort aandelenkapitaal, bijdragen aan bijvoorbeeld een fonds, verstrekte leningen of verleende garanties. De gemeente loopt financieel risico als ze zo'n beschikbaar gesteld bedrag niet terugkrijgt, bijvoorbeeld als de verbonden partij failliet gaat en daardoor niet aan haar verplichtingen kan voldoen. Als het financieel belang uitsluitend bestaat uit een subsidierelatie, dan is die rechtspersoon geen verbonden partij, maar een gesubsidieerde instelling.

De gemeente Rotterdam kent in totaal 37 verbonden partijen aan het eind van 2022. Het gaat hierbij om 22 deelnemingen, 4 stichtingen, 2 verenigingen (allemaal privaatrechtelijke rechtspersonen) en 9 gemeenschappelijke regelingen (publiekrechtelijke rechtspersonen). In 2024 verwacht de gemeente haar aandeelhouderschap dan wel relatie met enkele verbonden partijen te beëindigen. Per type verbonden partij wordt, later in deze paragraaf, nader toegelicht welke relaties worden aangegaan of verbroken.

Het BBV als kader voor de paragraaf

Voor het opstellen van de paragraaf hanteert de gemeente het BBV als kader voor de te presenteren informatie over de verbonden partijen. Conform artikel 15 van het BBV is de gemeente verplicht inzage te bieden in:

1

- a. de visie op en de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen;
- b. de lijst van verbonden partijen, die wordt onderverdeeld in:
 - verbonden partijen;
 - stichtingen en verenigingen;
 - gemeenschappelijke regelingen;
 - vennootschappen en coöperaties;

2

In de lijst van verbonden partijen wordt tenminste de volgende informatie opgenomen:

- a. de wijze waarop de gemeente een belang heeft in de verbonden partij en het publiek belang dat ermee gediend wordt;

- b. het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar;
- c. de verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar;
- d. de verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar;
- e. de eventuele risico's, van de verbonden partij voor de financiële positie van de provincie onderscheidenlijk gemeente.

Beleidsuitgangspunten en kaders

Beleidsuitgangspunten

De algemene beleidsdoelstelling van verbonden partijen is de behartiging van het publiek belang van de gemeente Rotterdam door een organisatie met een private of publieke rechtsvorm. De gemeente verbindt zich daaraan door bijvoorbeeld kapitaal te storten of zeggenschap te krijgen. Bij verbonden partijen gelden de volgende voorwaarden:

- de financiële en beleidsmatige risico's die de gemeente loopt, staan in redelijke verhouding tot het publiek belang;
- de deelneming is het efficiëntste en effectiefste instrument om het beoogde beleidsdoel te bereiken;
- het publiek belang en het toezicht daarop is niet al op een andere manier volledig geborgd.

Kaders

Deze voorwaarden zijn afgeleid van bepalingen in het gemeentelijke Beleidskader Verbonden Partijen dat in 2020 door de gemeenteraad is vastgesteld. Nieuw hierin is dat nadrukkelijk een kader is opgenomen voor (investerings-) fondsen. Deze vorm wordt vaker toegepast bij de in- en oprichting van verbonden partijen. Daarnaast is ook de Leidraad Governance opgenomen in het beleidskader. De kern van de leidraad is het gebruik van een gemeente breed *relatie-classificatiemodel*. In dit model worden organisaties op basis van criteria ingedeeld en wordt per categorie uitgewerkt op welke wijze de invulling van het toezicht vanuit de gemeente concreet vorm krijgt. Daarnaast is uitgewerkt op welke wijze dit instrument behulpzaam kan zijn bij de wijze waarop accounthouders binnen de gemeente Rotterdam invulling geven aan hun toezichthoudende rol.

- De gemeente heeft een nieuwe versie van het Beleidskader Verbonden Partijen; deze is begin 2023 door de gemeenteraad behandeld.

Samen met het Burgerlijk Wetboek Boek 2 en de Code Corporate Governance vormen voornoemde bepalingen de belangrijkste richtlijnen voor het beleid ten aanzien van verbonden partijen - zo wordt er in het Beleidskader ingegaan op de relatie tussen & bevoegdheden voor de Raad vis-a-vis de Verbonden Partijen.. De uitvoering van de algemene beleidsdoelstelling is onder te verdelen in:

- de gemeentelijke deelname in nieuwe verbonden partijen;
- het beheer en de evaluatie van gemeentelijke deelname in bestaande verbonden partijen;
- de wijziging en beëindiging van gemeentelijke deelname in bestaande verbonden partijen.

Bij het aangaan van een nieuwe verbonden partij heeft de gemeenteraad op basis van de Gemeentewet het recht om wensen en bedenkingen te uiten. Dit betekent dat het college pas kan besluiten tot het oprichten of participeren in een nieuwe verbonden partij nadat de gemeenteraad in de positie is geweest om haar wensen en bedenkingen te uiten.

Voor het beheer en afstoten bepaalt de Gemeentewet dat in principe het college verantwoordelijk is voor de uitvoering en besluitvorming rondom verbonden partijen en dat de gemeenteraad wordt geïnformeerd. In de praktijk blijkt echter dat wanneer er sprake is van grote belangen voor de gemeente zoals de strategie van het Havenbedrijf of de verkoop van het Warmtebedrijf de gemeenteraad juist voorafgaand aan de besluitvorming wordt betrokken.

Als het gaat om het beheer van een verbonden partij dan betekent dit dat de gemeente als aandeelhouder van een vennootschap of lid van een vereniging of gemeenschappelijke regeling gedurende het jaar onder andere betrokken is bij het opstellen en vaststellen van begrotingen en jaarrekeningen, de strategie of jaarplan, majeure investeringsbeslissingen en benoemingen van bestuurders, toezichthouders alsmede commissarissen van een verbonden partij. De basis hiervoor zijn vaak de statuten, overeenkomsten of wetgeving afhankelijk van het type verbonden partij.

Daarnaast informeert het college en de gemeenteraad bij een voornemen een verbonden partij te verzelfstandigen. Eenzelfde rol vervult het college bij uittreding en beëindiging van de gemeentelijke deelname of het liquideren van bestaande verbonden partijen.

Koppeling met Coalitieakkoord Rotterdam 2022-2026: Eén Stad

In het Coalitieakkoord staan de beleidsvoornemens om de uitdagingen die Rotterdam kent het hoofd te bieden en van Rotterdam een nog betere stad te maken. Ook de gemeentelijke verbonden partijen spelen hierbij een rol. Zo zijn onder andere het Havenbedrijf, Stedin en het Energietransitiefonds, waarvan de gemeente Rotterdam aandeelhouder is, belangrijke partners voor de gemeente in de energietransitie, maar ook in kwesties van arbeidsgelegenheid. Zo wordt er bijvoorbeeld met bedrijven in de Rotterdamse haven samengewerkt aan de om- en bijscholing van mensen met afstand tot de arbeidsmarkt of oudere werkzoekenden.

Uit het Coalitieakkoord volgt ook dat de gemeente, indien als onderdeel van de afspraken met Stedin een kapitaalstorting noodzakelijk is, hiervoor Eneco-middelen inzet. Als uitwerking van eerdere Rotterdamse besluitvorming noemt dit Coalitieakkoord daarnaast de opbrengsten van de verkoop van onze deelnamen in Eneco.

Ook zal de gemeente onderzoeken hoe de governance en betrokkenheid bij instellingen die het gemeentelijk cultuurbezit beheren, transparanter en verstevigd kan worden.

Feyenoord heeft aangegeven dat het realiseren van een nieuw stadion in de huidige marktomstandigheden niet haalbaar is. Dit begrijpt de gemeente Rotterdam. Maar mocht Feyenoord alsnog besluiten over te gaan tot ontwikkeling van een nieuw stadion, dan wil de gemeente dat faciliteren.

Belangrijkste beleidsvoornemens & beleid voor verbonden partijen met "verhoogd risico"

De beleidsvoornemens voor de verbonden partijen worden opgenomen in de paragraaf Verbonden Partijen van de begroting. Aan het einde van het boekjaar legt het college vervolgens verantwoording af over dit gevoerde beleid in de gelijknamige paragraaf van de jaarstukken.

Ook wordt jaarlijks door het college het Beheerverslag Deelnemingen aan de gemeenteraad aangeboden. Doel van het Beheerverslag is om de gemeenteraad van Rotterdam grondiger te informeren over de ontwikkelingen binnen deelnemingenportefeuille en de individuele deelnemingen, gelet op de grote publieke en financiële belangen die zijn gemoeid met deze deelnemingen.

Daarnaast zijn met betrekking tot de verbonden partijen voor 2024 enkele belangrijke beleidsvoornemens en ontwikkelingen te benoemen voor de meest omvangrijke deelnemingen wanneer wordt gekeken naar de impact op de publieke (verduurzaming, energievoorziening en mobiliteit) en financiële (dividend en gestort kapitaal) belangen voor de gemeente.

1. Havenbedrijf

Havenbedrijf Rotterdam (HbR) werkt continue aan het ontwikkelen van de haven om de efficiëntie en betrouwbaarheid van de Rotterdamse haven te vergroten.

In 2024 (en verdere jaren) zet HbR met diverse partners onder meer in op het verder ontwikkelen van infrastructuur om CO₂ te reduceren, onder andere door initiatieven als Porthos (CO₂-afvang en -opslag) en walstroom. Daarnaast zal de onderneming zich de komende jaren inspannen voor het aantrekken van bedrijven die gespecialiseerd zijn in circulaire productieprocessen en hernieuwbare energie zoals: Import en conversie van waterstof, aanlanding van windenergie en opwekking hernieuwbare energie in de haven. De doelstellingen ten aanzien van CO₂ reductie zijn de afgelopen jaren niet behaald. Het behalen van deze doelstellingen zal de komende jaren scherpe keuzes vereisen van het Havenbedrijf en gemeente Rotterdam.

2. Stedin

Voor de overgang naar schonere energie heeft netbeheerder Stedin extra vermogen nodig. Rotterdam is een van de aandeelhouders van Stedin. Stedin vraagt gemeenten en provincies uit het verzorgingsgebied die nog geen aandeelhouder zijn geld te storten. Dat zou een aanvulling zijn op de € 200 mln die Rotterdam en bestaande aandeelhouders in 2021 al hebben gestort en de €251 mln aan winst vanuit de verkoop van een dochteronderneming die door de aandeelhouders in Stedin is gelaten.

In september hebben de vertegenwoordigers van de aandeelhouders, Stedin en de Staat overeenstemming bereikt over een storting vanuit de Staat van € 500 mln om daarmee het eigen vermogen van Stedin te versterken. De voorwaarden en condities voor deze storting worden nu voorgelegd aan de Eerste en Tweede Kamer en de colleges en gemeenteraden van de 42 aandeelhoudende gemeenten die tot december 2023 hebben om daarover te besluiten. Naar verwachting wordt de storting van het Rijk voor het eind van 2023 afgerond als alle benodigde goedkeuringen zijn verkregen.

Vooralsnog vraagt Stedin geen nieuwe bijdrage van Rotterdam en de 41 andere gemeentelijke aandeelhouders. Met de bijdrage van het Rijk kan Stedin de komende periode vooruit. Door de omvangrijke investeringen in de energietransitie is de kans reëel dat in de toekomst aanvullend geld nodig heeft. De gemeenteraad is in september over geïnformeerd en in de besluitvorming betrokken. Een positieve ontwikkeling is dat de provincie Utrecht in haar recent gepubliceerde Coalitieakkoord heeft aangegeven aandeelhouder van Stedin te willen worden, ook de provincies Zeeland en Zuid Holland bekijken deze mogelijkheid.

Het dividend dat door Stedin aan Rotterdam uitkeert, wordt door veel factoren beïnvloed. Naast de daling van het relatieve aandelenbelang van Rotterdam (verwatering) ten gevolge van het geld dat de Staat stort en de aandelen die het Rijk daarmee verkrijgt, gaat het onder meer om een mogelijke boekhoudkundige stelselwijziging die van invloed is op het dividend, aanpassing van het dividendbeleid en de financiële performance van Stedin. Omwille van deze onzekerheden is het wenselijk om pas bij de volgende herziening van de begroting te besluiten over eventuele wijzigingen als de besluitvorming van de betrokken partijen is afgerond.

Op beleidsmatig gebied zal 2024 ook in het teken staan van het managen van netcongestie. Ook Stedin krijgt in toenemende mate te maken dat de capaciteit van haar elektriciteitsnetten tegen haar grenzen aanloopt. Dit heeft de volle aandacht van Stedin. Zij zet hierbij net alleen in op uitbreiding van het net, maar probeert ook door verslimming en digitalisering van het net de capaciteit beter te benutten.

3. RET

In mei 2023 heeft de RET haar toekomstperspectief 2024-2030 opgesteld. De RET stelt dat zij er financieel niet goed voor staan. dat komt door afgenomen reizigersaantallen, gestegen energiekosten en hogere personeelskosten. De RET werkt met concessieverlener Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) en de gemeente Rotterdam als grootaandeelhouder aan een oplossing om de RET weer financieel gezond te krijgen.

De gemeente Rotterdam zal als aandeelhouder afhankelijk van de gekozen oplossingsrichtingen door de MRDH actie moeten ondernemen. Er moet worden bepaald of een extra kapitaalstorting noodzakelijk is. In november 2023 komen alle oplossingsrichtingen op tafel in de Advies- en Bestuurscommissie Vervoersautoriteit en het dagelijks bestuur van de MRDH. In december 2023 het Algemeen Bestuur van de MRDH een definitief besluit. De gemeenteraad wordt tijdig meegenomen in deze discussie door informatiesessies en in raadsbrieven.

4. Evides

In de afgelopen jaren is door de droge zomers en verontreiniging van oppervlaktewater duidelijk geworden dat de beschikbaarheid van toegankelijkheid en kwalitatief goed drinkwater niet zonder meer vanzelfsprekend is en dat voor de borging daarvan voor de toekomst ook in 2023 e.v. geïnvesteerd zal moeten in productielocaties en drinkwatercapaciteit. Er is extra inzet nodig om de waterkwaliteit van grond- en oppervlaktewater in Nederland te verbeteren, dit geldt ook voor de belangrijkste bron van Evides: de Maas. Ook duurzaamheid blijft een belangrijk beleidsdoel van Evides. De organisatie heeft de doelstelling om in 2025 energieneutraal te zijn. Dit alles zorgt voor een stijgende investeringsdruk bij Evides (net zoals bij de andere waterbedrijven in Nederland). De inschatting is dat de organisatie deze investeringen met haar eigen middelen kan dragen.

[Burgerlijk Wetboek Boek 2 \(rechtspersonen\)](#)

[Besluit begroting en verantwoording \(BBV\)](#)

[Code Corporate Governance](#)

[Beleidskader Verbonden Partijen en governance samenwerkingrelaties](#)

[Beheerverslag Deelnemingen 2021](#)

[Beheerverslag Deelnemingen 2020](#)

[Beheerverslag Deelnemingen 2018-2019](#)

[Beheerverslag Deelnemingen 2017-2018](#)

[Beheerverslag Deelnemingen 2016-2017](#)

[Beheerverslag Deelnemingen 2015-2016](#)

Lijst van verbonden partijen

Vennootschappen

Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Bank Nederlandse Gemeenten N.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren
Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Bank Nederlandse Gemeenten N.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren
Algemene gegevens			
Vestigingsplaats:			Den Haag
Publiek belang:		De BNG is opgericht (1914) om de kredietwaardigheid van gemeenten te versterken. De BNG kan gezien worden als een inkoopcombinatie van geld namens de gemeenten.	
Bestuurlijk belang:		Door vertegenwoordiging van het college van B en W in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.	
Financieel belang:		321.555 aandelen met een nominale waarde van 2,50 euro. BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.	
Risiko-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)		De boekwaarde van het aandelenkapitaal van de gemeente Rotterdam in BNG bedraagt € 97.000. Gezien deze zeer lage waardering zijn er zeer beperkte financiële risico's met betrekking tot de boekwaarde voor de financiële positie van BNG. De jaarlijkse raming van het dividend van BNG aan de gemeente bedraagt €700.000.	

Ontwikkelingen en			Beleidsdoelen voor 2023 blijven het behoud van de AAA-rating en het voorzien in de						
beleidsdoelen voor			financieringsbehoefte van de publieke sector waarbij m.n. duurzaamheidsinvesteringen een belangrijke						
2024:			rol zullen spelen.						
Financiële gegevens			Jaarrekening 2022		Begroting 2023*		Begroting 2024*		
*de BNG Bank N.V.			(geactualiseerd)						
geeft geen									
prospectieve									
informatie vrij. De									
ramingen zijn									
derhalve schattingen									
van de gemeente									
Rotterdam.									
Boekwaarde			97		97		97		
Netto resultaat:			300.000		300.000		300.000		
Eigen vermogen per			4.274		4.615		4.615		
31/12:									
Vreemd vermogen			143.459		107.459		107.459		
per 31/12:									
Energietransitiefonds	Milieubeheer	Vennootschap	Te	Verbonden partij		Taakveld	Soort	Status	
	- Duurzaam,		continueren	Energietransitiefonds		Milieubeheer - Duurzaam, bodem, geluid en handhaving	Vennootschap	Te continueren	
	bodem,								
	geluid en								
	handhaving								
				Algemene gegevens					
				Vestigingsplaats:		Rotterdam			
				Publiek belang:		Verduurzaming van de productie, infrastructuur en gebruik van energie en het versterken van de			
						circulaire economie in Rotterdam			
				Bestuurlijk belang:		Het college is vertegenwoordigd in de Algemene vergadering van Aandeelhouders			
				Financieel belang:		De gemeente heeft € 100 mln aan kapitaal toegezegd.			
				Risico-inschatting		Het risico op afwaardering staat voor alle investeringsfondsen op 'licht verhoogd' vanwege de aard van de			
				(BBV, art. 11 eerste		activiteiten (het verstrekken van leningen, garanties en/of risicodragend participeren) van dit specifieke			
				lid, sub b)		type deelnemingen. In de investeringsstrategie zijn de kaders vastgelegd waarbinnen het			
						fondsmanagement investeringen mag verrichten. Het fondsmanagement is inbesteed bij			
						InnovationQuarter.			
				Ontwikkelingen en		Het fonds wil jaarlijks drie investeringen plegen.			
				beleidsdoelen voor					
				2024:					
Financiële				Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)		Begroting 2023		Begroting 2024*	
gegevens									
				* Begroting 2023					

niet beschikbaar -					
begroting 2024 als					
leidraad					
Boekwaarde		13.753	13.753	13.753	
Netto resultaat:					
Eigen vermogen per		13.753	13.753	13.753	
31/12:					
Vreemd vermogen		38	38	38	
per 31/12:					
Gemeenschappelijk Bezit Evides (GBE)	Treasury	Vennootschap	Te		
	continueren				
	Verbonden partij		Taakveld	Soort	Status
	Gemeenschappelijk		Treasury	Vennootschap	Te continueren
	Bezit Evides (GBE)				
	Algemene gegevens				
	Vestigingsplaats:				Rotterdam
	Publiek belang:		De deelneming is voortgekomen uit het Drinkwaterleidingbedrijf Rotterdam (1874). Evides wint, zuivert en levert veilig en schoon drink- en industriewater aan € 2,5 mln consumenten en bedrijven in Zuid-Holland-Zuid, Zeeland en op de Brabantse Wal. Daarnaast maakt Evides zich sterk voor het hergebruik van afvalwater, als dat kan.		
	Bestuurlijk belang:		Het college van B en W is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. De waterkwaliteit is landelijk geregeld.		
	Financieel belang:		De gemeente Rotterdam bezit 936.398 aandelen tegen een nominale waarde van 0,05 euro.		
Risico-inschatting		GBE BV is houder van 50% aandelen in Evides NV. Onze gemeente heeft een belang van 50,6% in GBE.			
(BBV, art. 11		De hoogte van de solvabiliteit (>40%) en de hoogte van het eigen vermogen is ruimschoots voldoende (ten			
eerste lid, sub b)		opzichte van de gemeentelijke boekwaarde) om het financieel risico af te dekken. Het financieel risico voor de gemeente is zeer beperkt.			
Ontwikkelingen en		In de afgelopen jaren is door de droge zomers en verontreiniging van oppervlaktewater duidelijk geworden			
beleidsdoelen voor		dat de beschikbaarheid van toegankelijkheid en kwalitatief goed drinkwater niet zonder meer			
2024:		vanzelfsprekend is en dat voor de borging daarvan voor de toekomst ook in 2024 e.v. geïnvesteerd zal			
		moeten in productielocaties en drinkwatercapaciteit. Er is extra inzet nodig om de waterkwaliteit van grond-			
		en oppervlaktewater in Nederland te verbeteren, dit geldt ook voor de belangrijkste bron van Evides: de			
		maas. Dit betekent dat er ingezet moet worden op een betere bescherming van de bronnen, een			
		natuurlijker beheer en het beter vasthouden van water op het land. Ook duurzaamheid blijft een belangrijk			
		beleidsdoel van Evides. De organisatie heeft tot doelstelling om in 2025 energieneutraal te zijn.			
Financiële		Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)	Begroting 2023	Begroting 2024	
gegevens					
Boekwaarde		848	848	848	

				Netto resultaat:	52.500	42.100	52.600
				Eigen vermogen	589.200	609.200	600.000
				per 31/12:			
				Vreemd vermogen	792.700	849.800	850.000
				per 31/12:			
Glazen Maas Exploitatie B.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te beëindigen	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				Glazen Maas Exploitatie B.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te beëindigen
				Algemene gegevens			
				Vestigingsplaats:			Rotterdam
				Publiek belang:	Verdere stimulering van de open breedband markt in Rotterdam en daaraan gerelateerde bedrijvigheid in Rotterdam. Inmiddels heeft het college van B en W besloten dat ter borging van dit publieke belang, gemeentelijke betrokkenheid via het aandeelhouderschap niet langer noodzakelijk is.		
				Bestuurlijk belang:	Omdat de gemeente aandelen heeft, vertegenwoordigt het college van B en W de gemeente in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Ambtelijke vertegenwoordigers vormen de statutaire directie.		
				Financieel belang:	Kapitaalstorting van € 25.000 bij oprichting van de vennootschap.		
				Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	De boekwaarde van Glazen Maas Exploitatie B.V. is besperkt en de aansprakelijkheid van de gemeente als aandeelhouder strekt niet verder dan dit bedrag. Het risico voor de gemeente is daarmee laag.		
				Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024:	De strategie Digitale Infrastructuur wordt langs een wegingsinstrument gelegd om te bepalen welke onderdelen van de Glazen Maas Exploitatie en Glazen Maas Infrastructuur afgestoten/beëindigd owrden aangezien er geen sprake meer is van Rotterdams Publiek belang.		
				Financiële gegevens	Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)	Begroting 2023	Begroting 2024*
				* Begroting 2023 niet beschikbaar - begroting 2024 als leidraad			
				Boekwaarde	25	0	0
				Netto resultaat:	10	10	10
				Eigen vermogen	60	65	65
				per 31/12:			
				Vreemd vermogen	50	50	50
				per 31/12:			
Glazen Maas Infrastructuur B.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te beëindigen	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status

Glazen Maas	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te beëindigen
Infrastructuur B.V.			
Algemene gegevens			
Vestigingsplaats:			Rotterdam
Publiek belang:	Verdere stimulering van de open breedband markt in en daaraan gerelateerde bedrijvigheid in Rotterdam. Inmiddels heeft het college van B en W besloten dat ter borging van dit publieke belang, gemeentelijke betrokkenheid via het aandeelhouderschap niet langer noodzakelijk is.		
Bestuurlijk belang:	Omdat de gemeente aandelen heeft, vertegenwoordigt het college van B en W de gemeente in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Ambtelijke vertegenwoordigers vormen de statutaire directie.		
Financieel belang:	Omvang van de gedane kapitaalstorting van € 395.000 bij oprichting van de vennootschap.		
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	De boekwaarde van Glazen Maas Infrastructuur B.V. is besperkt en de aansprakelijkheid van de gemeente als aandeelhouder strekt niet verder dan dit bedrag. Het risico voor de gemeente is daarmee laag.		
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024:	De strategie Digitale Infrastructuur wordt langs een wegingsinstrument gelegd om te bepalen welke onderdelen van de Glazen Maas Exploitatie en Glazen Maas Infrastructuur afgestoten/beëindigd worden aangezien er geen sprake meer is van Rotterdams Publiek belang.		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)	Begroting 2023	Begroting 2024*
* Begroting 2023 niet beschikbaar - begroting 2024 als leidraad			
Boekwaarde	125	200	200
Netto resultaat:	-14	5	5
Eigen vermogen per 31/12:	376	361	361
Vreemd vermogen per 31/12:	2	2	2
Havenbedrijf Rotterdam N.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren
Verbonden partij			
Havenbedrijf Rotterdam N.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren
Algemene gegevens			
Vestigingsplaats:			Rotterdam
Publiek belang:	Borgen van de continuïteit en kwaliteit van de havenvoorzieningen en invloed op de ontwikkeling van het havenindustriële complex.		

Bestuurlijk	Vertegenwoordiging in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en benoeming van de leden van de Raad van Bestuur en Raad van Commissarissen.
belang:	
Financieel	De boekwaarde van de uitgezette middelen (gestort agio en aandelenkapitaal) ter waarde van € 327 mln.
belang:	
Risico- inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Financieel gering risico. HbR heeft als gevolg van de langdurige contractopbrangsten een stabiele voorspelbare inkomstenstroom. Daarnaast beschikt het Havenbedrijf over een zeer sterke vermogenspositie en een hoge solvabiliteit.

Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024:	HbR streeft naar een gematigde kostenontwikkeling, het versnellen van de verduurzaming in de haven en positioneert zich als een slimme partner in de logistieke keten. Met name met betrekking tot de doelstellingen tav duurzaamheid en CO2 reductie staat er nog veel te doen. In 2023 (en verdere jaren) zet HbR met diverse partners onder meer in op het verder ontwikkelen van infrastructuur om CO2 te reduceren, onder andere door initiatieven als Porthos (CO2-afvang en -opslag) en walstroom. Daarnaast zal de onderneming zich de komende jaren inspannen voor het aantrekken van bedrijven die gespecialiseerd zijn in circulaire productieprocessen en hernieuwbare energie zoals: Import en conversie van waterstof, aanlanding van windenergie en opwekking hernieuwbare energie in de haven. De doelstellingen ten aanzien van CO2 reductie zijn de afgelopen jaren niet behaald. Het behalen van deze doelstellingen zal de komende jaren scherpe keuzes vereisen van het Havenbedrijf en gemeente Rotterdam.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)	Begroting 2023	Begroting 2024
Boekwaarde	79.938	79.938	327.144
Netto resultaat:	247.200	230.000	267.000
Eigen vermogen per 31/12:	4.450.328	4.550	4.689
Vreemd vermogen per 31/12:	1.600.000	1.649.000	1.695.000

ICOS Capital Fund 3 C.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	In oprichting	Verbonden partij ICOS Capital Fund 3 C.V. Economische ontwikkeling Vennootschap In oprichting Algemene gegevens Vestigingsplaats: Hoofddorp Publiek belang: Voorzien in de regionale behoefte aan een innovatiefonds met ruime investeringscapaciteit voor bestaande bedrijven met groeipotentie om zo bij te dragen aan de doorontwikkeling van kansrijke cleantech ontwikkelingen in Rotterdam.
Bestuurlijk				Op dit moment is de gemeente nog stille vennoot. De gemeente is voornemens in 2021 als stille vennoot

				belang: (limited partner) toe te treden tot de commanditaire vennootschap en zal daarmee vertegenwoordigd zijn in de algemene vergadering van aandeelhouders.			
Financieel belang:		Het financieel belang van de gemeente Rotterdam is € 4 mln. Het bedrag wordt per investering in delen opgevraagd en de kosten van het fonds worden per kwartaal opgevraagd.					
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)		Het risico op afwaardering staat voor alle investeringsfondsen op 'licht verhoogd' vanwege de aard van de activiteiten (het verstrekken van leningen, garanties en/of risicodragend participeren) van dit specifieke type deelnemingen. In de investeringsstrategie zijn de kaders vastgelegd waarbinnen het fondsmanagement investeringen mag verrichten. Dit risico is meegenomen bij de berekening van het weerstandsvermogen.					
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024:		2023 was het laatste jaar van de investeringsperiode van dit fonds. Na afloop van deze periode mag er niet meer in nieuwe bedrijven geïnvesteerd worden, wel kan nog in bestaande participaties verder geïnvesteerd worden.					
Financiële gegevens		Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)		Begroting 2023		Begroting 2024	
Boekwaarde		3.000		2.776		3.130	
Netto resultaat:		-1.543		nog niet beschikbaar		nnb	
Eigen vermogen per 31/12:		16.253		nog niet beschikbaar		nnb	
Vreemd vermogen per 31/12:		795		nog niet beschikbaar		nnb	
ICOS Cleantech Earlystage fund	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te continueren	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
II B.V.				ICOS Cleantech Earlystage fund	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te continueren
				Algemene gegevens			
				Vestigingsplaats:		Badhoevedorp	
Publiek belang:		Ontwikkeling en stimulering van cleantechbedrijven (aanbieden van technologische oplossingen die gericht zijn op een schonere en veilige leefomgeving en daarmee een transitie faciliteren naar een duurzame economiesector) in het Clean Tech Delta-gebied (Rijnmond en Drechtsteden).					
Bestuurlijk belang:		Vertegenwoordiging van het college van B en W in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.					
Financieel belang:		Deze deelneming vertegenwoordigd een boekwaarde van circa € 2,2 mln op de gemeentelijke balans.					
Risico-		Het risico op afwaardering staat voor alle investeringsfondsen op 'licht verhoogd' vanwege de aard van de					

				inschatting	activiteiten (het verstrekken van leningen, garanties en/of risicodragend participeren) van dit specifieke type			
				(BBV, art. 11	deelnemingen. Dit risico is meegenomen bij de berekening van het weerstandsvermogen.			
				eerste lid, sub b)				
				Ontwikkelingen	Het fonds ICFII bevindt zich in de afbouwfase. De investeringsperiode is geëindigd en de ondernemingen			
				en	moeten voldoende groeien om verkocht te kunnen worden. Het sluiten van het fonds is afhankelijk van de			
				beleidsdoelen	voortgang van de verkoop van de laatste participaties en kan nog enkele jaren duren.			
				voor 2024:				
				Financiële gegevens	Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)	Begroting 2023	Begroting 2024	
				Boekwaarde	2.161	2.161	2.187	
				Netto resultaat:	17	17	nnb	
				Eigen vermogen	2.700	2.700	nnb	
				per 31/12:				
				Vreemd	4.250	4.250	nnb	
				vermogen per				
				31/12:				
Innovation Quarter B.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te continueren	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status	
				Innovation Quarter B.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te continueren	
				Algemene gegevens				
				Vestigingsplaats: Den Haag				
				Publiek belang: De gemeente Rotterdam wil op deze wijze de regionale economie stimuleren, in het bijzonder op het gebied van innovatie.				
				Bestuurlijk belang: De gemeente heeft aandelen en zodoende vertegenwoordigt het college van B en W de gemeente Rotterdam in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.				
				Financieel belang: Kapitaalstorting van € 3 mln en een jaarlijkse exploitatiebijdrage van € 660.000 en € 165.000 voor de (nog) niet in de exploitatiebijdrage geïntegreerde bijdrage Zuid-Hollands Investeringsplatform (ZIP). De gemeente heeft een extra kapitaalstorting toegezegd van € 7,7 mln vanuit de Eneco-middelen; deze kapitaalstorting zal in 2022 en 2023 geëffectueerd worden.				
				Risico-inschatting	Het risico op afwaardering staat voor alle investeringsfondsen op 'licht verhoogd' vanwege de aard van de			
				(BBV, art. 11	activiteiten (het verstrekken van leningen, garanties en/of risicodragend participeren) van dit specifieke type			
				eerste lid, sub b)	deelnemingen. Dit risico is meegenomen bij de berekening van het weerstandsvermogen.			
				Ontwikkelingen en	Eind 2023 staat een externe evaluatie gepland van IQ, vanuit de gemeente Rotterdam. Hierbij wordt			
				beleidsdoelen	gekeken naar de output sturing vanuit IQ, hoe de Rotterdamse beleidswensen doorvertaald worden naar het			
				voor 2024:	handelen van IQ en hoe de gemeente als aandeelhouder meer op impact kan sturen. 2024 zal in het teken			
				staan van hoe de uitkomsten van deze evaluatie te verwerken.				

Financiële	Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)	Begroting 2023	Begroting 2024*
gegevens			
* Begroting 2023			
niet beschikbaar -			
begroting 2024			
als			
leidraad			
Boekwaarde	10.634	10.000	10.000
Netto resultaat:	1.532	-2.821	-2.821
Eigen vermogen	95.384	90.000	90.000
per 31/12:			
Vreemd	35.355	10.000	10.000
vermogen per 31			
/12:			

MultiDiensten Rotterdam B.V.	Burgerzaken	Vennootschap	Te	Verbonden	Taakveld	Soort	Status
			continueren	partij			
				MultiDiensten	Burgerzaken	Vennootschap	Te continueren
				Rotterdam B.V.			
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:							Rotterdam
Publiek belang:	Er is door de gemeenteraad van de gemeente Rotterdam geen publiek belang vastgesteld voor MDR B.V. Wel heeft MDR B.V. twee publieke doelen: (1) Het bieden van betaalde arbeid voor personen met een afstand tot de arbeidsmarkt om zo werkervaring op te doen en (2) Het fungeren als het telefonisch klantcontactcentrum van de gemeente Rotterdam (14010). Beide publieke doelen worden uitgevoerd door de dochter Ro!Entree B.V.						
Bestuurlijk belang:	Het college van Burgemeester & Wethouders van de gemeente Rotterdam is de aandeelhouder van MDR B.V. Het bestuur van de vennootschap bestaat uit 3 statutaire directeur-bestuurders: mevrouw A.C. Bots (clustercontroller dienstverlening), de heer D.C. Colijn (directeur Klantcontact) en de heer R.W.J. Schalkwijk (directeur Werk & Inkomen). Zij zijn allen ambtenaren die uit hoofde van hun functie bestuurder bij MDR B.V. zijn. Staande praktijk bij de gemeente Rotterdam. Ambtenaren die uit hoofde van hun functie bestuurder bij een vennootschap zijn krijgen daar nooit vanuit de vennootschap een bezoldiging voor.						
Financieel belang:	€ 90.000 maatschappelijk kapitaal, € 18.151 geplaatst kapitaal						
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Er zijn geen risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis zijn in relatie tot de financiële positie.						
Ontwikkelingen	Voortzetting van de Koerswijziging Ro!Entree 2022-2024 aangevuld met een nauwkeuriger forecast van calls,						

en overleg met de gemeentelijke onderdelen om het call-aanbod in de tijd beter te spreiden. Parallel aan deze			
beleidsdoelen ontwikkeling wordt ok uitgewerkt de BV Ro!Entree te liquideren en onder te brengen bij de gemeente			
voor 2024: Rotterdam (dienstverlening/klantcontact). Het voornemen is dat de B.V. telefonische dienstverlening vanaf 1-1-			
2024 overgenomen is door de gemeente.			
Er wordt dus niet gewerkt aan een begroting 2024 voor MDR B.V.			
Financiële gegevens	Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)	Begroting 2023 (geactualiseerd)	Begroting 2024
Boekwaarde	18	18	18
Netto resultaat:	375	0	nvt
Eigen vermogen per 31/12:	1.065	1.065	nvt
Vreemd vermogen per 31/12:	1.000	1.000	nvt

Regionale	Treasury	Vennootschap	Te	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Ontwikkelingsmaatschappij			beëindigen	Regionale	Treasury	Vennootschap	Te beëindigen
Drechtsteden Beheer N.V.				Ontwikkelingsmaatschappij			
				Drechtsteden Beheer N.V.			
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:							Dordrecht
Publiek belang:				De ROM-D Beheer N.V. is uitsluitend opgericht voor het beheer van andere vennootschappen, waaronder Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden C.V. Kil III.			
Bestuurlijk belang:				Het college van B en W vertegenwoordigt de gemeente Rotterdam in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.			
Financieel belang:				Kapitaalstorting van € 561.155.			
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)				De gemeente ontvangt geen dividend vanuit de vennootschap dus er is geen risico op missende dividendbaten. Voort is de boekwaarde met €6.000 beperkt te noemen en wordt er op basis van de huidige inzichten geen afboeking verwacht.			
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024:				Er zijn geen beleidsdoelen. Deze N.V. is enkel opgericht voor het beheer van andere vennootschappen, waaronder Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden C.V. Kil III. Voor de ontwikkelingen wordt naar de toelichting van ROM-D Dordtse Kil III verwezen.			
Financiële gegevens	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024				
Boekwaarde	6	6	6				
Netto resultaat:	28	9	3				
Eigen vermogen per 31/12:	82	74	77				

				Vreemd vermogen per 31	350	250	200
				/12:			
Regionale	Treasury	Vennootschap	Te	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Ontwikkelingsmaatschappij			beëindigen	Regionale	Treasury	Vennootschap	Te beëindigen
Drechtsteden Dordtse Kil III C.V.				Ontwikkelingsmaatschappij			
				Drechtsteden Dordtse Kil			
				III C.V.			
				Algemene gegevens			
				Vestigingsplaats:			Dordrecht
				Publiek belang:	Ontwikkeling van de bedrijfsterreinen optimaal op elkaar af te stemmen en de betrokkenheid van de aanpalende regio bij de plannen te vergroten.		
				Bestuurlijk belang:	De directie van ROM-D C.V. wordt gevormd door ROM-D Beheer N.V. College van B en W wordt vertegenwoordigd bij de vergadering van vennoten.		
				Financieel belang:	Kapitaalstorting van € 561.155.		
				Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	De gemeente ontvangt geen dividend vanuit de vennootschap dus er is geen risico op missende dividendbaten. Het financiële risico voor de gemeente Rotterdam is gering en beperkt tot de boekwaarde van € 560.000. Op dit moment zijn er geen indicatoren waartoe tot afboeking van deze boekwaarde zou moeten worden besloten. Naar inzicht van de vennootschap is de marktwaarde en de verwachte totale opbrengsten van de gronden en het daarvan afgeleide dividend van het door de gemeente gehouden belang groter dan de boekwaarde. ROM-D verwacht in 2025 het resultaat op de uitgiften aan de gemeente en andere aandeelhouders uit te keren.		
				Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024:	De gemeente heeft door het ontbreken van een Rotterdams publiek belang getracht haar aandelen in de periode tussen 2019 en 2022 over te dragen aan de vennootschap c.q. de overige aandeelhouders. Dit is echter niet geslaagd omdat geen overeenstemming is bereikt over de hoogte van de overnamesom en geen nieuwe biedingen zijn ontvangen. Van de bijna 50 hectare is nog circa 4,5 hectare beschikbaar om uit te geven. De vennootschap verwacht dat ze in 2025 haar doel bereikt en alle gronden zijn uitgegeven, waardoor de vennootschap kan worden beëindigd.		
				Financiële gegevens	Jaarrekening 2022	Begroting 2023 (geactualiseerd)	Begroting 2024
				Boekwaarde	561	561	561
				Netto resultaat:	5.564	1.910	630
				Eigen vermogen per 31/12:	17.207	15.699	16.330
				Vreemd vermogen per 31	1.500	1.000	1.000
				/12:			
RET Infrastructuur B.V.	Treasury	Vennootschap	Te	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
			continueren	RET Infrastructuur B.	Treasury	Vennootschap	Te continueren

V.

Algemene gegevens

Vestigingsplaats: Rotterdam

Publiek belang: Verzelfstandiging van de RET werd bij wet gevorderd (Wp2000 in relatie tot openbare aanbesteding vervoersconcessies). Daarbij is het economisch eigendom in een aparte vennootschap ondergebracht, vanwege het publieke belang van de OV-infrastructuur en aan deze infrastructuur verbonden metro- en tramvoertuigen..

Bestuurlijk belang: Het college van B en W heeft aandeelhoudersbevoegdheden, waaronder benoeming en ontslag van de directeur van RET Infrastructuur B.V.

Financieel belang: Inbrengwaarde (boekwaarde) railinfrastructuur en strategische activa (metrostations).

Risico-inschatting Inbrengwaarde (boekwaarde) railinfrastructuur en strategische activa (metrostations). Risico zeer laag, (BBV, art. 11 eerste boekwaarde is nihil. lid, sub b)

Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024: Het beheer en onderhoud van de rail en infrastructuur van de RET

Financiële gegevens	Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)	Begroting 2023	Begroting 2024*

gegevens

* Begroting 2024 niet beschikbaar - begroting 2023 als leidraad

Boekwaarde	0	0	0

Netto resultaat:	0	0	0

Eigen vermogen per 31/12:	14	14	14

Vreemd vermogen per 31/12:	675.000	675.000	675.000

RET N.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status

RET N.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren

Algemene gegevens

Vestigingsplaats: Rotterdam

Publiek belang: Verzelfstandiging van de RET werd bij wet gevorderd (Wp2000 in relatie tot openbare aanbesteding vervoersconcessies). Het publieke belang betreft een betrouwbaar, veilig en optimaal uitgevoerd (bereikbaar, tijdig) openbaar vervoer met een hoge kwaliteitsbeoordeling door de reiziger.

Bestuurlijk De gemeente Rotterdam is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.

belang:			
Financieel belang:	De gemeente heeft 99,2% van het geplaatste aandelenkapitaal tegen een totale waarde van € 7,5 mln.		
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	RET geeft in opdracht van de MRDH uitvoering aan de rail- en busconcessie Rotterdam e.o.. De exploitatie van de vervoersconcessie wordt periodiek herijkt volgens de concessievoorwaarden. In 2023 geeft de RET niet rond te komen met de huidige concessie. Hiervoor wordt met de RET, MRDH en de RET gezocht naar de mogelijkheden voor een rendabele business case. Voor onze gemeente blijft het financieel risico beperkt tot de inbreng bij de verzelfstandiging en de agiostorting ad € 7,5 mln. Dit neemt niet weg dat de gemeente Rotterdam als aandeelhouder kan worden aangesproken op een bijdrage aan het Eigen Vermogen voor een financieel gezond bedrijf.		
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024:	2024 zal in het teken staan van het komen tot een nieuw en duurzame businesscase die de RET in staat stelt de komende jaren weer te groeien. Daarbij is het mogelijk dat, gegeven de grote transities die de RET samen met MRDH en betrokken gemeenten moet realiseren, 2024 nog een transitiejaar zal zijn qua beleidsdoelen.		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024*
* Begroting 2024 niet beschikbaar - begroting 2023 als leidraad			
Boekwaarde	7.500	7.500	7.500
Netto resultaat:	Nihil	-15.127	-15.127
Eigen vermogen per 31/12:	148.282	150.556	150.556
Vreemd vermogen per 31/12:	315.000	318.845	318.845
Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Royal Schiphol Group NV	Treasury	Vennootschap	Te continueren
Algemene gegevens			
Vestigingsplaats:	Schiphol, Haarlemmermeer		
Publiek belang:	Als nationale (Schiphol) en regionale (Rotterdam The Hague Airport) luchthaven Nederlandse en Rotterdamse burgers optimaal en duurzaam blijven verbinden met de rest van de wereld en op een verantwoorde wijze (rekening houdend met stakeholders, omwonenden en natuur) een bijdrage te leveren aan de welvaart en welzijn van Nederland en Rotterdam.		

Bestuurlijk belang: Het college van B&W is vertegenwoordigd in de jaarlijkse Algemene Vergadering van Aandeelhouders.

Financieel belang: 4.099 aandelen A tegen een nominale waarde van 454 euro.

Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b) De boekwaarde van Royal Schiphol Group (RSG) op de financiële balans van de gemeente is € 1,2 mln. Het risico op waardevermindering (afboeking) van de gemeentelijke boekwaarde is nihil. Reden hiertoe is dat de reële marktwaarde van RSG hoger is dan de gemeentelijke boekwaarde. Daarnaast kent RSG een gezonde kredietwaardigheid (credit rating van A-) met een degelijke financiële- en vermogenspositie, hetgeen een afboeking niet waarschijnlijk maakt.

Een punt van aandacht is de opschaling na COVID-19, die op de financiële positie en resultaten van RSG heeft gehad. RSG zit nu in een fase waarin ze haar financiële positie tracht te versterken. Om die reden wordt ingezet op vermogensversterking en is het gemeentelijke dividend neerwaarts bijgesteld.

Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024: Het is de ambitie van de Royal Schiphol Group om de meest duurzame en hoogwaardige luchthavens ter wereld te creëren. Het doel is dat de luchthavens in 2030 emissievrij en afvalvrij zijn, met uiteindelijk een energiepositieve, circulaire bedrijfsvoering. Hiervoor worden allerlei ontwikkelingen in 2023 in werking gesteld.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024*

* Royal Schiphol Groep geeft geen prospectieve informatie vrij. De ramingen zijn derhalve schattingen van de gemeente Rotterdam. Daartoe zijn gegevens van begroting 2022 opgevoerd.

Boekwaarde	1.164	1.164	1.164
Netto resultaat:	150.000	150.000	178.000
Eigen vermogen per 31/12:	3.700.000	3.700.000	3.447.000
Vreemd vermogen per 31/12:	5.400.000	5.400.000	5.400.000

Sportbedrijf Rotterdam B.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				Sportbedrijf Rotterdam B.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:							Rotterdam
Publiek belang:					Uitvoering van de taken op het gebied van sportvoorzieningen en van sport- en recreatieve programmering (hoofddlijnenbesluit College).		

Bestuurlijk	De gemeente Rotterdam is enig (100%) aandeelhouder. College van B&W is vertegenwoordigd in de		
belang:	Algemene Vergadering van Aandeelhouders.		
Financieel	Kapitaalstorting van de gemeente Rotterdam ter waarde van € 4,7 mln.		
belang:			
Risico- inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	De gemeente Rotterdam is voor circa 80% van de omzet de grootste opdrachtgever. Daarmee is het risico voor de gemeente beperkt. Financieel gezien beschikt het Sportbedrijf heeft een goede solvabiliteit en liquiditeit en voldoende weerstandsvermogen. Het Sportbedrijf ondervindt de gevolgen van de stijgende energie en personeelskosten. Dit betekent dat het Sportbedrijf in 2022 en 2023 een verlies draait. Voor deze twee jaren kan het Sportbedrijf dit negatieve resultaat opvangen met haar eigen vermogen. Vanaf 2024 dient er weer een positief resultaat gehaald te worden.		
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024:	Het risico op afwaardering staat voor alle investeringsfondsen op 'licht verhoogd' vanwege de aard van de activiteiten (het verstrekken van leningen, garanties en/of risicodragend participeren) van dit specifieke type deelnemingen. Dit risico is meegenomen bij de berekening van het weerstandsvermogen.		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Boekwaarde	6.551	6.551	6.551
Netto resultaat:	200	200	200
Eigen vermogen per 31/12:	7.500	7.500	10.902
Vreemd vermogen per 31/12:	10.800	10.800	19.114
SSC FLEX B.V.	Overhead	Vennootschap	Te beëindigen
Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
SSC FLEX B.V.	Overhead	Vennootschap	Te beëindigen
Algemene gegevens			
Vestigingsplaats:	Rotterdam		
Publiek belang:	SSC Flex wordt door de gemeente ingezet voor het realiseren van haar doelstellingen richting een meer flexibele personele inrichting van haar organisatie. SSC Flex verzorgt via payrollring en inhuur de inzet van flexibele arbeidskrachten voor (tijdelijke) piekwerkzaamheden en projecten.		
Bestuurlijk belang:	Sinds begin 2021 bestaat de statutaire directie (het bestuur) niet meer uit ambtenaren van de gemeente maar, conform het vigerende beleidskader, uit twee externe en onafhankelijke directeuren. Het college van B&W behartigt het aandeelhoudersbelang in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.		
Financieel belang:	De boekwaarde bij de gemeente van het belang van 100 procent in SSC Flex bedraagt € 36.000.		

Risico- inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	De vennootschap is in een afbouwfase sinds 2022 wat betekent dat er steeds minder groepen werknemers bij deze payrollorganisatie in dienst zijn. Er is een risico dat sommige werknemers in plaats van een functie elders te aanvaarden om te kiezen voor een werk-naar-werk-traject waardoor de vennootschap nog wel moet blijven bestaan om bijvoorbeeld de financiën en administratie van deze werknemers te blijven ondersteunen. Er zijn kosten verbonden aan deze vorm van ondersteuning. Onduidelijk is of dit risico zich zal voordoen.																																		
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024:	Het is de bedoeling dat de dienstverlening van de vennootschap eind 2023 zal eindigen voor alle doelgroepen. Daarna kan de formele liquidatiefase van SSC Flex worden gestart.																																		
<table><tr><th>Financiële gegevens</th><th>Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)</th><th>Begroting 2023</th><th>Begroting 2024</th></tr><tr><td>Boekwaarde</td><td>36</td><td>36</td><td>36</td></tr><tr><td>Netto resultaat:</td><td>370</td><td>-760</td><td>n.n.b.</td></tr><tr><td>Eigen vermogen per 31/12:</td><td>6.508</td><td>5.378</td><td>n.n.b.</td></tr><tr><td>Vreemd vermogen per 31/12:</td><td>550</td><td>250</td><td>n.n.b.</td></tr></table>				Financiële gegevens	Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)	Begroting 2023	Begroting 2024	Boekwaarde	36	36	36	Netto resultaat:	370	-760	n.n.b.	Eigen vermogen per 31/12:	6.508	5.378	n.n.b.	Vreemd vermogen per 31/12:	550	250	n.n.b.												
Financiële gegevens	Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)	Begroting 2023	Begroting 2024																																
Boekwaarde	36	36	36																																
Netto resultaat:	370	-760	n.n.b.																																
Eigen vermogen per 31/12:	6.508	5.378	n.n.b.																																
Vreemd vermogen per 31/12:	550	250	n.n.b.																																
StadshavensOntwikkelingsFonds voor Innovatie & Economie C.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap Te continueren	<table><tr><th>Verbonden partij</th><th>Taakveld</th><th>Soort</th><th>Status</th></tr><tr><td>StadshavensOntwikkelingsFonds voor Innovatie & Economie C.V.</td><td>Economische ontwikkeling</td><td>Vennootschap</td><td>Te continueren</td></tr><tr><td colspan="4">Algemene gegevens</td></tr><tr><td colspan="4">Vestigingsplaats: Rotterdam</td></tr><tr><td>Publiek belang:</td><td colspan="3">Bijdragen aan een duurzame gebiedsontwikkeling van het Stadshavensgebied, met de structuurvisie als grondslag. Gezien het karakter van het fonds en in het licht van de Europese betrokkenheid zullen de projecten aantoonbaar maatschappelijke effecten genereren.</td></tr><tr><td>Bestuurlijk belang:</td><td colspan="3">De gemeente heeft zeggenschap binnen de Commanditaire Vennootschap uit hoofde van de gesloten samenwerkingsovereenkomst en heeft zeggenschap door zittingname in het toezichthoudende Investeringscomité.</td></tr><tr><td>Financieel belang:</td><td colspan="3">De gemeente heeft een bijdrage (inbrengverplichting) verstrekt van € 2,3 mln ten behoeve van de fondsactiviteiten. Dit is gerealiseerd door de rijkssubsidie van Nota Ruimte - gelabeld voor Stadshavens - in te zetten als cofinanciering voor de Europese middelen.</td></tr><tr><td>Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)</td><td colspan="3">Omdat het fondsvermogen is gevoed met Europese subsidiemiddelen i.p.v. kapitaalstortingen is de gemeentelijke boekwaarde nihil. Negatieve fondsresultaten raken de gemeentelijke financiën daarmee niet.</td></tr></table>	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status	StadshavensOntwikkelingsFonds voor Innovatie & Economie C.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te continueren	Algemene gegevens				Vestigingsplaats: Rotterdam				Publiek belang:	Bijdragen aan een duurzame gebiedsontwikkeling van het Stadshavensgebied, met de structuurvisie als grondslag. Gezien het karakter van het fonds en in het licht van de Europese betrokkenheid zullen de projecten aantoonbaar maatschappelijke effecten genereren.			Bestuurlijk belang:	De gemeente heeft zeggenschap binnen de Commanditaire Vennootschap uit hoofde van de gesloten samenwerkingsovereenkomst en heeft zeggenschap door zittingname in het toezichthoudende Investeringscomité.			Financieel belang:	De gemeente heeft een bijdrage (inbrengverplichting) verstrekt van € 2,3 mln ten behoeve van de fondsactiviteiten. Dit is gerealiseerd door de rijkssubsidie van Nota Ruimte - gelabeld voor Stadshavens - in te zetten als cofinanciering voor de Europese middelen.			Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Omdat het fondsvermogen is gevoed met Europese subsidiemiddelen i.p.v. kapitaalstortingen is de gemeentelijke boekwaarde nihil. Negatieve fondsresultaten raken de gemeentelijke financiën daarmee niet.		
Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status																																
StadshavensOntwikkelingsFonds voor Innovatie & Economie C.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te continueren																																
Algemene gegevens																																			
Vestigingsplaats: Rotterdam																																			
Publiek belang:	Bijdragen aan een duurzame gebiedsontwikkeling van het Stadshavensgebied, met de structuurvisie als grondslag. Gezien het karakter van het fonds en in het licht van de Europese betrokkenheid zullen de projecten aantoonbaar maatschappelijke effecten genereren.																																		
Bestuurlijk belang:	De gemeente heeft zeggenschap binnen de Commanditaire Vennootschap uit hoofde van de gesloten samenwerkingsovereenkomst en heeft zeggenschap door zittingname in het toezichthoudende Investeringscomité.																																		
Financieel belang:	De gemeente heeft een bijdrage (inbrengverplichting) verstrekt van € 2,3 mln ten behoeve van de fondsactiviteiten. Dit is gerealiseerd door de rijkssubsidie van Nota Ruimte - gelabeld voor Stadshavens - in te zetten als cofinanciering voor de Europese middelen.																																		
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Omdat het fondsvermogen is gevoed met Europese subsidiemiddelen i.p.v. kapitaalstortingen is de gemeentelijke boekwaarde nihil. Negatieve fondsresultaten raken de gemeentelijke financiën daarmee niet.																																		

Ontwikkelingen en beleidsdoelen	De managementovereenkomst met de fondsbeheerder (SVn) is formeel in 2023 geëindigd, maar is met een jaar verlengd om de lopende financieringen te blijven beheren. De gemeente Rotterdam is zich momenteel aan het bezinnen op de toekomst van het fonds. Het uitgangspunt is nadrukkelijk dat het blijft bestaan, en de gemeente haar rol continueert, echter wordt gekeken naar de investeringsstrategie van het fonds en de thema's / sectoren waar de komende jaren op gaat worden ingezet. Ervaring met het fonds t.a.v. de huidige thema's laat bijvoorbeeld zien dat de ontwikkeling van de energietransitie er toe heeft geleid dat het Rijk veel subsidies ter beschikking stelt voor hetzelfde soort projecten als waar SOFIE leningen voor verstrekt en dat is geen houdbare situatie. Eind 2023 zal de coutnour van de nieuwe investeringsstrategie duidelijk zijn.		
voor 2024:			
Financiële gegevens	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024*
* Begroting 2024 niet vastgesteld			
- betreft concept bedragen			
Boekwaarde	0	0	0
Netto resultaat:	-531	-549	0
Eigen vermogen per 31/12:	17.501	17.667	11.242
Vreemd vermogen per 31/12:	0	3.134	14.930
Stadsherstel Historisch Rotterdam N.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren
Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Stadsherstel Historisch Rotterdam N.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren
Algemene gegevens			
Vestigingsplaats:	Rotterdam		
Publiek belang:	Stadsherstel Historisch Rotterdam NV heeft tot doel het op een maatschappelijk en economisch verantwoorde wijze aankopen, renoveren, en exploiteren van monumentale en beeldbepalende gebouwen in Rotterdam.		
Bestuurlijk belang:	Het college van B en W is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en heeft het benoemingsrecht voor een van de zes commissarissen.		
Financieel belang:	15.470 aandelen van elk nominaal 100 euro.		
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Stadsherstel is laat al jaren een stabiel resultaat zijn met jaarlijks een winst van circa 0,5 mln. Dankzij haar aantrekkelijke vastgoed en gediversifieerde huurdersbestand heeft Stadsherstel ook tijdens de covid pandemie haar bezettingsgraad en huuropbrengsten op peil weten te houden.		
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024:	Er zullen verdere stappen worden gezet om de uitvoering van de originele uitbreiding van het Heinekengebouw in Crooswijk mogelijk te maken.		

				Financiële	Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)	Begroting 2023	Begroting 2024
				gegevens			
				Boekwaarde	1.547	1.547	1.547
				Netto resultaat:	470	470	nmb
				Eigen vermogen	18.500	18.500	nmb
				per 31/12:			
				Vreemd	12.000	12.000	nmb
				vermogen per 31			
				/12:			
Stedin Holding N.V.	Treasury	Vennootschap	Te	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
			continueren				
				Stedin Holding N.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren
				Algemene gegevens			
				Vestigingsplaats:	Rotterdam		
				Publiek belang:	Het bezit is voortgekomen uit de fusie van het voormalig Rotterdamse Gemeentelijk Energie Bedrijf (GEB, opgericht 1879) en energie- en netwerkbedrijven van andere (omliggende) gemeenten. Het publiek belang is dat Stedin zorg draagt voor het aanleggen, beheren en onderhouden van de gas- en elektriciteitsnetten. Ook minimaliseert Stedin de uitval of onderbreking van de gas- en elektriciteitstoevoer.		
				Bestuurlijk belang:	Vertegenwoordiging in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en voorzitterschap van de Aandeelhouderscommissie van Stedin		
				Financieel belang:	De gemeente Rotterdam bezit 1.575.145 aandelen met elk een nominale waarde van 100 euro. Daarnaast heeft de gemeente Rotterdam 131.852 cumulatief preferente aandelen met elk een nominale waarde van 100 euro. Het aandeelhoudersbelang van de gemeente Rotterdam is 31,69%.		
				Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	De boekwaarde van Stedin op de financiële balans van de gemeente is €63,9 mln. Het risico op waardevermindering (afboeking) van de gemeentelijke boekwaarde is nihil. Reden hiertoe is dat de reële marktwaarde van Stedin hoger is dan de gemeentelijke boekwaarde. Daarnaast kent Stedin een degelijke financiële- en vermogenspositie, hetgeen een afboeking niet waarschijnlijk maakt. Hetgeen wordt ondersteunt door de meest recente prognoses van de vennootschap en de externe validatie die daarop heeft plaatsgevonden. Een risico voor de gemeente treedt op wanneer Stedin gegeven haar vermogenspositie of tegenvallende resultaten een lager dividend uitkeert dan in de begroting van de gemeente is opgenomen. Het dividend is recent neerwaarts bijgesteld op grond van de laatste prognoses van Stedin.		
				Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024:	De activiteiten van Stedin worden voor een belangrijk deel bepaald en begrensd door de regulering van de wettelijke taken zoals vastgelegd in de Elektriciteits- en Gaswet. Dit betekent dat Stedin ook in 2024 haar kerntaken zal blijven uitvoeren zoals de aanleg, het onderhoud en beheer van gas- en elektriciteitsnetten. Stedin investeert volgend jaar afgerond voor € 1 miljard. In		

Rotterdam probeert Stedin samen met de gemeente, TenneT en Havenbedrijf de in het havengebied opgetreden capaciteitsknelpunten in het elektriciteitsnet op te lossen. Verder zal Stedin blijven inzetten op het beperken van de uitvalduur van gas en elektriciteit, o.a. door onverminderd en gericht te investeren en nog meer in te zetten op data en digitalisering om het inzicht op potentiële knelpunten te vergroten.

Ook continueert Stedin de uitrol van de zogenaamde Slimme Meters bij burgers.

Stedin – Lange termijn financiering als gevolg van investeringen energietransitie

Vanwege alle investeringen in het energienet en de energietransitie heeft deelneming Stedin kenbaar gemaakt de komende jaren extra eigen vermogen nodig te hebben. Voor de lange termijn (tot 2032) komt Stedin's kapitaalbehoefte uit op een bedrag van een bandbreedte van €800 miljoen tot €1,1 miljard afhankelijk of enige buffer in ogenschouw wordt genomen. De kapitaalbehoefte beweegt mee met de gewenste versnelling van de energietransitie. Hoe hoger de ambities hoe hoger de kapitaalbehoefte.

Stedin is daarom mede op verzoek van de aandeelhouders waaronder Rotterdam in gesprek met diverse overheden (Staat, gemeenten en provincies uit Stedin's verzorgingsgebied) die nog geen aandeelhouder zijn of zij geld zouden kunnen storten in aanvulling op wat Rotterdam en andere bestaande aandeelhouders al hebben gedaan in 2021.Op dit moment worden verregaande gesprekken gevoerd met de Staat, waarbij de Staat budgettaire ruimte heeft om voor €500 aan eigen vermogen te kunnen storten. De verwachting is dat de storting van de Staat voor het eind van 2023 wordt afgerond. Op dit moment en op grond van de laatste inschattingen wordt vooralsnog geen bijdrage van de gemeente gevraagd. De gemeenteraad wordt hier apart nader over geïnformeerd en in de besluitvorming betrokken. Hierin zal ook duidelijker worden in hoeverre gemeenten en provincies die nog geen aandeelhouder zijn bereid zijn om vermogen te storten.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2022	Begroting 2023*	Begroting 2024*
* Stedin Groep geeft geen prospectieve informatie vrij. De ramingen zijn derhalve schattingen van de gemeente Rotterdam.			
** Exclusief eventuele aanvullende vermogensstortingen			
Boekwaarde	63.916	63.916	63.916
Netto resultaat:	0	30.000	17.000
Eigen vermogen per 31/12:	3.525.000	4.000.000	4.100.000
Vreemd vermogen	5.100.000	5.000.000	5.600.000

per 31/12:

Stadion Feijenoord	Vennootschap	Te	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Swanbridge Capital B.V.	Treasury Vennootschap	Te	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status

gemeente ondersteunt de Life Science- sector door voldoende investeringskapitaal beschikbaar te stellen voor start-ups in een vroege fase van productontwikkeling, via Swanbridge Capital levert de gemeente hier zijn bijdrage aan.

Bestuurlijk	Vertegenwoordiging van het college van B en W in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en het belang: benoemingsrecht van één lid van de Investor Board.		
Financieel	Het totale gemeentelijke commitment bedraagt € 1 mln; met dit bedrag bezit de gemeente 24,69% van de belang: aandelen.		
Risico- inschatting	Het risico op afwaardering staat voor alle investeringsfondsen op 'licht verhoogd' vanwege de aard van de activiteiten (het verstrekken van leningen, garanties en/of risicodragend participeren) van dit specifieke type (BBV, art. 11 eerste lid, sub b) deelnemingen.		
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024:	Swanbridge zal in 2024 verder werken aan het verkoopklaar maken van haar participaties.		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)	Begroting 2023	Begroting 2024
Boekwaarde	700	750	327
Netto resultaat:	-120	-120	nmb
Eigen vermogen per 31/12:	750	750	nmb
Vreemd vermogen per 31/12:	1400	1400	nmb

Vennootschappen kennen verschillende vormen: een besloten, naamloze of commanditaire vennootschap. Als de gemeente aandelen in een vennootschap heeft, neemt de gemeente op die manier deel in het aandelenkapitaal. Een dergelijk financieel belang met een derde rechtspersoon is pas een verbonden partij als de gemeente tevens een bestuurlijk belang heeft. Dit kan door een vertegenwoordiging in het bestuur of de Algemene Vergadering van Aandeelhouders, het hebben van stemrecht en zo meer.

In de tabel hierboven wordt nadere informatie gegeven voor de vennootschappen waarin de gemeente Rotterdam een aandeelhouderschap kent. De tabel biedt per vennootschap inzicht in de naam, vestigingsplaats, en in de publieke, bestuurlijke en financiële belangen. Conform artikel 15 van het BBV biedt de tabel daarnaast inzicht in de ontwikkeling van de boekwaarden, het eigen en vreemd vermogen en het nettoresultaat.

Hieronder wordt een korte uiteenzetting gegeven over de:

1. Te continueren gemeentelijke deelname in vennootschappen, inclusief indicatieve dividend raming;

2. Gemeentelijke deelname in nieuw op te richten vennootschappen of nieuwe deelname in bestaande vennootschappen;
3. Te beëindigen gemeentelijke deelname in vennootschappen.

Te continueren gemeentelijke deelname in vennootschappen, inclusief indicatieve dividend raming

De gemeente was eind 2023 aandeelhouder in 22 vennootschappen, waarbij de intentie is om haar deelname in 15 vennootschappen te continueren en in 5 vennootschappen te beëindigen (zie de paragraaf over de te beëindigen vennootschappen). Daarbij heeft de gemeente Rotterdam de verkoop van deelneming Warmtebedrijf eind 2022 gerealiseerd - deze is dus niet meer opgenomen in de statistieken.

De vennootschappen Bank Nederlandse Gemeenten Bank NV (BNG Bank), Gemeenschappelijk Bezit Evides BV, Havenbedrijf Rotterdam NV, Sportbedrijf Rotterdam, Stedin Groep NV en de Royal Schiphol Group NV zijn enkele verbonden partijen die bij een positief nettoresultaat een deel van de winst als dividend uitkeren aan de gemeente als aandeelhouder. Dat deel hangt af van de pay-out ratio: de procentueel aan aandeelhouders uitgekeerde winst. De geraamde dividendopbrengst voor 2024 van bovengenoemde is afgerond €98 mln.

Onderstaande tabel laat zien wat de verwachte dividend uitkering aan de gemeente als aandeelhouder is in de komende jaren van alle deelnemingen die in het beheer zijn van de gemeente Rotterdam. Hierbij wordt opgemerkt dat dit eigen schattingen zijn van de gemeente, gebaseerd op de beschikbare informatie die ontvangen is door de gemeente. De bedragen betreffen geen definitieve dividend uitkeren die reeds is afgesproken met de vennootschappen in kwestie.

Te beëindigen gemeentelijke deelname in vennootschappen

De gemeente heeft besloten om de deelname in 5 vennootschappen te beëindigen door als aandeelhouder uit te treden, de verbonden partij te verkopen of te liquideren. Dat zijn: Glazen Maas Exploitatie B.V. & Glazen Maas Infrastructuur B.V., SSC Flex B.V., Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden Beheer N.V. en Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden Dordtse Kil III C.V.

- Het Warmtebedrijf was eind 2022 afgestoten, waardoor het totaal van deelnemingen waarbij de gemeente voornemens is de relatie te beëindigen in 2024 op 5 uitkomt.
- In 2020 heeft de gemeente haar belang in Tower Hotel Rotterdam (THR) verkocht. De transactie heeft in delen plaatsgevonden. In augustus 2023 heeft de gemeente de laatste betaling ontvangen en zijn de resterende aandelen in THR overgedragen. De verkoop van THR is volledig afgerond.

Relevant om te vermelden is dat de gemeente, bij een beëindiging, afhankelijk is van derden, waaronder de desbetreffende deelneming, debiteuren en crediteuren, of de belastingdienst. In de lijst van verbonden partijen van deze paragraaf is een nadere toelichting opgenomen over de status van de beëindiging van de gemeentelijke deelname in voornoemde verbonden partijen.

Stichtingen

Verbonden	Taakveld	Soort	Status
partij			
Stichting	Onderwijs	Stichting	Te
Bestuur	en		continueren
openbaar	leerlingzaken		
onderwijs			
Rotterdam			
Verbonden partij			
Taakveld			
Soort			
Status			
Stichting Bestuur			
Onderwijs en leerlingzaken			
Stichting			
Te continueren			
openbaar onderwijs			
Rotterdam			
Algemene gegevens			
Vestigingsplaats:			
Rotterdam			
Publiek belang:			
Goede uitvoering en spreiding van het openbaar onderwijs in Rotterdam.			
Bestuurlijk belang:			
De gemeenteraad is toezichhouder van de stichting BOOR. De gemeenteraad keurt de strategische beleidskoers, de begroting en de jaarrekening goed. Daarnaast benoemt zij de leden van het college van bestuur, waarvan specifiek de voorzitter in functie.			
Financieel belang:			
n.v.t.			
Risiko-inschatting			
n.v.t.			
(BBV, art. 11 eerste lid, sub b)			
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024:			
n.v.t.			
Financiële gegevens			
Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)			
Begroting 2023			
Begroting 2024*			
*betreft nog niet vastgestelde bedragen			
Netto resultaat:			
13.367			
-3.365			
-11.738			
Eigen vermogen per 31 /12:			
60.179			
56.814			
45.076			
Vreemd vermogen per 31/12:			
75.673			
74.548			
82.076			
Stichting	Media	Stichting	Te
Bibliotheek			continueren
Rotterdam			
Verbonden partij			
Taakveld			
Soort			
Status			
Stichting			
Media			
Stichting			
Te continueren			
Bibliotheek			
Rotterdam			
Algemene gegevens			
Vestigingsplaats:			
Rotterdam			
Publiek belang:			
Gezien de verantwoordelijkheid van de gemeente voor de openbare bibliotheek, en de nauwe verwevenheid tussen bibliotheekwerk en			

Bestuurlijk	Statutaire bevoegdheden als aangesloten instelling.
belang:	
Financieel	De inbrengwaarde van de activa (collectie, inventaris).
belang:	
Risico- inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Bibliotheek Rotterdam kampt niet met actuele risico's. In 2022 is gebleken hoezeer inflatie een impact kan hebben op de begroting van de bibliotheek. In 2023 zal de bibliotheek de effecten van inflatie scherp blijven volgen en bewaken. Bibliotheek en gemeente Rotterdam hebben maatregelen genomen om dit risico voor 2023 en 2024 te mitigeren. Voor de langere termijn zijn er risico's in de vorm van een teruglopend aantal betalende leden en de mogelijkheid van een lager subsidieniveau. Bibliotheek Rotterdam heeft voor het genereren van eigen inkomsten een contributiemodel, volwassen leden betalen een contributie voor lidmaatschap van de bibliotheek (leden <18 zijn gratis lid). Landelijk staat dit model onder druk, door het teruglopen van het aantal betalende leden. In 2022 is een lichte groei van ledenaantallen gerealiseerd (meestal gratis abonnementen), na jaren terugval. Het is wel zaak om te bewaken dat de betaalde abonnementen stabiel blijven. Hier zijn maatregelen op getroffen. Naast een terugloop van eigen inkomsten is de terugloop van subsidie een risico voor Bibliotheek Rotterdam. Het grootste deel van de inkomsten van de bibliotheek is afkomstig van subsidies. Zowel een terugloop in subsidieniveau als een ontoereikende indexatie leidt tot een risico in het op niveau houden van de aanwezigheid in de stad en de kwaliteit van de dienstverlening. Omdat Bibliotheek Rotterdam nu en in de toekomst in toenemende mate afhankelijk is van de samenwerkingen met diverse partners in de stad, geldt een terugloop in subsidie bij partners ook als risico, die het behalen van de doelstellingen van Bibliotheek Rotterdam kunnen belemmeren. Het risico van niet kunnen realiseren van binding en behoud van partners als gevolg van fluctuerende subsidieniveaus, wordt gemonitord door Bibliotheek Rotterdam.
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024:	Bibliotheek Rotterdam biedt een laagdrempelig en toegankelijk netwerk aan bibliotheekvestigingen, met een aanbod dat is afgestemd op de samenstelling en behoeften van het gebied. De bibliotheek vormt een hoeksteen in het oplossen van sociaal-maatschappelijke problemen waar Rotterdam mee kampt. Ook in 2024 ambieert Bibliotheek Rotterdam, zoals ook benoemd in het MJBP 2021-2024 en het jaarplan 2024, via de missielijnen bij te dragen aan leesplezier, het terugdringen van laaggeletterdheid, het vergroten van digitale vaardigheden en het bevorderen van burgerschap door activiteiten en educatieve programma's, gebruikmakend van een diverse en pluriforme collectie. Het netwerk van 21 locaties als gastrijke, neutrale en sfeervolle ontmoetingsplekken wordt hiervoor ten volle benut. In 2023 hoopt de bibliotheek in al haar facetten de gevolgen van de coronapandemie achter zich te laten. Naast de beloftes die in het meerjarenbeleidsplan zijn gedaan op alle beleidsvlakken, weet de bibliotheek zich daarbij extra gesteund door doelsubsidies voor Digitale Inclusie, waarmee ze een belangrijk deel van haar doelstellingen kan verwezenlijken (immers: taal, digitaal en beeldtaal). Ook zal hard gewerkt worden aan het realiseren van extra locaties in Beverwaard en Middelland met behulp van de via het Rijk verkregen SPUK gelden. Met die gelden zullen ook de locaties Charlois en Lage Land qua dienstverlening worden uitgebreid. Via andere middelen zullen in het voorschoolse-, het basis- en voortgezet onderwijs extra collecties van de Bibliotheek op school worden gerealiseerd. Ten aanzien van de Centrale Bibliotheek aan de Hoogstraat, heeft de gemeenteraad op 26 november 2020 besloten het traject tot een Voorlopig Ontwerp voort te zetten. In 2021 is gestart met de selectie van een ontwerpteam. 5 teams mochten een schetsontwerp maken, waaruit in juni 2022 een winnend schetsontwerp is gekozen. Het ontwerpteam heeft het schetsontwerp uitgewerkt tot een voorlopig ontwerp, dat medio 2023 is vastgesteld door college en gemeenteraad. Het voorlopig ontwerp wordt nu uitgewerkt tot een definitief ontwerp.

				Financiële	Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)	Begroting 2023	Begroting 2024
				gegevens			
				Netto resultaat:	-534	13	11
				Eigen vermogen	8.807	8.820	8.831
				per 31/12:			
				Vreemd	6.174	6.161	6.150
				vermogen per			
				31/12:			
Stichting	Openbaar	Stichting	Te	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Natuurstad	groen en		continueren	Stichting Natuurstad	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Stichting	Te continueren
	(openlucht)						
	recreatie			Algemene gegevens			
				Vestigingsplaats:	Rotterdam		
				Publiek belang:	Het bevorderen van kennis en waardering voor natuur en milieu in Rotterdam onder meer door de exploitatie van kinderboerderijen en educatieve tuinen en het aanbieden van lesprogramma's over natuur, milieu en duurzaamheid.		
				Bestuurlijk belang:	Benoeming van alle leden van de raad van toezicht, benoemingsrecht voor de directeur, informatierecht voor alle benodigde informatie		
				Financieel belang:	Kapitaalstorting van € 340.000 en jaarlijkse subsidie van € 9,4 mln.		
				Risico-inschatting	Natuurstad biedt een laagdrempelig aanbod aan educatie, recreatie en participatie op het gebied van natuur en milieu. De activiteiten (BBV, art. 11 eerste lid, sub b) zijn tot nu toe vooral gericht op kinderen. Het gaat om instandhouding van 8 kinderboerderijen en lessen natuureducatie voor kinderen in de leeftijd van basisonderwijs. In 2023 zet Natuurstad haar beleid door qua vernieuwing van de producten en met de bijbehorende ontwikkeling van de organisatie.		
				Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024:	Natuurstad zet in op de personele ontwikkeling van de medewerkers, een gezonde financiële situatie en een sterke relatie met de gemeente. Natuurstad ziet risico's in hogere kostenstijgingen gegeven de externe ontwikkelingen qua o.a. energieprijzen.		
				Financiële	Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)	Begroting 2023	Begroting 2024*
				gegevens			
				* Begroting 2023			
				niet beschikbaar -			
				begroting 2022 als			
				leidraad			
				Netto resultaat:	0	0	n nb
				Eigen vermogen per	1.387	1.387	n nb
				31/12:			
				Vreemd vermogen	1.976	1.976	n nb
				per 31/12:			
Stichting	Mobiliteit	Stichting	Te	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Zuid-			continueren				

Holland	Stichting Zuid-Holland	Mobiliteit	Stichting	Te continueren
bereikbaar	bereikbaar			
Algemene gegevens				
Vestigingsplaats:				Rotterdam
Publiek belang:	Het publiek belang is gelegen in het kunnen uitvoeren van een gezamenlijk programma van mobiliteitsmaatregelen ter verbetering van de bereikbaarheid en ter bevordering van duurzame gedragsverandering in de regio op de korte termijn. In dit programma worden deel- en gezamenlijk belangen van de moederorganisaties geïntegreerd. Via de stichting kunnen aanbestedingen worden gedaan ter uitvoering van dit programma.			
Bestuurlijk belang:	De wethouder Handhaving, Buitenruimte en Mobiliteit is lid van de stuurgroep, die de jaarplannen, met daarin de strategische doelen, en de begroting vaststelt. De stichting kent een Raad van Toezicht, de leden waarvan door de stuurgroep zijn benoemd.			
Financieel belang:	De gemeente betaalt een vaste jaarlijkse exploitatiebijdrage van € 272.000. Daarnaast kan de gemeente werkbudgetten, aanbestedingen en projecten mede-bekostigen op basis van het jaarplan.			
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Door de directe aansturing vanuit de stuurgroep heeft de stichtingsbestuurder een strikt mandaat, dat met waarborgen is omkleed, zodat er geen bijzondere financiële risico's voor de moedersorganisaties zijn.			
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024:	In 2022, het startjaar van de stichting, heeft Zuid-Holland Bereikbaar de organisatie opgezet waarin acht partijen samenwerken en een gezamenlijk programma vormgeven en uitwerken, gericht op bereikbaarheid en duurzame gedragsverandering. De samenwerkingsovereenkomst is aangegaan voor onbepaalde tijd, waarbij elke partij de mogelijkheid heeft om schriftelijk op te zeggen met een opzegtermijn van drie jaar. Het gezamenlijk belang is uitgewerkt in een gedragen jaarplan 2022 en 2023. Inhoudelijke pijlers werden in 2023 verder ontwikkeld op het gebied van planning en programmering van hinder-gevende infrastructurele projecten alsook evenementen en op het gebied van verkeersmanagement, mobiliteitsmanagement, communicatie en ontwikkeling. In 2024 worden deze activiteiten verder uitgebouwd en vindt tevens een evaluatie van deze verbonden partij plaats met alle betrokken partijen. Daarnaast is een gebiedsgerichte aanpak gestart met het vormen van vier gebiedsteams en bijbehorende gebiedstafels in Zuid-Holland. Hieronder valt gebiedsaanpak Rotterdam en omgeving, waar tevens omliggende gemeenten aan deelnemen. Streven is voor eind 2023 een breed gedragen gebiedsagenda Rotterdam te hebben, waar in 2024 de eerste acties uit volgen. Tot slot voert Zuid-Holland Bereikbaar diverse projecten uit omtrent mobiliteitsmaatregelen ter verbetering van de bereikbaarheid en ter bevordering van duurzame gedragsverandering. Voor Rotterdam betreft dit onder andere de werkgeversaanpak Duurzame Mobiliteit, de logistieke aanpak Ecostars en de mobiliteitsmaatregelen bij de renovatie van de Roseknoop.			
Financiële gegevens	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024*	
* De financiering van				
Stichting Zuid-Holland				
Bereikbaar bestaat uit				
exploitatie-, werk- en				
projectbudgetten afkomstig				
van de				
samenwerkingspartners.				
Stichting Zuid-Holland				
Bereikbaar heeft geen				
winstoogmerk. Eventueel				

batig saldo wordt
 toegevoegd aan het eigen
 vermogen. Het eigen
 vermogen is niet voor
 uitkering vatbaar, maar
 moet worden besteed
 conform de doelstellingen
 van de Stichting.

*** in voorgaande P&C
 producten was een foutieve
 tekst opgenomen over de
 financiële gegevens van
 deze verbonden partij. De
 tekst en bijbehorende
 financiële rapportage zijn in
 deze rapportage
 gecorrigeerd.*

Netto resultaat:	2678	-1067	0
Eigen vermogen per 31/12:	2989	1.922	1.922
Vreemd vermogen per 31 /12:	5379	2.525	2.525

Een verbonden partij kan een stichting zijn. Stichtingen waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft, of waartoe het College expliciet besloten vallen onder de term verbonden partij. Dit geldt alleen als er *geen* sprake is van een subsidierelatie. Als de gemeente een stichting in overwegende mate subsidie geeft, valt die stichting onder 'gesubsidieerde instellingen' en is het geen verbonden partij.

In 2022 kent de gemeente Rotterdam vier stichtingen die zich classificeren als verbonden partij. Al deze stichtingen worden in 2024 gecontinueerd.

Gemeentelijke deelname in nieuw op te richten stichtingen of nieuwe gemeentelijke deelname in bestaande stichtingen

Geen.

Te beëindigen gemeentelijke deelname in stichtingen

Geen.

Verenigingen

Verbonden	Taakveld	Soort	Status
partij			
Wigo4It C.	Inkomensregelingen	Vereniging	Te
V.			continueren
Verbonden	Taakveld	Soort	Status
partij			
Wigo4It C.V.	Inkomensregelingen	Vereniging	Te continueren
Algemene gegevens			
Vestigingsplaats:			Den Haag
Publiek belang: Zonder winsttoogmerk de ICT-functie ten behoeve van het Inkomensdomein (aanvragen en verstrekken uitkering) voor de sociale diensten van de G4 te verzorgen			
Bestuurlijk belang: De coöperatie heeft een onafhankelijke directie en hiërarchisch daarboven geplaatste raad van commissarissen die door de G4 worden benoemd. Vertegenwoordiging door het college van B en W (vakwethouder) is in de algemene leden vergadering. De gebruikersraad heeft een adviesrol richting de directie over de kwaliteit en doelmatigheid van de dienstverlening, de functionaliteit van de producten en de roadmap voor de productontwikkeling.			
Financieel belang: In het deelnemersconvenant staat dat elke deelnemer 25.000 euro in het eigen vermogen van de Coöperatie Wigo4It U.A. stort. Daarnaast is er een jaarlijkse bijdrage. De deelnemersbijdrage van de gemeente Rotterdam is in 2024 is naar verwachting 6,5 mln euro.			
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b) Wigo4It geeft aan vanaf 2024 loon en prijsindexatie te willen doorvoeren. Verder zal RMW ook in 2024 nog nodig zijn, waardoor er extra kosten verwacht worden. Omdat gesprekken tussen de steden en Wigo4It over de loon- en prijsindexatie nog lopen kan nog niet worden aangegeven wat de precieze financiële impact is op de begroting van Rotterdam.			
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024: De organisatie wordt aangepast naar een fit for purpose organisatie en vanaf 2024 zal naar verwachting ook een andere verdeelmethodiek worden gehanteerd voor het berekenen van de bijdrage per stad.			
Financiële gegevens	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Netto resultaat:	-3.078	-2.900	300
Eigen vermogen per 31/12:	5.200	2.100	2.100
Vreemd vermogen per 31/12:	12.000	11.000	10.000
Dimpact	Inkomensregelingen	Vereniging	Te
			continueren
Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Dimpact	Inkomensregelingen	Vereniging	Te continueren
Algemene gegevens			

Vestigingsplaats:	Enschede		
Publiek belang:	Volgens artikel 2 van de statuten fungeert de coöperatie fungeert als een katalysator voor gestandaardiseerde, integrale gemeentelijke informatievoorziening ten behoeve van de (digitale) dienstverlening en bedrijfsvoering.		
Bestuurlijk belang:	Stemrecht over onder meer besluiten over de jaarlijkse lidmaatschapsbijdrage, de benoeming van de raad van commissarissen, de begroting en jaarrekening en wijziging van de statuten van de coöperatie.		
Financieel belang:	Rotterdam betaalt een jaarlijkse contributie voor het lidmaatschap van Dimpact (circa 1,4 mln)		
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	geen gegevens beschikbaar		
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024:	geen gegevens beschikbaar		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
<i>* het vastgestelde bedrag van het vreemd vermogen is niet opgenomen in de begroting/het bedrijfsplan 2023</i>			
Netto resultaat:	412	-82	-1
Eigen vermogen per 31/12:	2.747	2.665	2.664
Vreemd vermogen per 31/12:	4.138	-	-

Ook een coöperatieve vereniging kan een verbonden partij zijn. Een coöperatieve vereniging heeft als doel in bepaalde materiële behoeften van de leden te voorzien. In tegenstelling tot een gewone vereniging kan een coöperatieve vereniging de aansprakelijkheid van de leden beperken of helemaal uitsluiten.

Zo is de gemeente Rotterdam bijvoorbeeld lid van de vereniging "Wigo4it". Dit is een coöperatie die in dienst van én samen met de 4 grote gemeenten (Amsterdam, Rotterdam, Utrecht en Den Haag) - integrale ICT- oplossingen ontwikkelt voor het aanvragen en verstrekken van uitkeringen, het begeleiden van mensen naar werk en het aanvragen en verstrekken van zorg.

Te continueren gemeentelijke deelname in verenigingen

De gemeente continueert haar deelname in de verenigingen Wigo4it en Dimpact.

Gemeentelijke deelname in nieuw op te richten verenigingen of nieuwe gemeentelijke deelname in bestaande verenigingen

Geen.

Te beëindigen gemeentelijke deelname in verenigingen

Geen.

Gemeenschappelijke regelingen

Verbonden	Taakveld	Soort	Status
partij			
GGD	Volksgezondheid	Gemeenschappelijke	Te
Rotterdam-		Regeling	continueren
Rijnmond			
partij			
GGD Rotterdam-			
Rijnmond			
Algemene gegevens			
Vestigingsplaats:			
Rotterdam			
Publiek belang:			
De lichamelijke gezondheid van de bevolking of van specifieke groepen beschermen en bevorderen, en daarnaast ziekten onder de bevolking voorkomen of vroegtijdig opsporen.			
Bestuurlijk			
De gemeente Rotterdam heeft één lid en één plaatsvervangend lid in het Algemeen Bestuur.			
belang:			
Financieel			
Rotterdam voert deze regeling uit. Uitgaven voor de uitvoering van deze wettelijke taken en inkomsten vanuit belang:			
regiogemeenten (inwonerbijdragen) zijn onderdeel van de gemeentebegroting. Voor het complete verzorgingsgebied Rotterdam-Rijnmond is het budget in 2023 in totaal € 11,7 mln. € 6 mln komt hiervan voor rekening van de gemeente Rotterdam. Op 2024 bestaat de totale bijdrage van de gemeente Rotterdam uit € 7.749.298 voor het totale basistakenpakket. Dit is inclusief het gedeelte aan kinderopvang en de relatief hogere bijdrage voor TBC voor Rotterdam in vergelijking tot de andere gemeentes in de gemeenschappelijke regeling.			
Risiko-			
inschatting			
(BBV, art. 11			
eerste lid, sub b)			
De voorgaande vierjarenbegroting (2019-2022) is reeds in 2017 door de GGD opgebouwd, omdat conform de begrotingscyclus voor de GR GGD-RR het bestuur de nieuwe begroting in het eerste kwartaal 2018 diende vast te stellen. De laatst vastgestelde vierjarenbegroting met verlenging naar 2023 bleek al niet meer toereikend om als GGD alle wettelijke taken uit te kunnen blijven voeren op een kwalitatief voldoende niveau. Om als GGD gesteld te blijven staan voor de uitvoering van alle wettelijke taken en zo de gezondheidsrisico's in onze regio te beperken, moeten we hierop in de nieuwe meerjarenbegroting anticiperen. In het najaar van 2022 is daarom met alle gemeenten in de gemeenschappelijke regeling het gesprek gevoerd over de nieuwe vierjaarsbegroting voor 2024-2027. De versterking is met name noodzakelijk gebleken bij de taken infectieziektebestrijding, GGD rampen opvangplan (GROP) en crisisbeheersing en ondersteuning en advisering bestuur gemeenschappelijke regeling. Deze noodzakelijke versterking van deze producten en de daarbij behorende kostenstijging is verwerkt in de begroting 2024. Daarmee kunnen de taken in ieder geval weer op voldoende niveau uitgevoerd worden en zakken we daarmee niet onder het wettelijk minimum.			
Ontwikkelingen			
en			
beleidsdoelen			
begroting 2024 leidt tot een stijging van de inwonerbijdrage voor het vaste deel van het basistakenpakket (alle taken minus kinderopvanginspecties) van € 6,23 per inwoner in 2023 naar € 8,45 per inwoner in 2024.			

Daarbovenop komt dan nog het variabele deel van het basistakenpakket (de kosten voor de kinderopvanginspecties) dat per gemeente verschillend is omdat het aantal kinderopvanglocaties en de soort en zwaarte van de noodzakelijke inspecties kan variëren per gemeente.

Voor de gemeente Rotterdam betekent dit voor 2024 een bedrag van € 5.614.168 voor het vaste deel van het basistakenpakket en een bedrag van € 1.486.170 voor het variabele deel van het basistakenpakket (kinderopvanginspecties). In totaal zijn de kosten voor Rotterdam voor 2024 voor het basistakenpakket van de GGD: € 7.100.338. Omdat voor de basistaak tuberculosebestrijding de productiecijfers aanzienlijk hoger liggen in Rotterdam dan in de overige gemeenten is er in het verleden al afgesproken dat de gemeente Rotterdam een extra inwonerbijdrage betaalt voor de extra formatie die nodig is voor de bovengemiddelde productiecijfers voor TBC bestrijding. Deze afspraak wordt gecontinueerd in de begrotingscyclus 2024-2027.

Het gaat om een bedrag van € 648.960. De totale kosten voor het basistakenpakket komt daarmee uit op: € 7.749.298,-

				Financiële gegevens	Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)	Begroting 2023	Begroting 2024
				Netto resultaat:	nvt	N.v.t.	nvt
				Eigen vermogen per 31/12:	nvt	N.v.t.	nvt
				Vreemd vermogen per 31/12:	nvt	N.v.t.	nvt

Grondbank	Wonen en bouwen	Gemeenschappelijke	Te	Verbonden	Taakveld	Soort	Status
RZG Zuidplas		Regeling	continueren	partij			
Grondbank	Wonen en bouwen	Gemeenschappelijke	Regeling				Te continueren
RZG Zuidplas							

Algemene gegevens	
Vestigingsplaats:	Den Haag
Publiek belang:	Het behartigen van het belang van de gemeente Rotterdam in het ontwikkelingsgebied van de Zuidplas voor wat betreft de ontwikkeling van de woningbouw, bedrijventerreinen en het waarborgen van voldoende hoogwaardige plankwaliteit.
Bestuurlijk belang:	De gemeente Rotterdam heeft één lid in het Dagelijks Bestuur lid, die tevens tweede vice-voorzitter is en een vervanger. Daarnaast heeft de gemeente Rotterdam twee leden in het Algemeen Bestuur.
Financieel belang:	De gemeente Rotterdam draagt naar rato bij aan deze gemeenschappelijke regeling en is voor 40% deelnemer. De deelnemersbijdrage van de gemeente Rotterdam bedraagt in 2020 € 0,9 mln. Er is op dit moment voor 2024 geen sprake van een deelnemersbijdrage. In het verleden waren deelnemersbijdragen wel noodzakelijk, omdat de Grondbank de rentekosten niet mocht activeren (opplussen op boekwaarde van de gronden), omdat de (verwachtings)waarde van de gronden dat niet toe stond. Door de in 2021 gesloten koopovereenkomst steeg de (verwachtings)waarde van de gronden, waardoor het wel mogelijk werd om de (rente)kosten geheel te activeren. Per 2021 betalen de deelnemers dus ook geen deelnemersbijdrage meer. Er

is een kans dat gezien de gewijzigde situatie en de nog aan te passen koopovereenkomst, in de toekomst er vanuit de Grondbank toch weer een deelnemersbijdrage wordt gevraagd. Of dit het geval is, is nu nog niet in te schatten, de gesprekken tussen de Grondbank en Zuidplas over de aanpassing van de koopovereenkomst worden binnenkort opgestart.

Risico- inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Op 19 mei 2021 heeft de gemeenteraad van Zuidplas het masterplan voor de ontwikkeling van het Middengebied Zuidplaspolder vastgesteld, na een voorbereiding waarbij de partners waaronder de Grondbank nauw zijn betrokken. Het masterplan omvat voor de ontwikkeling van 8.000 woningen en twee nieuwe bedrijventerreinen in een vernieuwd landschap middenin de Zuidplaspolder. Met het masterplan als basis is er op 1 juli 2021 een bestuurlijke overeenkomst gesloten tussen Zuidplas, Provincie Zuid-Holland en de Grondbank waarin afspraken gemaakt zijn over de voorwaarden van de ontwikkeling. Op 1 juli is er ook tussen Zuidplas en de Grondbank een koopovereenkomst afgesloten, waarin afspraken zijn vastgelegd over de verkoop van alle gronden grond van de Grondbank aan Zuidplas. Met de afspraken in de Bestuurlijke Overeenkomst en de koopovereenkomst wordt voldaan aan de doelstellingen van de Grondbank zoals geformuleerd in haar Gemeenschappelijke Regeling en het Uitname Strategie Kader 2022. Nu er een koopovereenkomst is overeengekomen ligt de focus van de Grondbank op het beheren van het grondbezit en de daarop aanwezige opstallen totdat deze door Zuidplas worden overgenomen. In de koopovereenkomst zijn enkele risico's voor de Grondbank opgenomen; de Koopovereenkomst is gesloten onder de ontbindende voorwaarden dat de gemeenteraad van Zuidplas op grond van haar budgetrecht instemt en dat de bestemmingen wonen en werken planologisch onherroepelijk worden. In 2023 is duidelijk geworden dat door de sterk gewijzigde economische omstandigheden de gemeente Zuidplas geen integrale grondexploitatie voor de gehele ontwikkeling kan vaststellen. Dit betekent dat Zuidplas niet de middelen heeft om in een transactie de volledige positie van de Grondbank over te nemen. Zuidplas zal eerst een grondexploitatie vaststellen voor een kleiner deel van het plangebied. Dit laat onverlet de ambitie en doelstelling van Zuidplas om het totale gebied te gaan ontwikkelen zoals in het Masterplan en de bestuurlijke overeenkomst is opgenomen. Dit is ook het uitgangspunt van het ontwerp bestemmingsplan dat naar verwachting in 2023 door het college van Zuidplas zal worden vastgesteld. De gemeente Zuidplas heeft verzocht om met de Grondbank in gesprek te treden over aanpassing van de koopovereenkomst zodat deze passend is bij een gefaseerde ontwikkeling van het Middengebied en er voor de eerste fase een eerste tranche van de grondpositie van de Grondbank kan worden overgenomen. In dat gesprek zal ook aan de orde moeten komen onder welke (rand-)voorwaarden en in welk tempo de resterende posities kunnen worden overgenomen door de gemeente, gekoppeld aan de daarvoor benodigde (budgettaire) besluiten. De gevolgen van het voorsnog niet (volledig) overnemen van de gronden door Zuidplas voor de Grondbank zijn mede afhankelijk van de uitkomsten van het beoogde gesprek om te komen tot aanpassing van de koopovereenkomst. Enkele aspecten zijn nu al duidelijk. Waar tot op heden nog gekoerst werd op de volledige overname van de Grondbank voor 1 januari 2025, blijkt dit nu niet haalbaar. Deze datum is relevant omdat de Grondbank een looptijd kent tot 1 januari 2025, dan houdt de Grondbank van rechtswege op te bestaan. Er zal dus een oplossing moeten komen voor de situatie na 2025. De financiële gevolgen voor de Grondbank en in het verlengde daarvan voor de deelnemers zijn op dit moment nog niet te bepalen. Mogelijk dat ook met een gefaseerde verkoop van de gronden de Grondbank kan komen tot een budgettair neutraal afsluiten. Maar het is ook denkbaar dat geen overeenstemming wordt bereikt over de voorwaarden voor de aanpassingen van de koopovereenkomst of dat budgettair neutraal afsluiten niet haalbaar blijkt. Mocht inderdaad worden overgegaan tot verkoop van de gronden voor de eerste fase aan Zuidplas, dan zal dat in ieder geval een positief effect hebben op het maximale risico. Het voorstel

van Zuidplas om de gronden voor de eerste fase uit te nemen (ongeveer 30% van het totale grondbezit van de Grondbank is onderdeel van de eerste fase) genereert inkomsten voor de Grondbank. Het maximale risico zal daardoor ook afnemen met ongeveer 30%. Het ligt in de lijn der verwachting dat het resterende risico in de Grondbank verder afneemt wanneer het bestemmingsplan onherroepelijk wordt. In dat geval ligt namelijk een ontwikkelingsgerichte (woon-)bestemming op een groot deel van het Grondbankbezit, in tegenstelling tot de agrarische bestemming die er thans op rust.

Ontwikkelingen	Zie risico- inschatting
en	
beleidsdoelen	
voor 2024:	

Financiële gegevens	Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)	Begroting 2023	Begroting 2024
Netto resultaat:	11.000	-	-
Eigen vermogen per 31/12:	-	3.000	-
Vreemd vermogen per 31/12:	93.000	95.500	-

Instandhouding en Beheer DCMR	Milieubeheer	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Instandhouding en Beheer DCMR	Milieubeheer	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren				
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Schiedam			
Publiek belang:				De milieuproblemen in de regio Rijnmond worden aangepakt door intensieve samenwerking tussen betrokken overheden. Rotterdam heeft een groot deel van de uitvoering van de milieutaken neergelegd bij de DCMR Milieudienst Rijnmond. Die geeft bijvoorbeeld milieuvergunningen af, voert controles uit, begeleidt bodemsaneringen of laat milieumetingen uitvoeren. De dienst stelt ook milieuexpertise beschikbaar en adviseert rond het beleid van de gemeente Rotterdam.			
Bestuurlijk belang:				De wethouder Milieu zit in Dagelijks Bestuur, de wethouders Milieu en Financiën zitten in het Algemeen Bestuur			
Financieel belang:				De gemeente Rotterdam draagt jaarlijkse naar rato bij aan deze gemeenschappelijke regeling. De deelnemersbijdrage van de gemeente Rotterdam bedraagt in 2024 € 23,4 mln.			
Risico- inschatting (BBV, art. 11				DCMR kent een systeem van risicomanagement. Voor in beeld zijnde risico's zijn bestemmingsreserves gevormd. Daarnaast wordt een ratio weerstandsvermogen aangehouden van 1,0< x <1,4. Mochten er zich risico's voordoen waar niet in voorzien is, en waarvoor ook het weerstandsvermogen ontoereikend is, dan kan			

eerste lid, sub b)				Rotterdam uit hoofde van deelname in de gemeenschappelijke regeling voor ca 1/3 worden aangesproken.			
Ontwikkelingen				Ook in 2024 ligt de aandacht binnen de organisatie en het werkpakket van de GR DCMR op de			
en				vergunningverlenings-, toezichts- en handhavingstaken. Daarnaast ligt de nadruk op de implementatie van de			
beleidsdoelen				Omgevingswet.			
voor 2024:							
Financiële gegevens				Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)	Begroting 2023	Begroting 2024	
Netto resultaat:				0	0	0	
Eigen vermogen per 31/12:				4.134	2.900	2.903	
Vreemd vermogen per 31/12:				10.700	14.000	12.414	
Jeugdhulp	Maatwerkdienstverlening	Gemeenschappelijke	Te	Verbonden	Taakveld	Soort	Status
Rijnmond		Regeling	continueren	partij			
				Jeugdhulp	Maatwerkdienstverlening	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren
				Rijnmond			
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Rotterdam			
Publiek belang:				Een kwalitatief goede en efficiënte uitvoering van jeugdhulp in het Rijnmondgebied van de gemeenschappelijke regeling.			
Bestuurlijk belang:				Elke deelnemende gemeente wijst vanuit haar College van B en W een vertegenwoordiger in het Algemeen Bestuur aan, alsmede een plaatsvervanger.			
Financieel belang:				De gemeente draagt naar rato bij aan deze gemeenschappelijke regeling en is voor ongeveer 53% deelnemer. De deelnemersbijdrage van de gemeente is in 2023 € 143,6 mln. De gemeenschappelijke regeling Jeugdhulp Rijnmond is een inkoopcombinatie van vijftien gemeenten voor de inzet van jeugdhulp en kent slechts een klein eigen vermogen (ongeveer 1,0%) en geen vreemd vermogen. Ze sluit geen financieringen af (schulden/vreemd vermogen). Bij een eventueel tekort dragen de gemeenten naar rato bij en bij een overschot (nettoresultaat) ontvangen zij naar rato. Vanaf 2023 kopen de gemeenten Maassluis, Vlaardingen en Schiedam specialistische jeugdhulp zelf in, hierdoor zal de relatieve bijdrage van de gemeente stijgen.			
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)				Er is een risico op verhoging van de bijdragen van gemeenten, dit betekent dat Rotterdam de bijdrage moet verhogen, als er een naheffing komt.			
Ontwikkelingen en				De gemeenten hebben samen een visie op de jeugdhulp: de Regiovisie Nabij en Passend. In regionaal (GRJR-)verband bouwen de gemeenten aan een "jeugdhulp-infrastructuur" die aansluit bij "sterke lokale			

beleidsdoelen				infrastructuren". Gemeenten zorgen zo dat gezinnen in hun leefomgeving ondersteuning en basishulp kunnen			
voor 2024:				vinden die op elkaar aansluiten. En dat op het juiste moment zo nodig ook persoonsgebonden specialistische			
				hulp komt. Om tot een realistische begroting te komen, met minder tegenvallers achteraf, is ingeschat welke			
				hulp in welke mate beschikbaar moet zijn.			
Financiële gegevens				Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)		Begroting 2023	Begroting 2024
Netto resultaat:				0		0	0
Eigen vermogen				-		-	-
per 31/12:							
Vreemd				-		-	
vermogen per							
31/12:							
Metropoolregio	Overhead	Gemeenschappelijke	Te	Verbonden	Taakveld	Soort	Status
Rotterdam -		Regeling	continueren	partij			
Den Haag							
				Metropoolregio	Overhead	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren
				Rotterdam - Den			
				Haag			
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Rotterdam			
Publiek belang:				De samenwerking tussen de gemeenten bevorderen met het oog op het vernieuwen van de economie en het verbeteren van de bereikbaarheid in de metropoolregio Rotterdam Den Haag.			
Bestuurlijk belang:				Burgemeester en portefeuillehouders Verkeer & Vervoer en Economie & Werkgelegenheid nemen zitting in Algemeen Bestuur.			
Financieel belang:				De gemeente Rotterdam draagt naar rato bij aan deze gemeenschappelijke regeling voor het onderdeel Economisch Vestigingsklimaat. De overige bijdrage is afkomstig uit Rijksmiddelen (BDU Verkeer en Vervoer). De deelnemersbijdrage van de gemeente Rotterdam bedraagt in 2023 € 1,97 mln (€ 2,97 per inwoner).			
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)				Sinds 2017 financiert de MRDH zowel de bestaande als de toekomstige railinvesteringen in het OV zelf. De hieraan verbonden risico's zijn beperkt, o.a. omdat de MRDH zelf zorg draagt voor de integrale bekostiging van rente en afschrijving van alle door haar goedgekeurde railinvesteringen Voor elke verstrekte lening, garantstelling en borgstelling, wordt een toereikende risicoreservering opgebouwd als onderdeel van het eigen vermogen van de MRDH. Ook heeft het algemeen bestuur van de MRDH eind 2017 de Verordening bussenleningen vastgesteld Ook voor elke verstrekte lening wordt een toereikende risicoreservering opgebouwd als onderdeel van het eigen vermogen van de MRDH. De benodigde weerstandscapaciteit voor de financieringsactiviteiten wordt in 2024 bereikt. Er is dan geen dekkingstekort op de te bereiken reserve. De meerjarenbegroting geeft aan dat er na 2024 ook toevoegingen aan de reserve nodig zullen zijn om de benodigde weerstandscapaciteit te bereiken.			

Ontwikkelingen De begroting 2024 gebruikt de zes ambities uit de Strategische Agenda MRDH 2023-2026 'Met elkaar, voor en elkaar' als kader voor de invulling van de begroting:

beleidsdoelen 1) Investeren in bereikbaarheid om de bewonersgroei in de regio te faciliteren.

voor 2024: 2) Toekomstbestendige economie faciliteren

3) Actieve en collectieve vormen van mobiliteit stimuleren

4) Vernieuwen van werklocaties

5) Versterken van het regionale mobiliteitsnetwerk

6) Herstellen van het OV-systeem.

In de begroting 2024 zijn drie programma's opgenomen waarin de doelstellingen zijn uitgewerkt door het beantwoorden van drie vragen: Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? en Wat mag dat kosten? Dat zijn de programma's 1. Exploitatie verkeer en openbaar vervoer, 2. Infrastructuur verkeer en openbaar vervoer en het programma 3. Economisch Vestigingsklimaat.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)	Begroting 2023	Begroting 2024*
* betreft concept			
bedragen die			
nog			
goedgekeurd			
moeten			
worden			
Netto resultaat:	1.336	0	0
Eigen vermogen	33.844	33.389	43.522
per 31/12:			
Vreemd	1.550.055	1.351.706	1.697.948
vermogen per 31			
/12:			

Nieuw-Reijerwaard	Wonen en bouwen	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				Nieuw-Reijerwaard	Wonen en bouwen	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:						Gemeente Ridderkerk	
Publiek belang:				De GR Nieuw Reijerwaard heeft tot doel en als belang het binnen diens rechtsgebied ontwikkelen en realiseren van minimaal 90 hectare bedrijventerrein op de locatie Nieuw Reijerwaard met de daarbij horende ontsluiting en het daarbij horende groen.			
Bestuurlijk belang:				Benoeming twee leden en twee plaatsvervangende leden van het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur.			
Financieel belang:				De gemeente Rotterdam draagt naar rato risico in deze gemeenschappelijke regeling.			
Risico-inschatting				In 2023 laat de Monte Carlo-analyse een postieve ontwikkeling zien: meer mogelijke positieve eindwaarden.			
(BBV, art. 11 eerste lid, sub b)				Ijsselmondse Knoop is in december 2022 opgeleverd zodat de beperkende voorwaade bij 40% gronduitgifte, is verdwenen.			

Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024:				Aanzienlijke grondverkopen in 2024 zijn voorzien. Diverse (voor)reserveringen worden getekend in 2023.			
				Financiële gegevens	Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)	Begroting 2023	Begroting 2024
Netto resultaat:					0	0	0
Eigen vermogen per 31/12:					0	0	0
Vreemd vermogen per 31/12:					136.720	108.801	69.891
Gezamenlijke brandweer voor het haven- en industriegebied van Rotterdam	Crisisbeheersing en brandweer	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				Gezamenlijke brandweer voor het haven- en industriegebied van Rotterdam	Crisisbeheersing en brandweer	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Rotterdam-Europort			
Publiek belang:				De Gezamenlijke Brandweer is een samenwerkingsverband tussen bedrijven in het haven- en industriegebied van Rotterdam en de Gemeente Rotterdam. De organisatie verzorgt in dit gebied de brandbestrijding en hulpverlening en heeft daarbij de verplichting tot het instand houden van een bedrijfsbrandweer (Wet veiligheidsregio's) overgenomen van de bedrijven die aangesloten zijn.			
Bestuurlijk belang:				Het bestuur bestaat uit vertegenwoordigers van de gemeente Rotterdam en de bedrijven en wordt voorgezeten door de burgemeester van Rotterdam.			
Financieel belang:				De gemeente Rotterdam draagt naar rato bij aan deze gemeenschappelijke regeling. De deelnemersbijdrage van de gemeente Rotterdam bedraagt € 10,6 mln.			
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)				Door aanzienlijke (naar voren gehaalde) kosten in verband met de FLO-regeling (=vroegpensioenregeling voor brandweerpersoneel) waren de nettoresultaten in 2020 en 2021 dermate negatief, dat daarmee het boekjaar 2021 (na resultaatbestemming) werd afgesloten met een negatieve algemene reserve (-/- EUR 257k). Door de verschillende bestemmingsreserves was het eigen vermogen per saldo op dat moment nog wel positief. Het boekjaar 2022 geeft een heel ander beeld: het behaalde positieve resultaat leidt ertoe dat het weerstandsvermogen weer (ruim) boven het minimaal gewenste niveau ligt. De positieve algemene reserve (EUR 2,1 mln) en de eveneens ten opzichte van 2021 toegenomen bestemmingsreserves zorgen voor een toename van het eigen vermogen tot EUR 4,7mln. Tegelijkertijd zijn de langlopende schulden op 31-12-2022 met 4 mln (16%) afgenomen ten opzichte van het voorgaande jaar. Geconcludeerd kan worden dat de financiële positie van de GB in 2022 aanzienlijk versterkt is; de noodzaak om in de jaren vanaf 2023 nog een			

overschot te begroten is hiermee komen te vervallen. De solvabiliteit is gestegen van 5% (ultimo 2021) naar 16% (ultimo 2022), op basis waarvan de controlerend accountant van de GB de financiële positie als nog altijd 'fragiel' beoordeelt.

De GB heeft voor de komende jaren nog wel een aanzienlijke verplichting ten aanzien van FLO-uitkeringen: de cumulatieve verplichting per jaareinde 2022 bedraagt EUR 22,7 mln. Gezien het feit dat deze verplichting in de komende jaren (binnen een bepaalde bandbreedte) min of meer gelijkblijvend is, hoeft hier volgens de BBV geen voorziening voor in de balans te hoeven worden opgenomen. Het is echter allesbehalve ondenkbaar dat in de komende jaren niet meer aan de voorwaarden om niet te voorzien in de balans kan worden voldaan, met als gevolg een forse voorziening en een (sterk) negatief eigen vermogen. Het bestuur van het OLGB is op de hoogte van dit risico.

Ontwikkelingen	De belangrijkste thema's in het jaarplan voor 2024 zijn als volgt:
en	- Schuimtransitie: in 2022 is het proces in gang gezet om de transitie te maken van het gebruik van
beleidsdoelen	fluorhoudend blusschuim naar het veel minder milieubelastende fluorvrije blusschuim. In 2023 zal de
voor 2024:	Europese aanbesteding afgerond worden; in tegenstelling tot veel veiligheidsregio's heeft de GB een zeer
	grote voorraad schuimvormend middel (SVM) t.b.v. inzet bij (grote) industriële incidenten. Naast afvoer van
	het fluorhoudende SVM en aanschaf van het juiste type fluorvrije SVM heeft deze wijziging impact op de
	voertuigen en bakken waar dit SVM in bewaard wordt, en zal geïnvesteerd worden in training en opleiding om
	op de juiste manier met dit andere type SVM te kunnen werken.
	- Arbeidsmarktonderzoek en -verkenning: Het kunnen aantrekken van nieuwe collega's in de repressieve
	dienst begint te stagneren, waarbij met name het aanbod van personeel, dat reeds de benodigde
	basisopleiding heeft genoten, schaars is. Daarbij is tevens sprake van ervaringsverduinning: ervaren
	personeel verlaat de GB, onervaren medewerkers nemen deze plaats in. Hierdoor zal er in 2024 een
	(arbeidsmarkt)verkenning moeten plaatsvinden, om hier een antwoord op te vinden. Nu de GB sinds 2022
	een gecertificeerd opleidingsinstituut (KAB) is, geeft dit de mogelijkheid om zelf collega's op te leiden, maar
	ook een samenwerking met studenten en defensie wordt als mogelijkheid gezien. Daarnaast zal een meer
	uitgebreid inwerktraject (oefenen en opleiden) aan de orde zijn ter compensatie voor minder werkervaring.
	- Verduurzaming kazernes: 4 beroepsposen van de GB zijn inmiddels meer dan 25 jaar oud, en in de
	afgelopen jaren is vooral correctief onderhoud aan deze panden gepleegd. Gezien de staat van deze
	kazernes is het noodzakelijk dat deze gerenoveerd worden, en tegelijkertijd zal bij het opstellen van de
	plannen hiervoor gekeken worden naar de mogelijkheden om het energieverbruik aanzienlijk terug te dringen;
	in de investeringsbegroting 2024 is hiermee rekening gehouden.
	- Regeling '20 jaar' en flankerend beleid: In 2023 is een regeling "door010" -voorheen: generatiepact GB-
	akkoord bevonden en zal moeten worden geïmplementeerd. Binnen de GB is op dit moment onvoldoende
	capaciteit om alle aspecten van deze regeling zelfstandig uit te voeren. Vandaar dat samenwerking gezocht
	gaat worden met de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond, als ook met externe specialisten voor bijvoorbeeld
	financieel advies en loopbaanadvies. Daarnaast zal het beleid rondom passende functies voor collega's 'in de
	herfst van hun carrière' in 2024 verder doorontwikkeld moeten worden.
	- Management Development: op basis van de evaluatie van de organisatieaanpassing in 2017 is in 2023 meer
	geïnvesteerd in management development, met de nadruk op verbindend leiderschap, het werken aan meer
	persoonlijke effectiviteit en bevordering van samenwerking binnen het leidinggevende kader. Een leidraad

voor deze activiteiten in 2024 zijn o.a. de uitkomsten van het onderzoek dat de Erasmus Universiteit in opdracht van de GB in 2023 heeft uitgevoerd naar de (noodzaak tot) cultuur- en gedragsverandering binnen de organisatie.

Financiële gegevens				Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)	Begroting 2023	Begroting 2024
Netto resultaat:				2.350	0	0
Eigen vermogen per 31/12:				4.640	4.831	5.020
Vreemd vermogen per 31/12:				24.113	22.572	25.173

Openbaar lichaam Veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond	Crisisbeheersing en brandweer	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				Openbaar lichaam Veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond	Crisisbeheersing en brandweer	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren

Algemene gegevens	
Vestigingsplaats:	Rotterdam
Publiek belang:	Gemeenten zijn op basis van art. 9 van de Wet Veiligheidsregio's verplicht gemeenschappelijke regelingen te treffen om de taken die in deze artikelen staan uit te voeren. In de VRR werken de Regionale Brandweer, Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen, Ambulancezorg en de Gemeenschappelijke Meldkamer van politie, brandweer en ambulance intensief samen. Zij bieden professionele hulp en bescherming bij mogelijke risico's en bedreigingen.
Bestuurlijk belang:	De burgemeester van Rotterdam is voorzitter van het Algemeen en Dagelijks Bestuur van de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond.
Financieel belang:	De inwonerbijdrage van de gemeente Rotterdam aan de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond is 57,6% van de totale inwonersbijdragen van de regiogemeenten voor crisisbeheersing en rampenbestrijding. De deelnemersbijdrage van de gemeente is in 2022 € 54,5 mln (excl IOV gelden, DVO+ en FLO € 49,97 mln). De deelnemersbijdrage van de gemeente Rotterdam is in 2024 € 63,8 mln (excl. DVO+ € 62,5 mln).
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	In de paragraaf Weerstandsvermogen van de VRR wordt een netto risico benoemd van 1.070k. Bestaande uit de risico's: - Personele capaciteit brandweervrijwilligers - Spreiding en beschikbaarheid ambulancezorg - Fiscale risico's

Daarnaast vormt de deeltijdregeling brandweervrijwilligers een groot risico, maar wordt er van uitgegaan dat

eventuele kosten voortkomend uit de deeltijdregeling worden gedekt door het Rijk. Hiervoor wordt het plan

"Bouwsteen verplichtend karakter" verder uitgewerkt.

Ontwikkelingen	Uitvoering geven aan de ontwikkelagenda; waaronder:
en	- Investeren in oefencapaciteit en materiaal.
beleidsdoelen	- De versterking en verduurzaming van de piketorganisatie.
voor 2024:	- Het voorbereiden op de gevolgen van klimaatverandering.
	- De opbouw van expertise op de energietransitie en het bijscholen van adviseurs op dit gebied.

Daarnaast wordt een visie op "de optimale opkomstlocatie" voor de ambulancezorg opgesteld, als basis voor de heroriëntatie op opkomstlocaties en postlocaties.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)	Begroting 2023	Begroting 2024

Netto resultaat:	976	562	-4.221
Eigen vermogen per 31/12:	5.181	4.238	4.602
Vreemd vermogen per 31/12:	107.479	101.952	111.898

Recreatieschap	Ruimte en wonen	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Rottemeren							

Recreatieschap	Ruimte en wonen	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren
Rottemeren			

Algemene gegevens			
Vestigingsplaats:			Schiedam

Publiek belang:	Het behartigen van het gemeenschappelijk belang van de deelnemers voor wat betreft de ontsluiting, de ontwikkeling, aanleg en het beheer in het kader van de openluchtrecreatie en waar mogelijk het toerisme en van natuur en landschap in het gebied waarvoor de regeling geldt.

Bestuurlijk belang:	De gemeente Rotterdam heeft één zetel in het Dagelijks Bestuur en twee zetels in het Algemeen Bestuur. Rotterdam is voorzitter van beide besturen.

Financieel belang:	De gemeente Rotterdam draagt naar rato bij aan deze gemeenschappelijke regeling. De deelnemersbijdrage van de gemeente Rotterdam bedraagt in 2024 € 4,0 mln.

Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Recreatieschap Rottemeren kent een systeem van risicomanagement. Voor in beeld zijnde risico's zijn bestemmingsreserves gevormd. Daarnaast wordt een weerstandsvermogen berekend: de maximum omvang van de gekwantificeerde risico's bedraagt € 87k. Daarmee is de ratio van het Weerstandsvermogen >2 en uitstekend te noemen.

Ontwikkelingen	In mei 2021 is het Ontwikkelplan voor Landschapspark De Rotte vastgesteld. Dit Ontwikkelplan geldt voor de

en komende 10 jaar. In 2022 is tranche 1 van het uitvoeringsplan voor de komende jaren vastgesteld. Dit wordt beleidsdoelen in 2023 en 2024 uitgevoerd.

voor 2024: Daarnaast wordt in de komende jaren in het Lage Bergse Bos een kwaliteitsimpuls uitgevoerd, parallel aan de aanleg van de A16 die ook door dit gebied loopt.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Netto resultaat:	-237	0	0
Eigen vermogen per 31/12:	12.498	11.707	10.857
Vreemd vermogen per 31/12:	6.020	4.638	3.255

De Wet gemeenschappelijke regelingen (WGR) biedt overheden de mogelijkheid een deel van hun bestuurstaken te verplaatsen naar een openbaar lichaam. Dit wordt 'verlengd lokaal bestuur' genoemd. Gemeenten kunnen dan een openbaar lichaam instellen. Zo'n openbaar lichaam is een rechtspersoon en kent drie organen: een algemeen bestuur, een dagelijks bestuur en een voorzitter. Dit hoofdstuk gaat alleen in op de gemeenschappelijke regelingen die een 'verbonden partij' zijn. Daaronder vallen niet de zogeheten lichte regelingen, omdat in deze regelingen geen sprake is van een bestuurlijk onderdeel. Het zijn samenwerkingsverbanden zonder bestuursorganen.

Te continueren gemeentelijke deelname in gemeenschappelijke regelingen

De gemeente continueert in 2024 haar deelname in negen gemeenschappelijke regelingen. Dit zijn: Metropoolregio Rotterdam - Den Haag, GGD Rotterdam-Rijnmond, Grondbank RZG Zuidplas, DCMR, Jeugdhulp Rijnmond, Nieuw Reijerwaard, Openbaar Lichaam Gezamenlijke Brandweer, Openbaar lichaam Veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond en het Recreatieschap Rottemeren.

Gemeentelijke deelname in nieuw op te richten gemeenschappelijke regelingen of nieuwe gemeentelijk deelname in bestaande gemeenschappelijke regelingen

Geen

Te beëindigen deelname in gemeenschappelijke regelingen

Geen

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

De paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing geeft inzicht in de ontwikkeling van het weerstandsvermogen, waarbij de financiële risico's worden afgezet tegen de weerstandscapaciteit die beschikbaar is om ze op te vangen.

Beleid
Risico's
Benodigde weerstandscapaciteit
Beschikbare weerstandscapaciteit
Weerstandsvermogen
Ontwikkeling weerstandsvermogen
Wettelijk voorgeschreven kengetallen

Beleid

Voor een gezonde financiële positie moet de gemeente over voldoende weerstandsvermogen beschikken. Dit houdt in dat de gemeente over voldoende capaciteit beschikt om de financiële risico's op te kunnen vangen die niet zijn afgedekt. De gemeente wil ook voorkomen dat iedere onvoorziene, financiële tegenvaller direct dwingt tot bezuinigen of dat er juist een onnodig hoge financiële buffer wordt aangehouden.

Het weerstandsvermogen is opgebouwd uit de verhouding tussen twee componenten, de benodigde en de beschikbare weerstandscapaciteit. Het beleid rondom het weerstandsvermogen is erop gericht om de verhouding tussen de benodigde en de beschikbare weerstandscapaciteit ten minste 1,0 te laten zijn. Dit wil zeggen dat de beschikbare weerstandscapaciteit (de teller) minstens gelijk is aan de benodigde weerstandscapaciteit (de noemer). Oftewel, dat er genoeg middelen (beschikbare weerstandscapaciteit) aanwezig zijn om de risico's (benodigde weerstandscapaciteit) op te vangen.

Om de benodigde weerstandscapaciteit te bepalen, wordt periodiek geïnterpreteerd welke grote financiële risico's (groter dan € 1,0 mln) de gemeente loopt, waarvoor geen beheersmaatregelen of voorzieningen zijn getroffen en geen verzekering is afgesloten. Op basis hiervan wordt door middel van een risico-simulatiemodel de benodigde weerstandscapaciteit bepaald. In het risico-simulatiemodel wordt, gegeven de ingevoerde risico's, een berekening van de benodigde weerstandscapaciteit gemaakt aan de hand van 5000 automatisch gegenereerde mogelijke situaties en met een percentage van 95% zekerheid. Dit betekent dat de benodigde weerstandscapaciteit 95% van de mogelijke situaties weerspiegelt. Onderstaand is weergegeven welke risico's zijn betrokken bij de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit. Tevens is toegelicht hoe het risicoprofiel zich ten opzichte van de Begroting 2024 heeft ontwikkeld.

De benodigde weerstandscapaciteit wordt afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. Bij de beschikbare weerstandscapaciteit wordt gerekend met de onderstaande bestanddelen:

- De algemene reserve;
- De risicoreserves die zijn gevormd om een specifiek financieel risico af te dekken (op dit moment zijn dit de kredietrisicoreserve, de bestemmingsreserve BUIG (gebundelde uitkering voor inkomensgerechtigden), de bestemmingsreserve decentralisatie AWBZ (algemene wet bijzondere ziektekosten) en de bestemmingsreserve Tweedelijns WMO (wet maatschappelijke ondersteuning) en Jeugdhulp);
- De wettelijk verplichte stelpost voor onvoorziene lasten (kortweg aangeduid als: stelpost onvoorzien).

Bij de tabel ontwikkeling weerstandsvermogen wordt toegelicht en inzichtelijk gemaakt hoe het weerstandsvermogen zich in de loop van de tijd ontwikkelt.

Indien op enig moment het weerstandsvermogen als gevolg van forse financiële tegenvallers minder dan 1,0 bedraagt, worden er maatregelen getroffen die het aannemelijk maken dat het weerstandsvermogen zo spoedig mogelijk weer 1,0 of meer zal bedragen.

Risico's

In onderstaande tabel worden de financiële risico's ($\geq \text{€ } 1,0 \text{ mln}$) welke mee worden genomen in de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit toegelicht. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen kwantificeerbare en niet-quantificeerbare risico's. Per risico is een inschatting gemaakt van de kans dat het risico optreedt, de financiële gevolgen en het jaar waarin de gemeente het risico loopt.

Kwantificeerbare risico's	Kans op risico	Ingeschat minimumbedrag (x € 1.000,-)	Ingeschat maximumbedrag (x € 1.000,-)	Kans op optreden in jaar
Grondexploitaties	buiten model	35.000	35.000	2024 e.v.

Op basis van de actuele inzichten uit de Markt-, Grond- en Vastgoedrapportage Rotterdam is door middel van een risicoanalyse het financiële effect bepaald van de risico's die volgen uit de marktanalyse van wonen en werklocaties, en van de algemene prijsontwikkelingen. Hiervoor zijn de omgevingsrisico's vertaald in verschillende scenario's. De benodigde weerstandscapaciteit voor de grondexploitatieportefeuille wordt berekend als het verschil tussen het huidige ingerekende scenario (base-case) en een realistisch worst-case scenario. Door de huidige volatiele markt ligt het worst-case scenario op dit moment beduidend dicht bij het base-case scenario dan voorgaande jaren, wat leidt tot een relatief lage benodigde weerstandscapaciteit.

Leningen en garanties	buiten model	8.070	8.070	2024 e.v.

Bij het verstrekken van leningen en het verlenen van garanties loopt de gemeente het risico dat de betrokken partijen niet aan hun financiële verplichtingen kunnen voldoen en de gemeente financiële schade oploopt. De gemeente berekent de risico's op wanbetaling van de betreffende geldnemers aan de hand van een methodiek die ook wel door banken wordt gehanteerd.

Inkomensregeling (BUIG)	25%	0	55.000	2024
	30%	0	55.000	2025
	40%	0	55.000	2026
	30%	0	55.000	2027
	25%	0	55.000	2028

Het BUIG-saldo is het verschil tussen de inkomsten die Rotterdam van het Rijk ontvangt voor het verstrekken van bijstandsuitkeringen (het BUIG-budget) en de verstrekte bijstandsuitkeringen aan Rotterdammers. Het verwachte BUIG-saldo voor het lopende en volgende begrotingsjaar worden in de exploitatiebegroting verwerkt. Het risico is dat het geraamde BUIG-saldo negatiever uitpakt. Specifieke risico's zijn:

- Als het Rotterdamse bijstandsvolume een ongunstigere ontwikkeling van het aantal uitkeringen kent dan het landelijke bijstandsvolume zal dit leiden tot een financieel tekort.
- In de huidige begroting is voor het BUIG-budget uitgegaan van het nader voorlopig budget 2024 (gepubliceerd eind september 2023). Mede op basis hiervan zijn inschattingen gemaakt voor het BUIG-budget 2024 en 2025. Eind april 2024 wordt het nader voorlopig budget 2024 door het ministerie van SZW bekend gemaakt en eind september 2024 het definitief budget 2024 en het voorlopig budget 2025. Een risico is dat het BUIG-budget lager is dan waar in de begroting wordt geraamd.

- Voor 2024 wordt uitgegaan van een 'regulier' risico van 25%. In 2025 is het verwachte tekort verwerkt in de begroting, maar is het risico hoger dan in 2024 vanwege de grotere onzekerheid over de ontwikkeling van het (Rotterdamse en landelijke) bijstandsvolume en het BUIG-budget in 2025.
- In de huidige begrotingssystematiek wordt ervan uitgegaan dat in het jaar 2026 en verder de uitkeringslasten gelijk zijn aan het BUIG-budget (BUIG-saldo is dus nul). Gezien de tekorten in 2024 en 2025 is er een hogere kans op tekorten in 2026. Voor 2027 en 2028 daalt het risico t.o.v. 2026 waarbij wordt verondersteld dat door het treffen van gerichte maatregelen (bv door het maken van afspraken met SZW m.b.t. het BUIG-budget of inzet van specifiek beleid) de kans op een BUIG-tekort gaat afnemen.

Voor het bepalen van het maximale tekort op de BUIG wordt uitgegaan van 10% van de BUIG lasten (circa € 550 mln). Voor een eventueel extra tekort kan namelijk een beroep worden gedaan op de vangnetregeling (voor zover dat extra tekort door de accountant als rechtmatig is beoordeeld en niet wordt gecompenseerd door meevallers uit de voorgaande twee jaren).

Renterisico	50%	0	8.151	2024
	50%	0	18.453	2025
	50%	0	23.970	2026
	50%	0	24.958	2027
	50%	0	23.158	2028

Bij toekomstige financiering loopt de gemeente een renterisico. Dit is het risico dat de marktrente waartegen wordt geleend hoger uitvalt dan eerder is geraamd. Tevens bestaat er een renterisico op het moment van renteherziening bij een lopende lening. Een stijging van de rentetarieven ten opzichte van de begroting leidt namelijk tot hogere rentelasten. Bij het berekenen van de benodigde weerstandscapaciteit wordt er vanuit gegaan dat een structurele rentestijging van 2% ten opzichte van de verwachtingen moet kunnen worden opgevangen.

Gemeentefonds (omvang: algemeen)	50%	0	15.000	2026
	50%	0	30.000	2027
	50%	0	45.000	2028

Bij Voorjaarsnota 2022 (Rijk)/meicirculaire 2022) hebben gemeenten met het Rijk afgesproken het gemeentefonds voor de periode t/m 2025 te fixeren. Voor de periode vanaf 2026 zal een nieuwe financieringssysteem i.p.v. de 'trap-op-trap-af-systeem' nader worden uitgewerkt, waaronder de volume- en prijsontwikkeling. Daarnaast kan het vervolgtraject van de herijking van het gemeentefonds (w.o. onderzoeken grootstedelijke kosten, centrumfunctie en overige eigen middelen) vanaf 2026 en het periodieke onderhoud van het gemeentefonds vanaf 2026 tot een lager gemeentefonds leiden.

Gemeentefonds (omvang: opschalingskorting)	10%	0	35.000	2026 e.v.

Aangenomen wordt dat het Rijk de zogenaamde opschalingskorting m.i.v. 2026 definitief schrapt, maar dit moet nog blijken.

Gemeentefonds (BTW-compensatiefonds)	25%	0	10.000	2024 e.v.

Risico dat -landelijke- declaraties bij het BTW-compensatiefonds (BCF) zich anders ontwikkelen dan geraamd.

Gemeentefonds (ontwikkeling verdeelmaatstaven)	50%	0	15.000	2024 e.v.

Risico dat de bestaande verdelingsmaatstaven zich anders ontwikkelen dan geraamd.

Werkgeverspremies en CAO gemeenten	50%	0	22.500	2025 e.v.

Nog niet gepubliceerde werkgeverspremies 2025 (met name pensioenpremies) en een nog niet afgesloten cao vanaf 1 april 2025 kunnen leiden tot financiële consequenties. Risico is een financiële vertaling van 2% hogere uitkomst dan geraamd. E.e.a. heeft in principe een doorwerking naar het indexeringspercentage van

subsidies en andere afgeleide indices.

OZB-opbrengsten	40%	0	10.000	2024 e.v.
De begrote en gerealiseerde OZB-opbrengsten kunnen van elkaar afwijken. Oorzaken zijn onder meer het continu in beweging zijn van de stad en het daardoor niet vaststaan van de grondslag, onzekere uitkomsten van beroeps- en bezwaarprocedures en effecten van de conjunctuur op de waardeontwikkeling en oninbaarheid.				
Tweedelijns Wmo	25%	0	10.000	2024 e.v.
In 2015 is de uitvoering van de Jeugdwet en de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) overgedragen aan gemeente. Iedereen die op basis van deze wetten zorg vraagt en geïndiceerd krijgt, dient die zorg ook te krijgen (compensatieplicht). Door de zorg dichterbij te organiseren worden meer Rotterdammers bereikt met hogere zorguitgaven tot gevolg. Met de Bestuurlijke Opdracht Zorg wordt het afremmen van de groei in de zorg nagestreefd. Het risico bestaat dat de zorguitgaven ondanks de (deels nog in te vullen) beheersingsmaatregelen buiten de budgettaire kaders treden.				
Tweedelijns Wmo (aanvullend)*	35%	0	3.000	2025
	35%	0	15.000	2026 e.v.
Het ambitieniveau m.b.t. de Bestuurlijke Opdracht Zorg wordt verhoogd. Het risico bestaat dat dit hogere ambitieniveau niet (volledig) wordt gerealiseerd.				
Tweedelijns Wmo (rijkslobby)*	50%	0	35.000	2025
	50%	0	55.000	2026 e.v.
In het Coalitie-akkoord is besloten tot het in de begroting opnemen van extra baten vanuit het Rijk voor de gemeentelijke uitvoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning, vanuit een daarop gerichte lobby richting het Rijk. Ingeboekt is een bedrag van € 20 mln in 2024, € 40 mln in 2025 en € 60 mln in 2026 en alle jaren erna. Hiervan is inmiddels ongeveer € 5 mln m.i.v. 2025 gerealiseerd. Dit betekent dat er in onze boeken nog € 20 mln in 2024 openstaat, € 35 mln in 2025, en € 55 mln in 2026 en alle navolgende jaren.				
De inboeking van de extra baten vormde een gedeeltelijke oplossing van het ten tijde van het Coalitie-akkoord actuele budgettaire knelpunt in de zorg. Grofweg is hiermee destijds 1/3 deel van het totale knelpunt opgelost. Eveneens 1/3 deel is toen opgelost vanuit de algemene middelen, en 1/3 deel met (nog te concretiseren) maatregelen die leiden tot besparingen in de zorglasten. Er is inmiddels een onderzoek gestart in opdracht van het ministerie van VWS naar de financiële houdbaarheid van de Wmo, waar ook de VNG bij betrokken is. De onderzoeksresultaten worden niet eerder dan eind 2024 verwacht. Daarom wordt het nu - begin 2024 - niet meer realistisch geacht dat het voor 2024 ingeboekte bedrag gerealiseerd gaat worden, en is het voorstel om dit nu als tegenvaller in het financiële beeld te verwerken. Er zijn nog wel kansen op het realiseren van de voor 2025 en verder ingeboekte bedragen. In het financiële beeld zoals dat nu is opgelijnd, blijven de voor 2025 en latere jaren ingeboekte bedragen staan. Belangrijk is om op te merken dat dit een (aanzienlijk) risico oplevert dat er in de komende jaren nieuwe tegenvallers op de lobbyreeks moeten worden geïncasseerd.				
Tot nu toe was er een risico van € 20 mln opgenomen (voor alle jaren), met een kans van optreden van 50%. Voorstel is om dit risico op te hogen naar € 35 mln in 2025 en € 55 mln in 2026 en latere jaren, met een kans van optreden van 50%. Vanzelfsprekend zou het op te nemen risico kleiner zijn indien er nu voor gekozen zou worden om al een groter deel van de lobbyreeks als tegenvaller in het financiële beeld te verwerken.				
Ruimen bommen	25%	0	9.000	2024 e.v.
Voorheen ontving de gemeente Rotterdam een vast jaarlijks bedrag van het Rijk voor het ruimen van bommen. Met ingang van 2015 geldt een nieuwe regeling. Op grond daarvan subsidieert het Rijk 70% van de ruimingskosten. Dit betekent dat de gemeente Rotterdam voor de overige 30% zelf dekking moet vinden. Het uitgangspunt is dat er niet meer actief geruimd wordt en dat er zoveel mogelijk kosten ten laste van gemeentelijke projecten worden gebracht. Uiteindelijk bestaat een risico dat geraamd wordt op € 9,0 mln.				
Risico-opslag grote projecten	50%	0	5.000	2024 e.v.
Om binnen een groot project financiële tegenslagen te kunnen opvangen, maakt een risicoreserve (ook wel genoemd: risico-opslag of post onvoorzien) deel uit van de projectkostenraming. De risicoreserve ziet toe op de risico's die specifiek voor het project gelden. Het projectbudget wordt conform deze projectkostenraming				

bepaald, aangevuld met een onzekerheidsreserve. De onzekerheidsreserve biedt aanvullende zekerheid dat het project, bij een gelijkblijvende scope, binnen het beschikbare budget wordt afgerond. In aanvulling hierop wordt bij de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit rekening gehouden met het risico dat het totaal van alle projectbudgetten, ondanks het aanhouden van deze reserves, overschreden wordt. Gelet op het feit dat sinds 2017 wettelijk is voorgeschreven dat nagenoeg alle investeringen in materiele vaste activa (i.c. het gros van de projectuitgaven) moeten worden geactiveerd en afgeschreven, waardoor hogere projectuitgaven worden uitgesmeerd over de jaren waarin de gerealiseerde activa worden afgeschreven, is bij de eerste herziening 2022 het maximale risico waarmee traditioneel werd gerekend (25 mln) neerwaarts bij te stellen tot 5 mln.

Financieel risico i.r.t. enkele deelnemingen in investeringsfondsen	50%	0	9.500	2024 e.v.

Een investeringsfonds is een verbonden partij, waarin de gemeente, vaak met andere partijen, participeert ter realisering van maatschappelijk rendement. Via een investeringsfonds investeert de gemeente in projecten met een hoog risicoprofiel, die op de reguliere kapitaalmarkt geen financiering kunnen aantrekken. Investeringsfondsen zijn daarmee risicovoller dan andere verbonden partijen (deelnemingen). Vanwege dit hoge risicoprofiel is tijdige en volledige terugbetaling door het fonds niet gegarandeerd.

Compenserende maatregelen en planschades	25%	0	6.500	2024 e.v.

Bij projecten loopt de gemeente het risico op planschades en het nemen van compenserende maatregelen. Vooralsnog doet het risico zich bij een beperkt aantal projecten voor. Hierdoor ontstaan mogelijk kosten voor de gemeente om de voorgenomen projecten binnen de kaders in uitvoering kunnen brengen. De mate waarin is niet duidelijk. Om betrouwbaarheid van informatie te waarborgen is ervoor gekozen om de afzonderlijke projectrisico's gezamenlijk te presenteren.

Functioneel LeeftijdsOntslag (FLO) Gezamenlijke Brandweer*	50%	7.000	7.000	2025 e.v.

De Gezamenlijke Brandweer (GB) heeft voor de komende jaren een aanzienlijke verplichting ten aanzien van uitkeringen die voortvloeien uit het Functioneel LeeftijdsOntslag (FLO). De cumulatieve verplichting per jaareinde 2023 bedraagt ruim EUR 21 mln. Gezien het feit dat deze verplichting in de komende jaren (binnen een bepaalde bandbreedte) min of meer gelijkblijvend is, hoeft hier volgens het BBV geen voorziening voor in de balans te hoeven worden opgenomen. Het is echter allesbehalve ondenkbaar dat in de komende jaren niet meer aan de voorwaarden om niet te voorzien in de balans kan worden voldaan, met als gevolg een forse voorziening en een (sterk) negatief eigen vermogen. Het bestuur van het Openbaar Lichaam Gezamenlijke Brandweer (OLGB) is op de hoogte van dit risico. Hierbij dient wel aangetekend te worden dat dit vooral een 'boekhoudkundig' risico is: het opnemen van deze verplichting heeft geen gevolgen voor de liquiditeit van de GB, maar het negatieve eigen vermogen kan wel gevolgen hebben voor toekomstige kredietverstrekking en/of impact hebben op de wijze van toezicht door de Provincie. Het is daarbij ook waarschijnlijk dat de Provincie dan herstelmaatregelen zal eisen van de deelnemers in de gemeenschappelijke regeling.

Dak Museumparkgarage*	50%	0	1.200	2024

De werkzaamheden aan de Museumparkgarage en het daarop gelegen evenementendek zijn vertraagd. De aannemer diende het project conform contract 10 februari 2023 op te leveren. Tot op heden is dat nog niet gelukt. Mogelijk moet de gemeente tijdelijke maatregelen nemen om de geplande (en toegezegde) evenementen Tour de Femme en de Parade door te kunnen laten gaan. Dit is afhankelijk van de vorderingen die de aannemer de komende maanden maakt. De vorderingen bepalen ook de kosten van de maatregelen.

Jeugdwet (regionale bestuursopdracht)*	25%	0	1.600	2024
	25%	0	9.600	2025
	25%	0	26.500	2026
	25%	0	54.000	2027
	25%	0	54.200	2028

Voor het terugdringen van de uitgaven voor jeugdhulp heeft het Algemeen Bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond de Regionale

Bestuursopdracht Kostenbeheersing (RBOK) verstrekt. Door de Uitvoeringsorganisatie van de GRJR is voor de invulling hiervan een maatregelenpakket opgesteld dat -

rekening houdend met een ingroeipad - ertoe moet leiden dat vanaf 2027 de uitgaven zijn teruggebracht naar het niveau dat in 2023 werd gerealiseerd.

Voorzichtigheidshalve wordt rekening gehouden met het risico dat de besparingen die uit het maatregelenpakket voortvloeien tegenvallen.

Jeugdwet (aanvullend)*	35%	0	6.900	2025
	35%	0	13.300	2026
	35%	0	26.000	2027
	35%	0	26.300	2028

Rotterdam volgt hetzelfde besparingstempo als de Uitvoeringsorganisatie van de Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond, alleen dan met een hoger ambitieniveau. Het doel is om de uitgaven terug te dringen naar het niveau dat in 2022 werd gerealiseerd.

Rijksbijdrage Regeling opvang ontheemden Oekraïne*	25%	0	3.377	2025

De Regeling opvang ontheemden Oekraïne (RooO) schijft afspraken en richtlijnen voor die gemeenten inzetten ten behoeve van het opvangen van ontheemden. De bijdrage vanuit het Rijk voor de uitvoering van deze regeling is verlengd tot maart 2025. De huurcontracten zoals momenteel afgesloten eindigen na deze datum wat leidt tot een financieel risico. Op basis van de huidige inzichten bedraagt dit financiële risico voor Rotterdam € 3,4 mln. met een risicopercentage van 25%.

Afvalverwerking lachgascilinders*	50%	8.673	60.127	2025
	50%	3.968	26.364	2026 e.v.

Sinds het landelijk verbod (1-1-2023) op lachgas voor recreatief gebruik, vormen de lachgascilinders een probleem. Het statiegeldsysteem dat eerder van toepassing was, is sindsdien opgeheven waardoor er steeds meer wegwerplachgascilinders worden aangetroffen in het restafval. Dit heeft inmiddels geleid tot aanzienlijke schade aan verbrandingsovens van afvalverbranders waaronder ook AVR. Om te voorkomen dat lachgascilinders in de toekomst opnieuw schade veroorzaken, is het nodig lachgascilinders uit het afval te verwijderen voordat ze in de verbrandingsovens terecht komen. Volgens de acceptatievoorwaarden mag de gemeente geen afval aanleveren waarin zich lachgascilinders bevinden. Door de inzamelsystematiek met gesloten verzamelcontainers is het praktisch echter niet geheel mogelijk aan deze acceptatievoorwaarden te voldoen op het specifieke punt van lachgascilinders. Dit noopt AVR ertoe zelf de cilinders uit het afval te verwijderen. Het is dus niet ondenkbaar, dat AVR de kosten die zij maken om te vermijden dat de cilinders in hun installatie terecht komen en de schade die zij hebben geleden aan hun installatie, zullen trachten te verhalen op hun klanten. In beide gevallen zal de gemeente hierop afwijzend reageren. De extra kosten zullen effect hebben op het verwerkingstarief waarbij de vraag is waar dat te landen. Op het moment dat AVR de gemeente aansprakelijk zou gaan stellen voor de geleden schade gaat de gemeente dit gemotiveerd betwisten waarbij aansprakelijkheid van de gemeente zeker geen voldongen feit is. Op het moment dat na een ongetwijfeld langjarige juridische strijd de gemeente in het ongelijk zou worden gesteld en dus aansprakelijk is voor (een deel van) de schade gaat dit voor de gemeente een vooralsnog niet nader in te schatten financieel risico opleveren.

* Nieuw

Niet-kwantificeerbare risico's

Risico achtervang Waarborgfonds Sociale Woningbouw

Het WSW heeft als doel om de toegang tot de kapitaalmarkt voor de deelnemende woningcorporaties te bevorderen. Daarvoor biedt zij zekerheid aan geldgevers van woningcorporaties voor de rente- en aflossingsverplichtingen van de geborgde geldleningen. De woningcorporaties betalen hiervoor een borgstellingsvergoeding aan het WSW. Pas als de buffers van het WSW ontoereikend zijn, wordt de achtervang van het Rijk en de gemeenten aangesproken. In 2018 is het WSW een

strategisch programma gestart om het borgstelsel te versterken. In 2021 zijn de gewijzigde afspraken tussen WSW, de corporaties en de achtervangers vastgelegd in verschillende overeenkomsten. Vóór 1 augustus 2021 stonden gemeenten rechtstreeks in de achtervang voor individuele leningen. Voor leningen na 1 augustus 2021 worden leningen achteraf aan gemeenten toegerekend naar rato van het bezit van de betreffende corporatie dat zich in de gemeente bevindt. Nu het strategisch programma door het WSW voltooid is, is de VNG gevraagd een methodiek te ontwikkelen voor de verslaglegging over de achtervangpositie en de berekening van het risico waarmee de achtervangpositie gepaard gaat. Naar verwachting zal dit model in 2024 gereed zijn.

Risico achtervang Waarborgfonds Eigen Woningen

De Stichting Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW) biedt via de Nationale Hypotheekgarantie aan geldgevers zekerheid voor het geval de hypotheekgever niet aan zijn financiële verplichtingen voldoet. Indien het fondsvermogen ontoereikend is, wordt aanspraak gemaakt op de achtervang van Rijk en gemeenten. Voor hypotheeklen afgesloten na 1 januari 2011 is sprake van 100% achtervang van het Rijk. Om te voorkomen dat er verschillende berekeningsmethodieken worden gehanteerd volgt het WEW nadat het proces bij WSW is afgerond.

Risico op schade aan gemeentelijke kunstcollectie

De gemeentelijke kunstcollectie is niet verzekerd. De gemeente is risicodragend voor eventuele schade aan de collectie.

Uitvoeringsprogramma Lood in de bodem

De verantwoordelijkheid voor de aanpak van 'bodempluim' heeft het rijk bij provincies en (grote) gemeenten neergelegd. De marktwaarde van gemeentelijke objecten en gronden kan theoretisch dalen door de aanwezigheid van bodemverontreiniging.

Risico op schade a.g.v. natuurrampen en terrorisme

Het is niet ondenkbaar dat Rotterdam te maken krijgt met een ramp of een daad van terrorisme, die leidt tot forse financiële schade voor de gemeente Rotterdam.

Wet Open Overheid

Op 5 oktober 2021 heeft de Eerste Kamer de Wet open overheid (Woo) aangenomen. De wet is op 1 mei 2022 in werking getreden. Met deze wet is een nieuwe basis gegeven aan zowel de actieve als de passieve openbaarmaking van overheidsinformatie. In 2021 heeft de raad een aantal moties aangenomen die verdere transparantie moeten bevorderen. De Woo biedt een nieuw kader en daarmee een nieuwe kans om in Rotterdam de actieve en passieve openbaarmaking verder te professionaliseren en daarmee transparantie richting burgers te verbeteren. Hiervoor is het programma Rotterdam Transparant gestart.

De rijksbijdrage voor invoering van de wet is een stuk lager dan werd verwacht. Dit heeft twee oorzaken:

- 1) Het verschil met de eerste aanname (verdeling 100% op basis van aantal inwoners gemeente) en de werkelijke bijdrage heeft alles te maken met de verdeelsleutel. Iedere gemeente heeft een vast bedrag ontvangen van ca 60% en het overige deel van 40% is op basis van het aantal inwoners verdeeld. De verdeling heeft voor een grote gemeente zoals Rotterdam nadelig uitgepakt.
- 2) Daarnaast heeft het Rijk minder incidentele middelen beschikbaar gesteld.

De overleggen met VNG, G4 en Rijk hebben nog niet geleid tot een hogere rijksbijdrage.

Het oorspronkelijke plan bedroeg €2,3 mln per jaar. Beschikbaar is nu totaal € 4,6 mln voor de periode 2023 tot en met 2027, wat neerkomt op ca. € 0,9 mln per jaar. De gemeente wenst de rijksbijdrage als kaderstellend te beschouwen. Dit betekent dat de Woo gefaseerd wordt ingevoerd en de uitvoering van het oorspronkelijk voorgestelde basisscenario niet volledig haalbaar is.

De invoering van de Woo is nog met veel onzekerheden omgeven. Zo weten we niet welke aantallen informatiezoekvragen en Woo-verzoeken de gemeente zal ontvangen, welke werklasten dit met zich meebrengt, wat de relatie met andere wetgeving (zoals de Wet hergebruik overheidsinformatie) is en wat de kosten van onderzoek zullen zijn.

Openbaar Lichaam Gezamenlijke Brandweer (OLGB)

In juni 2021 heeft de Gezamenlijke Brandweer op basis van doorrekeningen van het risicoclassificatie-model van de TU Delft een mogelijke verschuiving in de

verhouding tussen publieke en private incidenten gesignaleerd. Het aandeel private incidenten zou kleiner worden. Mocht dit bij nadere analyse inderdaad het geval blijken, dan zal deze nieuwe ontwikkeling aanleiding kunnen zijn om de verhouding publiek (1/3) privaats (2/3) ter discussie te stellen. Het financiële gevolg met betrekking tot de jaarlijkse bijdrage is op dit moment niet te kwantificeren.

Hiernaast staat de financieringsstructuur van de OLGB in haar totaliteit onder druk. Het aantal aanwijzingen mbt bedrijfsbrandweerplichtigheid loopt terug, waardoor de lasten van het bedrijfsleven door steeds minder schouders worden gedragen. De burgemeester, directeur van de GB, de CIBUA en de VRR zijn hierover in overleg, in gezamenlijkheid richting en met het Rijk. Dit lijkt een langdurige kwestie waarvan onduidelijk is wanneer uitsluitel kan worden verwacht. Het risico bestaat nog steeds, maar verwachting is (met de kennis van nu) dat dit risico zich op zijn vroegst in 2024 zal manifesteren.

Andere werkwijze risico verzekeringen

Als saldo van betaalde premies en doorbelastingen werd in de begroting een buffer aangehouden voor het eigen risico. De begroting van Verzekeringen is met 1 mln naar beneden bijgesteld, omdat deze buffer meestal niet of maar beperkt nodig was. Het risico dat de resterende buffer niet toereikend is voor eigen risico is verlegd naar het weerstandsvermogen. Vanwege de stelselwijziging is deze opgenomen. Gezien het verloop in de afgelopen jaren is het weerstandsrisico 1 mln per jaar. Daarnaast blijft er altijd een kleine kans op een groter schadebedrag.

Voorziening pensioenen college

Vanwege toekomstige pensioenverplichtingen van (oud-)collegeleden heeft de gemeente Rotterdam een pensioenvoorziening. De benodigde hoogte is grotendeels afhankelijk van de rentestand en wordt periodiek berekend. Een hogere rente leidt tot een lagere benodigde voorziening (en vrijval), een lagere rente tot een hogere voorziening en een extra storting.

Financieel risico opvang Oekraïense vluchtelingen*

Als gevolg van de inval van Rusland in Oekraïne, heeft de gemeente Rotterdam sinds maart 2023 de taakstelling om Oekraïense vluchtelingen op te vangen. Er is een bestuurlijke opgave vanuit het Rijk om 2.153 tijdelijke huisvestingsplekken te bieden voor vluchtelingen uit Oekraïne. Het tijdelijk huisvesten van ontheemde Oekraïners is een complexe opgave vanwege de diversiteit aan werkelden die ermee gepaard gaan. Noodopvang, structurele huisvesting, leefgeld, onderwijs, zorg, werk en wellicht in de toekomst integratie. Werkelden die vanuit verschillende Rotterdamse clusters worden georganiseerd.

De gemeente maakt kosten op het gebied van tijdelijke huisvesting, leefgeld, onderwijs, zorg en werk. Deze inhoudelijke diversiteit is er ook in de compensatieregelingen. De reden hiervan is dat verschillende ministeries compensatieregeling voor hun eigen werkgebied organiseren. De kosten die gemeente maakt op deze verschillende werkgebieden zijn soms op basis van gerealiseerde kosten soms op basis van normbedragen te declareren.

In 2023 kwam de gemeente uit met de dekking vanuit het Rijk. De grootste kostenposten zijn de verblijfskosten (sociaal beheer, facilitair beheer en huur) en de verbouwkosten van kantoorpanden naar opvangplekken (transitiekosten). Het verbouwen van panden van kantoor naar woonfunctie is een rendabele investering. De kosten per nacht liggen lager dan bij hotels of slaapschepen. Ook kan het verbouwen op termijn interessant zijn voor het huisvesten van andere doelgroepen. Vrijwel alle regelingen lopen tot maart 2025. Het is nog onbekend is hoe het Rijk de regelingen na maart 2025 vorm gaat geven.

Risico op klimaatschade

Onder klimaatschade verstaan we de economische schade die ontstaat door de extreme weergebeurtenissen, zoals overstromingen, zware regen en hagelbuien, windhozen en extreme temperaturen e.d. Deze gebeurtenissen nemen in aantal en intensiteit toe. De kans op economische schade voor de gemeente die ontstaat door extreme weergebeurtenissen stijgt met de veranderingen van het klimaat. Voorheen werd hier nog geen rekening mee gehouden in het weerstandsvermogen. De klimaatrisico's voor de gemeente zijn geïnventariseerd. Deze hebben vooral betrekking op bodemdaling, wateroverlast en hitte en vertalen zich in klimaatkosten hoofdzakelijk in het fysieke domein, zoals voor wegen, civiele kunstwerken en vastgoed. Deze kosten zijn deels verdisconteert in de begroting, zoals: door olopende beheerlasten en het hanteren van bijvoorbeeld een hogere prijs per vervangen meter riolering dan andere gemeenten; het opstellen van een hitteplan; en het creëren van meer koele plekken door extra bomen te planten en te vergroenen.

Daarnaast leidt klimaatverandering tot risico's en schade op andere manieren zoals:

- Aansprakelijkheidsstelling van de gemeente bij onvoldoende capaciteit van het rioolstelsel of ondergelopen tunnels, waardoor privaat vastgoed beschadigd raakt,

straten onbegaanbaar worden voor hulpdiensten en voor sommige Rotterdammers hulp te laat komt.

- Lagere (huur)opbrengsten en een noodzaak voor het op hoogte houden van maatschappelijke voorzieningen als kinderboerderijen, volkstuinten en speeltuinen, die minder bruikbare ruimte overhouden als gevolg van meer wateroverlast door klimaatverandering.
- Schade aan cultureel erfgoed door bijvoorbeeld wateroverlast in gemeentelijke musea.
- Scholen en/of kinderdagopvang (maatschappelijk vastgoed) die zomers niet afdoende gekoeld en geventileerd kunnen worden, waardoor leerlingen naar huis gestuurd worden. De gemeente wordt geacht deze schoolgebouwen aan te passen voor een beter binnenklimaat.
- Schade aan verkeersregelinstanties, laadinfrastructuur, wegen, kunstwerken en straatverlichting door water of hitte.
- Een onaantrekkelijk vestigingsklimaat en de risicoperceptie die ontstaat bij investeerders en projectontwikkelaars waardoor zich minder bedrijven vestigen in Rotterdam en minder woningen kunnen worden gebouwd.
- Gezondheidsschade als gevolg van een slechte luchtkwaliteit en/of geluidsoverlast door de noodzaak voor natuurlijke ventilatie bij hittegolven in drukke, hoogstedelijke wijken.

Daarmee zijn de grootste risico's van klimaatschade voor de gemeente geïnventariseerd. Voor een aantal van deze risico's is aangegeven of deze reeds verwerkt zijn in de begroting. Voor de overige risico's is dit niet het geval, omdat zij niet kwantificeerbaar zijn. Met ingang van de Voorjaarsnota 2023/1e Herziening 2023 wordt het risico van klimaatschade erkent en opgenomen worden als niet-kwantificeerbaar risico in de paragraaf Weerstandvermogen en risicobeheersing van de verschillende P&C-producten.

Boetes en dwangsommen*

Toezichthoudende of rechterlijke instanties kunnen aan de gemeente een boete of dwangsom opleggen, indien hij zich bij de uitvoering van zijn activiteiten niet houdt aan een wettelijk voorschrift of een rechterlijke uitspraak.

* Nieuw

Op basis van dit overzicht is de benodigde weerstandscapaciteit berekend. Deze berekening is voor het gros van de risico's gemaakt met behulp van een risicosimulatiemodel, waarbij is uitgegaan van een zekerheidspercentage van 95%. Dit wil zeggen dat wanneer het weerstandvermogen exact 1,0 is, in 95% van de gevallen de beschikbare weerstandscapaciteit alle de risico's kan dekken.

De benodigde weerstandscapaciteit in verband met de risico's inzake grondexploitaties en borgstellingen en garanties wordt afzonderlijk berekend, met behulp van een model dat op deze specifieke risico's is toegesneden.

Actualisatie kwantificeerbare risico's

In vergelijking met de Begroting 2024 zijn de belangrijkste wijzigingen in de kwantificeerbare risico's die ten grondslag liggen aan de berekening van het benodigd weerstandvermogen onderstaand beschreven.

De belangrijkste wijzigingen in bestaande risico's:

- De risico-opslag voor niet-kwantificeerbare risico's is komen te vervallen.
- Het risico met betrekking tot de personeelskosten van de vrijwillige brandweer is komen te vervallen.
- Het risico met betrekking tot de grondexploitaties is fors afgenomen.
- De risico's die de gemeente loopt bij de uitvoering van de Wmo en de Jeugdwet zijn toegenomen.

Nieuwe risico's:

- Het risico met betrekking tot de lachgascilinders in het restafval.
- Het risico dat de Gezamenlijke Brandweer een voorziening moet treffen in verband met de kosten die zullen voortvloeien uit het functioneel leeftijdsontslag.
- Het risico dat de rijksbijdrage voor op de opvang van ontheemden uit Oekraïne wordt stopgezet, terwijl de kosten nog doorlopen.
- Het risico dat er aanvullende kosten moeten worden gemaakt voor de Tour de Femme en de Parade, omdat de werkzaamheden met betrekking tot het evenementdek op de Museumparkgarage niet tijdig worden voltooid.

Actualisatie niet-kwantificeerbare risico's

Er is één nieuw niet-gekwantificeerd risico. Dit betreft het generieke risico dat de gemeente op enig moment een boete ontvangt of een dwangsom zal moeten betalen.

Benodigde weerstandscapaciteit

Onderstaande tabel laat de verwachte ontwikkeling van de benodigde weerstandscapaciteit zien.

Het college heeft besloten om met ingang van 2024 geen weerstandscapaciteit meer aan te houden voor de risico's die zich niet laten kwantificeren. Omdat het risicoprofiel zich de komende jaren zich ongunstig ontwikkelt, leidt dit slechts tijdelijk tot een verlaging van de benodigde weerstandscapaciteit. Er is dus tijdelijk minder weerstandscapaciteit nodig, om nagenoeg (voor 95%) zeker van te zijn dat de financiële risico's, zoals hierboven genoemd, eenmalig kunnen worden opgevangen.

Benodigde weerstandscapaciteit (bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Benodigde weerstandscapaciteit	182	182	102	161	172	186	190

Beschikbare weerstandscapaciteit

Voor de bepaling van de beschikbare weerstandscapaciteit wordt gerekend met de volgende bestanddelen:

- de algemene reserve;
- de bestemmingsreserves die zijn gevormd om een specifiek financieel risico af te dekken (kortweg aangeduid als: de risicoreserves);
- de wettelijk verplichte stelpost voor onvoorziene lasten (kortweg aangeduid als: stelpost onvoorzien).

Dit sluit aan bij het primaire doel van het weerstandsvermogen: het opvangen van plotselinge, niet begrote financiële tegenvallers, zonder dat er direct moet worden bezuinigd. Stille reserves lenen zich in de praktijk niet of nauwelijks voor het opvangen van plotselinge financiële tegenvallers, omdat ze niet per direct gerealiseerd kunnen worden. En het aanwenden van bestemmingsreserves, die voor een specifiek doel worden aangehouden, moet de facto worden opgevat als een bezuiniging.

De beschikbare weerstandscapaciteit is in 2023 fors gedaald en wordt de komende jaar geleidelijk weer aangevuld.

Beschikbare weerstandscapaciteit (bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Kredietrisicoreserve	19	20	20	20	20	20	20
Bestemmingsreserve WWB meerjarig	19	31	25	25	25	25	25
Bestemmingsreserve Decentralisatie AWBZ	1	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Tweedelijns Wmo en Jeugdhulp	58	22	0	0	0	0	0
Risicoreserves	98	72	45	45	45	45	45
Algemene reserve	176	42	70	65	127	182	232
Stelpost onvoorzien	1	0	1	1	1	1	1
Beschikbare weerstandscapaciteit*	274	114	115	110	172	227	277
* Er kan sprake zijn van een afrondingsverschil							

Weerstandsvermogen

Conform coalitieakkoord wordt gestuurd op een weerstandsvermogen van minimaal 1,0, passend bij de financiële risico's die de gemeente loopt. Met andere woorden: de beschikbare weerstandscapaciteit zou tenminste gelijk moeten zijn aan de benodigde weerstandscapaciteit.

In onderstaande tabel is zichtbaar dat na de scherpe daling van het weerstandsvermogen in 2023, deze in 2024 alweer wordt herstelt, om vervolgens in 2025 toch weer kortstondig te dalen. Vanaf 2026 is het weerstandsvermogen structureel op het gewenste peil ($\geq 1,0$).

Het college heeft besloten om met ingang van 2024 geen weerstandscapaciteit meer aan te houden voor de risico's die zich niet laten kwantificeren. Dat het weerstandsvermogen desondanks in 2025 kortstondig daalt tot onder de 1,0, wordt hoofdzakelijk verklaard door het nieuwe risico dat de gemeente financieel aansprakelijk wordt gesteld voor de extra kosten die afvalverwerkers ondervinden als gevolg van lachgascilinders. Gegeven de forse begrotingsproblematiek waarmee het college werd geconfronteerd, wordt deze kortstondige dip in het weerstandsvermogen acceptabel geacht. Door het versterken van de beschikbare weerstandscapaciteit in de jaren 2026 e.v., zorgt het college ervoor dat met ingang van de nieuwe bestuursperiode het weerstandsvermogen weer op het gewenste peil is.

Weerstandsvermogen (bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Beschikbare weerstandscapaciteit	274	114	115	110	172	227	277
Benodigde weerstandscapaciteit	182	182	102	161	172	186	190

Weerstandsvermogen	1,51	0,63	1,13	0,68	1,00	1,22	1,46

Norm gemeente Rotterdam op grond van coalitieakkoord 2022-2026: minimaal 1,0

Ontwikkeling weerstandsvermogen

In de onderstaande tabel is te zien hoe het (verwachte) verloop van het weerstandsvermogen dat in deze eerste herziening/voorjaarsnota wordt gepresenteerd zich verhoudt tot het (verwachte) verloop dat vorig jaar in de Begroting 2024 is gepresenteerd.

De forse begrotingsproblematiek zet het weerstandsvermogen verder onder druk. De ontwikkeling van het weerstandsvermogen t.o.v. de Begroting 2024 laat dan ook een wisselend beeld zien. De maatregelen die in deze eerste herziening/voorjaarsnota worden gepresenteerd leiden naar verwachting tot een hoger weerstandsvermogen eind 2024 en eind 2027. In de tussenliggende jaren lijkt het weerstandsvermogen echter te zullen verslechteren. Wel is ervoor gezorgd dat het weerstandsvermogen met ingang van de nieuwe bestuursperiode (vanaf 2026) ten minste 1,00 zal bedragen.

Weerstandsvermogen (bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Beschikbare weerstandscapaciteit (Begroting 2024)	274	163	168	203	220	245	
Benodigde weerstandscapaciteit (Begroting 2024)	182	182	200	200	203	208	
Weerstandsvermogen (Begroting 2024)	1,51	0,90	0,84	1,02	1,08	1,18	
Beschikbare weerstandscapaciteit (Eerste herziening 2024)	274	114	115	110	172	227	277
Benodigde weerstandscapaciteit (Eerste herziening 2024)	182	182	102	161	172	186	190
Weerstandsvermogen (Eerste herziening 2024)	1,51	0,63	1,13	0,68	1,00	1,22	1,46

Wettelijk voorgeschreven kengetallen

Onderstaand worden uitsluitend de financiële kengetallen weergegeven die op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording moeten worden vermeld in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing. Het complete overzicht van alle door de gemeente Rotterdam gehanteerde financiële kengetallen, inclusief toelichting, is terug te vinden in het onderdeel [Financiële kengetallen](#).

Verplichte financiële kengetallen o.g.v. BBV	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Netto schuldquote	11,7%	22,4%	34,3%	38,6%	41,4%	39,7%	35,1%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	9,6%	20,1%	32,4%	37,1%	40,1%	38,4%	34,0%
Solvabiliteitsratio	64,0%	57,8%	50,3%	48,1%	48,4%	50,7%	54,3%
Structurele exploitatiesaldo	1,7%	-0,4%	-1,6%	-0,5%	2,0%	3,1%	3,7%
Grondexploitatie	-3,0%	-3,0%	-3,3%	-3,7%	-3,3%	-3,0%	-4,2%

Financiën

Pagina 225

Financiën

Balans

Grondslagen

Interne ronde technische bijstellingen

Overzicht van baten en lasten

Balans

Pagina 226

Balans

Dit onderdeel bevat de geprognosticeerde balans en het kasstroomoverzicht. Daarnaast wordt verwezen naar de onderdelen reserves en voorzieningen.

[Balans](#)[Kasstroomoverzicht](#)[Reserves](#)[Voorzieningen](#)

Balans

Hieronder wordt de geprognosticeerde balans gepresenteerd. In deze balans wordt per categorie een prognose gegeven voor de periode tot en met 2028.

VASTE ACTIVA	1-1-2024	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Immateriële vaste activa						
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	34.102	32.137	34.192	32.227	30.267	28.306
Onderzoek en ontwikkeling	10.065	10.065	10.065	10.065	10.065	10.065
Subtotaal	44.166	42.202	44.257	42.292	40.332	38.371
Materiële vaste activa						
Investerings met een economisch nut	2.147.105	2.421.265	2.502.362	2.552.780	2.590.442	2.648.395
Investerings met een economisch nut waarvoor te bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	245.945	309.783	309.855	306.215	299.268	293.292

Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	825.257	920.470	1.073.570	1.205.253	1.224.959	1.213.803
Subtotaal	3.218.307	3.651.518	3.885.786	4.064.248	4.114.670	4.155.490
Financiële vaste activa						
Kapitaalverstrekkingen	463.278	471.297	470.816	470.334	469.853	469.372
Leningen	52.643	39.240	25.565	13.308	11.245	9.899
Overige Langlopende leningen	37.495	37.156	36.763	36.417	36.126	31.631
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	7.875	7.875	7.875	7.875	7.875	7.875
Subtotaal	561.291	555.568	541.019	527.935	525.099	518.777
Totaal vaste activa	3.823.765	4.249.287	4.471.062	4.634.475	4.680.100	4.712.638
VLOTTENDE ACTIVA						
Voorraden	-38.996	-58.903	-78.036	-54.275	-42.765	-97.115
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	422.012	390.012	390.012	390.012	390.012	390.012
Liquide middelen	52.345	0	0	0	0	0
Overlopende activa	329.151	329.151	329.151	329.151	329.151	329.151
Totaal vlottende activa	764.511	660.259	641.126	664.887	676.398	622.048
TOTAAL ACTIVA	4.588.276	4.909.546	5.112.188	5.299.363	5.356.498	5.334.685
VASTE PASSIVA						
Eigen Vermogen						
Algemene reserve	20.819	70.296	65.045	126.982	182.094	231.927
Bestemmingsreserves	2.631.296	2.397.755	2.394.755	2.437.223	2.534.732	2.666.408
Resultaat na reserveringen	0	0	0	0	0	0
Subtotaal	2.652.115	2.468.051	2.459.800	2.564.205	2.716.826	2.898.335
Vreemd Vermogen						
Voorzieningen	146.202	146.156	146.109	146.063	146.017	145.970
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	667.744	1.186.639	1.397.578	1.480.394	1.384.954	1.181.679
Subtotaal	813.946	1.332.794	1.543.688	1.626.457	1.530.971	1.327.649
Totaal vaste passiva	3.466.061	3.800.845	4.003.488	4.190.662	4.247.797	4.225.984
VLOTTENDE PASSIVA						

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	287.644	447.812	447.812	447.812	447.812	447.812
Overlopende passiva	834.571	660.889	660.889	660.889	660.889	660.889
Totaal vlottende passiva	1.122.215	1.108.701	1.108.701	1.108.701	1.108.701	1.108.701

TOTAAL PASSIVA	4.588.276	4.909.546	5.112.188	5.299.363	5.356.498	5.334.685

Kasstroomoverzicht

Het geprognosticeerde kasstroomoverzicht geeft een overzicht van de banksaldi en liquide middelen die beschikbaar zullen zijn en van het gebruik van deze geldmiddelen in de komende jaren. Het kasstroomoverzicht is opgesteld met behulp van de geprognosticeerde balans op basis van de indirecte methode en bestaat uit de volgende drie onderdelen:

1. Kasstromen uit operationele activiteiten
2. Kasstromen uit investeringsactiviteiten
3. Kasstromen uit financieringsactiviteiten

KASSTROMEN UIT OPERATIONELE ACTIVITEITEN	2024	2025	2026	2027	2028
Exploitatieresultaat	-184.064	-8.251	104.405	152.621	181.509
<i>Aanpassing voor:</i>					
Afschrijvingen MVA en waardeverminderingen	141.307	164.493	173.560	178.780	189.721
Afschrijvingen bijdragen aan activa in eigendom van derden	1.965	1.965	1.965	1.965	1.965
Mutatie voorzieningen	-46	-46	-46	-46	-46
<i>Subtotaal</i>	143.225	166.411	175.479	180.699	191.639
Voorraden en onderhanden werk	19.907	19.133	-23.761	-11.510	54.350
<i>Mutatie in werkkapitaal</i>					
Kortlopende uitzettingen (excl. Liquide middelen)	32.000	0	0	0	0
Kortlopende schulden (excl. Rek.-couranten en kortlopende leningen)	0	0	0	0	0
Overlopende activa	0	0	0	0	0
Overlopende passiva	-173.682	0	0	0	0
	-141.682	0	0	0	0

Kasstroom uit operationele activiteiten	-162.613	177.293	256.122	321.810	427.498
KASSTROMEN UIT INVESTERINGSACTIVITEITEN	2024	2025	2026	2027	2028
Investeringsen	-722.999	-512.528	-414.411	-291.387	-264.815
Desinvesteringsen en bijdragen derden	148.481	109.747	62.389	62.181	34.270
<i>Subtotaal</i>	-574.518	-402.781	-352.022	-229.206	-230.545
Verstreking leningen ug (woningcorporaties en verbonden partijen)	0	0	0	0	0
Aflossingsen leningen ug (woningcorporaties en verbonden partijen)	13.403	13.675	12.257	2.063	1.346
<i>Subtotaal</i>	13.403	13.675	12.257	2.063	1.346
Verstreking overige leningen ug en uitzettingen > 1 jaar	-38	0	0	0	0
Aflossingsen overige leningen ug en uitzettingen > 1 jaar	377	393	346	291	4.495
<i>Subtotaal</i>	339	393	346	291	4.495
Mutatie kapitaalverstrekingen	-8.019	481	481	481	481
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-568.794	-388.232	-338.938	-226.370	-224.223
KASSTROMEN UIT FINANCIERINGSACTIVITEITEN	2024	2025	2026	2027	2028
Mutatie kortlopende geldleningen	175.000	0	0	0	0
Mutatie vaste schulden (excl. Leningen og)	-1.104	-1.104	-1.104	-1.104	-1.104
Aangetrokken leningen og	705.073	312.321	99.507	0	0
Aflossingsen leningen og	-185.074	-100.277	-15.587	-94.335	-202.171
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	693.895	210.940	82.816	-95.440	-203.276
Mutatie geldmiddelen	-37.513	0	0	0	0

Reserves

Zie voor dit onderdeel de balanspagina [Reserves](#).

Voorzieningen

Zie voor dit onderdeel de balanspagina [Voorzieningen](#).

Reserves

Reserves zijn middelen die in het verleden opzij zijn gezet om in de toekomst te kunnen besteden. De meeste reserves hebben een specifiek bestedingsdoel. De Algemene Reserve is vrij aanwendbaar.

Vermogensspecificatie reserves

Vermogensspecificatie reserves

Hieronder staat de verloopstaat van de bestemmingsreserves van de gemeente Rotterdam. Door op het informatie-icoontje te klikken is het meerjarig verloop te zien en een algemene toelichting per reserve.

Begroting	31-12-	31-12-	31-12-	31-12-	31-12-						
bestemmingsreserves	2024	2025	2026	2027	2028						
Algemene middelen	2.025.618	2.048.503	2.158.359	2.329.838	2.519.271						
Algemene Reserve	70.296	65.045	126.982	182.094	231.927	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
						Algemene middelen	2.025.618	2.048.503	2.158.359	2.329.838	2.519.271
						Algemene Reserve	70.296	65.045	126.982	182.094	231.927
						Doel reserve:	De algemene reserve behoort tot het weerstandsvermogen, hetgeen vrij aanwendbare middelen zijn, die worden ingezet om het begrotingsbeeld sluitend te houden en voor onvoorziene financiële risico's.				
						Raadsbesluit:	Doorlopend				
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2024	83.677	49.478	0	0	70.296
						Raming 2025	70.296	0	5.252	0	65.045
						Raming 2026	65.045	61.937	0	0	126.982
						Raming 2027	126.982	55.112	0	0	182.094
						Raming 2028	182.094	49.833	0	0	231.927
Bestemmingsreserve	1.923.507	1.953.736	2.001.655	2.118.023	2.257.622	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Rotterdamse						Algemene middelen	2.025.618	2.048.503	2.158.359	2.329.838	2.519.271
Investeringsmotor						Bestemmingsreserve Rotterdamse	1.923.507	1.953.736	2.001.655	2.118.023	2.257.622
						Investeringsmotor					

Doel reserve: Het op een transparante wijze dekken van investeringslasten die niet worden gedekt uit de bestaande begroting, w.o. de lasten die voorheen werden gedekt uit het IFR en de lasten die voortvloeien uit de aanwending van de verkoopopbrengst Eneco

Raadsbesluit: November 2020 (einddatum niet van toepassing)

	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2024		2.021.421	99.309	197.223	0	1.923.507
Raming 2025		1.923.507	111.391	81.162	0	1.953.736
Raming 2026		1.953.736	112.384	64.465	0	2.001.655
Raming 2027		2.001.655	171.968	55.601	0	2.118.023
Raming 2028		2.118.023	190.851	51.251	0	2.257.622

Bestemmingsreserve	12.251	10.159	10.159	10.159	10.159	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028

Taakmutaties Gemeentefonds

Algemene middelen	2.025.618	2.048.503	2.158.359	2.329.838	2.519.271

Bestemmingsreserve Taakmutaties	12.251	10.159	10.159	10.159	10.159

Gemeentefonds

Doel reserve: De bestemmingsreserve betreft nog niet door de uitvoerende clusters geclaimde of ingedaalde rijksmiddelen met een specifieke doelstelling / taakstelling die bij Beheer Algemene Middelen gereserveerd zijn voor latere jaren.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2006 (einddatum niet van toepassing)

	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2024		24.776	1.466	13.492	500	12.251
Raming 2025		12.251	0	592	1.500	10.159
Raming 2026		10.159	0	0	0	10.159
Raming 2027		10.159	0	0	0	10.159
Raming 2028		10.159	0	0	0	10.159

Kredietrisicoreserve	19.563	19.563	19.563	19.563	19.563	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028

Algemene middelen	2.025.618	2.048.503	2.158.359	2.329.838	2.519.271

Kredietrisicoreserve	19.563	19.563	19.563	19.563	19.563

Doel reserve: De bestemmingsreserve dient ten behoeve van de risico's met betrekking tot de leningen- en garantieportefeuille.

Raadsbesluit: Begroting 2012 (einddatum niet van toepassing)

	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2024		19.563	0	0	0	19.563
Raming 2025		19.563	0	0	0	19.563

							Raming 2026	19.563	0	0	0	19.563
							Raming 2027	19.563	0	0	0	19.563
							Raming 2028	19.563	0	0	0	19.563
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	19.417	12.855	7.503	7.503	7.503							
Bestemmingsreserve	1.004	1.004	1.004	1.004	1.004	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Actieplan Samenleven												
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving												
Bestemmingsreserve Actieplan Samenleven							1.004	1.004	1.004	1.004	1.004	
Doel reserve:							voering geven aan het Actieplan Samenleven.					
Raadsbesluit:							Jaarrekening 2023 (einddatum 31-12-2026)					
							Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2024		0	0	0	0	1.004
						Raming 2025		1.004	0	0	0	1.004
						Raming 2026		1.004	0	0	0	1.004
						Raming 2027		1.004	0	0	0	1.004
						Raming 2028		1.004	0	0	0	1.004
Bestemmingsreserve	1.525	1.225	925	925	925	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Armoedebeleid												
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving												
Bestemmingsreserve Armoedebeleid							1.525	1.225	925	925	925	
Doel reserve:							Ondersteunen van Rotterdammers die de noodzakelijke kosten niet meer kunnen betalen					
Raadsbesluit:							Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2024)					
							Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2024		1.525	0	0	0	1.525
						Raming 2025		1.525	0	0	300	1.225
						Raming 2026		1.225	0	0	300	925
						Raming 2027		925	0	0	0	925
						Raming 2028		925	0	0	0	925
Bestemmingsreserve	11.314	5.052	0	0	0	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	

Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	19.417	12.855	7.503	7.503	7.503	
Bestemmingsreserve Armoedefonds	11.314	5.052	0	0	0	
Doel reserve:	Armoedebestrijding					
Raadsbesluit:	Coalitieakkoord 2022 - 2026 (einddatum 31-12-2024)					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2024	17.800	0	5.656	830	11.314
	Raming 2025	11.314	0	5.431	830	5.052
	Raming 2026	5.052	0	4.222	830	0
	Raming 2027	0	0	0	0	0
	Raming 2028	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve	992	992	992	992	992	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Bijzondere bijstand, schuldhulpverlening							Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	19.417	12.855	7.503	7.503	7.503
Bestemmingsreserve Bijzondere bijstand, schuldhulpverlening	992	992	992	992	992							
Doel reserve: December circulaire - Bijzondere bijstand. Dekking voor onvermijdelijke claim Meer Schuldhulpverlening. Daarin is de volgende toelichting opgenomen: Deze middelen hebben betrekking op zowel uitkeringskosten en uitvoeringskosten. Sinds 2017 is de vraag naar Schuldhulpverlening en inkomensondersteunende maatregelen gestegen en het is de verwachting dat deze trend zich voorzet (Tussen januari 2022 en januari 2023 is de instroom bij de schuldhulpverlening met 88% toegenomen). Deze stijging is inmiddels niet meer op te vangen binnen de portefeuille van Armoede en Schulden, onder andere doordat de vraag op de overige Rotterdamse Regelingen is gestegen. De bijzondere bijstand betreft een openeinderegeling en dus moeten we het uitkeren en uitvoeren. Daarnaast zijn ook de toegenomen datasignalen (wettelijke taak) meegenomen, waaruit ook ongeveer 10% aan schuldhulpverleningstrajecten komen.												
Raadsbesluit: Jaarrekening 2022 (einddatum 31-12-2024)												
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	
						Begroting 2024	992	0	0	0	992	
						Raming 2025	992	0	0	0	992	
						Raming 2026	992	0	0	0	992	
						Raming 2027	992	0	0	0	992	
						Raming 2028	992	0	0	0	992	
Bestemmingsreserve	3.019	3.019	3.019	3.019	3.019	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	

Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	19.417	12.855	7.503	7.503	7.503

Bestemmingsreserve Bijzondere bijstand,	3.019	3.019	3.019	3.019	3.019
studenten					

Doel reserve: December circulaire - Bijzondere bijstand studenten. Naast een motie vanuit de raad om de middelen in te zetten voor het compenseren van energiekosten bij Studenten, is het ook onduidelijk hoe de rechtspraak gaat zijn in deze. Er zijn verschillende studenten die een rechtszaak aangespannen hebben.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2022 (einddatum 31-12-2024)

	Verlooptstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2024	3.219	0	0	200	3.019
	Raming 2025	3.019	0	0	0	3.019
	Raming 2026	3.019	0	0	0	3.019
	Raming 2027	3.019	0	0	0	3.019
	Raming 2028	3.019	0	0	0	3.019

Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028

Energietoelag					
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en	19.417	12.855	7.503	7.503	7.503
samenleving					

Bestemmingsreserve Energietoeslag	0	0	0	0	0

Doel reserve: December circulaire - Energietoelag. Deze middelen zijn bij de decembercirculaire toegekend omdat gemeentes de mogelijkheid hadden om alvast €500 van de voor 2023 te besteden €1300 aan energietoelag in 2022 uit te keren. Rotterdam heeft dat nog niet gedaan en zal dit dus in 2023 uitkeren. Deze middelen worden daarvoor ingezet.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2022 (einddatum 31-12-2024)

	Verlooptstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2024	8.780	0	8.780	0	0
	Raming 2025	0	0	0	0	0
	Raming 2026	0	0	0	0	0
	Raming 2027	0	0	0	0	0
	Raming 2028	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve	1.167	1.167	1.167	1.167	1.167
Begroting bestemmingsreserves					
	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-	31-12-
Gemeentelijk schuldenbeleid				2027	2028

Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	19.417	12.855	7.503	7.503	7.503

Bestemmingsreserve Gemeentelijk	1.167	1.167	1.167	1.167	1.167

schuldenbeleid

Doel reserve: Deze extra middelen zijn bestemd om de inwoners waar nodig van dichtbij te blijven ondersteunen gelet op de voorziene toename van de schuldenproblematiek.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2020 (einddatum 31-12-2025)

	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2024		2.967	0	0	1.800	1.167
Raming 2025		1.167	0	0	0	1.167
Raming 2026		1.167	0	0	0	1.167
Raming 2027		1.167	0	0	0	1.167
Raming 2028		1.167	0	0	0	1.167

Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Inburgering							Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en	19.417	12.855	7.503	7.503	7.503
							samenleving					
Bestemmingsreserve Inburgering								0	0	0	0	0

Doel reserve: Als gevolg van de Nieuwe Wet inburgering is een grotere ondertussen -groep ontstaan die onder de oude Wet Inburgering valt. In 2022 was nog onbekend wie dit betrof (info vanuit DUO ontbrak), zal 1e kwartaal 2023 wel bekend zijn. De kosten voor de begeleiding van de bredere groep asielmigranten binnen de ondertussen - groep zijn lager uitgevallen. De verwachting is dat deze groep in 2023 zal instromen.Daarnaast is vanwege de latere toekenning van de verhoogde taakstelling voor de nieuwe wet inburgering pas later in het najaar gestart met de uitbreiding van de formatie. Deze taakstelling loopt door in 2023 en daarmee ook een hogere inzet van personeel.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2022 (einddatum 31-12-2024)

	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2024		938	0	438	500	0
Raming 2025		0	0	0	0	0
Raming 2026		0	0	0	0	0
Raming 2027		0	0	0	0	0
Raming 2028		0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve	396	396	396	396	396	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Koloniaal en Slavernij											
Verleden						Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	19.417	12.855	7.503	7.503	7.503
						Bestemmingsreserve Koloniaal en Slavernij	396	396	396	396	396

Verleden

Doel reserve: Koloniaal en Slavernij Verleden - Verplichtingen ihkv subsidieverlening.

Raadsbesluit:						Jaarrekening 2022 (einddatum 31-12-2023)					
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2024	0	0	0	0	396
						Raming 2025	396	0	0	0	396
						Raming 2026	396	0	0	0	396
						Raming 2027	396	0	0	0	396
						Raming 2028	396	0	0	0	396

Beheer van de stad	319	319	319	319	319						

Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Afvalstoffenheffing											
						Beheer van de stad	319	319	319	319	319
						Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0
						Afvalstoffenheffing					

Doel reserve: Doel van de reserve is om meevallende baten van de heffing in te zetten voor verevening binnen de afvalstoffenheffing (ASH). De reserve draagt daarmee bij aan een stabiel meerjarig begrotingsproces en een bestendiger tarief.

Raadsbesluit:						2e herziening 2022 (einddatum niet van toepassing)					
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2024	1.500	0	1.500	0	0
						Raming 2025	0	0	0	0	0
						Raming 2026	0	0	0	0	0
						Raming 2027	0	0	0	0	0
						Raming 2028	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve	319	319	319	319	319	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Blauwalg Kralingse Plas											
						Beheer van de stad	319	319	319	319	319
						Bestemmingsreserve Blauwalg	319	319	319	319	319
						Kralingse Plas					

Doel reserve: In de motie 'structurele oplossing blauwalg Kralingse plas' wordt verzocht voor de jaarlijks terugkerende blauwalgoverlast in de Kralingse Plas een structurele oplossing te vinden die leidt tot een plas die structureel zomer- en zwemklaar is. Hiervoor is bij de VJN 2017 een budget toegekend van € 5 mln. In verband met nader onderzoek naar de te treffen maatregelen is de uitvoering opgeschoven naar 2023niet benutte budget in 2018 niet terug te laten vloeien in de algemene middelen is er een bestemmingsreserve voorgesteld en bij de VJN 2019 ook toegekend.

Raadsbesluit:						Voorjaarsnota 2019 (einddatum 31-12-2024)					
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand

						Begroting 2024	419	0	0	100	319
						Raming 2025	319	0	0	0	319
						Raming 2026	319	0	0	0	319
						Raming 2027	319	0	0	0	319
						Raming 2028	319	0	0	0	319
Belastingen	13.686	3.686	2.446	1.205	1.205						
Bestemmingsreserve Nieuw	12.981	2.981	1.740	500	500	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Belastingstelsel						Belastingen	13.686	3.686	2.446	1.205	1.205
						Bestemmingsreserve Nieuw	12.981	2.981	1.740	500	500
						Belastingstelsel					
						Doel reserve:	De middelen in deze bestemmingsreserve dienen ter dekking van het implementatietraject van het nieuwe belastingstelsel (de voorbereiding, de implementatie en de nazorg).				
						Raadsbesluit:	2e Herziening 2023 (einddatum 31-12-2027)				
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2024	14.981	0	2.000	0	12.981
						Raming 2025	12.981	0	10.000	0	2.981
						Raming 2026	2.981	0	1.240	0	1.740
						Raming 2027	1.740	0	1.240	0	500
						Raming 2028	500	0	0	0	500
Bestemmingsreserve	705	705	705	705	705	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Toeslagenaffaire Belastingen						Belastingen	13.686	3.686	2.446	1.205	1.205
						Bestemmingsreserve Toeslagenaffaire	705	705	705	705	705
						Belastingen					
						Doel reserve:	Het dekken van uitvoeringskosten in 2022 ev.				
						Raadsbesluit:	Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2025)				
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2024	574	0	0	0	705
						Raming 2025	705	0	0	0	705
						Raming 2026	705	0	0	0	705
						Raming 2027	705	0	0	0	705
						Raming 2028	705	0	0	0	705
Bestaande stad	185.693	182.623	180.980	167.201	162.515						

Bestemmingsreserve groot onderhoud (MJOP)	195	195	195	195	195	Begroting bestemmingsreserves 31-12-2024 31-12-2025 31-12-2026 31-12-2027 31-12-2028
						Bestaande stad 185.693 182.623 180.980 167.201 162.515
						Bestemmingsreserve groot onderhoud 195 195 195 195 195
						(MJOP)
						Doel reserve: "Met het vormen van deze reserve wordt getracht om toekomstige pieken in onderhoud op te vangen. De afdeling Vastgoed gaat in de kostendekkende huur per object uit van een gemiddelde onderhoudsbehoefte over een periode van vijftig jaar. Op dit moment lukt het nog om de pieken per object op te vangen in de totale onderhoudsbegroting van de afdeling Vastgoed, omdat er ook objecten zijn waarbij binnen de onderhoudsbegroting minder dan het gemiddelde uitgevoerd hoeft te worden."
						Raadsbesluit: Jaarrekening 2020 (einddatum 31-12-2047)
						Verloopstaat Beginstand Toevoeging Onttrekking Vrijval Eindstand
						Begroting 2024 2.234 0 7.455 0 195
						Raming 2025 195 0 0 0 195
						Raming 2026 195 0 0 0 195
						Raming 2027 195 0 0 0 195
						Raming 2028 195 0 0 0 195

Bestemmingsreserve Funderingen	1.048	748	748	748	748	Begroting bestemmingsreserves 31-12-2024 31-12-2025 31-12-2026 31-12-2027 31-12-2028
						Bestaande stad 185.693 182.623 180.980 167.201 162.515
						Bestemmingsreserve Funderingen 1.048 748 748 748 748
						Doel reserve: De bestemmingsreserve is gevormd om de continuïteit van de funderingsaanpak in Rotterdam te waarborgen. Het betreft meerjarige wijkgerichte participatieprojecten in het kader van gesubsidieerd funderingsonderzoek en urgent bloksgewijs funderingsherstel.
						Raadsbesluit: Jaarrekening 2017 (doorlopend)
						Verloopstaat Beginstand Toevoeging Onttrekking Vrijval Eindstand
						Begroting 2024 1.058 0 300 0 1.048
						Raming 2025 1.048 0 300 0 748
						Raming 2026 748 0 0 0 748
						Raming 2027 748 0 0 0 748
						Raming 2028 748 0 0 0 748

Bestemmingsreserve Kwaliteitsborging	810	810	810	810	810	Begroting bestemmingsreserves 31-12-2024 31-12-2025 31-12-2026 31-12-2027 31-12-2028
						Bestaande stad 185.693 182.623 180.980 167.201 162.515
						Bestemmingsreserve Kwaliteitsborging 810 810 810 810 810
						Doel reserve: Dekking voor kosten voor de voorbereiding op de invoering Wet Kwaliteitsborging

	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2024		810	0	0	0	810
Raming 2025		810	0	0	0	810
Raming 2026		810	0	0	0	810
Raming 2027		810	0	0	0	810
Raming 2028		810	0	0	0	810

Bestemmingsreserve	161.524	164.315	167.712	158.972	156.166	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Nationaal Programma											
Rotterdam Zuid											

Bestaande stad	185.693	182.623	180.980	167.201	162.515

Bestemmingsreserve Nationaal Programma	161.524	164.315	167.712	158.972	156.166

Rotterdam Zuid					

Doel reserve:	De vorming van de bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid heeft plaatsgevonden ter dekking van de lasten Nationaal Programma Rotterdam Zuid.

	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2024		163.916	18.300	20.692	0	161.524
Raming 2025		161.524	18.200	15.410	0	164.315
Raming 2026		164.315	14.300	10.903	0	167.712
Raming 2027		167.712	1.500	10.240	0	158.972
Raming 2028		158.972	1.500	4.306	0	156.166

Bestemmingsreserve	17.100	12.140	7.100	2.060	180	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Rivierahal Blijdorp											

Bestaande stad	185.693	182.623	180.980	167.201	162.515

Bestemmingsreserve Rivierahal Blijdorp	17.100	12.140	7.100	2.060	180

Doel reserve:	Restauratie van de Rivierahal Blijdorp

	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2024		18.000	0	900	0	17.100
Raming 2025		17.100	0	4.960	0	12.140
Raming 2026		12.140	0	5.040	0	7.100
Raming 2027		7.100	0	5.040	0	2.060
Raming 2028		2.060	0	1.880	0	180

Bestemmingsreserve WABO-leges	4.415	4.415	4.415	4.415	4.415	Begroting bestemmingsreserves 31-12-2024 31-12-2025 31-12-2026 31-12-2027 31-12-2028						
						Bestaande stad	185.693	182.623	180.980	167.201	162.515	
						Bestemmingsreserve WABO-leges	4.415	4.415	4.415	4.415	4.415	
						Doel reserve:	Dekking van de kosten voor extra benodigde capaciteit en behandelkosten in het kader van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht ingediende plannen in de hoogste categorie.					
						Raadsbesluit:	Jaarrekening 2023 (einddatum 31-12-2027)					
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	
						Begroting 2024	0	0	0	0	4.415	
						Raming 2025	4.415	0	0	0	4.415	
						Raming 2026	4.415	0	0	0	4.415	
						Raming 2027	4.415	0	0	0	4.415	
						Raming 2028	4.415	0	0	0	4.415	
WABO-leges (JR 2020)	600	0	0	0	0	Begroting bestemmingsreserves 31-12-2024 31-12-2025 31-12-2026 31-12-2027 31-12-2028						
						Bestaande stad	185.693	182.623	180.980	167.201	162.515	
						WABO-leges (JR 2020)	600	0	0	0	0	
						Doel reserve:	Dekking van de kosten voor extra benodigde capaciteit en behandelkosten in 2021 voor de in 2020 in het kader van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht ingediende plannen in de hoogste categorie					
						Raadsbesluit:	Jaarrekening 2020 (einddatum 31-12-2024)					
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	
						Begroting 2024	1.246	0	646	0	600	
						Raming 2025	600	0	600	0	0	
						Raming 2026	0	0	0	0	0	
						Raming 2027	0	0	0	0	0	
						Raming 2028	0	0	0	0	0	
Bestuur	1.695	1.805	1.915	1.915	1.915							
Bestemmingsreserve B&W	125	105	85	65	45	Begroting bestemmingsreserves 31-12-2024 31-12-2025 31-12-2026 31-12-2027 31-12-2028						
Fonds							Bestuur	1.695	1.805	1.915	1.915	1.915
						Bestemmingsreserve B&W Fonds	125	105	85	65	45	
						Doel reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd voor het doen van relatief kleine uitgaven voor doeleinden met een ideëel of charitatief karakter. Het budget is afkomstig uit vrijval van de gelijknamige voorziening.					
						Raadsbesluit:	Begroting 2019 (doorlopend)					
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	

						Begroting 2024	145	0	20	0	125
						Raming 2025	125	0	20	0	105
						Raming 2026	105	0	20	0	85
						Raming 2027	85	0	20	0	65
						Raming 2028	65	0	20	0	45
Bestemmingsreserve	165	220	275	220	165	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Commissiereizen						Bestuur	1.695	1.805	1.915	1.915	1.915
						Bestemmingsreserve Commissiereizen	165	220	275	220	165
						Doel reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van de kosten inzake commissiereizen over de gehele raadsperiode.				
						Raadsbesluit:	10m bestuursrapportage 2018 (doorlopend)				
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2024	210	55	100	0	165
						Raming 2025	165	55	0	0	220
						Raming 2026	220	55	0	0	275
						Raming 2027	275	55	110	0	220
						Raming 2028	220	55	110	0	165
Bestemmingsreserve	34	34	34	34	34	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Gemeentelijke											
klokkenuidersregeling						Bestuur	1.695	1.805	1.915	1.915	1.915
						Bestemmingsreserve Gemeentelijke klokkenuidersregeling	34	34	34	34	34
						Doel reserve:	Deze bestemmingsreserve dient voor het dekken van eventuele juridische kosten benodigd om de klokkenuider te ondersteunen.				
						Raadsbesluit:	Besluit van College van B&W d.d. 2-10-2007 (doorlopend)				
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2024	34	0	0	0	34
						Raming 2025	34	0	0	0	34
						Raming 2026	34	0	0	0	34
						Raming 2027	34	0	0	0	34
						Raming 2028	34	0	0	0	34
Bestemmingsreserve Koers van de Stad	500	500	500	500	500	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
						Bestuur	1.695	1.805	1.915	1.915	1.915

						Bestemmingsreserve Koers van de Stad	500	500	500	500	500
						Doel reserve:	Koers van de Stad is de naam voor een project en een budget waarmee de gemeenteraad een aantal zelf, of door inwoners ingebrachte ideeën en initiatieven kan ontwikkelen en uitvoeren.				
						Raadsbesluit:	Jaarrekening 2023 (einddatum 31-12-2025)				
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2024	0	0	0	0	500
						Raming 2025	500	0	0	0	500
						Raming 2026	500	0	0	0	500
						Raming 2027	500	0	0	0	500
						Raming 2028	500	0	0	0	500
Bestemmingsreserve	295	370	445	520	595	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Voorlichting / communicatie verkiezingen						Bestuur	1.695	1.805	1.915	1.915	1.915
						Bestemmingsreserve Voorlichting / communicatie verkiezingen	295	370	445	520	595
						Doel reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van de kosten voor voorlichting, communicatie en promotie t.b.v. de gemeenteraadsverkiezingen.				
						Raadsbesluit:	10m bestuursrapportage 2018 (doorlopend)				
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2024	220	75	0	0	295
						Raming 2025	295	75	0	0	370
						Raming 2026	370	75	0	0	445
						Raming 2027	445	75	0	0	520
						Raming 2028	520	75	0	0	595
Egalisatiereserve	250	250	250	250	250	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Ombudsman						Bestuur	1.695	1.805	1.915	1.915	1.915
						Egalisatiereserve Ombudsman	250	250	250	250	250
						Doel reserve:	Dit betreft een egalisatiereserve met als doel de werkzaamheden van de Ombudsman Rotterdam te waarborgen.				
						Raadsbesluit:	Jaarrekening 2014 (doorlopend)				
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2024	250	0	0	0	250

							Raming 2025	250	0	0	0	250
							Raming 2026	250	0	0	0	250
							Raming 2027	250	0	0	0	250
							Raming 2028	250	0	0	0	250
Egalisatiereserve Raad/Griffie	175	175	175	175	175	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
						Bestuur	1.695	1.805	1.915	1.915	1.915	
						Egalisatiereserve Raad/Griffie	175	175	175	175	175	
						Doel reserve:	De bestemmingsreserve dient om eventuele positieve jaarresultaten beschikbaar te houden voor mogelijk toekomstige Raads opdrachten/onderzoeken.					
						Raadsbesluit:	10 M raadsbesluit 2021 (doorlopend)					
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	
						Begroting 2024	250	0	75	0	175	
						Raming 2025	175	0	0	0	175	
						Raming 2026	175	0	0	0	175	
						Raming 2027	175	0	0	0	175	
						Raming 2028	175	0	0	0	175	
Egalisatiereserve	150	150	150	150	150	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Rekenkamer						Bestuur	1.695	1.805	1.915	1.915	1.915	
						Egalisatiereserve Rekenkamer	150	150	150	150	150	
						Doel reserve:	Dit is een egalisatiereserve met als doel de onderzoeken van de Rekenkamer Rotterdam te waarborgen.					
						Raadsbesluit:	Jaarrekening 1999 (doorlopend)					
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	
						Begroting 2024	250	0	100	0	150	
						Raming 2025	150	0	0	0	150	
						Raming 2026	150	0	0	0	150	
						Raming 2027	150	0	0	0	150	
						Raming 2028	150	0	0	0	150	
Cultuur	1.633	1.633	1.633	1.633	1.633							
Bestemmingsreserve	1.225	1.225	1.225	1.225	1.225	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Evenementenfonds						Cultuur	1.633	1.633	1.633	1.633	1.633	
						Bestemmingsreserve Evenementenfonds	1.225	1.225	1.225	1.225	1.225	

Doel reserve: De bestemmingsreserve Evenementenfonds is gevormd voor het financieren van toekomstige evenementen.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2012 (einddatum t/m niet van toepassing)

	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2024		2.975	0	1.750	0	1.225
Raming 2025		1.225	0	0	0	1.225
Raming 2026		1.225	0	0	0	1.225
Raming 2027		1.225	0	0	0	1.225
Raming 2028		1.225	0	0	0	1.225

Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Jaaroverstijgende						Cultuur	1.633	1.633	1.633	1.633	1.633
Cultuursubsidies						Bestemmingsreserve Jaaroverstijgende	0	0	0	0	0
						Cultuursubsidies					

Doel reserve: De bestemmingsreserve wordt (bij de bestemming van het jaarresultaat) gebruikt voor subsidies waarbij de realisatie van de gesubsidieerde activiteiten in een later jaar plaatsvindt dan begroot. Hiermee wordt voorkomen dat kosten niet toegerekend worden aan de periode dat zij zijn gemaakt.

Raadsbesluit: Vaststelling 1e Herziening 2021 (einddatum t/m nader te bepalen)

	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2024		931	0	0	931	0
Raming 2025		0	0	0	0	0
Raming 2026		0	0	0	0	0
Raming 2027		0	0	0	0	0
Raming 2028		0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve	306	306	306	306	306	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Noodfonds						Cultuur	1.633	1.633	1.633	1.633	1.633
						Bestemmingsreserve Noodfonds	306	306	306	306	306

Doel reserve: De bestemmingsreserve is gevormd als noodfonds.

Raadsbesluit: Resultaatbestemming 2019 (einddatum 31-12-2025)

	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2024		3.596	0	1.510	1.780	306
Raming 2025		306	0	0	0	306
Raming 2026		306	0	0	0	306
Raming 2027		306	0	0	0	306

						Raming 2028	306	0	0	0	306
Bestemmingsreserve	102	102	102	102	102	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Regiodeal cultuur						Cultuur	1.633	1.633	1.633	1.633	1.633
						Bestemmingsreserve Regiodeal cultuur	102	102	102	102	102
						Doel reserve:	De Regio Deal bevat een samenhangende aanpak van Rijk en regio om de verschillende opgaven in Rotterdam Zuid aan te pakken. Met de Regio Deal Rotterdam Zuid vindt continuering en versnelling op diverse thema's in het kader van het NPRZ plaats. De reserve is nodig om de specifieke middelen voor het thema 'Cultuur' inzichtelijk te houden.				
						Raadsbesluit:	2e herziening 2019 (einddatum 31-12-2025)				
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2024	102	0	0	0	102
						Raming 2025	102	0	0	0	102
						Raming 2026	102	0	0	0	102
						Raming 2027	102	0	0	0	102
						Raming 2028	102	0	0	0	102
Dienstverlening	1.757	1.536	1.314	1.092	871						
Bestemmingsreserve BoTu	106	106	106	106	106	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
CLLD						Dienstverlening	1.757	1.536	1.314	1.092	871
						Bestemmingsreserve BoTu CLLD	106	106	106	106	106
						Doel reserve:	Cofinanciering van verplichtingen die reeds zijn aangegaan in het kader van het programma BoTu CLLD.				
						Raadsbesluit:	Jaarrekening 2023 (einddatum 31-12-2024)				
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2024	0	0	0	0	106
						Raming 2025	106	0	0	0	106
						Raming 2026	106	0	0	0	106
						Raming 2027	106	0	0	0	106
						Raming 2028	106	0	0	0	106
Bestemmingsreserve Citylab	1.651	1.430	1.208	986	765	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
						Dienstverlening	1.757	1.536	1.314	1.092	871
						Bestemmingsreserve Citylab	1.651	1.430	1.208	986	765
						Doel reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd als dekking voor juridische verplichtingen projecten Citylab.				

	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2024		2.561	31	253	689	1.651
Raming 2025		1.651	31	253	0	1.430
Raming 2026		1.430	31	253	0	1.208
Raming 2027		1.208	31	253	0	986
Raming 2028		986	31	253	0	765

Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Menselijke Maat						Dienstverlening	1.757	1.536	1.314	1.092	871
						Bestemmingsreserve Menselijke Maat	0	0	0	0	0

Doel reserve: Het versterken van de gemeentelijke dienstverlening

	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2024		1.969	0	1.969	0	0
Raming 2025		0	0	0	0	0
Raming 2026		0	0	0	0	0
Raming 2027		0	0	0	0	0
Raming 2028		0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Verkiezingen						Dienstverlening	1.757	1.536	1.314	1.092	871
						Bestemmingsreserve Verkiezingen	0	0	0	0	0

Doel reserve: De bestemmingsreserve is gevormd voor het opvangen van fluctuaties in de jaarrekening door kosten Verkiezingen.

	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2024		0	1.446	1.446	0	0
Raming 2025		0	1.446	1.446	0	0
Raming 2026		0	1.446	1.446	0	0
Raming 2027		0	1.446	1.446	0	0
Raming 2028		0	1.446	1.446	0	0

Economische ontwikkeling	1.832	1.832	1.832	1.832	1.832

Bestemmingsreserve	1.022	1.022	1.022	1.022	1.022	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028

Cofinanciering Europese subsidies						Economische ontwikkeling						1.832	1.832	1.832	1.832	1.832							
						Bestemmingsreserve Cofinanciering						1.022	1.022	1.022	1.022	1.022							
						Europese subsidies																	
						Doel reserve:						De bestemmingsreserve Cofinanciering Europese subsidies is gevormd voor de cofinanciering van projecten in samenwerking met andere internationale partijen voor economische projecten in de gemeente Rotterdam. Een project wat hiervoor in aanmerking komt is het project "BRIDGE".											
						Raadsbesluit:						10m bestuursrapportage 2016 (einddatum 31-12-2027)											
												Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand						
												Begroting 2024	1.509	0	0	487	1.022						
												Raming 2025	1.022	0	0	0	1.022						
												Raming 2026	1.022	0	0	0	1.022						
												Raming 2027	1.022	0	0	0	1.022						
												Raming 2028	1.022	0	0	0	1.022						
Bestemmingsreserve						810	810	810	810	810	Begroting bestemmingsreserves						31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Economiesubsidies												Economische ontwikkeling						1.832	1.832	1.832	1.832	1.832	
												Bestemmingsreserve						810	810	810	810	810	
												Economiesubsidies											
												Doel reserve:						Deze bestemmingsreserve is ter dekking van reeds aangegane verplichtingen voor subsidies die jaar overstijgend zijn.					
												Raadsbesluit:						Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2023)					
																		Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
																		Begroting 2024	0	0	0	0	810
																		Raming 2025	810	0	0	0	810
																		Raming 2026	810	0	0	0	810
																		Raming 2027	810	0	0	0	810
																		Raming 2028	810	0	0	0	810
Energietransitie						28.960	32.714	45.309	45.309	45.309													
Bestemmingsreserve						1.313	1.113	873	873	873	Begroting bestemmingsreserves						31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Duurzaam												Energietransitie						28.960	32.714	45.309	45.309	45.309	
												Bestemmingsreserve Duurzaam						1.313	1.113	873	873	873	
												Doel reserve:						De vorming van reserve Duurzaam heeft plaatsgevonden ter dekking van de lasten voor de uitvoering van activiteiten ten behoeve van het programma Duurzaam.					
												Raadsbesluit:						Jaarrekening 2008 (einddatum 31-12-2025)					

						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2024	1.457	0	110	34	1.313
						Raming 2025	1.313	0	200	0	1.113
						Raming 2026	1.113	0	240	0	873
						Raming 2027	873	0	0	0	873
						Raming 2028	873	0	0	0	873
Bestemmingsreserve	21.219	26.734	39.569	39.569	39.569	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Duurzaamheidstransitiebudget						Energietransitie	28.960	32.714	45.309	45.309	45.309
						Bestemmingsreserve	21.219	26.734	39.569	39.569	39.569
Duurzaamheidstransitiebudget											
Doel reserve:						We vormen een Duurzaamheidstransitiebudget (€ 100 mln) om de juiste innovaties in de regio te versnellen en zo het verdienvermogen voor de stad en de werkgelegenheid voor Rotterdammers te bevorderen. Het fonds wordt ingezet voor de vergroening van de leefomgeving, duurzame opwek en opslag van zonne- en windenergie, waterstofproductie, de transitie naar een circulaire economie en het reduceren van energiegebruik.					
Raadsbesluit:						Coalitieakkoord 2022 - 2026 (einddatum 31-12-2026)					
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2024	38.784	15.680	30.549	2.697	21.219
						Raming 2025	21.219	12.000	6.485	0	26.734
						Raming 2026	26.734	18.370	5.535	0	39.569
						Raming 2027	39.569	0	0	0	39.569
						Raming 2028	39.569	0	0	0	39.569
Bestemmingsreserve	6.428	4.868	4.868	4.868	4.868	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Energietransitie						Energietransitie	28.960	32.714	45.309	45.309	45.309
						Bestemmingsreserve Energietransitie	6.428	4.868	4.868	4.868	4.868
Doel reserve:						De bestemmingsreserve is gevormd om de continuïteit van de Energietransitie te waarborgen. Jaarlijks wordt een bestedingsvoorstel voorgelegd aan de Raad. Een deel van de bestemmingsreserve wordt in eerste instantie gevuld vanuit een lening uit het IFR vooruitlopend op de verkoop van ENECO.					
Raadsbesluit:						2e herziening 2019 (einddatum 31-12-2025)					
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2024	12.088	0	5.659	0	6.428
						Raming 2025	6.428	0	1.560	0	4.868
						Raming 2026	4.868	0	0	0	4.868
						Raming 2027	4.868	0	0	0	4.868

						Raming 2028	4.868	0	0	0	4.868
Onderwijs	15.800	15.580	15.361	15.141	14.922						
Bestemmingsreserve	1.800	1.580	1.361	1.141	922	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Convenant ID-banen						Onderwijs	15.800	15.580	15.361	15.141	14.922
						Bestemmingsreserve Convenant ID-banen	1.800	1.580	1.361	1.141	922
Doel reserve:						Dekking verplichting afgesloten convenant instroom/doorstroombanen (ID-banen) t/m 2036					
Raadsbesluit:						Jaarrekening 2020 (einddatum 31-12-2036)					
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2024	2.088	0	289	0	1.800
						Raming 2025	1.800	0	219	0	1.580
						Raming 2026	1.580	0	219	0	1.361
						Raming 2027	1.361	0	219	0	1.141
						Raming 2028	1.141	0	219	0	922
Bestemmingsreserve Regio	14.000	14.000	14.000	14.000	14.000	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
deal onderwijs						Onderwijs	15.800	15.580	15.361	15.141	14.922
						Bestemmingsreserve Regio deal	14.000	14.000	14.000	14.000	14.000
onderwijs											
Doel reserve:						De Regio Deal bevat een samenhangende aanpak van Rijk en regio om de verschillende opgaven in Rotterdam Zuid aan te pakken. Met de Regio Deal Rotterdam Zuid vindt continuering en versnelling van diverse thema's in het kader van het NPRZ plaats. De reserve is bestemd voor de herstructurering van het onderwijsaanbod voor huidige en toekomstige leerlingen op Rotterdam Zuid.					
Raadsbesluit:						Jaarrekening 2018 (einddatum 31-12-2026)					
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2024	14.000	0	0	0	14.000
						Raming 2025	14.000	0	0	0	14.000
						Raming 2026	14.000	0	0	0	14.000
						Raming 2027	14.000	0	0	0	14.000
						Raming 2028	14.000	0	0	0	14.000
Overhead	10.618	10.618	10.618	10.618	10.618						
Bestemmingsreserve CHV	1.100	1.100	1.100	1.100	1.100	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Huurdersonderhoud						Overhead	10.618	10.618	10.618	10.618	10.618
						Bestemmingsreserve CHV Huurdersonderhoud	1.100	1.100	1.100	1.100	1.100

Doel reserve: Aangegane juridische verplichtingen

Raadsbesluit: Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2023)

	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2024		0	0	0	0	1.100
Raming 2025		1.100	0	0	0	1.100
Raming 2026		1.100	0	0	0	1.100
Raming 2027		1.100	0	0	0	1.100
Raming 2028		1.100	0	0	0	1.100

Bestemmingsreserve	7.461	7.461	7.461	7.461	7.461	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Cloudkosten						Overhead	10.618	10.618	10.618	10.618	10.618
						Bestemmingsreserve Cloudkosten	7.461	7.461	7.461	7.461	7.461

Doel reserve: De reserve is bestemd voor het dekken van implementatie en inrichtingskosten voor vervanging van on-premise applicaties naar Cloud. Voorheen werden bij on-premise applicaties de investeringskosten geactiveerd en afgeschreven, echter schrijft de BBV voor dat investeringskosten voor Cloud applicaties direct in de exploitatie verantwoord moeten worden. Om het tempo verschil in het verantwoorden van kosten op te vangen is in 2020 de bestemmingsreserve Cloud gevormd.

Raadsbesluit: 2e Herziening 2020 (einddatum niet van toepassing)

	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2024		8.003	0	3.042	0	7.461
Raming 2025		7.461	0	0	0	7.461
Raming 2026		7.461	0	0	0	7.461
Raming 2027		7.461	0	0	0	7.461
Raming 2028		7.461	0	0	0	7.461

Bestemmingsreserve Kiezen voor Rotterdam	2.057	2.057	2.057	2.057	2.057	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
						Overhead	10.618	10.618	10.618	10.618	10.618
						Bestemmingsreserve Kiezen voor Rotterdam	2.057	2.057	2.057	2.057	2.057

Doel reserve: Programma- en frictiekosten voor het programma Kiezen voor Rotterdam

Raadsbesluit: Voorjaarsnota 2024 (einddatum 31-12-2026)

	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2024		0	2.057	0	0	2.057
Raming 2025		2.057	0	0	0	2.057
Raming 2026		2.057	0	0	0	2.057
Raming 2027		2.057	0	0	0	2.057

						Raming 2028	2.057	0	0	0	2.057
Sport en recreatie	2.758	2.758	2.758	2.758	2.758						
Bestemmingsreserve Afbouw	893	893	893	893	893	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
SSC Flex											
(suppletiereregelingen)						Sport en recreatie	2.758	2.758	2.758	2.758	2.758
						Bestemmingsreserve Afbouw SSC Flex	893	893	893	893	893
						(suppletiereregelingen)					
						Doel reserve:	Inzet frictiekosten				
						Raadsbesluit:	Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2024)				
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2024	893	0	0	0	893
						Raming 2025	893	0	0	0	893
						Raming 2026	893	0	0	0	893
						Raming 2027	893	0	0	0	893
						Raming 2028	893	0	0	0	893
Bestemmingsreserve Folkert	700	700	700	700	700	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Elzingastraat						Sport en recreatie	2.758	2.758	2.758	2.758	2.758
						Bestemmingsreserve Folkert	700	700	700	700	700
						Elzingastraat					
						Doel reserve:	Het sportterrein van een kwaliteitsimpuls voorzien, waarin georganiseerde- en ongeorganiseerde sport samengaan en waar zowel diverse sportaanbieders als omwonenden gebruik van kunnen maken. In het collegeakkoord 2022 – 2026 heeft het college € 700.000 hiervoor gereserveerd.				
						Raadsbesluit:	Jaarrekening 2023 (einddatum 31-12-2025)				
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2024	0	0	0	0	700
						Raming 2025	700	0	0	0	700
						Raming 2026	700	0	0	0	700
						Raming 2027	700	0	0	0	700
						Raming 2028	700	0	0	0	700
Bestemmingsreserve	1.094	1.094	1.094	1.094	1.094	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Frictiekosten op afstand						Sport en recreatie	2.758	2.758	2.758	2.758	2.758
zetten LCC's						Bestemmingsreserve Frictiekosten op afstand	1.094	1.094	1.094	1.094	1.094
						zetten LCC's					

Doel reserve: De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van personele lasten (loonkosten, opleidingskosten en begeleidingskosten) als gevolg van het afstoten van Lokale Culturele Centra (LCC's), waaronder LCC 't Romeynshof. Conform de vastgestelde regelingen moet voor 2 jaar kosten worden betaald voor medewerkers die werkzaam zijn in de FSK 1-3 en die de status herplaatsingskandidaat (HPK-er) krijgen. Afgesproken is dat deze medewerkers worden begeleid vanuit programma W&I.

Raadsbesluit: Begroting 2018 (einddatum 31-12-2028)

	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2024		1.094	0	0	0	1.094
Raming 2025		1.094	0	0	0	1.094
Raming 2026		1.094	0	0	0	1.094
Raming 2027		1.094	0	0	0	1.094
Raming 2028		1.094	0	0	0	1.094

Bestemmingsreserve	71	71	71	71	71	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
noodsteun energiekosten											
sport						Sport en recreatie	2.758	2.758	2.758	2.758	2.758
						Bestemmingsreserve noodsteun energiekosten	71	71	71	71	71
						sport					

Doel reserve: Middelen voor het Noodfonds energiekosten verenigingen en speeltuinen

Raadsbesluit: Besluit van 15 december 2022 (einddatum 31-12-2024)

	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2024		321	0	250	0	71
Raming 2025		71	0	0	0	71
Raming 2026		71	0	0	0	71
Raming 2027		71	0	0	0	71
Raming 2028		71	0	0	0	71

Stedelijke ontwikkeling	119.736	105.858	96.518	92.758	89.598

Bestemmingsreserve Autoluw	11.045	6.045	1.045	1.045	1.045	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
fonds						Stedelijke ontwikkeling	119.736	105.858	96.518	92.758	89.598
						Bestemmingsreserve Autoluw fonds	11.045	6.045	1.045	1.045	1.045

Doel reserve: Het doel van de reserve is om het centrum en de wijken Oude Westen, Nieuwe Westen, Middelland en Oude Noorden zoveel mogelijk autoluw te maken.

Raadsbesluit: Coalitieakkoord 2022 - 2026 (einddatum t/m nader te bepalen)

	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2024		17.045	0	5.000	1.000	11.045

							Raming 2025	11.045	0	5.000	0	6.045
							Raming 2026	6.045	0	5.000	0	1.045
							Raming 2027	1.045	0	0	0	1.045
							Raming 2028	1.045	0	0	0	1.045
Bestemmingsreserve Bodem	24.536	18.166	15.326	13.066	10.806	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
						Stedelijke ontwikkeling	119.736	105.858	96.518	92.758	89.598	
						Bestemmingsreserve Bodem	24.536	18.166	15.326	13.066	10.806	
						Doel reserve:						
						Raadsbesluit:	2e Herziening 2019 (einddatum t/m nader te bepalen)					
							Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2024	31.086	0	6.550	0	24.536	
						Raming 2025	24.536	0	6.370	0	18.166	
						Raming 2026	18.166	0	2.840	0	15.326	
						Raming 2027	15.326	0	2.260	0	13.066	
						Raming 2028	13.066	0	2.260	0	10.806	
Bestemmingsreserve	51.884	51.884	51.884	51.884	51.884	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Doorbouwfonds						Stedelijke ontwikkeling	119.736	105.858	96.518	92.758	89.598	
						Bestemmingsreserve Doorbouwfonds	51.884	51.884	51.884	51.884	51.884	
						Doel reserve:	In deze Voorjaarsnota wordt ter ondersteuning van de Rotterdamse bouwopgave het Doorbouwfonds Rotterdam ingesteld. Hiermee wordt invulling gegeven aan de met het Rijk afgesproken woondeal. In het coalitieakkoord is met de bestemmingsreserve Segmentering het gewenste doel van de woningbouwproductie zoals vastgelegd in het coalitieakkoord tot 2026 te kunnen realiseren.					
						Raadsbesluit:	1e Herziening 2023 (einddatum t/m nader te bepalen)					
							Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2024	51.081	1.427	624	0	51.884	
						Raming 2025	51.884	0	0	0	51.884	
						Raming 2026	51.884	0	0	0	51.884	
						Raming 2027	51.884	0	0	0	51.884	
						Raming 2028	51.884	0	0	0	51.884	
Bestemmingsreserve	25.903	23.796	22.696	21.596	21.096	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Gebiedsontwikkeling						Stedelijke ontwikkeling	119.736	105.858	96.518	92.758	89.598	
						Bestemmingsreserve	25.903	23.796	22.696	21.596	21.096	

Gebiedsontwikkeling																																																					
Doel reserve: De middelen in deze bestemmingsreserve dienen ter dekking van de materiële lasten van buitenruimteprojecten. Het betreft zowel projecten gekoppeld aan de gebiedsontwikkeling als projecten gekoppeld aan vergroening.																																																					
Raadsbesluit: Jaarrekening 2016 (einddatum t/m nader te bepalen)len)																																																					
<table><tr><th></th><th>Verloopstaat</th><th>Beginstand</th><th>Toevoeging</th><th>Onttrekking</th><th>Vrijval</th><th>Eindstand</th></tr><tr><td>Begroting 2024</td><td></td><td>30.642</td><td>0</td><td>4.739</td><td>0</td><td>25.903</td></tr><tr><td>Raming 2025</td><td></td><td>25.903</td><td>0</td><td>2.107</td><td>0</td><td>23.796</td></tr><tr><td>Raming 2026</td><td></td><td>23.796</td><td>0</td><td>1.100</td><td>0</td><td>22.696</td></tr><tr><td>Raming 2027</td><td></td><td>22.696</td><td>0</td><td>1.100</td><td>0</td><td>21.596</td></tr><tr><td>Raming 2028</td><td></td><td>21.596</td><td>0</td><td>500</td><td>0</td><td>21.096</td></tr></table>													Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	Begroting 2024		30.642	0	4.739	0	25.903	Raming 2025		25.903	0	2.107	0	23.796	Raming 2026		23.796	0	1.100	0	22.696	Raming 2027		22.696	0	1.100	0	21.596	Raming 2028		21.596	0	500	0	21.096
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand																																															
Begroting 2024		30.642	0	4.739	0	25.903																																															
Raming 2025		25.903	0	2.107	0	23.796																																															
Raming 2026		23.796	0	1.100	0	22.696																																															
Raming 2027		22.696	0	1.100	0	21.596																																															
Raming 2028		21.596	0	500	0	21.096																																															
Bestemmingsreserve ICT	250	250	250	250	250	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028																																										
Stedelijke ontwikkeling							119.736	105.858	96.518	92.758	89.598																																										
Bestemmingsreserve ICT							250	250	250	250	250																																										
Doel reserve: Invoering vergunnings-controle-service (VCS) voor de behandeling van bouwvragen in het kader van de nieuwe Omgevingswet die behandeld gaan worden in een korte procedure.																																																					
Raadsbesluit: Jaarrekening 2023 (einddatum 31-12-2024)																																																					
<table><tr><th></th><th>Verloopstaat</th><th>Beginstand</th><th>Toevoeging</th><th>Onttrekking</th><th>Vrijval</th><th>Eindstand</th></tr><tr><td>Begroting 2024</td><td></td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>250</td></tr><tr><td>Raming 2025</td><td></td><td>250</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>250</td></tr><tr><td>Raming 2026</td><td></td><td>250</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>250</td></tr><tr><td>Raming 2027</td><td></td><td>250</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>250</td></tr><tr><td>Raming 2028</td><td></td><td>250</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>250</td></tr></table>													Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	Begroting 2024		0	0	0	0	250	Raming 2025		250	0	0	0	250	Raming 2026		250	0	0	0	250	Raming 2027		250	0	0	0	250	Raming 2028		250	0	0	0	250
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand																																															
Begroting 2024		0	0	0	0	250																																															
Raming 2025		250	0	0	0	250																																															
Raming 2026		250	0	0	0	250																																															
Raming 2027		250	0	0	0	250																																															
Raming 2028		250	0	0	0	250																																															
Bestemmingsreserve	1.536	1.536	1.536	1.536	1.536	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028																																										
Invoeringskosten																																																					
Omgevingswet	Stedelijke ontwikkeling																																																				
							119.736	105.858	96.518	92.758	89.598																																										
Bestemmingsreserve Invoeringskosten							1.536	1.536	1.536	1.536	1.536																																										
Omgevingswet																																																					
Doel reserve: Implementatie omgevingswet																																																					
Raadsbesluit: Jaarrekening 2022 - taakmutatie (einddatum niet van toepassing)																																																					
<table><tr><th></th><th>Verloopstaat</th><th>Beginstand</th><th>Toevoeging</th><th>Onttrekking</th><th>Vrijval</th><th>Eindstand</th></tr><tr><td>Begroting 2024</td><td></td><td>3.686</td><td>0</td><td>650</td><td>1.500</td><td>1.536</td></tr><tr><td>Raming 2025</td><td></td><td>1.536</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>1.536</td></tr></table>													Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	Begroting 2024		3.686	0	650	1.500	1.536	Raming 2025		1.536	0	0	0	1.536																					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand																																															
Begroting 2024		3.686	0	650	1.500	1.536																																															
Raming 2025		1.536	0	0	0	1.536																																															

							Raming 2026	1.536	0	0	0	1.536
							Raming 2027	1.536	0	0	0	1.536
							Raming 2028	1.536	0	0	0	1.536
Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Middensegment Huur						Stedelijke ontwikkeling	119.736	105.858	96.518	92.758	89.598	
						Bestemmingsreserve Middensegment Huur	0	0	0	0	0	
						Doel reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd om huurwoningen in het middensegment te realiseren.					
						Raadsbesluit:	Resultaatbestemming 2019 (einddatum 31-12-2024)					
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	
						Begroting 2024	1.427	0	0	1.427	0	
						Raming 2025	0	0	0	0	0	
						Raming 2026	0	0	0	0	0	
						Raming 2027	0	0	0	0	0	
						Raming 2028	0	0	0	0	0	
Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Stadsinitiatief						Stedelijke ontwikkeling	119.736	105.858	96.518	92.758	89.598	
						Bestemmingsreserve Stadsinitiatief	0	0	0	0	0	
						Doel reserve:	Deze bestemmingsreserve is ter dekking van reeds aangegane verplichtingen omtrent RIF010.					
						Raadsbesluit:	Jaarrekening 2016 (einddatum 31-12-2024)					
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	
						Begroting 2024	453	0	453	0	0	
						Raming 2025	0	0	0	0	0	
						Raming 2026	0	0	0	0	0	
						Raming 2027	0	0	0	0	0	
						Raming 2028	0	0	0	0	0	
Bestemmingsreserve	381	381	381	381	381	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Verkeerscirculatieplan (VCP)						Stedelijke ontwikkeling	119.736	105.858	96.518	92.758	89.598	
						Bestemmingsreserve Verkeerscirculatieplan (VCP)	381	381	381	381	381	
						Doel reserve:	Er wordt een verkeerscirculatieplan opgesteld om de doorstroming in de hele stad te bevorderen voor fiets, openbaar vervoer en deelvervoer.					
						Raadsbesluit:	Coalitieakkoord 2022 - 2026 (einddatum 31-12-2024)					

						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	
						Begroting 2024	1.623	0	1.241	0	381	
						Raming 2025	381	0	0	0	381	
						Raming 2026	381	0	0	0	381	
						Raming 2027	381	0	0	0	381	
						Raming 2028	381	0	0	0	381	
Verevening kostenverhaal	4.200	3.800	3.400	3.000	2.600	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
						Stedelijke ontwikkeling	119.736	105.858	96.518	92.758	89.598	
						Verevening kostenverhaal	4.200	3.800	3.400	3.000	2.600	
						Doel reserve: Verwacht begrotingssaldo 2023 agv maatregelen bestuursopdracht wordt ingezet om onzekere effecten maatregelen kostenverhaal (ingeschat op 5 mln per jaar ingaande 2024) te kunnen te kunnen opvangen.						
						Raadsbesluit: Begroting 2023 (einddatum 31-12-2026)						
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	
						Begroting 2024	4.600	0	400	0	4.200	
						Raming 2025	4.200	0	400	0	3.800	
						Raming 2026	3.800	0	400	0	3.400	
						Raming 2027	3.400	0	400	0	3.000	
						Raming 2028	3.000	0	400	0	2.600	
Veilig	797	1.197	1.597	1.997	2.397							
Bestemmingsreserve	142	142	142	142	142	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Winkelstratenaanpak							Veilig	797	1.197	1.597	1.997	2.397
						Bestemmingsreserve Winkelstratenaanpak	142	142	142	142	142	
						Doel reserve: Cofinanciering regiodeal Rotterdam Zuid II - gedeelte Veilig						
						Raadsbesluit: Jaarrekening 2023 (einddatum 31-12-2024)						
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	
						Begroting 2024	0	0	0	0	142	
						Raming 2025	142	0	0	0	142	
						Raming 2026	142	0	0	0	142	
						Raming 2027	142	0	0	0	142	
						Raming 2028	142	0	0	0	142	
Bestemmingsreserve ZVHRR	655	1.055	1.455	1.855	2.255	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-	31-12-	

versterken dv personen met

verward gedrag

2027

2028

Veilig	797	1.197	1.597	1.997	2.397	
Bestemmingsreserve ZVHRR versterken dv	655	1.055	1.455	1.855	2.255	
personen met verward gedrag						
Doel reserve:	Versterken dienstverlening gemeenten: personen met verward gedrag (DU)					
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2021 (einddatum t/m nader te bepalen)					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2024	655	0	0	0	655
	Raming 2025	655	0	-400	0	1.055
	Raming 2026	1.055	0	-400	0	1.455
	Raming 2027	1.455	0	-400	0	1.855
	Raming 2028	1.855	0	-400	0	2.255

Werk en inkomen	32.474	31.023	30.483	30.446	30.409

Bestemmingsreserve Breed	738	738	738	738	738	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028

Offensief

Werk en inkomen		32.474	31.023	30.483	30.446	30.409
Bestemmingsreserve Breed Offensief		738	738	738	738	738
Doel reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd om de kosten voor Breed Offensief uit te dekken. Hiervoor zijn specifieke Rijksgelden voor ontvangen.					
Raadsbesluit:		Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2024)				
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2024	938	0	0	200	738
	Raming 2025	738	0	0	0	738
	Raming 2026	738	0	0	0	738
	Raming 2027	738	0	0	0	738
	Raming 2028	738	0	0	0	738

Bestemmingsreserve BUIG	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
(uitkeringen Participatiewet e.											
d.)											

Werk en inkomen	32.474	31.023	30.483	30.446	30.409
Bestemmingsreserve BUIG (uitkeringen Participatiewet e.d.)	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000
Doel reserve: De bestemmingsreserve is gevormd om een eventueel toekomstig tekort te dekken op de WWB-inkomensdeel en de (verlaagde) rijksuitkering.					
Raadsbesluit: Eerste bestuursrapportage 2015 (einddatum niet van toepassing)					

						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	
						Begroting 2024	30.676	30.409	36.085	0	25.000	
						Raming 2025	25.000	12.183	12.183	0	25.000	
						Raming 2026	25.000	0	0	0	25.000	
						Raming 2027	25.000	0	0	0	25.000	
						Raming 2028	25.000	0	0	0	25.000	
Bestemmingsreserve	225	225	225	225	225	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Dichterbij dan je denkt							Werk en inkomen	32.474	31.023	30.483	30.446	30.409
						Bestemmingsreserve Dichterbij dan je denkt	225	225	225	225	225	
						Doel reserve:	Het gaat hier dus om middelen bedoeld voor de arbeidsregio (en dus niet alleen voor Rotterdam). De besteding van deze middelen wordt onder regie van de centrumgemeente (Rotterdam) afgestemd binnen de arbeidsmarktregio.					
						Raadsbesluit:	Jaarrekening 2022 (einddatum 31-12-2024)					
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	
						Begroting 2024	583	0	358	0	225	
						Raming 2025	225	0	0	0	225	
						Raming 2026	225	0	0	0	225	
						Raming 2027	225	0	0	0	225	
						Raming 2028	225	0	0	0	225	
Bestemmingsreserve	2.146	695	155	118	81	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Doorlopende werkzaamheden Tozo-regeling							Werk en inkomen	32.474	31.023	30.483	30.446	30.409
						Bestemmingsreserve Doorlopende werkzaamheden Tozo-regeling	2.146	695	155	118	81	
						Doel reserve:	De bestemmingsreserve Doorlopende werkzaamheden Tozo-regeling is bestemd voor het dekken van de uitvoeringskosten van doorlopende werkzaamheden die gestart zijn in 2020 en nog doorlopen in volgende jaren.					
						Raadsbesluit:	Jaarrekening 2020 (einddatum 31-12-2026)					
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	
						Begroting 2024	3.597	0	1.451	0	2.146	
						Raming 2025	2.146	0	751	700	695	
						Raming 2026	695	0	265	275	155	
						Raming 2027	155	0	37	0	118	

						Raming 2028	118	0	37	0	81
Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Herinrichten instrument Hallo											
Werk t.b.v. Pro VSO jongeren						Werk en inkomen	32.474	31.023	30.483	30.446	30.409
						Bestemmingsreserve Herinrichten instrument Hallo	0	0	0	0	0
						Werk t.b.v. Pro VSO jongeren					
Doel reserve:						In 2021 heeft Wenl van een fonds een bedrag van 310K ontvangen om het instrument HalloWerk toegankelijk te maken voor ProVSO jongeren. Mede door Corona is er in 2021 niet gestart met het werk. Het gaat hier dus om van derden ontvangen geld.					
Raadsbesluit:						Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2024)					
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2024	76	0	76	0	0
						Raming 2025	0	0	0	0	0
						Raming 2026	0	0	0	0	0
						Raming 2027	0	0	0	0	0
						Raming 2028	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve	3.817	3.817	3.817	3.817	3.817	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Herstelprogramma											
Functiewaardering SW						Werk en inkomen	32.474	31.023	30.483	30.446	30.409
						Bestemmingsreserve Herstelprogramma	3.817	3.817	3.817	3.817	3.817
						Functiewaardering SW					
Doel reserve:						Herstelprogramma Functiewaardering SW					
Raadsbesluit:						Jaarrekening 2023 (einddatum 31-12-2024)					
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2024	0	0	0	0	3.817
						Raming 2025	3.817	0	0	0	3.817
						Raming 2026	3.817	0	0	0	3.817
						Raming 2027	3.817	0	0	0	3.817
						Raming 2028	3.817	0	0	0	3.817
Bestemmingsreserve Impuls	0	0	0	0	0	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
baankansen speciaal											
voortgezet onderwijs						Werk en inkomen	32.474	31.023	30.483	30.446	30.409
						Bestemmingsreserve Impuls baankansen speciaal	0	0	0	0	0

voortgezet onderwijs

Doel reserve: De bestemmingsreserve is gevormd om de rijksbijdrage ten behoeve van het praktijk en speciaal onderwijs te verantwoorden.

Raadsbesluit: 10m bestuursrapportage 2018 (einddatum 31-12-2023)

	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2024		0	0	0	0	0
Raming 2025		0	0	0	0	0
Raming 2026		0	0	0	0	0
Raming 2027		0	0	0	0	0
Raming 2028		0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve	548	548	548	548	548	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Uitvoeringskosten											

kwijtschelding -											
Toeslagenaffaire											

Werk en inkomen	32.474	31.023	30.483	30.446	30.409

Bestemmingsreserve Uitvoeringskosten	548	548	548	548	548

kwijtschelding - Toeslagenaffaire

Doel reserve: Het dekken van uitvoeringskosten in 2022 ev.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2021 (einddatum t/m nader te bepalen)

	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2024		548	0	0	0	548
Raming 2025		548	0	0	0	548
Raming 2026		548	0	0	0	548
Raming 2027		548	0	0	0	548
Raming 2028		548	0	0	0	548

Zorg, welzijn en wijkteams	5.261	5.261	5.261	5.261	5.261

Bestemmingsreserve	2.360	2.360	2.360	2.360	2.360	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Bestrijding eenzaamheid											

ouderen						
	Zorg, welzijn en wijkteams	5.261	5.261	5.261	5.261	5.261

Bestemmingsreserve Bestrijding eenzaamheid	2.360	2.360	2.360	2.360	2.360

ouderen

Doel reserve: Bestrijding eenzaamheid ouderen

Raadsbesluit: Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2026)

	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2024		2.360	0	0	0	2.360

							Raming 2025	2.360	0	0	0	2.360
							Raming 2026	2.360	0	0	0	2.360
							Raming 2027	2.360	0	0	0	2.360
							Raming 2028	2.360	0	0	0	2.360
Bestemmingsreserve	2.900	2.900	2.900	2.900	2.900	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Blokhuismiddelen						Zorg, welzijn en wijkteams	5.261	5.261	5.261	5.261	5.261	
						Bestemmingsreserve	2.900	2.900	2.900	2.900	2.900	
						Blokhuismiddelen						
Doel reserve: De gemeente Rotterdam heeft een aanvraag ingediend voor extra middelen in het kader van de brede aanpak van dak- en thuisloosheid.												
Raadsbesluit: Jaarrekening 2020 (einddatum 31-12-2024)												
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	
						Begroting 2024	6.450	0	3.550	0	2.900	
						Raming 2025	2.900	0	0	0	2.900	
						Raming 2026	2.900	0	0	0	2.900	
						Raming 2027	2.900	0	0	0	2.900	
						Raming 2028	2.900	0	0	0	2.900	
Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
tweedelijns WMO en						Zorg, welzijn en wijkteams	5.261	5.261	5.261	5.261	5.261	
Jeugdhulp						Bestemmingsreserve tweedelijns WMO en Jeugdhulp	0	0	0	0	0	
Doel reserve: De bestemmingsreserve is gevormd om schommelingen in de zorguitgaven op te vangen bij de Wmo en Jeugdhulp.												
Raadsbesluit: Voorjaarsnota 2017 (einddatum t/m niet van toepassing)												
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	
						Begroting 2024	21.739	10.000	31.739	0	0	
						Raming 2025	0	10.000	10.000	0	0	
						Raming 2026	0	10.000	10.000	0	0	
						Raming 2027	0	0	0	0	0	
						Raming 2028	0	0	0	0	0	
Totaal	2.468.051	2.459.800	2.564.205	2.716.826	2.898.335							

Voorzieningen

Voorzieningen zijn middelen die in het verleden opzij zijn gezet om een onafwendbaar financieel risico af te dekken waarvan de omvang onzeker is, doch redelijkerwijs in te schatten. Voorzieningen hebben altijd een specifiek bestedingsdoel.

De voorzieningen van de gemeente Rotterdam zijn in het onderstaande overzicht opgenomen. Door op het informatie-icoontje te klikken krijg je een algemene toelichting en het meerjarig verloop per voorziening.

Begroting Voorzieningen	31-12-	31-12-	31-12-	31-12-	31-12-
	2024	2025	2026	2027	2028
101.510101.510101.510101.510101.510					
Verliesvoorziening	101.510	101.510	101.510	101.510	101.510
Grondexploitaties					

onderhoud N209	Begroting Voorzieningen					31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Beheer van de stad						2.285	2.238	2.192	2.146	2.099	
Voorziening Beheer en onderhoud						417	371	324	278	232	
N209											
Ingesteld										1-7-2019	
per:											
Eindigt per:										31-12-2033	
Doel						Rotterdam neemt een deel van de N209 over van de Provincie Zuid Holland. Voor het beheer en onderhoud voor					
voorziening:						de komende 15 jaar heeft Rotterdam een bijdrage gekregen.					
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2024	463	0	46	0	417
						Raming 2025	417	0	46	0	371
						Raming 2026	371	0	46	0	324
						Raming 2027	324	0	46	0	278
						Raming 2028	278	0	46	0	232

Voorziening Bomenfonds	35	35	35	35	35	Begroting Voorzieningen	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Beheer van de stad							2.285	2.238	2.192	2.146	2.099	
Voorziening Bomenfonds							35	35	35	35	35	
Ingesteld per:							31-12-2016					
Eindigt per:							Geen einddatum bepaald					
Doel							De voorziening is bedoeld voor het herplanten van bomen en is gevormd door éénmalige afkoop van					
voorziening:							herplantplicht door derden.					
							Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
Begroting 2024							35	0	0	0	0	35
Raming 2025							35	0	0	0	0	35
Raming 2026							35	0	0	0	0	35
Raming 2027							35	0	0	0	0	35
Raming 2028							35	0	0	0	0	35

Voorziening Leges	1.833	1.833	1.833	1.833	1.833	Begroting Voorzieningen	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Leidingen							2.285	2.238	2.192	2.146	2.099
Voorziening Leges Leidingen							1.833	1.833	1.833	1.833	1.833
Ingesteld per:											31-12-2013
Eindigt per:										Geen einddatum bepaald	

Doel						De vooruitontvangen opbrengsten van derden waarbij de kosten met een specifiek doel in een volgend jaar											
voorziening:						worden gemaakt.											
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand						
						Begroting 2024	1.833	1.833	0	1.833	1.833						
						Raming 2025	1.833	0	0	0	1.833						
						Raming 2026	1.833	0	0	0	1.833						
						Raming 2027	1.833	0	0	0	1.833						
						Raming 2028	1.833	0	0	0	1.833						
Voorziening	0	0	0	0	0	Begroting Voorzieningen	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028						
Vervangingsinvesteringen																	
riolering							Beheer van de stad	2.285	2.238	2.192	2.146	2.099					
							Voorziening Vervangingsinvesteringen riolering	0	0	0	0	0					
							Ingesteld per:					1-1-2007					
							Eindigt per:					Geen einddatum bepaald					
							Doel voorziening:					De voorziening dekt de kosten van vervangingen van riolen					
							Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand					
							Begroting 2024	0	39.711	39.711	0	0					
							Raming 2025	0	34.018	34.018	0	0					
							Raming 2026	0	34.868	34.868	0	0					
							Raming 2027	0	35.519	35.519	0	0					
							Raming 2028	0	35.519	35.519	0	0					
Bestuur	40.090	40.090	40.090	40.090	40.090												
Pensioenen Bestuurders	40.090	40.090	40.090	40.090	40.090	Begroting Voorzieningen	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028						
						Bestuur	40.090	40.090	40.090	40.090	40.090						
						Pensioenen Bestuurders	40.090	40.090	40.090	40.090	40.090						
						Ingesteld					1-1-2014						
						per:											
						Eindigt per:					Geen einddatum bepaald						
						Doel					Het beschikken over voldoende vermogen om aan de (toekomstige) pensioenverplichtingen van (oud)politiek						
						voorziening:					ambtsdragers van het college van B&W, Gebied en ex deelgemeenten te kunnen voldoen.						
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand						
						Begroting 2024	39.866	1.974	1.750	0	40.090						
						Raming 2025	40.090	1.750	1.750	0	40.090						
						Raming 2026	40.090	1.750	1.750	0	40.090						

Pensioenvoorziening ex- raadsleden	0	0	0	0	0	Begroting Voorzieningen	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028

Pensioenvoorziening ex-raadsleden	0	0	0	0	0

Eindigt per: Geen einddatum bepaald

	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand

Begroting 2024	224	0	0	224	0

Raming 2026	0	0	0	0	0

Raming 2027	0	0	0	0	0

Raming 2028	0	0	0	0	0

Overhead	2.271	2.271	2.271	2.271	2.271

Verzekeringen					
Overhead	2.271	2.271	2.271	2.271	2.271

Voorziening Verzekeringen	2.271	2.271	2.271	2.271	2.271

Eindigt per: Geen einddatum bepaald

	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand

Begroting 2024	2.271	0	0	0	2.271

	Raming 2025	2.271	0	0	0	2.271

Raming 2026	2.271	0	0	0	2.271

Raming 2027	2.271	0	0	0	2.271

Raming 2028	2.271	0	0	0	2.271

Grondslagen

Als basis voor het opstellen van de begroting zijn diverse algemene grondslagen van toepassing, waaronder verschillende bepalingen vanuit de Gemeentewet, het Besluit begroting en verantwoording (BBV), de begrotingscirculaire vanuit de provincie Zuid-Holland, de Verordening financiën Rotterdam en Regeling financiën Rotterdam. Daarnaast zijn er verschillende specifieke kaders en uitgangspunten. Deze uitgangspunten zijn terug te vinden in de paragrafen. In dit onderdeel worden enkele algemene principes toegelicht die voor alle programma's en taakvelden gelden.

Overhead

Alle overheadkosten worden apart weergegeven in het [Overzicht van baten en lasten](#). Overhead omvat zowel de algemene (concernbrede) bedrijfsvoeringsondersteuning als het management en -ondersteuning van alle organisatieonderdelen binnen het concern.

Indexering

Bij de Voorjaarsnota 2024 zijn op basis van de CPB-raming februari 2024 (het Centraal Economisch Plan, CEP) meerjarig bedragen gereserveerd voor indexatie 2025. Het uitgangspunt is dat de begroting wordt geïndexeerd op basis van de CPB inflatieramingen van februari jl. De verwerking naar de betreffende programma's vindt plaats bij de Begroting 2025/Tweede Herziening 2024.

Onderstaand zijn de percentages van veelvuldig gebruikte indexen opgenomen:

Indexcategorie	Percentage 2025
Personeel (inclusief inhuur)	4,56
Tarieven belastingen, leges en retributies	3,40
Zorgbudgetten	5,24
Subsidies	3,01
Materieel	- 0,60

Omslagrente

Het renteomslagstelsel is geregeld in de gemeentelijke regelgeving. Dit stelsel houdt in dat de gemeentelijke financieringskosten aan de gemeentelijke programma's worden doorberekend op basis van de boekwaarde van de onderliggende investeringen. De rente die hiervoor wordt gehanteerd is de omslagrente investeringen. Deze rente wordt jaarlijks vastgesteld op basis van richtlijnen van de commissie BBV.

Als gevolg van de hoger blijvende marktrente wordt de omslagrente investeringen met ingang van 2025 verhoogd van 2,0% naar 2,5%. Ook de bespaarde rente die wordt berekend over de reserves en voorzieningen wordt met ingang van 2025 verhoogd van 2,0% naar 2,5%. Door een wijziging in de BBV-regels wordt het begrote interne omslagpercentage dat wordt toegerekend aan de bouwgronden in exploitatie (BIE) met ingang van 2025 gelijkgesteld aan de omslagrente investeringen. Deze stijgt daardoor met ingang van 2025 van 1,2% naar 2,5%. Verder bestaan er specifieke regels voor het toerekenen van rente aan de pensioenvoorziening bestuurders. Het hiervoor geldende rentepercentage wordt met ingang van 2024 al verhoogd van 2,472% naar 3,16%.

Bij Voorjaarsnota 2024 zullen de financiële effecten voor het gehele concern verwerkt worden op het programma Algemene Middelen. Bij Begroting 2025/2e Herziening 2024 zal verrekening plaatsvinden op de betrokken programma's.

Raming gemeentefonds

De raming van het gemeentefonds is gebaseerd op de decembercirculaire 2023 en inschattingen voor loon- en prijsontwikkelingen op basis van de CPB-raming februari 2024 (CEP).

Interne ronde technische bijstellingen

Pagina 230

Interne ronde technische bijstellingen

In het verleden werd in het eerste kwartaal de omissie behandeld. De omissie was een product met enkel technische begrotingswijzigingen. Met ingang van 2020 is, in overleg met de COR, besloten de omissie af te schaffen. Voor de interne sturing is het wel wenselijk in deze fase van het jaar de begroting technisch bij te stellen. Besloten is daarom een interne ronde technische bijstellingen te houden op het reguliere moment van de omissie en deze aan de gemeenteraad voor te leggen en apart inzichtelijk te maken bij het eerstvolgende P&C-product.

Bij het besluit om de omissie af te schaffen is toegezegd apart inzichtelijk te maken wat er gewijzigd is in de interne ronde. Op deze pagina wordt een algemene toelichting gegeven en aangegeven wat het saldo is per programma. Uiteraard is het saldo op totaalniveau 0.

De kaders voor deze interne ronde zijn gelijk aan de kaders van de omissie. Concreet betekent dit dat alleen technische wijzigingen zijn toegestaan die op concernniveau neutraal zijn en geen beleidsmatige consequenties hebben.

Alle technische wijzigingen worden apart toegelicht op de betreffende taakvelden, inclusief de wijzigingen die zijn gedaan bij de interne ronde. Op hoofdlijnen hebben de wijzigingen die zijn gedaan bij de interne ronde met name betrekking op verschuivingen tussen programmalasten en apparaatslasten, herschikkingen van de organisatie en overheveling van budgetten omdat de uitvoering elders plaatsvindt dan in de initiële begroting was verwerkt. Het effect hiervan op de arbeidskosten is meegenomen in de [paragraaf bedrijfsvoering](#).

Saldo per programma	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Algemene middelen					
Oorspronkelijke begroting 2024	2.329.903	2.264.921	2.198.836	2.183.748	2.183.748
Technische bijstellingen interne ronde	88	162	306	306	306
Totaal Algemene middelen	2.329.991	2.265.083	2.199.142	2.184.054	2.184.054
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving					
Oorspronkelijke begroting 2024	-120.046	-109.442	-107.827	-107.638	-107.638
Technische bijstellingen interne ronde	-343	-340	-328	-328	-328
Totaal Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	-120.389	-109.782	-108.155	-107.966	-107.966
Beheer van de stad					
Oorspronkelijke begroting 2024	-194.755	-197.641	-203.719	-210.550	-210.550
Technische bijstellingen interne ronde	123	72	61	61	61
Totaal Beheer van de stad	-194.632	-197.569	-203.658	-210.489	-210.489
Belastingen					
Oorspronkelijke begroting 2024	368.061	371.088	373.561	373.734	373.734
Technische bijstellingen interne ronde	999	1.011	1.010	129	129
Totaal Belastingen	369.060	372.098	374.571	373.863	373.863
Bestaande stad					
Oorspronkelijke begroting 2024	-102	-15.260	-16.345	-17.024	-17.024
Technische bijstellingen interne ronde	522	615	524	524	524
Totaal Bestaande stad	420	-14.645	-15.822	-16.500	-16.500
Bestuur					
Oorspronkelijke begroting 2024	-22.186	-22.186	-23.078	-22.501	-22.501
Technische bijstellingen interne ronde	0	0	0	0	0
Totaal Bestuur	-22.186	-22.186	-23.078	-22.501	-22.501
Cultuur					
Oorspronkelijke begroting 2024	-167.240	-167.062	-166.759	-166.759	-166.759
Technische bijstellingen interne ronde	349	349	349	349	349
Totaal Cultuur	-166.890	-166.712	-166.409	-166.409	-166.409

Dienstverlening					
Oorspronkelijke begroting 2024	-80.370	-75.444	-78.984	-78.142	-78.142
Technische bijstellingen interne ronde	42	178	160	646	646
Totaal Dienstverlening	-80.328	-75.266	-78.823	-77.496	-77.496
Economische ontwikkeling					
Oorspronkelijke begroting 2024	-30.922	-29.337	-28.275	-27.623	-27.623
Technische bijstellingen interne ronde	-456	-317	-410	-410	-410
Totaal Economische ontwikkeling	-31.378	-29.654	-28.685	-28.033	-28.033
Energietransitie					
Oorspronkelijke begroting 2024	-6.647	-6.358	-6.323	-6.323	-6.323
Technische bijstellingen interne ronde	1.445	1.736	1.339	1.339	1.339
Totaal Energietransitie	-5.202	-4.621	-4.985	-4.985	-4.985
Onderwijs					
Oorspronkelijke begroting 2024	-160.874	-158.996	-155.683	-155.529	-155.529
Technische bijstellingen interne ronde	361	339	146	146	146
Totaal Onderwijs	-160.513	-158.658	-155.536	-155.382	-155.382
Overhead					
Oorspronkelijke begroting 2024	-453.199	-447.173	-443.906	-442.074	-442.074
Technische bijstellingen interne ronde	-3.153	-3.848	-2.580	-2.184	-2.184
Totaal Overhead	-456.352	-451.020	-446.486	-444.258	-444.258
Sport en recreatie					
Oorspronkelijke begroting 2024	-95.004	-93.024	-92.250	-92.250	-92.250
Technische bijstellingen interne ronde	258	247	251	251	251
Totaal Sport en recreatie	-94.746	-92.777	-92.000	-91.999	-91.999
Stedelijke ontwikkeling					
Oorspronkelijke begroting 2024	42.962	55.133	62.021	63.119	63.119
Technische bijstellingen interne ronde	-1.246	-1.574	-970	-970	-970
Totaal Stedelijke ontwikkeling	41.716	53.559	61.051	62.148	62.148
Veilig					
Oorspronkelijke begroting 2024	-194.920	-195.031	-194.485	-194.805	-194.805

Technische bijstellingen interne ronde	765	-94	-105	-105	-105
Totaal Veilig	-194.155	-195.125	-194.590	-194.909	-194.909
Volksgezondheid					
Oorspronkelijke begroting 2024	-37.404	-37.370	-37.309	-37.552	-37.552
Technische bijstellingen interne ronde	1.011	1.002	986	986	986
Totaal Volksgezondheid	-36.393	-36.368	-36.323	-36.567	-36.567
Werk en inkomen					
Oorspronkelijke begroting 2024	-247.470	-245.687	-235.584	-231.439	-231.439
Technische bijstellingen interne ronde	1.953	2.728	1.340	1.340	1.340
Totaal Werk en inkomen	-245.516	-242.959	-234.245	-230.099	-230.099
Zorg, welzijn en wijkteams					
Oorspronkelijke begroting 2024	-929.790	-891.132	-843.891	-830.391	-830.391
Technische bijstellingen interne ronde	-2.716	-2.267	-2.080	-2.080	-2.080
Totaal Zorg, welzijn en wijkteams	-932.506	-893.399	-845.970	-832.471	-832.471

Overzicht van baten en lasten

Pagina 231

Overzicht van baten en lasten

[Baten en lasten op concernniveau](#)[Incidentele baten en lasten](#)[Baten en lasten conform BBV](#)[Clusteroverhead](#)[Baten en lasten per programma](#)[Algemene dekkingsmiddelen](#)[BBV-taakvelden](#)

Baten en lasten op concernniveau

In de tabel hieronder worden meerjarig de baten en lasten gepresenteerd naar verantwoordingscategorieën.

Overzicht van baten en lasten concern	Realisatie 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Baten exclusief reserves	4.410.143	4.601.339	4.625.877	4.522.034	4.474.922	4.477.774
Bijdragen rijk en medeoverheden	3.107.867	3.197.018	3.253.048	3.147.890	3.081.975	3.072.249
Belastingen	444.332	467.575	472.228	476.651	481.276	484.826
Dividenden	96.610	109.934	108.067	111.809	116.109	118.009

Financieringsbaten	6.191	3.568	1.851	1.538	1.442	1.304
Overige opbrengsten derden	762.084	787.161	791.565	782.480	787.105	794.295
Overige baten	-6.940	36.082	-882	1.666	7.015	7.091
Lasten exclusief reserves	4.544.543	4.781.882	4.630.213	4.414.640	4.318.294	4.292.258
Apparaatslasten	1.386.756	1.463.173	1.446.187	1.411.734	1.402.648	1.399.116
Inhuur	133.752	89.031	76.504	74.138	73.275	72.315
Overige apparaatslasten	36.957	31.765	35.293	34.844	34.880	34.753
Personeel	1.216.047	1.342.378	1.334.390	1.302.752	1.294.493	1.292.048
Overige verrekeningen	-89.345	-147.550	-150.551	-150.563	-150.551	-150.551
Overige verrekeningen	-89.345	-147.550	-150.551	-150.563	-150.551	-150.551
Programmalasten	3.247.132	3.466.259	3.334.576	3.153.469	3.066.198	3.043.694
Financieringslasten	15.375	31.508	51.818	59.869	60.050	55.208
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	896.801	1.141.131	1.003.891	915.544	880.160	860.846
Kapitaallasten	153.567	140.590	179.481	172.481	178.518	188.942
Overige programmalasten	60.473	75.887	82.737	75.633	73.856	75.158
Salariskosten WSW en WIW	52.748	54.480	54.478	51.986	49.952	47.826
Sociale uitkeringen	1.164.815	1.062.529	1.038.548	993.279	993.229	993.331
Subsidies en inkomstenoverdrachten	903.354	960.135	923.623	884.676	830.433	822.383
Saldo voor vpb en reserveringen	-134.400	-180.543	-4.336	107.394	156.628	185.516
Vennootschapsbelasting	28.041	3.521	3.915	2.989	4.007	4.007
Saldo voor reserveringen	-162.441	-184.064	-8.251	104.405	152.621	181.509
Reserves	121.161	184.064	8.251	-104.405	-152.621	-181.509
Onttrekking reserves	410.571	399.122	170.302	112.788	77.566	62.282
Toevoeging reserves	355.826	229.733	165.381	218.598	230.187	243.791
Vrijval reserves	66.416	14.675	3.330	1.405	0	0
Saldo	-41.280	0	0	0	0	0

Incidentele baten en lasten

In dit overzicht worden de incidentele baten en lasten weergegeven waaruit het structurele begrotingssaldo wordt afgeleid. Dit geeft inzicht in de mate waarin de structurele lasten inclusief de structurele toevoegingen aan reserves gedekt zijn door structurele baten inclusief structurele onttrekkingen aan reserves. Volgens de

Gemeentewet en Provinciewet dient in het belang van de horizontale verantwoording en het verticale toezicht er sprake te zijn van een structureel en reëel evenwicht. Met het begrip “structureel evenwicht” wordt nadrukkelijker bedoeld dat in de begroting structurele lasten gedekt worden door structurele baten. De term “reëel” heeft betrekking op de mate van realiteit van de (meerjaren)ramingen.

Incidentele baten en lasten	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Totaal baten	4.601.339	4.625.877	4.522.034	4.474.922	4.477.774
Incidentele baten	225.968	249.718	226.447	215.995	214.990
Algemene middelen	81.284	78.952	77.405	76.953	75.948
Decentralisatie-uitkeringen	81.284	78.952	77.405	76.953	75.948
Armoede, schuldhulpverlening, integratie en samenleving	0	1.763	1.763	1.763	1.763
Extra Rijksbijdrage Stelpost Inburgering	0	1.763	1.763	1.763	1.763
Beheer van de stad	0	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0	0
Belastingen	0	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0	0
Bestaande stad	25.739	43.766	2.040	2.040	2.040
Verkoopopbrengsten vastgoedobjecten	25.739	43.766	2.040	2.040	2.040
Bestuur	0	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0	0
Cultuur	0	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0	0
Dienstverlening	0	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0	0
Economische ontwikkeling	0	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0	0
Energietransitie	0	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0	0
Onderwijs	3.125	0	0	0	0
Nationaal Programma Onderwijs (NPO)	3.125	0	0	0	0
Overhead	0	0	0	0	0

Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0	0
Sport en recreatie	0	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	88.735	90.237	90.239	80.239	80.239
Baten grondexploitaties	57.300	91.300	88.800	73.800	73.300
Stornering naar Voorraden	31.435	-1.063	1.439	6.439	6.939
Veilig	0	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0	0
Volksgezondheid	3.753	0	0	0	0
Regeling specifieke uitkering versterking GGDén	2.218	0	0	0	0
COVID-19-vaccinaties	1.535	0	0	0	0
Werk en inkomen	0	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	21.500	35.000	55.000	55.000	55.000
Toeslagen010	16.603	0	0	0	0
Opzetten expertisecentrum Jeugdhulp	4.897	0	0	0	0
Extra Rijksbijdrage Stelpost lobby Wmo	0	35.000	55.000	55.000	55.000
Diverse programma's	1.833	0	0	0	0
Vrijval voorzieningen	1.833	0	0	0	0
Structureel	4.468.257	4.419.302	4.227.858	4.143.967	4.120.160
Totaal lasten	4.785.403	4.634.128	4.417.629	4.322.301	4.296.265
Incidentele lasten	317.146	214.826	189.771	178.334	176.105
Algemene middelen	81.284	78.952	77.405	76.953	75.948
Decentralisatie-uitkeringen	81.284	78.952	77.405	76.953	75.948
Armoede, schuldhulpverlening, integratie en samenleving	0	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0	0
Beheer van de stad	9.500	2.500	0	0	0
Onderhoud Erasmusbrug	9.500	2.500	0	0	0
Belastingen	0	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0	0

Bestaande stad	9.655	20.130	3.078	3.078	3.078
Boekwaarde verkoop Vastgoedobjecten	5.841	17.326	1.000	1.000	1.000
Verkoopkosten Vastgoedobjecten	3.814	2.804	2.078	2.078	2.078
Bestuur	0	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0	0
Cultuur	1.500	0	0	0	0
Noodsteun cultuursector en Bibliotheek	1.500	0	0	0	0
Dienstverlening	0	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0	0
Economische ontwikkeling	0	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0	0
Energietransitie	0	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0	0
Onderwijs	3.125	0	0	0	0
Nationaal Programma Onderwijs (NPO)	3.125				
Overhead	0	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0	0
Sport en recreatie	0	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	88.735	90.237	90.239	80.239	80.239
Lasten grondexploitaties	88.735	90.237	90.239	80.239	80.239
Veilig	0	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0	0
Volksgezondheid	46.752	0	0	0	0
Regeling specifieke uitkering versterking GGDén	2.218	0	0	0	0
COVID-19-vaccinaties	1.535	0	0	0	0
Werk en inkomen	0	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	21.500	0	0	0	0
Toeslagen 010	16.603	0	0	0	0

Opzetten expertisecentrum Jeugdhulp	4.897	0	0	0	0
Diverse programma's	55.095	23.007	19.049	18.064	16.840
Out of pocket uitgaven voor investeringen	42.197	11.942	7.984	6.999	5.775
Toevoeging voorziening dubieuze debiteuren	12.898	11.065	11.065	11.065	11.065
Onttrekking en vrijval reserves	413.797	173.632	114.193	77.566	62.282
Structureel	18.868	20.822	22.646	23.071	23.071
Incidenteel	394.929	152.810	91.547	54.495	39.211
Toevoeging aan reserves	229.733	165.381	218.598	230.187	243.791
Structureel	0	0	0	0	0
Incidenteel	229.733	165.381	218.598	230.187	243.791
Saldo na reserveringen	0	0	0	0	0
Totale incidentele baten	620.897	402.528	317.994	270.490	254.201
Totale incidentele lasten	546.879	380.207	408.369	408.521	419.896
Structurele begrotingssaldo	-74.018	-22.321	90.374	138.031	165.695
Structurele begrotingssaldo in % van baten excl. onttrekkingen reserves	-1,6%	-0,5%	2,0%	3,1%	3,7%

Toelichting staat incidentele baten en lasten

Uit bovenstaande tabel blijkt dat meerjarig de structurele lasten volledig gedekt worden door de structurele baten. Hieronder worden de grootste, meest terugkerende incidentele posten toegelicht.

Incidentele baten

Baten uit grondexploitaties - Stedelijke inrichting en ontwikkeling

De baten uit grondexploitaties bestaande uit baten uit gronduitgiften, subsidies en bijdragen van derden. Hier staan incidentele lasten in de grondexploitaties tegenover.

Decentralisatie uitkeringen - Algemene Middelen

De Decentralisatie-uitkeringen vanuit het gemeentefonds worden per definitie als tijdelijk en dus incidenteel aangemerkt. Tegenover de baat bij het programma Algemene middelen staan lasten bij de overige programma's.

Verkoopopbrengsten vastgoedobjecten - Bestaande stad

Incidentele opbrengsten door verkoop (dispositie) van vastgoedobjecten die de gemeente niet meer nodig heeft voor haar kerntaken.

Incidentele lasten

Decentralisatie-uitkeringen - Algemene Middelen

De Decentralisatie-uitkeringen vanuit het gemeentefonds worden per definitie als tijdelijk en dus incidenteel aangemerkt. Tegenover de lasten bij diverse programma's staat een baat bij het programma Algemene middelen.

Lasten uit grondexploitaties - Stedelijke inrichting en ontwikkeling

De lasten in de grondexploitaties bestaande uit kosten voor verwerving, bouwrijp maken, woonrijp maken en overige kosten. Hier staan incidentele baten uit de grondexploitaties tegenover..

Boekwaarde verkoop vastgoedobjecten - Stedelijke inrichting en ontwikkeling

Incidentele afschrijvingslasten (boekwaarde verkopen) die voortvloeien uit de verkoop van vastgoedobjecten.

Baten en lasten conform BBV

De programma's zijn zo opgesteld dat de sturing door de raad, het college en de organisatie op elkaar aansluiten. Gevolg hiervan is dat clusteroverhead (leidinggevend en hun ondersteuning in het primaire proces) onderdeel is van de lasten van de programma's. Dit wijkt af van de landelijke voorschriften in het Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten (BBV). Volgens het BBV moet clusteroverhead, als onderdeel van het totaal aan overhead, apart van de programma's worden gepresenteerd.

In de tabel hieronder zijn, per programma, de baten en lasten overeenkomstig de voorschriften van het BBV opgenomen. De verschillen ten opzichte van de baten en lasten in de begrotingsprogramma's zijn opgenomen in de tabel Clusteroverhead, die daaronder staat.

De voor 2024 begrote kosten voor overhead zijn in onderstaande tabel te vinden bij het programma Overhead. De financiële cijfers van dit programma Overhead zijn in overeenstemming met het BBV en komen (excl. reserves) overeen met het BBV-taakveld 0.4 Overhead. Het totaal van de begrote overheadlasten (incl. reserves) voor 2024 is € 547 mln en bestaat uit twee delen:

- Het eerste deel is de voor 2024 begrote clusteroverhead. Deze staat per begrotingsprogramma apart in onderstaand overzicht Clusteroverhead en telt op tot € 96 mln. Deze overheadkosten vallen in de begroting onder de lasten van de programma's.
- Het tweede deel zijn de voor 2024 begrote lasten van het programma overhead van € 451 mln.

Overzicht van baten en lasten programma conform BBV	Begroting	Raming	Raming	Raming	Raming
	2024	2025	2026	2027	2028
Algemene middelen					
Baten exclusief reserves	2.382.133	2.445.798	2.414.847	2.412.373	2.406.227
Lasten exclusief reserves	6.716	-74.384	-99.323	-115.936	-108.075
Toevoeging reserves	-162.976	-125.481	-184.511	-227.970	-241.574
Onttrekking reserves	169.660	71.562	53.743	46.448	45.448

Vrijval reserves	0	0	0	0	0
Baten exclusief reserves	2.382.133	2.445.798	2.414.847	2.412.373	2.406.227
Lasten exclusief reserves	6.716	-74.384	-99.323	-115.936	-108.075
Toevoeging reserves	-162.976	-125.481	-184.511	-227.970	-241.574
Onttrekking reserves	169.660	71.562	53.743	46.448	45.448
Vrijval reserves	0	0	0	0	0
Saldo Algemene middelen	2.395.534	2.317.495	2.184.756	2.114.915	2.102.026
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving					
Baten exclusief reserves	102.219	99.256	18.458	18.628	18.628
Lasten exclusief reserves	-241.024	-213.937	-127.951	-116.188	-116.188
Toevoeging reserves	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	14.875	5.431	4.222	0	0
Vrijval reserves	3.330	1.130	1.130	0	0
Baten exclusief reserves	102.219	99.256	18.458	18.628	18.628
Lasten exclusief reserves	-241.024	-213.937	-127.951	-116.188	-116.188
Toevoeging reserves	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	14.875	5.431	4.222	0	0
Vrijval reserves	3.330	1.130	1.130	0	0
Saldo Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	-120.600	-108.119	-104.140	-97.559	-97.559
Beheer van de stad					
Baten exclusief reserves	306.665	292.159	296.735	298.310	299.405
Lasten exclusief reserves	-498.695	-476.652	-483.441	-488.475	-493.535
Vennootschapsbelasting	-868	-868	-868	-868	-868
Toevoeging reserves	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	9.700	5.995	5.035	0	0
Vrijval reserves	100	0	0	0	0
Baten exclusief reserves	306.665	292.159	296.735	298.310	299.405
Lasten exclusief reserves	-498.695	-476.652	-483.441	-488.475	-493.535
Vennootschapsbelasting	-868	-868	-868	-868	-868
Toevoeging reserves	0	0	0	0	0

Onttrekking reserves	9.700	5.995	5.035	0	0
Vrijval reserves	100	0	0	0	0
Saldo Beheer van de stad	-183.098	-179.366	-182.539	-191.033	-194.998

Belastingen

Baten exclusief reserves	387.898	391.119	394.615	398.428	401.978
Lasten exclusief reserves	-14.423	-21.507	-12.726	-15.904	-14.039
Toevoeging reserves	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	2.000	10.000	1.240	1.240	0
Vrijval reserves	0	0	0	0	0

Baten exclusief reserves	387.898	391.119	394.615	398.428	401.978
Lasten exclusief reserves	-14.423	-21.507	-12.726	-15.904	-14.039
Toevoeging reserves	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	2.000	10.000	1.240	1.240	0
Vrijval reserves	0	0	0	0	0

Saldo Belastingen	375.476	379.612	383.130	383.764	387.939

Bestaande stad

Baten exclusief reserves	158.638	137.268	116.335	121.078	121.078
Lasten exclusief reserves	-173.575	-164.392	-136.662	-136.413	-132.957
Vennootschapsbelasting	-2.653	-3.047	-2.121	-3.139	-3.139
Toevoeging reserves	-3.700	-3.700	-3.700	-200	-200
Onttrekking reserves	27.683	20.970	15.509	15.839	7.022
Vrijval reserves	0	0	0	0	0

Baten exclusief reserves	158.638	137.268	116.335	121.078	121.078
Lasten exclusief reserves	-173.575	-164.392	-136.662	-136.413	-132.957
Vennootschapsbelasting	-2.653	-3.047	-2.121	-3.139	-3.139
Toevoeging reserves	-3.700	-3.700	-3.700	-200	-200
Onttrekking reserves	27.683	20.970	15.509	15.839	7.022
Vrijval reserves	0	0	0	0	0

Saldo Bestaande stad	6.393	-12.901	-10.639	-2.835	-8.195

Bestuur

Baten exclusief reserves	2.014	1.732	1.732	1.732	1.732
Lasten exclusief reserves	-23.000	-22.998	-22.903	-22.950	-22.416
Toevoeging reserves	-130	-130	-130	-130	-130
Onttrekking reserves	295	20	20	130	130
Vrijval reserves	0	0	0	0	0
Baten exclusief reserves	2.014	1.732	1.732	1.732	1.732
Lasten exclusief reserves	-23.000	-22.998	-22.903	-22.950	-22.416
Toevoeging reserves	-130	-130	-130	-130	-130
Onttrekking reserves	295	20	20	130	130
Vrijval reserves	0	0	0	0	0
Saldo Bestuur	-20.821	-21.376	-21.281	-21.218	-20.684

Cultuur

Baten exclusief reserves	4.292	919	919	328	328
Lasten exclusief reserves	-172.311	-165.442	-162.730	-162.139	-164.139
Onttrekking reserves	1.510	0	0	0	0
Vrijval reserves	2.711	0	0	0	0
Baten exclusief reserves	4.292	919	919	328	328
Lasten exclusief reserves	-172.311	-165.442	-162.730	-162.139	-164.139
Onttrekking reserves	1.510	0	0	0	0
Vrijval reserves	2.711	0	0	0	0
Saldo Cultuur	-163.798	-164.523	-161.811	-161.811	-163.811

Dienstverlening

Baten exclusief reserves	18.994	18.163	19.441	19.309	19.309
Lasten exclusief reserves	-93.704	-89.724	-93.305	-91.485	-90.678
Toevoeging reserves	-1.477	-1.477	-1.477	-1.477	-1.477
Onttrekking reserves	2.704	1.699	1.699	1.699	1.699
Vrijval reserves	689	0	0	0	0
Baten exclusief reserves	18.994	18.163	19.441	19.309	19.309
Lasten exclusief reserves	-93.704	-89.724	-93.305	-91.485	-90.678
Toevoeging reserves	-1.477	-1.477	-1.477	-1.477	-1.477

Onttrekking reserves	2.704	1.699	1.699	1.699	1.699
Vrijval reserves	689	0	0	0	0
Saldo Dienstverlening	-72.794	-71.340	-73.643	-71.955	-71.147
Economische ontwikkeling					
Baten exclusief reserves	5.598	4.713	5.855	4.755	4.755
Lasten exclusief reserves	-35.757	-31.648	-30.901	-30.225	-29.885
Toevoeging reserves	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	2.389	72	51	28	28
Vrijval reserves	487	0	0	0	0
Baten exclusief reserves	5.598	4.713	5.855	4.755	4.755
Lasten exclusief reserves	-35.757	-31.648	-30.901	-30.225	-29.885
Toevoeging reserves	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	2.389	72	51	28	28
Vrijval reserves	487	0	0	0	0
Saldo Economische ontwikkeling	-27.283	-26.863	-24.994	-25.442	-25.102
Energietransitie					
Baten exclusief reserves	26.541	16.502	33.902	13.496	13.496
Lasten exclusief reserves	-57.005	-23.786	-21.563	-18.714	-18.714
Toevoeging reserves	-15.680	-12.000	-18.370	0	0
Onttrekking reserves	26.917	2.350	1.090	350	350
Vrijval reserves	2.731	0	0	0	0
Baten exclusief reserves	26.541	16.502	33.902	13.496	13.496
Lasten exclusief reserves	-57.005	-23.786	-21.563	-18.714	-18.714
Toevoeging reserves	-15.680	-12.000	-18.370	0	0
Onttrekking reserves	26.917	2.350	1.090	350	350
Vrijval reserves	2.731	0	0	0	0
Saldo Energietransitie	-16.496	-16.934	-4.941	-4.868	-4.868
Onderwijs					
Baten exclusief reserves	88.386	77.560	61.633	61.823	61.823

Lasten exclusief reserves	-247.191	-233.223	-214.009	-214.103	-214.053
Onttrekking reserves	747	219	219	219	219
Vrijval reserves	0	0	0	0	0
Baten exclusief reserves	88.386	77.560	61.633	61.823	61.823
Lasten exclusief reserves	-247.191	-233.223	-214.009	-214.103	-214.053
Onttrekking reserves	747	219	219	219	219
Vrijval reserves	0	0	0	0	0
Saldo Onderwijs	-158.058	-155.443	-152.156	-152.061	-152.011
Overhead					
Baten exclusief reserves	12.397	7.357	6.924	6.926	6.926
Lasten exclusief reserves	-560.724	-553.106	-546.770	-543.400	-543.487
Toevoeging reserves	-2.057	0	0	0	0
Onttrekking reserves	3.042	0	0	0	0
Vrijval reserves	0	0	0	0	0
Baten exclusief reserves	12.397	7.357	6.924	6.926	6.926
Lasten exclusief reserves	-560.724	-553.106	-546.770	-543.400	-543.487
Toevoeging reserves	-2.057	0	0	0	0
Onttrekking reserves	3.042	0	0	0	0
Vrijval reserves	0	0	0	0	0
Saldo Overhead	-547.343	-545.749	-539.846	-536.474	-536.561
Sport en recreatie					
Baten exclusief reserves	7.650	5.574	5.574	3.172	3.172
Lasten exclusief reserves	-104.594	-96.127	-94.237	-91.659	-91.159
Toevoeging reserves	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	2.160	160	160	160	160
Vrijval reserves	0	0	0	0	0
Baten exclusief reserves	7.650	5.574	5.574	3.172	3.172
Lasten exclusief reserves	-104.594	-96.127	-94.237	-91.659	-91.159
Toevoeging reserves	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	2.160	160	160	160	160

Vrijval reserves	0	0	0	0	0

Saldo Sport en recreatie	-94.784	-90.393	-88.503	-88.328	-87.828

Stedelijke ontwikkeling

Baten exclusief reserves	386.043	384.647	403.492	395.828	401.499
Lasten exclusief reserves	-420.517	-369.851	-365.987	-343.350	-339.243
Toevoeging reserves	-1.837	-410	-410	-410	-410
Onttrekking reserves	54.262	28.697	19.934	11.815	7.588
Vrijval reserves	3.927	0	0	0	0

Baten exclusief reserves	386.043	384.647	403.492	395.828	401.499
Lasten exclusief reserves	-420.517	-369.851	-365.987	-343.350	-339.243
Toevoeging reserves	-1.837	-410	-410	-410	-410
Onttrekking reserves	54.262	28.697	19.934	11.815	7.588
Vrijval reserves	3.927	0	0	0	0

Saldo Stedelijke ontwikkeling	21.878	43.083	57.029	63.882	69.433

Veilig

Baten exclusief reserves	28.424	22.195	22.110	21.835	21.835
Lasten exclusief reserves	-207.363	-203.504	-203.484	-202.333	-201.327
Onttrekking reserves	0	-400	-400	-400	-400
Vrijval reserves	0	0	0	0	0

Baten exclusief reserves	28.424	22.195	22.110	21.835	21.835
Lasten exclusief reserves	-207.363	-203.504	-203.484	-202.333	-201.327
Onttrekking reserves	0	-400	-400	-400	-400
Vrijval reserves	0	0	0	0	0

Saldo Veilig	-178.939	-181.709	-181.774	-180.898	-179.892

Volksgezondheid

Baten exclusief reserves	27.035	22.133	20.273	17.312	17.312
Lasten exclusief reserves	-61.706	-54.033	-52.086	-49.357	-49.357
Onttrekking reserves	0	0	0	0	0
Baten exclusief reserves	27.035	22.133	20.273	17.312	17.312
Lasten exclusief reserves	-61.706	-54.033	-52.086	-49.357	-49.357

Onttrekking reserves	0	0	0	0	0
Saldo Volksgezondheid	-34.671	-31.900	-31.813	-32.045	-32.045
Werk en inkomen					
Baten exclusief reserves	570.782	584.045	555.236	554.756	553.439
Lasten exclusief reserves	-826.525	-801.929	-750.369	-743.872	-739.253
Toevoeging reserves	-31.875	-12.183	0	0	0
Onttrekking reserves	44.914	13.526	265	37	37
Vrijval reserves	700	2.200	275	0	0
Baten exclusief reserves	570.782	584.045	555.236	554.756	553.439
Lasten exclusief reserves	-826.525	-801.929	-750.369	-743.872	-739.253
Toevoeging reserves	-31.875	-12.183	0	0	0
Onttrekking reserves	44.914	13.526	265	37	37
Vrijval reserves	700	2.200	275	0	0
Saldo Werk en inkomen	-242.005	-214.340	-194.593	-189.080	-185.777
Zorg, welzijn en wijkteams					
Baten exclusief reserves	85.629	114.736	143.953	124.835	124.835
Lasten exclusief reserves	-1.050.482	-1.033.969	-996.195	-931.791	-923.753
Toevoeging reserves	-10.000	-10.000	-10.000	0	0
Onttrekking reserves	36.264	10.000	10.000	0	0
Vrijval reserves	0	0	0	0	0
Baten exclusief reserves	85.629	114.736	143.953	124.835	124.835
Lasten exclusief reserves	-1.050.482	-1.033.969	-996.195	-931.791	-923.753
Toevoeging reserves	-10.000	-10.000	-10.000	0	0
Onttrekking reserves	36.264	10.000	10.000	0	0
Vrijval reserves	0	0	0	0	0
Saldo Zorg, welzijn en wijkteams	-938.589	-919.233	-852.242	-806.956	-798.919
Totaal	0	0	0	0	0

De clusteroverhead zijn de lasten voor leidinggevenden en hun ondersteuning in het primaire proces. Zoals toegelicht onder “Baten en lasten cf. BBV” zijn deze lasten opgenomen onder de programma's. Clusteroverhead vormt het verschil tussen de lasten, die in de begroting onder de programma's staan en de lasten, die in bovenstaand overzicht van baten en lasten overeenkomstig het BBV onder de programma's worden staan. Onderstaande tabel geeft per programma aan, hoeveel de overheadlasten van het programma zijn. Overheadlasten die aan investeringsprojecten en grondexploitaties worden toegerekend verlagen de overheadlasten van een programma. Dit veroorzaakt een negatief saldo aan clusteroverhead bij Stedelijke ontwikkeling vanwege de vele uren die op projecten worden geschreven.

Clusteroverhead per programma	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Algemene middelen	0	0	0	0	0
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	4.827	4.804	4.398	4.379	4.379
Beheer van de stad	17.595	17.676	17.638	17.501	17.501
Belastingen	2.326	2.339	2.339	2.171	2.171
Bestaande stad	4.344	4.356	4.356	4.356	4.356
Bestuur	675	597	585	600	598
Cultuur	901	902	902	902	902
Dienstverlening	7.623	7.634	7.634	7.647	7.635
Economische ontwikkeling	3.122	3.125	3.125	3.125	3.125
Energietransitie	5.739	5.590	5.590	5.590	5.590
Onderwijs	2.920	2.928	2.868	2.810	2.810
Sport en recreatie	1.072	1.087	1.086	1.086	1.086
Stedelijke ontwikkeling	-16.595	-16.657	-16.590	-16.586	-16.586
Veilig	10.059	9.787	9.725	9.725	9.725
Volksgesondheid	3.277	3.287	3.286	3.285	3.285
Werk en inkomen	31.354	31.431	30.975	30.974	30.869
Zorg, welzijn en wijkteams	16.819	16.531	16.443	16.390	16.388
Totaal Clusteroverhead	96.061	95.419	94.361	93.956	93.834

Baten en lasten per programma

In de tabel hieronder worden de baten, lasten en reservemutaties per programma gepresenteerd.

Programma	Baten	Lasten	Toevoeging reserves	Onttrekking reserves	Vrijval reserves	Saldo
Algemene middelen	2.382.133	- 6.716	162.976	169.660	0	2.395.534
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	102.219	245.851	0	14.875	3.330	- 125.427
Beheer van de stad	306.665	517.158	0	9.700	100	- 200.693
Belastingen	387.898	16.749	0	2.000	0	373.150
Bestaande stad	158.638	180.573	3.700	27.683	0	2.048
Bestuur	2.014	23.674	130	295	0	- 21.496
Cultuur	4.292	173.213	0	1.510	2.711	- 164.700
Dienstverlening	18.994	101.327	1.477	2.704	689	- 80.417
Economische ontwikkeling	5.598	38.879	0	2.389	487	- 30.405
Energietransitie	26.541	62.744	15.680	26.917	2.731	- 22.236
Onderwijs	88.386	250.111	0	747	0	- 160.978
Overhead	12.397	464.664	2.057	3.042	0	- 451.282
Sport en recreatie	7.650	105.667	0	2.160	0	- 95.856
Stedelijke ontwikkeling	386.043	403.923	1.837	54.262	3.927	38.473
Veilig	28.424	217.423	0	0	0	- 188.999
Volksgezondheid	27.035	64.983	0	0	0	- 37.948
Werk en inkomen	570.782	857.879	31.875	44.914	700	- 273.359
Zorg, welzijn en wijkteams	85.629	1.067.301	10.000	36.264	0	- 955.408
Totaal	4.601.339	4.785.403	229.733	399.122	14.675	0

Algemene dekkingsmiddelen

Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) schrijft voor dat het programmaplan in de begroting een overzicht van algemene dekkingsmiddelen bevat.

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

De algemene dekkingsmiddelen van de gemeente zijn die inkomsten van de gemeente waar geen directe dienstverlening en/of bestedingsverplichtingen tegenover staan. Het zijn dan ook vrij besteedbare middelen die jaarlijks worden ingezet ter dekking van de uitgaven op de diverse programma's.

De algemene dekkingsmiddelen bestaan uit:

- opbrengsten van de lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is
- algemene uitkeringen uit het Gemeentefonds,
- opbrengst uit deelnemingen: de dividenden,
- het saldo van de inancieringsfunctie: de rente inkomsten van de reserves en het renteresultaat.

Algemene dekkingsmiddelen	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is	536.351	548.313	557.877	561.691	565.241
Algemene uitkeringen gemeentefonds	2.276.397	2.337.654	2.303.274	2.296.625	2.288.717
Dividend	109.934	108.067	111.809	116.109	118.009
Saldo financieringsfunctie	-27.940	-49.967	-58.331	-58.608	-53.904
Totaal	2.894.742	2.944.068	2.914.630	2.915.817	2.918.062

Lokale heffingen

Er zijn twee soorten lokale heffingen. Lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is en die vrij kunnen worden ingezet. Deze soort van lokale heffingen vallen onder de Algemene dekkingsmiddelen en betreft de volgende heffingen:

- de onroerendzaakbelasting (OZB),
- de algemene parkeerbelasting,
- de logiesbelasting
- en de reclame- en precariobelasting.

Er zijn ook lokale heffingen die niet vrij kunnen worden ingezet omdat deze binnen de heffing dienen te worden ingezet en daarmee voor het uitvoeren van werkzaamheden of beleid. Het gaat om onder meer de volgende heffingen: afval- en rioolheffing, bedrijfsreinigingsrecht en de leges omgevingsvergunningen. Deze heffingen vallen niet onder de Algemene dekkingsmiddelen.

Lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Onroerende zaakbelasting	343.956	347.168	350.881	354.794	358.344

Roerende zaakbelasting	342	342	342	342	342
Logiesbelasting	16.815	16.815	16.815	16.815	16.815
Reclame- en precariobelasting	15.338	15.021	14.804	14.704	14.704
Algemene parkeerbelasting	159.901	168.968	175.036	175.036	175.036
Totaal	536.351	548.313	557.877	561.691	565.241

BBV-taakvelden

Voor de vergelijkbaarheid tussen gemeenten wordt door het Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV) een uniforme indeling in taakvelden voorgeschreven. In onderstaande tabel staan de cijfers voor het lopende begrotingsjaar 2023.

Overzicht van baten en lasten per BBV-taakveld	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
0.1 - Bestuur					
Baten	2.014	1.732	1.732	1.732	1.732
Lasten	51.366	50.728	50.802	50.537	49.816
Saldo	-49.353	-48.996	-49.071	-48.805	-48.084
0.2 - Burgerzaken					
Baten	18.134	17.298	18.655	18.655	18.655
Lasten	58.147	54.579	58.119	56.743	56.123
Saldo	-40.013	-37.281	-39.464	-38.087	-37.468
0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden					
Baten	163.399	155.362	140.609	148.971	155.066
Lasten	130.822	127.159	103.962	98.677	103.963
Saldo	32.576	28.204	36.647	50.294	51.103
0.4 - Overhead					
Baten	12.397	7.357	6.924	6.926	6.926
Lasten	560.724	553.106	546.770	543.400	543.487
Saldo	-548.328	-545.749	-539.846	-536.474	-536.561
0.5 - Treasury					
Baten	105.737	108.144	111.573	115.748	117.510

Lasten	-34.648	-21.004	-19.069	-20.121	-23.479
Saldo	140.385	129.148	130.642	135.869	140.989
0.61 - OZB woningen					
Baten	73.847	72.890	73.432	74.175	74.725
Lasten	406	419	418	418	418
Saldo	73.441	72.471	73.014	73.757	74.307
0.62 - OZB niet-woningen					
Baten	270.109	274.279	277.449	280.619	283.619
Lasten	610	629	629	629	629
Saldo	269.498	273.649	276.820	279.989	282.989
0.63 - Parkeerbelasting					
Baten	200.274	209.234	215.787	215.787	215.787
Lasten	43.040	46.956	48.568	48.536	48.536
Saldo	157.235	162.278	167.219	167.251	167.251
0.64 - Belastingen overig					
Baten	27.128	26.811	26.594	26.494	26.494
Lasten	13.374	20.425	11.645	14.823	12.957
Saldo	13.754	6.385	14.949	11.671	13.537
0.7 - Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds					
Baten	2.276.397	2.337.654	2.303.274	2.296.625	2.288.717
Lasten	-17	-19	-17	-17	-17
Saldo	2.276.414	2.337.673	2.303.291	2.296.643	2.288.734
0.8 - Overige baten en lasten					
Baten	30.233	26.546	30.409	31.269	32.363
Lasten	51.675	115.636	142.485	161.110	157.702
Saldo	-21.442	-89.090	-112.076	-129.842	-125.339
0.9 - Vennootschapsbelasting (Vpb)					
Baten	0	0	0	0	0
Lasten	3.521	3.915	2.989	4.007	4.007
Saldo	-3.521	-3.915	-2.989	-4.007	-4.007

0.10 - Mutaties Reserves					
Baten	413.797	173.632	114.193	77.566	62.282
Lasten	229.733	165.381	218.598	230.187	243.791
Saldo	184.064	8.251	-104.405	-152.621	-181.509
1.1 - Crisisbeheersing en Brandweer					
Baten	15.349	15.268	15.268	15.268	15.268
Lasten	92.067	92.301	92.951	92.951	91.946
Saldo	-76.718	-77.033	-77.683	-77.683	-76.678
1.2 - Openbare orde en veiligheid					
Baten	15.116	7.803	7.718	7.443	7.443
Lasten	117.177	111.919	111.248	110.097	110.097
Saldo	-102.061	-104.117	-103.530	-102.654	-102.654
2.1 - Verkeer en vervoer					
Baten	37.963	19.649	19.649	19.649	19.649
Lasten	260.231	230.231	231.866	234.242	238.365
Saldo	-222.268	-210.582	-212.217	-214.593	-218.716
2.2 - Parkeren					
Baten	17.991	18.818	18.818	18.818	18.818
Lasten	40.120	39.053	41.405	41.394	41.395
Saldo	-22.129	-20.235	-22.587	-22.576	-22.576
2.3 - Recreatieve havens					
Baten	0	0	0	0	0
Lasten	0	0	0	0	0
Saldo	0	0	0	0	0
2.4 - Economische Havens en waterwegen					
Baten	0	0	0	0	0
Lasten	0	0	0	0	0
Saldo	0	0	0	0	0
2.5 - Openbaar vervoer					
Baten	2.716	2.298	2.298	2.298	2.298

Lasten	24.959	14.196	14.185	13.867	13.867
Saldo	-22.244	-11.898	-11.887	-11.569	-11.569
3.1 - Economische ontwikkeling					
Baten	228	0	0	0	0
Lasten	11.930	11.176	10.731	10.097	9.857
Saldo	-11.703	-11.176	-10.731	-10.098	-9.858
3.2 - Fysieke bedrijfsinfrastructuur					
Baten	0	0	0	0	0
Lasten	0	0	0	0	0
Saldo	0	0	0	0	0
3.3 - Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen					
Baten	3.021	2.364	3.506	2.406	2.406
Lasten	7.596	6.844	6.865	7.597	7.597
Saldo	-4.575	-4.480	-3.358	-5.190	-5.190
3.4 - Economische promotie					
Baten	16.815	17.140	17.140	17.140	17.140
Lasten	13.287	11.363	11.039	10.266	10.166
Saldo	3.528	5.777	6.101	6.874	6.974
4.1 - Openbaar basisonderwijs					
Baten	0	0	0	0	0
Lasten	0	0	0	0	0
Saldo	0	0	0	0	0
4.2 - Onderwijshuisvesting					
Baten	1.629	502	502	502	502
Lasten	83.660	80.505	80.399	80.245	80.245
Saldo	-82.031	-80.003	-79.897	-79.743	-79.743
4.3 - Onderwijsbeleid en leerlingzaken					
Baten	98.354	84.337	68.409	68.599	68.599
Lasten	183.782	167.991	148.762	146.777	146.727
Saldo	-85.428	-83.654	-80.353	-78.179	-78.129

5.1 - Sportbeleid en activering					
Baten	3.715	2.025	2.025	-8	-8
Lasten	18.143	13.144	12.367	10.335	10.335
Saldo	-14.428	-11.119	-10.343	-10.343	-10.343
5.2 - Sportaccommodaties					
Baten	1.288	902	902	532	532
Lasten	64.376	63.133	62.284	61.914	61.414
Saldo	-63.088	-62.230	-61.382	-61.382	-60.882
5.3 - Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie					
Baten	2.275	919	919	328	328
Lasten	105.225	100.964	98.439	97.848	97.848
Saldo	-102.950	-100.046	-97.520	-97.520	-97.520
5.4 - Musea					
Baten	860	865	786	654	654
Lasten	46.372	47.552	47.137	47.005	47.005
Saldo	-45.512	-46.687	-46.351	-46.351	-46.351
5.5 - Cultureel erfgoed					
Baten	238	238	238	238	238
Lasten	3.704	7.750	7.830	7.830	4.670
Saldo	-3.466	-7.513	-7.592	-7.592	-4.432
5.6 - Media					
Baten	2.017	0	0	0	0
Lasten	27.904	24.341	24.441	24.441	26.441
Saldo	-25.888	-24.341	-24.441	-24.441	-26.441
5.7 - Openbaar groen en (openlucht) recreatie					
Baten	2.883	2.883	2.883	2.883	2.883
Lasten	87.915	85.025	85.857	86.747	86.588
Saldo	-85.031	-82.141	-82.974	-83.863	-83.705
6.1 - Samenkracht en burgerparticipatie					
Baten	98.509	95.415	14.281	3.717	3.717

Lasten	228.632	217.476	132.627	119.353	119.353
Saldo	-130.123	-122.061	-118.346	-115.635	-115.635
6.2 - Toegang en eerstelijnsvoorzieningen					
Baten	18.618	7.605	251	251	251
Lasten	166.389	156.405	150.315	150.218	146.778
Saldo	-147.771	-148.801	-150.065	-149.968	-146.528
6.3 - Inkomensregelingen					
Baten	552.400	568.650	546.775	546.840	546.840
Lasten	743.831	710.849	672.972	666.744	666.744
Saldo	-191.431	-142.199	-126.197	-119.904	-119.904
6.4 - WSW en beschut werk					
Baten	13.345	13.502	12.058	12.058	12.058
Lasten	103.656	108.161	103.587	100.714	98.691
Saldo	-90.311	-94.659	-91.529	-88.656	-86.632
6.5 - Arbeidsparticipatie					
Baten	13.556	10.412	4.922	4.441	3.124
Lasten	100.694	85.379	71.496	68.185	65.588
Saldo	-87.138	-74.967	-66.575	-63.744	-62.463
6.6 - Maatwerkvoorzieningen (WMO)					
Baten	0	0	0	0	0
Lasten	12.374	12.605	12.126	12.126	12.132
Saldo	-12.374	-12.605	-12.126	-12.126	-12.132
6.71b - Begeleiding (WMO)					
Baten	0	0	0	0	0
Lasten	237.745	238.599	235.824	235.824	235.824
Saldo	-237.745	-238.599	-235.824	-235.824	-235.824
6.71d - Overige maatwerkarrangementen (WMO)					
Baten	8.625	48.507	84.823	84.932	84.932
Lasten	33.386	45.422	37.588	34.438	35.738
Saldo	-24.760	3.085	47.234	50.494	49.194

6.72a - Jeugdhulp begeleiding					
Baten	0	0	0	0	0
Lasten	6.075	6.077	6.077	6.077	6.077
Saldo	-6.075	-6.077	-6.077	-6.077	-6.077
6.72b - Jeugdhulp behandeling					
Baten	0	0	0	0	0
Lasten	34.612	35.326	35.357	35.307	35.357
Saldo	-34.612	-35.326	-35.357	-35.307	-35.357
6.72c - Jeugdhulp dagbesteding					
Baten	0	0	0	0	0
Lasten	2.123	2.190	2.259	2.259	2.259
Saldo	-2.123	-2.190	-2.259	-2.259	-2.259
6.72d - Jeugdhulp zonder verblijf overig					
Baten	5.000	23.000	23.000	23.000	23.000
Lasten	8.070	4.246	3.841	3.481	3.481
Saldo	-3.070	18.754	19.159	19.519	19.519
6.73b - Gezinsgericht					
Baten	3.481	3.481	3.481	3.481	3.481
Lasten	154.835	163.591	157.799	123.935	123.710
Saldo	-151.354	-160.111	-154.318	-120.455	-120.230
6.74a - Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf					
Baten	0	0	0	0	0
Lasten	18.811	18.811	18.811	18.811	18.811
Saldo	-18.811	-18.811	-18.811	-18.811	-18.811
6.74b - Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf					
Baten	0	0	0	0	0
Lasten	0	0	0	0	0
Saldo	0	0	0	0	0
6.81a - Beschermd wonen (WMO)					
Baten	10.654	10.654	12.168	5.193	5.193

Lasten	88.079	87.871	84.565	77.601	77.647
Saldo	-77.425	-77.218	-72.397	-72.409	-72.455
6.81b - Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)					
Baten	6.618	5.868	5.868	5.868	5.868
Lasten	92.732	85.360	80.749	83.462	77.762
Saldo	-86.114	-79.493	-74.881	-77.594	-71.894
6.82a - Jeugdbescherming					
Baten	16.228	3.667	2.743	1.160	1.160
Lasten	65.739	56.193	53.368	40.397	40.322
Saldo	-49.512	-52.526	-50.624	-39.236	-39.161
7.1 - Volksgezondheid					
Baten	27.035	22.133	20.273	17.312	17.312
Lasten	61.706	54.033	52.086	49.357	49.357
Saldo	-34.671	-31.900	-31.813	-32.045	-32.045
7.2 - Riolering					
Baten	107.593	108.715	109.429	110.144	110.144
Lasten	88.260	84.413	85.207	85.866	85.866
Saldo	19.333	24.302	24.222	24.278	24.278
7.3 - Afval					
Baten	128.778	128.778	128.778	128.778	128.778
Lasten	105.472	100.439	100.411	94.617	94.617
Saldo	23.307	28.339	28.367	34.161	34.161
7.4 - Milieubeheer					
Baten	27.945	17.869	37.637	16.792	16.792
Lasten	88.152	59.280	54.933	51.605	51.605
Saldo	-60.207	-41.410	-17.296	-34.813	-34.813
7.5 - Begraafplaatsen en crematoria					
Baten	7.724	7.724	7.724	7.724	7.724
Lasten	7.639	7.548	7.548	7.548	7.548
Saldo	85	176	176	176	176

8.1 - Ruimte en leefomgeving					
Baten	220	220	220	220	220
Lasten	10.758	10.016	9.638	10.272	10.272
Saldo	-10.538	-9.796	-9.417	-10.052	-10.052
8.2 - Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)					
Baten	85.843	85.049	85.097	75.447	75.023
Lasten	84.124	83.095	83.106	73.456	73.032
Saldo	1.720	1.954	1.991	1.991	1.991
8.3 - Wonen en bouwen					
Baten	67.042	51.311	55.009	53.814	53.814
Lasten	174.043	140.727	130.231	128.252	118.986
Saldo	-107.000	-89.416	-75.222	-74.438	-65.172
Totaal Concern					
Baten	5.015.136	4.799.508	4.636.227	4.552.488	4.540.056
Lasten	5.015.136	4.799.508	4.636.227	4.552.488	4.540.056
Saldo	0	0	0	0	0

Wijken

Pagina 232

Algemeen

In Rotterdam is de 'Wijk aan Zet'. In 2022 zijn 39 dorps-/wijkraden van start gegaan en kreeg iedere wijk een eigen vertegenwoordiging. Zo bespreken de gemeente en de wijk steeds samen wat er in de wijk speelt. Eind 2022 hebben de dorps-/wijkraden, samen met de wijk en de gemeente, wijkplannen opgesteld. In elk wijkplan staat:

- Een toekomstbeeld van de wijk en de wijkopgaven voor de komende jaren;
- Een actieplan met daarin doelen, resultaten en acties om de wijkopgaven te bereiken.

Voor het realiseren van de acties in de wijkplannen heeft het college de collegetarget Wijk aan zet vastgesteld. Het doel hiervan is om in deze collegeperiode naar het oordeel van de wijkraad 75% van de acties in de wijkplannen te realiseren.

Op de volgende pagina's vindt u de aanbestedingsbrieven van het jaaractieplan 2024 van de wijkraden en de reactie van het college op het jaaractieplan 2024.

Gebruiksaanwijzing vinden Wijkplannen

Optie 1 via de kaart:

Zoom in om (steeds meer) wijknamen zichtbaar te krijgen op onderstaande kaart. De kaart is ook verschuifbaar. Klik op een wijknaam om doorgestuurd te worden naar deze wijk. De kaart bevat roze en groene vlakken. De groene vlakken zijn havengebieden. Zij zijn niet klikbaar en wijzen niet door naar een wijk.

Optie 2 via een lijst:

Een lijst met wijken is te vinden via de groene menuknop rechtsboven aan uw scherm: klik op de menuknop. En klik vervolgens op "wijken". U ziet nu de wijken op alfabetische volgorde staan. Als u op de door u gewenste wijk klikt, wordt u doorgeleid naar deze wijk.

Wijk Afrikaanderwijk

Pagina 233

[Aanbiedingsbrief-WR-Afrikaanderwijk-JAP2024.pdf - PDF\(170.5K\)](#)

[Reactie-college-over-het-wijkplan-2024-Afrikaanderwijk.pdf - PDF\(58.8K\)](#)

Wijk Agniesebuurt - Provenierswijk

Pagina 234

[Aanbiedingsbrief-WR-Agniesebuurt-Provenierswijk-JAP2024.pdf - PDF\(364.8K\)](#)

[Reactie-college-over-het-wijkplan-2024-Agniesebuurt-Provenierswijk.pdf - PDF\(57.0K\)](#)

Wijk Bergpolder - Blijdorp - Liskwartier

Pagina 235

[Aanbiedingsbrief-WR-Blijdorp-JAP2024.pdf - PDF\(240.4K\)](#)

[Reactie-college-over-het-wijkplan-2024-Bergpolder-Blijdorp-Liskwartier.pdf - PDF\(57.4K\)](#)

Wijk Beverwaard

Pagina 236

[Aanbiedingsbrief-WR-Beverwaard-JAP2024.pdf - PDF\(81.3K\)](#)

[Reactie-college-over-het-wijkplan-2024-Beverwaard.pdf - PDF\(55.7K\)](#)

Wijk Bloemhof

Pagina 237

[Aanbiedingsbrief-WR-Bloemhof-JAP2024.pdf - PDF\(96.0K\)](#)

[Reactie-college-over-het-wijkplan-2024-Bloemhof.pdf - PDF\(55.7K\)](#)

Wijk Bospolder - Spangen - Tussendijken

Pagina 238

[Aanbiedingsbrief-WR-Bospolder-Spangen-Tussendijken-JAP2024.pdf](#) - PDF(248.5K)

[Reactie-college-over-het-wijkplan-2024-Bospolder-Spangen-Tussendijken.pdf](#) - PDF(60.8K)

Wijk Carnisse - Zuiderpark

Pagina 239

[Aanbiedingsbrief-WR-Carnisse-Zuidplein-Zuiderpark-JAP2024.pdf](#) - PDF(152.8K)

[Reactie-college-over-het-wijkplan-2024-Carnisse-Zuiderpark.pdf](#) - PDF(57.3K)

Wijk Cool - Scheepvaartkwartier - Stadsdriehoek

Pagina 240

[Aanbiedingsbrief-WR-Cool-Scheepvaartkwartier-Stadsdriehoek-JAP2024.pdf](#) - PDF(101.7K)

[Reactie-college-over-het-wijkplan-2024-Cool-Scheepvaartkwartier-Stadsdriehoek.pdf](#) - PDF(67.0K)

Wijk Crooswijk

Pagina 241

[Aanbiedingsbrief-WR-Crooswijk-JAP2024.pdf](#) - PDF(417.0K)

[Reactie-college-over-het-wijkplan-2024-Crooswijk.pdf](#) - PDF(57.2K)

Wijk Delfshaven - Schiemond

Pagina 242

[Aanbiedingsbrief-WR-Delfshaven-Schiemond-JAP2024.pdf](#) - PDF(111.0K)

[Reactie-college-over-het-wijkplan-2024-Delfshaven-Schiemond.pdf](#) - PDF(55.8K)

Wijk Dijkzigt - Oude Westen

Pagina 243

[Aanbiedingsbrief-WR-Dijkzigt-Oude-Westen-JAP2024.pdf](#) - PDF(275.5K)

[Reactie-college-over-het-wijkplan-2024-Dijkzigt-Oude-Westen.pdf](#) - PDF(59.3K)

Wijk Entrepot - Noordereiland

Pagina 244

[Aanbiedingsbrief-WR-Entrepot-Noordereiland-JAP2024.pdf](#) - PDF(101.8K)

[Reactie-college-over-het-wijkplan-2024-Entrepot-Noordereiland.pdf](#) - PDF(55.8K)

Wijk Feijenoord

Pagina 245

[Aanbiedingsbrief-WR-Feijenoord-JAP2024.pdf](#) - PDF(120.1K)

Wijk Groot- en Oud-IJsselmonde

Pagina 246

[Aanbiedingsbrief-WR-Groot-Oud-IJsselmonde-JAP2024.pdf](#) - PDF(93.7K)

[Reactie-college-over-het-wijkplan-2024-Groot-IJsselmonde-en-Oud-IJsselmonde.pdf](#) - PDF(55.7K)

Wijk Heijplaat

Pagina 247

[Aanbiedingsbrief-WR-Heijplaat-JAP2024.pdf](#) - PDF(64.2K)

[Reactie-college-over-het-wijkplan-2024-Heijplaat.pdf](#) - PDF(55.7K)

Wijk Hillegersberg

Pagina 248

[Aanbiedingsbrief-WR-Hillegersberg-JAP2024.pdf](#) - PDF(86.8K)

[Reactie-college-over-het-wijkplan-2024-Hillegersberg.pdf](#) - PDF(55.7K)

Wijk Hillesluis

Pagina 249

[Aanbiedingsbrief-WR-Hillesluis-JAP2024.pdf](#) - PDF(111.6K)

[Reactie-college-over-het-wijkplan-2024-Hillesluis.pdf](#) - PDF(57.1K)

Wijk Hoek van Holland

Pagina 250

[Aanbiedingsbrief-DR-Hoek-van-Holland-JAP2024.pdf](#) - PDF(122.5K)

[Reactie-college-over-het-wijkplan-2024-Hoek-van-Holland.pdf](#) - PDF(55.7K)

Wijk Hoogvliet

Pagina 251

[Aanbiedingsbrief-WR-Hoogvliet-JAP2024.pdf](#) - PDF(78.1K)

[Reactie-college-over-het-wijkplan-2024-Hoogvliet.pdf](#) - PDF(57.6K)

Wijk Katendrecht - Wilhelminapier

Pagina 252

[Aanbiedingsbrief-WR-Katendrecht-Wilhelminapier-JAP2024.pdf](#) - PDF(165.9K)

[Reactie-college-over-het-wijkplan-2024-Katendrecht-Wilhelminapier.pdf](#) - PDF(58.3K)

Wijk Kralingen

Pagina 253

[Aanbiedingsbrief-WR-Kralingen-JAP2024.pdf](#) - PDF(325.9K)

[Reactie-college-over-het-wijkplan-2024-Kralingen.pdf](#) - PDF(56.0K)

Wijk Kralingseveer

Pagina 254

[Aanbiedingsbrief-WR-Kralingseveer-JAP2024.pdf](#) - PDF(108.2K)

[Reactie-college-over-het-wijkplan-2024-Kralingseveer-.pdf](#) - PDF(56.0K)

Wijk Lage Land - Prinsenland - 's-Gravenland

Pagina 255

[Aanbiedingsbrief-WR-Het-Lage-Land-Prinsenland-s-Gravenland-JAP2024.pdf](#) - PDF(97.7K)

[Reactie-college-over-het-wijkplan-2024-Lage-Land-Prinsenland-en-s-Gravenland.pdf](#) - PDF(59.6K)

Wijk Lombardijen

Pagina 256

[Aanbiedingsbrief-WR-Lombardijen-JAP2024.pdf](#) - PDF(110.5K)

[Reactie-college-over-het-wijkplan-2024-Lombardijen-.pdf](#) - PDF(56.0K)

Wijk Mathenesse

Pagina 257

[Aanbiedingsbrief-WR-Mathenesse-JAP2024.pdf](#) - PDF(330.8K)

[Reactie-college-over-het-wijkplan-2024-Mathenesse-.pdf](#) - PDF(56.0K)

Wijk Middelland - Nieuwe Westen

Pagina 258

[Aanbiedingsbrief-WR-Middelland-Nieuwe-Westen-JAP2024.pdf](#) - PDF(331.8K)

[Reactie-college-over-het-wijkplan-2024-Middelland-Nieuwe-Westen.pdf](#) - PDF(61.8K)

Wijk Nesselande

Pagina 259

[Aanbiedingsbrief-WR-Nesselande-JAP-2024.pdf](#) - PDF(110.6K)

[Reactie-college-over-het-wijkplan-2024-Nesselande-.pdf](#) - PDF(56.0K)

Wijk Ommoord

Pagina 260

[Aanbiedingsbrief-WR-Ommoord-JAP2024.pdf](#) - PDF(193.9K)

Wijk Oosterflank

Pagina 261

[Aanbiedingsbrief-WR-Oostenflank-JAP2024.pdf](#) - PDF(102.5K)

[Reactie-college-over-het-wijkplan-2024-Oosterflank.pdf](#) - PDF(56.0K)

Wijk Oud-Charlois - Wielewaal

Pagina 262

[Aanbiedingsbrief-Oud-Charlois-Wielewaal.pdf](#) - PDF(168.1K)

[Reactie-college-over-het-wijkplan-2024-Oud-Charlois-Wielewaal.pdf](#) - PDF(57.9K)

Wijk Oude Noorden

Pagina 263

[Aanbiedingsbrief-WR-Oude-Noorden-JAP2024.pdf](#) - PDF(412.1K)

[Reactie-college-over-het-wijkplan-2024-Oude-Noorden.pdf](#) - PDF(57.3K)

Wijk Overschie

Pagina 264

[Aanbiedingsbrief-WR-Overschie-JAP2024.pdf](#) - PDF(126.2K)

[Reactie-college-over-het-wijkplan-2024-Overschie-.pdf](#) - PDF(56.0K)

Wijk Pendrecht - Zuidwijk

Pagina 265

[Aanbiedingsbrief-WR-Pendrecht-Zuidwijk-JAP2024.pdf](#) - PDF(183.1K)

[Reactie-college-over-het-wijkplan-2024-Pendrecht-Zuidwijk.pdf](#) - PDF(56.1K)

Wijk Pernis

Pagina 266

[Aanbiedingsbrief-WR-Pernis-JAP2024.pdf](#) - PDF(83.5K)

[Reactie-college-over-het-wijkplan-2024-Pernis.pdf](#) - PDF(56.9K)

Wijk Rozenburg

Pagina 267

[Aanbiedingsbrief-DR-Rozenburg-JAP2024.pdf](#) - PDF(139.2K)

[Reactie-college-over-het-wijkplan-2024-Rozenburg-.pdf](#) - PDF(56.0K)

Wijk Schiebroek

Pagina 268

[Aanbiedingsbrief-WR-Schiebroek-JAP2024.pdf](#) - PDF(97.3K)

[Reactie-college-over-het-wijkplan-2024-Schiebroek-.pdf](#) - PDF(56.1K)

Wijk Tarwewijk

Pagina 269

[Aanbiedingsbrief-WR-Tarwewijk-JAP2024.pdf](#) - PDF(158.9K)

[Reactie-college-over-het-wijkplan-2024-Tarwewijk-.pdf](#) - PDF(56.0K)

Wijk Vreewijk

Pagina 270

[Aanbiedingsbrief-WR-Vreewijk-JAP2024.pdf](#) - PDF(182.3K)

[Reactie-college-over-het-wijkplan-2024-Vreewijk.pdf](#) - PDF(57.0K)

Wijk Zevenkamp

Pagina 271

[Aanbiedingsbrief-WR-Zevenkamp-JAP2024.pdf](#) - PDF(111.6K)

[Reactie-college-over-het-wijkplan-2024-Zevenkamp-.pdf](#) - PDF(56.0K)